

O P E R A
V A R I A
A B

EMINENTISSIMO D.
F. HENRICO DE NORIS
AUGUSTINIANO VERONENSI

Tit. S. Augustini S. R. E. Presbytero Cardinali,
& Sanctæ Sedis Apostolicæ Bibliothecario,
vel proprio, vel alieno nomine edita.

QUIBUS DOCTRINA

IN HISTORIA PELAGIANA; DISSERTATIONE DE SYNODO V.
& VINDICIIS AUGUSTINIANIS CONTENTA,
illustratur, roboratur, & defenditur.

Quorum seriem sequens pagina exhibebit.

LUGDUNI,
Apud ANISSONIOS, & JOANN: POSUEL:

M. DCCVII.

O P E R A

V A R I A

A 3

EMINENTISSIMO D.

F. HENRICO DE NORIS

AUGUSTINIANO VERONENSI

Tit. S. Augustini S. R. E. Presbytero Cardinali,

& Sanctae Sedis Apostolicae Bibliothecario,

vel proprio, vel alicuius nomine edita.

QUIBUS DOCTRINA

IN HISTORIA PELAGIANA, DISSERTATIONE DE SYNODO V.
& VINDICIS AUGUSTINIANIS CONTENTA,
illustratur, roboratur, & defenditur.

Quorum forma sequens pagina exhibetur.

LUGDUNI.

Apud Anissonos, & Joann. Posuel.

M. DCC. LXX.

Censura in notas P. Joannis Garnerii.
Adventoria amicissimo ac doctissimo Patri
Francisco Macedo.
Responsiones P. Francisci Macedi &c. adver-
sùs propositiones parallelas Fr. Joannis à
Guidicciolo.
Confutatio Palinodiæ sub nomine P. Henrici
Noris publicatæ.
Responsa P. Francisci Macedi &c. adversùs
gerras germanas germanitatum Cornelii
Jansenii, & Henrici Noris.
Historica Dissertatio de uno ex Trinitate car-
ne passo.
Apologia Monachorum Scythiæ ab Anony-
mi scrupulis vindicata.
Anonymi scrupuli circa veteres Semipelagia-
norum sectatores evulsi, & eradicati.
Responsio ad appendicem Auctoris scrupulo-
rum.
Janseniani erroris calumnia sublata.
Accessere Somnia Quinquaginta Fr. Macedo
in itinerario Sancti Augustini post Baptis-
mum Mediolano Romam.

Centum in notis P. Joannis Garzanti
Adventoria amicitia et doctrina P. Joannis
Francisco Macedo.

Responsiones P. Francisci Macedi &c. adver-
sus propositiones patristicas P. Joannis a
Guidicciolo.

Constitutio Palatinis sub nomine P. Henrici
Noris publicata.

Responsio P. Francisci Macedi &c. adversus
geras germanas germanitatum Cornubi
Jansenii, & Henrici Noris.

Historica Dissertatio de uno ex Trinitate car-
ne p. 10.

Apologia Monachorum scytharum ab Anony-
mi scriptulis vindicata.

Anonymi scriptuli circa veteres Semipelagian-
orum sectatores evulsi, & tradicati.
Responsio ad appendicem Auctoris scriptulo-
rum.

Janseniani erroris calumnias sublatas.
Accedere somnia Quindaginta P. Macedo
in itinerario sancti Augustini post Baptis-
mum Mediolano Romanum.

AD LECTOREM.

*Minentissimus, & Reverendissimus Fr. Henricus de Noris, antequam ex Augustiniano instituto ad Cardinalitiam Purpuram ab Innocentio XII. Pont. Max. assumere-
tur, ob Historiam Pelagianam, Dissertationem de Synodo V. & Vindicias Augustinianas anno 1673. ab se in lucem emissas, quantis imposturis fuerit impetitus, jam-
diu, Lector optime, novit Literaria Respublica. Ut opus praeclarum homines garruli & contentiosi elevarent, ejusque auctorem in invidiam traherent, ab heresi & errore suppetias petierunt: contendentes variis scriptiunculis & libellis, Orthodoxum Scriptorem Romani Pontificis in rebus Fidei definiendis errori obnoxium deferre; Plurimorum in Gallia Praesulum ac Patrum, ob Semipelagianismi nexos in illorum scriptis ab ipso notatos, doctrina, & sanctitati injuriam peragere; Baianismi ac Jansenismi, aliisque invidiosis nominibus eundem traducere. Tam grandis, ac tam multiplicis calumnia notam suo nomini, jam Eruditorum aures, & ora summa cum laude occupanti, dolose impetam doctissimis elucubrationibus Auctor expunxit; quibus optime sua fama consuluit, & obtreptantium invidos conatus penitus disjecit. Porro has Norisiani ingenii pro sua causa defensiones ab invicem sejunctas, utpotè interjecta temporis intercapedine typis excusas, in unum colligere, Historiaeque Pelagianae, cujus nova editio procurabatur, assuere, mihi decretum fuit; quippè quas à Viris Eruditis desiderari sciebam, nec earum ullae apud Bibliopolas prostabant. Adornatis defensionibus aliae elucubrationes accedunt, quae vel Pelagianae Historiae illustranda conducunt, quod praestat Censura in notas P. Joannis Garnerii; vel peregrinas controversias ejusdem Historiae occasione excitatas dissolvunt, cujusmodi est Adventoria P. Francisco Macedo; vel Lectoris animum seriis occupationibus fessum lepida eruditione demulcent, Quinquaginta videlicet Somnia Fratris Macedo. Illud tandem te praeonium velim, horum operum ordinem, qui in eisdem recudendis servatur, non illorum dignitatem, sed tempus, quo ab Auctore edita sunt, praeferre; si Somnia quinquaginta excipias, quae veluti erudita mantissa ad calcem sunt posita. His frui, & vale.*

AD ELECTOREM

A D
A N T O N I U M
M A G L I A B E C U M
F L O R E N T I N U M V. C.

In Notas Joannis Garnerii ad Inscriptiones
Epistolarum Synodaliū XC. & XCII.
inter Augustinianas.

C E N S U R A

F. HENRICI DE NORIS
VERONENSIS AUGUSTINIANI

*Serenissimi Magni Etruriæ DUCIS Theologi, & in Pisana
Academia Historiæ Ecclesiasticæ Professoris.*

Posteà S. R. E. Cardinalis.

AD
AMNIM
MAGILLAREM
FLORENTINUM V.C.

In Notis Joannis Garterii ad Inscriptiones
Episcoporum Synodaliū XC. & XCII.
inter Augustinianas.

CENSVRA
F. HENRICI DE NORIS
VERONENSIS AUGUSTINIANI

Secretarius Magni Curiae Ducis Theologi, & in Pisanā
Academia Historiae Ecclesiae Professoris.

Posse S.R.E. Cardinalis.

I

CL. AC DOCTISSIMO VIRO
ANTONIO MAGLIABECO
FLORENTINO

F. HENRICUS DE NORIS VERONENSIS AUGUSTINIANUS S. P. D.

Um Pisas pergere destinassem, & jam schedas ac literarium instrumentum collegissem; institutum repente iter, Vir Clarissime, remoraris, simulque longissimam peregrinationem injungis, jubens ut in Africam ocysime transmittam, ibique plurimarum urbium, quas tempus edax, ac barbarorum olim furor evertit, ruderibus eruendis insudem. Scribis enim te nuper Lugduno Marii Mercatoris libellos amplissimis notis à Joanne Garnerio illustratos accepisse, ac gratulari te felici Mercatoris sorti, qui cum per duodecim sæcula latuisset, hoc anno orbi literario primum innotuit, ejusdem libellis Parisiis, Bruxellis, & partim etiam Patavii unà simul in lucem emissis. Vides-ne seram posteritatem doctissimorum virorum curam gerere, quos nec longa ætas unquam obruit, sed è bibliothecarum angulis in manus atque ora hominum postliminio licet erumpunt? Addis legisse te in ejusdem Garnerii opere notas, quas *dissertatione II. de Synodis in causâ Pelagianorum habitis vivente Sancto Augustino* à pag. 176. in utramque epigraphen literarum Synodi Carthaginensis, & Milevitane anno 416. contra Pelagianos celebratarum, exaravit. Ubi quæ me assequi nullatenus posse dudum tibi per literas significaveram, non modò idem scriptor tentavit, sed etiam, ut sibi persuasit, planè confecit. Etenim cum Synodica literæ ad Sanctum Innocentium Pontificem in epigraphæ nomina tantum Episcoporum, non verò etiam eorundem sedes præferant, ut ex Epistolis 90. & 92. inter Augustinianas patet, Garnerium, inquis, animum non despondisse, sed ex Collatione Carthaginensi antè quinquennium, nempe anno 411. coactâ, omnium ferè illorum Præsulum urbes, quarum sacris id temporis præerant, designasse. Fateor, vir Doctissime, in eam me pariter cogitationem, ut probè noris, olim abiisse, atque eidem operi acriter stylum intendisse, cum Pelagianam Historiam concinnarem. Verùm licet plurimorum Episcoporum sedes ex laudatâ Collatione deducerem, cum longè plurium urbes ignotæ mihi prorsus evaderent, manum è tabulâ amovi, dum divinare potiùs, quàm quidpiam me veri scribere intelligerem. Quòd verò meum quoque eâ de re judicium postulas, quamvis gravioribus curis distentus sim, ut nec indè machinis à quoquam evelli possim, animadversiones in Garnerii notas calamo ad alia properante scriptitavi; neque enim jubenti tibi, cui plurimum debeo, refragari possum. Erit id novum meæ ergà te observantiæ argumentum, quippe qui volens ea exequor, quæ alio imperante, non dicam invitus, sed nullâ planè ratione præstarem. Et ut magni voluminis in manus subinde recipiendi molestiæ eximaris, ipsa Garnerii verba præmitto, quibus notationes censorias suppositas leges. Cæterum operæ pretium duxi epigraphen Epistolæ Synodica Patrum Proconsularium ex tit. Epist. 90. apud Augustinum exscriptam inserere,

Domino Beatissimo, & Honorandissimo Fratri Sancto Innocentio Papæ, Aurelius, Mundius, Rusticanus, Fidentius, Evagrius, Antonius, Palatinus, Adeodatus, Vincentius, Publianus, Theasius, Tutus, Panthoni, Victor, Restitutus, Rusticus, Fortunatianus, alius Restitutus, Anpeli, Animus, Felix, Donatianus, Adeodatus, Octavius, Serotinus, Majorinus, Posthumianus, Trispulus, Victor, alius Victor, Leucius, Marianus, Fructuosus, Faustianus, Quodvultdeus, Candorius, Maximus, Megarius, Rusticus, Rufianus, Proculianus, Thomas, Januarius, Octavianus, Prætextatus, Sixtus, Quodvultdeus, Pentadius, Quodvultdeus, Cyprianus, Servilius, Pelagius, Marcellus, Venantius, Didymus, Saturninus, Tiazacenus, Germanus, Germanianus, Juventius, Majorinus, Inventius, Candidus, Cyprianus, Emilianus, Romanus, Africanus, & Marcellinus, qui in Concilio Ecclesiæ Carthaginensis adfuimus.

Garnerius antequam laudatorum Patrum provinciæ Proconsularis sedes designet, hæc præfatur: *Visum est porro, nonnullum futurum operæ pretium, nonnullamque posse ab eruditis lectoribus iniri gratiam, si Episcoporum, qui Synodo interfuerunt, ita recenserentur nomina, ut quod hætenus tentavit nemo, suæ singulis, quantum licet, assignarentur Ecclesiæ. Collectæ sunt illæ verò, sed non sine curâ, & labore ex diversis veterum libris inter se collatis, & potissimum tribus, codice canonum Ecclesiæ Africanæ, parte primâ Collationis Carthaginensis, & Notitiâ provinciarum Africanæ editâ à Patre Sirmondo. Verùm quantum gratiæ apud eruditos sibi conciliarit, ex iis, quæ subjiciam, patebit. Profectò curam, & laborem inanem impendit, eamque sibi tantum laudem comparavit, quòd magnis excidit ausis, longè majori præconio donandus: si opus, quod hætenus tentavit nemo, majori diligentia aggressus fuisset, vel saltem cum cæteris intactum reliquisset. Sed ad rem veniamus, neque enim Epistolæ brevitatis patitur, ut per inania expatier.*

AURELIUS CARTHAGINENSIS. *Successit Genethlio, seu Genedio, ut constat ex Augustini Epistolâ 163. scriptâ anno 412. in quâ tamen Genethlius dicitur beatæ memoriæ, cum tamen Aurelius sede ret adhuc, imò tredecim post annis Synodo Africanæ præfederit anno 425. Baronius igitur audiri non potest, Genethlium Aurelio substituens. Rectius fecisset, si nec audivisset Baronium dicentem memoratam Epistolam 163. scriptam fuisse ab Augustino anno 412. cum Cirtam ad Synodum pergeret. Certum est laudatam Epistolam non esse scriptam post annum 397. nam ibidem Ambrosius Mediolanensis adhuc superstes memoratur. Etenim cum Augustinus hæc initio præmisisset, Fortunium, quem Tubersicum habetis Episcopum, per eandem civitatem, quanquam festinantissime, cum ad Cirtensem Ecclesiam pergeremus, experti sumus, hæc ait: Quasi ab eo, utrum justum, & Christianum putaret Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ Ambrosium. Cogebatur utique negare, quòd ille vir*

A Chri-

Christianus esset, & iustus: quia si sciretur, statim obiceremus, quod eum rebaptizandum esse censeret. Itaque si Augustinus obtrudit Ambrosium Fortunio Episcopo Donatista rebaptizandum, nondum eo anno obierat Ambrosius, vel illius saltem obitus nondum Augustino innotuerat. Quod autem Epistola 163. data sit anno 399. ex iis, quæ versùs finem scribit, aperte colligitur: *Sed quia, inquit, ordinandi causâ Episcopi necessitas non inde, nempe Tubursicu, jam jamque rapiebat, &c.* Itaque Cirtam properabat ad inaugurandum ibidem Fortunatum Episcopum, quem eo anno in demortui Profuturi locum electum fuisse pluribus ostendi lib. 2. Hist. Pelag. capite 8. quæ cum ibidem possis legere, eadem huc transferre non vacat. His accedit, testari Augustinum se disputasse cum Fortunio Tubursicensi Donatistâ; At anno 411. inter Donatistas in Collatione cap. 201. nominatur *Januarius Episcopus de Tubursico Numidiarum*, qui Fortunio dudum defuncto successerat. Fortunius Tubursicensis vivebat anno 394. ut constat ex Synodo Bagajensi Donatistarum.

NUMIDIUS MAXULITANUS. *Hunc oportuit diu Maxulitanam Ecclesiam rexisse, quippe cum jam inde ab anno 403. secundo loco sederit, nec tamen anno 419. diem obisset.* Civitas porro Maxula, quæ nunc Massa dicitur, non multum distat ab antiquâ Carthagine versùs ortum. Laudo Garnerii correctionem, qui pro *Mundius* legit *Numidius*. Ceterum nescio unde sciverit, Numidium ab anno 403. secundo loco sedisse. Extat Synodus habita eo anno Theodosio, & Rurimundo Cons. Carthagine, in cujus calce solus Aurelius Primas legitur nominatim subscriptus, & additur; *Similiter & ceteri Episcopi subscripserunt.* In quâ quidem Synodo Numidius secundo loco sententiam dicens inter acta refertur, ex quo nihil ad propositum inferri potest, cum alii Episcopi nequaquam interlocuti sint. Longè melius Numidii Episcopatus antiquitas probari poterat à Garnerio, si appellasset Synodum anno 390. à Genethlio indictam, in quâ legitur: *Numidius Maxulitanus dixit &c.* & Aquilejensem A. 381. cui adfuit *Numidius legatus Afrorum.*

RUSTICIANUS TABRACENSIS. *Fuit autem Tabraca nobilis olim colonia Hipponem inter & Uticam.* Nolo obicere Carolum à Sancto Paulo, & Holstenium adscribere Tabracam Numidiæ: etenim cum in confiniis sit inter Numidiam, & Proconsularem, potuit eandem urbem suo jure Proconsularibus Ecclesiis accensere. Illud tolerari nequit, quod inferius, ut videbis, alterum Rusticianum hoc ipso anno 416. & in hac ipsâ Synodo Tabracensem Episcopum dicit. Vel ergo hic Rusticianus, vel alter perperam ponitur Tabracæ Antistes.

FIDENTIUS CÆFALENSIS. *Incertum quæ fuerit civitas, cujus Ecclesiam rexit.* In Collatione primæ diei cap. 133. laudatur, *Fidentius Episcopus plebis Cæfalensis.* Hanc verò Ecclesiam spectasse ad provinciam Proconsularem probandum erat ex Synodicâ ejusdem provinciae Patrum insertâ actioni secundæ Concilii Lateranensis anno 649. à Sancto Martino Papâ celebrati, ubi subscriptus legitur *Crescens gratiâ Dei Episcopus S. E. Cæfalensis.* Fuit ergo Cæfala civitas provinciae Proconsularis.

EVANGELUS ASSURITANUS. *In excusis codicibus legitur Evagrius, sed mendum inesse ex eo constat, tum quod Evagrii nomen vulgare non fuit Afris, fuerit autem Evangelii: tum quod Evangelii Assuritanus sit mentio in Collatione.* Utrumque Garnerio probandum venit.

Evagrii nomen nec unius hominis fuisse, Evangelii verò solitum apud Afros, & familiare. In elencho quadringentorum Episcoporum in Notitiâ Africæ nec unus Evangelus nominatur, in ducentis octoginta sex Episcopis in Collatione Carthaginensi unus Evangelus Assuritanus appellatur, uti unus itidem Evagrius in epigraphe Synodicâ. Undè igitur habet Evagrii nomen vulgare non fuisse Afris, fuisse verò Evangelii? Cum nullus Evagrius in Collatione nominatus fuerit, ac vellet omnino Episcopi quinto loco subscripti sedem assignare, ex Evagrio Evangelum fecit. Ceterum error correctioris manifestè apparet ex Synodo Carthaginensi A. 401. in quâ can. 77. Cod. Afric. hoc ordine legati ad urbem Hipponensem Diarrhytorum nominantur: *Reginus, Alipius, Augustinus, Maternus, Evagrius, Theasius, Evodius, Placianus, Urbanus, Valerius, Ambivius, Fortunatus, Quodvultdeus, Honoratus, Januarius, Aptus, Honoratus, Anpelius, Victorianus, EVANGELUS, & Rogatianus.* Quare cum in hac epigraphe Theasius, & Ambivius post Evagrium nominentur, loco Evagrii Evangelus neutiquam poni potest, qui utroque laudato Episcopo posterior fuit.

ANTONIUS CARPITANUS. *Sermo fit de ipso in Collatione ann. 411. subscripta Epistola, quam de appellationibus, & causâ Apiciani Africana Synodus ad Sanctum Cælestinum scripsit.* Nisi Antonius anno 425. rediit in vitam iterum Carpitanam sedem receperit, hæc procul à vero exorbitant: nam in Synodo Carthaginensi in causâ de appellationibus subscriptus nominatur *Pentadius Episcopus Carpitanæ Ecclesiæ*, vel ut in aliis codicibus, *Pentadius Carpitanus.* Cum verò in titulo Epistolæ ad Cælestinum inter primos nominetur Antonius, cui non iste idem fuerit, qui anno 416. Synodicæ præfixus legitur? Qui tamen Carpitanus esse non potuit, cum anno 419. Pentadius Carpis federet. Alter familiaris huic scriptori error corrigendus est, quod postea in hac Synodo an. 416. Pentadium Carpitanum Episcopum pronunciat. Itaque vel Antonius hic, & Pentadius in eadem sede unâ Coepiscopi apud Carpos ponuntur, vel in alterutris sede designandâ Garnerius falsus fuit.

PALATINUS BOSSETENSIS. *Palatini mentio fit in Epistola Synodi Africane ad Sanctum Cælestinum, Bossetensis sedis in Collatione.* In epigraphe Epistolæ ad Sanctum Cælestinum legitur: *Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus &c.* In hac verò epigraphe Antonius præcedit Palatinum. Quare optimè notat Labbeus legendum esse *Valentinum*, qui tempore Cælestini erat Primas Numidiæ. Illius sedes cap. 202. dicitur *Vosetensis*, & cap. 125. *Bossetensis.* Ex quibus patet pertinere illam Ecclesiam ad Proconsularem, quam tamen incertæ provinciae dixerunt Carolus à Sancto Paulo, & Holstenius, qui etiam lapsus est pag. 106. dum Vosetensem dixit Viscensem; etenim anno 411. apud Ecclesiam Bossetensem sedebant Palatinus Catholicus, & Felix Donatista cap. 125. Collationis: apud Viscensem verò urbem Felix Catholicus, qui cap. eodem 125. dixit: *Episcopum contra me non habeo.*

ADEODATUS BENCENNENSIS. *In Notitiâ Episcoporum ex provinciâ Proconsulari ejectorum, Gulosi Beneventensis (lege Bencennensis) in Corsicam relegati mentionem fieri.* Postquam Episcopi nomen mutavit, urbis quoque nomen antiquat, imò duas in unam civitatem constat, Beneventum in Bencennam transcribens. Verum Beneventanam urbem

bem fuisse in Africâ præter Notitiam Episcoporum, in quâ legitur *Gulosus Beneventensis*, colligo ex Synodo primâ Arelatenfi habitâ anno 314. cui ex Africâ cum Cæciliano Carthaginensi interfuit *Anastasius de civitate Beneventinâ*. Præterea cum eidem Collationi ex cap. 135. adfuerit *Adeodatus Simidicensis* ex Provinciâ Proconsulari, cur Adeodatus sexto loco in epigraphæ nominatus, Bencennensis potius, quam Simidicensis appellandus sit, pro arbitrio tantum asseritur: præsertim cum Bencennensis Ecclesia iis accenseatur, quæ incertæ prorsus provinciæ deputantur.

VINCENTIUS CULUSITANUS. Hunc oportet fuisse strenuum in rebus agendis, & acrem in fide defendendâ &c. Scio in itinerario Antonini, ubi describitur via litoraria ab ostiis Ampsagæ Hipponem usque Regium, recenseri Paratianas, Culusitanas, Tacutuam, Sullucum, & Hipponem, nec aliud intelligi posse Culusitanarum nomine, quàm utrumque Colopem, vel saltem minorem. Postea. An emendanda lectio codicum, & pro Culusitano, seu Colositano Episcopo restituendus Curobitanus ab urbe Curobi propè Neapolim in Provinciâ Proconsulari sitâ? Hic ex unius literæ variatione ingentes excitat controversias, quæ nullæ sunt. Neque enim Antoninus scribit Culusitanas inter Hypponem, & Ampsagæ ostia; hac enim ratione urbs Culusitana pleno jure ad Numidiam spectaret, cum Mauritaniæ Sitifensi vicinior esset, quàm provinciæ Carthaginensi. Scribit Antoninus Culcitanas, & consentiunt tabulæ Peutingerianæ quæ inter Rusiccadem, & Cirtam ponunt Parantianis & Culucitani. At Garnerius legit Culusitanas, ex quo errore Culusitam ex Antonini sententiâ contendit locandam esse in Numidiâ. Ita Tacarata est Numidiæ urbs, & in Notitiâ laudatur inter Numidas *Crescentius Tacaratenfis*: Tagarata verò est in Proconsulari, in quâ ibidem nominatur *Honoratus Tagaratenfis*. Itaque licet Culucitani inter Numidas statuuntur, Culusitani Proconsularibus deputantur, & Vincentius in Collatione cap. 133. dicitur *Culusitenfis*, & in subscriptionibus Synodi An. 419. *Culsitanus*, & *Culusitanus*. In Notitiâ legitur *Æmilianus Culsitanus* inter Proconsulares; in Synodo Bonifacii Carthaginensis anno 525. *Marcianus Culusitanus*; in Carthaginensi sub Grato can. 6. *Nicasius Culusitanus*. Nusquam legitur Culucitanus. Sed neque varianda est lectio, ut pro Culusitano Curobitanus Episcopus reponatur; nam Culusita, & Curobis fuere distinctæ civitates Proconsularium: etenim in Synodo Carthaginensi sub Hilderico Rege anno 525. subscripti leguntur & *Peregrinus Episcopus plebis Curobitanæ*, & *Marcianus Episcopus plebis Culusitanæ*. Vides Curobim à Culositâ seu Culusitâ distinctam? Sed ex ipsâ Collatione hoc ipsum demonstratur, in quâ cap. 138. Vincentius Culusitanus de suâ diocesi dixit: *Catholica est*. At cap. 198. inter Donatistas recitatur *Victor Episcopus Curobitensis*. Res est clarissima, de quâ unus Garnerius potuit dubitare.

PUBLIANUS BAZARADIDACENUS. Ita quidem legitur in Collatione: Sed quia nullibi, quod sciam, hujuscemodi civitatis mentio fit, suspicari posset aliquis inesse mendum, reponendumque Mazaranacenum, est enim Mazarana civitas in provinciâ Proconsulari inter Bagradam Fluvium, & Fontem Catadæ, quo alluitur Carthago. Profectò urbem Bazaradidacenam ex cap. 125. Collationis habemus. Nusquam tamen novæ urbis Mazarana nomen, nisi in novâ Garnerii geographiâ reperitur. In Synodo Sancti Cypriani apud Aug. lib. 7. de Baptismo cap. 10. nominatur *Felix à Maraza-*

nâ, & in tabulis Caroli à Sancto Paulo Marazana describitur: Synodum *Marazanensem* laudat Ferrandus Diaconus Carthaginensis can. 76. At Garnerii hallucinatio apparet, qui Marazanam sitam fuisse putat in provinciâ Proconsulari, nam pertinebat ad Byzacium. Hinc in Notitiâ Africæ inter Byzacenos asseritur *Vindicianus Marazaniensis*. Hoc ipsum ex Antonino evincitur, qui scribit ab *Aquis Regiis Marazaniam M. P. XV. Suffibus M. P. XXVIII.* Quare inter Sufetanos, & Aquas regias interiacet Marazana. Priores verò urbes pertinere ad Byzacenos constat ex Notitiâ laudatâ, in quâ inter eosdem nominantur *Liberatus Aquarum regiarum*, & *Eustrasius Sufetanus*. Sed omne dubium dispellit Collatio Carthaginensis, in quâ cap. 127. ponitur *Publianus Episcopus plebis Bazaradidacenæ*, & cap. 133. appellatur *Eunomius Episcopus plebis Marazanensis*. Igitur stulti solum suspicari possunt, unam eandemque esse urbem, cum ibidem distincti Episcopi utriusque oppidi disertè asserantur. Ex Ortelii Tabularum mendo, ubi pro Marazanâ legitur Mazarana, errorem sorbuit, tot ignoratis pro Marazanâ certissimis testimoniis.

THEASIVS MEMBRESITANUS. Quod Membresa porrò fuerit Episcopalis, dubium esse non potest; nam *Lucii Membresitani mentio est in Concilio Carthaginensi de rebaptizandis hæreticis: Salvii Membresitani apud Augustinum &c.* Eundem lapidem offendit, duas iterum urbes in unam confundens. Tempore Collationis Carthaginensis Membresa seu Membressa, ut Augustinus, & Antoninus scribunt, erat civitas distincta à Memblositâ. Hoc ad oculum patet ex memoratâ Collatione, in quâ cap. 133. recensetur *Gennadius Episcopus plebis Membressitensis*, itemque ibidem ponitur *Theasius Episcopus plebis Memblositensis*. In Synodo Cypriani apud Augustinum lib. 7. de Baptis. cap. 26. nominatur *Lucius à Membresa*, quam eandem cum Memblositâ Garnerius existimavit. Qui etiam ibidem probat Membressam spectasse ad Proconsulares, quia ex Antonino constat civitatem hanc inter *Musitanam*, & *Sicilibbam* fuisse. At Musitana pertinebat ad Numidiam ex Notitiâ Africæ, in quâ inter Numidas nominatur *Antonianus Musitanus*; si verò Membressa inter duas urbes Proconsulares fuisset, fortè intentum probasset. Hæc de Musitanâ urbe juxta vulgarem sententiam loquor. Debuit ergo hæc demonstrare ex Synodica act. 2. Concilii Sancti Martini Papæ, in qua inter Proconsulares laudatur *Victor Membresitanus*, & ex Synodo Bonifacii Carthaginensis Anno 525. quam subscribit *Paschasius Membressitanus*.

TUTUS MELDITANUS. Scribitur in Collatione *Melzitanus*, sed vitiosè opinor: neque enim ab ullo fit mentio *Melzitæ civitatis* in Provinciâ Proconsulari: Fit autem ab omnibus *Melditæ* ad Hipponitidem paludem posita, cujus situs à Ptolomæo describitur. Ita Garnerio Plinius, ac trecenti & decem Episcopi Donatistæ nulli sunt. Plinius lib. 5. cap. 4. laudat in Africâ oppidum *Melzitanum*. Synodus Bagajensis Donatistarum inter duodecim ordinatores *Maximiani Carthaginensis* damnat *Valerium Melzitanum*. apud August. lib. 3. contra Cresconium cap. 19. & 53. Rectè ergo in Collatione cap. 121. legitur: *Tutus Episcopus plebis Melzitana*. Non tamen reprehendendus est Ptolomæus, ubi hoc ipsum oppidum, *Melditam* vocat, familiare enim fuit antiquis pro Z, usurpare D, ut pluribus ostendi lib. 2. Histor. Pelagian. cap. 3. Ita in eadem provinciâ

PANTHONIUS PUPPUTANUS. In Collatione parte primâ legitur Pannonius Puppitanus, sed gemino vitio, cum Pannonii nomen insolens sit apud Afros, Panthonii familiare, & civitas ejus sedem tenuit, dicatur Puppit in Itinerario Antonini. Imò gemino vitio laborat hæc censura. Cum textus epigraphis Synodalis ex Collatione corrigendus esset, ut ubique erraret, maluit textum Collationis erroris arguere. In MS. Serenissimi Magni Ducis postea laudando, in epigrapha non Panthonius, sed Pannonius rectè legitur. Verùm quis illi dixit Pannonii nomen insolens esse apud Afros, Panthonii verò familiare? Præter Pannonium Puppitanum, legitur in Notitiâ Africæ inter Mauritanos Cæsarienses Pannonius Bitensis. Unum tantum Panthonium ex depravatâ epigrapha novit, alterum ex incognitis libris ex Africâ appellet, & tunc familiare apud Afros nomen Panthonii affirmabo, & erit mihi magnus Apollo. Quod verò contendit à Puppit dicendum esse Puppitanum, non Puppitanum, vix citrà indignationem ab Afri audiri posset, quasi hic Scriptor Africanarum urbium vocabula melius quam ipsimet Afri, declinare sciat. In Collatione cap. 187. inter Donatistas nominatur Victorianus Puppitanensis, Pannonii æmulus. Synodicam Proconsularium act. 2. laudatæ Synodi Lateranensis subscribit Gulosus Puppitanus; in Synodo Bonifacii Carthaginensis anno 525. recitatur Fortunatus Puppitanus. Quis autem dixerit, hos Episcopos nescisse, suæ urbis nomen latine inflectere?

VICTOR VINENSIS. Legitur ipsius nomen in Collationis primâ parte, est autem Vna civitas propè Puppitanam. Ariolatur; nam cum in titulo epistolæ, quam adeò eruditis notis illustrat, tres Victores nominentur, eorundem sedes ex Collatione Carthaginensi expiscatur. Priorem dicit Vinensem, alterum Uticensem, postremum Migirpensem. Quod ita pro arbitrio horum Victorum sedes disponit, nullam Garnerio quæstionem facio, quamvis prior potuerit esse Migirpensis, postremus autem Uticensis, & medius Vinensis. Hoc eundem interrogatum velim, cur tres alios Victores, qui in Collatione recensentur, omisit, nullumque eorum in memoratâ epigrapha nominatum voluit? Recensetur cap. 116. Victor Libertinensis. Hanc verò urbem spectasse ad Proconsulares patet ex Synodicâ ejusdem provinciæ act. 2. Concilii Lateranensis, ubi legitur Januarius gratiâ Dei Episcopus S. E. Libertinae. Rursus in eadem Collatione recitatur cap. 215. Victor Abitinensis. Et hunc pariter Proconsularibus accensendum constat ex proximè laudatâ Synodicâ, in quâ nominatur Augustalis gratiâ Dei Episcopus S. E. Abitinensis: & apud Cyprianum habetur Saturninus ab Abitinis. Denique tertius Victor occurrit cap. 133. ubi dicitur subscribere Quintus pro Victore Episcopo Tuburbitanorum minorum. Fuisse verò Tuburbum in Proconsulari docet Notitia Africæ, in quâ appellatur Benenatus Tuburbitensis: & utriusque Tuburbi situm in Proconsulari exhibent Tabulæ Peutingerianæ. Cur ergo tres hosce Victores, qui anno 411. eidem Collationi cum tribus aliis, quos laudat, interfuere, à Synodo anni 416. exclusit? Cur unum saltem ex illis intrâ Synodum non admisit, sed solummodo Vinensem, Uticensem, & Migirpensem? Profectò vides, mi Antoni, Garnerium hic purum putum ariolatorem agere.

RESTITUTUS MUZULENSIS. Legitur in Collatione Muzulensis, sed Augustinus lib. 7. (lege 6.) contra Do-

natistas cap. 41. meminit Episcopi Muzulensis, quem fuisse provinciæ Proconsularis colligo ex Notitiâ sapius laudatâ, in quâ numeratur inter ejectos ex eâ provinciâ Episcopos Felix Muzulensis. Geographus urbes confundit. Rectè in Collatione Restitutus appellatur Muzucensis, cujus adversarius Donatista cap. 206. dicitur Idaxius Muzucensis. Porro hæc urbs erat inter Byzacenas; undè in Notitiâ Africæ inter Byzacenos Episcopos recitatur Innocentius Muzucensis. Præterea more solito divinatur; nam in Collatione cap. 133. scribitur Restitutus Episcopus plebis Simingitensis. Hunc verò adnumeratum Proconsularibus colligo ex Synodo Bonifacii, in quâ appellatur Cresconius Episcopus plebis Simingitanae. Itaque errat Garnerius dum Restituto Simingitensi provinciæ Proconsularis omisso, Restitutum Muzucensem ex Byzacio ad Proconsularem transferens, eundem in Muzulensem Episcopum vertit.

RUSTICUS, seu potius **RUSTICIANUS TABRACENSIS.** Sic enim legitur in Collatione. Fuit autem Tabraca colonia in ipso confinio provinciæ Proconsularis, & Numidiæ, unde factum est, una pars auctorum in Numidiâ, alii in Provinciâ collocarent. Infeliciter labitur. Etenim cum in Collatione nullum Rusticum appellatum legeret, quò hujus Episcopi sedem designaret, eundem ex Rustico in Rusticianum mutavit. Sed in hoc turpiter etiam errat; nam superius Episcopum, qui tertius ab Aurelio Primate in epigrapha legitur, appellarat Rusticianum Tabracensem. Itaque auctore Garnerio anno 416. Tabracæ duo Rusticiani Episcopi Catholici sedebant, ut Ecclesiæ, quemadmodum & urbes id temporis regebantur, suos habuerint duumviros.

FORTUNATIANUS NEAPOLITANUS vel **SICCENSIS.** Fortunatiani duo celebres extiterunt tunc temporis: Neapolitanæ unus, alter Siccensis Ecclesiæ Episcopus, uterque Proconsularis provinciæ &c. Uterque sine dubio interfuit Africano Concilio anno 418. Incertum uter electus ad finiendas causas cum aliis provinciarum legatis. Uterque pariter interfuit Concilio universali anno 419. Incertum utrius nomen præferatur in epistolâ Afrorum ad Sanctum Cælestinum. Laudo hominis eruditionem, qui duos Fortunatianos novit, eosque in diversis urbibus collocavit; verebar enim, ne duos Fortunatianos uni urbi præficeret, quemadmodum duos Rusticianos uni civitati donavit. Verùm statim cespitat, & præceps ruit. Quod enim ait, utrumque Fortunatianum interfuisse Concilio universali Africæ anno 419. admitti non potest, nisi mortuos Episcopos suffragia dare, ac sententias dicere fingamus. Anno 419. Siccæ sedebat Urbanus in mortui Fortunatiani locum subrogatus, qui cum anno superiori Apiario igni, aquaque interdixisset, & hic ad Zosimum appellasset, acriter à Pontifice reprehensus fuit; unde diuturniores illæ de appellationibus controversiæ Afros inter & Romanam sedem exordium duxere. In literis Synodi Africanæ anno 419. ad Bonifacium Pontificem datis hæc leguntur; Prior autem Coepiscopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo, nempe Apiario, corrigendum est, sine ullâ dubitatione correxit. Unus ergo Fortunatianus Neapolitanus anno 418. & 419. Synodis Africanis interfuit, unus Neapolitanus ad finiendas causas cum aliarum provinciarum legatis electus est, idem epistolæ ad Sanctum Cælestinum Papam præfigitur. Nota interim, Vir Clarissime, Garnerii confidentiam, qui asseveranter pronunciat, Siccensem Fortunatianum sine dubio laudatis Synodis

nodis interfuisse, qui id temporis *finè dubio* diem objerat, ac in eadem sede Urbanum ex Hipponensi Clero Episcopum exceperat. De initio Episcopatus Urbani scribit Sanctus Augustinus Epist. 59. ad Paulinum Nolanum.

RESTITUTUS CINCARITENSIS. Legitur in Collatione Episcopus hujus nominis, & sedis; credibile admodum est hunc ipsum esse, quo de agitur. Et hic divinat; nam adfuit etiam Collationi cap. 133. Restitutus Episcopus plebis Simingitensis. Et in Concilio Bonifacii Anno 525. inter Proconsulares laudatur Cresconius Episcopus plebis Simengitane. At Cincaritensem Ecclesiam incertæ provinciæ deputant Carolus à Sancto Paulo, & Holstenius, nec quicquam pro eâ re assert Garnerius. Ego tamen puto illam Ecclesiam fuisse inter Proconsulares: nam in Synodicâ act. 2. Concilii Sancti Martini Papæ inter ejusdem provinciæ Episcopos nominatur Quobulus Ceciritensis, quæ fortè Ecclesia eadem est cum Cincaritensi.

AMPELIUS. Incertæ sedis. Nam Ampelius, cujus fit mentio can. 78. Cod. Afric. cujusque sedes in Collatione dicitur fuisse Vaga, vel potius Vada, quique interlocutus legitur cap. 176. videtur fuisse Numidarum unus &c. Unde ulterius corrigendus quoque Collationis textus cap. 215. ubi duo appellantur Episcopi Vagenses Catholici, Ampelius, & Primulus: legi enim debet Vadenfis. Ignoravit duas fuisse in Africâ Vagas, unde alteram urbem Vadam dicendam contendit. At Plinius, cui melius Africanæ urbes cognitæ fuerunt, lib. 5. cap. 4. inter XV. oppida civium Romanorum nominat Vagense, & inter triginta libera oppida Vagense aliud. Consultò addidit aliud, ut Vagam utramque distingueret. Una erat Latio donata, altera liberum municipium. Hinc perperam Collationem corrigendam ducit, in quâ duæ Vagæ asseruntur. Hæc oppida, quæ Vagæ dicuntur in Collatione, ambo Vadæ appellantur in Notitiâ Numidiæ, ubi recitantur Rufinianus Vadenfis, & Proficius Vadenfis. Imò tertia insuper Vaga ponitur in eadem Collatione, nam cum cap. 177. nominatus fuisset Privatus Episcopus Vagensis, Rogatus Episcopus dixit: Januarianus dicitur, non Privatus. At respondit Primianus Primas Donatistarum Carthaginensis provinciæ cap. 179. Est Auxagga, ubi fuit Januarianus, qui nunc defunctus est; alia Auxagga ubi est Privatus, qui nunc vivit. Ubi patet has Vagas agnominatas Auxaggas, ut à Vagâ, ubi Ampelius sedebat, distinguerentur. Et quidem præter duas Vagas, quas Plinius in Africâ, hoc est, provinciâ Zeugitanâ ponit, Ptolomæus lib. 4. cap. 2. in mediterraneis urbibus Mauritanie Cæsariensis Vagam etiam collocat, cujus situm exhibent Tabulæ antiquæ Peutingerianæ, & recentes Caroli à Sancto Paulo. Ampelius qui laudatur can. 78. Cod. Afric. non est idem cum Ampelio, qui hic appellatur; ille enim Ambivio Pisitensi posterior fuit, ut ibidem patet; hic autem eundem præcedebat, ut proximè ostendam.

ANIMUS. Sin minùs vitiosa sit lectio, quod non temerè tamen quispiam conficiat propter insolentiam vocis, ignota dici debet hujusce Episcopi Ecclesia. Quod si vitium irrepsit, suspicari possit non nemo reponi debere pro Animo Timianum, qui ut est in Collatione, rexit Ecclesiam Utinæ civitatis à Ptolomæo sub Carthagine ad Bagradam fluxum repositæ. Si vitiosam lectionem suspicabatur, cur antiquum aliquem codicem non consuluit? Extat epistola hujus Synodi Carthaginensis in codice MS. Bibliothecæ Serenissimi Magni

Ducis ad D. Laurentii in pluteo XII. in quo non Animus legitur, sed AMBIVIVS, qui in rescripto Innocentii Papæ dicitur Ambivivus. In Collatione cap. 133. appellatur inter Catholicos Patres Ambivius Episcopus plebis Pisitensis. Evodius Uzalensis Sancti Augustini discipulus lib. 1. de Prodigiiis Sancti Stephani cap. 13. meminit Pisitanæ civitatis. Ambivii Ecclesiam omisit Carolus à Sancto Paulo, Holstenius incertæ provinciæ deputavit, & minùs rectè à Pisitanâ distinxit, quæ tamen ex hac epigraphe colligitur fuisse in proconsulari. Ambivii fit mentio can. 78. Cod. Afric. ubi ante Evangelum nominatur, quem Garnerius pro Evagrio supposuit, ut vidisti, sed perperam; nam in laudato codice Evagrius nominatur, & pro Mundius, ut in excusis codicibus corruptè habetur, Numidius rectè ibidem legitur. In nullis codicibus epigraphen quæsit Garnerius, qui tamen ob exscriptos ab alio è Vaticanis MSS. Marii Mercatoris libellos, vah quales tragedias in calce sui operis excitat, & in quos!

FELIX UZITENSIS. Legitur in Collatione Uzitensis, sed in Notitiâ Episcoporum provinciæ Proconsularis mentio fit Cui Uzitensis, qui periisse scribitur, antequam veniret ad exilii locum: & Uzitha civitas ponitur in Ptolomæicis Tabulis propè Adrumetum, & Ruspinam. Cum istæ duæ urbes fuerint in Byzacio, in eadem etiâ provinciâ Uzitha Ptolomæi locanda fuit. Uzithæ oppidi situm disertè tradit A. Hirtilius lib. de Bello civili in Africâ, ubi ait Cæsarem propè Uzitham castra metatum, quæ aberant à portu Leptis parvæ millia passuum sex. Leptis verò erat in Byzacio suprâ Adrumetum versùs Tripolim M. P. XVIII. ex Antonino. Ex his in Notitiâ legendum est: Cuius Uzitensis, non Uzitensis; hæc enim Ecclesia erat in Byzacio; Uzitensis verò in Proconsulari, in cuius provinciæ Synodicâ act. 2. Concilii Lateranensis laudatur Tripolius Uzitensis, ab Uci urbe, ut ex Plinio mox ostendam in notis ad FRUCTUOSUM. Igitur perperam Visicensem in Uzithensem Ecclesiam mutat. Scribitur in Collatione cap. 125. Felix Episcopus plebis Visicensis. Quam Ecclesiam pertinere ad Proconsulares, colligo ex eadem Synodicâ, ubi inter Proconsulares cernitur Valentinianus Episcopus S. E. Visicensis. Erat hæc urbs propè Taboram, cujus Episcopus Victor Donatista cap. 125. citato dixit Felici Visicensi: Ego tibi intervenio. Et cap. 201. idem Victor ait: Susceperam quidem mandatum; sed quia beatissimus Pater & princeps noster Primianus nunc suscepit, me necesse est mandare bis actis. Itaque erat in Proconsulari Episcopus, si Primianum Carthaginensem suum Primate appellat. Perperam in dissert. de Synodo V. cap. 10. Taboram Victoris Donatistæ cum Taborâ alterâ Mauritanie confudi. Quare addenda est Tabora tabulis Proconsularium Caroli à Sancto Paulo, & Holstenii. Cæterum de hujus Felicis sede Garnerius divinat. In Collatione cap. 127. laudatur Felix Episcopus plebis Aptungitensis. Erat Aptunga in provinciâ Proconsulari, & alter Felix Aptungensis olim Cæcilianum Carthaginensem consecraverat, ut ex Optato lib. 1. & Augustino Epist. 68. 162. 163. & libris contra Donatistas passim habetur. Itaque omisso Felice Aptungensi, Felicem Visicensem Synodo anni 416. pro arbitrio præsentem facit, illumque in Uzithensem perperam mutat.

DONATIANUS ZEGGENSIS, sive ZELLENSIS. Recensetur in Collatione Donatianus Zellenfis. In Notitiâ provinciæ Proconsularis fit mentio Vincentii Zeggensis in exilium

lium eieci. Eodem in luto hæret, Ziggam cum Zella confundens. Erat Zella in Byzacio; Strabo enim recensens hujus provinciæ oppida lib. 17. ait: *Prope etiam erant Zella, & Achola libera civitates.* In Tabulis Peutingerianis Achola ponitur inter Tapsum, & Ruspam urbes in Byzacio, in cujus Notitiâ recitatur *Restitutus Acholitanus.* Concilium Zellenſe laudat Ferrandus Diaconus, quod Teleptense perperam dici, ostendi lib. 1. Hist. Pelag. cap. 13. At Ziggam erat urbs in Proconsulari, in cujus Notitiâ recensetur *Vincentius Ziggensis*, quem Garnerius Zeggensem dixit, ut facilius Zellenſem faceret. In gestis purificationis Felicis coram Africæ Proconsule in calce Operati Albaspineæ editionis memoratur *Ingentius Decurio Ziguensium*, quæ urbs, ut ibidem patet, erat in Proconsulari. In literis Constantini Imperatoris apud Augustinum Epist. 68. & lib. 3. con. Cresc. cap. 70. idem dicitur *Decurio Ziguensium civitatis.* Et montem *Ziguensem* memorat Victor Vitenſis de perſec. Vand.

ADEODATUS SIMIDICUS. *Interfuit Collationi ann. 411. unusque fuit anno 419. & decem legatis provinciæ Proconsularis, qui cum legatis aliarum provinciarum canones Ecclesiæ Africanæ recognovit, & subscripsit.* Et hic rursus Episcopos, & urbes confundit. Adeodatus qui anno 419. canones recognovit, erat Episcopus Simittuensis, non Simidicensis. Leguntur apud Labbeum subscriptiones Synodi anno 419. Carthagine celebratæ, in quibus *Adeodatus Simittuensis*, vel *Simitenſis* dicitur. Oppidum *Simittuense* laudatur à Plinio lib. 5. cap. 3. *Simittu* ab Antonino dicitur. In Collatione cap. 135. recensetur *Benenatus Episcopus plebis Simittensis*, & cap. 135. *Adeodatus Episcopus plebis Simidicensis.* Quare Adeodatus, qui anno 419. canones recognovit, anno 411. nondum erat Episcopus, cum Simittuensem cathedram teneret Benenatus. Hoc ipsum etiam evidenter ostenditur ex subscriptione Synodi anno 419. ubi legimus: *Pentadius Carpitani, Adeodatus Simittuensis.* Quare Adeodatus fuit Episcopus tempore posterior Pentadio: Africani enim juxta tempus delati Episcopatus nomina Synodis dabant, & in tractoriis scribebantur ex canone 53. Cod. Afric. & Augustino Epist. 217. ad Victorinum. At certum est Pentadium anno 411. non fuisse Carporum Episcopum, nam cap. 125. ponitur *Antonius Episcopus plebis Carpitanae.* Ex quibus colligimus Adeodatum Simittuensem diversum esse à Simidicensi, qui anno 411. Collationi interfuit, & diversas fuisse urbes Simittu, & Simidicam, cum tempore Collationis hic Adeodatus, illic verò Benenatus sacra supremâ auctoritate administraret.

OCTAVIUS UTHINENSIS. *Interfuit Collationi; est autem Uthina civitas in provinciâ Proconsulari ad Bagradam fluvium, ut habent tabulæ Ptolomæicæ. In Concilio Carthaginensi &c. dixit vigesimo septimo loco sententiam Felix ab Uthinâ, & Lampadius Uthinus Concilio Arelatenſi II. subscripsit.* Eadem chordâ oberrat, Utinunam cum Uthinâ confundens. In cap. 133. Collationis Carthaginensis editionis Massonis, & Albaspinæ legitur *Octavius Episcopus plebis Utinunensis.* Scio duas fuisse Utinas in Africâ; & tempore Collationis cap. 125. legitur: *Timianus Episcopus plebis Utinensis*: capite verò 133. *Isaac Episcopus plebis Uthinensis.* Quare si Octavius fuit pariter Episcopus Utinensis, tertiam in Africâ Utinam nobis excitare debet, vel Octavium collegam Timiano, aut Isaaco superimponere. Contrâ Isaac Episcopum Catholi-

cum stabat Felicianus, contrâ Timianum Felix Donatistarum Episcopi. At de Octavio refero integrum textum ex Collatione Carthaginensi: *Octavius Episcopus plebis Utinunensis coram V. C. Tribuno, & Notario Marcellino superius mandari, & subscripsi Carthagine. Quare idem dixit: E contrario mihi est Bonifacius.* Ex tribus igitur Episcopis Catholicis, totidemque iisdem adversariis Donatistis duas Utinas, & Utinunam in Africâ urbes habemus. Quod insuper addit Uthinam ad Bagradam fluvium sitam ex Ptolomæo: notes velim, vir eruditissime, Garnerium ante septemdecim versum idem dixisse de Uthinâ alterâ, in quâ sedebat Timianus. Profectò Ptolomæus unam tantum Uthinam ponit; quod si noster Geographus Uthinam Octavii, & alteram Timiani ad Bagradam reponit, de utraque Ptolomæi testimonium neutiquam laudare potest. Scribit Holstenius alterutram Uthinam cum aspiratione scribendam, & verè apud Augustinum lib. 6. de Bapt. cap. 33. recitatur *Felix ab Uthinâ.* Omitto quod ibidem ait Lampadium Uthinensem subscripsisse Concilium Arelatenſe II. voluit dicere primum, indictum anno primo Sylvestri Anno 314. Bonifacius Octavii adversarius cap. 198. dicitur Utummenſis; utri textui error irrepsit, incertum.

SEROTINUS THURZITENSIS. *Interfuit Collationi. Ponitur autem à Ptolomæo Thursa propè Vinam coloniæ non longè à Tunizâ, atque adeo nec admodum procul à Carthagine.* Non ita scribitur in Collatione; nam cap. 133. recensetur *Serotinus Episcopus plebis Thuruzitensis.* Quæ inflexio, uno Garnerio auctore, à Thursâ Ptolomæi derivat. Sanè vapularent discipuli, qui à Thursâ Thuruzitanum declinarent; hoc enim adjectivum à Thuruzitâ originem ducit. Quare perperam Ptolomæus in testem vocatur. Imò nusquam legitur Thursa in Ptolomæo, sed tantum Thurza, quam ponit in Byzacio propè Adrumetum. Rectius autem ex ipsâ Collatione ostenditur Thuruzitam fuisse in provinciâ Proconsulari; quia cum Serotinus Episcopus dixisset se nullum habere Episcopum adversarium; Primiani Primatis Carthaginensis Diaconus Habetdeum reposuit: *Presbyter est illic Cattus.* Qui quidem Diaconus frequentius interloquebatur, ubi de Episcopis Proconsularibus quærebatur, ut passim ibidem patet; licet semel, aut iterum de aliis quoque locutum concedam.

MAJORINUS ZEMPTENSIS. *Ita legitur in Collatione: melius Zamenſis, nam in Proconsulari provinciâ fuit Zama civitas, si Plinio, Ptolomæo, ac Straboni credimus.* Quot verba tot errata. In Collatione cap. 133. laudatur *Majorinus Episcopus plebis Zementensis.* Et quidem rectè; nam in Synodicâ Proconsularium act. 2. Concilii Lateranenſis memoratur *Florentius gratiâ Dei Episcopus S. E. Zementensis.* Quo egregio testimonio evincitur, rectè scribi in Collatione Zementensem, ac malè legi Zemptensem, & Zentam, seu Zemptam fuisse inter urbes Proconsulares. Rursus quod Zentam in Zamam mutat, vix patienter ferri potest. In Collatione cap. 121. dicitur *Dialogus Episcopus Zamenſis*, cujus adversarius Montanus unus è septem Donatistis collatoribus recensetur. Igitur non Majorinus, sed Dialogus anno 411. erat Zamenſis Episcopus.

POSTUMIANUS. *Ignoræ sedis; Nam qui dicitur in Collatione Tagorensis diversus est ab isto; siquidem Tagora civitas, seu Tagura est in Numidiâ, non item in Proconsulari, & inter Episcopos è Numidiâ in exilium actos, recensetur Timotheus Tagurensis.* Ignoravit duas

duas fuisse in Africâ Tagoras, quod tamen intelligere poterat ex Collatione, cui inter Catholicos Antistites interfuere *Restitutus Episcopus Tagorensis*, qui fuit custos tabularum cap. 143. & *Posthumianus Episcopus plebis Tagorensis* cap. 133. Itaque Posthumianus, qui ponitur in epigraphe, fuit Episcopus Tagorensis in provinciâ Proconsulari. At fuisse Tagoram in hac provinciâ colligo ex Tabulis Peutingerianis, ubi hæc leguntur. *Thacora V. Gegetu* (supple *XV. ex Antonino* mox laudando) *Narragara XII. Sicca Veneria XXX. Antoninus* ita scribit in itinere Multi Circum. *Siccâ XXXII. Naraggara XXX. Tagora XX. Tipasa XXXIV.* Certum est Tipasam spectasse ad Numidiam; nam in Notitiâ hujus provinciæ nominatur *Rusticus Tipasensis*. Naraggaram Tipasæ finitimam Numidiæ adscribere Carolus à Sancto Paulo, & Holstenius, sed perperam; nam Synodicam Proconsularium act. 2. Concilii Lateranensis subscribit *Benenatus Episcopus S. E. Narragaritanae*, & in Notitiâ inter Proconsulares recensetur *Maximinus Maraggaritanus*, ubi planè *Naraggaritanus* legendum est. Et Synodum Bonifacii Anno 525. subscribit cum Proconsularibus *Victorinus Episcopus plebis Nagargaritanae* lege *Naragaritanae*. Ultrâ Naraggaram versùs Numidiam ponitur *Gegetu*. Porro hanc etiam urbem fuisse intra diœcesim Proconsularium, patet ex Victore Vitenſi, qui lib. 1. de Persecut. Vand. inter Proconsulares nominat *Vincetium Gigitanum*. Itaque Tagora V. M. P. Gigetum distans, erat ultima urbs provinciæ Carthagenensis Tipasæ contermina, cujus sacra tempore Collationis Posthumianus ministrabat, qui postea anno 416. sententiam contrâ Pelagianos subscripsit. Tagora in Numidiâ dicebatur etiam Tagura, ut ex Notitiâ Africæ patet.

CRISPOLUS VOLITENSIS. In vulgatis codicibus legitur *Trispolus*, sed vitium per se manifestat insolentia nominis; quare emendari debet ex Collatione. Hic rectè priorem literam corrigit. In MS. Serenissimi Magni Ducis *Crispolus* legitur, tum in epigraphe Synodicæ, tum in rescripto Innocentii.

VICTOR UTICENSIS. Non ille quidè scriptor librorum de persecutione Vandalicâ anno 484. excitatâ adversus Catholicos ab Hunerico, sed alius ejusdem nominis, & sedis, qui fuit Carthagine, cum Collatio haberetur. Victor, qui sub Hunerico vixit, ac scripsit libros de persecutione Vandalicâ, non fuit Episcopus Uticensis, sed Vitenſis, ut egregiè è MSS. ostendunt Chiffletius, ac Holstenius. Hoc ipsum probatur ex elenchio Episcoporum ab Hunerico in exilium deportatorum, nam inter Proconsulares nominatur *Florentinus Uticensis*, & inter Byzacenos *Victor Vitenſis*, qui libros scripsit de persecutione Vandalicâ. Plura hac de re leges in Chiffletio, cuius volumen, ut pleraque alia è copiosissimâ tuâ illâ bibliothecâ non semel mihi commodasti.

VICTOR MIGIRPENSIS. Ita legitur in Collatione &c. In hoc, & præcedenti Victore redit ad solitas divinationes. Adfuere Collationi tres alii è Proconsulari provinciâ Victores, nempe *Libertinensis*, *Abitinensis*, & *Tuburbitanus*. Itane hosce intrâ quinquennium obiisse putat, vixisse verò Migirpensem, & Uticensem, ut isti solummodo, & nullus illorum trium Synodo anno 416. Carthagine contrâ Pelagianos coactæ interesse potuerint? Sed cui facile fuit Urbes pro arbirio mutare, confundere, extruere, haud quicquam pensi habuit, Episcopos ad Synodos admittere, prout libet, & prout lubet, excludere.

LVCIUS TAGARATENSIS. Recensetur eius nomen in Collatione. *Tagaratensis Episcopi* meminit Notitia Episcoporum provinciæ Proconsularis, refertur enim *Honoratus Tagaratensis pulsus in exilium*. Non possum non albos calculos adjicere.

MARIANUS UZIPPARENSIS. Nominatur in Collatione. Meminit Notitia Episcoporum provinciæ Proconsularis *Agentis Uzipparitani in exilium expulsi*. In plerisque editis codicibus legitur *Macianus*, sed Garnerio favet MS. Laurentianæ bibliothecæ. In Tabulis Peutingerianis *Uzippira* ponitur suprà Puppum in mediterraneis verùs meridiem. In Synodo Bonifacii appellatur *Sementius Uzipparensis*. Marianus fuit unus legatorum Proconsularium in Concilio anni 419.

FRUCTUOSUS ABZIRITENSIS. Ita legitur in Collatione, legendum tamen fortè est *Abderitensis*, vel *Abbiritensis*: est enim apud Ptolomæum *Abdera* mentio in Africâ propriâ, seu provinciâ Proconsulari, siquidem ponitur sub Carthagine, & in Notitiâ provinciæ Proconsularis fit mentio *Felcis Abaritani Episcopi*. Hunc verò *Fructuosum* oportet non diu fuisse superstitem; nam ann. 419. *Candidus Abbaritanus* recensetur inter legatos provinciæ Proconsularis, qui tamen in subscriptionibus dicitur *Germania*, sed mendosè: nam *Germania* sive *vetus*, sive *nova*, pertinet ad Numidiam, si qua fides Notitiæ sæpius citatæ, in quâ fit mentio *Felcis Abaritani Episcopi*. Parum callet Africanam geographiam, dum urbem Abziritanam cum Abbiritanâ confundit. In Collatione cap. 128. dicitur *Fructuosus Episcopus plebis Abziritensis*. Plinius lib. 5. cap. 4. laudat in Africâ oppidum *Abziritanum*. Hæc urbs Ptolomæo dicitur *Abdera*, nam D pro Z passim sumptum superius ostendi. Et in Synodo Genethlii A. 390. *Victor Abziritanus* & *Abderitanus* in variis codicibus legitur. Cæterum adhuc in Africâ numerabantur duæ urbes, quarum Episcopi Abbiritenses nuncupabantur. Nam cap. 215. laudatæ Collationis ponitur *Annibonius Abbiritensis*; capite verò 133. *Felix Episcopus Abbirmajus*, quæ urbs ita appellabatur, ut ab *Abbirminus*, ubi sedebat *Annibonius*, distingueretur; Afri enim ad duas ejusdem nominis urbes distinguendas, utebantur istis vocabulis *majus*, & *minus*: ita apud eosdem habemus *Leptiminus*, nempe parvam *Leptim*, & in Notitiâ inter Byzacenos est *Fortunatianus Leptiminensis*: ita Plinius ibidem recenset oppida *Ucitana duo*, *majus*, & *minus*, & cap. 133. Collationis recitatur *Ostavianus Episcopus plebis Ucimianus*. Itaque eidem Collationi anno 411. interfuere *Fructuosus Abziritensis*, *Felix Abbirmajus*, *Annibonius Abbirminus*. In Synodali Proconsularium act. 2. Concilii Lateranensis laudati appellantur *Adeodatus Abbiritanus*, & *Victorinus Abziritanus*, quorum Episcoporum urbes mirum non est Garnerium in unam confudisse, cum nec easdem Carolus à S. Paulo, nec Holstenius exactè distinxerint. Sed alia rursus Garnerii errata corrigenda sunt; falsum enim est *Candidum* successisse *Fructuosum*; nam *Candidus* fuit Episcopus Abbiritensis, non Abziritensis: ita enim legitur in subscriptione Synodi anno 419. Carthagine coactæ, *Candidus Episcopus Abbiritensis Germanicianorum*, apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1670. Et rectè: nam apud Augustinum lib. 6. de Bapt. cap. 23. nominatur in Synodo Cypriani *Successus ab Abbir Germanicianâ*. Si Garnerius pro *Germaniâ* in melioribus codicibus *Germaniciæ* legisset, rectius textum correxisset. Verum plusquam

plusquam palmaris est ejusdem scriptoris hallucinatio, ubi tradit Fructuosum post A. 416. haud diu fuisse superstitem, quod Candidus A. 419. Fructuosi cathedram sedebat. Id ubi de Candido sermo inferius incidet, ostendat; nam ambos huic Synodo praesentes fingit.

QUODVULTDEUS VERENSIS. *Fuit unus ex decem legatis provinciae Proconsularis, qui cum aliarum provinciarum legatis ann. 419. nomine totius Africanae Synodi canones recognoverunt.* Non ita est. Hic Quodvultdeus ante annum 411. erat Episcopus, nam nominatur ante Thomam Cubdensem, qui interfuit Collationi. At Quodvultdeus Verensis post an. 411. Episcopatum indeptus est; cum in subscriptionibus A. 419. post Penthadium Carpitatum locetur. Earum fragmentum, quod plurimum ad rem facit, hic infero *Penthadius Episcopus Carpitanae Ecclesiae subscripsi. Rufianus Episcopus Ecclesiae Mazensis subscripsi. Prætextatus Episcopus Sicilibbensis Ecclesiae subscripsi. Quodvultdeus Episcopus Verensis Ecclesiae subscripsi. Candidus Episcopus Abbiritensis Germanicianorum Ecclesiae subscripsi.*

Anno 411. sedebat Carpis Antonius, cui Penthadius subrogatus fuit ex cap. 125. toties memoratae Collat. Idem etiam Quodvultdeus in epigraphæ ponitur ante Candorium Mullitensem, qui Collationi interfuit. Quare diversus plane fuit à Quodvultdeo Verensi.

CANDORIUS MULLITENSIS. *Numeratur inter Episcopos, qui Carthagine fuerunt tempore Collationis. Inter Proconsulares electos Notitia habet Liberatum Mullitanum.* Tandem Garnerius non sine cura, & labore aliquid expiscatus est.

MAXIMUS & MEGARIUS. *Ignota sedes.* Sed & aliorum parum eidem notæ.

RUFINUS DRUSIALENSIS. *Quaquam ita legitur in Collatione, legendum tamen puto Dinisianensis, vel potius Diosinianensis: eiusque enim nominis Episcopus ponitur in Concilio Carthaginensi rebaptizantium num. 48.* An non illa sedes, quæ in Notitiâ provinciae Proconsularis corrupte legitur Duassendelmai? Non possunt sine risu hæc audiri. A carcere ad calcem pererrat. Lege, mi Antoni, epigraphem, videbis nominari non Rufinum, sed RUSTICUM. Ita cum duo Rustici in epigraphæ scribantur, Garnerius ex priori Rusticianum facit, posteriorem in Rufinum mutat. Cum non possit Rusticum inter ducentos & octoginta sex Episcopos, qui Collationi nomen dederunt, reperire, satis urbano artificio pro Rustico Rufinum obtrudit. Porro Rufinus cap. 121. Collationis vocatur *Episcopus plebis Drusilianensis.* Verum metamorphoseos studiosus, non modo Episcopum, sed & Drusilianam eiusdem sedem in aliam convertens ait: *Legendum tamen puto Dinisianensem.* Serione, an iocose hæc scripsisse eundem putas? Ubiam gentium, non dicam in Africâ, sed Orbe toto Episcopatus Dinisianensis paruit? Verum vide, quomodo eandem Dinisianam suam illam urbem, quam uno ductu calamitatis repente excitarat, altero statim deiecit; *vel potius, inquit, Dionysianensis.* Sed perperam Drusilianensem Ecclesiam cum Dionysiana confundit; illa enim ad Proconsulares pertinet, ut ex Tabulis Peutingerianis constat, hæc verò ad Byzacenos; nam inter sedes Byzacii, quæ sine Episcopis erant anno 484. ponitur in Notitiâ Africae *Dionysiana.* Easdem etiam diversas urbes fuisse evidenter ex Collatione deducitur, in quâ cap. 187. inter Episcopos Donatistas, qui Collationi interfuere, ponitur *Restitutus Episcopus Drusilianensis*, & cap. 198. *Victor Episcopus Dionysianensis.* Itaque Drusiliana, & Dionysiana fuere diverse, & diversarum provinciarum urbes, quibus di-

stincti Episcopi Donatistæ praesidebant: illas verò novus Geographus in unam confundit, alteram ex Byzacio in Proconsularem sine machinis transferens. At neque his mutationibus contentus, cum ex Drusiliana fecerit Dinisianam, dein Dionysianam; tandem ex his omnibus tanquam dirutarum civitatum rudetibus novam urbem ædificat Duassendelmai; *An non, inquit, illa sedes, quæ in Notitiâ provinciae Proconsularis corrupte legitur Duassendelmai?* Imò ipsemet corrupte legit; nam in Notitiâ laudatâ non dicitur *Duassendelmai*, sed *Duassedem sai*; nominatur enim ibidem *Mannucius Duassedem sai*, cuius sedes cum statuatur in Proconsulari, nequit eadem esse cum Dionysianâ, quæ in eadem Notitiâ locatur in Byzacio. Porro Ecclesiam Duassedem sai puto eandem esse, quæ cap. 202. Collationis dicitur *Assenemsalensis*, ubi inter Donatistas recensetur *Fortunatianus Assenemsalensis*, & in Synodo Bonifacii inter Proconsulares ponitur *Patronianus Senemsalensis.* Synodicam Proconsularium act. 2. Synodi Lateranensis subscribit *Julianus gratiâ Dei Episcopus S. E. duarum Senepsalitinarum.* Habes ergo in quatuor versibus tot errata recentioris huiusce Geographi, quæ fortè idem addenda putavit Geograph. reformatæ, quam quidam (nostri hominè) in lucem emisit.

RUFIANUS MAXENSIS. *Dicitur in Collatione Muzucensis; unus fuit de decem delegatis de provinciae Proconsulari ann. 419. ad recognoscendos canones &c.* Putabat se lippis scribere, ac tonforibus, cum tot fabularum portenta chartis inferuit. Fallitur, dum scribit Rufianum dici in Collatione Muzucensem. Nec Rufianus dicitur, nec Muzucensis, sed cap. 127. nuncupatur *Rufinianus Muzucensis.* Erat Muzua in Proconsulari, & inter electos ex hac provinciâ in exilium ab Hunerico recitatur *Felix Muzucensis.* In eadem Collatione ca. 133. Episcopus *Muzucensis* appellatur *Restitutus.* Denique in subscriptionibus superius adductis anno 419. Penthadius, qui post an. 411. electus fuit Carporum Episcopus, subscribit ante Rufianum Maxensem. Nondum ergo hic ann. 411. erat Episcopus, neque interfuit Collationi, cum tamen Rufianus qui in epigraphæ nominatur Penthadio Carpitano & Thomæ Cubdensi, qui Collationi interfuere, præponatur.

PROCLIANUS. *Vel ignota sedis, vel quod magis reor, legi debet Proculus Ginesitensis Salaria, cuius nomen ponitur in Collatione.* Nam in Notitiâ Episcoporum provinciae Proconsularis legitur *Carissimus Gispensis, electus in exilium: Nullus verò dubito, quin idem Ginesitensis qui Gispensis.* Vereor, ne tot metamorphoses nauseam ac fastidium tibi ingerant, Vir doctissime, ac memet non levi sanè crimini obnoxium faciam, qui te à gravioribus studiis, quibus diu noctuque curam intendis, ad hæc planè fabulosa lectitanda interpellem. Scis Catonem post difficillima senatus consulta animum ad cursum ludosque cum pueris vertisse. Ego quidem varias subinde hominum, urbium, ac provinciarum non secus ac in scenâ fieri solet, mutationes exhibeo. Refice interim te, ac oculos, auresque commoda, nam novæ rerum facies occurrunt. Hic Proclianus in Proculum vertitur, ac Gispia in Ginesitam urbem transmigrat. Quod hominis nomen varietur, dolo plerumque fit, vel consilio, dum per adoptionem familiae in alias transcribuntur. At urbes urbibus inferere unus Garnerius tentavit. Verum quam infeliciter, ne imperitè dicam, collige ex cap. 123. Collationis, in quâ nominatur *Proculus Episcopus plebis Ginesitensis Salaria*; & ex cap. 135. ubi recensetur *Ianuarianus Episcopus Ecclesiae Gispensis.* Et tamen cum utriusque urbis distinctio meridianâ luce clarior appareat, conf-

confidenter exclamat Garnerius: *Nullus dubito quin idem Ginesitensis, qui Gispensis.* Adde etiam Proculiani nomen familiare fuisse apud Afros; nam Episcopus, qui in Hipponensi diocesi contra Augustinum morabatur in parte Donati, Proculianus dicebatur, ad quem data est Epistola inter Augustinianas 147. & nominatur etiam in Epist. 168. Fateor tamen in codice Laurentiano *Proculum* scribi. Verum adest in cap. 135. etiam *Proculus Serrensis*.

THOMAS. *Mirum ubique hujus nominis silentium, nisi quod Leo Magnus scripsit ad Thomam Africanum Episcopum: sed incredibile est huncce Thomam nostrum vixisse.* Si præsens Collationi hæc dixisset, surdum illum affirmassem; nam cap. 133. altâ voce nominatus est ab Officio *Thomas Episcopus plebis Cubdensis*, qui etiam respondit: *E contra neminem habemus.* Hanc verò Ecclesiam spectasse ad Proconulares poterat Garnerius discere ex Synodica aet. 2. Concilii Sancti Martini Papæ, quam subscripsit *Gentilis gratiâ Dei Episcopus S. E. Cubdensis*. Portentum tibi fortè videbitur, hunc Scriptorem non vidisse Thomam ubi erat in Collatione, reperisse verò hunc ipsum, ubi planè non erat, nempe in Epistolâ Sancti Leonis Magni. Semel tantum Leo Magnus literas, quæ extent, in Africam misit; est Epistola 87. ad Episcopos Mauritanie Cæsariensis, in quâ nullus Thomas appellatur. Interim non possum non dolere supinam ac immanem prorsus Garnerii hallucinationem, qui non contentus urbes, & Africanos Episcopos confudisse, Leonem Magnum pro Leone IX. obtrudit. Extat inter Leonis IX. Epistolas tertia cum hac epigraphe; *ad Thomam Episcopum Africanum* quam tamen fingit à Leone Magno scriptam. Damus ergo libentissimè incredibile esse Thomam nominatum in hac epigraphe, tandiu vixisse; etenim usque ad tempus literarum ab Apostolicâ sede *ad Thomam Episcopum Africanum* scriptarum, sexcenti & triginta tres anni lapsi sunt; primus Leonis IX. annus fuit nostræ epochæ 1049. Si in lib. 2. Victoris de perf. Vand. vidisset alium Thomam Episcopum Africanum?

JANUARIUS TIMIDENSIS. *In Collatione legitur Tunudensis, sed legendum (nota confidentiam) omnino videtur Timidensis; nam in provinciâ proconsulari nulla fuit Tunuda civitas, sed Timida quæ regia aliquando dicitur.* Eandem crambem reponit. Audi interim quæ idem auctor in notis ad VINCENTIUM CULUSITANUM scribit de urbibus proconsularibus: *siquidem vix illius provinciæ plures, quàm sexaginta octo Ecclesias novimus, nec illas notis sitis, cum tamen fuerint centum sexaginta quatuor, si qua fides Victori Uticensi.* Cur ergo Tunuda non fuit una ex illis centum ferè, quæ ignorantur? Potuit tamen pertinere ad aliam Africanam provinciam; nam Tunuda incertæ provinciæ ab Ecclesiasticis geographis deputatur. In Tabulis Peutingerianis in Proconsulari legitur *Uthica XX. Thunu VII. Maxula XXI.* Fortè à Thunu dicta est Ecclesia Tunudensis. In Tabulis Ptolomaicis ponitur *Tunuba*; ubi unius tantum literæ variatio à textu Collationis apparet. Et Plinius lib. 4. cap. 5. laudat in Proconsulari oppidum *Tunudisense*. Ex his poterat Garnerius memoratam Ecclesiam facilius, & probabilius ostendere, quàm illam in Timidensem sinè teste convertere. Cum inter Donatistas nullus Timidensis nominetur, non obscure deducitur, eandem Ecclesiam fuisse Catholicam (rari erant Episcopi Donatistæ in Proconsulari teste Petiliano capit. 165. Collationis) ejusque Episcopum ad Synodum non venisse; nisi fuerit ex LXIV.

Ecclesiis Catholicorum; quæ tempore Collationis Episcopis carebant, nondum in demortuorum locum novis subrogatis, ex eadem Collatione cap. 215.

OCTAVIANUS RESSIANENSIS. *Ita legitur in Collatione.* Hoc brevissimo scholio rem se ad oculum monstrasse existimat. Errat autem, dum Ressianensem Episcopum Proconsularibus adnumerat, qui inter Numidas locandus est; nam in Notitiâ Africæ inter Numidas habetur *Vigilius Ressianensis*. Hoc etiam ex ipsâ Collatione colligitur; nam cap. 121. hæc scribuntur: *Aspidius Episcopus plebis Tacaratenfis. Idem dixit: Præstosum. Verissimus Episcopus Donatista dixit: agnosco illum: quatuor sunt in plebe mea, Datianus, Aspidius, Fortunatus, & Octavianus.* Erat Tacarata in Numidiâ, undè ibidem in Notitiâ recitatur *Crescentius Tacaratenfis*. Datianus erat Episcopus Legensis ex cap. 121. & in Notitiâ Numidiæ ponitur *Januarius Legensis*. Octavianus Ressianensis; Tres illæ dioceses intrâ Numidiam erant conterminæ. Octavianus ergo Ressianensis pertinet ad Numidiam. Garnerius tamen non vidit in eadem Collatione alterum Octavianum Episcopum Proconsularem; is fuit *Octavianus Episcopus plebis Ucimajus*, uti scribitur cap. 133. Plinius superius memoratus, recensuit oppida *Ucitana duo, majus, & minus*, & in Synodica Proconsularium aet. 2. Concilii Lateranensis laudatur *Tripolius G. D. Episcopus S. E. Ucitanae*. Quare hic fortè fuit Octavianus Episcopus Ucimajus.

PRÆTEXTATUS SICILIBENSIS. *Unus fuit è decem legatis provinciæ Proconsularis, qui cum aliis aliarum provinciarum recognovit Canones anno 419. nomine totius Africanæ Synodi.* Neque sedem hujus Episcopi rectè divinatur; nam Prætextatus Præsul Sicilibræ, seu Sicilibbæ, erat dignitatis tempore posterior Penthadio Carpitano; siquidem in subscriptionibus Synodi à Garnerio laudatæ, Penthadio postponitur, ut ex tribus subscriptionibus apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1168. 1669. 1670. apparet, quarum unum exemplum superius posuimus; at hic Prætextatus Penthadio præponitur, cum quartus ab eodem in epigraphe recitetur. Hic Holstenii sententia rejicienda mihi est, qui pag. 36. scribit Cilibiensem eandem cum Sicilibbensi urbem fuisse; nam eidem Collationi ex Donatistis interfuere *Quadratianus Episcopus Sicilibensis* cap. 198. & *Tertullus Episcopus Cilibiensis* cap. 206. In Synodo Bonifacii Anno 525. nominatur *Restitutus Cilibiensis* inter Proconulares. Utraque Ecclesia deest in Notitiâ Africæ. Carolus à Sancto Paulo pag. 114. Cilibiensem Episcopatum incertæ provinciæ adscripsit, qui tamen ad provinciam Carthaginensem spectavit.

SEXTUS. *Ignotæ sedis.* In codice Laurentianæ Bibliothecæ *Sixtus* legitur; sed nusquam memoratur in vetustis Africæ monumentis.

QUODVULTDEUS GIVIRTENSIS. *Legi fortè ita debet: fit enim mentio Episcopi ejusdem nominis, & sedis in Collatione, nec tamen in aliis à proconsulari provinciis reperitur sedes Givirtensis.* Sanè Garnerius non legit subscriptiones Synodi Bonifacii Carthaginensis apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1640. illam enim Synodum subscribit *Vincentius Episcopus plebis Gervitanae legatus provinciæ Tripolitinae*. Itaque sedes Givirtensis erat extrâ terminos Proconsularis, imò ultrâ Byzacium, & ad Tripolitanos pertinebat.

PENTHADIUS CARPITANUS. *Fuit unus è decem electis ex provinciâ proconsulari ad recognoscendos canones anno 419.* Vides hunc scriptorem fingere duos Carpitanos Episcopos unâ simul sedisse, & anno 416. eidem

Synodica nomina dedisse? Etenim superius Antonium, qui Sextus in hac epigraphe nominatur, appellarat Episcopum Carpitani, cui modò Penthadium concathedraeum facit.

QUODVULTDEVS. *Ignota sedis.* Hunc rectius Verensem dixisset, quippè qui in Synodo anno 419. post Penthadium subscriptus legitur.

CYPRIANUS TUBURBITANUS. *Ita legitur in Collatione; Est autem Tuburbus seu Tuburbo civitas in provincia proconsulari, fuitque olim colonia Plinio, & Ptolomæo nota. Meminit ejusdem Antoninus in itinere Hippone Regio Carthaginensium, eamque ponit inter Cluacariam, & Cigisam.* Duas urbes Tuburbitanas in unam confundit. Nam cap. 133. Collat. nominatur *Victor Episcopus Tuburbitanorum minorum*; & capit. 135. *Cyprianus Episcopus plebis Tuburbitanorum majorum.* Victor lib. ult. de persec. Vand. meminit *Tuburbitanæ civitatis majoris*, & Antoninus in descriptione memorati itineris ait; *Cluacaria xv. Tuburbomagus xxviii. Cigisam.* Perperam ergo testimonium Antonini adducitur, quia Cyprianus sedebat apud Tuburbomagus, cujus nulla apud Antoninum mentio est. Verùm utriusque Tuburbi situm describunt Tabulæ Peutingerianæ, ubi Sicillibba media visitur obliquè utrumque Tuburbum respiciens, distans Tuburbomagus M.P. xxviii. Errat insuper, dum Cyprianum Penthadio Carpitano posteriorem ponit, qui tamen anno 411. erat Episcopus, & Penthadius, quemadmodum dictum est, nondum eo anno Carpis sedebat.

SERVILIUS. *Ignota sedis, quemadmodum.* PELAGIUS, MARCELLUS, VENANTIUS, DIDY-MUS, SATURNINUS, THIAZACENUS, GERMANUS, GERMANIANUS, JUVENTIUS, MAJORINUS, JUVENTIUS. Hic Collatio Carthaginensis hominem destituit, nec aliunde suppetias petere potuit, sed quàm infelicitè eadem Collatione usus sit, nemo non videat.

CANDIDUS ABIRITANUS. *Fuit unus è legatis provincie proconsularis &c.* Risum, Amice, teneas. Superius in FRUCTUOSO, quem Abbiritanum Episcopum fuisse asseruit, hæc planè dixerat: *Hunc verò Fructuosum oportet non diu fuisse superstitem, nam anno 419. Candidus Abbiritanus recensetur inter legatos provincie proconsularis.* Si Fructuosus, & Candidus ambo ejusdem urbis Abbiritensis Episcopi unà eademque die anni 416. simul adfuere Carthagine in Synodo, cur unà simul in alterâ quoque Carthaginensi Synodo anno 419. esse nequiverè? Tam citò fui oblitus, Candidum collegam in Episcopatu Fructuoso dedit, quem paulo antea istius decessorem pronunciaverat. Putasne Garnerium ullam his responsionem adornare posse nisi ad Kalendas Græcas? Cæterum id etiam peccat, quod utrumque ejusdem urbis Episcopum facit, cum Fructuosus Abziritanum thronum sederit, Candidus fuerit Episcopus Abbiritensis Germanicianorum, ac Felici, qui Collationi interfuit, successerit, quemadmodum ubi de Fructuoso superius sermo incidit, palam ostendi.

CYPRIANUS, & ÆMILIANUS. *Ignota sedis.* Nec ego scio, nec inquirò.

ROMANUS MEGALOPOLITANUS. *Recensetur in Collatione. Fit mentio in Notitiâ Episcoporum provincie proconsularis Coronii Megalopolitani in exilium acti; quâ verò in parte provincie proconsularis sita fuerit Megalopolis, ignotum mihi est.* Imò & Afris illius ætatis hominibus id pariter ignotum fuit; nulla enim unquam extitit in Africâ Megalopolis, cujus nominis urbs celeberrima fuit in Peloponneso, Polybii historici patria.

Erat quidem in Africâ Meglapolis. Undè in Collatione cap. 133. laudatur *Romanus Episcopus plebis Meglapolitanae*, & in Notitiâ citatâ à Garnerio, sed non benè lectâ, vel certè corruptâ, nominatur *Coronius Meglapolitanus*; denique in Synodicâ act. 2. Synodi Sancti Martini Papæ recensetur *Reparatus Episcopus S. E. Meglapolitanae*. Hos Episcopos unius literæ additione Garnerius ex Africâ in Europam rapit. Cæterum Amanuensis, vel Typographus erroris auctor judicetur, proprium Garnerii erratum est; quòd, Romanum ante annum 411. Episcopum, quippè qui Collationi interfuit, sedisse in Synodo putat post Penthadium Carpitani, & Candidum ab Abbir Germanicianâ, qui post annum 411. ad factas sedes evecti sunt.

AFRICANUS & MARCELLINUS. *Incerta sedis.* Marcus Episcopus Donatista cap. 187. Collationis interrogatus à nostro Alipio Tagastensi: *Unde es? Quæ est civitas tua?* respondit: *Secuta Prura Amidicæ. Melimelimenia Nasuta Prura.* Poterat Garnerius pro ea, quam in designandis pro arbitrio Episcoporum sedibus auctoritatem usurpat, Africanum Secutæ Pruræ Amidicæ, Marcellinum verò Melimelimeniæ Nasutæ Pruræ Episcopos deputare.

Hactenus de notis Garnerii ad epigraphen Patrum Proconsularium. Accedo ad ejusdem notas in titulum alterius Synodicae à Numidiæ Episcopis anno eodem 416. itidem contra Pelagianos ad Innocentium Pontificem missæ; est epistola inter Augustinianas xcii. quæ ita inscribitur.

Domino beatissimo meritoque venerabili, & in Christo honorando Papæ Innocentio Sylvanus, Valentinus, Aurelius, Donatus, Restitutus, Lucianus, Alipius, Augustinus, Placentius, Severus, Fortunatus, Possidius, Novatus, Secundus, Maurentius, Leo, Faustianus, Cresconius, Malcus, Littorius, Fortunatus, Donatus, Ponticanus, Saturninus, Christonius, Honorius, Lucius, Adeodatus, Processus, Cresconius, Secundus, Felix, Asiaticus, Rufinianus, Faustinus, Servus, Terentius, Cresconius, Sperantius, Quadratus, Lucillus, Sabinus, Faustinus, Cresconius, Victor, Gignantius, Possidonius, Antonius, Innocentius, Præsidius, Crescentius, Felix, Antonius, Victor, Honoratus, Donatus, Petrus, Præsidius, Cresconius, Lampadius, Delphinus ex Concilio Milevitano in Domino Salutem.

Pessimis iisdem auspiciis horum quoque Episcoporum sedes Garnerius describit; cujus quidem notis refellendis temporis jacturam facere fortè videbor; sed hoc ipsum in lucri loco reponendum censeo, quod dum tibi hoc in opere morem gero, obsequium erga te meum extendo; neque enim periculum est, ne sit nimium, quod esse maximum debet. Collige interim te, & ex Proconsulari provinciam in Numidiam à Garnerio vocatus gradum moveas, ut qualia de Carthaginensis Concilii Patribus, eadem de Milevitani confessûs Episcopis commenta audias.

SILVANUS SUMMENSIS vel ZUMENSIS. *Utroque modo in Collatione scribitur nomen sedis, quæ prima tunc erat in provinciâ Numidiæ &c.* Ubi verò sita fuerit Summa, vel Zuma, incertum est; nisi fortè dicatur esse Zama, quam Plinius, & Ptolomæus in Africâ, seu potius Numidiâ reponunt. Nisi hospes in Africanâ Historiâ Zamam cum Zummâ confundet. Etenim anno 411. Kal. Junii Collationi Carthaginensi adfuere *Dialogus Episcopus Zamensis*, contra quem Montanus unus è septem Donatistis collatoribus stabat ex cap. 121. & *Sylvanus Episcopus Zummensis* cap. 99. cui adversaba-

tur eadem in diocesi Felix Donatista, qui cap. 114. 201. & 202. dicitur *Zummenfis*. Hic scriptor in notis ad epigraphen Proconsularium dixerat: **MAJORINUS Zemptensis**. Ita legitur in collatione; melius *Zamensis*, nam in Proconsulari provinciâ fuit *Zama civitas*, si Plinio, Ptolomæo, ac Straboni credimus. Eandem inconstantiam, quâ passim laborat, in horum Episcoporum sedibus designandis, viris doctissimis affricat, qui in recensendis illarum provinciarum urbibus, exactam utriusque provinciæ divisionem, qualis ab Ecclesiasticis servata est, non afferunt, sed fluminum sectione illas dividunt, ut ad oculum patet. Ex collatione habemus Dialogum Episcopum *Zamensem*, cui Garnerius Majorinum, & Silvanum etiam collegas superimponit, ut Episcoporum eadem in Urbe triumviratum constituat. *Zama Jugurthæ*, dein *Jubæ* in Numidiâ regia, rebus apud eandem à Metello, & Cæsare gestis celebratur à Sallustio, & A. Hirtio; *Zumma* verò fuit exiguum in eadem provinciâ oppidum ex solâ collatione Carthaginensi scriptoribus Ecclesiasticis notum.

VALENTINUS VAJENSIS. Ita legitur in collatione. Incerta sedes est; fuit tamen propè *Vegeſelam*, nam in collatione pro *Vegeſelitano* Episcopo subscripsisse dicitur. In cap. 135. collationis hæc leguntur: *Valentinus Episcopus Vajensis pro consacerdote meo Regino Ecclesiæ Vegeſelitenſis, qui hic Carthagine infirmitatis causâ detinetur &c. subscripsit*. Eiusdem adversarius Donatista cap. 136. dicitur *Quintasius Vajensis*. *Vegeſela* erat in confiniis Numidiæ versùs Byzacium; nam ex Antonino distabat *Sufetulâ* urbe Byzacii M. P. XXX. in itinere *Thenis Thevestem*. *Vaja*, seu *Baja* non semel in Ecclesiasticis Africæ monumentis nominatur. *Felix Bajanensis* fuit in Concilio Grati Carthaginensis. *Bejanus Bajanensis* fuit unus è duodecim ordinato-ribus Maximiani damnatus Bagajæ à Donatistis ex Augustino lib. 3. contra Cresc. cap. 53. Perperam verò ex subscriptione Valentini deducitur, istum sedisse propè *Vegeſelam*. In collatione cap. 208. & 209. plures Episcopi Donatistæ subscribere pro collegis, qui in itinere infirmitatis causâ detenti dicuntur, quorum tamen dioceses non erant conterminæ. Et cum Reginus Carthagine ægrotaret, invisentem se Valentinum rogare potuit, ut mandatum suo nomine subſignaret. In Ephesinâ Synodo pro Rufo Thesſalonicensi subscripsit Flavianus Philippensis, quorum sedes non erant vicinæ; hic enim in Macedoniâ secundâ, ille in primâ sacrorum præfectos agebat.

AURELIUS MACOMADIENSIS. Bis Antoninus meminit civitatum *Macomadum* in Itinerario: semel dum describit viam, quæ ducit *Cirtam* Carthagine; iterum in itinere *Asuris Thenas*. Illic non procul à *Cirtâ*, isthic propè *Thenas* ponitur; quare necesse est falli lexicographos, qui legi debere putant *Macomadem*; eamque collocant propè *Sirtim* minorem. Postea. Gemina enim fuit *Macomadia* apud Numidas; una cujus Ecclesiam rege-ret *Aurelius*, haberetque adversarium *Sallustium* Donatistam; altera *Resticiana*, cui pro parte Donati *Proſcencius* præſet. Imò tres *Macomades* recenset Antoninus. Priorem in Numidiâ ponit distantem *Cirtâ* M. P. LIII. alteram in Byzacio propè *Thenas*, quæ urbs erat in Byzacio, in cujus Notitiâ nominatur *Pascasius Thenitanus*; & rursus in eodem itinere à Magnâ *Lepti*, quæ erat metropolis *Tripolitane* provinciæ, *Alexandriam* ait: *Macomades Syrtis*. Antonino consentiunt *Tabulæ Peutingerianæ*, quæ propè *Thenas* in Byzacio reponunt *Macomades minores*. Quartam *Macomadiam* apud Numidas lexicographi;

quos vellicat, à Garnerio discent. Quare *Proſcencius* Donatista sedebat apud *Macomades Byzacenas*; hæc enim urbs dicitur ab Antonino *municipium*. *Limes Macomadiensis* in Notitiâ Imperii Occidentalis ponitur sub custodiâ Ducis *Tripolitani*.

DONATUS AMPORENSIS. Dicitur quidem in collatione *Auburensis*, sed in Notitiâ fit mentio *Cresconii Amporensis ejecti in exilium cum aliis*. In collatione cap. 121. non *Auburensis* dicitur, sed *Anburensis*, cujus adversarius *Servatus* cap. 198. appellatur *Episcopus Amphorensis*. Potuit *Donatus* sedere *Anburæ* in diocesi *Amphorensi*, seu *Amporensi*, quemadmodum *Delphinus* ex cap. 65. ejusdem collationis, morabatur in diocesi *Constantiniensi*, & quatuor *Catholici* erant in diocesi *Adeodati Milevitani* *Donatistæ*, ut ibidem *Petilianus* conquestus est.

RESTITUTUS NOVASINUS. Ita in collatione. In Notitiâ *Episcoporum Numidiæ* recensetur inter expulsos *Candidus Novasinenſis*. Interfuit Concilio tum *Carthaginensi ante collationem anno 411. tum Milevitano anno 416. tum Africano universali anno 418. in quo tertius fuit legatorum provinciæ Numidiæ*. Hæc partim rectè dicerentur, si unus è Numidiâ *Restitutus Novasinenſis* appellaretur; sed occurrit in eadem collatione cap. 143. *Restitutus Episcopus Tagorensis*, quam Ecclesiam ad Numidiam spectare concedit Garnerius, quia in Notitiâ illius provinciæ ponitur *Timotheus Tagurensis*. Rursus in Synodo anni 418. dicuntur electi legati de provinciâ Numidiæ *Alipius, Augustinus, & Restitutus*. Quare cum *Restitutus* qui in epigraphæ nominatur, sederit in Synodo anni 416. ante *Alipium, & Augustinum*, perperam dicitur ille idem, qui anno 418. nominatur *Numidarum* legatus, quia hic post *Alipium, & Augustinum* ibidem tanquam in Episcopatu posterior memoratur.

LUCIANUS GUIRENSIS. Recensetur inter Episcopos, qui *Carthagine Synodum habuerunt ante collationem &c. An verò & hic, & illic corruptè legatur Ecclesiæ nomen, reponique debeat pro Guirensi, vel Girensi, vel Girbensis, cujus Episcopus decimo loco sententiam dixit in Concilio rebaptizantium, dubitaverit fortè aliquis, nec meo iudicio valde temerè. Non ibo inficias, iudicio geographi urbes subinde miscentis, non fore ita sentientem valde temerarium. Sed eruditi riderent hominem *Girbam* in Numidiâ locantem. Qui ponitur *Momillus à Girbâ* in Synodo rebaptizantium, spectat ad *Tripolitanos*; nam in Notitiâ hujus provinciæ laudatur *Faustinus Girbitanus*. In Numidiâ nulla *Girba* nominatur, sed tantum *Garbe*; unde in Synodo Secundi *Tisigitani* apud *Cirtam* adfuit *Victor à Garbe* ex *Optato Milevitano* lib. 1. & *Aug. lib. 3. contra Cresconium* cap. 27. Et in collatione cap. 209. *Felix Garbensis* inter Donatistas collocatur.*

ALIPPIUS TAGASTENSIS. Nobilior ille est cum scriptis *Augustini, Hieronymi, ac Paulini, & aliorum, tum maxime rebus gestis, fastisque Ecclesiæ, quibus adscriptus est inter Divos die 15. Aug. &c. Omnia egregiè. Sed Alipius supra omne Garnerii præconium est.*

AUGUSTINUS HIPPONENSIS. Nullâ hic notâ opus est. Utinam quemadmodum nullas hic scriptor de *Augustino* notas supponit, ita nec ulli *Augustino* notas inuissent; neque enim nobis vindictiarum scribendarum necessitas imposita fuisset: unde eorum, qui se ac sua tantum probant, querela non uno loco erupit.

PLACENTIUS MADAURENSIS. Legitur quidem in collatione *Placentinus*, imò & in codice Latino Ecclesiæ *Africanae*, verum in græco habetur *Placentius*, quæ vox

communior apud Afros. Interfuit Concilio Africano anno 408. personamque gessit legati Numidiæ, ac in causâ Maurentii Tubursicensis contra seniores novæ Germaniæ interlocutus est. Correctionem admitto. Interim annum Synodi, cui interfuit Placentius contra seniores novæ Germaniæ (ita legitur cap. 67. Cod. Africani) ipse etiam corrigat; dicendus enim est annus 407. nam in Synodo indictâ Basso, & Philippo Cons. anno 408. nullum Placentii nomen sonat.

SEVERUS MILEVITANUS. Severi Ecclesiam silet Collatio prout edita est, quamvis de Severo loquitur serius Carthaginem appulso cum novemdecim aliis Catholicis, quorum Catholica Ecclesiæ appellantur &c. Nulla nota his notis inferri potest. Loquitur ex cap. 215. Collationis. Sedit Severus Milevi antè annum 397. Mileum dicitur ab Antonino, & fuit colonia ex Tabulis Peutingerianis.

FORTUNATUS CONSTANTINIENSIS. Fuit unus e septem Catholicis, qui collationem contra Donatistas susceperunt: sitne Constantiniensis Ecclesia eadem quæ Cirtensis, disputant eruditi. Et adductis argumentis, quibus eadem urbs utroque modo nominata apparet, ait: Cogit me licet reluctanter, tanta vis argumentorum assentiri Grapio, Pamelioque, quem ducem secutus est. Quamquam prima ratio, quæ utitur, omnino infirma est; siquidem Fortunatus ille Cirtensis, quem memorat Augustinus lib. de unico Baptismo cap. 16. diversus est procul dubio à Fortunato, quem lib. 3. contra Petilianum cap. 1. & lib. 3. cap. 38. Constantinensem vocat: ille enim Possidium dignitate Episcopali præcessit, iste secutus est. Cirtensis siquidem paucissimis annis, antequam Augustinus librum de unico Baptismo scriberet (scribebat verò anno 407.) successit Profuturo, cum tamen Possidius antè annum 394. Episcopus esset; at Constantinensis præcedebat Possidium, ut ex multis subscriptionibus constat. Scribit Aurelius Victor in libro de Cæsaribus victo anno 306. à Constantino propè Milvium pontem Maxentio, à Senatu Romano Cirtæ oppido, quod obsidione Alexandri ceciderat, reposito, extornatoque nomen Constantina inditum. Hinc Constans, & Constantius Constantini filii dederunt rescriptum Ordini civitatis Constantina Cirtensium L. 29. de decurionibus Cod. Theod. Augustinus lib. 1. contra Petil. cap. 21. ait: In eadem Constantiniensi civitate Sylvanum Episcopum majores vestri in ipso exordio sui schismatis ordinarunt. In Libro verò tertio contra Cresconium cap. 27. Sylvanum Cirtensem nuncupat. Et Lib. 3. contra Petilianum Episcopum Constantinensem Donatistam ait: Ego commemoravi Sylvanum Cirtensem, cui quibusdam interpositis etiam ipse successit. Ubi Petilianum Sylvani concathedra neum appellat. Legatur Epist. 165. itemque gesta sub Consulari Numidiæ Zenophilo. Hinc idem Sanctus Doctor Petilianum, & Fortunatum modò Cirtenses, modò Constantinenses Episcopos dicit, ut pluribus ostendi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 8. Hæc sunt evidentiæ: at Garnerius testatur, se reluctanter in hanc sententiam descendere; malebat enim Constantinam à Cirtâ distinguere, ut qui toties duas in unam urbem confudit, hic unam in duas disseccaret. Verum quod de urbibus malebat, hoc de Episcopis fecit, dum Fortunatum Cirtensem à Fortunato Constantinensi diversum pronuntiavit. Scribit hæc Augustinus libro laudato de unico Baptismo cap. 16. Proinde si Profuturus antè paucissimos annos defunctus, & Fortunatus qui, in corpore adhuc est, atque illi successit Episcopo &c. Itaque A. 407. cum hæc scriberet Augustinus, vivebat Fortunatus Constantiniensis; nam Lib. 1. contra Petil. cap. 1. ait: Cum es-

sem in Ecclesiâ Constantiniensi, Absentio præsentè, & collegâ meo Fortunato ejus Episcopo. At Lib. 2. cap. 51. laudans Romanam Ecclesiam ait: in quâ hodie Anastasius sedet. Ubi vides libros contra Petilianum scriptos fuisse à Sancto Doctore superstitute Sancto Anastasio Papâ, qui cum diem obierit anno 402. consequens sit, ut Fortunatus Constantinensis antè annum 402. fuerit Episcopus Constantinae, qui cum in Collatione anni 411. & in Synodo Milevitana anno 416. præsens fuerit, anno 407. juxta Garnerii chronologiam sedebat Constantinae unâ cum Fortunato alio Cirtensi Profuturi successore.

POSSIDIUS CALAMENSIS. Fuit & ipse collatorum unus, imò individuus ferè quemadmodum & Alipius Augustini in rebus Ecclesiæ agendis socius &c. Omnia bene se habent; sed quod proximè in notis ad Fortunatum dicit, Possidium antè annum 494. Episcopum fuisse, anachronismo scatet. Ipse Possidius Calamensis in lib. de Vitâ Augustini cap. 8. scribit Sanctum Doctorem Hippone consecratum à Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo. At Augustinus ex chronico D. Prosperi viri & coætanei, & amicissimi, inauguratus est Antistes Olybrio, & Probino Cons. anno 395. Quare nondum illo anno Megalius Possidii decessor obierat. Cæterum Fortunatum Constantinensem, & Possidium Calamensem ordinatos fuisse anno 397. evidenter ostendi lib. 2. Historiæ Pelagianæ cap. 8.

NOVATUS SINITENSIS. Ita legitur in Collatione. Sinitensis autem Ecclesiæ meminit Augustinus Epist. 128. quæ est ad Donatum; meminit pariter Notitia Episcoporum Numidiæ, in quâ scribitur, Stephanus Sinitensis in exilium pulsus. Quæ porro fuerit, & ubi posita civitas illa incertum est; nisi quod ex Augustino colligi potest non procul ab urbe Hipponensi abfuisse. An non idcirco putari potest esse Sinistæ colonia, cujus mentio fit apud Antoninum in itinere Hipponem Carthagine, diciturque Hippone distare III. M. LXXX. P. Omnia planè fusdeque prævertit, urbes ex unâ in aliam provinciam portans, textus Collationis, & Antonini pessimè corrumpens. In cap. 143. Collationis legitur; Novatus Episcopus Ecclesiæ Sitifensis; & cap. 204. Novatus Episcopus Ecclesiæ Catholicae Sitifi. Erat Sitifis celeberrima Mauritaniæ urbs, & ut ait Procopius lib. 2. de Bello Vandalico, caput regionis Zabis ultra Aurassum montem sita, à quâ Mauritania Sitifensis quinta Ecclesiastica in Africâ provincia denominabatur. In codice Africano cap. 127. laudatur Novatus Sitifensis legatus Mauritanie Sitifensis. Garnerius ut Novatum inter Numidas recenseat, ex Sitifensi fecit Sinitensem. Erat Sitifis proxima Numidiæ, distans Cuiulo urbe Numidicâ ex Antonino millia passuum viginti quinque, Ampsagâ fluvio inter utramque posito. Nusquam Antoninus meminit Sinistæ in itinere Hippone Regio Carthaginem; scribit enim: Onellaba M. P. L. Ad Aquas M. P. XXV. Simittu M. P. V. Bullam Regiam VII. At ille ex Simittu reddit Sinistæ. Porro Simittu erat in Proconsulari provinciâ; nam in Synodicâ act. 2. Concilii Sancti Martini legitur Benenatus Simitensis inter Patres Proconsulares, & in Synodo anni 419. Adeodatus Simittuensis, & cap. 125. collationis nominatur Benenatus Simitensis, qui dixit: Nec habeo alium, nec hæreticos. Verum cap. 202. Cresconius Episcopus Sinitensis cum Donatistis nominatur; ubi verò hæc urbs fuerit, dicam suo inferius loco ad notas in LUCILLUM.

SECUNDUS RUSPITENSIS. Ita legitur in collatione. Pertinuisse verò Secundum cum suâ Ecclesiâ ad provinciam.

ciam Numidia constat ex can. 100. Cod. Africana Ecclesiæ, ubi dicitur electus à Maurentio pro uno iudicum suū in causā apud primatem Numidiæ Xantippum. Nam alii omnes Episcopi Numidiæ sunt, & iudicium illud provinciale fuit. Tot sunt in paucis verbis errata, ut unde censuram exordiar, ignorem. Hærebo ejusdem vestigiis, ut subinde labentem, in pedes erigam. Erat Ruspa Byzacii urbs, quam Sanctus Fulgentius & vitæ sanctitate, & scriptorum excellentiā illustravit. Laudatur in Notitiā Byzacenā Stephanus Ruspensis, & in Synodali ejusdem provinciæ act. 2. Concilii Sancti Martini Julianus Ruspensis. In Tabulis Peutingerianis in Byzacio ponuntur Ruspe & Ruspina. In Tabulis Ptolomaicis legimus hæc in Byzacio oppida: Adrumetum, Ruspina, Leptis parva, Tapsus, Achola, Ruspe, Bracordes promontorium &c. Plinius Ruspina liberum oppidum dicit lib. 5. cap. 4. Itaque Secundus Ruspitensis, qui in Collatione nominatur, sive Ruspæ, seu Ruspinae sedit, perperam ad Numidiam transfertur. Secundus qui canone 100. Cod. Afric. memoratur, erat Episcopus Megarmelitenis, ut postea ostendam. Denique quod ait Anrhistes electos in causā Maurentii Tubursicensis omnes Numidas fuisse, falsum est. Nam hi planè fuere Xantippus Tagofensis Primas, Augustinus Hipponensis, Florentius Hippozarrhytenis, Thasius Memblositanus, Samsucius Turrensis ex Epistolâ Augustini 168. Secundus Megarmelitenis ex Collat. cap. 125. & Possidius Calamensis. At certum est Memblositam, & Hipponem Diarrhytorum fuisse in Proconsulari. De Theasio hoc ipsum dixit Garnerius in notis ad superiorem epigraphen, licet nescierit distinguere Membressam à Memblositâ. In Synodali apud Concilium Sancti Martini inter Proconsulares subscribit Donatus Ipponizaritensis. Sed hæc clarè patent, neque diutius in illis te volo.

MAURENTIUS TUBURSICENSIS. Ita legitur in collatione &c. Rem acu tetigit: hinc illi etiam atque etiam gratulor. Tollit se humo: sed heu statim corruit.

LEO MUNICIPII MOPTENSIS. Ita legitur in Collatione. Est autem sermo Municipii in Notitiâ Episcoporum Numidiæ, ubi scribitur Victor Municipiensis cum aliis actus in exilium. Cavendum porro ne quis propter cognationem nominum Leonem hunc confundat cum alio, qui Moctensem Ecclesiam rexit, adfuitque concilio plenario anno 419. illa enim Ecclesia, quæ Moptensis dicitur, ad Numidiam provinciam, ista quæ Moctensis ad Mauritaniâ Sitifensem pertinebat. Moptam ex Sitifensi dioecesi in Numidiam rapit; ubi apud unum Garnerium Mopta collocatur. In Tabulis Peutingerianis in Mauritaniâ Sitifensi scribitur: Mopti municipium. At ille municipium pro Municipio oppido, quod erat in Numidiâ, obtrudit, cum Mopta diceretur municipium, quod non erat colonia, seu urbs Latio donata, sed vivebat lege municipali; & in laudatis Tabulis oppida, quæ municipia, vel coloniæ fuerint, optimè demonstrantur. Quod verò Leo in Synodo anno 419. dicitur Moctensis, mendosè scribitur; nam ex vetustis Vaticani codicibus Labbeus tom. 2. Concil. pag. 1670. reposuit Moptensis.

FAUSTINIANUS TAMUGADENSIS. Ita in collatione. Est autem propè Thevestam coloniam in Numidiâ Tamugade civitas nota Augustino, Antonino, Plinio, Ptolomæo, & aliis. Neutiquam notum est Antonino Thamugadem esse vicinam Thevesti; nam hic scribit. Theveste M. P. XXII. Timphadi M. P. XX. Vegesela M. P. XVII. Mascula M. P. XXII. Glandi M. P. XXII. Tham-

gadi. Igitur Thamugada non est propè Thevestem ex Antonino, cum eodem teste, remota fuerit ab illâ urbe M. P. CIV. & mediæ inter utramque fuerint Mascula, & Vegesela urbes Episcopales; hic enim tempore Collationis Rheginus, illic verò Malchus Antistites sedebant. Frugum copiam apud Thamugadam laudat Procopius lib. 2. de Bello Vandalico. Ibidem etiam tradit pag. 97. edit. Grot. Thamugadam sitam esse in campis ad orientem adversus montem Aurasium, quem ait trium dierum itinere Carthagine remotum fuisse; in eodem verò libro laudat. pag. 120. Thevestem sex dierum itinere Carthagine distantem, oppidum. Verum quod Faustianus ille fuit Thamugadensis, pura puta Garnerii divinatio est; nam in Collatione cap. 215. recitatur Faustianus Ruficadensis. Hanc verò urbem in Numidiâ ponit Plinius lib. 5. cap. 3. ubi scribit distasse Cirtâ Numidiæ metropoli M. P. XLVIII. Ponitur ab Antonino distans à Cullu Numidiæ M. P. LX. à Paratianis L. quæ loca erant in Numidiâ, & Ruficades media inter illa locatur. Cur ergo Faustianus Ruficadensis nequit affirmari ille idem, qui interfuit Synodo Milevitana? Legit in laudato capite 215. Alipium dixisse de Faustiano Ruficadensi: Hic est in hac civitate, sed malè habet. Quare morbo eundem anno 419. putavit Carthagine extinctum; unde unus Thamugadensis in Collatione remanebat, quem Synodo Milevitana præsentem citrà dubium asseveraret. Visne tam speciosam conjecturam admittere?

CRESCONIUS CUICULITANUS. Ita in collatione: scribendum fortè Culcuitanus, est enim cognita non tantum Antonino sed etiam Ptolomæo Culcua colonia media ferè inter Cirtam, Simittu coloniam, Lares, & Gausapham. Rideas, per me licet, novæ geographiæ portenta. Ponit Cuiculum medium ferè in itinere Cirtâ Orientem versùs, ac Carthaginem; & quod mirabilius est, ex Antonino, qui tamen hæc scribit: Cirta Mileum M. P. XXV. Idicram M. P. XXV. Cuiculi M. P. XXV. Sitifi M. P. XXV. Vides teste Antonino situm esse Cuiculum in itinere Cirtâ versùs Occidentem ad Sitifensem civitatem, quæ cum in Mauritaniâ Sitifensi fuerit, apertè deducitur, Cuiculum extremam fuisse Numidiæ urbem versùs Mauritaniâ, quam tamen idem in medio ferè Numidiæ locat. Mirare interim hominis solertiam, qui in Antonino invenit Culcuitanum oppidum, quod nusquam in Antonini Itinerario legitur; non autem vidit Cuiculitanum, quod ab eodem tam disertè designatur. Sed vix pati possum ab hoc commentatore Cuiculitanam Ecclesiam in Culcuitanam mutari auctoritate Ptolomæi (qui tamen Culcuam, non Culcuiam, ut mendosè legit, inter Numidiæ novæ urbes posuit) cum in vetustis Africanæ Ecclesiæ munimentis nihil Cuiculitanæ urbe frequentius nominetur. In Synodo Grati laudatur Elpidophorus Cuiculitanus: in Synodo Sancti Cypriani Pudentianus à Cuiculi: in Notitiâ Africanæ Victor Cuiculitanus: in Collatione Cresconius Episcopus plebis Cuiculitensis: in Synodo V. Creses Episcopus E. Cuiculitanæ provinciæ Numidiæ. Memini Garnerium initio præfationis ad Historiam Nestorianam affirmare, Christianum Lupum magnum Ecclesiasticæ antiquitatis reparatorem immensâ eruditionis copiâ vix non obrui. Procul ab hoc periculo remotum vides Garnerium, nondum enim immensâ illâ eruditione suffocatur; siquidem rota ejusdem literaria suppellex, quod notas præsentis attinet, pugno stringitur.

MALCHUS MASCULITANUS. Ita in Collatione. Nota

verò Antonino est Mascula M. M. LX. P. à Thebeste distans euntibus ad Sitifensem coloniam. Recensetur etiam inter Episcopos Numidiæ Januarianus Masculitanus, & meminit Augustinus lib. 3. contra Cresconium cap. 27. Donati Masculitani, qui in concilio Cirtensi Donatistarum anno 303. cui præfuit Secundus Tifigitanus Numidiæ primas, confessus est se traditorem. Rectè de Malchi sede: nam etiam in Synodo Bonifacii laudatur Januarius Masculitanus legatus provincie Numidiæ. Verumtamen in iis, quæ addit, peccat biennii prochronismum. Nam Synodus illa teste Optato lib. 1. post persecutionem apud Cirtam coacta fuit. Et Augustinus libro laudato cap. 26. ait: Extat Secundi Tifigitani concilium cum paucissimis quidem factum apud Cirtam post persecutionem codicum tradendorum, ut illic in locum defuncti ordinaretur Episcopus. At ex gestis municipalibus persecutio codicum tradendorum incæpit Cirtæ Diocletiano VIII. & Maximiano VII. Cons. anno 303. XII. Kal. Junii, ex eodem cap. 29. Cirtæ sedente Paulo Episcopo, cui postea anno 305. mortuo, Sylvanus successor datus est. Augustinus annum & diem Synodi Cirtensis designat in breviculo Collationis tertiæ diei cap. 18. ubi & tempus durantis in Africâ persecutionis etiam declaratur. Gestâ, inquit, martyrum, quibus ostendebatur tempus persecutionis consulibus facta sunt Diocletiano IX. & Maximiano VIII. pridie idus Februarias: gesta autem Episcopalia decreti Cirtensis post eundem consulatum tertio nonas Martias, ac per hoc tredecim menses interesse inveniuntur. Habes ex Augustino sævisse persecutionem anno etiam 304. cum martyres occisi sunt: Synodum verò Cirtensem coactam anno 305. die quintâ Martii, cum cessasset in Africâ persecutio post abdicationem Diocletiani, & Maximiani dominante in Italiâ & Africâ Severo Cæsare. Probat hæc ipsa pluribus eruditissimus Henricus Valesius in notis ad cap. 2. libro 8. Eusebii Cæsariensis. Hadriani Henrici fratris literas nuper ad te datas mihi ostendisti. Ambo de Ecclesiasticâ ac profanâ Historiâ benemeriti, ac proinde tuâ amicitia dignissimi.

LITTORIUS SUANENSIS. Ita quidem in Collatione, sed fortè legendum Sugunensis. Ponitur enim ab Antonino in Numidiâ propè Cirtam Sugus: quanquam in Notitiâ Episcoporum Numidiæ fiat mentio Felicis Suabensis in exilium pulsi. Si non perfunctoriè Notitiam lætitasset, cognovisset ibidem memorari Victorem Sugitanum; unde Suabensis, seu Suavenis (non, ut ille ait, Suanensis) Ecclesiæ in Sugitanam convertendæ sententiam exuisset.

FORTUNATUS CASENSI-CALANENSIS. Ita in Collatione; sed cum plures ejusdem nominis censeantur, dubium an Fortunatus noster sit hujusce Ecclesiæ Episcopus. Vah quales modò scrupulos patitur, qui passim quosdam Episcopos ad hanc Synodum ex collatione admittit, aliis ejusdem prorsus nominis pro arbitrio exclusis! Sex Fortunati in collatione inter Catholicos recensentur: Rufuccurensis, Capsensis, Constantinienis, prior pertinet ad Mauritanos Cæsarienses, alter ad Byzacenos, postremus ad Numidas, qui ante Possidium legitur in Epigraphe. Tres alii recitantur, Casensi-Calanenensis, Abbenzenis, & Undesitenis. Has duas Ecclesias incertæ provincie vulgo adscribunt. At in Notitiâ Numidiæ recitatur Optantius Casensi-Calanenensis. Garnerius ergo dubitat, an Numidiæ Episcopus Fortunatus sederit apud Ecclesiam Casensi-Calanenensem, quam certum est ad Numidiam spectasse, vel potius fuerit Episcopus Undesitæ, vel Abbenzæ incertæ prorsus provincie oppidorum.

DONATUS TIBILITANUS. Legitur in collatione Tigilitanus, sed procul dubio mendosè; neque enim uspiam mentio reperitur civitatis Tigilis. Libenter admitto Donatum legi in collatione procul dubio mendosè Tigilitanum, sed ab uno Garnerio, nam qui literas norit, in cap. 121. collationis leget: Donatus Episcopus Tifilitensis. Idem dixit. Præsto sum: sed non habeo contrâ me etiam Episcopum. Ille verò perperam pro Tifilitensi, quemadmodum in tribus editionibus Massonis, Albaspinæ, & Labbei legitur, Tigilitanum dixit. Licet verò nusquam reperitur mentio civitatis Tigilis, sit tamen mentio oppidi Tifilis in Synodo Carthaginensi Anno 525. quam subscribit cum Proconsularibus Florentius Episcopus Tifilitensis. Itaque hujus Donati non modò urbem, verum etiam provinciam ignoravit. Sed præproperæ lectioni id vitio vertatur. Aliud insuper peccat, quòd in urbe Tibilitanâ Donatum Episcopum Catholicum ponit anno 411. cum id temporis apud Tibilitanum oppidum sederet Simplicius Donatista Episcopus, qui cap. 197. collationis dixit: Adversarium non habeo. Huic tamen, velit nolit, Donatum Catholicum in eadem urbe adversarium jungit: cum uterque suâ in civitate testatus sit, non habere adversantem Coepiscopum. Estne hoc eruditorum patientiâ abuti?

PONTICANUS, SATURNINUS, CRISTONIUS, HONORIUS, LUCIUS. Ignotæ sedis. Uno verbo semet censuræ periculo, nos molestiâ liberat.

ADEODATUS BELLALITENSIS. Ita quidem in collatione appellatur Ecclesia; sed in Notitiâ Numidiæ legitur Bellalifensis. Ubi verò Numidiæ sita fuerit ejusmodi civitas incertum mihi est. Sed cum Garnerio expostulabit alter ejusdem nominis Episcopus Numida, qui cap. 129. dicitur Adeodatus Episcopus plebis Bazaritanæ: nam hanc urbem in Numidiâ fuisse docet Notitiâ ejusdem provincie in qua laudatur Vitalianus Vazaritanus: & loci Vazaritani sit mentio canon. 54. Cod. Africani. Itaque merè pro arbitrio Bellalitensem obrudit, excluso Bazaritano. Quare hujus Adeodati, qui in Synodo nominatur, civitas etiam incerta est, & non tantum situs civitatis, ut ille affirmabat.

PROCESSUS. Ignotæ sedis. Procedamus ad notas.

CRESCONIUS CENTENARIENSIS. Ita legitur in collatione. Et verò in Notitiâ Episcoporum Numidiæ numeratur inter ejectos inde Episcopos Florentius Centenariensis. Cum plures Cresconii in collatione numerentur, hunc qui trigesimo loco in epigraphe nominatur, sedisse apud Centenarium. (ita hoc oppidum appellatur in Tabulis Peutingerianis) sinè teste non credam; cum præsertim idem Garnerius de Cresconiorum in Numidiâ urbibus nihil certi se statuere posse ingenuè fateatur, ut suo inferius loco videbis.

SECUNDUS MAGARMELITANUS, seu AQUENSIS. Quem Magarmelitanum collatio dicit, Aquensem præterea vocat Augustinus. Nusquam in Augustini libris Secundi nec Magarmelitani, nec Aquensis nomen reperitur. In libello tantum Leporii hæc subscriptio legitur: Secundus Episcopus Aquensis, siue Megarmelitana oblato nobis à Leporio libello subscripsi. Ubi non Augustinus, qui ibidem eodem modo subscriptus legitur, sed ipse Secundus se Aquensem dixit.

FELIX VILLAREGENSIS. Etsi certum est ex duobus ejusdem nominis Episcopis Numidiæ alterum fuisse Villaregenssem, alterum Tubienssem; dubium tamen uter utram Ecclesiam rexerit. Postea. Canon 48. Cod. Afr. continet causam Cresconii Villaregensis, qui cum Tubienssem Ecclesiam violenter invasisset, relictâ Villaregenfi, sæpius-

ſapiusque admonitus fuiſſet, contumaciter parere detre-
ſaverat. Verum cum expoſtulatione facta fuerit ab Hono-
rato & Urbano Mauritaniae Sitifensis legatis, conſicere
poſſet aliquis, nec temere utramque praefatam Eccleſiam
ad hanc Mauritaniam pertinere. Sed cum Notitia au-
ctor in contrarium ſentiat, vix ego poſſim conſecluram
probare: quis enim Viſtore Uticensi melius ſitum civita-
tum Africae, Eccleſiarumque à ſuis reſtarum ſociis di-
ſtinctius noverit? Quare donec lux aliunde maior afful-
geat, Notitia adherendum puto. Ceſpitat in plano,
& in meridie majorem lucem exoptat. Sibi fingit te-
ſtimonium Notitiae canonis Africani dictis adverſa-
ri. In Notitia Numidia ſcribitur Donatus Villaregen-
ſis; at Tubienſis Eccleſia ibidem non recitatur. Ita-
que Creſconius ex urbe Villaregenſi Numidia ad
Mauritaniam Sitifensem profeſtus, Tubienſem ibi-
dem Eccleſiam invaſerat. Hinc legati Sitifenses pe-
tiere à Synodo, ut agere poſſent contra Creſconium
coram Reſtore provinciae; erat enim Mauritania Siti-
ſenſis provincia praefidaliſ teſte Sexto Ruſo in Bre-
viario. Ex quibus evidenter colligitur, Tubienſem
Eccleſiam huic provinciae adſcribendam, non verò
Numidia; aliaſ iſtius provinciae legati contra Cre-
ſconium ſteriſſent, non autem Sitifenses. Carolus à
Sancto Paulo Tubienſis Episcopatus non meminit, &
Holſtenius pag. 65. & 96. notarum ad eundem mi-
nus recte cum Tubunenſi confundit, Tubunae enim
erant in Numidia, ut poſtea dicam. Garnerius quod
Creſconius reſicto oppido Villaregenſi Tubienſem
ſedem occupavit, utramque Numidia urbem aſſe-
ravit. Scimus ex Socrate, Sozomeno, & Theodoro
Euxojum prius ſediſſe apud Germaniciam in Eu-
phratenſi provincia, dein Antiochenſem thronum
invaſiſſe, poſtremo Conſtantinopolitanam ſedem
uſurpaſſe. Eusebius teſte Synodo Alexandrina in
apologia ſecunda Sancti Athanaſii, primo Beryti in
prima Phoenicia Episcopus fuit, inde in Nicome-
diensem in Bithynia ſedem ſe intruſit, tandem faven-
te Conſtancio Auguſto Conſtantinopolitanam arri-
puit, ſemper aliorum civitates, oculis per invidia
conſectis, oblimans, atque arrodens. Juxta illationem
Garnerii in eadem provincia erunt memoratae urbes;
cum tamen Conſtantinopolis fuerit in Europa, aliae
verò in variis, ac abs ſe invicem remotis Aſiae pro-
vinciis. Fortè quod erroneum iſtum Creſconium lon-
gioris itineris moleſtia liberaret, utrumque oppi-
dum Villaregenſe & Tubienſe in eadem provincia
poſuit, ut Creſconius de uno ad alterum facile tran-
ſiliret.

ASIATICUS. *Incertae ſedis, quemadmodum & RUFI-*
 NINUS. Nullus hic cenſoriae ſeveritatis notae lo-
 cus eſt. Melius illi vertit ignorare, quam docere.

FAUSTINUS SILLITENSIS. *Ita in Collatione: ſit autem*
in Notitia Episcoporum Numidia mentio Maximi Sil-
litani. Expeſta parumper, & alterum Faustum
Sillitanam cathedram una ſimul ſedentem audies;
imò tertium Faustum ſuppoſititium in hac Synodo,
Garnerio auctore, videbis.

SERVUSDEI BURENSIS. *Ita in Collatione, niſi quod ad-*
ditur Tuburſicenfis Burae. Verum in Notitia Episco-
porum Numidia dicitur ſimpliciter Leontius Burenſis.
 Non uno vitio laborat hoc ſcholion. Agnomen ur-
 bis pro ejuſdem nomine obtrudit. Cum duplex ef-
 ſet Tuburſicus in Africa; una dicta eſt Tuburſicus
 Burae, altera Numidiarum. Patet ex collatione, in
 qua cap. 121. laudatur *Servusdei Episcopus plebis Tu-*
burſicenfis Burae, contra quem Donatus haereticus
 ſtabat, qui cap. 206. dicitur *Donatus Tuburſicenfis*,

neque additur *Burae*; unde conſtat, *Servumdei* non
 eſſe dicendum Burenſem, ſed Tuburſicenfem; à
 nomine enim, non ab agnominis urbis appellandus
 eſt: hoc enim hujus Tuburſicus ab altera iſtius no-
 minis urbe diſtinctio tantum ſignificatur. Ita dici-
 mus Ultrajectum Rheni, ut hoc oppidum ab Ultra-
 jecto ad Moſam ſecernamus, & perperam quis hujus
 civitatis Episcopum vocaret *Moſenſem*. Altera Tu-
 burſicus dicebatur *Numidiarum*: ita in eadem col-
 latione cap. 201. inter Donatiſtas nominatur *Janua-*
rius de Tuburſicu Numidiarum, cui adverſabatur ibi-
 dem Maurentius Catholicus ex cap. 143. ubi appel-
 latur *Episcopus Eccleſiae Tuburſicenfis*. Utrumque oppi-
 dum confundit Holſtenius pag. 55. & unius tantum
 meminit Carolus à Sancto Paulo. Ex his etiam infer-
 tur, Tuburſicum, ubi ſedebat *Servusdei*, non recte
 ſtatu in Numidia, cum ad diſtinguendam alteram
 Tuburſicum à Tuburſicu Burae, illa diceretur *Tu-*
burſicus Numidiarum. Hoc etiam conſtat ex Synodo
 Patrum Proconſularium ſedente apud Carthaginem
 Bonifacio; nam ibi legitur ſubſcriptus *Reparatus*
Episcopus plebis Tuburſicuburenſis. Cyprianus Epi-
 ſcopus à Tuburſicubere damnatus fuit à Primiano
 Primate Donatiſtarum provinciae proconſularis ex
 lib. 3. Auguſtini contra Petil. cap. 34. Poterat Gar-
 nerius *Servumdei* ex Auguſtino lib. 3. contra Creſco-
 nium cap. 43. eximie commendare, cujus verba hic
 laudanda ſunt, ac germana lectio reſtituenda. *Epi-*
ſcopus, inquit, Catholicus à Thuburbificubure Servus
nomine, cum invaſum à veſtris locum repeteret, & u-
triusque partis procuratores proconſulare praetolarentur
examen, repente ſibi in oppido memorato veſtris armatis
irruentibus, vix vivus auſugit. Tuburſicus Numidia
 erat in itinere Hippone Cirtam ex Auguſtino Epist.
 163. Denique notes velim Garnerii tecnas, nolo
 enim dicere malitiam, aut vaſtritiem, à quibus lon-
 gè eſſe virum probè ſcio; ille ut citra dubium Ser-
 vum, ſeu *Servumdei* cum ſua illa Burenſi urbe, quae
 nulla uſpiciam fuit, in Numidiam traheret, appella-
 vit Notitiam Africae, ſcribens in ea *di ci ſimpliciter:*
Leontius Burenſis, cum tamen non ita legatur; nam
ſimpliciter ibidem ſcribitur: *Leontius Burenſis*. Ita
 ex Burae Buram novam in Numidia urbem obtruxit.
 Burita fuit Numidia urbs, ut inferius parebit.

TERENTIUS SELEUCIANENSIS. *Ita in Collatione. Fit*
autem in Notitia Episcoporum Numidia mentio Proſi-
cii Seleucianenſis. Poterat Terentium, & Servum-
dei, quem proximè nominaverat, laudare ex Syno-
dicis literis Africanæ Synodi ad Coeleſtinum Papam,
in quarum inſcriptione nominantur Aurelius, Valen-
tinus, Antonius, Tutus, Servusdei, Terentius, For-
tunatus &c. Ita in utraque Synodo *Servusdei*, &
 Terentius tanquam eodem ſere tempore conſecrati,
 proximè ſedebant. Ex hac verò epigraphe deduces,
 maximos illos, Auguſtinianae noſtrae gentis Heroas,
 Auguſtinum, Alipium, Severum, ac Poſſidium non
 fuiſſe in eo Africano Concilio; nam antè *Servum-*
dei, & Terentium inſcripti legerentur, quemad-
 modum ponuntur in titulo Epistolae tantis notis à
 Garnerio illuſtratae; quod nempè intelligerent eo in
 Concilio ex univerſa Africa coaſto adverſus Roma-
 nas appellationes accerrimè diſputandum, & decer-
 nendum eſſe, à qua ſententia collegarum cum ipſi
 erga Romanæ Eccleſiae jura obſequentiſſimi, procul
 eſſent, ideo ad eum Episcoporum conventum ſe
 conferre recuſarunt.

CRESCONIUS DE CASTELLO TITULIANO. *Legitur in*
Collatione plebis Tituli; ſed Notitia meminit Viſto-
 rini de

rini de castello Tituliano Episcopi Numidiæ. Postea: Monendo porro nunc, quoniam memini, vehementer esse probabile, Notitiam Episcoporum, quâ tam sæpè (at quàm infelicitè!) usi sumus, scriptam fuisse ab ipsomet Victore Uricensi, qui tres libros de persecutione Vandalicâ composuit &c. Atque hinc quisque satis perspiciat, utrumque opus conjungendum, si quando Victoris historia edatur, tanquam alterum alterius supplementum & lumen. Passim labitur. Scribitur in Collatione cap. 125. Cresconius Episcopus plebis Tituli, contra quem Victor Donatista stabat, qui capite 202. inter hæreticos ita recensetur: *Victor Episcopus Titulitensis*. Hæc autem Ecclesia pertinebat ad Proconsulares, quod disertè Garnerius poterat discere ex Notitiâ Episcoporum, quâ se tam sæpè usum testatur, sed profectò hac vice usus non est; nam ibidem inter Proconsulares legisset *Cresciturum Titulitanum*. At ille ut Cresconium in Numidiâ Episcopum faciat, eundem ex oppido Titulitano in *castellum Titulianum* citò citius volare jubet. Quod addit, Notitiam Episcoporum Africæ inferendam historiæ Victoris de persecutione Vandalicâ, atque utrumque opus conjungendum, si quando Victoris historia edatur, vix sinè risu leges; habes enim in insigni tuâ bibliothecâ historiam Victoris editam à Petro Francisco Chiffletio, quem inter eruditissimos Societatis Jesu scriptores post Petavium, ac Sirmondum laudare soleo, in cujus libro quarto memorata Africæ Notitia legitur. Qui sanè vir doctissimus Garnerii vota non modò jamdiù prævenit, verùm etiam superavit; cum Notitiam illam non quidèmtanquam appendicem historiæ Victoris adfuturam voluerit, quod se desiderare Garnerius dicit, sed medio prorsus operi inseruerit. Editum est illud volumen à Chiffletio Divione anno 1664. Hinc fortè putabis Garnerium hoc præfenti anno 1673. quo Marium Mercatorem notis illustratum publicavit, Chiffletii opus, quod in ore famæ versatur, atque eruditorum omnium manibus teritur, penitus ignorasse. Verùm si ita judices, ægrè in tuam sententiam descendam; nolo enim tam supinam celebratissimi voluminis ignorantiam homini affricare. Arbitror autem Garnerium jam antè novennium hæc notas in utramque epigraphen adornasse; scribit enim se opus difficillimum, quod hætenus tentavit nemo aggressum, sed non sinè curâ & labore. Et quidèmdisert. 5. pag. 319. testatur se ante duos & viginti annos ad Pelagianam Historiam commentariis illustrandam, à Sirmondo vetustissimis schedis communicatis animatum. Hinc ejusdem consilium laudo, qui juxtà Poetæ de scripto publicando monitum, *nonumque prematur in annum*, suas notas pleno à Chiffletiani Victoris editione novennio maturatas haud maturatè divulgavit. Quòd si ex eodem Horatio statim reponas.

..... reprehendite quod non

*Multa dies, & multa litura coecuit, atque
Præfectum decies non castigavit ad unguem.*

Nullam pro homine responsionem adornare volo, ne ex censore repentè, dum nescio, advocatus fiam.

SPERANTIUS, vel ut est in Collatione, SPERATUS AMMADÆRENSIS. Dubium mihi fuit, debeat-ne Ecclesia Ammadærensis in Numidiâ censerì, an in provinciâ Proconsulari, quamvis certum sit ad alterutram pertinere, etsi in neutrius Notitiâ inveniatur: verùm cum propè absit à Thebeste coloniâ, ut est apud Antoninum, Thebeste verò, ut constat ex Notitiâ Episcoporum Numidiæ, civitas sit Numidiæ, Amadæra videtur quoque Numidiæ tribui debere, quantumvis repugnent vulgares

tabula, profectò non exactissima. In Concilio baptizantium Eugenius ab Ammadærâ trigesimo secundo loco sententiam dixit, quem ad locum Pamelius nihil attulit in notis, alioquin eruditus, quod optatam lucem afferret. Affert aliquam Antonini Itinerarium, cum via quæ Carthagine Cirtam ducit, ita describitur: Unucam M. P. XXII. Sicillibram M. P. VII. Vallos M. P. XV. Coreva M. P. XV. Musti M. P. XXVIII. Laribum coloniam M. P. XXX. Attieuros M. P. XVI. Ammadæram coloniam M. P. XXXII. Theveste coloniam M. P. XXV. &c. Hinc enim patet Ammadæram tribuendam esse Numidiæ, si quidèmedia est inter Attieuros, & Thebestem, quæ duæ civitates in istâ provinciâ existunt. Quæso, vir eruditissime, ne ægrè ac molestè feras, me in his discutiendis parumper immorari; nonnulla enim tradam, hætenus Ecclesiasticis geographis ignorata, quæis tamen Africanæ dioceseos limites exactiùs statuentur. Unuca Antonini apud Ecclesiasticos scriptores Uluca nominatur. In cap. 127. Collationis laudatur Procericius Uculensis, & in Synodicâ apud Concilium Lateranense sæpiùs nobis memoratum, Cresconius Uculensis inter Proconsulares recitatur. De Sicilibbâ in superiori epigraphe dictum est. Vallos etiam fuit urbs Episcopalis, & inter Præsules Carthaginensis provinciæ in Synodo Bonifacii appellatur *Restitutus Episcopus plebis Vallitanæ*. Corevæ Episcopus nusquam mihi apparuit. Hic ab Ecclesiasticis geographis Carolo à Sancto Paulo, & Lucâ Holstenio viris eruditissimis, designantur confinia provinciæ proconsularis; Etenim Mustim Corevæ finitimam ad Numidiam spectare ex Notitiâ Africæ citrà dubium existimarunt; ibi enim inter Numidiæ Episcopos memoratur *Antonianus Mustitanus*. Sed in eo decepti sunt, quòd duas hujus nominis urbes in Africâ non observarunt, quarum una in Numidiâ, altera erat in Proconsulari. Hoc patet ex Collatione Carthaginensi, in quâ inter Donatistas cap. 206. nominatur *Cresconius Episcopus Mustitensis*. At superiùs cap. 121. hæc leguntur: *Victorianus Episcopus plebis Mustitensis*. Idem dixit: *Præsto sum. Habeo Felicianum Mustitensem, & Donatum Turrenssem contra me*. Et statim cap. 122. *Alipius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit: De nomine Feliciani utrum in communione sit Primiani*. Ex his optimè intelligis apud Mustim in Numidiâ anno 411. cum celebraretur Collatio, sedisse Cresconium Donatistam, apud Mustim in Proconsulari Felicianum, qui toties Sancto Augustino in libris contra Donatistas memoratur. Indè verò assero Felicianum Proconsularem Episcopum & magni inter Donatistas Maximianistas nominis; quia Alipius petiit, num Felicianus esset in communione Primiani Primatis Proconsularium, non verò Januarii Primatis Numidarum; cum tamen in Synodo apud Bagajam Felicianus ab utroque Primatè ob Maximiani ordinationem damnatus fuerit. Adest evidens testimonium pro Multi Proconsulari in Synodicâ act. 2. Concilii Sancti Martini Papæ, quam inter Proconsulares subscribit *Januarius Episcopus S. E. Mustitanæ*; in Notitiâ verò Numidiæ etiam legitur *Antonianus Mustitanus*. Urbs autem Turrensis in Proconsulari, cujus sacris præerat Donatus Donatista, quem Victorianus Mustitensis sibi vicinum dixit, apparet in Tabulis Peutingerianis, in quibus habetur; *Thurris VI. Sicilibba XIII. Inuca &c.* Turrensis urbs erat proxima Sicilibbæ, quam esse Proconsularem in notis ad superiorem epigraphen ostendi, ubi inter legatos provinciæ Proconsularis laudavi Prætextatum Sici-

Sicilibbensem. Hac occasione etiam supplendæ mihi sunt tabulæ Ecclesiæ Africanæ, quas laudati geographi Carolus à Sancto Paulo, & Holstenius publicaverunt, qui Inucensem Ecclesiam Sicilibbâ M. P. XIII. distantem omiserunt; cum tamen in Collatione cap. 187. nominetur *Valentinianus Episcopus Inucensis*. Hinc vides, Philippum Labbeum, cujus mortis sacra eruditio indoluit, & collegam Gossartium virum insignem, minus rectè in margine pro Inucensi *Juncensem* reposuisse; illa enim Ecclesia erat in Proconsulari, hæc in Byzacio, & laudatur *Synodus Juncensis* habita à Liberato Primate Byzaceno act. 2. Concilii Bonifacii Carthaginensis, cujus etiam canones commendat Ferrandus Diaconus. In Laribo statuendo iidem geographi decepti sunt. Nam cum in tabulis Ptolomaicis viderent Lares poni propè Vagam in Numidiâ, eandem urbem huic provincie adscribere. Sed eundem lapidem offenderunt. Duplex enim fuit hujus nominis oppidum. In Collatione cap. 207. recitatur *Restitutus Laritensis*, & cap. 197. *Honoratus Larenensis*, ambo Episcopi ex parte Donati. Lares verò etiam ad Proconsulares spectasse patet ex Synodo Bonifacii, quam cum illius provincie Patribus subscribit *Vitulus Episcopus plebis Larenensis*. Cæterum ex Tabulis Peutingerianis, quas mihi inspiciendas tradidisti, res illustrari potest: ita ibidem scribitur. *Theveste XI. Ad Mercurium XIV. Ammedera XVI. Mutia XVI. Orba VII. Larabus XII. Drusiliana VII. Thacia VII. Mubsi VII. Aobia VI. Tignica XII. Tichilla XVI. Membressa VIII. &c.* Aliud verò iter à Mutiâ ita describitur. *Altuburos XVI. Altesera X. Assures &c.* Ubi *Mubsi* legendum *Musti*. Ex his patet, non satis consequenter poni Ammederam (ita scribunt Augustinus lib. 7. de Bapt. cap. 39. Collatio cap. 207. & Antoninus) in Proconsulari à sacris Geographis, Lares verò, Drusilianam, & Mustim in Numidiâ, cum istæ urbes recto itinere à Theveste Numidiæ supra Ammederam sint Carthagini propinquiore. Sallustius *Oppidi Laris* meminit in bello Jugurthino, Procopius lib. 2. de Bello Vandalico Laribum dicit, & Victor Vitenensis lib. 2. de perf. Vand. *Laribus* scribit, ubi etiam *Siccensem & Larensem civitates* appellat. Ex eodem Peutingeriano fragmento apparet situs Tignicæ in Proconsulari, cujus meminit Collatio cap. 133. ubi nominatur *Aufidius Episcopus plebis Tignicensis*, quæ incertæ provincie deputatur à Carolo à Sancto Paulo, & omittitur ab Holstenio. Sed quid dicetur de Aobiâ? Ponitur in subscriptionibus Synodi V. *Valerianus Episcopus Obba provincie proconsularis*. Hæc quoque urbs desideratur apud Carolum à Sancto Paulo, & Holstenium. An hic *Aobia*, vel *Obba* in Tabulis legendum, incertum mihi est. Ultrà Lares ad XVI. M. P. ponitur ab Antonio Altieuros, seu ut Surita legit, Altituros: utrobique corruptè, nam Altiburos legendum est. Hæc civitas erat in Proconsulari, & in Synodicâ sæpè laudatâ ponitur *Constantinus Episcopus S. E. Altoburitanus*, & in Notitiâ ejusdem provincie *Vindemius Altoburitanus*. Garnerius mendosè dixit *Attieuros*, cum *Altieuros* dicatur in Itinerario, cujus verba adducit. Ubi perperam Altiburos, seu Altoburos Numidiæ accenset, contra laudata veterum Synodorum testimonia. De Ammederâ nihil certi invenio, quomovear ad eandem Proconsulari potius, quàm Numidiæ adscribendam. Cum in Notitiâ Episcoporum Numidiæ illius urbis Episcopus non appareat, qui tamen CXIII. ibidem recensentur, existimo Ammederam fuisse ultimam Proconsularis diocesis civita-

tem, cum Thevestis indè M. P. XXV. distans ad Numidiâ pertineat. Neque tamen ob eandem in Numidiâ locatam, ullam Garnerio litem intendo; imò eidem gratias ago, quod provincie, in quâ sita fuit Ammedera, investigandæ occasione datâ, Mustim, ac Lares duas ejusdem nominis urbes fuisse ostendi; undè & exactior Africanæ Ecclesiæ notitia relucet, ac Synodorum subscriptiones neutiquam, quod ad provinciarum urbes attinet, inter se discrepare intelliguntur; indè etiam Tabulæ diocescos Africanæ faciliè corriguntur, ac suppleuntur.

QUADRATUS. Incertæ sedis. Veritati exactius quadrarent cæteræ notæ, si easdem hisce tantum verbis exarasset.

LUCILLUS. Incertæ pariter sedis; nisi fortè legi debeat Lucianus Guirensis; nam hujus nominis aliquis in concilio, quod collationem præcessit, subscripsisse legitur. Fuit verò in Provincia Numidiæ Guirensis Episcopus; meminit enim Notitia Martialis Guirensis. Plura peccat. In primis Lucilli nomen diminutivum implet, augetque, *Lucianum* efformans. Rursus Guiræ, seu Giræ, in Numidiâ duos simul Coepiscopos donat; nam superius alterum Lucianum itidem Girensem pronunciaverat. Denique Lucilli urbem ignotam putavit, cum disertè designetur ab Augustino lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. ubi loquens de miraculis post delatas in Africam anno 416. Sancti Stephani reliquias, ait: *In castello Sinitensi, quod Hipponensi colonie vicinum est, ejusdem loci Lucillus Episcopus &c.* In excusis codicibus legitur *Synicensis*; sed quatuor codices MSS. in bibliothecâ Serenissimi Magni Ducis disertè habent: *in castello Sinitensi*. Augustinus in Epistolâ 128. ad Donatum Proconsulem Africanæ, mentionem facit colonorum, quos hic habebat in *Sinitensi vel Hipponensi* agro. In eodem lib. de Civit. Dei Sanctus Doctor Lucilli decessorem designat inquit: *Collega tunc meus Episcopus Sinitensis Ecclesiæ Maximinus*. In editis codicibus *Synicensis* itidem legitur, sed ex Epist. 163. textus emendandus est, ubi scribens Sanctus Pater ad Donatistas ait: *Modò præconem misistis, qui clamaret Siniti, quisquis Maximino communicaverit, incendetur domus ejus.* Maximinus ex Donatistâ factus erat Catholicus.

SABINUS TUCCENSIS. Tucca gemina est in Africa; altera in Mauritaniâ Sitifensi ad Serpetem fluvium: altera in Numidiâ penè mediâ, ut habent Ptolomaicæ Tabulæ. De Numidiæ Episcopo intelligi debet collatio &c. In concilio certè rebaptizantium utriusque Tuccæ Episcopi sententiam dixerunt: alter qui confessor Saturninus, quinquagesimo secundo loco, alter qui Honoratus septuagesimo septimo. Longis erroribus agitur, malis avibus arduum opus aggressus. In primis quatuor Tuccæ in Africâ memorantur, & Sabinus non Tuccensis, sed fortè Tuncensis Episcopus fuit. Ptolomæus prioris Tuccæ meminit in Mauritaniâ Cæsariensi: alteram ponit inter urbes Numidiæ novæ: tertiam inter Bagradam amnem & Tabracam: quartam Antoninus locat in Byzacio, vel Proconsulari; nam in itinere ab Assuris Thenas ait: *Assuris Tuccam Terebinthinam M. P. XV. Sufibus M. P. XXV.* Erat ergo Tucca Terebinthina media inter Assuros, quæ est urbs Proconsularis, & Sufes Byzacenas: Utri deputanda, incertum. Ille verò duas tantum Tuccas novit, quarum unam ad Serpetem fluvium in Mauritaniâ Sitifensi, alteram in mediâ Numidiâ ponit. Plinius Tuccæ Sitifensis situm exactè tradit lib. 5. cap. 2. *Oppidum, inquit, Tucca impositum mari, & flumini Ampsagæ.* Itaque erat in confi-

confiniis provinciae Mauritaniae Sitifensis, quae Ampsaga flumine à Numidiâ separabatur. Concinunt Tabulae Peutingerianae, ubi hæc leguntur: *Tucca fines Mauritaniae, & Africae*. Meminit Dio Cassius lib. 48. Tuccæ civitatis sub T. Sestio Præfecto Numidiæ pro Antonio Triumviro. In Notitiâ Sitifensi memoratur *Uzulus Thuccensis*. Rursus Tuncam Sabini Episcopi perperam in meditullio Numidiæ statuit. Nam Petilianus Episcopus Constantiniensis Donatista in Collatione cap. 65. hæc dixit: *Nam etiam in plebe præsentis sanctissimi* (mulus mulum fricat) *collegæ ac fratris mei Adeodati, idest in civitate Milevitana, ita commissæ res est, ut unum ibidem habeat adversarium, alterum in Tuncensi civitate, qui ad hujus scilicet plebem antiquitus pertinet, & antè biennium videtur esse constitutus*. Hic ipse erat Sabinus; etenim cap. 130. edit. Labbei hæc habentur: *Sabinus Episcopus Tuncensis*. Idem dixit: *Præstosum. Adeodatus Episcopus dixit: in diœcesi meâ est ordinatus*. Itaque Tunca, seu Tucca, nolo enim de nomine cum Garnerio contentionis funem ducere, erat in diœcesi Milevitana. At Milevis, quam Mileum Antoninus vocat, distabat Cirtâ versùs Ampsagam M. P. XXV. & in Tabulis Peutingerianis scribitur *Milevis colonia*, & ponitur infra Rusiccadem, quæ Cirtâ aberat ex Plinio XLVIII. M. P. Cirta non erat in mediâ Numidiâ; nam distabat Hipponem Tabracam usque ultimum provinciae litem versùs Orientem, protendebatur M. P. LXIV. Milevi Cuiculum extremam Numidiæ urbem versùs Occidentem erat iter M. P. L. Tabracam verò M. P. CLXXXIII. euntibus ad Proconsulares. Hæc ex Itinerario Antonini patent. Itaque Tunca, quæ erat in diœcesi Milevitana, non erat in mediâ Numidiâ, sed suprâ Cirtam versùs Sitifenses. In Tabulis Peutingerianis res ad oculum patet. Hinc etiam deduco neutrius Tuccæ, quas ex Synodo Sancti Cypriani laudat, Sabinum Episcopum fuisse; nam illæ urbes suos habebant Episcopos antè annum epochæ Christianæ 258. quo Cyprianus martyrium subiit; oppidum verò Sabini antè biennium quàm collatio Carthagine haberetur, nempe anno 409. Episcopali primùm dignitate ornatum fuit, cum antiquitus intrâ diœcesim Milevitani Antistitis censeretur.

FAUSTINUS SILLITANUS. Ita in Collatione legitur. In Notitiâ verò Numidiæ fit mentio Maximi Sillitani, qui periit in itinere ad exilium. In eadem omnino paginâ duos Faustinos Sillitæ Episcopos anno 416. Milevitanae Synodo præsentis facit. Error immanis, qui non modò memoriæ, verum etiam oculorum propemodum defectum indicat: si tamen vigilans ea scripsit. Mirare interim, notas iisdem omnino verbis concinnatas, utrique Faustino supponi. Sanè quæ de hoc Faustino repetuntur, dici nequeunt nec sine curâ, & labore exarata: quid enim facilius est quàm exscribere?

FAUSTINUS alter. Vel hic, vel iste Sillitanus fuit; alteruter ignoratæ sedis. Nec iste, nec ille Sillitanus fuit, nisi prior Faustinus, quem in Sillitanâ sede locaverat, dejiciatur. Cæterum tertius hic Faustinus emergit in Milevitana Synodo uni Garnerio cognitus, cæteris hucusque ignoratus. Hi quidè tres Episcopi in epigraphe numerantur vel apud ipsum Garnerium, SABINUS, FAUSTINUS, CRESCONIUS, At ille eadem auctoritate, quâ novas urbes condit, quâ binos in unâ sede Episcopos locat, quâ civitatum & Præfulum nomina detruncat,

cat, auget, commutat, eadem, inquam, auctoritate FAUSTINUM nuper domi suæ natum Episcopum, sine tractoriâ Synodo intrudit, cum jure ferendi in Pelagianâ causâ suffragii. Contineo impetum, ne Epistola in satyram migret; vereor tamen ne ipse risum continere possis, dum hæc non sine curâ à Garnerio scripta audis, qui ne ullus in numerandis Episcopis error obreperet, epigraphis iterum legendæ curam dimisit.

CRESCONIUS TUBINIENSIS. Cum quinque Cresconiorum nomina sint inscripta Synodice, scire quidè possumus, quæ ab iis indefinitè Ecclesiæ in Numidiâ rectæ fuerint, definire non possumus, quæ à singulis. Cresconius Tubiniensis aliquis appellatur in Collatione, ponitur verò in Notitiâ Numidiæ Reparatus Tubuniensis. Scribendum est ubique Tubuniensis, ut in Notitiâ. In Synodo rebaptizantium appellatur apud August. lib. 6. de Bapt. cap. 12. Nemefianus à Tubunis; idem pariter Epist. 70. Tubunas nominat; Sed nec addita cautio vel parum hominem juvat. Undè habet quinque Cresconios, qui anno 411. collationi interfuerunt, anno 416. adhuc superstites fuisse, ne uno quidè intra quinquennium defuncto? Itane quinque Cresconiorum numerus pleno quinquennio elapso non decrevit, auctore Garnerio qui de Delphino scribens, brevi biennii spatio octodecim in unâ provinciam Episcopos, ut ostendam, diem obiisse publicat? Cur nec unus saltem illorum Cresconiorum domi remansit, vel nullus ejusdem nominis Episcopus intrâ quinquennium consecratus Milevim perrexit? His addo alteram fuisse Tubunam in Mauritaniâ Cæsariensi ex Notitiâ memoratâ, & in alterutrâ urbe sedit Nemefianus, quem ex Cypriani Synodo appellabam.

VICTOR, GIGNANTIUS, & POSSIDONIUS. Incertæ sedis. Quid illi mali intulit Victor Episcopus Cullitensis, qui cap. 125. in Collatione nominatur? Fuit enim Cullu, seu Colops magnus, Numidiæ oppidum Plinio, Ptolomæo, Antonino, aliisque in Numidiâ memoratum, cujus situm in littorario illius provinciae itinere exhibent Tabulae Peutingerianæ. Solinus cap. 27. de Numidiâ agens: *Urbes, inquit, in ea quam plurimæ, nobilesque, sed Cirta eminent, dein Cullu purpureo fuco Tyriis velleribus comparata*. Hæc ille.

ANTONIUS forte ANTONIANUS LAMFORTENSIS. Cujus mentio est in Collatione; Lamfortensem porro Ecclesiam pertinuisse ad Numidiâ, probat Notitia Episcoporum Numidiæ, cum recenset inter confessores Felicem Lamfortensem. O quàm turpiter illi vertit, ex Antonio finxisse Antonianum! Nusquam infelicius hallucinatus est; etenim Catholicum Episcopum in hæreticum commutavit. In Collatione cap. 149. post Januarium, & Primianum Donatistarum Primates, ferè statim recitatur *Antonianus Episcopus Lansortensis*, qui cap. 163. cum iterum inter Donatistarum turbam nominaretur, dixit: *Non illic habeo adversarium*. Pessimus enim Donatista totam diœcesim in parte Donati omni studio tenebat. Et hunc Donatistarum primipilum, tanquam Saul inter prophetas, locat Garnerius inter Catholicos Episcopos Synodi Milevitanae? Est-ne ista immensa eruditionis copia, quâ vix non obruitur Christianus Lupus? Omitto quòd hujus hæretici Ecclesiæ non Lansortensis dicenda est, sed Lansortensis. Ita legitur in Collatione, cujus testimonium proximè laudabam; in Notitiâ appellatur *Felix Lansortensis*: in Synodo Bonifacii Anno 525. Florentius Lansortensis. Dum audio Garnerium

ex Antonio Antonianum, hoc est, ex Catholico Hæreticum efformare, non possum non repetere lepidum Hieronymi dictum in apologiâ priori contra Rufinum, qui Eusebii Ariani pro Origene librum Sancti Pamphili Martyris titulo prænotatum publicaverat: *cum tantam, inquit, habeas licentiam nominum immutandorum, ut de Eusebio Pamphilum, de hæretico Martyrem feceris, cavendus homo, & mihi maximè declinandus, ne me repente dum nescio, de Hieronymo Sardanapalum nomines.* Hæc ille. Poterat Garnerius Antoniano Donatistâ in malam crucem abire iussu, legere caput 133. Collationis, ubi ponitur inter Catholicos *Antonius Episcopus plebis Mutugennensis.* Holstenius hanc Ecclesiam in Numidiâ ponit. Augustinus *villam Mutugennam* in territorio Hipponensi recenset Epist. 204.

INNOCENTIUS GERMANIENSIS. *Ita legitur in Collatione. Est autem Germaniensis civitas in Numidiâ, ut constat ex Notitiâ: censetur enim inter confessores Numidas Episcopus Crescentianus Germaniensis.* Si ab anno 411. ad annum 416. Innocentius Germaniensis superstes fuit, nullusque alius hujusce nominis Episcopus inter CXXIII. Numidiæ Antistites extitit, verum dicit.

PRÆSIDIUS & CRESCENTIUS. *Incertæ sedis.* Nusquam securius sibi consulit, quàm cum ita loquitur.

FELIX TUBIENSIS. *Ita legitur in Collatione. Tubiensem verò Ecclesiam non procul à Killaregensi positam, atque adeo in Numidiâ collocandam, colligi potest ex can. 48. Cod. Africanæ Ecclesiæ.* Vidisti ex eodem canone oppositum evidenter deduci. Dixi etiam Holstenium pag. 65. & 96. Tubiensem Ecclesiam cum Tubuniense confundere: cum tamen eidem Collationi interfuerint ex cap. 121. *Felix Tubuniensis, & ex cap. 133. Felix Tubiensis,* ambo Catholici Episcopi.

ANTONIUS FUSSALENSIS. *Ita quidèmi mihi videtur, quamvis nulla ipsius mentio in Collatione fiat, fortè quia nondum ordinatus fuerat.* Quo ergo jure hic Antonius post annum 411. ordinatus, sedit in Synodo Milevitanâ antè Donatum, Lampadium, & Delphinum, quos eidem Collationi adfuisse Garnerius mox scribit? Junior antiquiores Episcopos ex can. 53. Cod. Africani præcedere non poterat.

VICTOR. *Ignotæ perinde sedis, atque alter mox appellatus.* Hæc de utroque Victore scribens, nec oleum, nec operam perdit; quemadmodum malo eidem fato in aliorum sedibus designandis contigit.

HONORATUS THABENNENSIS. *Cur autem Honoratum, qui Milevitano buicce Concilio interfuit, Tabennensem potius putem, quàm Mostariensem, seu Matarientem, qui recensetur inter Episcopos in Collatione, licet ipse quoque ad Numidiam pertineat, perinde ac Thabennensis, facit Thabennensis sanctitas, familiaritasque cum Augustino, cujus impulsu Synodus coacta est, à quo velut res sua propter fidei studium procurata, amicis, reor, non sine invitatione prætermisiss.* Et antè. *Suspiciatur Ortelius Thabennam eandem esse cum Thabbâ, quæ nota fuit Ptolomæo.* Suspicionem non opinor levem. Cum Thabenæ nec Plinius, nec Ptolomæus, nec Strabo meminerint; imò cum ejusdem Episcopalis sedes omissa fuerit à Carolo à Sancto Paulo, & Holstenio, licet ex D. Possidio cap. 30. de Vitâ Sancti Augustini *Honoratus Thabenensis Episcopus* innotescat, Garnerius in tanto Scriptorum silentio, sinè teste, Thabenam Numidiæ adscribit. Unus A. Hirtius Thabenam oppidum, ejusque situm egregiè tradit in libro de Bello Africano: *Thabennenses, inquit, qui sub ditione & potestate Ju-*

bæ esse consueverunt, in extremâ ejus regione maritimâ locati, interfecto regio præsidio, legatos ad Cæsarem mittunt. Cæsar eorum consilio probato M. Crispum Tribunum cum cohorte, & sagittariis, tormentisque compluribus præsidio Thebenam mittit. Tres id temporis in Africâ reges erant. Juba Masinissæ pronepos mediterraneam Numidiæ regionem à Cirtâ usque Zamam possidebat, itemque Mauritaniam Sitifensem usque ad Mulucham fluvium. Inde Bocchus Mauritaniam Cæsariensem regebat; de quo hæc habet Dio lib. 49. *Fuit is Rex Mauritanie Cæsariensis.* Postremus in Mauritanîâ Tingitanâ rerum potiebatur Bogud, ex eodem lib. 48. Jubam post occisum cum copiis Curionem pro Cæsare in Africâ ducem, Pompejus eique adhærens Senatus Regem dixerat; quo tempore Bocchus, & Bogud eadem dignitate à Cæsare insigniti sunt, quæ ex Dione lib. 41. initio ferè belli civilis contingere. Juba tamen antèa jure regio Getuliam, ac Libyam tenebat; cum enim Curio esset tribunus plebis, tentaverat ejecto Jubâ, regnum in provinciam Romanam redigere, teste Cæsare lib. 2. de bello civili. Curio autem gesserat tribunatum ex Dione lib. 40. Marcello, & Ruffo Cons. biennio, antequam à Jubâ occideretur. Plinius hæc scribit lib. 5. cap. 2. de Mauritanîâ Tingitanâ, & Cæsariensi. *Namque diu Regum nomina obtinuerunt, ut Bogudiana appellaretur extima, itemque Bocchi, quæ nunc Cæsariensis.* Ab ea portus magnus à spatio appellatus, civium Romanorum oppidum; amnis Mulucha Bocchi Massesulorumque finis. Verum olim post bellum Jugurthinum, ut ait Rufus, *in populi Romani potestatem Numidia venit.* Quæ quidèmi de regione maritimâ Numidiæ, quæ fuerat ditio Adherbalis à Jugurthâ occisi intelligenda sunt ex Salustio cap. 26. de bello Jugurthino; Zamam enim, & Cirtam regias in mediterraneis illius provinciæ urbes Cæsar Jubæ abstulit; unde ea Numidiæ pars *provincia novæ* nomen sortita est, auctoribus Appiano, & Dione. Quare si Thabenenses erant *sub ditione Jubæ in extremâ ejus regione maritimâ locati*; sanè erant in orâ maritimâ Mauritanie Sitifensis non procul à Muluchâ, qua Mauritaniam Cæsariensem Bocchi regis spectabat. Et quidèmi aliquam Mauritanie partem Jubæ subditam fuisse, palam ex A. Hirtio intelligitur, qui scribit Regem, cum destinasset in Byzacium cum exercitu ad Scipionem pergere, Saburam cum aliis copiis in Mauritaniam misisse, ne Rex Bogud, & Sitius Cæsaris præfectus ab alterâ parte ipsius regnum invaderent. Hinc apud Florum l. 4. c. 2. legitur *Mauritanie Rex Juba.* Addit idem Hirtius ferè in calce operis: *Publius interim Sitius, pulso exercitu Saburæ præfecti Jubæ, ipsoque interfecto, quum iter cum paucis per Mauritaniam ad Cæsarem faceret, fortè incidit in Faustum, Afraniumque &c.* Erat id temporis Cæsar Uticæ in Proconsulari. Itaque illa Mauritanie pars, quæ olim Micipsæ, & Hiempsali illius filio parebat, & postea ex divisione à legatis Romanorum factâ, Jugurthæ tradita fuit, in Jubæ Hiempsalis filii potestatem venerat, in cujus maritimâ extremâ regione Thabenenses ab Hirtio ponuntur. Hæc me fortasse curiosius prosecutum dices; sed rei obscuritas id exegit; sæpius enim illorum Africæ regum fines à Romanis mutati sunt, ut optimè ex Strabone lib. 17. & Dione noveris. Quod si Garnerius in extremo quodam ac sibi tantum noto Numidiæ angulo ad Mediterraneum Thabenam fuisse contendat, unum saltem testem appellare debet, ut tot testimoniorum, quæ adduxi, fidem labefactet. Ex his intelligis, suspicio-

nem illam de Thabenâ cum Ptolomæi Thabbâ confundendâ, quam *non levem* opinabatur, esse prorsus vanissimam; siquidem Ptolomæus Thabbam ponit in regione sitam inter fluvios Bagradam, & Tritonem, quorum primus propè Uticam in Proconsulari, alter propè Tacapem in Byzacio mari miscetur; & tempore belli civilis nullum oppidum maritimum in contractu à Jubâ tenebatur; sed vel Cæsarianis, vel Scipionis, & Catonis præfidiis omnes illæ urbes inessæ erant, ut ex commentariis Hirtii, Appiani, & Dionis apertissimè constat.

DONATUS BURITANUS, seu BURCENSIS. Ita in *Collatione*. Ubi verò posita fuerit *Burca* illa civitas, cujus Ecclesiam Donatus rexit, incertum est. In *Notitiâ Episcoporum Numidiæ* fit mentio *Leontii Burcensis*. Omnia prorsus invertit. Scribitur in cap. 133. *Collationis Donatus Episcopus plebis Buritanensis*. At excellentissimus imbutandorum nominum artifex ex Buritanensi Burcensem reddit, ut in Numidiâ censeatur, cum Buritana Ecclesia incertæ provinciæ sit. Rursus superius in notis ad *Servum dei*, dixerat hunc sedisse Buræ tempore *Collationis*, quâ in urbe postea anno 484. ut in *Notitiâ* habetur, fuit Episcopus, ut ille ait, *Leontius Burensis*. At hunc ipsum Leontium modò affirmat fuisse successorem post plures medios Donati Buritani, seu Burcensis, qui eidem *Collationi* adfuit. Suspicio Buritanam Ecclesiam spectasse ad Proconsularem: nam act. 2. Concilii Sancti Martini inter illius provinciæ Episcopos subscribit Synodicam *Cresciturus Busitanus*, qui fortè Buritanus dicendus est; ni potius è contrâ Donatus Busitanus appellandus videatur. Rem in medio relinquo.

PETRUS, PRÆSIDIUS, & CRESCONIUS. *Incertæ sedis.* Hic sextus Cresconius tardè venit ad Garnerium, qui cum quinque aliis antea nominatis in epigraphe Cresconiis, sedes in Numidiâ destinasset, duabus etiam urbibus Titulitanâ ex Proconsulari, & Tubienfi ex Mauritaniâ Sitifensi in Numidarum censum translatis, ne quis Cresconiorum extrâ Numidiam sacris præesset, nullam postea in hac provinciâ, imò nec in finitimis urbem habuit reliquam, ad quam sextum Cresconium Episcopum mitteret. Doleo istius Antistitis vices, qui sacris omnibus civitatum Africæ præfecturis à Garnerio aliis Cresconiis pro libito distributis, remanet *incertæ sedis* Episcopus.

LAMPADIUS TISEDITENSIS. Ita quidè in *Collatione*: at *Tididitanus* potius dici debet. Nam *Notitia Numidarum Episcoporum* meminit *Abundii Tididitani*. Imò *Notitiæ* textus ex *Collatione* fortasse corrigendus est; hic enim etiam inter Donatistas memoratur cap. 198. *Donatus Episcopus Tiseditensis*; cujus quidè nomen capiti 134. inferendum est, ubi Lampadii Tiseditensis adversarius non legitur, lacunâ ibidem existente. Hanc urbem egregiè designat Sallustius in bello Jugurthino cap. 62. ubi tradit Metello Romani exercitus Imperatore contrâ Jugurtham Numidiæ Regem in hac ipsâ provinciâ bellum gerente, pro componendâ pace, eundem Ingurtham *Tisfidium* accitum. Itaque Lampadius Tisfiditensis, vel Tisfiditanus dicendus est, non Tididitanus. Lampadii urbem Tisfidium omisit Carolus à Sancto Paulo, Holstenius incertæ provinciæ adscripsit; quam tamen fuisse in Numidiâ constat ex Sallustio. Cæterum vix adduci possum, ut credam Lampadium, qui in epigraphe nominatur, adfuisse *Collationi*, ut statim ostendam.

DELPHINUS. *Incerti nominis Ecclesiam rexit; vici-*

nam tamen Constantina, ut colligitur ex cap. 65. Collationis, ubi Petilianus Donatista interlocutus: In plebe meâ, inquit, id est, civitate Constantinensi, adversarium habeo Fortunatum, in medio autem diœcesis meæ nunc institutum habeo, imò ipsi habent, nomine Delphinum. *Meminit hujusce Delphini Augustinus Epist. 158. &c.* Hic Episcoporum epigraphis agmen claudit; in quo quidè vellem cum Garnerio convenire, ut postquam in literariâ palæstrâ diutius cum eodem luctatus sum, amico ergà eundem animo ex certamine discederem, & ubi delphini imminentem procellam nautis indicant, ita hic Delphinus è contrâ commotam hucusque geographicam tempestatem, in quâ Garnerius naufragio proximus fuit, illatâ tranquillitate sedaret. At novi iterum difficultatum fluctus insurgunt. Res altius, licet paucis repetenda est. Anno 411. Petilianus in *Collatione* ita Marcellinum judicem allocutus dicitur cap. 165. cum plures Episcopi Catholici gloriarentur se suis in urbibus non habere Episcopum Donatistam: *Lucrum enim videtur his cedere, qui multos se adversus nostros habere per hanc provinciam ostenderunt, si in provinciâ Numidiâ non ostendamus, eos penitus non habere aut habere certè, sed raris locis.* Quæ licet ab hæretico olim caufidico, emphaticè dicta sunt; illud tamen constat hæresim Donatistarum, quæ ut ait Augustinus Epist. 134. ad Pammachium, in mediâ consulari Numidiâ ortum habuerat, istius provinciæ urbes ita pervasisse, ut plures Episcopum solummodo Donatistam sinè æmulo Catholico Antistite id temporis haberent. Hæ præsertim Ecclesiæ à solis Donatistis Episcopis occupatæ in *Collatione* recitantur, *Lanfor-tensis* cap. 143. *Idassensis* cap. 182. *Legensis*, *Lamiggigensis*, *Rotariensis* cap. 187. *Tibilitana* cap. 197. *Rusticianensis* cap. 198. *Lambiritenensis* cap. 206. & aliæ plurimæ, ut ex interlocutione frequenti Aurelii Macomadiensis Numidarum Episcopi non obscure colligitur. Rursus tempore *Collationis* vacabant Catholicorum cathedræ per sex Africanæ diœceseos provincias *sexaginta quatuor* cap. 215. quarum ut minimum decem fuere in Numidiâ, cum in Tripolitanâ provinciâ quinque solum Episcopi numerarentur. Peractâ *Collatione* victi Episcopi Donatistæ atque urbibus pulsi ab Honorio Imperatore, solum vertere coacti sunt, ut patet ex Cod. Theod. L. 54. & 55. de hæreticis dat. *Constantio & Constante Coss.* anno 414. Tunc à Catholicis Episcopis in omnibus Africæ urbibus, ubi prius hæretici sacra ministrabant, Orthodoxi Antistites consecrati sunt, & viduatis cathedris novi Præsules assignati. Itaque in Numidiâ viginti saltem Episcopi paulo post annum 411. inaugurati sunt, quos omnes Delphinus jam ab anno 411. antè *Collationem* Episcopus præcedebat. Itaque si hic ille idem est, qui postremus in titulo Synodicæ Milevitanæ recitatur, nullus illorum viginti Antistitum post annum 411. ordinatorum ad Synodum anni 416. se contulit. Quæ quidè unus Garnerius sibi persuaserit. Præterea idem Petilianus in *Collatione* cap. 65. de Sabino Episcopo Tuncensi dixit: *antè biennium videtur esse constitutus.* Quare anno 409. Sabinus primus apud Tuncam Episcopus sedit. Ibidem autem Petilianus testatur Delphinum nunc institutum Episcopum in diœcesi Constantinensi: nempè anno 411. ut proximè notabam. Cum verò in epigraphe inter Sabinum & Delphinum octodecim Episcopi nominentur, si hic Delphinus ille est, cujus mentio fit in cap. 65. *Collationis*, affirmare debet Garnerius, intrâ biennium octodecim in unâ provinciâ

vinciâ Numidiæ Episcopos diem obiisse, ac totidem subrogatos, qui medii leguntur inter Sabinum & Delphinum. Quæ sinè tabulis, sinè teste non credam. Verùm qui tot novas in Africam urbes transfexit, pestem aliquam Numidiæ fortè importabit, quâ intrâ biennium tantam Episcoporum stragem latè propaget. Nec credò Numidas de tot sublatis tam brevi spatio Episcopis de Garnerio conquesturos; cùm Mopta, & altera Macomadia in eâ provinciâ momento conditis, ac in illius diocesium translatis urbibus Tituli, Tubiæ, Gibræ, Dionysianæ, Zellæ, Ruspinae, & aliis, quæ finitimis, vel incertæ provinciæ adscribebantur, tam arctè Numidas sibi devinxerit, ut in lucri loco deputare possint, octodecim Episcopos statim ab hoc suo Polioctiste sublatis, cùm factâ per eundem tot oppidorum accessione, provinciæ fines longè latèque protulerint.

Habes, Vir eximie, meum de Garnerii notis ad utramquè epigraphen Epistolarum Concilii Carthaginensis, itemque Milevitani judicium; in quâ quidè censurâ levi, ut ajunt, brachio easdem repastinavi. Profectò dum leges hunc scriptorem tot Africæ urbes confudisse, multas ignorasse, quasdam nuper excitasse, plurimas in alienæ dioceseos jura transcripsisse, Episcoporum, eorumque urbium nomina pro libito variasse, binos subinde Catholicos Antistites uni eidemquè oppido præfecisse, defunctos dudum Præsules præsentis Synodis finxisse, & Donatistas pro Orthodoxis Patribus obtrusisse, dum inquam, hæc portentosa leges, jure optimo pronunciabis in Garnerium, cùm opus, quod à nemine hætenus tentatum scribit, illotis, ut ajunt, pedibus aggressurus, in Africam transmitteret, illud Augusti apophtegma regei potuisse, qui teste Macrobio lib. 2. Saturnal. cap. 4. Nomenclatori suo satis obliuio dixit: *Accipe commendatitias, quia illic neminem nosti.* Plinius ille noster Veronensis lib. 15. cap. 18. scribit, recentes sicus è Carthaginensium hortis tridui tantum navigatione Romam delatas, ac Patribus conscriptis à Catone offensas, Senatus consultum de æmulâ ac Latino nomini semper infestâ urbe evertendâ, invitis ferè extorsisse. Hinc ipse pariter recentes geographiæ fructus, quos, te jubente, in Africâ parumper censorio stylo versatus decerpsi, tuis oculis subjicio, quo tot urbes nuper à Garnerio per Africam extructas, non dicam solo æquandas decernas, sed quodd acriæ prorsus sunt, unico oris flatu dispergas. Ille tamen testatur, *non sinè curâ & labore se aggressum opus, quod hætenus tentavit nemo.* In quæ Garnerii dicta libeat hoc rudi carmine ludere.

MERCATORIS opus, tantis quod mercibus auctum,

Plurima Garneri cura laborquè fuit.

Extruit hic urbes: alias è sede revulsas

Per Libyæ celeres currere regna jubet.

Ius habet in Manes; quando ad suffragia mittit,

Quos olim è vivis abstulit atra dies.

Orpheus huic cedit: super est Amphiona laude.

Quod semel his actum, sæpius ille facit.

Hic tamen te monitum velim, ne feliciori aliis in scriptis Garnerii eruditioni quidpiam per me deductum putes; illum enim tanti facio, ut si ejusdem de rebus Pelagianis commentaria historiam, quam de eadem hæresi hoc anno Patavinis typis excusam emisi, prævenissent, mea statim scripta (quod

sincerè affirmo, ac sanctè juro) in angulum omnino projecissem; etenim plurima, quæ me primitus eâ de re publicaturum arbitrabar, tam feliciter afsecutus est, ut dubio procul plagii reus delatus fuisssem, si post vulgatum Garnerii volumen, eadem repetere ausus essem. Fateor me in quibusdam ab eo dissentire; & ut cetera fileam, nequeo approbare ejusdem emendationem, quâ literarum Antistitum Pelagianorum textum corrigit. Nam disert. V. pag. 319. ex schedis à magno Sirmondo Veronæ Venetiarum urbe intrâ diocesium Patriarchæ Aquilejensis inventis, sibi que communicatis, recitat libellum fidei Pelagianorum, quem scribit à Juliano Eclanensi ad Sedem Apostolicam missum, in quo cum propè finem hæc legantur: *Illud etiam sancte ac venerabilis Frater, & Pater Augustine, necessario respondendum putavimus;* & certum sit, ut optimè probat, hæc illos non scripsisse ad Sanctum Augustinum Hipponensem, putavit errorem in vetustissimum codicem irrepsisse, ac pro *Augustino* Zosimum Papam reponendum; etenim Pelagianos Episcopos rescribere ibidem ad suum Primate, à quo hæresim illam damnare per literas jubebantur, idem Garnerius luculenter demonstrat. Labitur tamen vir eruditus; nam id temporis celebris erat Augustinus Aquilejensis Primas Venetiarum, Histriæ, Norici utriusque, & Rhætiæ I. Audi Henricum Palladium, quo nemo diligentius, aut elegantius Aquilejensium res in literas misit: *Post Chromatium,* inquit, *eligitur Patriarcha Augustinus, quo tempore alter Augustinus Hipponensis Episcopus eloquentia, & doctrinæ fluminibus hæreticorum vesaniam in Africâ obruebat.* In aulâ Patriarchali apud Utinum omnium Aquilejensium Primatum elogia grandioribus, & plusquam uncialibus characteribus antiquitus descripta leguntur. Porro ibidem post Chromatium, Augustino hoc epigramma inscribitur.

AUGUSTINUS URBE ROMA A GOTHIS DEVASTATA

CONSTERNATOS AQUILEJENSIVM ANIMOS

JEJUNIIS ET SUPPLICATIONIBUS SACRIS

AD DIVINAM OPEM IMPLORANDAM EREXIT.

Scribit ibidem Palladius Augustinum Aquilejensem sedem indeptum fuisse anno 414. eamque cum vitâ reliquisse anno 422. dato eidem Adelpho successore. Errorem Ugelli in utroque Primate haud suo loco statuendo, scis me adnotasse lib. 2. Hist. Pelag. cap. 12. Cùm Zosimus anno 418. Pelagianos damnasset, encyclicas ad Aquilejensem, & Mediolanensem Primates misit, ut easdem suis in diocesium publicarent; quemadmodum paulo antea damnatis Romæ ab Anastasio Papa Origenistis, Chromatius Aquilejensis Augustini decessor, & Venerius Mediolanensis acceptis ab Apostolicâ sede literis, itidem in suis diocesium per suffraganeos Episcopos Origenistas proscribendos curaverant, teste Hieronymo lib. 2. Apologiæ contrâ Rufinum. Hinc Augustinus Primas Aquilejensis Apostolicæ sedis contrâ Pelagianos decretum cum literis ad suarum provinciarum Episcopos misit, quorum nonnulli cùm Pelagianis erroribus tenerentur, memoratum fidei libellum ad Augustinum Primate dederunt. Quàm verò altiùs in diocesi Primatis Aquilejensis apud Ecclesiasticos præsertim, Pelagiana hæresis radices fixisset, constat ex literis Septimii Altinatis ad S. Leonem Magnum, & hujus rescriptis ad Primate Aquilejensem; de quibus fusiùs egi in eodem lib. de Hæresi Pelagianâ.

Ad Garnerium redeo. Hic in suis notis publicandis nonnullam ab eruditis lectoribus gratiam iniri posse sperabat; verum tam infelicitè eam in re calculos posuit, ut in lucri loco eidem reponendum videatur, si tam densæ errorum farragini veniam à lectoribus impetret. Hinc fatearis necesse est, viros eruditos quandoquæ, ut tuo verbo utar, paratragædiare, ac suis ipsorum scriptis nimium lenocinari, eadem confidenter æque ac audacter in oculos manusque hominum mittentes, quæ tamen è re ipsorum esset, scrinio claudere, ac blattis corrodera relinquere. Et quidè, ut de me loquar; non quòd in eruditorum numerum venire ausim, sed quia indocorum, ut ait poëta, volumina passim scribentium turmæ accenseor, existimabam me ceteris diligentius in Pelagianâ Historiâ chronologiam tractasse; sed quantum mea me opinio sefellerit, statim intellexi; siquidè vel in ipso limine in prochronismum impigi. Nam in priori paginâ scripsi cum Baronio Sanctum Athanasium anno 372. diem obiisse; imò quod cum pudore dico, laudans Proterii Alexandrini Paschalem ad Leonem Magnum Epistolam, cum ibidem ex epochâ Diocletiani, & caractere Paschali evidenter deducatur, anno insequentis ejusdem obitum statuendum fuisse. Plures meis in libris errores invenient rigidi censores, quorum agmen me manet: quibus, ubi me hallucinatum ostenderint, gratias plurimas referam, quippe qui non meâ, sed ipsorum curâ ac labore, non dicam doctior, sed minus indocutus fiam; illud enim subinde Senecæ dictum repeto ex cap. 18. de vitâ beatâ: *Cum vitis convivium facio, in primis meis facio.* Tu quidè, Vir clarissime, securus ab hoc discrimine evades, qui magnum Philosophum Socratem imitatus, nihil non dicam in literas mittis, sed quod in te mirari tam sæpè solitus sum, tenacissimâ memoriâ fultus, succenturiatis quibusvè ejusdem præsidij dimissis, nè verbum quidè unicum stylo alligas; sed volumina devorans, tibi Musisque instar Aspendii canis, publici judicii aleam refugis, & nullo scribendi caoëthe titillaris. Hinc te felicissimum puto, qui procul ab invidorum censuris, eximiis ergà literatos officiis nomen tanto nobilius posteritati propagasti, quanto dignius est, factis potius, quàm dictis nomen in ævum extendere. Plura justæ molis volumina Gallorum ac Bavorum typis excusa, ac tibi certatim honoris gratiâ nuncupata, tot elogia ab eruditis quibusvè Italis suis in libris tibi passim inscripta sunt, ut nullus posteriorum, quibus bonæ artes in amore erunt, ignorare unquam possit, vixisse Antonium Magliabecum de literariâ Republicâ ad invidiam usquè benemeritum; ut illa tantum postrema tuo nomini dies stare posse videatur, quæ pessimo mortalium fato librorum ac literarum omnium altam oblivionem inducat. Ego sanè nullum grati animi officium missum faciam, quo tibi quantulasquæ vices rependam. Etenim non

modò prior doctissimis ac humanissimis literis me convenisti, verum etiam Illustrissimi Senatoris & Equitis Ferrantis Capponii generis nobilitate, rerum agendarum peritiâ, juris utriusquæ scientiâ, & magnâ etiam apud Principem gratiâ conspicui, operam rogasti, ut in Etruriam sacræ eruditionis professor vocarer. Annuit omnium gratiarum vir, quo ad beneficia pronior ne voto quidè fingi potest; sciebat enim Serenissimo Cardinali LEOPOLDO (quo in nomine magnum Medicæ gloriæ incrementum, & literarum æquæ ac literatorum cultorem & Mæcenatem incomparabilem Orbis veneratur) nihil esse antiquius, quàm ut historia sacra, quæ apud nostrates exilium pati videbatur, patriam in Etruriâ cum honore reciperet. Hinc amplissimi Senatoris operâ factum est, ut Serenissimus Magnus Etruriæ DUX COSMUS Ecclesiasticam Historiam, quæ publicis sapientum conventibus exclusa, cum umbraticis quibusdam hominibus in Italiâ sub paupere tecto hospitabatur, regiâ manu prehensam, in Pisanum Athenæum, hoc est in suam omnium scientiarum Regiam introduxerit, insignemque eidem cathedram inauguraverit. Cum sapientissimus idemque prudentissimus PRINCEPS optimè intelligeret, unam Historiam magnorum Regum nomina ad posterum cum laude transmittere, eandem tam nobili judicio, ac generosâ munificentia demereri voluit: ut quando illum suprema & seris tantum nepotibus nota dies cælo inferet, Historiæ munere in Etruscæ gentis desiderijs, in omnium populorum, qui literas extrâ barbariem norint, animis perenniter vivat. Et licet illum ingens ergà Superos religio, rarus in subditos amor, eximius literarum cultus, ac sollicita felixque gerendi imperii cura jam pridem Orbi universo spectabilem fecerint, ac grande iis, qui sceptrum moderantur, exemplum posuerint; grato tamen Historiæ obsequio ultra ævum per ora hominum feretur, iisdemquæ quibus virtutum ac literarum notitia, spatiis pervagabitur. Ceterum cum singuli felici Ecclesiasticæ Historiæ sub Maximo PRINCIPE sorti adgratulentur, ipse hoc unice doleo, quòd me nullâ sacræ eruditionis suppellectile ornatum, ejusdem Historiæ primum in Pisanâ Academiâ professorem designavit; vereor enim nè cum sublimis sit Historiæ majestas, interpretis vitio minor esse videatur. Unus tamen, Vir undequaque eruditissime, ingentem animi molestiam minuis, dum è locupletissimâ bibliothecâ, quæ domi tuæ atrium, cubicula, angulos quosque occupat, libros subinde ad me transmittis, ut tantæ eruditionis suppetiis firmatus, animum non despondeam. Te interim precor, ut me Serenissimo DOMINO, qui te æquæ ac literas amat, commendatum facias, ut tanti PRINCIPIS patrociniò fultus, felici faustoque auspicio demandatum munus aggrediar. Vale ac me, ut soles, ama.

ADVENTORIA

AMICISSIMO , AC DOCTISSIMO VIRO

F. FRANCISCO MACEDO

In Patavina Academia Ethices Interpreti

I N Q U A

**De Inscriptiōe Libri Sancti Augustini
De Gratia Christi**

Albine , Piniane , & Melania ,

D I S S E R I T U R

A F. HENRICO NORIS

VERONENSI AUGUSTINIANO

In Academia Pisana Ecclesiasticæ Historiæ Professore .

Posteà S. R. E. Cardinali .

ADVENTORIA

AMBRASINO, DE DOCTISSIMO VIRO

F. FRANCISCO MACEDO

In Patavina Academia Ethices Interpres

V. N. O. V. A

De Inscriptione Libri Sancti Augustini

De Gratia Christi

Albino, Pissano, & Melano

D. I. S. S. E. R. T. A. T. I. O

A. F. HENRICO NORIS

VERONENSI AUGUSTINIANO

In Academia Pissana Ethices Historie Professor

Potest. S. R. E. Cardinali.

Cceperam ab amico literas, quibus significabat, te Venetiis Bononiam versùs solvisse; nescire autem se, quam in urbem improvisam hanc tuam peregrinationem destinasses. Idem etiam libellum, quem nuper Veronæ adversùs meam de quorundam veterum Lerinensium doctrinâ sententiam edidisti, transmisit. At ipse volumen illud avidè legere, diligenter expendere, accuratè notare. Etenim sperabam fore, ut superatis Appennini jugis, de proximo Florentiam venires, eaque occasione & sincerè, & amicè aperirem, quid in libello tuo albis calculis, quid nigro theta signandum censerem. Verùm cum Florentiam accessisses, adventum tuum tam studiosè mihi celatum voluisti, ut penè verear, ne antiquæ nostræ amicitie hoc tuo silentio nuncium remiseris; præsertim cum nec unius libelli tui exemplar ad me deferendum curaveris. Ceterum ne officiis, quæ pro jure veteris consuetudinis à te expectabam, ipse etiam deesse videar, quod sperabam coram præstare, literis exequor. Et quidèm, mi Macedo, non sum tam bardus, aut stupidus, quin optimè intelligam, neminem mortalium quantalibet amicitia carissimum esse in amore Divis præferendum. Novius vetus adagium: *Amicus usque ad aras*. Itaque ineptus judicer, si tantum mihi ab amico tribui velim, ut me plus, quàm superos, amet. Utinam susceptam pro doctrinâ Sanctorum Hilarii Arêlatensis, & Vincentii Lerinensis defensionem pro merito præstitisses, & ex vetustis tabulis, atque antiquioris Ecclesiæ testibus rem feliciter confecisses. Profectò multas tibi gratias agerem, plures etiam deberem, quippe qui duos celeberrimos Patres Augustini coetaneos, eidem Sancto Doctori in nullo dogmate adversatos, sed per omnia consentientes ostendisses; nihil enim magis in votis habeo, quàm Augustinianam doctrinam communibus Patrum suffragiis comprobata monstrari. At cum videam te passim rethoricari, omissis veterum monumentis, tuis imaginationibus indulgere, ac pro historiâ entia rationis, & secundas intentiones, ut dicitis, seu vana quædam tuæ mentis idola obtrudere, non possum non tuas vices dolere, qui bonæ causæ non æquè bonam advocationem commodasti. Intrà sex, vel octo dies nuperrimæ tuæ apologiæ confutationem ad umbelicum deducam, & palam faciam te Dalæi, Blondelli, aliorumque Protestantium sententiam sequi, munire, exaggerare: Baronii defensionem verbo tenus abs te jactari, cum eidem, etiam cum patrociniū magno hjatu promittis, adversere, & neglectis veterum scriptorum voluminibus, novas passim historias, hoc est, puras putas fabulas venditari. Ne tamen ad populum phaleras loqui videar, universi tui operis specimen in unâ, & alterâ paginâ capitis septimi in hac epistolâ exhibeo, tum ne fortè iis, qui ne leviter quidèm in Ecclesiasticâ historiâ versati sunt, fucum facias, tum etiam ut adventoriæ loco te in Urbe conveniat; ne qui in amore ergà te nemini cedo, amicorum tuorum, quorum centurias Romæ numeras, officiis superer. Etenim nulla inter amicos officia laudabiliora versantur, quàm cum suas apud amicos querelas sinè sequestro deponunt, animi arcana produnt, nihilque quod illorum rem attinet, celatum volunt. Et si quandoque à benevolentia, humanitate, ac veritate deflectant, eosdem intrà orbitas ponunt, & ad officium revocant. Hæc integro volumine præstabo, quod brevi extrà Italiam (Florentini enim Typographi variis libris, libellisque impri-

mendis occupantur) nitidissimis characteribus excusum, ad te transmittam, quamvis tu Florentiâ transiens nullam mihi libelli tui legendi copiam facere volueris, cum tamen plurimi mea interesset, noscere per te errores, quos fugerem, cernere veritatem, quam confectarer.

In capite septimo prioris commentationis pro doctrinâ Lerinensium à te ingeniosissimè concinnatæ, paginâ 51. veritus ne brevioris opusculi tui lectio fastidio proximior fieret, lepidam mihi de Albino quæstionem facturum, ex arce causæ ad exilia, & ludicra quædam descendis, ut me universis irridendum exhibeas. *Sed ecce, inquis, ut molestum hoc opus lepore aliquo, & sapore condiam, incido in locum Noris, in quo desidero Grammaticam.* Quod autem hoc ipsum esset ex præcipuis, quæ in tuo opere Lectoribus observanda duceres, in indice scripsisti: *Noris imperitiæ Grammaticæ arguitur.* Næ postquam ibidem in proximâ paginâ ex sacris Theologorum Academiis me ad Chronologos amandasti, statim ad Grammaticorum subsellia ab Orbilio, ut inquis, *castigandum* detrudis? Equidèm Lectores tanto abs te *lepore, & sapore condita* scripta evolventes cum Terentio repetent: *Facetè, lepidè, lautè, nihil supra. O capitulum lepidissimum!* *In Eun.*

Ipse autem doctissimi æquè ac sanctissimi Nolani Antistitis ad Aufonium V.C. carmina tibi ingero.

*Multa joci pateant; liceat quoque ludere fictis.
Sed lingua mulcente gravem interlidere dentem:
Ludere blanditiis urentibus, & malè dulces
Fermentare jocos satyræ mordacis aceto,
Sæpè poetarum, nunquam decet esse parentum.*

Non tua scripta lepore condis, mi Pater, sed meam mihi cutem, non secus ac elephantinam, tam multo sale perfundis, ut cum me *amicissimum* ibidem voces, procul dubio habearis *magni delator amici.*

Iniquiori autem loco, me tecum congregi jubes, dum ad Grammaticam provocas, quæ tuum regnum est, in quo tibi plaudis, ac triumphas. Etenim cum ego nondum mammam, atque tatam loquerer, tu eloquentiæ Magister publicè Madriti Rhetoricam profitebaris, cui à teneris unguiculis strenuam, atque indefessam operam navaveras, non secus ac ille,

*Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiosque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rethora misit.*

Idē sat.
10.30.

Profectò nunquam ab *amicissimo* viro, qualem te contestaris, tantum meo tergo periculi timuisses, ut ab eodem contrà me stringerentur Orbilii scuticæ,

Feræque tristes, sceptræ pedagogorum.

Mart.

Itane à meo Macedone, quem in editis voluminibus toties summis laudum præconiis extuli

Nb. 10.
LXII.

Discipulorum inter jubeor plorare cathedras?

Horat.

Libeat Augustini sententiam solidæ apologiæ loco tibi reponere lib. 2. con. Cresconium cap. 1. Si enim, inquit, *Demosthenes clarissimus Oratorum, cui verborum tanta fuit cura, quanta rerum auctoribus nostris, cum tamen ei nonnullam orationis insolentiam objecisset Aeschines, ægavit ille in eo positas esse fortunas Græciæ, illone, an illo verbosus fuerit, & an huc, an illuc manum porrexerit; quanto minus nos laborare debemus de regulis derivandorum nominum, quando sive hoc, sive illud dicamus, intelligitur sinè ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione sermonis, sed in demonstratione veritatis est major intentio.* Interim ne me timeas, cui vides necessariam esse grammaticam. Sed ne me tergiversari putes, Grammaticorum scholam ab Orbilio castigandus, ut minitaris, ingredior.

B.

Cum

63

Cum lib. 1. Hist. Pelag. cap. 15. expenderem inscriptionem librorum Sancti Augustini de Gratiâ Christi, & de Pecc. Originali, nempe: *Sincerissimi fratres, dilecti à Deo Albine, Piniane, & Melania*, non admisi correctionem Baronii, qui A. 409. pro *Albine* putavit *Albina* reponendum, nisi, addit ibidem, *præter Albinam matrem fuerit illis Albinus filius*. Etenim eâ ætate fœminarum nomina non semper fœmininâ terminatione efferebantur. Paulæ filia neutra terminationis cognomen habuit, nempe Eustochium. Imò mulierum nomina à Sanctis Patribus cum terminatione masculinâ id temporis exprimi solita affirmavi. Ita *Albinam* junioris Melaniæ matrem passim *Albinus* in recto casu vocatam indicavi. Augustinus præter inscriptionem libri de Gratiâ Christi hunc titulum Epistolæ 227. dedit: *Albino, Piniano, & Meliano*. Ubi certum est, legendum esse *Melanio*. Hieronymus Epist. 79. ait: *Albinus, Pinianus, Melania salutant vos*. Possidius Calamensis in indice librorum Sancti Doctoris Hipponensis scribit libros de Gratiâ Christi, & peccato originali missos ad *Pinianum, Albinum, & Melaniam*. Sanctus Paulinus Epist. 44. quæ inter Augustinianas est 249. *Melanio* pro *Melaniâ* posuit. Ita Patres, qui anno 400. florebant, *Albinæ* nobilissimæ fœminæ nomen scripsere.

Mira, inquis, certè ratio exponendi, nova, & incognita antiquis Priscianis, & Donatis, & nuperis Despauteriis, & Nebrissis, quam nulla tempora tulerunt, ut libera esset nominum inflexio, & promiscuè masculina, & fœminina declinarentur: atque adeò *Albina* pro *Albino*, & *Melanius* pro *Melaniâ* poneretur.

Rectius dixisses, *Albinus* pro *Albinâ*, & *Melanius* pro *Melaniâ* poneretur. Sed hoc omisso, ad Donati, ad quod provocasti, tribunal vador. Scribit lib. 5. de generibus: *Sunt præterea alia sono masculina, intellectu fœminina, ut Eunuchus comædia, Orestes tragædia, Centaurus navis. Alia sono neutra, intellectu fœminina, ut Phronisium, Glycerium, Sophronium, quæ mulieres sunt*. Itaque Donato iudice, nomen designans in *VS*, aliàs masculinæ terminationis, si rei fœmininæ imponatur, retentâ terminatione masculinâ, significationem fœmininam induit. Ita *Eunuchus*, nomen est viri exsecti masculinæ terminationis, & significationis; at si imponatur uni ex comædiis Terentii, non mutatâ terminatione, variatâ tamen significatione, fit generis fœminini, & dicimus *lepidam Eunuchum* Terentii. *Aegyptus* fœmininæ significationis nomen est; at si viro cuiquam id nominis imponatur, masculini generis evadit. Horum ratio est, quia terminatio in *VS* est tantum materia, & substratum nominis, sola autem significatio; Donato Magistro, sortitur rationem formæ. Appello testem omni exceptione majorem Vossium, qui lib. 3. Grammat. lib. 1. de analogiâ cap. 24. laudato prius Quintiliani testimonio ait: *Voluit igitur Fabius parem esse rationem in Muranâ & Glycerium, eoque ut virile est Murana* PROPTER SIGNIFICATIONEM, et si terminatio aliud requirere videatur: ita *Glycerium* esse muliebrem, licet sit neutralis terminatio. Quare licet hoc cognomen *Albinus* sit terminationis masculinæ, eo ipso quod fœminæ imponatur, quomodo reapse à tot Patribus impositum fuit, significationem fœmininam subit, quæ optimè cum terminatione masculinâ cohæret. Equidem, mi dulcissime Macedo, Heribertus Rosuveydus hisce tuis scrupulis non tangebatur; cum in præfatione ad lib. 8. de vitis Patrum num. 6. hæc notavit. *Proba Baronii divinatio: sed non necesse Albinam pro Albino restituere*. CONSTAT enim illo

saculo fœminarum nomina etiam masculinis terminationibus quandoque elata. Sic de fœminâ nunc *Melanius*, nunc *Melanium* apud veteres occurrit. Hoc ipsum postea etiam confirmavit in notis ad Epist. 44. Sancti Paulini, ubi ait: *MELANIO: intelligit ipsam Melaniam*, quæ nunc *Melania*, nunc *Melanius*, nunc *Melanium* dicta. Ita videtur capiendus Augustinus Epistolâ 227. *Charissimis fratribus Albino, Piniano, & Melanio: ita lego pro Meliano. intelligit Albinam, & Melaniam, cum apud Alipium Episcopum Tagastæ in Africâ versarentur*. Viden ut totus meus est Rosuveydus? quem sanè ante oculos habui, cum illa scriberem, & Baronii correctionem non admitterem. Tu verò inquis: *A Grammaticis Noris dissentit ab Orbilio castigandus, nec Baronio timendus, quem obiter pungeret voluit, & ego vindicare*. Quid, Amice, cum Rosuveydo ages? Memento hunc illum esse, quem pag. 150. auctorem eruditissimum, & elegantissimum nuncupasti; in indice scribis: *Rosuveydus auctor elegantissimus*. An fortè, ne mihi plagas condones, unâ mecum Rosuveydum ab Orbilio castigandum dices? Cave tibi à tot ferulis, quas docti Rosuveydi sodales in scholis stringunt. Vel elegantissimi titulum expunge, si in homine quoque quemadmodum in me, grammaticam desideras. Vel si temeritati id proximum iudicas, me quoque, qui Rosuveydi verbis locutus sum, Orbilii ferulis exime. Hoc interim scias, mihi decretum esse; malle cum Rosuveydo vapulare, quàm Grammaticas Macedonis regulas discere. Falleris tamen, si unum à me tibi Heribertum opponi putas. Habeo plures tum veteres, tum recentes, tum Græcos, tum Latinos scriptores, quibus pro me loquentibus, tu ne hiscere quidè audeas; sed mirere tantum, & forsitan doleas, neque enim

Hæc rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum. *Juven. Sat. 3.*
Exemplum, inquis, Eustochii ab re est, cum Eustochium fuerit nomen proprium Virginis Paulæ filiæ, quæ Eustochia dici non potuit, cum Eustochium deberet, quemadmodum nec Glycerium apud Terentium in Andriâ Glyceria vocari potuit: erant quippe certa nomina terminata in um, quæ tum virorum, tum fœminarum propria erant: puta Dynacium, Pegnium virorum: Eustochium, Glycerium fœminarum. Non erat igitur libera, nec promiscua illa declinatio, sed necessaria Grammatices constructio. *Pag. 53*

Memento te in Grammaticorum scholâ versari, à quibus vapularent discipuli, qui Eustochium nomen proprium Virginis dicerent, erat enim cognomen filiæ Toxotii & Paulæ; illius autem nomen Julia erat. Scribit Hieronymus de D. Paulâ Epist. 27. *Iuncta est Toxotio, qui Aneæ, & Juliorum altissimum sanguinem trahit, unde etiam filia ejus virgo Eustochium Julia nuncupatur*. Ex quibus corrigo Gandorpium, qui Toxotios Junis accensuit in Onomastico. Quod etiam ex Capitolino in juniore Maximino patet: *Desponsata*, inquit, illi erat Julia Fadilla proneptis Antonini, quam postea accepit Toxotius ejusdem familiæ Senator. Errat autem Gruterus, qui Juniam Fadillam legit. Sed de his aliàs; neque enim te, qui nomen Virginis pro cognomine posuisti, Orbilii ferulæ subijciam; non sum ergà amicum tam rigidus in Grammaticâ censor, qualem te ergà me profiteris. Notat Chiffletius pag. 45. notarum in Epistolas Paulini Nolani in editis voluminibus in calce Epistolæ ad Pammachium Eustochium legi, cum alioquin, inquit, Eustochia scribatur in MSS. Puteano, & Viennensi. Codicem verò Puteanum vocat pag. 8. perquam antiquum, & optimæ notæ. Transco ad Glycerium Terentii; vide

deo enim te parum veterum monumenta callere, & præsertim Prisciani, quem alterum contrà me iudicem, seu testem appellas. Notat Priscianus, i. omnia fœminarum desinentia in VM figuratè, non verò propriè sic elata. Do ejusdem verba ex lib. 6. *Inveniuntur tamen, inquit, apud Comicos multa hujuscemodi Græcorum nomina quibus articulos fœminini generis necessariò significationis gratiâ præponere solent ἡ Δόρκιον hæc Dorcium, ἡ Γλυκέριον hæc Glycerium; hoc autem solet fieri adulationis causâ, siuè diminutionis ætatis.* Idem lib. 5. scribit nomina fœminarum desinere in VM figuratè, ut *Glycerium mea, Dorcium, & Philotium.* Quare si Glyceria per imitationem tantum Græcorum à Latinis Glycerium dici potuit, propriè, & rectè, hoc est, latinè loquendo Glyceria, non Glycerium dici debuit. Quid ergo ais: *Nec Glycerium Glyceria vocari potuit?* Imò passim apud Latinos illius nominis fœminam *Glyceram* appellatam video. Martialis lib. 11. Epigr. 41. ait:

Respondit Glyceræ dolere dentes.

Horatius lib. 1. Ode 19.

Urit me Glyceræ nitor,

Splendentis Pario marmore purior.

Ode 30.

O Venus regina Gnidi, Paphique

Sperne dilectam Cypron, & vocantis

Thure te multo Glyceræ decoram

Transfer in ædem.

Idipsum ex pluribus inscriptionibus apparet. Unam & alteram subjiciam. Romæ ad D. Clementis.

DOMI-
TI FLAVIA. DOMITILLA. FILIA. FLAVIÆ DOMITILLÆ
IMP. CÆSARIS. ANI. NEPTIS. FECIT. GLYCERÆ I.
ET. LIBERTIS. LIBERTABUSQ. POSTERISQ. EORUM

Altera apud Gruterum pag. MVIII. 6.

D. M.

FLAVIO. SEVERO

FILIO. KARISSIMO

QUI. VIXIT. ANN. VI. M. V.

FLAVIUS. VITALIS. EVOK. ET

GLYCERÆ. PARENTES.

INFELICISSIMI.

Ex his intelligis nomen *Glyceræ* familiare Latinis fuisse. Unde & in fastis Romanæ Ecclesiæ ad diem 13. Maii leges: *Heracleæ Sanctæ Glyceriæ Martyris.* Imò non modò apud Latinos, verum etiam apud Græcos *Glyceriam*, seu *Glyceram* legimus: Laudatur à Simocatta lib. 1. & 8. de rebus Mauricii Imperatoris cultus Γλυκέριος τῆς Μάρτυρος *Glyceriæ Martyris.* Athenæus lib. 13. inter famosas mulieres recenset ἡ Γλυκέρω *Glyceram*, quam ab Harpalo Athenas accitam scribit. Lucianus de Rhetorum præcept. cum Thaide, & Malthace Γλυκέρω *Glyceram* nominat. Notabat autem laudatus Priscianus lib. 6. *Glyceriam* fœminam per quandam adulationem (ipse dicerem festivitatem) neutrali nominis terminatione expressam. Ita Athæneus ibidem ex Machone poetâ hæc carmina recitat:

*Glycerium, quam ab amatore acceperat
Corinthio, æstivam vestem statim*

Fulloni tradidit.

Lucianus etiam in dialogis meretricum Γλυκέρω *Glycerium* nominat. Et quidèmeretrices à Plauto in Græcâ terminatione efferuntur. Ita appellantur *Silenium*, & *Gymnasium* in Cistellâ; *Philocomasium*, & *Acroteleutium* in Milite; *Phœnicium* in Pseudolo &c. Ita etiam scortorum nomina exhibet

Aristænetus lib. 1. Epist. 14. & 24. lib. 2. Epist. 13. Vide, mi Micedo, quales libros tua illa censura Historiæ Ecclesiasticæ professorem appellare cogat!

Sed, uti es acuto, & subtili ingenio, repones mulierem, quæ apud Terentium *Glycerium* dicitur; nunquam *Glyceriam* potuisse nuncupari, sicuti nec quæ *Glyceria* nominabatur, *Glycerium* in recto casu dici potuisse. Sed parum hocce te effugium juvat. Relege memoratos dialogos Luciani; videbis uni illorum ab auctore titulum dari ΤΑΥΚΕΡΑ ΚΑΙΘΑΙΣ: *Glycera, & Thais*; at in dialogo scribitur Γλυκέρω *Glycerium*. Ita legitur in editis codicibus, & in duobus MSS. Serenissimi Magni Ducis in pluteo LVII. Atque ita omnino interpretantur viri doctissimi Jacobus Micellus, & Joannes Benedictus, in titulo: *Glycera, & Thais*, in textu *Glycerium* vertentes. Magnus Baronius in notis ad diem 13. Maii lit. C. ait: *Glyceriæ, siue Glycerii.* Idem in annalibus A. 175. *Glyceriam* martyrem laudat, quæ in ejusdem tomi indice *Glycerium* dicitur. Redeo ad *Glycerium* Terentii. Scis *Andriam* Terentii esse *Menandri* comœdiam, quam illa Latio se donasse testatur in prologo.

Menander fecit Andriam, & Perinthiam.

At *Glyceram* meretricem dilectam à Menandro Athenæus lib. 13. testatur: *Glyceram amatam Menandro norunt omnes.* Græcè Γλυκέρω leges. Quare Menander amasiam fabulæ inseruit, quemadmodum noster Maro suum *Alexin* in secundâ eclogâ cantavit. Et quamvis malo Græcæ poesis fato Menandri comœdiæ interierint, palam fit ex interpretatione Terentii, *Glycerium* in Græcâ fabulâ appellatam, quam Athenæus *Glyceram* nominavit. Quid ergo scribis: *Nec Glycerium apud Terentium in Andriâ Glyceria vocari potuit?* Claudat agmen vir utriusque idiomatis peritissimus Gentianus Heruetus, cujus eruditæ interpretationes poteris per otium legere apud Possevinum. Hic primus Lausiacam historiam Palladii Episcopi Helenopolitani latinis auribus donavit. Porro scribit cap. 86. *Illic Evagrius excipitur à beatâ Melaniâ.* Postea: *Dicit ei beata Melanium.* Idem cap. 97. *Huc aliquando Melanium junior magnæ Melaniæ neptis, de quâ dicam postea, misit quingentos nummos.* Denique cap. 118. *Cum autem, inquit, suam quoque neptem Melanium &c. Quod tu non licere usurpari dicis, Hervetus non tantum semel, sed iterum, ac tertio usurpavit, eandem fœminam Melanium, & Melaniam promiscuè nuncupans, cum tamen in textu Græco Palladii nunquam Melanium inveniatur, sed fœmininâ terminatione idem mulieris nomen semper efferatur. At tu Herveto eruditior scribis: Non erat libera, nec promiscua illa designatio, sed necessaria Grammatices constructio. Audebisne tantis scriptoribus oppedere? Itane Martialem, Horatium, Lucianum, Athenæum, & interpretes Micellum, & Benedictum, Hervetum, Rosuveydum, & si superis placeat, magnum Baronium ab Orbilio castigandos pronunciabis, & imperitiæ grammaticæ accusabis? Expunge potius præcipitem tuam illam censuram, à quâ, si melius veterum scripta lustrasses, non dubito quin abstinuisses, ne insulsus alienæ grammaticæ castigatorem habere. Si tamen roges, cur Patres, quos initio laudavi, pro Albinâ, & Melaniâ posuerint Albinum, & Melanium? docebit te Rosuveydus in notis ad Epistolam 44. Sancti Paulini, cujus verba non laudo, quòd velim bibas ex fonte. Jam vides, jam sentis, Amice, tuam illam censuram, quam veluti insigne tui operis documentum in indice sic exarasti:*

Noris imperitiæ grammaticæ arguitur, tot testimoniorum pondere elisam facere. Ne tamen inhumanus censear, sepulchrale eidem saxum impono, addito epitaphio, quo iusta illius oppressio uncialibus characteribus exprimatur. Ex Gruterianis acervis illud exporto.

Pag.
823. 6.

SATURNINUS
SEVERI. V. F. SIBI.
ET RAMO. URSULÆ
CON. KARISSIMÆ.
ACCEPTO F. ANN. VIII.
MASCULO F. ANN. XIII.

Legent posteri post Josephum Scaligerum cap. 19. indicis Gruteriani, RAMUS URSULA. Verum si tu saxo durior in semel conceptâ crisi perduras, abiecto calamo, excisorium scalprum, & malleolum stringe, ac pro RAMO incidas RAMÆ, ut vel silentes mortuorum manes è sepulchrali lapide tuam in grammaticâ excellentiam loquantur, & ne usquam gentium mulieris nomen masculinâ terminatione clarum fuisse videatur.

Pag. 53

Sentio tamen iterum me in arenam abs te provocari. Sed mittamus, inquis, hæc exilia, quamquam non contemnenda, ne videamur in titivilitio immorari. Utinam quæ præ exilitate mittis, omisisses, profectò securiùs encyclopædiæ tuæ, cuius te non semel specimen edidisse in præfatione subindicas, consuluisse. Exilia vocas, quæ nihil rectiùs dixisses. Certè mihi gaudeo, utinam & tibi gratulari possem, finem logomachiae tandem impositum. Pergis: Examinemus personas, quibus opus illud suum Augustinus dedicavit, & uter nostrum melius sentiat, experiamur. Inscriptio est: Albine, Piniane, & Melania. Itaque à Grammaticâ ad Historiam provocas. Cave tamen, ne ubi in Grammaticâ non bonus corrector fuisti, malus in historiâ scriptor habearis. Equidè libentiùs in historiæ campo, quàm intrâ Grammatices cancellos tecum certabo; nam ubi tu phaleratam orationis eopiam, & Tulliano ore crepantes periodos consecraris, ut tympano potius, quàm gladio pugnes; ego rebus addictus, servio factis, rerum gestarum notitiam in antiquioris ætatis rudibus sepultam indago, ut si non sermonis, veritatis tamen curam quàm maximam geram. Agedum, quid sentias de personis, quibus librum de gratiâ Christi Sanctus Doctor nuncupavit, expone.

Pag. 52

Equidem, inquis, initio haud probabam nomine Albine significari filium Piniani, ne præponeretur filius parentibus.

Si Palladii historiam legisses, nunquam de filio Piniani cogitasses; nam idem cap. 119. hæc scribit: Cum Melania suscepisset filios duos, & utrique defuncti essent, venit ad tantum pro Christi nomine odium nuptiarum, ut hoc Piniano marito suo Severi Ex-præfetti filio diceret &c. Itaque Pinianus filios amiserat, antequam ex Italiâ discederet, & castitatis propositum unâ cum uxore Melaniâ indueret. Scriptori vitæ Sanctæ Melaniæ apud Surium die 31. Decembris, narrat Melaniam prius sceminam peperisse, postea filium. Atque, ait, quod natum quidè fuerat, erat masculinum, simulatque autem natum, & sancto baptismo fuit regeneratum, ab hoc mundo discedens ad eum, qui illic est, transmittitur. Progredieris.

Ibid.

Placebat aut mutari nomen Albine in Albina, uti vult Baronius, ut sit Albina socrus, aut retineri Albinum pro socero, aut avo unius duorum Piniani, & Melaniæ; & hoc arridebat magis.

Id postremum, quod ridiculum esset, arridebat magis. Hoc ut clariùs intelligas, & tuas hæc phantasias me magistro exuas; scito Melaniæ senioris filium Albinam nobilissimam sceminam desponsasse, ex quâ Melaniam juniorem Piniani postea conjugem suscepit. Hæc tradit Palladius Melaniæ senioris amicus ex cap. 10. Laufricæ, & Melaniæ, ac Piniani in Italiâ hospes, cum in causâ Sancti Joannis Chrysostomi legatus Romam venit, ut idem testatur cap. 121. Hæc loquitur laudatus scriptor cap. 118. Cum autem Melania senior suam quoque neptem Melaniam (ita Hervetus interpretatur, noli de nomine profligatam litem restaurare) unâ cum ejus marito Piniano, & catechesi instituisset Albinam nurum suam, uxorem autem filii sui, & persuasisset his omnibus vendere, quæ habebant, Româ eos eduxit. Itaque avus junioris Melaniæ erat maritus Melaniæ senioris. At certum est conjugem Melaniæ senioris non fuisse in vivis anno 373. Audi Hieronymum Epist. 24. Sancta Melania calenti adhuc mariti corpusculo, & nedum humato, duos simul perdidit filios. Postea: Quin imò quâ illos mente contempserit, in unico postea filio probat, cui omni, quam habebat, possessione concessâ, ingruente jam hyeme, Jerosolymam navigavit. Idem verò Hieronymus in chronico ad annum decimum Valentis Imperatoris scribit: Melania nobilissima mulierum Romanarum & Marcellini quondam consulis filia unico Prætori tunc Urbano filio derelicto Jerosolymam navigavit. Anno epochæ Christianæ 373. à 28. Martii ex Ammiano Marcellino lib. 26. pag. 315. edit. Valesii V.C. decimus Valentis annus labebatur. Tu verò, mi Macedo, maritum Melaniæ senioris, & alterius avum superstitem facis anno 418. quo Sanctus Augustinus scripsit librum de Gratiâ Christi; nam Albinum avum Melaniæ junioris imaginariis, cui Sanctus Doctor laudatum volumen nuncupavit. Palladius cap. 117. hæc ait: Inter quas erat etiam beatissima Melania Romana, quæ fuit quidem filia Marcelli consularis, uxor cujusdam viri, qui erat in magnâ auctoritate, cujus nominis non rectè memini. Profectò prodigio propius est, Palladium utriusque Melaniæ amicissimum, ac nobilissimæ familiæ clientem oblitum fuisse nominis mariti Melaniæ, illud verò à te post duodecim & amplius sæcula prodi, quod nempè Albinus diceretur. Sed nec rectè asseri potest Albinus avus Piniani; nam circa annum 400. ut ostendam, Pinianus, & Melania castitatis propositum susceperunt, magnam paternorum bonorum partem in pauperes erogantes. Quod cum Severus Piniani frater intellexisset, ac locupletissimo patrimonio familiam Piniani pietate privatam doleret, insano Demonis instinctu, inquit Auctor vitæ Sanctæ Melaniæ, inspiratus, aggressus est fratrem molestiâ afficere, agros evellens, fructus abripiens, omnibus modis insultans, & vim asserens. Idem nequissimis Piniani servis persuasit, ut non solum seipsos, sed eos quoque agros, in quibus habitabant, Severi esse dicerent, & eos ejus nominarent. Ex quibus patet non modò avum, verum etiam patrem Piniani id temporis non vixisse, cum Severus Piniani fratris bona per vim occupare tentaret, & Pinianos agros, & servos distraheret, antequam in Africam navigaret. An bona quædam castrensia uni tibi nota obtrudes?

Quod autem existimas Albinum fuisse saltem socerum unius duorum, eadem facilitate refellitur. Etenim socer Melaniæ vocabatur Severus. Id disertè legisses in libro memorato Palladii Helenopolitani Episcopi cap. 119. ubi ait: Cum Melania suscepisset filios duos, & utrique defuncti essent, venit ad tantum

pro

pro Christi nomine odium nuptiarum, ut hoc Piniano marito suo Severi Ex-præfetti filio diceret. Audin ut Severus fuerit focer Melaniæ, non verò tuus ille Albinus? Sed nec dici potest focer Piniani, nam pater Melaniæ junioris Publicola dicebatur, quod discere poteris ex notis viri eruditissimi Petri Fr. Chiffletii in Paulini epistolas p. 1. cap. 24., & rursus p. 2. cap. 26. & 34. Mirari lubet undenam tantam, ut Hieronymi verbis utar, *habeas mutandorum nominum potestatem*, ut Severo, & Publicolæ Albinus nomen imponas? Hoc, inquis, *arridebat magis*. Querebar de te, quòd cap. 11. pag. 64. tuæ apologiæ me Pyrgopolynicem dixisses, sed imposterum querelas compescam, cum te videam tam eruditum nomenclatorem. Nondum tamen illud agnomen demerui, scis enim ex in Mil. Plauto, Pyrgopolynici dictum: *sexaginta Macedones unâ die occidisti*. Cum integrum tuum volumen confutavero, ac te unum Macedonem dejecero, tunc, ut libet, ut lubet, me Pyrgopolynicem nuncupato. Addis.

Pag. 53 *Baronius mutat Albine in Albina; & mendum putat, non tamen improbat Albine pro filio Albina, ut sit sensus, Albine vir. Noris ait, Albine retinendum, eoque nomine significari feminam pro illius ætatis licentiâ ob rationem proximè adductam. Ego contra sentio omnino legendum Albine masculini generis. Ubi, ubi, amice, Baronii defensio, quam in titulo capitis promiseras? Vindicatur ab ejus notâ Baronius. Peream, si semel promissam toties in hoc tuo opere Baronio defensionem commodasti. Toto, ut ajunt, ostio ab eo aberras, cum te ejusdem sectatorem publicas. Hæc ad oculum demonstro in apologiâ, quam procudo. Baronius scribit, mendum in vocem Albine irrepsisse, cum Albina Melaniæ mater dicenda sit. Ego quod personam attinet, Baronio consentio, nego tamen mendum irrepsisse, cum utramque nominis terminationem Albina subire potuerit. At tu contendis Albine legendum, & hunc virum putas, qui fuerit aut avunculus, aut Pater, aut focer, aut Patruus Piniani. Hoccine est Baronium à Noris notâ vindicare? De unicâ tantum literâ cum Baronio quæstionem habeo, nempe quòd Albina mater Melaniæ in casu vocativo Albine ob illius ætatis licentiam appellata fuerit. Tu sexum omnino mutas, & quam Baronius feminam rectè dixit, tu masculum facis; Imò ubi ille de filio Albina suspicatur, tu Albinum non cognatum Piniani cum Baronio, sed avum, aut patrem, aut avunculum ejusdem imaginaris. Inunc, & temet Baronii advocatum vendita, cum eidem quam maximè adversere. Quid in mente habebas, cum hanc egregiam tuam Baronii defensionem literis mandabas? Procedis.*

Pag. 54 *Id elicio ex verbis Augustini; Quippe ait: sincerissimi fratres, dilecti à Deo Albine, Piniane, & Melania, quod nomen fratres significat majorem partem mascululos esse, & epitheta confirmant, sincerissimi, dilecti. Vereor ne Therasiam quoque Sancti Paulini uxorem in virum mutes; nam in titulo Epistolæ 34. Sancti Augustini hæc leguntur: Domini dilectissimis, & sincerissimis, verè beatissimis atque abundantissimâ Dei gratiâ Fratribus Paulino, & Therasie. Et in medio epistolæ: Sancti fratres, & dilecti Deo. In calce verò. Domini dilectissimi, sincerissimi, verè benigni, & abundantissimâ Domini gratiâ præstantissimi fratres. Ubi vides titulum utrumque conjugem appellare, licet genus nominum à digniori desumatur. Ita unus Pinianus, quod genus attinet, illa epitheta regit, licet unâ simul focer, & uxor designentur. Addis.*

Quis autem esset ille Albinus, latet. Hic Rhodus, hic saltus; hoc opus, hic labor est, ô Macedo. Dixeris in titulo hujusce tui capitis septimi: Qui fuerit Albinus, Pinianus, & Melania exponitur. De Piniano, & Melaniâ hoc tantum dicis, fuisse conjuges, ac præterea nihil. Albinus nomen utramque paginam implet. Adestum: expone quis fuerit. Respondes: latet. Ad jus tituli te, velis nolis, voco. Obligatam fidem imple, ne magni hiatus, ut ait Horatius, promissor dicare. Memento te dixisse: Qui fuerit Albinus exponitur. Si latet, te iudice, non exponitur. Nihilne tibi suggerit, quam in præfatione jactas, Encyclopædia? Liceat ex Trinummo Plauti reponere.

Vide homo ut hominem noveris!

Ego tamen, inquis, existimo fuisse aut Patrem, aut Socerum, aut Patruum, aut Avunculum Piniani, ut sit major natu, & propter ætatem primas vendicet. Ita putasti repetito quater aut, aut, compendio Albinum tuum illum virum exposuisse; illâ enim disjunctione tanquam Ariadnæo filo usus ex intricato Albinianæ genealogiæ labyrintho evasisti. Heu quantis, amice, erroribus implicaris! Non fuit Albinus Piniani Pater, nam ex Lausiaca historiâ, cujus verba superius dedi ex cap. 119. pater Piniani dicebatur Severus Ex-præfectus. Extant rescripta trium Augustorum ad Severum Præfectum Urbi in Cod. Theod. L. un. De mendicantibus, & L. 2. de lucris officiorum data Antonio, & Syagrio Cons. nempe anno 382. Pinianus autem Severi filius anno 397. quo Melania avia uxoris Piniani Siricio Pontifice ex Hieronymo in Apologiâ 2. contra Rufinum cum hoc ipso ex Palæstinâ Romam venit, junctus erat Melaniæ juniore, teste Palladio cap. 118.

Sed nec focerum Piniani fuisse evidenter demonstro. Sanctus Augustinus lib. 2. Retract. cap. 50. hæc scribit. Posteaquam Pelagiana hæresis cum suis auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ prius Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum literis convicta, atque damnata est: scripsi duos libros adversus eos, unum de gratiâ Christi, alterum de peccato originali. Porro Augustinus hosce libros nuncupavit Albino, Piniano, & Melaniæ, ut capite primo statim apparet. Innocentius hæresim Pelagii damnavit anno 416. ut patet ex ejusdem literis datis ad Patres Synodi Milevitane VI. Kalend. Februarias Honorio Aug. & Constantio V. C. Cons. Zosimus anno 418. eosdem hæreticos repetitâ sententiâ proscripsit. Quare duo illi libri, quos Albino, Piniano, ac Melaniæ Sanctus Doctor inscripsit, anno eodem 418. editi sunt. At filius Melaniæ senioris focer Piniani abhinc annos viginti è vitâ discesserat. Scio Baronium ad annum 409. Chiffletium verò p. 2. not. in epist. Paulini cap. 34. & 35. anno 416. ejusdem obitum recitare. Verum evidenter utriusque metachronismos refello. Scriptor vitæ Sanctæ Melaniæ narrat eandem anno ætatis decimo quarto junctam fuisse Piniano, & cum duos filios peperisset, simulque amisisset, de vitâ cælibi sermò cogitasse, verum à patre prohibitam, ne pium illud propositum exequeretur. Postea ait: Eis quidè è vivis excedit Melaniæ pater. Quo quidè defuncto Melania unâ cum Piniano thori societate dimissa, conceptum dudum castæ vitæ propositum executâ est. Audiatur laudatus auctor. Illi autem, cum amorus esset is, qui prohibebat, quando Deo visum est, & tempus vocabat, statim quidè exeunte magnâ civitate, urbanam multitudinem, & tumultus valere jubentes. Erat id temporis Piniano ætas viginti quatuor annorum, Melaniæ autem viginti. Palladius etiam capite

IV. 2.
69.

pite 119. de eadem scribit: *Vicesimo ergo suae aetatis anno mundo renunciat.* Quare Pinianus superstitie socero sex tantum annis cum uxore Melaniâ vixit. Idem verò Palladius de Melaniâ seniori scribens cap. 118. ait: *Multis itaque post annis, cum de neptis statu audisset, & eam nupsisse, & velle saculo renunciare: verita, ne fortè in aliquam abriperentur doctrinam, vel haeresim, vel malam vitam, anus LX. annos nata navem ascendit, & Caesareâ navigans viginti dierum spatio Romam venit.* Eiusdem in Italiam unâ cum Rufino adventum, ejusque Romam iter fusiùs describit in Epistolâ 10. ad Severum Sanctus Paulinus, apud quem illa in Campaniâ hospitata est. Cum verò vivente Siricio Melania & Rufinus Romam advenerint, ut testatur Hieronymus tum in apologiâ secundâ, tum in Epistolâ 16. quæ epitaphium Marcellæ inscribitur, palam fit anno 397. qui postremus Siricio fuit, Pinianum junctum fuisse Melaniæ juniori, neque posse patris ejusdem, & soceri Piniani obitum protrahi vel cum Baronio ad annum 409. vel cum Chiffletio in annum 416. cum superstitie socero sex tantum annos cum uxore Pinianus vixerit. Extat de obitu soceri ejusdem insignis Epistola 44. Sancti Paulini, quæ inter Augustinianas est 249. ad Sanctum Augustinum, cui Sanctus Doctor insequentem Epistolam 250. reposuit, ex quâ annus obitus filii Melaniæ senioris, qui Piniani socer fuit, clarè mihi deducitur. Hæc ibi leguntur: *Proinde ad istam lætitiâ, quâ vobiscum est Frater Possidius, cum ex ipso audieritis, quàm tristis eum causa compulerit, hoc me verissimè cognoscetis &c.* Tristis verò causa, quæ Possidium Episcopum ad navigandum in Italiam compulit, traditur ab eodem Augustino Epist. 202. ad Nestarium. Etenim Gentiles Calamæ in Numidâ, cujus sacris Possidius præerat, facto tumultu lapidibus, dein facibus Ecclesiam Christianorum evertere conati, ipsum Possidium Episcopum ad necem quæsierant. Quod facinus scribit Augustinus perpetratum adversus *recentissimas leges* contra Paganos ab Imperatoribus Arcadio, & Honorio latis in Africâ XIV. Kal. Aprilis Manlio Theodoro Cos. nempe anno 399. ut idem testatur lib. 18. de Civit. Dei cap. 54. In eadem verò epistolâ ait tumultuatum à Gentilibus *Kalendis Junis*, dum illi Floralia festa peragerent. Tempus verò navigationis Possidii ex alterâ Augustini ad Nestarium Epistolâ 254. colligitur, ubi ait: *Nam ego rescripseram, cum adhuc vobiscum esset, neque navigasset Sanctus frater, & Coepiscopus meus Possidius. Has autem, quas mei causâ illi dignatus es reddere, accepi VI. Kal. Aprilis post menses ferme octo, quàm scripseram.* Itaque Possidius anno 399. ineunte Augusto nondum in Italiam transmiserat, qui tamen anno 400. antè VI. Kalend. Aprilis in Africam redierat, cum antè illud tempus Nestarius Calamensis eidem Sancti Augustini literas tradiderit. Imo si exactius rem velis investigare; notes, precor, Paulinum in laudatâ Epistolâ 44. in quâ de obitu soceri Piniani, ac constantiâ matris Melaniæ cum laude loquitur, scribere se circâ diem festum Apostolorum Petri, & Pauli literas Augustini accepisse à Victore Diacono, qui aliquandiu Romæ antea moratus, non curaverat citius easdem ad se in Campaniam transmittere. Quid verò in illâ epistolâ Augustinus scripserit, attende: *Docuisti me, inquit, in spiritu veritatis salutare moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum, quo & illam beatam matrem, & aviam Melaniam flevisse carnalem obitum unici filii, taciturno quidem fletu, non tamen sicco à matris lacrymis dolore vidisti.* Ex his colligas socerum Pi-

niani, filium Melaniæ senioris, & junioris patrem, obiisse antè Majum Anno 399. cum Paulinus constantiam matris in morte filii ex literis Augustini intellexerit circâ festum Apostolorum, ut testatur in Epistolâ 44. cui alteram, quæ est 250. reposuit Augustinus, degente in Italiâ Possidio, qui post Julium ejusdem anni ex Epist. 254. ex Africâ ad Comitatum navigaverat. Hæc fusiùs dixi, non quòd tanti fuerit, tuas de Albino socero Piniani imaginationes refellere, sed ut epistolarum Sanctorum Paulini, & Augustini tempus innotesceret, cum Baronius, & Chiffletius alieno prorsus tempore easdem recitent. Vide quanti faciam tuam illam planè frigidam admonitionem pag. 297. in fine operis contra Lupum: *Novit Noris, cum à Principe Ecclesiasticæ historiæ recedit, à vero recedere.* Baronium & veneror, & nocturnâ, diurnâque manu illius dignissimos cedro annales evolvo; haud tamen ita viro deditus sum, ut eundem veritati præferendum ducam. Sed de his plura habebis in Apologiâ. Utinam tu, qui antiquos fontes, undè plurimarum rerum ad Albinum, Pinianum, ac Melaniam spectantium, notitiâ haurire poteras, inquirere neglexisti, deductos saltem indè Baronii rivos adiisses. Sanè didicisses socerum Piniani anno 409. obiisse, vel eo ipso anno illius obitum à magno Annalistâ recitari, neque eundem anno 418. superstitem cogitasses. Itaque errati duplicis convictus es, qui Albinum putasti Piniani Patrem, aut socerum. Addis aut patrum. Hic me veterum monumenta deficiunt. Interim ex Trinummo Plauti responsum accipe.

Neque novi: neque natus, necne is fuerit, id solidè scio. IV. 28

Denique concludis: *aut avunculum.* Superius scripseras pag. 52. posse *retineri Albinum pro socero, vel pro unius duorum Piniani, & Melaniæ: & hoc arridebat magis.* Risum amice teneas, qui modò Albinum non avum, sed *avunculum* Piniani existumas. Videris velle universam Piniani cognationem, & affinitatem comprehendere, dum scribis, Albinum fuisse ejusdem *aut Patrem, aut socerum, aut patrum, aut avunculum.* Quæso te, cur Avum omisisti, de quo tamen modò cogitaveras? Cur tam citò avus in avunculum transmigravit? Pudet me bonas horas tuis hisce phantasiis refellendis insumere.

Horum autem omnium rationem reddis. *Ut sit major natu, & propter ætatem primas vendicet.* Rem non intelligis. Idèò Augustinus in laudatâ inscriptione Albinum priori loco nominavit, non quòd vir ille esset major naturalis duobus, sed quia cum illi tres literas communes pro Pelagio, quo cum erant in Palæstinâ, ad Augustinum in Africam exarassent, Pinianus socru Albinæ ob ætatis prærogativam, & quòd filii loco ab eadem amabatur, undè Sanctus Doctor Epist. 225. eundem Albinæ *filium* dicit, priorem in subscriptione literarum locum honoris & reverentiæ gratiâ detulit. Hinc illis respondens Sanctus Augustinus, eundem in inscriptione ordinem servatum voluit, quem in subscriptione eorundem notaverat. Ita teste Sancto Possidio in indiculo epistolarum Sancti Patris hanc inter cæteras inscriptionem ponit: *Albina, Piniano, & Melaniæ;* ubi socrus antè generum nominatur. Hinc observes Augustinum, ejusquè coætaneos Patres, Possidium, ac Prosperum, quoties memoratos libros appellare opus fuit, vel nomina sceminarum Albinæ, & Melaniæ omisisse, vel Pinianum sceminis præposuisse. Audi nostrum Sanctum Doctorem, in quo gloriaris pag. 287. *habitare, lib. 4. contra Jul. cap. 8. In novissimis enim*

parti-

partibus primi libri mei ad Sanctum Pinianum, cuius est titulus de gratiâ Dei contra Pelagium. Sanctus Possidius Episcopus Calamensis in catalogo librorum Augustinensium ait: *Contra Pelagium & Cœlestium de gratiâ Christi, & peccato originali libri duo ad Pinianum, Albinum, & Melaniam.* Vides-ne hic Pinianum fœminæ Albinae anteponi, non ob ætatis privilegium, sed ob dignitatem sexus? Vocat illam Albinum, non Albinam, ut jam satis superquæ intelligas, nullo jure tantum Grammaticorum pulverem abs te in virum amicissimum excitatum. Sanctus Prosper in fine operis contra Collatorem recensens plerosque libros Augustini, inter eosdem nominat ad Sanctum Pinianum duos. Fatere, in illâ inscriptione non virum Albinum, quem fingis, sed Albinam socrum ob ætatis privilegium priores partes tulisse, cum aliàs ob sexûs dignitatem vel unus, vel priori saltem loco Pinianus gener collocaretur.

Pag. 54

Addo, inquis, Augustinum Epistolâ 227. scribere Albinum, Piniano, Meliano, qui videntur esse iidem, quos nominavimus, nisi in Meliano mendum sit, ac legendum sit Melania. Itaque mihi penè persuasum est Albinum esse retinendum, ut virum significet. Si Possidii indiculam legisses, hanc tuam de masculo Albino opinionem deposuisses. Ita illius epistolæ titulum ibidem recitat: *Albinæ, Piniano, & Melaniæ.* Eandem mulierem Albinum vocat Augustinus, Albinam ejusdem collega Possidius nuncupat. Si audivisses Scriptorem vitæ Sanctæ Melaniæ, nunquam eidem Albinum virum socium apud Africam posuisses. Cumque, inquit, *Melaniæ ita visum esset, mare eam suscepit, cum simul adesset mater, nempe Albina, & Pinianus.* Anno 410. Albina socrus cum filiâ, & genero erant in Siciliâ, quo tempore Alaricus Calabros vastabat. Rufinus in præfatione ad Homilias Origenis super Numeros, quam suo auctori restituit vir omni præconio major Americus Bigotius, ac Henrico Valefio V.C. communicavit, hæc ait: *Quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cuius religiosum cœtum pro amore pudicitie profugum comitamur, iungat & alia.* Ibidem verò injectas Rhegio oppido faces angustissimo freto è Siciliæ litore se prospectasse testatur. At mortuo paulò post Rufino, Albina, Pinianus, & Melania se ad Alipium Tagastem contulere; quorum adventu intellecto, scripsit ad eosdem Augustinus, non posse se Hippone discedere, hujusmodi rigorem causatus. Cum verò septem in Africâ annos degissent, in Palæstinam transmiserunt, ut constat ex actis Sanctæ Melaniæ; indè literas pro Pelagio anno 418. ad Augustinum scripserunt, quibus duos doctissimos libros sanctissimus Pater reposuit.

Laudaveram S. Paulini Epistolam inter Augustinianas 249. in quâ Melanio pro Melania scribitur. Ejus verba sunt: *Sed cesso plura de memoriâ tam dilecti mihi, quàm devoti Christo hominis enarrare, cum & pristinis literis non pauca super eo narrasse me repetam, & nihil possim de beatâ hujus filii matre, & Sanctorum patre radice ramorum Melanio melius, aut sanctius prædicare, quàm sanctitas tua in eam profari, & disputare dignata est.* Hæc verba minus mihi intellecta scribis. Refellit, inquis, illum quod putavit illud Meliano Melaniæ esse attribuendum, & unam hic tantum personam significari. Postea: *Verum duæ hic personæ nominantur, mater, & filius: Melania, & Melanius.* De beatâ, inquit, matre: ecce una; & sanctorum patre radice ramorum: ecce altera, idest Melanius. Si Rosveydi eruditissimi, & elegantissimi notas in laudatam epistolam legisses, textûs mendum, quod te fefellit, ad-

notasses. Scribit vir insignis pag. 387. *Antecedentia, & consequentia docent legendum, sanctorum PARI-TER radice ramorum Melania; nusquam enim alibi mentio Melanii patris.* At de Melaniâ, & antè locutus erat, & continuò subjicit. *Videndum an fortè dictum sit Melanium, ut Glycerium.* Et rectè. Nam si matrem Melaniam, & patrem Melanium immediatè posuisset, dixisset non *in eam*, sed *in eos profari dignata est.* Adde filium Melaniæ appellatum non Melanium, sed Publicolam, ut in notis ad easdem epistolas Paulini non uno loco tibi indicare potest Chiffletius. Verum duobus hisce celeberrimis è Societate Jesu scriptoribus aures denegasti; cur te ipsum saltem non audisti? Nonne dixeras socrum Piniani Albinum nominatum? quo jure alterum eidem fratrem Melanium addis? An fortè dicturus es, duos fuisse Melaniæ filios, quorum unus Melanius, cuius morti Paulinus indoluit, alter verò Albinus Melaniæ junioris pater, & focer Piniani? O te! Ab anno 373. unici filii mater remanserat vidua Melania. Scribit Palladius cap. 118. *Non est abstracta à cupiditate filii, non eam dividit à Charitate Christi unigeniti filii desiderium.* Scribit Hieronymus Epist. 24. *Quin imò quâ illos mente contempserit (nempe mortuum maritum, ac binos filios) in unico postea filio probat.* Scribit Paulinus Epist. 44. *Melaniam flevisse carnalem obitum unici filii sui.* Tu verò contra oculatorum testium dicta duos Melaniæ filios obtrudis, Albinum, & Melanium, cum unicus illi filius Publicola fuerit. Si vidi fisses hæc Hieronymi verba in Epist. 41. ad Rufinum: *Erat nobiscum & Hilas Sancti Melanii famulus*, profectò tibimet pro Melanio viro triumphum cecinisses. Sed textûs mendum corrigendum est ex optimo MS. bibliothecæ Serenissimi Magni Ducis in pluteo XIX. ubi *Sanctæ Melaniæ* legitur. Fortè *Sanctæ Melanii* scriptum fuit à Hieronymo, quæ exscriptores haud percipientes, vel textum corruerunt, *Sancti* reddentes, vel sine necessitate emendarunt, *Melaniæ* exprimentes. Corrigendus insuper est scholiastes Baronii, qui ad annum 409. ubi eruditissimus Cardinalis recitat Epistolam Paulini ad Augustinum, ponit in margine: *Melanius pater Melaniæ;* Etenim de Melaniâ scribit Palladius cap. 117. *Fuit quidè filia Marcelli consularis*, Scio in Chronico D. Hieronymi ad annum decimum Valentis dici Melaniam *Marcellini Consulis filiam.* Sed Rufinus lib. 2. in vect. in Hieronymum referens verba Chronici Hieronymiani scribit: *Marcellini consulis neptem.* Gessit autem Flavius Marcellinus consulum cum Probino collega anno 341.

Putabas, Amice, Albini tui genealogiam repetitis illis aut, aut, tanquam facibus illustrare, sed non modò illam densissimis tenebris involvisti, verum etiam palam fecisti quantam lucis in Ecclesiasticâ historiâ jacturam patiaris. Quæso te, ne molestè, & acerbè feras, Augustini verbis ab amico admoneri: Si ergo penitus instructus non es cur non penitus taces, aut ita loqueris, ut institui te desideres? Lib. 1. contra Cresconium cap. 3. Cum tuam provocationem in hæc planè verba concepisses: *Examinemus personas, quibus opus illud suum Augustinus dedicavit, & uter nostrum melius sentiat, experiamur*, consulere debueras veterum scriptorum volumina, ut inde personarum, de quibus mihi litem intendebas, notitiam haurires. Laudantur tres illæ personæ, earumque agnati ab Augustino, Hieronymo, Paulino, Palladio, Rufino, Possidio, qui non modò eisdem convivere, sed etiam easdem de facie noverunt, illarumquæ fuere hospites, & clientes, vel encomiastæ. Dicis cap. 3.

pag. 25. *Novit Noris meus familiaris, eum me esse, qui summâ curâ, & intentione auctores lego, ac iis me inferre, ac penitus introdare, ac eorum sensum diligenter investigare.* Sanè si ad tribunal vocer, non ausim tale pro te testimonium dicere; siquidem suspicor, cum illa scribebas, te ne semel quidem memoratos Auctores vidisse, nedum totum te iisdem intulisse, ac penitus introdeditisse. In præfatione tui operis adversus Ecclesiasticæ historiæ professores laxatis eloquentiæ tuæ habenis, grandi verborum strepitu declamans, *Bajulos*, inquis, *agunt non auctores; in dorso studium; non in cerebro.* Et rursus: *Et quidem ii nihil afferunt ab ingenio, à dorso multum, cum aliò comportant, quæ invenerunt.* Ita est, mi Macedo, dossuarius homo sum, & bajulum ago, & plerumquæ sub librorum onere deficio. Tū verò, qui dedignaris hisce bajulis, ac si essent ultimâ de sæce suburræ, accenseri, omnia ab ingenio affers, à dorso nihil, auctorem, non bajulum agis: Vah quam feliciter! Etenim ab ingenio tuo est filius Piniani, & Melaniæ anno 418. superstes. Hunc dossuarii ex lectione libri de Vitâ Sanctæ Melaniæ id temporis vixisse ne cogitarunt quidem. Ab ingenio tuo est avus Melaniæ junioris anno eodem in Palæstinâ degens. Dossuarii ex Chronico Divi Hieronymi eundem anno 373. defunctum putant. Ab ingenio tuo est Piniani pater Albinus. Hunc dossuarii ex Palladii Piniani ejusdem hospitis Lausiacâ Severum vocant. Ab ingenio tuo est Piniani socer Albinus anno 418. inter homines ambulans. Hunc dossuarii ex Augustini, & Paulini literis antè annum 400. diem obiisse testantur. Ab ingenio tuo sunt patruus, & avunculus Piniani. Hos miseri dossuarii in nullis veterum monumentis inveniunt. Ab ingenio tuo in laudatâ inscriptione libri de gratiâ Christi primas sibi vendicat Albinus. Dossuarii ex Augustino, & Posidonio, & Prospero priorem Piniano tamquam viro locum concedunt. Ab ingenio tuo Albinus vir Piniani, & Melaniæ socius in Africâ publicatur. Dossuarii ex libro de vitâ Melaniæ horum sociam Albinam sceminam faciunt. Ab ingenio tuo sunt duo senioris Melaniæ filii, Albinus, & Melanius. Dossuarii ex Hieronymo, Paulino, & Palladio unicum eidem filium fuisse pronunciant. Ab ingenio deniquè tuo est quicquid cogitas, dicis, scribis. A dorso meo est, quicquid ad te confutandum inveni. Poetarum est, mi Macedo, omnia afferre ab ingenio. Poemata, elegiæ, & argutissima illa epigrammata, quibus Ethicas lectiones in Patavinâ cathedrâ tam lepidè me toties audiente concludere consuesti, ab ingenio tuo eleganti, acuto, erudito derivare, ne Zoilus quidem inficias ibit. At cum historias quoque præter omnium veterum scriptorum fidem ingenio tuo velificante in literas mittis, nonne illud Martialis repetere possumus?

Historias bellas, carmina bella facis.

lib. 2. 7.

Perge, Amice, ingenio fidere, & Bajulis dorso laborem, ac graves, crebrasque sub vasto voluminum pondere anhelitus exprobra, ut historiæ, quas tam bellè compingis, ab ingenio, non modo verborum elegantiam, verum etiam eventuum fidem accipiant. Scribis pag. 55. *Non eò hæc dico, quod velim convicium facere doctissimo viro, mihiq; amicissimo, sed ut aliquid dem lepori, & salibus, quibus interdum scripta molesta, & insipida, sunt condienda.* Quæ verba in calce capitis septimi loqueris, in quo de Albino grammaticam, & historicam mihi quæstionem intulisti. Non recusò, ut cum Satyrico loquar, *Euge tuum, & bellè.* Profectò quis te, o Macedo, non lepidissimi judicii hominem fateatur, qui me doctissimum vocas, simul-

que ab Orbilio castigandum dicis? Quem appellas amicissimum, toto tuo sale perfricas, quod hostili rabie super dirutarum urbium solum sæpius sparsum accepimus. Credas non dicam doctissimo, quia, ut Petronii verbis utar, *non sum de gloriosis*, saltem amicissimo, te multum olei, & operæ, plurimum verò etiam salis perdidisse, dum eodem tua scripta condienda existimasti, veritus ne illa molesta, & insipida Lectoribus viderentur. Etenim si sali pepercisses, tot lepidis de Glyceriâ, & Glycerio, de Melaniâ, & Melanio scholiis conspersa sunt, tam bellis historiis de Albino aut patre, aut avo, aut avunculo, aut socero, aut patruo condita, ut minime dubitem, quin eruditi non modò hilari animo, verum etiam ore ridenti eadem lecturi sint. Certè egomet, qui tamen illis impetor, non potui, cum illa legerem, à risu temperare.

Quoniam tuæ elegantissimæ, simulque vehementissimæ præfationis mentio incidit, juvat unam, & alteram illius periodum hic recitare. Hæc fulmina contra Ecclesiasticæ historiæ cultores, seu ut vocas, *bajulos valentissimos*, ore tonas: *In rutis, caesisque versantur: dummodo antiquarios se ostendant, sibi satisfaciunt; literarios, & rudervarios præstant.* Latomorum instar cadunt lapidicinas priscorum monumentorum, & efferunt lapides, & acervos struunt. Scias velim, Bajulos illos valentissimos strenuos etiam lapidarios quandoquæ agere. Saxa eadem, quæ volumina, manu voluunt, ac revolvunt; siquidem inscripti lapides certissimi illis sunt testes antiquitatis. Attende, quid à lapidariis afferri possit, ut Albinæ, de qua tantum pulverem ab ingenio tuo excitatum video, & Pater, & Frater, & Familia etiam intelligantur. In libello de Vitâ S. Melaniæ apud Surium die 31. Decembris, Lippomanum verò die 31. Januarii hæc de eadem recitantur, cum Byzantium appulisset: *Invenit autem suum quoque patrum Volusianum gravi morbo oppressum.* Extat in bibliothecâ Serenissimi Magni Ducis idem libellus Græcè scriptus inter opuscula Sancti Gregorii Nazianzeni in pluteo VII. Num. 6. ubi laudata verba ita leguntur: *Δείκει δὲ τὸν θάρον αὐτοῦ Βολυσίανον χαλεπῇ νόσῳ κεκρατημένον.* At falsum est Volusianum fuisse patrum Sanctæ Melaniæ; etenim pater Melaniæ nullum fratrem habuit, cum unus filius Melaniæ seniori fuerit, quemadmodum Hieronymus Paulinus, ac Palladius, quorum verba superius laudavi, disertissimè contestantur. Quare cum Volusianus non fuerit frater patris Melaniæ junioris, nec istius patruus scribi potest. Ex interpretum vitio error vulgaris derivavit. Photius Codice LII. Volusiani mentionem facit, idemque ibidem nuncupatur *θεῖος τῆς ἀγίας Μελάνης*. At nomen illud *θεῖος* apud Græcos promiscuè significat fratrem patris, & matris, nempe patrum, vel avunculum, quemadmodum apud Italos vox *Zio*, & apud Hispanos *Tio*, quæ verba à Græcis mutuata esse mihi certum est, idque fortè etiam ostendet Octavius Ferrarius V. C. & magnum bonarum artium in Italiâ columen, & præsidium, in opere de origine linguæ Italicæ, quod proximè typis daturus est. Interpretes quos inter Schottus genealogiæ Melaniæ ignari, vocem *θεῖος* patrum latinè reddiderunt, cum avunculum scribere debuissent, & quidem Baronius ad anno 420. rectè Volusianum Sanctæ Melaniæ avunculum dixit. Itaque Volusianus fuit frater Albinæ, & avunculus Sanctæ Melaniæ. Ex his Pater, Frater, ac familia Albinæ nullis hucusque scriptoribus indagata, intelligitur. Etenim illa fuit filia Rufii Cejonii Albini, ac soror Rufii Cejonii Volusiani, ut postea ostendam. Albinos è Ce-

Perfusus
Sat. 149

de Cejonia gente fuisse patet ex Epistolâ Cejonii ad Aelium Bassianum apud Capitolinum in Albino cap. 4. Ibi verò Clodius Albinus Cejonii filius, qui unâ cum Septimio Severo Cæsar fuit, laudatur à Capitolino uti originem à Romanis familiis trahens; *Posthumiorum scilicet, & Albinorum Cejoniorum. Quæ familia, inquit, hodie quoque, Constantine maxime, nobilissima est, & per te aucta, & augenda, quæ per Gordianos, & Gallienum plurimum crevit.* Qui verò ex hac familiâ Constantino imperante summos honores consecutus fuerit, ex hac inscriptione mutilâ colligitur apud Gruterum pag. CCC. LXVII. 5.

RELIGIOSISSIMOQUE. C. CEJONIO RUFIO. VOLUSIANO. V. C. CORR. ITALIÆ. PER ANNOS OCTO. PROCONSULI. AFRICÆ. COMITI. D. N. CONSTANTINI. INVICTI. ET PERPETUI. SEMPER. AUGUSTI. PRÆFECTO. URBI. JUDICI. SACRARUM. COGNITIONUM. CONSULI.

At Cejonia familia antè Albinum Severi collegam Romanum Orbem moderata est; etenim L. Cejonius in Aeliam, & Antoninam familiam transcriptus, cum Antonino Philosopho Augustus fuit, ac appellatus L. *Cejonius Aelius Commodus Verus Antoninus* ex Capitolino in vitâ ejusdem initio. Illius verò pater Cejonius Commodus ab Hadriano Cæsar designatus, paulo post improvisâ morte decesserat. Porro Cejonios Albinos cognomen Volusiani habuisse constat ex hac inscriptione apud meum Panvinium Anno v. c. MXX. CVII.

S. P. Q. R.

CEJONIUM. RUFUM. ALBINUM. V. C. PHILOSOPHUM RUF. VOLUSIANI. JUD. ORD. CONS. FILIUM. SENAT. CONSULTO SUOQUE. EJUS. LIBERIS. POST. CÆSARIANA. TEMPORA. I. POST. ANNOS CCCLXXX. ET. I. AUCTORITATE. DECREVIT. FL. MAGNUS. JANUARIUS. V. C. VII. STATUARUM.

Cum inter majores suos referrent Volusum ducem Rutulorum, inde Albinos Volusiani cognomen assumpsisse scribit Rutilius Numatianus l. i. itinerarii V. 167.

Jamque aliis Romam redeuntibus, hæret eunti

Rufius, Albinus gloria viva patris;

Qui Volusi antiquo derivat stemmate nomen;

Et reges Rutulos, teste Marone, refert.

Hunc Rufium Volusianum Cejonii Albinus filium; fratrem nostræ Albinæ & Sanctæ Melaniæ avunculum illum fuisse, qui postea contra Pelagianos, cum iterum Urbi præfectus esset, edictum publicavit, scribunt eruditiss. viri Cardin. Baronius ad annum 412. & Jacobus Sirmondus in notis ad epistolam 16. lib. 9. Sidonii, quibus subscribit Rutilii Scholiastes Cæsar Barthius num. 169. Itaque Cejonia Albina mater fuit Melaniæ, & socrus Piniani, soror verò Cejonii Venerii Rufi Albinus Volusiani, qui pluries urbis præfecturam gessit, & unâ cum matre in Africâ degens ad Augustinum Ethnicus scripsit, ut patet ex Epist. 2. to. 2. operum S. Augustini. Huic Volusiano Rutilius ejusdem in præfecturâ Urbanâ decessor suum itinerarium nuncupavit; undè illius nomina concinnantur.

Quod verò hæc scribo in Etruriâ, quò me Serenissimus Magnus Dux COSMUS III. eximius bonarum artium cultor, ac protector munificentissimus, vocavit, libeat observare Albinos Volusianos ex Etruriâ originem duxisse, indeque Romam se contulisse. Id testatur Capitolinus in Vero Augusto cap. 2. Albinum autem Volusianum Albinæ nostræ fratrem in agro Volaterrano villam habuisse idem Rutilius affirmat; etenim scribit se, cum Volaterrana Vada navigio præterveheretur, improvisâ tempestate adortum, in terram exscendisse, ac Albinus Volusiani villam petiisse. Hæc ille ait. V. 463.

Illic me rapidus consistere Corus adegit;

Qualis Sylvarum frangere lustra solet.

Vix tuti domibus sævos toleravimus imbres,

Albinus patuit proxima villa mei.

Namque meus, quem Roma meo subjunxit honori,

Per quem juramea continuata togæ.

Hunc verò honorem fuisse præfecturam urbis paulò superiùs, nempe versu 415. affirmat. Id autem in itinere intellexit, antequàm Pisanum litus attingeret.

Hic præfecturam sacra cognoscimus urbis

Delatam meritis dulcis amice tuis.

Optarem verum complecti carmine nomen,

Sed quosdam refugit regula dura pedes.

Cognomen versu Veneris carissime Rufi,

Illo te dudum pagina nostra canit.

Festa dies, pridemque meos dignata penates,

Poste coronato vota secunda colat.

Gessit autem Rufius Volusianus Urbis præfecturam anno epochæ Christianæ 417. etenim scribit Rutilius Romam alloquens V. 135.

Quamvis sedecies denis, & mille peractis,

Annus præterea jam tibi nonus eat.

Annus autem Urbis 1169. à palilibus nempe 21. Aprilis coincidit cum anno Dionysiano 417. quo anno Rutilius Româ profectus, Volusianum Præfectum urbis designatum accepit. Diutius autem post Constantini imperium Cejonii Ethnicorum superstitionem secuti sunt. Constat ex hac inscriptione apud Gruterum pag. XXVIII. 5.

CEJONIUS. RUFIVS. VOLUSIANVS. V. C. ET INLUSTRIS. EX VICARIO. ASIÆ. ET CEJONI. RUF. VOLUSIANI. V. C. ET INLUSTRIS EX PRÆFECTO. URBS. ET CECINE.

LOLLIANE. CLARISSIME. ET INLUSTRIS. FEMINE.

DEE. ISIDIS. SACERDOTIS. FILIVS. ITERATO. EX VIGINTI.

ANNIS. EX PERCEPTIS. TAUROBOLIIS VI. ARAM.

CONSTITUIT. ET CONSECRAVIT. VI. KAL. JUN.

D. N. VALENTINIANO. AUG. ET NEOTERICO. CONSS.

Ita illi anno 390. à Christianâ religione averſi erant. Volusianum eadem superstitione occupatum patet ex Epistolâ ejusdem, itemque Augustini, & Marcellini initio statim tomi secundi operum Sancti Doctoris. Melania avunculum ad rectum dogma paulò antè ejusdem obitum Byzantii adduxit. Albinam etiam sororem in eodem errore fuisse posset quis colligere ex Palladio in Lausiaca cap. 118. ubi tum Apronianum Gentilem, tum Albinam à Melaniâ seniori catechesi instructos affirmat. Plura de Albinâ leges in actis ejusdem filiae Melaniæ.

Interim vide quàm benevolo erga te animo sim. Etenim ubi confidenter me in certamen provocans exclamasti: *Examinemus personas, quibus opus suum Augustinus dedicavit, & uter nostrum melius sentiat, experiamur*: ego temet ex adversario judicem constituo, ac depono. Tu de Albino pronuntiasti: *Quis autem esset ille Albinus, latet.* Ego non virum, sed foeminam fuisse ostendi, ejusque patrem Albinum, Fratrem Rufium Volusianum, familiam Cejoniæ, socrum Melaniæ, maritum Publicolam, filiam Melaniæ juniorem, avorum patriam Etruriam, villas ad Vada Volaterrana, quod oppido nomen etiamnum manet Populonium inter ac Liburnum, amicos denique & encomiastas Augustinum, Hieronymum, Palladium, Rufinum, hæc, inquam, omnia de Albinâ monstravi, ut jam satis superque, *uter nostrum melius sentiat*, experiaris. Voca me *bajulum antiquarium, ruderarium, Latomum*, ut libet, ut libet, modò fateare, me de personis, quibus Augustinus laudatos libros inscripsit, ex ipsis oculatorum testium scriptis, ex vetustissimis Sanctorum Patrum monumentis, ex antiquorum lapidum inscriptionibus longè certiora protulisse, quàm tu ab ingenio sine ullo prorsus libro-

rum, quod me dicere pudet, praesidio de eisdem adduxeris. Quod si pronuncies te ab ingenio auctorem esse ingeniosissimum, me verò à dorso valentissimum bajulū, stabo tuæ sententiæ, nec alium iudicem appellabo.

Hæc justæ apologiæ, quam modò adversus recentissimum tuum librum adorno, specimen sint. Cum verò intelligam me isthic à quibusdam reprehendi, quod dixerim, Sanctos Hilarium Arelatensem Episcopum, & Vincentium Lerinensem Monachum Cassiani partibus adversus doctrinam S. Augustini de prædestinatione adhæsisse, quasi aut solus, aut primus id asseruerim, & tu quoque hæc in cap. 16. p. 119. scribas: *Cedo mihi, quæso Pater Noris, scriptorem aliquem bonum, malum, qui Hilarium Arelatensem Semipelagianismi appellet: ego nullum hactenus potui invenire; decrevi quosdam nobiles scriptores appellare. Agmen ducat S. Prosper in Epistolâ ad Augustinum, in quâ cum Cassiani sectatorum (quos Scholastici recentiores dixerunt Semipelagianos) opiniones, & objecta S. Doctore narrasset, hæc scribit: Credimus, & speramus non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum praesidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis, atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defecatissimum lumen gratiæ recepturos. Nam UNUM EORUM præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum virum, Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum, sciat beatitudo tua admiratorem, sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ, & de HOC, quod IN QUERELAM TRAHIT, jam pridem apud sanctitatem tuam sensum suum per literas velle conferre; Hinc Augustinus in lib. de Dono persever. cap. 21. non dubitat suppresso nomine Hilarium iis accensere qui negabant initium fidei esse donum Dei. Quam verò violenter verba illa detorqueas, brevi intelliges. Petis scriptorem aliquem bonum, malum? Audi Usserium in lib. de antiquitate Eccles. Britan. cap. 11. p. 346. Denique, inquit, Hilarius Arelatensem illum suum inter eos, qui in doctrinâ de prædestinatione ab Augustino dissentiunt, annumerat Prosper. Fortè repones, Usserium esse Calvinistam? At ipsemet scriptorem aliquem malum poscebas. Vocatur tamen Usserius à P. Ricciolio lib. 1. Chronol. Reformatæ cap. 20. *vir Ecclesiasticæ antiquitatis scientissimus*. Hoc parum causam juvat adversus te, qui bonum, malum flagitasti. Attende scriptores bonos, meliores, optimos, quibus vix audeas adversari. P. Theophilus Raynaudus in apologiâ pro Valeriano Cemelienſi cap. 4. ita scribit. *Hilarius Episcopus Arelatensis unus fuit eorum, qui adversus D. Augustinum querelas moverunt. Audi Prosperum in calce epistolæ ad Augustinum. Et laudatis verbis proximè à me recitatis, expendo, inquit, particulas illas unum eorum, utique adversus Augustinum agentium, de quibus sermo: & in aliis omnibus, nam quoad negotium, de quo Prosper tota epistola, atque adeo quoad errorem semipelagianum, non erat Augustinianæ doctrinæ admirator, imò eam in querelam trahebat. Et Prosper liquidè testatur se eum habuisse suspectum, cum dubitet, quo fine esset cum Augustino per literas acturus. Accedat quartus post Prosperum testis P. Gabriel de Henao in volumine pro scientiâ mediâ sect. 28. num. 184. ubi ait: Liqueat etiam de discrimine ab Hilario, qui unâ cum S. Prospero misit literas ad S. Augustinum. Nam is Hilarius non obscurabatur caligine opinionis adversæ S. Augustino, neque hujus doctrinam in querelam trahebat circa negotium gratiæ, sed ille alter Hilarius Antistes Arelatensis. Sunt hi duo insignes è Societate Jesu scriptores, sed tertium ex eadem doctissimâ familiâ testem habeo magnum sacræ ac profanæ eruditionis promotorem, Jacobum Sirmondum in notis ad Epistolam Cælestini Papæ ad Episcopos Gal-**

liæ, ubi scribit *Epistolam illam, quæ tota est pro defensione S. Augustini, congruere Hilario Arelatensi non posse, qui Augustini doctrinam, ut Prosper in Epistolâ suâ testatur, cum in cæteris suspiceret, hac in parte NON PROBABAT*. Apud Labbeum & Colsartium tom. 2. Concil. pag. 1818. In hoc tanti viri testimonio & gloriâ, & triumpho. Vile alios testes, qui aliquem malum, bonum rogabas? Adest par testium, & uno ore loquuntur. Sunt Sammarthani viri eruditissimi tom. 1. Galliæ Christianæ pag. 36. *Constat autem, inquit, Hilarium, qui scripsit ad S. Augustinum, & cujus occasione misit libros de prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantia, esse distinctum ab Hilario Arelatensi Episcopo: primum quia Hilarius in epistolâ ad Augustinum significat se fuisse laicum. Prosper verò eodem tempore, & die scribens ad Augustinum, dicit Hilarium Arelatensem tunc fuisse Episcopum, & ipsius doctrinæ contrarium, his verbis: Credimus ipsos, quos meritis, & honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, semipelagianismi, (inferunt hoc verbum Sammarthani, non ego) defecatissimum lumen gratiæ recepturos; Nam unum eorum præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum virum Sanctum Hilarium Arelatensem, &c. verba Prosperi recitant. Petis alium testem, qui septimus cæterorum agmen claudat? Adest ex eadem Galliâ Gilbertus Maguinus vir doctissimus, ac Regi Christianissimo à consiliis, qui paucis abhinc diebus diem obiit. Hæc scribit par. 2. confut. Fabulæ Prædest. cap. 11. pag. 650. *Teste Prospero epistolâ ad Augustinum Hilarius Arelatensis Episcopus, & alii plurimi non minus auctoritate, quàm pietate celeberrimi viri, S. Augustini de gratiâ Dei prædestinatione doctrinam non minus quam hæresim avversari sunt. Et pag. 475. ex eodem Prospero testatur Hilarium Pelagianæ pravitatis reliquiis infectum. Cum dixeris: ego nullum hactenus potui invenire, qui scripserit S. Hilarium Arelatensem adversatum fuisse doctrinæ S. Augustini, absit ut te mentitum putem; novi animi tui ingenuitatem, candorem, simplicitatem. Itaque neminem laudatorum scriptorum legisti. Tantum, mi Macedo, plerunque nocet omnia ab ingenio afferre. Disce tandem, quid juvet, Bajulos agere, non auctores; in dorso studium esse, non in cerebro. Nam his planè verbis Ecclesiasticæ historiæ professoribus in præfatione insultasti. Tua illa compellatio confidentissima: Cedo mihi P. Noris, scriptorem aliquem bonum, malum, tuo ab ingenio est. At amici tui Noris gravis, ac quadrata responsio à dorso. De Vincentio Lerinensi nil addendum puto; scribis enim me alios habere dicti mei assertores: nuper accessit eximius Doctor Lovanienſis Christianus Lupus par. 4. not. in Synodos pag. 757. Hæc, mi dulcissime Macedo, æqui bonique consulas precor, neve tibi ante victoriam triumphum per Italiam Romam usque cantes. Et quando annos natus septuaginta septem, tot vigiliis, quas in edendis quadraginta & amplius voluminibus subiisti, senili corpore macerato, vastissimo Ecclesiasticæ eruditionis pelago te committere expavescis, veritus ne in medio cursu te vita deficiat, sine me, quem imberbem juvenem olim Romæ vidisti, & amicum tui nominis supra cæteros studiosissimum nosti, sine inquam, me vela pandere, ac de portu securus prosperam mihi navigationem Horatiano carmine adprecare.**

Navis quæ tibi creditum

Debes Historicum per freta ducere,

Reddas Norisum precor,

Et serpes animæ dimidium mee.

Vale, amice, & ingeniosissime Pater, mequæ isthic amicis commendatum facias; tuos verò patronos mihi benevolos, vel saltem minus iratos reddas.

LAUS DEO.

Lib. 1.
Ode 3.

RESPONSIONES

P. FRANCISCI MACEDI

Professoris Patavini, Veneti Civis, &c.

A D V E R S U S

PROPOSITIONES PARALLELAS

FR. JOANNIS à GUIDICCILO

COLLECTÆ,

A B

ANNIBALE RICCIO

Veneto, Sacræ Theologiæ Baccalaureo.

Sanctus Hieronymus Epist. 61. ad Pammachium.

*Nolo in suspitione hæreseos quemquam esse patientem, ne apud eos,
qui ignorant innocentiam ejus, dissimulatio conscientia judicetur.*

RESPONSIONES

P. FRANCISCI MACCHI

Professoris Publici in Veteris Civis, &c.

L. D. K. E. R. S. U. S.

PROPOSITIONES PARALLÉLAS

FR. JOANNIS A GLIDICIOLO

COLLECTA

ANNIBALE RICCIO

Veneris, Sacre Theologie Bachelarius

Sanctae Hieronymus Epist. ad Famulatum.

Nolo in sapientia habere quicquam esse patitur, in quod non
qui in sapientia habere quicquam esse patitur, in quod non

ILLUSTRISSIMO, AC REVERENDIS. PRÆSULI D.

CAMILLO PIAZZÆ

EPISCOPO DRAGONIENSI,

Sanctæ Romanæ Universalis
Inquisitionis Assessori.

Uod te, Illustrissime, ac Reverendissime Præsul, novus homo scripto venerarer, ac summa Catholica Religionis rei admotum, importunis vocibus interpellarem, nupera nescio cuius molesti hominis accusatio in causa fuit. Hesternus Censor propositiones parallelas publicavit, conatus demonstrare quasdam Henrici

Noris assertiones cum Michaelis Baii erroribus convenire; quam ille opellam Eminentissimis Patribus, qui Catholica fidei sartæ tectæ servanda præsident, nuncupavit. Caterum quàm falso Orthodoxo Scriptori de Baiano nomine invidia confletur, illos solum ignorare arbi-

tror, qui ejusdem volumen ignorant : siquidem satis luculentè in eodem ostendit, quam multis parasangis statuta abs se theoremata, à Baïi erroribus distent. Verùm adversarii importunitas necessaria defensionis mihi onus imponit : ut amico Scriptori brevem quidè, ac tutissimam ad vocationem commodem, quam sanè veluti compendio agam, ne longiori apologia Te, quem totius Orthodoxi Orbis causæ tum difficultate implexæ, tum multitudine innumera, diu, noctuque distinent, occupatum, ut inquit Comicus, occupem. Itaque mihi decretum est unius P. Francisci Macedi, cujus vel honorarii tituli satis spatiosam paginam implent, testimonio adversus novum Parallelistam depugnare. Haud arbitror tanti viri fidem delatori suspectam fore : est enim ejusdem non modò Amicus, sed etiam Frater, & , ut suspicor, emissarius. Videsis, Illustrissime Domine, quanta huic causæ, quam defendo, fiducia sit, ut vel unius Macedi suffragiis Baianismi notæ eximatur. Te per tuam famam, quæ ubique cum laude personat, etiam, atque etiam obtestor, ut defensionem, quam ex P. Macedi scriptis Norisio præsto, Eminentissimorum Patrum vestigiis sistas, eosque per Macedum, si superis placet, probabili causâ propities.

Propositionum damnatarum Michaelis Baii, & quarundam similium Henrici Noris.

CENSURA.

Satis inauspicatò opus aggreditur, ac se prorsum in parallelis deducendis novum propalat, dum vel in ipso titulo mendam admittit: Paralellum scribit,

cum parallelum scribere debuisset. Hinc facile intelligitur, quàm erroneè parallela concinnet, qui vel paralleli nomen cum errore pronunciat.

ACCUSATOR.

Prima Baii damnata, quæ est in ordine 12.

Pelagii sententia est: opus bonum extrà gratiam adoptionis factum, non est Regni Cœlestis meritum.

Prima Noris ejusdem sensus in *Vindiciis* pag. 23. lin. 18. col. 1.

Nunquàm Julianus, aliique Pelagiani admisere opera meritoria, sive donantia jus ad gloriam sine gratiâ justificante.

RESPONSIO.

Hæc scribit vir Doctissimus. tomo 2. Collat. 10. differ. 3. sect. 2. pag. 583. col. 1. Pelagiani inducebant genus quoddam actuum honestorum naturalium, qui steriles quidem essent vitæ æternæ; sed præditi tamen honestate naturali. Rectè: Nam ut haberent fructus vitæ æternæ fatebantur cum Catholicis necessariam esse gratiam adoptionis. Cœlestius apud S. Augustinum in lib. de Pecc. orig. cap. 5. ait: quia Dominus statuit Regnum Cœlorum non nisi Baptizatis posse conferri, quod, quia naturæ vires non habent, conferre necesse est per gratiæ largitatem. Vulgarè erat Pelagianorum effatum: non habet unda, quod diluat, habet, quod adoptet. Sanctus Augustinus lib. 1. Op. imp. cap. 133. hæc contra Julianum scribit: dic, quæso, quibus meritis parvulorum debeat Regnum Cœlorum. Dicitur es fortè, debere hoc eum gratiæ suæ, quâ opitulante, renati sunt: propter hanc enim acceptam jam venire in ejus Regnum merentur. Ex his patet, Pelagianos ad meritum Regni cœlestis necessariam putasse gratiam adoptionis: undè pueros hanc gratiam in Baptismo minimè consequutos, cum Catholicis excludebant à Regno cœlorum, teste Sancto

P. MACEDI. Augustino Serm. 14. de verb. Apostoli. Omnia hæc observat Suarez tom. 3. de Grat. lib. 12. cap. 14. quo loci errorem etiam Baii explicans, ait: Putavit enim Bajus homini non fuisse necessariam gratiam, nisi ratione culpæ; nam secluso peccato, credidit naturæ humanæ ex vi suæ primæ creationis esse debitam vitam æternam, ita ut acceptari ad illam non sit gratia, seu gratuita adoptio, sed naturale bonum, & quia Pelagiani non adeò errarunt, ut negarent esse necessariam parvulis adoptionem, quamvis negarent habere peccatum; ideò dixit cum Pelagianis sentire, qui hanc adoptionem gratiæ dicunt esse ad meritum necessariam. Damnatur enim hæc altera ejusdem Baii Propositio 18. Dicit sentire cum Pelagio, qui dicunt esse necessariam ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublevetur ad statum Deificum. His consimilia tradit proposit. 16. & 19. Itaque propositio illa 12. Baii damnatur, quod Pelagianæ hæreseos accusarit dogma Catholicum, in quo, teste Suariorum, Pelagiani non errarunt. Ex his patet, Parallelistam nec Baii, nec Pelagianorum sententias intellexisse.

ACCUSATOR.

Secunda Baii damnata in parallelo, est in ordine 25.

Omnia opera infidelium sunt peccata.

Secunda propositio Noris in *Vind.* pag. 44. lin. 19. col. 1.

Infideles peccant non observando legem, & opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata.

RESPONSIO P. MACEDI.

Antequàm eruditi Theologi textum exhibeo, paràm denuncio, accusatorem verba P. Noris malitiosè detruncasse, quod eundem Baianâ fuligine denigra- ret. Hæc ibidem leguntur: Undè opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus, ipsis nescientibus, in eorumdem voluntatibus operatur. Audin Deum in infidelibus quandoque bonos actus operari, ac proinde non omnia infidelium opera esse peccata, uti per errorem Bajus autumavit? Sententiam P. Noris, uti Augustinianam, & solidè, & fusè olim defenderat P. Macedus. Hæc scribit in Cortinâ thesi 39. Omnis actus, qui fit sine ullo fidei lumine, & sine ullo impulsu gratiæ, peccatum est. Præterea tom. 2. Collat. 10. differ. 3. sect. 2. pag. 586. col. 1. Ex his, inquit, primum, quod proposui, probatum manet: scilicet Augustinum sentire omnia opera citrà fidem, & gratiam esse vitiosa: Nam non negat Augustinus Infideles aliquando bene operari, sed negat operari benè, cum citrà omnem fidem, & gratiam operantur. Jam germana Ma-

cedi, ac Noris sententia est, ut non ovum ovo simili sit. At viden, quemadmodum idem Macedus à se Baianum pulverem excutit ibidem sect. 3. pag. 590. col. 2. Respondetur, ait, Tertiò, & melius, me quidem auctore, eas propositiones prolatas à Bajo in rigore, & universaliter falsas omnino, & damnandas esse, & prorsus alienas à mente Augustini. Nam illa prima propositio: Omnia opera infidelium sunt peccata: ita universim accepta, reprobanda est, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata, & sine advertentiâ; non pauca ex ignorantia invincibili; quedam possint esse ex lumine fidei, quæ certè peccata non sunt: igitur falsum est, quod omnia opera infidelium sunt peccata. Apparet autem, Augustinum de operibus tantum infidelium deliberatis, & antè omnem fidem, & gratiam, fuisse locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore. Hæc ille: quibus satis clarè demonstravit, quàm procul sua sententia, quæ Norisii etiam est, à Bajano errore remota esset.

Tertia Baii, quæ est damnata in parallelo in ordine 27.

Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.

R E S P O N S I O

Concinat cum Norisio Macedus in Cortinâ qu. 2. art. 1. pag. 221. his planè verbis: Negat igitur Augustinus esse hujusmodi actus naturales bonos sine gratiâ: negat esse in nudâ facultate naturæ: negat eos in Infidelibus omni fide, & gratiâ carentibus, reperiri. Et statim in eadem paginâ addit: Mentem Augustini per conclusiones expono. Prima sit. Omnes actus sine ullâ omnino fide, & citrà omne auxilium gratiæ esse pravos, & vitiosos, Auctor est Augustinus. Postea art. 3. pag. 239. inter objectiones, quas contrâ abs se statuta recitat, ponit cum aliis hanc damnatam Baii: Liberum arbitrium sine gratiâ, & Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet. Adducit pag. 247. plures responsiones: unam brevitatis gratiâ huc appellabo. Respondetur Secundò, illas propositiones secundum se, & in rigore esse falsas, & contrâ mentem Augustini, uti Bajus eas proferebat: nam, ut etiam notat Vasquez, in eo errore erat Bajus, ut nullum bonum opus admitteret sine fide perfectâ, & gratiâ Sanctificante: & patet ex propositione 16. & 60. qui error alienus est à sen-

A C C U S A T O R.

Quarta Baii damnata in Parallelo, est in ordine 65.

Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus, & gratiæ Dei injuriam facit, qui ita sentit, & docet.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Cum vir disertissimus, & acutissimus tum in Cortinâ, tum in altero tomò Collationum locis proximè indicatis, P. Noris sententiam, uti omnino Augustinianam, confirmasset, inter Baii propositiones, quas in Cortinâ pag. 239. & in collat. pag. 588. sibi opponit, tertiam statuit: non nisi Pelagiano errore &c. quam accusator Norisio exprobat: Illam verò hac responsione confutat pag. 246. Cortinæ, & pag. 590. collationum. Nunc tertio suus est locus: quod in Michaele Bajo damnabat propositiones Augustini; Huic igitur respondendum primo illas propositiones damnatas fuisse copulativè in rigore, & sensu ab Auctoribus intento, qui non solum suam sententiam statuiebant, sed etiam contrariam sugillabant: ut patet in Secunda, & Tertiâ propositione, unde quemadmodum hodiè vetatur, ne quis carpat, aut damnet sententiam defendentem B. Virginem conceptam in peccato originali, quin tamen utra damnetur opinio; & tantum vetatur scandalum damnandi opiniones contrarias; Ita etiam hæc propositiones non aliter damnantur, nisi prout continent improbationem contrariarum; id enim Bajus agebat, ut Theologos ex diverso opinantes condemnaret: quâ ratione solvit Vasquez in 1. 2. disput. 190. à num. 47. & confirmat testimonio Summorum Theologorum Bellarmini, & Toleti. Hoc clypeo Macedi contrâ intorta pila Noris latus munitur. Idem Macedus Collat. 10. differ. 3. §. Judicium pag. 595. & 596. testimonia Pontificum, Synodorum, Patrum, ac plurium denique

A C C U S A T O R.

Hic notandum Henricum Norim in Vind. à pag. 56. ad 58. contendere dictum illud Pauli Rom. 14.

Tertia propositio Noris in Vind. pag. 20. lin. 40. col. 1. Sanctus Doctor Augustinus asseruit, nullas in Infidelibus ex solius arbitrii viribus virtutes reperiri, & si quæ in iisdem virtutes fuerint, easdem nequaquam ipsorum voluntati, sed Divinæ gratiæ adscribendas esse.

P. M A C E D I.

sententiâ Augustini, qui tantum requirit fidem, & gratiam inchoatam, & antè justificationem bona opera admittit. Quâ de re videndus Vasquez disp. 218. cap. 3. Præterea idem P. Macedus cum tom. 2. collat. 10. differ. 2. sect. 3. pag. 578. laudasset pro eadem sententiâ Episcopum de Abellis, ac tres Augustinianos, Ariminensem, Casalium, & Poncium, deinde Vasquez, hæc scribit: Accedit illustris, & recens Auctor Augustinianus P. Henricus Noris, qui in suo erudito Libro de Historiâ Pelagianâ nunc in lucem edito, eo tractatu, quem inscribit: VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ: eandem Augustini Doctrinam tradit, munit, confirmat magnâ, & invictâ Sanctorum Patrum auctoritate. Ità vir insignis Baianam objectionem dudum ex Vasquio retudit, & magni Augustini sententiam procul à Baianis tenebris in optimo lumine collocavit, ac denique suum in eadem defendendâ Commilitonem Norisium illustri præconio commendavit.

Quarta Noris in Vind. pag. 21. lin. 15. col. 2.

Censeo hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus Divinæ gratiæ auxiliis.

Scholasticorum addensat, ut probet nullum actum bonum sine Dei gratiâ ab Infidelibus elici posse; voluit autem P. Norim tam nobile, ac validum agmen claudere; Accedit, inquit pag. 597. novus, & clarus scriptor Noris in suo Libro de Historiâ Pelagianâ nunc in lucem edito, ubi eam probat multorum Patrum auctoritate in Vindiciis Augustinianis cap. 4. §. 5. Tantâ mole auctoritatis, tanto numero Scriptorum nititur hæc sententiâ. Propterea non possum non magnopere mirari nonnullos Adversariorum audere illam in invidiam vocare. Addit statim: quod obiciunt de Bajo, ut nobis terrorem incutiant, inane est. Jam illam formidinem supra removimus, & in Cortinâ, & in Mente Innocentii, & in lib. de clav. Petri. Eamque objectionem occupaverat, & diluerat Vasquez, Turrianus, Ripalda, & tota Schola Vasquii Complutensis. Quere hujusmodi Auctores in locis supra adductis: Diffabis inanem NUBECULAM. Viden, ut erudito, non enim ventoso dicam, Macedi tui ore, non secus ac Boreâ spirante, diffletur inanis nubecula, quâ Bajanas umbras P. Noris sententiæ importare conabar? At quod notatiunculas suffarcinas, ut ostendas, auctore Norisio, antiquam Ecclesiam in interpretatione Paulinæ sententiæ cum præsentī committi, ac sub lite dimitti, te magistro usus, parallelo induto, unius te Macedi verbis castigabo. Scribit ista tomo 2. Collation. different. 3. sectione 4. pagina 597.

P. M A C E D U S.

Non itaque asserimus cum Bajo nulla opera infidelium esse bona, sed si quæ sunt bona, ea ex aliquâ fide, & gra-

Omne, quod non est ex fide, peccatum est; omnino intelligendum esse de fide divinâ habituali. Quo sensu affirmat Augustinum, & antiquam Ecclesiam illa verba Pauli accepisse: quod si verum est, propositio Baii de operibus infidelium, quod omnia sint peccata non potest condemnari, quia sequitur ex illo dicto omne, quod non est ex fide, peccatum est, ut ait Noris, obijciens contrâ se, sequitur, inquit, omnia opera infidelium esse peccata: Et quidem sequela concludit contrâ Norim. Tu fateris eo loco pag. 57. illam expositionem dicti Pauli omne, quod non est ex fide, peccatum est, esse Augustini, & Patrum antiquæ Ecclesiæ, ac proinde esse veram: non potest igitur damnari sequela, quod est dogma Baii securum ex doctrinâ Patrum, & tamen est damnata à Summis Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. in suis Bullis. Ergo vel PP. illi Ecclesiæ antiquæ erraverunt, vel Pontifices malè condemnarunt doctrinam Baii dicentis omnia opera infidelium esse peccata. Quod sanè argumentum concludit contrâ Norim, tenentem illam esse sententiam Baii, & expositionem Augustini, & Patrum, & sic inducit Noris manifestam contradictionem antiquæ Ecclesiæ, & nostræ sub illis Pontificibus Romanis. Errat manifestè Noris dicendo illam expositionem de fide, esse intelligendam de fide divinâ habituali. Patet evidenter contrâ ipsum, quia illi PP. non sunt locuti de fide habituali, sed de conscientiâ dictante, vel de fide illuminante, quæ dicitur irradiatio fidei, &c.

Qui Macedi cum Norisio consonantiam tam manifestam non videt, nã is quidè in signiter cæcus est: Nam Macedus, non modò Noris sententiam probavit, verùm laudata ab eodem testimonia exscripsit, ac suum in volumen transtulit. Cæterùm de accusatoris fide hic liceat postulare, qui fingit textum Apostoli intelligendum esse juxta Norisium de fide divinâ habituali, cum Pater Noris in Vindiciis cap. 3. §. 4. ubi ea de re fusiùs agit, pag. 22. in calce col. 1. hæc disertè pronunciet. Ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum; imò solam

A C C U S A T O R.

Quinta Baii damnata in Parallelo est in ordin. 39.

Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fit.

Sexta Baii damnata in Parallelo est in ordine Bullæ 41.

Is libertatis modus, qui est à necessitate, sub libertatis nomine, non reperitur in Scripturis; sed solum nomen libertatis à peccato.

Septima Baii damnata in Parallelo est in ordine Bullæ 66.

Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

Octava Baii damnata in Parallelo est in ordine Bullæ 67.

Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessariò facit.

dum minimè, & testimonia adducta à contrariis pro libertate cum indifferentiâ restringit ad primum genus peccati, in quo est peccatum actuale Adami; in cæteris autem, in quibus est originale, & alia actualia, quæ sunt pœna peccati, ponit necessitatem, & cum ea stare affirmat peccatum; & in hunc sensum affert verba Augustini quando ponit libertatem cum indifferentiâ ad peccandum, uno tantum citato loco, qui est lib. 1. Operis imperfecti cap. 48. & altero lib. 5. ejusdem operis cap. 52. specialiter autem pag. 39. lin. 38. col. 1. celebre testimonium Augustini pro libertate indifferentiâ ad peccandum positum in lib. de duabus animabus cap. 11. Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod Justitia vetat, & unde liberum est abstinere, cum Augu-

gratiâ esse. Quo sensu est Augustini conclusio ita intelligentis Paulum Rom. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est. Sed quoniam hæc expositio loci Pauli impugnatur ab omnibus contrariæ doctrinæ Auctoribus; imò & erroris à nonnullis audacioribus appellatur, quales sunt recentiores quidam PP. Galli, quorum duo errorem appellant, præterquàm quod Ego in Corinthâ olim aliquos pro eâ Patres, ac inter eos magnum Gregorium, & Bernardum produxi, remitto Lectorem ad eruditissimum Patrem Henricum Noris, qui in eâ, quam superius laudavi, Pelagianâ Historiâ, in Vindiciis Augustinianis cap. 4. §. 5. evidenter ostendit, eam esse Ecclesiæ, Pontificum, & Patrum locum illum Pauli de fide prout est virtus Theologica intelligentium. Producit Pontificale Romanum, Leonem I. Bonifacium II. Synodum Byzacenam quindecim Patrum, inter quos fulgebat Fulgentius, qui extra Concilium idem tradidit lib. 2. de Pec. remis. S. Prosperum Epist. ad Rufinum, S. Isidorum libro de Summo bono cap. 2. S. Bernardum serm. 30. & 31. in Cant. Julianum Pomerium lib. 3. de Vit. contempl. cap. 1. Facundum Hermianensem lib. 1. de trib. cap. ad Imperatorem Justinianum in fine. Quorum testimonia in eis egomet meis oculis vidi, assuevis non fidere alienis, & animadverti Anselmum, quem Vasquez contrâ Augustinum producit 1. tom. in 1. 2. dis. 59. cap. 2. num. 8. et si locum Pauli de conscientiâ intelligat, non improbare sensum Augustini, imò suam illam expositionem ad eum accommodare, &c.

Fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex lib. de Patientiâ cap. 26. & 27. Imò eo loci, nunquam fidei habitualis mentionem fecit; unde Accusator imposturæ convincitur. Concludo cum Macedo Collat. 10. cit. pag. 589. col. 1. Perstandum nihilominus in proposito, & sustinendum, Augustinum tria illa quæ statuimus, docuisse, & in eo sensu locutum, quem per conclusiones ejus locis munitas affirmavimus, neque aut ipsum contrâ aliter, aut contrâ ipsum Pontifices sensisse, ejusque sententiam tuam, & sanam esse, longèquæ à Baii sensibus alienam! O sancta veritas! ò bone senex!

Notæ ejusdem.

Hæ quatuor propositiones comprehenduntur à Noris in Vindic. August. pag. 38, 39. continent eandem doctrinam Baii de libertate; id est posse stare libertatem ad merendum, & demerendum cum necessitate, quia sola violentia, sive coactio repugnat libertati, quæ item fuit tertiâ propositio damnata in Jansenio. Exscribamus hic verba Noris: quod est deterius, attribuit illud Augustino cum Calvino, Jansenio, & sequacibus, afferens pag. 38. objectionem Vasquii, Coneti, Morainii, & aliorum, quæ hujusmodi est. Nullus puniri debet ob id, pro quo nec vituperari, aut reprehendi potest; igitur nec puniri. Respondet, dicendo: duo esse genera peccati: unum, quod est omnino liberum, & simpliciter peccatum: alterum, quod est peccatum, & pœna peccati, juxta doctrinam Augustini, & respondet, primum genus peccati committi cum libertate indifferentiâ, secundum

stino eodem loco operis imperfecti restringit ad solum peccatum Adami iisdem verbis Augustini, qui sic ait eo loco lib. 1. Oper. imper. cap. 48. Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem: Peccatum est voluntas retinendi. Qui etiam eodem loco non vult comprehendere sub ea definitione libertatis cum indifferentiâ peccatum, quod est pœna peccati, &c.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hæc ait in Cortinâ quæstio. 1. art. 2. pag. 39. Id eum aliàs, tum perspicue lib. contra Julianum imperfecto 1. fol. 40. Augustinus exponit; Adam quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad peccandum, ac per hoc id egit, quod iustitia vetat, & undè liberum fuerat abstinere. Et quidem hanc partem definitionis in Adæ tantum peccatum quadrare docet, quod maxime liberum fuerit; non verò in peccata naturæ lapsæ, quæ cum non totâ libertate fiunt, iis non est liberum abstinere. Rectius art. 4. pag. 68. ferram per eandem lineam ducit. Sed nihil, inquit, ad idem probandum fortius, & evidentius, quam illa ipsa definitio peccati antea proposita, & ab Augustino semel de peccato Adæ explicata peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere. Cum enim eâ definiri à se primum Adæ peccatum Augustinus semel, uti proximè diximus, declarasset, non negavit cum aliis item peccatis lapsæ naturæ convenire, quæ quidem propriè peccata sunt, idest quæ simili illi Adæ parentis libertate fiunt: ac proinde pœna Peccatorum non sunt: cujusmodi sunt ea, quæ ab homine iusto peccata committuntur. Et statim. Perspicue Augustinus lib. 1. contra Julianum Operis imperfecti proximam definitionem novâ, & excogitatâ ratione oppugnantem: Scias, inquit, aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque. Intelligis, quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agendi, quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere: Peccatum namque isto modo definitum est, non pœna peccati, non utrumque. Horum sane trium generum si requirantur exempla, primi generis in Adam sine ullo modo quæstionis occurrit: multa quippè sunt, quæ agunt homines mala, à quibus eis liberum est abstinere, &c. Hæc ex Augustino, & cum Augustino Macedus. Profectò accusator insigniter imponit, dum ait P. Norisium famosam illam definitionem cum Augustino in eo loco Operis imperfecti restringere ad solum peccatum Adami. Nusquam hoc Augustinus, nusquam hoc ejusdem Sectator Noris autumavit. Nam oppositum in eo ipso loco Sanctus Doctor disertè pronunciat. Multa quippè, inquiens, sunt ea, quæ agunt homines mala, à quibus eis liberum est abstinere. Igitur ea definitio aliis peccatis actualibus posterorum Adami convenit; quod evidentissimè

rursus docet Sanctus Augustinus lib. 5. ejusdem operis cap. 60. Hoc unum Noris dixit ex Augustino, laudatam definitionem non competere peccato, quod est pœna peccati. Audiatur Augustinus lib. eodem 5. cap. 47. Definitio itaque illa peccati cum sit, quod iustitia vetat, & undè liberum est abstinere, ad illud peccatum pertinet, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pœna peccati. Hoc errarunt Calvinus, ac Jansenius, quod dixere, memoratam definitionem, soli Adami peccato posse adaptari, ut ex locis ab accusatore adductis ad oculum patet. Julianus ad auferendum peccatum originale passim, & ubique usus est illâ peccati definitione, cui constanter Sanctus Augustinus reposuit, eandem non quadrare in peccatum, quod est pœna peccati, cujusmodi erat peccatum originale, à quo nulli posterorum liberum est abstinere, cum non per liberam volitionem personæ, sed per vitiatæ ex libero Adæ peccato naturæ necessitatem posteris insit. Porro Noris eo loci de solo peccato originali disputat. Fateor tamen, ipsum laudare illa verba Sancti Doctoris, quibus D. Pauli sententiam: Non enim quod volo, facio bonum, &c. Rom. 7. contra Julianum urgens, necessitatem peccandi exaggerat: verum cum hæc peccata sint pœnæ peccati ex Augustino, & pertineant ad tertium genus peccatorum, à quibus non est liberum abstinere; sunt tantum materialiter peccata, imò mala potius, quàm peccata, uti palàm appellantur ab Augustino in textu, quem ex Norisio censor opposuit. Disertè S. Doctor illud Pauli dictum lib. 5. Oper. imper. cap. 59. explicat de motibus concupiscentiæ indeliberatis, præsertim cum Augustinus asserat, Apostolum de se ipso ea pronunciasse. Quod autem idem Augustinus ibidem cap. 50. tradit de actibus deliberatis etiam intelligi posse, non est alia in eisdem necessitas adstruenda, quàm moralis, quæ idem est, ac maxima difficultas, uti rectè probat P. Macedus pag. 96. suæ Cortinæ. Hæc notavi, non ut P. Noris dicta defenderem, cum ille tantum de peccato originali loquatur, à quo non est liberum posteris abstinere, sed ut Sancti Augustini sententiam, quam accusator sugillat, in bono, hoc est Catholico lumine collocarem.

ACCUSATOR.

Nec obiiciat Noris locos illos Libri imperfecti contra Julianum: Nam illi Libri sunt ambigui, nec indubitati inter opera Augustini, & nuper inventi, & in multis propositionibus corrupti; quarum una est illa, quam Noris adducit; continet enim con-

tradictionem manifestam cum aliis, ubi perpetuò, & clarè Sanctus Augustinus docet ad merendum, & demerendum omninò reperiri libertatem indifferentiæ, &c.

RESPONSIO P. MACEDI.

Libros operis imperfecti, uti germanum Augustiniani ingenii foetum Macedus laudat sæpius in Cortinâ pag. 47. 61. 63. 64. 67. 69. 93. 94. 107. Imò textum Augustini ex lib. 1. cap. 48. ex quo Noris suam sententiam deduxit, in eodem omninò argumento Macedus adduxerat, ut ex eisdem verbis proximè laudatis ostendi. Idem Macedus ex Au-

gustino negat indifferentiam libertatis requiri ad merendum, & demerendum. Lege thesim 80. Cortinæ, & tres sequentes, in quibus indifferentiam à libertate distinguit. Libertas, inquit, ab indifferentia distinguitur: quod indifferentia est punctum indivisibile æquilibrii in neutram partem inclinans: libertas verò suscipit magis, ac minus, & patitur inclinatio-

nationes; & impulsus in utramque partem, quod non patitur indifferentia illa indivisibilis. Id fufius explicat in Libro de mente Innocentii adversus propositiones Jansenii. Tu videsis, ac disce nullam in Augustini dictis, quod libertatem ad merendum, & demerendum requisitam attinet, antilogiam reperiri. Cæterum sex Libros Operis imperfecti esse Augustini, validissimè ex Conciliis à Sancto Martino, dein Sancto Agathone, Romæ coactis, & sextâ etiam Synodo, ac Patribus antiquioribus Norisius demonstravit in appendice ad dissertationem de Synodo V. Hæc recitat Sancta Synodus VI. act. 4. ex Epistolâ Agathonis Papæ: *veritatis prudentissimus*

predicator Beatus Augustinus in 5. volumine disputationis adversus Julianum Pelagianistam..... Item in eodem: *veritas autem dicit, quamdiu est voluntas ulla, à natura non potest separari.* Hæc leguntur in calce cap. 53. lib. 5. operis imperfecti, ex cuius superiori capite 52. Norisius Augustini testimonium adduxit, de cuius fide accusator dubitat. Ex his Sancti Augustini libris duo Romana Concilia, ac postremò sexta universalis Synodus de Monothelitibus triumpharunt; & audebit novus delator eosdem apud Romanæ Ecclesiæ Patres, uti Apocriphos, accusare? Pape: quàm eruditi homines Norisio li-tem intentant!

A C C U S A T O R.

Nona Baii damnata in Parallelo est in ordine 55.

Deus non potuisset talem ab initio, creare hominem, qualis nunc nascitur. Hæc propositio de concupiscentiâ communiter intelligitur, quasi reprobetur à Pontificibus, quia Bajus putabat, concupiscentiam esse per se malam, & vitiosam, non autem esse proprietatem naturæ, quamquam per peccatum vitiatur. In hoc autem sensu Noris negare debet, posse hominem creari cum concupiscentiâ; immò à fortiori, quia ille sentit eam esse naturâ suâ, & secundum essentiam malam. Ita in vindic. pag. 15. lin. 16. col. 1. ut, inquit, *evidens fiat, secundum*

propriam essentiam esse malam, non verò secundum imperfectionem annexam. Et postea: Tenet igitur Noris sententiam negativam, quam Papa prohibuit, in quocunque sensu sumatur: non potest enim esse vera, nisi affirmativa sit falsa; mens autem Pontificis fuit statuere affirmativam: scilicet Deus potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur, cum concupiscentiâ naturali, quæ est proprietas naturæ, uti communiter tradunt Theologi. Hactenus Parallelista.

R E S P O N S I O

P. M A C E D I.

In hac communitate Theologorum, neque enim è vulgo scriptorum est, Macedum non invenies; transiit olim ad illos, ad quos postea Noris accessit, nempe eos, qui negant, concupiscentiam esse proprietatem naturæ, cum velint esse malum, ac vitium. Hæ sunt voces Macedi lib. 40. de clav. cap. 10. parte 2. pag. 370. col. 1. Unde concupiscentia ne indifferentis quidem esse potest, cum inclinet ex se ad peccatum, & peccati fomes sit, & effrenatâ licentiâ feratur. Igitur malum est, quamquam non sit peccatum. Confirmatur: quia si ista libido esset proprietas Naturæ, & fluere ex ejus principiis, attribueretur Deo conditori, sed non decet Deum condere naturam cum illo modo, qui inducit ad peccandum, & oritur ex naturâ infectâ peccato; igitur non est innata: & hinc argumentum sumo contra Suarez, negantem posse à Deo esse habitum vitiosum vel per se, vel per accidens infusum in voluntate, eo quod inclinet naturâ suâ ad malum morale. Item: quomodo concedit posse Deum condere naturam cum libidine effrenatâ, quæ fomes est peccati, & ad peccandum inducit saltem per accidens, quod ille de habitu vitioso negat? Idem verò Macedus ibidem pag. 371. obiicit sibi Bullam B. Pii V. in quâ series propositionum Baii continetur, quarum LV. est: *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur*: quod argumentum pluribus diluit. Respondet primo non omnes propositiones Baii damnatas esse, cum ipsa Bulla dicat: *Non nullas posse aliquo pacto sustineri*: quarum certè una hæc est; & quidem si solitariè sumatur, & seorsim consideretur, certa omnino, & tuta est. Respondet secundo. Dato damnari illam, uti vult Suarez, in eâ serie contentam, nihil inde sequi contra nostram sententiam; Nam ea solum damnatur, ut inquit Bulla, in rigore, & propria verborum sensu ab assertore intento, idest non solitaria, sed conjuncta, connexaque cum aliis, & ut cum illis consentiens; atque hoc modo continet perversam doctrinam

nam: Nam ex propositione 21. & 26. ejusdem Baii, in eadem Bulla relatis, constat, illum sensisse integritatem, & justitiam originalem non fuisse donum Dei, sed conditionem naturæ, ex quo etiam resultat hæresis alia quinquagesima, quæ ex consequenti negat, posse creari hominem sine integritate, & justitiâ originali, qualis nunc nascitur, qui sanè perversissimus est sensus, & minimè ferendus, à quo longissimè abest propositio illa solitariè sumpta, & à quovis alio Theologo pronunciata. Hactenus Macedo.

Ex his patet, totam illam Bajanam conspirationem, cuius Noris insimulatur, vel ipsius P. Macedi testimonio falsam, inanem, ac nullam esse. Profectò nec gutta guttæ similior est, quàm utriusque Scriptoris sententiæ, ut certè Noris furti reus censendus foret, cum Macedi theorematum planè transcripserit, nisi uterque ex communi, eoque limpidissimo Augustini fonte eas doctrinas derivasset, quas postea in sua ipsorum volumina dispersere. Sunt in eadem Augustinianâ Navi Macedus, ac Noris; contra utrumque Bajana tempestas excitatur, idem utrumque naufragium merget, vel benigniori sydere afflante, unâ simul incolumes evadent, ac Augustini aræ votivas tabulas appendent. Noris eas sententias ex S. Augustini Libris evidentissimè deductas, à Macedo his verbis tom. 2. Collat. 10. pag. 596. col. 1. animatus, propugnavit: *Quod obijciunt de Bajo, ut nobis terrorem incutiant, inane est.* Jam illam formidinem supra removimus, & in mente Innocentii, & in Libro de Clavib. Petri. Eamque objectionem occupaverat, & diluerat Vasquez, Turrianus, Ripalda, & tota Schola Vasquii Complutensis. Quare hujusmodi auctores in locis supra adductis: *Difflabis inanem Nubeculam.*

Quod verò accusator quasdam propositiones P. Noris conglomerat, quas similes Bajanis, nullo tamen Baii textu appposito, pronunciat, operæ pretium duxi easdem P. Macedi dictis simillimas demonstrare.

A C C U S A T O R.

Prima. Homo ex peccato originali incurrit in privationem potentiae proximae expeditae ad perfeve-

randum in semel accepta gratia sanctificante. *In Vind.* pag. 65. lin. 20. col. 2.

P. M A C E D U S.

Quaecunque igitur gratia leviter pulsat, cietque voluntatem intra illos terminos actuum inefficacium, quos velleitates dicimus, ea est gratia sufficiens Augustiniana, in quam deflexit illud adiutorium sine quo non statim integri Adami, & Angelorum, quod per se in eo, & proximè tunc sufficiens erat ad operandum, dabatque

integram potestatem, & expeditam propter sanas, & integras liberi arbitrii vires: at verò in nostro infirmo, & misero tantum remote iuvat, nec est integrè, immediateque sufficiens, &c. *In Scriptio Divi Augustini* cap. 8. pag. 81.

A C C U S A T O R.

Secunda. Capitale Massiliensium dogma fuit, communem omnibus esse gratiam. *Lib. 2. Hist. Pe-*

lag. pag. 125. lin. 33. col. 2.

P. M A C E D U S.

Eiusdem est cum veteribus Massiliensibus sententia novorum Semipelagianorum Princeps Arminius, qui

cum teneat universalem cum iis gratiam, Augustinum sibi contrarium fatetur. *Ibidem* cap. 12. pag. 197.

A C C U S A T O R.

Tertia. Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad observationem cujuscunque praecepti. Et infra. Infero in statu naturae lapsae non omnibus da-

ri, nec praesto esse illud adiutorium. *In Vindic.* pag. 42. col. 1.

P. M A C E D U S.

Quod autem haec sit mens Augustini docentis auxilium, quod ex se omnino, & proximè, & integrè erat in statu innocenti sufficiens, nunc in statu ruinae minus

sufficiens sit, atque adeò remotè tantum, & uti diximus, imperfectè sufficiens, tradit expressè magnus hic Auctor Suarez, *Ibidem* cap. 8. pag. 83.

A C C U S A T O R.

Quarta. Relicienda est sententia illorum, qui dicunt gratiam sufficientem semper adesse, nec un-

quam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans. *In Vind.* pag. 43. lin. 31. col. 1.

P. M A C E D U S.

Respondetur ex doctrinâ Augustini, & Tridentini sapientius traditâ, satis esse illud auxilium remotum ad vitanda peccata, non immediate, sed mediatè. Nam constat ex utriusque sententiâ per id auxilium fieri vo-

luntates inchoatas, quae sunt initia quaedam boni, quae cum sint facilia, per illud obtinentur, & iis habitis, majus illud auxilium impetrari, quo praecepta servantur. *Ibidem.*

A C C U S A T O R.

Quinta. Infideles cum in Christum non credant, Dei gratiam ad implendam legem naturalem non pe-

tunt, unde nec eandem observant. *In Vind.* pag. 44. lin. 31. col. 1.

P. M A C E D U S.

Verum cum Augustinus Auctor sit, omnia opera, quae deliberatè ab infidelibus sine ullâ fide, & gratiâ sunt, esse peccata, uti nos cum multis in Cortinâ nostrâ propriâ quaestione monstravimus; necesse est aliter eidem argu-

mento respondere: nam & sententia Augustini supponit sine ullâ fide, & gratiâ, id est sine ullo auxilio sufficienti peccari; quandoquidem opera ita operantium deliberata peccata sunt. *Ibidem* cap. 14. pag. 238.

A C C U S A T O R.

Sexta. Dùm petis, vel antequàm petas, stas sub lege praecipiente, & nondùm habes gratiam adju-

vantem: tunc enim non potes facere, quod lex jubet. *In Vind.* pag. 43. lin. 20. col. 1.

P. M A C E D U S.

Ecce enim ajunt, nempe Augustinus, ac Tridentini PP. facere quod possis, & petere, quod non possis. Ex quo patet, posse nos eo auxilio aliquid, id est exile,

& facile; aliquid non posse, id est illud magnum, & difficile, ad quod sumus ulterius adjuvandi à Deo, ut possimus. *Ibidem* cap. 8. pag. 82.

A C C U S A T O R.

Septima. Illud ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum auxilium Divinum, ad hoc ut possit implere praec-

ptum, nisi Deus infundat gratiam actualem ad operandum. *In Vind.* pag. 43. in calce col. 2.

P. M A C E D U S.

Non solum datur gratia excitans propter difficultatem, & excellentiam operis supernaturalis, quae indiget excitatione potentiae, sed ex aliâ ratione connaturali, quae postulat, ut habitualis virtus (v. gr. fides) excitetur per motionem actualem, ut videmus fieri in

hominibus justis, & sanctis, qui cum habeant gratiam sanctificantem, & habitus infusos, tamen sine excitatione actuali voluntatis non possunt eos exercere. *Ibidem* cap. 5. pag. 4.

A C C U S A T O R.

Octava. Urgente quolibet præcepto non adest gratia necessario sufficiens, nisi intermediâ oratione

actuali. In Vindic. pag. 42. 43.

Est mera impostura; nunquàm illa sententia apud Norim legitur. Nunquid enim Paulus orabat, dum tam illustre divinæ gratiæ lumen accepit? P. Noris pag. 43. in calce: col. 2. disertè tradit, posito præ-

cepto, quandòque auxilium proximè sufficiens præstò esse; aliquandò oratione intermediâ impetrari; & utrumque Sancti Augustini testimonio confirmat.

A C C U S A T O R.

Nona. Infideles finè fide manent tantùm sub lege

præcipiente. In Uindic. pag. 44. lin. 20. col. 1.

P. M A C E D U S.

Quod ad hos, nempe infideles, attinet, videntur gratiâ sufficienti prorsus carere: his argumentis. Primum est. Fides est ostium gratiæ: sed infideles carent omni notitiâ fidei: ergo carent omni auxilio gratiæ. Ibidem cap. 11. pag. 157. Auxilia, quæ his hominibus infidelibus dantur, si qua sunt, ea sunt remotissima, &

à fidelium sufficientibus tantum distant, ut vix appellari auxilia possint. Igitur non erit ab re negare, illa auxilia esse. Pag. 160. P. Noris concedit dari Infidelibus auxilia remota, ut ex propositione 12. statim patebit.

A C C U S A T O R.

Decima. Positâ tentatione: Adamus neutiquàm, nisi inaniter, petiisset vires eidem resistendi. Ibi-

dem pag. 42. lin. 18. col. 2.

P. M A C E D U S.

Consequenter dicere debent, nec sufficientia, nec efficacia auxilia petenda esse à Deo, cum sufficientia semper adsint, & efficacia sint in potestate operantis, cum ab illius consensu desumantur. Lib. 3. de clavibus Petri cap. 3. pag. 171. col. 1. At efficaciam adiutorii finè quo non Adam in potestate ejusdem fuisse, secluso quolibet ulteriori auxilio, probat egregiè Ma-

cedus integro volumine, quod scrinium nuncupavit. Audiatur pag. 49. Erat enim illud Adami adiutorium Possibilitatis, excitans proximè, & constituens in actu primo potentias, aptè illustrans intellectum, & ciens voluntatem, ut Nihil ei ex parte adiutorii deesset ad agendum, si vellet agere prò suo arbitrio.

A C C U S A T O R.

Undecima. Ex Sancto Doctore probavimus non durius loqui, qui asserat in hypotesi, quòd sola lex jubeat, nec gratia proximè sufficiens adsit, eam-

dem legem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Ibidem pag. 44. lin. 29. col. 2.

P. M A C E D U S.

Verum quidè est utrumque: non omnibus gratiam præstò esse, nec finè illâ rectè agi posse, cum utrumque sit Augustini: Non tamen inde sequitur: peccari in eo, quod vitari nequit. Potest enim cum necessitate in specie stare libertas in individuo, & sublatâ libertate contrarietatis, manere libertas contradictionis. Undè non

repugnat, hominem infidelem finè gratiâ esse determinatum ad unam tantùm partem contrarietatis, idest ad malum inspecie, & tamen esse liberum ad actus malos singulares, atque adeò libertate peccare. In Cortinâ quæst. 1. art. 7. pag. 99.

A C C U S A T O R.

Duodecima. Infideles habent auxilia quædam remota, undè non patiuntur antecedentem necessita-

tem peccandi, & ideo non excusantur. Ibidem pag. 44. lin. 38. col. 1.

P. M A C E D U S.

Auxilia, quæ his hominibus infidelibus dantur, si qua sunt, ea sunt remotissima, & à fidelium sufficientibus tantum distant, ut vix appellari auxilia possint.

In scrinio cap. 11. pag. 160. Viden, ut rigidius quam Noris, loquatur.

A C C U S A T O R.

Tertiadecima. Sententia Augustini de prædestinatione ad gloriam finè ullis prævisis meritis, est

doctrina de fide. In Vindic. pag. 45. 94. 108.

Hæc propositio nusquam legitur in locis citatis. In Vind. pag. 94. lin. 39. col. 2. scribitur Hormisdam sententiam Sancti Augustini de gratuita prædestinatione probasse. At ex his non infert esse doctrinam de fide: nam Pontifices ita approbant etiam sententiam Immaculatae Conceptionis, quin eandem, uti de fide, credi velint. Pag. 108. lin. 53. col. 2. scribit

Petrum diaconum, ac Ecclesiam Lugdunensem sententiam laudatam, uti dogma Catholicum statuisse. Hoc constat ex libro Petri Diaconi de Incarnatione, & gratia cap. ultim. & ex opusculo de tribus Epistolis cap. 35. Legatur Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 11.

A C C U S A T O R.

Quartadecima. Concupiscentia secundum propriam suam essentiam est mala, non autem secundum

imperfectionem annexam. In Vindic. pag. 15 lin. 16. col. 1.

P. M A C E D U S.

Unde concupiscentia ne indifferens quidem esse potest, cum inclinet ex se ad peccatum, & peccati fomes sit, & effrenatâ licentiâ feratur. Igitur malum est, quamquam non sit peccatum. Itaque vitium naturæ est, contractum ex peccato, non proprietas innata. Lib. 4. de

Clavibus cap. 10. pag. 370. Itâ habitus vitiosus est essentialiter malus, non per accidens ob imperfectionem annexam, quia imperfectio ipsa pertinet ad essentiam, seu formale constitutum illius.

Ex collatis hucusquæ utriusque scriptoris sententiis, optimè, Illustr. Domine, intelligis, Noris assertiones, non quidem Bajanis erroribus similes, sed doctissimi Macedi thesibus esse simillimas. Macedus eo in studio Norisio Augustinianam lampadem prætulit, quo procul à Bajanis præcipitiis, regiam ad veritatem viam inoffenso pede calcaret. Itaque lusit operam trutinator, dum Baii, ac Noris sententias geminâ velut lance exequare conatus est; nam apparvere mendaces filii hominum in stateris. Unus Macedus libripendit imperitiam, neque enim dolum dixero, propalavit, ac Norisium invidiæ, quam eidem ex Bajano nomine librator consciverat,

exemit. Itâ eruditus, ac optimus senex nullo aut pretio, aut prece conductus, imò nequidem cogitans tam amicum, tam strenuum, tam deniquem invictum Noris advocatum egit. Quod tamen non ex destinato Norisio profuit, nullum eidem fortè beneficium contulisse videri possit: Nam, ut inquit Seneca lib. 6. de Benef. cap. 8. *Beneficium aliquis nesciens accipit, nemo à nesciente.* Verum quod toties in illum tam liberali manu laudes effudit, ac Sancti Augustini sententiâ à Bajano errore vindicavit, plurimum eidem gratiarum Norisius referet: certè debet.

CONFUTATIO
PALINODIÆ

SUB NOMINE

P. HENRICI NORIS

PUBLICATÆ,

AUCTORE

ANNIBALE RICCIO

Veneto, Sacræ Theologiæ Baccalaureo.

CONFUTATIO

PALINODIA

AD V. M. W.

P. HENRICI NORIS

PUBLICATA

AUCTORE

ANNIBALE RICCIO

Veneto, sacre Theologie Baccalarius.

ANNIBAL RICCIUS PHILALETHIS.

Ogor iterum, Lector optime, è sypario in scenam prodire, & alteram vel invito genio, fabulam ludere: siquidem intelligo, P. Norisii Adversarios deridiculas rursus strophas neetere, dum novas scriptiunculas illius nomine dosolâ arte incrustatas evulgantes, cum invidiam, tum periculum in dies eidem moliri non cessant. Equidem ineunte hoc ipso, qui nuper exiit, anno 1676. Norisium, veluti omnium hæreseon recoctorem, per summam calumniam traduxerant. Dein apud publicos magistratus novam accusationem urgebant, quod idem Sacræ, eique singulari nobilissimæ Provinciæ dignitati injurius fuisset, quippe qui illam à schismate derivatam contenderit. Postea quibusdam propositionibus parallelis inductis, eundem apud Eminentiss. PP. qui Catholicæ fidei sartæ testæ servandæ præsident, detulerunt, quod Michaelis Baii errores suis in libris recuderet. Sed neutiquam hic stetit Adversariorum conatus; nam Germanitates, ut eorum verbo utar, totâ fallendi arte contextas publicarunt, ut illum Jansenio similiter loquutum ostenderent. Verum sacris, ac prophanis Tribunalibus multiplici accusatione fatigatis, quasi Purpuratorum Patrum, quam nudius tertius imploraverant, suspectam fidem haberent, Christum Dominum Judicem appellarunt, hunc planè titulum accusationis libello præfigentes. *D. N. Jesu Christo Crucifixo*; quam delationem ficto Humberti Carthusiensis nomine subsignatam, quaquaversum sparsere. Quis autem hominum audaciam non miretur, qui cum per se loqui aut nolint, aut nequeant, quò omnem in accusando pudorem exuant, aliena sibi nomina imponunt, ipsa religiosi silentii claustra irrumpunt, atque Ascetam rigidioris vitæ instituto taciturnitati addictum, tot mendaciorum loquacissimum fingunt; nec verentur ad tremendum Christi Tribunal mentito nomine, ac tot dolis, & præstigiis instructos accedere. Etenim in eo scripto rara periodus mendacio immunis est, quemadmodum Norisius satis prolixâ apologiâ, quam Romam misit, luculentissimè demonstravit, ut ex ejusdem ad amicum litteris intellexi. Decimus ferè mensis agitur, cum edita à Norisio volumina ad supremum Romanæ Inquisitionis Tribunal delata sunt, & adhuc lentâ manu censura premitur. At illi diuturnioris moræ impatientes, Jesu Christi Judicium sollicitant, his planè vocibus ad calcem nuncupatoriæ epistolæ formidandum Mortalibus Judicem Deum compellantes: *Surge Domine, iudica causam tuam; A quo sanè eos audire deceat: Filii hominum nolite ante tempus judicare.* Etenim quæ hos homines intemperies transversos agunt, ut adeò molestè ferant Romanam censuram in perendinum trahi, ut eo accuratior, quo maturior feratur? Enim verò subridens hæc mihi met, non semel insusurravi. Videtis, ne quispiam Adversariorum Divini etiam Judicii tarditatem incusans, Norisium obtorto collo ad inferos trahat, ac Minoi, vel Rhadamantho reum sistat, illud Poetæ vociferans:

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

Cum de repente Norisium imperitissimi vulgi iudicio circumventum video, ac statim nullâ quæstione habitâ, imò vel nullâ interrogatione instante, suos illum sponte errores fateri, ultroneam palinodiam canere, dicta indicta velle, ac veniam coram plebe humillimis precibus postulare. Vix oculis meis credidi, cum censuram, ac palinodiam Italico Idiomate sub Norisii nomine per dolum publicatam inspexi; ut non jam sæculares Magistratus, non sacer Purpuratorum PP. confessus, non denique Christus ipse, quorum omnium Tribunalia appellaverant, sed pistores, lanifici, tonsores, ipsæque mulierculæ legendi tantum gnaræ, cum Norisium suos errores publicè expugnantem audiunt, totam adversariis causam statim adjudicent. Quod si Principum leges in publicarum tabularum corruptores tam severè animadvertunt, haud equidem minori supplicio is puniendus est, qui supposititio scripto virum ingenuum, ac severiores musas colentem, tot mendaciorum portenta, quæ ne quidem somniavit, effutisse commentus est. Verum quamvis tantæ imposturæ architectus legem Corneliam illudere, & latere mortales Judices possit, ultorem latere non potest Deum. Hac malignâ nocendi arte, hisce dolorum cuniculis, hisce supposititiis scriptiunculis pessima olim capita Hieronymo doctissimo, eidemque SS. Orthodoxi orbis Doctori insidias instruxere, nempe scriptum quoddam sub ejusdem nomine evulgantes, in quo multiplicium errorum palinodiam canere fingebatur. Quid ni igitur Norisius iisdem planè insidiis impetitus, cum eodem reponat, Lib. 2. in Rufinum, *Ego taceo, & litteræ non meæ loquuntur contra me. . . . Qui hoc ausus est facere, quid aliud non audeat?* Unus, idemque Proteus, mutatis subindè formis, longiorem hanc fabulam ludit; cujus sanè insultus generoso potius silentio despiciendi forent, quàm solidâ responsione confutandi: at ne ex eorum imposturis quidpiam detrimenti veritas patiatur, cogimur tam futilibus Strophis retexendis, unam, & alteram horam impendendo perdere, quod tamen antequam præsto, res mihi paulò altius repetenda est.

Nuperus Censor propositiones quasdam parallelas concinnarat, conatus demonstrare, Norisium in iisdem cum Bajo concinuisse. Verum manifestam earumdem thesium dissonantiam ex P. Macedi scriptis ostendi; hic enim non uno loco easdem propositiones se cum Norisio, & quidem longè à Bajano sensu remotas, defendere affirmaverat. Mirum dictu, quanto cum plausu à doctis quibusque mea illa non minùs vera, quam ingeniosa defensio excepta est: Siquidem docti, ac boni illius senis verba adeò Noris dictis conformia exhibui, ut non interprete, sed lectore tantum opus esse videatur. At nescio, quis homo importunus, & mendax scriptum quoddam, furtivis typis excusum, sub nomine P. Noris in vulgus emisit; hoc illi titulo præfixo: *Censura del P. Enrico Noris sopra le risposte raccolte dal P. Annibale Riccio*: in quâ quidem opellâ fingitur Norisius palam denunciare nusquam laudatarum thesium Macedum secum sensisse. Non possum

autem

autem non in Stomacho ridere, cum bellissimum Cennia librum ingredior; nam uno, & altero verbo se veritati litare testatur, qui pura puta mendacia loquitur, ac plebeculæ, ad quam scribit, fucum facit. Porro hæc Norisium loqui mentitur.

Il mondo letterario avrà forse veduto (au creduto?) eh' il P. Maestro Macedo sia stata consapevole di quanto nella Scrittura delle risposte parallele sta divulgato: così che ciò in essa s'adduce, sia costante opinione di quel grand'Uomo.

Parciùs hoc: non magnus homo, qui plurima scribit.

Optima qui potuit scribere, magnus homo.

E pure come sono dottrine distantiissime dalle sue, così da lui ne anche furono fatte degne d'un'occhiata.

Ita quidem omnes, quibus integer oculorum usus est, in laudatis thesibus Macedum Norisio similiter loquutum viderunt. Num cuipiam, cum primum illam consonantiam aspexit, oculi doluerint, nescio. Cum P. Macedus traditam abs se doctrinam, plurium testium numero firmaturus, Norisium quoque cum laudis præfatione tam nobili scriptorum centuriæ inseruerit, quâ fronte de suis sententiis Norisius scribat: Sono dottrine distantiissime dalle sue? Videtis, quàm supinæ hallucinationis Macedus insimuletur, qui Norisio diversa planè sentientem, testem appellaverit. Clamat Macedus tom. 2. Collat. pag. 596. col. 2. v. 9. *Accedit novus, & clarus scriptor Noris in suo Libro de Historia Pelagianâ: Audin, ut Macedus suo illum lateri adjungit? Cur ergo Norisius Macedum à se remotissimum fingat?*

Perche egli dice il contrario nelle proposizioni, che sfacciatamente gli s'impongono, e servano tre per prova: una è: omnia opera infidelium sunt peccata: come io scrivo, & affermo essere di Santo Agostino vera, e legitima; e pure esso nella sua Cortina, e nella mente d'Innocenzo sostiene, che: Non omnia opera infidelium sunt peccata, sed ea tantum, &c. quale anche nella Logichetta si vede contraddittoria alla mia.

Hæc Norisium scribere? vah putidam imposturam! Ad talionem libri. Hæc ille tradit in Vindictis Augustinianis cap. 4. §. 5. pag. 58. lin. 51. col. 1. *Respondet tertiò infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoverentur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc disertè S. Doctor cap. 24. de Gratia Christi, ubi recitato illo Scripturæ Sacræ de Absuersione testimonio, &c. Bajus verò nullos actus bonos ex Dei gratiâ ab Infidelibus fieri volebat. Næ ille affirmat, omnia opera Infidelium esse peccata, qui palam pronunciat, Infideles aliquos actus bonos elicere, qui peccata esse non possunt? Adeat calumniator suam, quam appellat, Logiculam, ac videat, num hæc duæ propositiones: infideles aliquos actus bonos eliciunt, quæ Noris est, & altera Baii: infideles nullos actus bonos eliciunt, sint contradictoriæ. Quod si neget, non ad Petri Hispani sumulas, sed Anticyras mittendus est. Verum adeò manifesta est illatæ Norisio calumniæ falsitas, ut Lectorum tum patientiâ abuterer, tum etiam oculis diffiderem, si eandem pluribus confutarem. Sed iterum quæ sua eidem somnia affingat, audiamus.*

L'altra: omne, quod non est ex fide, peccatum est: quale sostengo essere proposizione di S. Agostino, e l'intendo vera per la Fede Christiana abi-

tuale, e lui intende di qualche barlume di Fede eccitante, e transeunte.

Conchas faciliùs à scopulo, quàm Norisium eà in sententiâ à Macedo divelles. Cum vir eruditus pag. 597. col. 1. dixisset, expositionem S. Augustini in illa Apostoli Rom. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est, erroris à nonnullis audacioribus appellari, Remitto, inquit, Lectorem ad eruditissimum P. Henricum Noris, qui in eà, quam laudavi, Pelagianæ Historia, in Vind. August. cap. 4. §. 5. evidenter ostendit, eam esse Ecclesiæ, Pontificum, & Patrum locum illum Pauli de fide, prout est virtus Theologica, intelligentium. Itaque non modò Noris sententiam probat, verum etiam testatur, ipsum evidenter ostendisse eam Ecclesiæ, ac Patribus probari. Huc te volo. Vel vir insignis putavit, laudatam interpretationem à Norisio intelligi de fide per modum actus, vel per modum habitus. Si primum dicas; Jam vides Macedum Norisio consentientem; sin alterum malis: Videtis, qualem accurato Theologo hallucinationem imponas, qui erroneam Noris explicationem evidenter Ecclesiæ, ac Patribus probatam affirmavit. Enim verò ubinam in Norisii Scriptis vox habitualis insonuit? Imò tantum abest, ut textum Apostoli de Fide Christianâ habituali intellexerit, ut disertè cap. 3. §. 4. pag. 22. lin. 63. col. p. pronunciaverit: *Solam Fidem acquisitam sufficere.* Est-ne Fides acquisita idem, ac fides habitualis infusa? Imò hoc est mendacia venditare, ac Lectoribus fucum faceret. Pergit Impostor.

La terza, che colla necessità possa accoppiarsi la libertà con l'esclusione dell'indifferenza: pretendendo io in questo seguir S. Agostino, fondandomi ne Libri imperfetti contro Giuliano; e Macedo nega tale necessità, nè s'è mai persuaso essere quei Libri del S. Padre; anzi come io mantengo, e seguo l'interpretazione di Giansenio, e Baio, così Macedo riprovandole, tutto s'impegna ad esimere il Santo del sentire con la Dottrina loro, e delle loro imposture.

Rectè olim Romani parens eloquij exclamavit: magna vis veritatis, quæ contrà hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias facile se per se ipsam defendit! Haud ita potuit Impostor miseram hanc scriptiunculam veritatis fucò vestire, & ornare, quin spontè erumperent indicia manifesta, quibus malam artem, ac figmenti artificem manum proderet, ac falsitatem eò impudentiùs retegeret, quò imprudentiùs occuluit. Ità nè Noris omnem & frontem, & timorem posuit, ut in mediâ Italiâ ore planè infrunito diceret: *Mantengo, e seguo le interpretazioni di Giansenio, e di Baio? Et statim adderet, easdem esse loro imposture? Est nè vir ille pistillo obtusior, qui interpretationes, quas palam denunciat esse imposturas, sciens, ac volens, & lequatur, & defendat; idque publico etiam scripto testetur, hoc est, læsæ Fidei suo se ore reum publicet, ac Vaticana in suum caput fulmina accendat? Patent præstigiæ, detecta fraus, dolus omnis jam palam est. Num verò Noris in dogmate de libertate non quidè à necessitate, sed tantum à coactione, damnatam Jansenii opinionem sequatur, ex hac utriusque Scriptoris anthithesi declaratur.*

J A N S E N I U S.

Infideles carent gratiâ sufficienti ad salutem tum proximâ, tum remotâ, & omnibus principiis ejus.

N O R I S.

Quamvis infideles careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen quadam auxilia remota; unde non parum Est.

Est titulus capite 1. libro 3. de grat. Christi sal-
vat.

Rursus qua fronte Noris testari auit, Libros operis imperfecti contra Iulianum à P. Macedo S. Augustino abrogari, ac in apocryphorum quisquiliis detrudi, qui sciat, eosdem à S. Martino, & Agathone Romanæ Ecclesiæ Pontificibus, & ab OEcumenicâ Synodo VI. S. Doctore deputari? Cur Macedum religiosissimum virum Catholicæ Ecclesiæ iudicio, imò sibi ipsi adversari affirmet? Etenim toties iste præsertim in Cortinâ, eosdem Libros appellat, eorumque testimonio suas Sententias communis. At bellissimam fabulam prosequamur. Hæc de P. Macedo alieno ore Noris affirmat.

Che tanto è, che i suoi sentimenti s'accordino co' miei nel modo, che le dette risposte concludono: quanto che lui si obbliga, che ogni volta gli venga dimostrata ne' suoi libri una delle mie proposizioni da lui censurate, e approvata dottrina sua, nè farà publico cartello di retrattazione, detestazione, e abiurazione in ogni forma solennissima.

Quis Pythius Apollo Macedonici pectoris arcana Norisio revelavit? qui nocturni lemures severiora hominis consilia eidem in aures insusurrarunt? qui bonus, malusve genius absentis Macedi animum indicavit? Num illa fortè ex Tullii Libris de divinatione intellexit? Hoc scio, P. Macedum recitatas propositiones P. Noris testimonio confirmasse. Patent Libri, neque olim dicta indicta esse queunt, nullis jam officiis subliniri Lectoribus oculi possunt. Quod scripsit, scripsit. Vno verbo rem conficio: vel eadem Noris dixit, quæ Macedus, vel diversa. Si eadem, cur hoc neget? si diversa, cur illum Macedus laudat? cur lectores ad illum remittit?

Altera jam scena aperitur: ac Norisius novam fabulam alienis focis ornatus ludit.

In verità che questa risoluta deliberazione mi è stata di stimolo acutissimo, per imitare l'ingenuità di sì grand' Uomo, e dar principio à sodisfar' il Mondo, che aspetta qualche mia giusta retrattazione. Onde ben esaminare le proposizioni del mio Libro, e viste quelle sono degne di censura, comincerò à ritrattarmi dall'impostura di Semipelagianismo al gloriosissimo, e dottissimo S. Vincenzo Lirinese.

Hæc est ridicula palinodia, quam antè biennium quasi Norisii manu exaratam, publicaverant, & quidem iisdem omnino verbis contextam, ut cum nihil novi contra eundem garrere possint, rancidas modò Strophas repetant, ac recoctam crambem reponant. Semipelagianorum sententia fuit, gratiam omnibus offerri, non tamen universis, ac singulis applicari, sed iis ut plurimum dari, qui prius eandem peterent, quærent, ac pulsarent, ne Deus sine ullâ industriâ, sine studio, sine labore, inertibus, atque otiosis sua dona conferre videretur. Vincentius cap. 37. Commonitorii errare dicit asserentes quòd magna, & specialis, ac planè personalis quædam sit Dei gratia, adeò ut sine ullo labore, sine ullo studio, sine ullâ industriâ, etiamsi nec petant, nec quærant, nec pulsant &c. ubi specialem Dei gratiam vult esse effectum laboris, studii, ac industriæ, quibus petimus, quærimus, ac pulsamus, cum tamen ipsamet gratia specialis, & personalis sit causa petendi, quærendi, ac pulsandi. At Sancti Augustini discipuli asseriebant, dari hominibus gratiam specialem, ac personalem, & si nec peterent, nec quærent, nec pulsarent, cum adhuc etiam à Deo infundatur, ut petamus, ut quæramus, ut pulsemus. Quis au-

tur antecedentem necessitatem peccandi. In Vind. cap. 3. § 6. pag. 44. lin. 37. Col. 1.

tem nesciat, petere, quærare, ac pulsare fuisse illas veluti ansulas, vel occasiones, quas Massilienses præmittebant, ad hoc, ut specialis, ac personalis gratiæ donum rationabile judicaretur? Sed inquit: non addere Vincentium propriis viribus. Insulset. Putasne Massilienses unum illud, & alterum verbulum semper addidisse? Viden, ut Vincentius speciali, ac personali gratiæ industriam, laborem, ac studium invicem opponat, ut illa horum effectus, non autem causa intelligatur? Nullus reapse petit, quærit, aut pulsat, nisi speciali, ac personali gratiâ ad eosdem salutes actus præmoveatur: igitur specialis gratia datur, etiamsi quis illam non petat, aut quærat, cum ideo detur, ut quærat, ac petat. Si Vincentius Augustini sententiæ adhærebat, cur illud verbum omisit, quo solo à Massiliensium opinionione discrepare videretur? Scribebat Vincentius in Provinciâ, in quâ id temporis docti quique Augustino adversabantur, præter paucos perfectæ gratiæ intrepidus Amatores, teste Prospero in Epistola ad S. Doctorem. Utitur iisdem verbis, laboris, studii, atque industriæ; Item, quærendi, petendi, ac pulsandi, quæ Massilienses illis in disputationibus invexerant, ac suæ Scholæ propria fecerant: Quidni igitur Vincentius eadem repetens, unus illorum fuisse jure, ac merito dicatur? His addatur arguta quidè, sed falsa Epistolæ Celestini interpretatio, & non obscurè quâ in sententiâ fuerit, apparebit. Pergit argutari.

Anche per altro capo evidente apparisce libero data sospetto il medesimo Lirinese; perche per opinion' anche mia ei non puote apprendere quell' errore sotto l' Abbate Fausto, avendo io avuta quella sentenza nel lib. 2. cap. 11. ove dissi: Cum Abbate Fausto, sub Abbate Fausto, cum cancellitis Lirinensibus.

Didicit eam opinionem, uti scitè vir multæ eruditionis Garnerius notavit, ex Libris Cassiani, ex quibus illam cæteri hauserunt. Cum verò Norisius scripsit, sub Abbate Fausto Vincentium Massiliensem sententiæ accessisse, id juxta vulgarem opinionem dixit; omnes enim putant Commonitorium apud Lirinam scriptum fuisse, quod tamen Noris ibidem negat. Hinc pag. 126. v. 38. col. 2. hæc ait: Vincentii sub eodem Fausto Monachi, ut volunt, artem non detexit. Audin ut volunt? Potuit ne clariùs ostendere, se juxta aliorum placitum loqui, quod tamen inferiùs confutat? Ut Norisium antilogiæ insimulent, ea verba supprimunt, quæ omnem contradictionem ab ejusdem scriptis eliminant. Sed en alteram ejusdem antihistoriam.

Essendo io stesso affermo quell' epistola di Celestino essere stata approvata, & accettata dal predetto Vincenzo Lirinese nelle Vindic. cap. 8. pag. 106. lin. 1. col. 2. nel qual luogo scrivendo di queste lettere di Celestino, dissi: Idem Vincentius Lirinensis easdem producit in Commonitorio adversus prophanas vocum novitates, easque plurimùm commendat. Adunque ciò, ch' io altra volta dissi, cioè che il Lirinese abbi estorto il senso di quelle lettere à favore del suo errore, e contro Prospero, ora dichiaro per ritrattato, rammentandomi di quelle parole, che seguitano: Quâ fronte Vincentius eas sibi favere literas jactasset, quibus ipsiusmet opinioniones condemnabantur? Conosco queste parole per mie, colle quali ri-voco ciò, che prima di quelle lettere giudicato, e trattato avevo.

Papæ i qualem Norisio Chimæram obiciunt? Vincentius litteras Cælestini admisit, uti etiam cæteri Massilienses admisere. Igitur neutiquam eandem in Augustinianæ sententiæ defensores retorfit: Non vidit Norisius hujus consecutionis necessitatem. Scribitur de Massiliensibus cap. 3. appendicis ad litteras Cælestini: *Eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ Sacratissima Beati Apostoli Petri Sedes contrà inimicos gratia Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit.* Illi ergo, utporè viri Catholici, litteras Cælestini receperunt; verùm pro suâ ipsorum sententiâ eandem loqui contestabantur. Hanc chordam mox iterum pulsabo. Cæterùm in posteriori textu cùm Norisius scripsit: *Quâ fronte Vincentius eas sibi favere litteras jactasset, quibus ipsius met opiniones condemnabantur?* Negat opinionem Vincentii, ac sociorum damnatam fuisse à Cælestino; quippè qui haud illius appendicis auctor sit, sed hæc Cælestini litteris assuta fuerit. Dum verò ait, *ipsiusmet, nempè Vincentii, opiniones condemnabantur;* ea, quæ antea scripserat, expungit? Imò disertè, ac luculenter errorem Vincentii designat, asserens in illâ appendice, ipsius opiniones condemnari. Et quidè cur Norisius palinodiam caneret, cùm videat viros doctrinâ, & eruditione illustres, suæ ipsius sententiæ albos calculos adjicere, & eandem suis libris inferere? Hæc scribit Pater Paschasius Quesnellus Presbyter Oratorii Parisiensis disert. 3. p. 2. operum S. Leonis pag. 397. *Si pro parte, vel appendice litterarum Cælestini Papæ habita tunc essent ejusmodi capitula, itane pudorem omnem abjecisset Vincentius Lirinensis, ut pro se suisque scriptum esse à Cælestino in illis litteris tam grandi vâbâ personaret, ut fecit in suo Commonitorio? qui enim ausus est novitatis notam Augustini adversariis à Cælestino injustam, in Sancti Doctoris discipulos rejicere; veritus esset, ne tam apertis definitionibus capitulorum, quibus suorum Massiliensium, & Lirinensium errores sapius proscribebantur, revinceretur, ac impudentis argueretur mendacii?* Hæc vir eruditissimus in litteras miserat, antequam Norisii librum evolveret: nam ibidem pag. 417. *His, inquit, ita scriptis, jamjamque prælo subiiciendis, incidi in vindicias Augustinianas doctissimi viri Henrici de Noris, ex quarum cap. 8. plurima scit, sine cereque scripta huc transferenda essent; sed quoniam infiant opera, sufficiat locum indicasse, quem adiisse lectorem nequaquam penitebit.* Abeat igitur Impostor cum fictâ suâ palinodiâ, eamque in suo grege crepet; quandoquidè tanta illum mentiri portenta delectat. Sed iterùm commentatur.

Non posso non rinvocare con piena retrattazione quelle quattro gravissime ingiurie da me con più passione, che verità inferite à S. Vincenzo Lirinese, quali, se fossero vere, mostrarebbero essere ingiusta la di lui Canonizzazione. La prima: che fu bersaglio del suo commonitorio la fama di S. Agostino, contro il quale egli lo scrisse.

Nugas, ac gerras germanas loquitur; quatuor crimina fingit, quæ nulla sunt. Hoc tibi familiare, idque turpissimum crimen est, tua somnia, ac imposturas alteri affricare. Quò pressius, ac brevius adversarii dictum refellam, libeat hunc syllogismum inducere. Antiqua tantùm dogmata defendenda, ac tradenda sunt, nova verò fugienda; atqui Augustini sententia de efficaci Dei prædestinatione ad fidem, & perseverantiam finalem, est novum dogma, hoc igitur cuique fugiendum est. Ita planè Massilienses ratiocinabantur, quibus minor illa propositio certa erat; undè Prosper scribit ad Au-

gustinum: *Multi ergo servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in Sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui, quicquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti.* Et versùs finem: *illud etiam qualiter diluatur, quasumus, patienter insipientiam nostram ferendo demonstrates, quòd retractatis Priorum de hac re opinionibus, penè omninò par invenitur & una sententia, quâ propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.* Idem scripsit id etiam temporis Hilarius ad eundem S. Doctorem: *Hoc etiam, inquit, de aliorum libris, quorum est in Ecclesia auctoritas, faciunt, quòd perspicit sanctitas tua non parùm posse jurare contradictores, nisi majora, aut certe paria proferantur à nobis.* Non enim ignorat prudentissima pietas tua, quantò plures sint in Ecclesiâ, qui auctoritate nominum in sententiâ teneantur, aut à sententiâ transferantur. Quibus S. Pater cap. 14. de Prædest. SS. rescripsit: *Si hujus ergo sententiæ defensionem ex Divinorum eloquiorum nos præcedentibus Tractatoribus promeremur; profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquiescerent, hoc enim significasti litteris vestris.* Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui, priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari, quòd procul dubio facerent, si respondere talibus cogrentur? Idem tamen cap. 19. de Dono perseverantiæ, inductis Cypriani, Nazianzeni, ac Ambrosii testimoniis, suam sententiam confirmat. Itaque Massilienses certò sibi persuaserant, novam esse Augustini sententiam, nec quidpiam secus opponere sciebant Prosper, Hilarius, ac pauci id temporis Sancti Augustini discipuli. Hinc factum est, ut Vincentius majorem adducti Syllogismi propositionem probandum assumpserit, quòd non minori eruditione, quàm elegantia præstitit in Commonitorio, in quo Sancti Augustini sententiam neutiquam oppugnavit, quæ quòd vera erat, antiquissima etiam habenda est, quamvis compertum non sit, sanctum illum virum eo tantùm consilio scripsisse, ut suo illo volumine Augustinianæ sententiæ novitatem oblique pulsaret. Hinc prudenter Norisius scripsit eo loci pag. 127. ver. 19. col. 2. *Cum Augustini fortasse doctrinam de prædestinatione veluti per cuniculos eo opusculo subruere tentaret.* Nec tamen S. Doctoris famam impetivit; aliàs Augustinus, dum adversus S. Cypriani opinionem tot doctissimis voluminibus conflixit, SS. Martyris famæ injurius fuisse diceretur.

La seconda: Che habbi ingiuriati con titolo d'Eretici i Discepoli del mio Santo medesimo, e censurata d'eretica la Dottrina inespugnabile dello stesso.

Scribit Prosper in laudatâ Epist. putasse Massilienses sub hoc prædestinationis nomine fatalem quamdam induci necessitatem. Hinc hæreseos notam illam opinionem defendentibus impingebant. Hoc pluribus idem Prosper testatur in Epistolâ ad Ruffinum. Nonne in controversiâ de gratiâ Scholæ sibi invicem adversæ, sibi mutuo Calvinismum, aut Semipelagianismum obiciunt? Vincentius acerbiorē sanè notam, fervente tamen dissensione, adversariis inussit. Quis verò nesciat, quâ Censuræ acerbitate Hieronymus in Ep. ad Theophilum, & Cyrillus in litteris ad Atticum, magnum Chrysostomum perstrinxerint? Neutrius tamen sanctitati ea amariora dicta nocuere, neutrum ex albo Sanctorum expungit. Brevem hanc Sanctissimis viris apologiam donat Baronius ad Anno 412. propè finem: *Homines*

mines enim illi erant, & humanis passionibus obnoxii.

La terza. Che aderendo à i Semipelagiani, à favor loro convertisse la decretale di Celestino, con depravarla.

Cum Cælestinus eâ in epistolâ dixisset; *desinat, si ita res sunt, incessere novitas vetustatem*: nihil interim circa agitatam id temporis controversiam definiens; Vincentius argute suis illam epistolam favorabilem pronunciavit, quippè qui antiquorum Patrum sententiam adversus novam, ut putabant, Augustini opinionem defendebant. Detur id ejusdem erga Apostolicam Sedem reverentiæ, cui quantum etiam cæteri Massilienses deferrent, ex capit. 3. appendicis ejusdem literis additæ, proximè observabam. Cum Alexander VII. in litigiis de attritione literas Apostolicas publicasset, Christianam in disputando modestiam injungens, nihilve eâ de re interim definiens, utraque disputantium factio cum oppositæ præjudicio, laudatas literas sibi favere jactabat: quod ex libellis acutissimi viri Francisci Farvacques Augustiniani Doctoris Lovaniensis, & P. Maximiliani Le Dent Jesuitæ intelligitur. Porro Vincentium memoratas Cælestini literas contra Prosperum retorsisse tradunt viri insignes, qui etiam inter homines ambulant, Lupus, Frassenius, ac Quesnellus, uti postea monstrabitur, nec fictitii illius criminis, cujus palinodia Norisio imperatur, scrupulus illorum quempiam incessit.

La quarta: Che abbinò avuto origine dal di lui Santissimo, e modestissimo ingegno i portentosi paradossi intitolati, Objectiones Vincentianæ, ordite contro la riputazione della dottrina di S. Agostino.

Audiantur Lovanienses tom. 7. Operum S. Doctoris in appendice, ubi hæc objectionibus Vincentianis præmittunt. *Sunt, qui arbitrentur Vincentium hunc Lirinensem illum fuisse, cujus extat opusculum adversus prophanas hæreses novitates: certè hoc tempore in Galliis floruit.* Antè centum fere annos eruditis hominibus ea sententiâ stetit, cui non modò Lovanienses nullam notam inussere, verum etiam eandem, additâ temporis circumstantiâ, confirmarunt. Illæ objectiones à Scholasticis illationes ad impossibile appellantur, in quas ex prioris assertionis consecutione quis ed adigitur, ut earumdem absurditate deterritus, à semel conceptâ opinione resiliat. Et quidem datâ duplici sententiâ Sancti Augustini de efficaci prædestinatione ad gloriâ, ac reprobatione ex præviso peccato originali, nonnè plurimi recentiorum Vincentianas objectiones contra utramque memoratam sententiam restaurant, quin tamen ullam se injuriam Augustino inferre arbitrentur? Vincentii factum nulli reprehensioni obnoxium fuit; Siquidem ea scripsit, vix mortuo ante quadriennium S. Doctore, cum passim una, & altera ejusdem sententia in Provinciâ à viris Sanctitatis, ac doctrinâ illustribus impugnarentur, nec ullius Pontificis, aut Synodi decretis confirmatæ fuissent, uti postea factum est. Et quidem quæ errorum portenta Prædeterminantes, ac Scientiæ mediæ defensores non sibi invicem obiciunt? Id verò eorumdem pietati, ac Sanctimoniz, modò absint sales, ac scommata, neutiquam nocet. Utraque tamen Schola procul se ab objectis erroribus profectur; quos etiam à S. Augustini sententiâ Prosper non minus solidè, quam sapienter removet.

Quis autem à risu temperet, dum videt istos homines fingere tot crimina à Norisio Vincentio impacta fuisse, illumque serâ tandem paenitentia ductum,

eadem unâ liturâ delere. Tantam alienæ conscientiz scrupulosiores isti curam gerunt, cum tamen haud Religioni ducant supposititia scripta vulgare, publicè mentiri, ac aliorum dicta, uti mox declarabo, dolosâ arte corrumpere. Ità dum hac fictâ palinodiâ Norisii crimina eluere mentiuntur, imposturis, dolis, ac fallaciis turpem operam navant, & aliena, quæ fingunt, crimina corrigentes, veris, iisque turpissimis se noxis obstringunt, quarum utinam privatam saltem in sacrâ exomologesi palinodiam recitent, qui publicam aliis imponunt. Sed quid insuper novi ferat Africa, videamus.

Ne l' mio fondamento di liberar il medesimo Vincenzo dalla nota d'Eresia Semipelagiana, perche in quel tempo non fosse condannata, puole susistere, avendo io detto lib. 2. Hist. Pelag. pag. 121. ver. 9. col. 2. Cælestinus Sancti Augustini jam inter superos se Pontifice relati, primus Romanorum Præsulum doctrinam consecravat: che vale tanto, come dichiarala Cattolica, e di canonica autorità; e nel medesimo Libro pag. 237. Cælestinus Apostolica auctoritate adversus Semipelagianos Augustini doctrinam defendit.

Quis hunc verborum prodigum non fateatur, qui ne rogatus quidem, tanta Norisii vice, sibi, suisque simillimis occinit. Norisius cum scriberet, Cælestinum Sancti Augustini doctrinam commendasse, consecrandi verbo usus est, ut eâ voce Apostolici oris majestatem exprimeret; quâ ratione antiquitus ea cuncta, quæ ad Imperatores spectabant, sacra dicebantur; undè sacræ largitiones, sacræ cognitiones, sacrum consistorium, & ipsa epistola per antonomasiam sacra appellabatur. Neutiquam verò dixit, consecrasse, hoc est inter dogmata Catholicæ Fidei retulisse; undè & in altero testimonio adducto scripsit: *doctrinam defendit.* Certè declaravit Sancti Augustini doctrinam nulli contra fidem errori obnoxiam esse. Verum Massilienses, teste Prospero in calce Libri contra Collatorem, tale Pontificium encomium prioribus S. Doctoris Libris, non iis, quos ultimâ ætate elucubraverat, delatum fuisse contendebant. Vincentius verò antiqua dogmata à Patribus accepta, à Cælestino laudata affirmavit; undè eâ solùm ratione Augustini doctrinam laudatam contendit, quatenus cæterorum Patrum sententiis conformis apparebat; in illam verò opinionem, quam de efficaci prædestinatione ad fidem, & perseverantiam novam invexerat, Cælestini elogium non cadere. Falsæ quidem interpretationes; sed quæ Massilienses Catholicos fuisse demonstrant; quippè qui non ausi Romanæ sedis dictis obistere, eadem quælitis utcumque interpretamentis explicare conabantur.

Onde S. Prospero, che prima chiamava Cattolici i Semipelagiani, dopo d'aver impetrato le lettere di Celestino, mutò lo stile, chiamandoli Lupi, Calunniatori, Ipocriti, colubri, serpenti, &c. Non è dunque vero, che la dottrina di S. Agostino non sia stata approvata da Celestino, e la contraria Semipelagiana condannata.

Prosperum appellasti, ad Prosperum ibis. Se deat ille utriusque nostrum honorarius Arbiter, ac sententiam in causâ ferat: Hæc ille scribit in epilogo operis contra Cassianum de Massiliensibus, quos vulgò Semipelagianos vocamus: *Quorum tamen dum adhuc non sunt à fraternâ societate divisi, toleranda magis est intentio, quam desperanda correctio.* Addit hoc Scholion Baronius Anno 433: *Hæc Prosper cum perorat, intelligis Cassianum inter Catholicos professo-*

professores adnumeratum. Consentit Suarez proleg. 5. de grat. cap. 5. num. 6. *Nondum enim erat, inquit, illa sententia hæresis, vel erroris damnata ab Ecclesiâ, ut Prosper in fine Libri contra Collatorem aperte docet Cassianumque inter Catholicos numerat.* Hinc Vasquez 1. p. disp. 89. cap. 4. num. 24. vocat Semipelagianos viros alioqui Catholicos, & religiosos. Sed ad Prosperum redeo. Idem cap. 33. scribit: *Quis hæc prædicari à Catholicis inter Catholicos crederet?* Porro cum illa Prosper in literas misit, diem obierat Cælestinus, cum ibidem Sixtus ejusdem successor à Prospero commendetur. Quod si illos Lupos occultos, calumniatores, & hypocritas dixit, ejusmodi verba Zelus Augustinianæ doctrinæ inter disputandum extorsit; quod enim majori erga aliquem benevolentiam propensi sumus, eò severius excipimus qui contra eundem loquuntur. Fateor, Augustinum dixisse Massilienses non recedere ab illâ damnatâ Pelagii sententiâ: *Gratiam Dei secundum merita nostra dari:* lib. de Prædestin. SS. cap. 2. At illi reponebant, Pelagium admisisse merita perfecta, & de condigno, se tantum occasiones quasdam, & ansulas, quæ ex nobis erumpentibus, utebatur Deus, ne an satis, & omnino otiosis sua dona conferre videretur. Scitè P. Macedus in scrinio cap. 12. pag. 193. *Nec satis, inquit, erit effugio dicere, illos posuisse meritum, & initium meriti in naturâ; Nam in primis id Semipelagiani dicere se negabant. Quamvis verò S. Doctor id responsi egregie confutavit, nil tamen eâ in causâ Cælestinus definivit, alias Prosper nunquam Massilienses appellasset catholicos.* Scribit Vasquez 1. p. disp. 91. cap. 9. num. 57. *Neque incredibile alicui videatur Patres Græcos tantæ Auctoritatis, & doctrinæ in hac fuisse sententiâ: siquidem Massilienses, & per Galliam tot etiam insignes viri in eadem opinione fuerunt.* Res enim admodum subtilis, & difficilis erat ad explicandum donec Augustinus ingenii sui felicitate, ut multa alia, eam nobis explicuit. Imò ipse Augustinus cap. 3. de Prædest. SS. ingenuè fatetur, se adhuc Presbyterum in errore Massiliensium fuisse. Vasquez laudatus caput 10. his planè verbis inchoat: *Cum Cassiano, & Massiliensibus non pauci Scholastici conveniunt.* Et nominat statim Scotum, Gabrielem, Cajetanum, Durandum, Scotum, Driedonem, Ruardum, & alios. Sed talionem passus est; Nam Suarez lib. 4. de gratia cap. 14. recitatâ Vasquii opinione de cogitatione congruâ naturali num. 8. concludit: *non videtur per illum dicendi modum convenienter fieri satis difficultati propositæ, nec sufficienter vitari Semipelagianorum doctrinam.* Quæ consultò hic recitavi, non solum, ut appareat viros doctissimos in Massiliensium errorem vel impegisse, vel magni nominis Theologos id saltem de iisdem judicasse, ut planè excusandi videantur Cassianus, Faustus, Vincentius, aliique Galliarum doctores, qui initio motæ difficillimæ controversiæ cespitarunt, cum post tot sæcula viri celeberrimi in eodem luto hære- re visi fuerint; verum etiam, ut pateat, quàm immeritò Norisius carpatur, quod scripsit Sadoletum incautè, & inscienter in Massiliensium errorem impegisse. At impostor grandiores tibias inflans, ac Norisianam palinodiam vehementiori boatu crepans, addit.

Per fine la mia opinione contradice manifestamente al Martirologio Romano, dove alli 24. di Maggio fa quest' elogio di S. Vincenzo Lirinese: doctrina, & sanctitate conspicuus: ch' essendo vero, non poteva esse Semi- pelagiana, nè meno far chiaro, e conspicuo il mede-

simo Santo, anzi denigrarlo, & oscurarlo.

Bellissimè. Divi Cypriani Martyris sanctitate, & doctrinâ clarissimi elogium recitat Martyrologium Romanum. Nullum igitur Cypriani doctrina lucis defectum passa est, cum rebaptizandos hæreticos tanto conatu contendit? Breve quidem, sed solidum à Melchiorre Cano responsum accipe, quod proluxæ apologiæ loco sit. *Ceteroqui, nemo, quamvis eruditus, & sanctus, non interdum hallucinatur, non alicubi cecutit, non alicubi labitur. Sanctus verò is fuit, qui credidit ab hæreticis baptizatos esse rebaptizandos; Sanctus fuit, qui in Christi corpore, & sensum panæ, & dolorum fuisse negavit: Sanctus fuit, qui in Chiliasarum dogma descendit: Sanctus fuit, qui viro ob adulterii culpam uxorem repudianti, alterum matrimonium concessit: Sanctus fuit, qui animas piorum usque ad diem Judicii veram felicitatem ademit: Sanctus fuit, qui animam hominis ex traduce esse putavit, &c.* Hæc vir doctissimus lib. 7. de locis Theol. cap. 3. Nonne Massiliæ Sancti Cassiani festum solemnè pompâ die 13. Julii celebratur? Nonne S. Fausti Episcopi apud Rejos, extructo templo, memoria consecrata est; qui duo tamen fuere Semipelagianæ. Scholæ Magistri? Profectò doctrina commonitorii S. Vincentii nomen illustrat; Catholicæ fidei traditionem, & acceptam à Patribus doctrinam, antiqua tantum dogmata recipienda esse demonstrat, profanas verò vocum novitates fugiendas, quæ omnia veritati consona sunt. At quod in uno, & altero versu nescio quem lucis defectum subierit, in re adhuc obscurâ, ac nondum per Apostolicam sedem in Catholico lumine collocatâ, cum tamen in cæteris nitidissimos veræ doctrinæ radios quaqua- versum diffundat, humanæ conditioni condonandum est. Agedum, est ne aliud quidpiam, quod Norisius indictum velit?

Confesso ingenuamente la verità, ch' allora stampai, non avendo altro Autore da seguire, che il Vossio. Di poi che son stato impugnato dal Macedo, ricercai altri Autori Catolici, e ritrovai il P. Lupo, & il P. Frassen Franceseano. Ma il primo per favorirmi approvò la mia opinione, & il secondo solamente dice: videtur adhæsisse. C'è un' altro di più, Basilio Ponzio, ma non fa forza, perchè non nomina Vincenzo Lirinese, e solamente dice: Cassianus, Vincentius, Faustus; Onde quel Vincenzo non era Lirinese, ma quell' altro Autore delle obiezioni chiamate Vincenziane. E ancora che tutti questi affermassero la mia sentenza; Isti qui sunt inter tantos?

Dignum patellâ operculum! Cum suppositam hanc palinodiam ex puris putis mendaciis hucusque contexuerit, triplici mendacio eidem colophonem imposuit. P. Lupi volumina Anno 1673. ante Paschalia festa typis excusa prodire, eaque secum in Italiam tulit Illustrissi. D. Airolus Pontificius Inter Nuntius, qui ex Belgio circa Pascha discessit. At Historia Pelagiana mense maio ejusdem anni adhuc Patavinis Typis premebatur. Quis igitur fieri potuit, ut eruditissimus P. Lupus ea de Vincentio tomo 4. pag. 757. inseruerit, ut Norisio suffragaretur, cujus librum nondum viderat? Claudius Frassen insignis Scotista in Academiâ Scoti tract. 2. disput. 3. sect. 1. §. 2. hæc scribit: *Vincentius Lirinensis videtur etiam adhæsisse, & favisse Semipelagianis, censeturque ab aliquibus scriptor objectionum Vincentianarum, quibus S. Prosper respondit.* Quod etsi cætera taceant, hoc sufficienter evincit, quod eodem modo Cælestini Papæ epistolam, quâ se Catholici tuebantur, adver-

hæc & catholicos usurpare non dubitaverit. Et paulò inferius: urgendo tantoperè illud (si) non obscure indicat se criminationem Prosperi, & Hilarii pro falsà habere. Audin, quid dicat? Testatur, Vincentium Cælestini Epistolam in Sancti Augustini discipulos retortisse, ac delationem Prosperi non obscure falsitatis insinulasse. Cur ergo officias facis imperiis, ac miserrimæ plebi, ad quam scribis, fabulas vendis?

Sed non minùs putidum mendacium est, quod de corrupto Poncii testimonio commentatur. Nam hic insignis Theologus 1. p. Relect. de gratiâ cap. 4. inscripto, de errore Semipelagianorum, pag. 40. v. 13. scribit: *Præcipui inter eos fuere Cassianus Chrysostomi discipulus, & à quo suos errores de gratiâ didicisse existimant nonnulli, sed falsò, ut ostendam postea, & Vincentius Lirinensis, & Faustus Regiensis.* En ipsis summa Basilii Poncii verba; qui Vincentium Lirinensem Massiliensibus accenset, ac Lyrinensem cum, effert. Callidè quidem, sed suismet imposturis satis accommodè pseudo palinodiam Italicè scriptam publicarunt. Quis enim è plebe appellata à Norisio testimonia repetat? Hinc fingunt eadem à Norisio corrupta, cum hujus planè criminis illi rei convincentur. At quid promptam horum ad mentiendum audaciam miremur? Nam longè illis facilius fuit unum verbum textui Poncii subtrahere, quam tot verba Norisio per dolum appingere. Inauditum herclè facinus moliti sunt; nusquam enim accepimus, quempiam adducta à semet in sui defensionem testimonia, & quidem suæ causæ validissimè suffragantia, abjecisse. Id tamen stoliditatis Norisio affricant, qui locupletissima, ac certissima Frassenii, ac Poncii testimonia, dudum à se in iudicio adversus accusatorum calumnias appellata, non solum repudiavit, sed etiam, ne sibi patrocinari viderentur, stultè corruerit. Verùm duo insuper testes audiendi sunt. Joannes Garnerius Jesuita in notis ad Marium Mercatorem disert. 1. de Auctoribus hæreseos Pelagianæ cap. 6. pag. 150. col. 2. confutans doctissimi Vignierii opinionem, scilicet Faustum Abbatem Lirinensem tum primùm errores Semipelagianos forbuisse, cum Julianus Pelagianorum antesignanus Anno 440. Italiâ pulsus, in Lirinum se recepit, hæc scribit: *Deindè si qua Pelagiani erroris fuligo Lirinensibus adhæsit, ut adhæsit sanè, ea certè non ex Juliani, sed ex Cassiani societate, & multis quidem antè annis, ut ex Commonitorio Vincentii intelligitur, afflata est.* Ita vir eruditus in Commonitorio, quod anno 434. à Vincentio scriptum fuit, Semipelagianismi notas advertit. Huic suppar accessit P. Paschasius Quesnellus p. 2. operum Sancti Leonis Magni disert. 3. num. 5. pag. 410. *Vincentius, inquit, Lirinensis clarissima etiam Cælestini Papæ pro Augustino verba ex Epistolâ ad Gallos, non dubitavit Sancti Doctoris defensoribus objicere, tamquam contrà eum emissâ à Pontifice, qui dum scripsit: ut desinat incessere novitas vetustatem: Augustinum, tamquam novitatis inventorem arguerit, &c.* Hujus scriptoris Testimonium Norisius Antonio Magliabeco, viro omni eruditionis genere insigni, ac toto literario orbe celeberrimo, se acceptum ferre testatus est in epistolâ ad P. Jacobum Florellum Venetum; spectatæ probitatis, ac doctrinæ Theologum, meumque inter paucos amicum. At inquit Impostor: *Isti qui sunt inter tantos? Scito, non esse fungos, aut truncos, sed scriptores doctos, & eruditos, quorum postremò laudati, egregiè in Pelagianorum rebus versati*

sunt, quibus etiam magnus homo honoris gratiâ affurgat. Scito, esse testes ingenuos, ac procul ab omni partium studio remotos. Scito, horum quatuor adhuc superstitibus esse, eisque tum ingenium, tum stylum superesse ad ea, quæ meo Norisio similia scripsere, defendenda. Haud opus est mitti in præteritum diligentiam curiosam; cum intrâ proximè elapsum triennium quinque insignes Scriptores in eandem de Vincentio Lirinensi sententiam conspirarint. Inunc, & Norisium, tot licèt locupletissimorum testium præsidio suffultum, pannico tamen timore percutsum, palinodiam canere tibimet fingito, eamque extrâ sapientium chorum, apud ignaram, rudemque plebeculam Italicâ linguâ, prælargo anhelante pulmone, ad ravim canta, ac recanta; immò per me etiam crepa.

Sic cuculus cuculat, fritinit ranea cicada.

Ex his satis, superquè, Lector optime, intelligis, quantas hic mendacissimus fictæ palinodiæ artifex insidias fecerit; in quo pudorem, ac conscientiam, imò etiam mentem desideres; dum retractationem fabularem usque ad derisum, & ineptiam Norisio imposuit. Equidè nescio, quo malo fato hic scriptor in ejusmodi genus hominum incidere, quos tanta contrà illum invidia mordet, ut cum eandem per biennium innumeris scriptiunculis haud quaquam exhalare potuerint, ipsummet censorias sibi manus inferentem inducunt, ut idem, quem tot hucusque quæ occultis, quæ apertis conatibus deicere pertentarunt, suâ ipsius dexterâ cadere videatur. Jam profana Tribunalia adierant; jam Sacros Judices repetitis accusationibus fatigaverant; jam formidandum mortalibus Christi Judicium appellaverant; sed cum nusquam sibi causa adjudicaretur, proximam, & compendiariam, ad eandem obtinendam, viam inire destinarunt; hanc ipsam, quam confutavi, palinodiam sub Henrici Noris nomine vafre, ac malitiosè publicantes. Quotus quisque enim est, qui non statim reum esse illum judicet, qui ultroneâ criminis confessione, vel silente iudice, in semet sententiam pronunciat? Imò eo consilio supposititiam illam retractationem Italico idiomate concinnarunt, ut plebejus quisque intelligeret, Norisium totâ planè causâ cecidisse, ac dein contrà eundem plebiscitum conderetur, in quo ipsi postea plebejum, quem nnicè aucupantur, triumphum canerent. Porro ad aniles hæc nugas miseri homines descenderunt, cum ægrè, ac molestè ferrent Norisii Libros per manus, oraque hominum volitare, eorumque jam latius invalescentem famam in remotiores literarii Orbis plagas extendi, nec ullâ adhuc censurâ publicâ coerceri. Enimverò cum Noris volumina apud sacrum Romanæ Inquisitionis Tribunal accusaverint, cur Romanæ censuræ exitum taciti interim, ac quieti non opperiantur? cur tot subinde accusationibus terræ, Cælique Tribunalia pulsant? cur tantam chartæ, ac pecuniæ in edendis tot libellis, tot pagellis, quæ thuris, ac piperis sint cuculli, jacturam faciunt, & stridulos Reverendi illius, quem honoris, ac humanitatis gratiâ non indigito, typos obtundunt? Equidè pol credo Norisium eâ mente compositum esse, ut plurimum S. R. E. pietati se debere intelligat, quæ innumeris Orthodoxi Orbis curis districta, editi ab ipso voluminis correctionem in minimam earundem partem asciverit. Profectò summæ eadem gloriæ vertetur, Romanæ Ecclesiæ magisterio didi-

didicisse, ac errores, in quos incautus fortè decidit, Pontificio oraculo præmonente, cognovisse. Decet virum, qui doctrinâ æquè ac vitæ Instituto Augustinianus & esse, & haberi velit, eximium Doctorum Summi ergà Apostolicam Sedem obsequium imitari. Nàm cum Augustinus quatuor contrà Pelagianos Libros Bonifacio Pontifici nuncuparet; hæc, inquit, quæ istis, ut dixi, duabus epistolis illorum istâ disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere Sanctitatem, non tam discenda,

quàm examinanda, & ubi forsàn aliquid displicuerit, emendanda constitui. Itaque Norisius & moderatè, & prudenter se gerit, dum ad Romani iudicii exitum, nequicquàm bambante adversario, vocem suspendit, ac post siparium silet; quamvis illum Momus annosus, pannosus, clamosus, in alieno focco mirum in scenâ ludere, ac insulsam ineptissimæ palinodiæ fabellam coram plebe recitare comminiscatur.

R E S P O N S A
P. FRANCISCI MACEDI

Minoritæ Lusitani, Magistri Conimbricensis, Lectoris sui Ordinis Jubilati, Professoris
Publici Patavini, Exlectoris Regii Madriti, Pontificii Romæ in almâ Sapientiâ,
& in Collegio de Propagandâ Fide, Exqualificatoris Sancti Officii Romani,
Concionatoris, & Consiliarii Regis Christianissimi, & Serenissimi
Lusitanæ Regis Historiographi Latini, Veneti Civis, & XLVII.
Librorum editorum, majorum, minorum, & aliorum
plurimorum libellorum MSS. Auctoris, &c.

A D V E R S U S
GERRAS GERMANAS
GERMANITATUM

Cornelii JANSENII, & Henrici NORIS,

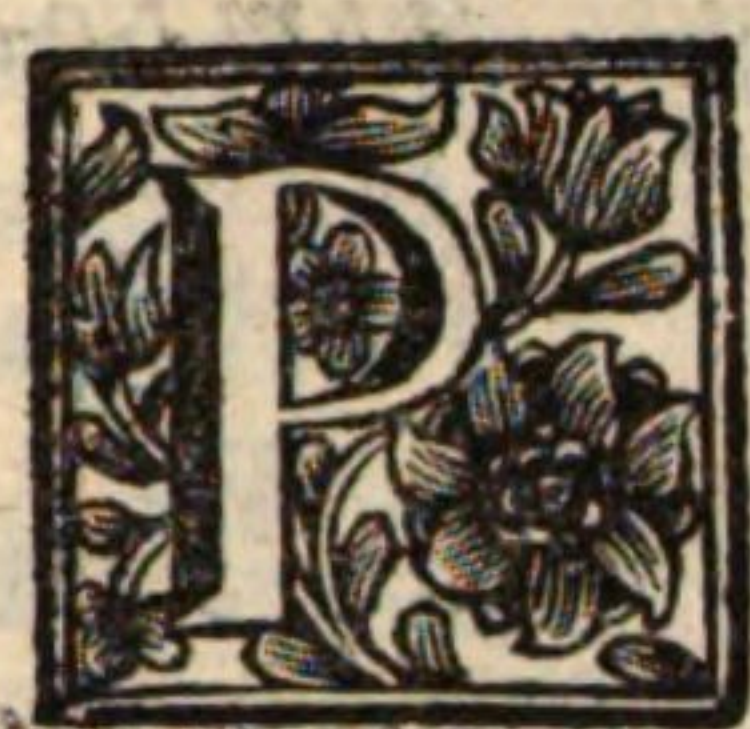
COLLECTA

A B

ANNIBALE RICCIO

Veneto, Sacræ Theologiæ Baccalaureo.

Ostquàm unâ & alterâ advectione Henrici Noris causam cum fideliter, tum confanter propugnavi, decreveram eandem eruditorum iudicio dimittere, ne cum larvatis hominibus, qui sub mentito nomine longiorem eidem litem intentant, depugnans, non mediocrem temporis, quod gravioribus studiis longe laudabilius impendendum foret, jacturam subirem; præsertim cum vitiligatores dicacissimi nullum unquam calumniandi finem faciant, ut vel ex ipso tumultu, cui jam proximi jacent, accusationem restauraturi videantur. Enimverò cum Norisii volumina sacris, qui Romæ sedent, iudicibus criminati essent, sperabam fore, ut interim taciti, ac quieti abs se postulati iudicii exitum opperirentur. At illi, si vè quòd diuturniores Romanæ censuræ miras fastidirent; si vè quòd dubia hominum iudicia, quamvis toties appellata perosi essent, causam ex integro ad formidandum Christi tribunal detulerunt, hoc plane titulo accusationis libello præfixo: D. N. JESU CHRISTO CRUCIFIXO.

Et vile telum est: ima quod tellus creat:

Coelo petam.

Quis meherclè hominum audaciam non miretur, quos nec piget, nec pudet terribile ac tremendum Dei iudicium adire, cuius vel sola cogitatio sanctissimis quibusque viris tantum terroris incussit, ut palam testati sint, malle se in remotissimis speluncarum recessibus latebras querere, imò vel ad remota inferorum claustra detrudi, quàm formidandi iudicis aspectum sustinere. Unus idemque Proteus varios subinde cucullos induens, multas criminantium personas cum regione distantes, tum instituto discordes, adumbrat, ut accusatorum numero insultet, ac maiorem invidiam Norisio creet, quem tot ubique gentium scriptores oppugnant. Enimverò ex Sarmatiâ Risbrochium, ex Germaniâ Hausenium, ex Italiâ nescio quem Giudiciolanum in scenam produxerunt. Putabam fabulam peractam, ac cum risu jam plaudere incipiebam, cum de repente è Sipario prodit Humbertus Carthusiensis, ac quartam scenam loquacissimus implet. Crederes Castoris illum ac Pollucis, vel Plautinam Menæchmorum fabulam recitare; nam Germanitates Fansenii, ac Norisii quàm simillimas ludit. Cujas verò sit iste Humbertus nescio; hoc planè scio, plerisque eminentè naris lectores, ubi primum illas Germanitates typis excusas videre, constanter affirmasse, easdem id sapere, quod T. Livii historie Asinius Pollio exprobarit. Ita homines importuni, garruli, contentiosi ex ipsis silentibus religiosæ solitudinis cellulis Ascetam taciturnitati unice devotum, extrahunt, suos illi soccos impingunt, ac in publico literarii Orbis theatro, coram iudice Deo mille mendaciorum plaustre eructantem inducunt. Etenim ut Fansenii, ac Norisii Germanitates quàm germanissimas obtrudant, ac

Non minus similes, quàm lacti lac si conferas,

hic mei Norisii verba mutilant; hic de suo periodos augent; alibi sententias invertunt; omnia denique malâ arte susdeque confundunt; & quod furori proximum est, hocce commentitium opus Christo Domino nuncupare non erubescunt. Itane, Pseudo-Humberte, tanta te audacia transversum egit, ut mentito nomine, ac cum tam putido mendaciorum, ac prestigiæ apparatus ad Divinum tribunal adire non extimueris? Credi te fallere posse Deum? Non est hic animus tuam illam nuncupatoriam epistolam in examen vocare, unam & alteram ejus periodum levi brachio perstringam. His Christum alloqueris: Tu scis, Domine, me esse indoctum, & magis deditum lectioni librorum spiritualium, quàm scholasticorum. Quâ ergo fronte ad Germanitatem II. testaris, Norisium scribere contrâ communem sententiam Theologorum Scholasticorum? Omnium igitur Theologorum tum veterum, tum recentium volumina, mole prægrandia, multitudine penè innumera evolvisi, ut tanto aris biatu ea, quæ proxime adduxi, coram Deo verba eructares. Rursus Christum compellans, Scis, inquis, meam in citando fidem & in referendo sinceritatem. Cum tam falsus in citando sis,

carve ne quispiam non bene erga te animatus quam fidem, ac sinceritatem vocas, perfidiam, ac rasti-
 tiem appelles, mihi enim decretum est amarioribus dictis abstinere, neque quid te audire, sed quid
 me dicere deceat, considerare. Quod verò intelligo methodum, quā nuper in Bajanis parallelis
 confutandis usus sum, nempe unius P. Macedi testimonio adversus illas Norisio calumnias appellato,
 plerisque viris eruditis mirificè placuisse, eandem planè impræsentiarum defensionis viam, uno Ma-
 cedo duce, calcabo. Hac enim ratione spero fore, ut bonum illum Senem demerear; nam quidam
 qui Rhinocerotis nasum jactant, quum scirent Macedum ac Norisium adversis secum invicem scriptis
 depugnasse, ipsum Macedum harum Germanitatum parentem non uno loco publicarunt, At me-
 hercle nunquàm virum vitæ integrum, ac sceleris purum, tanto crimini obnoxium affirmare ausim;
 ut volens ac sciens, ore planè infrunito, ipsi quem alloquitur, Christo mentius sit, conatus eas sen-
 tentias, quas suis in libris & solidè & eruditè dudum tradidit, in Janseniani erroris suspicionem ad-
 ducere. Imò hanc Macedi, ac Norisii fiduciam habeo, ut ubi se tam concordī sententiarum affinitate
 conjunctos viderint, veteris necessitudinis ob literaria quedam dissidia aliquantis per sopita, memo-
 riam refricent, ac ætioribus amicitia vinculis iterum, me auctore, jungantur. Itaque spuris
 hisce Germanitatibus pigmenta detrahā, fucum abradā, suum Jansenii assertionibus, suum No-
 risii sententiis vultum Macedi manu restituam.

GERMANITAS I.

Circà vituperationem Theologiæ Scholasticæ.

Jansenius lib. Proæm. cap. 3. pag. 3.

Non eis, inquit, cura est, quæ esse deberet, quid vel Scripturarum Sacrarum auctoritas, vel veneranda Patrum canities consulta respondeat: sed statim ad Philosophiæ præsidium velut ad omnium solutionum armamentarium sese conferunt, atque ejus regulis tanquam Sacrosanctis Mysteriorum altissimorum momenta metiuntur. *Et infra.* Nempe de rebus istis Theologicis plerisque valde arcanis homines Aristotelicis disciplinis instructissimi securè, & magistraliter disputant. *Et in fine capitis col. 2.* Semper enim Philosophia quemadmodum mater Hæreticorum fuit, ita rerum divinarum arcanis definiendis adhibita mater errorum est.

Cap. 6. pag. 6. col. 2. Perspicuum est quàm parum hujusmodi ratiocinationes philosophico-Scholasticæ ad inveniendas divinas veritates faciant.

Cap. 8. pag. 8. col. 2. Cur plerumque dissentiant Scholastici, & à Magistris discipuli, & inter se discipuli, nisi quia ut homines humanis sensibus, & humanis ratiocinationibus ex Philosophorum principiis ista quærent, ut sanè tot altercationibus, atque dissensionibus philosophorum antiquorum seculum, quorum principia sibi à teneris propinata imbiberunt, & vestigia terunt, revixisse videatur.

Ibid. Paulò post. Enim verò quis sano judicio dubitare possit plerasque notitias genuinè Scholasticas non nisi putas abstractiones esse, depuratasque Aristotelicæ Metaphysicæ deliquationes. *Et cap. 9. pag. 10. col. 1.* Discrimen magnum aperitur inter modum, quo Spiritus Sanctus divinarum rerum notitiam per os Ecclesiæ suæ diffundit uberiores, & eum, quo Scholastici multi eandem illam cognitionem per quæstiones suas sinè termino multiplicatas extendunt. Spiritus enim Dei per os Ecclesiæ, vix nisi cogente Hæreticorum petulantia hoc facit, quorum insultatio non aliter compesci potest. Scholastici verò nullâ necessitate compulsi, sed solâ plerumque quidlibet indagandi, & resolvendi cupiditate. *Et in fine capitis:* Apud Scholasticos plerisque in confesso est difficillimè, aut nullo pacto fieri, ut qui in Scholasticâ Theologiâ præcelluerit, in positivâ, quam vocant, simul primas ferat.

Tandem cap. 10. pag. 11. in fine, Ex puris philosophiæ Aristotelicæ principiis tota hæresis Pelagiana, & Semipelagiana fabricata est.

Noris in Vindic. August. pag. 6. lin. 54. col. 2.

Sectatores Scholastici cum certatim diligentiores operam in secta patrono legendo ponere studeant, suo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diversa docendo magistros in contradictionis suspensionem trahunt. *Et pag. 7. lin. 9. col. 1.* Diversæ Scholarum, ac Doctorum factiones Augustini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. *Pag. 20. lin. 42. col. 1.* Scio PLEROSQUE Scholasticos ab Augustini sententiâ recessisse. Illi autem juxta Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cum tamen philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longius à veritate exorbitaverint.

Pag. 24. lin. 2. col. 2. Rem gratam me facturum arbitror, si ostendero, Scholasticorum PLEROSQUE in opiniones quasdam descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. *Pag. 7. lin. 41. col. 1.* Scimus de Augustini sententiâ Theologos inter se digladiari, at ii ipsi certatim sacras literas sibi faventes producant, neque minori contentione de Scripturâ, quàm de Augustini sensu decertant.

Pag. 28. col. 2. in fine. Scholastici ex manâ Pelagianæ Hæreseos notitiâ uti à receptâ antiquitatis sententiâ recesserunt, ita illorum PLERIQUE in quibusdam cum Pelagianis convenere.

Et pag. 28. lin. 58. col. 2. Et quidè veteres Parisiensis Scholæ Doctores cum summa ingenia Scholæ subtilitatibus deorivissent, parum fuere in Synodorum, ac Patrum lectione versati. Hinc eruditionis defectu quasdam opiniones obtrudere, à quibus antiquioris Ecclesiæ magistri longius distarunt.

Et pag. 33. lin. 35. col. 1. Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis sententia stetit, donec post ducentessimum supra millesimum annum Christianæ Epochæ, novæ opiniones à Scholasticis procussæ sunt, qui se in Patrum voluminibus tantum studii ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò Sancti Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum PLERIQUE Pelagianorum opinione, quod ad naturalem illam puerorum beatitatem attineret, hominum mentibus tam altè infixissent. *Pag. 35. lin. 32. col. 2.* Solent quærere Scholastici: an pueris pœna damni tristitia incutiat? Respondet Scholarum principes nullâ tristitiâ pueros affici. Pudet me ex Augustino nonnulla recitare; etenim inde palàm fiet tam procul ab Augustini sententiâ abiisse, quàm propè ad Pelagianorum paradoxa accesserunt.

RESPONSIO P. MACEDI

Nihil eorum, quæ Norisius dixit, in reprehensionem ab hoc Parallelistâ vocatur, quod non antè suis in libris Macedus docuerit. Hoc adductis illius testimoniis sub oculis ponam. Et quidè Scholarum factiones, Sancti Augustini doctrinam contrarias in partes dilaniasse tradit his planè verbis Macedus tom. 2. Collat. 10. differ. 3. sect. 2. pag. 343. ubi recitatis sententiis Thomistarum, Jesuitarum, ac Jansenianorum de adjutorio quo, & sine quo non, ait: Ex eorum inter se concertatione factiones sunt exortæ, quæ Augustini mentem lacerarunt. Nam cum opiniones in sectas degenerant, necesse est, ut de quo disceptant, id omnino discerpatur, ac dissipetur. Legatur præfatio

ejusdem Macedi ad librum de mente Innocentii contra quinque damnatas propositiones Jansenii. Quod verò in quæstione de potentiâ naturæ humanæ circà virtutes assequendas, plerique Scholastici juxta Aristotelis Ethicam disputarint certum est; cum aliî juxta Sancti Augustini dogmata asserant, naturam humanam peccato originali fuisse in naturalibus læsam, ac proindè seclusâ divinâ gratiâ, nullum opus moralis virtutis posse elicere. Hæc Macedo sententia stetit lib. 4. de Clavibus cap. 9. Hinc Gaspar Casalius Episcopus Leyrensis, ut ait Macedus Collat. 10. diff. 2. pag. 578. Ordinis Sancti Augustini, unus Patrum Concilii Tridentini, præstantissimus Theologus

ident argumentum versans lib. 1. de Just. quadrip. cap. 21. ait: *Nec solum Platonem in illis verbis perstrinxit Augustinus, sed & Platonicos omnes & Peripateticos, atque multos alios Philosophos, multosque nostrorum Theologorum, qui eodem modo simul cum Platone sapiunt, vel sapere videntur.* Id non semel ibidem repetit. Quæ Parallelista ex pag. 33. 28. & 24. Vindictiarum recitat, disputationem de pœnis parvulorum tangunt; ubi non omnes Scholasticos Noris reprehendit, sed plerisque appellat. Ea verò quæ illis obiicit, ad oculum probat, cum ex Patrum testimoniis res dedicatur. Quidam Scholasticorum naturalem beatitudinem pueris promittunt. Audi quid de his censeat Macedus Collat. 8. tom. 2. differ. 5. sect. 3. pag. 463. *Ego certè hanc opinionem ferre non possum, quod videam adversari Scripturis, & Patribus, imò & rationi.* Et Bellarminus lib. 6. de amiss. grat. & statu pec. cap. 2. ait: *atqui hæc est ipsa hæresis Pelagiana.* Macedus cit. pag. 462. col. 1. hosce Scholasticos deteriores Pelagios philosophos vocat. Hos paucos verò obtrusisse opiniones quasdam Sanctis Patribus contrarias, ac ex mancâ Pelagianæ hæreseos notitiâ quosdam ad Pelagium accessisse, extrâ dubium est. Nam Durandus ac Rubion 2. sent. d. 30. dicunt peccatum originale non esse maculam intrinsecè red-

dentem pueros peccatores, & Durandus id ex Aristotele probare conatur iis planè argumentis, quibus Julianus contra Catholicos utebatur. In eo etiam argumento Catharinus ac Pighius miserè hallucinati sunt; hinc Vasquez 1. 2. disp. 22. cap. 2. ait: *mirandum est viros doctos & pios aut hæresim Pelagii ignorasse, aut ab eâ non discessisse.* Et Macedus Collat. 7. cit. sect. 2. pag. 389. *Quæ sententia communiter improbat, quod tollat veram rationem peccati in parvulis, & cum Pelagii errore consentiat.* Denique nobiles Scholastici dixerunt parvulos nullâ tristitiâ affici ob amissam gloriam, quam sententiam fuisse etiam Pelagianorum tradit Sanctus Augustinus lib. 3. Oper. imperf. cap. 99. & alibi. Hinc Bellarminus laudatus cap. 3. oppositum probat *propter auctoritatem Sanctorum Patrum Augustini, Fulgentii, Gregorii, & aliorum, quos nonnulli etiam Scholastici Theologi secuti sunt.* At Jansenius totus in eo est ut Scholasticos penitus persundet; passim & ubique illos ignorantia, erroris, hallucinationis carpit, ac antiquæ veluti fidei destructores vellicat, ut planè non mirari non possim quædam verba, quæ Norisius uno tantum & altero loco de quibusdam Scholasticis cursum ac breviter dixit, in crimen adduci, ut initi cum Jansenio adversus Scholasticos fœderis reus arguatur.

GERMANITAS II.

De doctrinâ Jansenii, & Noris circâ adjutoria gratiæ.

Desumpta ex libro singulari de Gratiâ Primi hominis, & Angelorum, & lib. 3. de Gratiâ Salvatoris Jansenii; & ex lib. de Historiâ Pelag. In Vind. August. cap. 3. §. 6. Henrici Noris.

Jansenius in his libris proponit differentiam illam gratiæ excitantis, & actualis Adam in statu innocentia, & ejusdem gratiæ in statu naturæ lapsæ; & agit de duobus adjutoriis sine quo non, & quo. Primum assignat Adamo innocenti, & Angelis. Secundum attribuit Adamo in statu naturæ lapsæ, & exponit hæc adjutoria tradita ab Augustino libr. de Corrept. & Grat. eodem prorsus modo, quo Henricus Noris proponit, & exponit.

Primò Jansenius in eo lib. cap. 3. affirmat nullum fuisse motum concupiscentiæ antè actum voluntatis

Jansenius pag. 35. col. 2.

Nullus cujuscumque appetitus sive corporalis, sive spiritualis motus, cum quo resistente pugnare potuisset voluntatem unquam surgendo præcedebat vel quando voluntate jubente surrexerat, nutum ejus, vel ad latum unguem non excedebat, sed in omnibus eam obediendo sequebatur. Ex quo fiebat ut (quidquid in contrarium non pauci recentiores dicant) ne quidem voluntas sollicitè vigilare cogeretur, ne cupiditatis alicujus motus obreperet. Hinc Augustinus de cupiditate cibi vetiti loquens: *Non itaque, inquit, ibi qualiscumque cupiditas qualicumque voluntati servivit: ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit: nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.*

malum deliberatum in statu Innocentiæ in Adamo; contra communem sententiam Theologorum Scholasticorum, & ponit exemplum in manducatione pomi vetiti adductâ auctoritate Augustini lib. 1. Operis imperfecti fol. 103. quæ talis est: *Non itaque ibi qualiscumque cupiditas qualicumque reluctata est voluntati, sed ei potius depravata servivit. Ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Ita Augustinus.

Noris in Vind. pag. 15. §. Julianus.

Arguit, quia concupiscentia fuit antè peccatum, idem enim Adam peccavit, quod appetitus sensitivus ejusdem vetitum fructum concupivit. Respondet Augustinus pag. 16. col. 2. in fine. Ibidem negando in terrestri Paradiso actum concupiscentiæ præcessisse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. De ejusdem verba. Præcessit, inquit, mala voluntas, qua serpenti subdolo crederetur, & secuta est mala concupiscentia, qua cibo inhiaretur illicito: ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.

RESPONSIO P. MACEDI.

Antequàm docti nostri Senis responsum recito, Augustinus audiendus est. Hæc docet S. Pater lib. 4. Oper. imperf. cap. 27. *Alii sunt sensus carnis, quibus caro præsentia corporalia spiritui quodammodo nuntiat, & alii sunt carnalis concupiscentiæ motus, quibus caro adversus spiritum concupiscens, in quaque il-*

licita atque inhonesta præcipitat, nisi adversus eam etiam ipse spiritus concupiscat. Itaque quamvis pomum esset pulcrum oculis, aspectuque delectabile, nulli tamen motus primò primi in appetitu sensitivo Adæ insurrexere, contra quos spiritus concupiscere cogeretur; aliàs discordia in utroque appetitu fuisset antè

ante peccatum. Hinc cum Julianus apud S. Doctorem lib. 6. Operis laudati cap. 14. opponeret eum fuisse Adamum, quem rei interdictæ & venustas irritabat & suavis, respondet: Nos autem dicimus tam beatum fuisse illum hominem ante peccatum, tamque libera voluntatis, ut Dei præceptum magnis viribus mentis observans, resistentem sibi carnem nullo certamine pateretur, nec ALIQUID OMNINO EX ALIQUA CUPIDITATE SENTIRET, quod nollet; voluntatemque ejus prius fuisse viciatam venenosâ persuatione serpentis, ut oriretur cupiditas, quæ sequeretur potius voluntatem, quam resisteret voluntati. Quare cum primum Adam tentanti credidit, cupiditatis motus primò eruperunt; hinc iidem inter poenas peccati originalis à Theologis numerantur. Audiat Sanctus Thomas in cap. 8. Epist. ad Rom. lect. 1. Primi motus, inquit, in infidelibus, ex eo quod procedunt à peccato originali, non afferunt damnationem peccati mortalis, sed originalis. Hinc iidem Theologi negant motus primò primos fuisse in Christo Domino, ut patet ex Suario disp. 34. de Incarn. sect. 1. ubi etiam affirmat in statu innocentie nullos futuros fuisse motus primò primos rationem prævenientes. Unde Thomistæ rectè tradunt, nullum peccatum ab Adamo committi potuisse per subreptionem; quia hæc fit motibus primò primis appetitus sensitivi cum impetu tendentis ad objectum delectabile præveniendò rationem: quæ planè est definitio motus primò primi concupiscentiæ. Hosce motus egregiè excludit ab Adamo P. Macedus tomo 2. Collat. 8. differ. 1. sect. 3. pag. 409. col. 2. Addito vero, inquit,

doneo integritatis illa subordinatio transiit in subjectionem servilem, parente omnino appetitu sensitivo ad nutum rationis, ut NIHIL AUT PRÆTER EAM, aut CONTRA EAM MOVERET, sed prorsus in illius potestate esset, ejusque imperio obediret, quod Augustinus optimè declaravit exemplo ejus partis, in qua est libido, ut etiam illa, sicut cetera partes, & membra corporis in potestate voluntatis esset, ac imperium rationis jubentis, vetantisque expectaret ac sequeretur. Et pag. 411. col. 2. Invenit donum integritatis status innocentie appetitus diversos, & suspectos ex diversitate; fecit concordēs, & sustulit suspicionem, remota cupiditate, & aditus omnes intrinsecos AD ERUMPENDUM MOTIBUS, QUI EXURGERE PRÆTER RATIONEM POSSENT, PRÆCLUSIT. Itaque donum innocentie Adamo collatum, motibus primò primis præter rationem erumpentibus, aditum præcluserit. Hi sanè tollunt perfectam subordinationem partium inferiorum respectu rationis; sunt incentiva discordiæ inter utrumque appetitum; & si non rebelliones, tumultus sanè cient, contra quos ratio sollicitâ curâ cogitur vigilare. Pomi vetiti pulchritudo ita sensum delectavit, ut hic, teste Augustino, eandem rationi proponeret, nuntiando; non eandem motibus primò primis appetitus sensitivi cum impetu ad concupiscendum trahendo; undè ratio inimicis hisce titillationibus obistere cogeretur. Ex his patet Parallelistam minùs rectè eam sententiam in erroris suspicionem vocasse.

PARALLELISTA

Quoad primum.

„Secundò principaliter concordant Jansenius & Noris in doctrinâ de duobus adjutoriis gratiæ sine

„quo non & quo: ac eodem modo illa exponunt.

RESPONSIO

Edidit hic Auctor Anno 1654. Londini volumen, quod *Scrinium D. Augustini* nuncupavit, in quo de duplici illâ specie adjutorii sine quo non, & quo egregiè disputavit, cujus ferè partem iterum tomo alteri suarum Collationum inseruit. Quam verò Macedo similiter Noris loquutus fuerit: ex illius testimoniis mox laudandis apparebit. Itaque Collat. 7. differ. 3. sect. 4. pag. 250. scribit: Egerrimè hanc divisionem auxiliorum nuperi quidam Theologi ferunt: ob duas potissimum rationes. Prima est: quod eam adversarius, nempe Jansenius, ad nauseam usque inculcat; perinde ac illa totius Augustini de gratiâ doctrinæ clavis & filum sit. Secunda: quod ille in iis exponendis duos præcipuè errores admisit &c. nempe adjutorium quo necessitare voluntatem; adjutorium

P. MACEDI.

verò sine quo non, fuisse tantum in statu innocentie, nec ulli dari in statu naturæ lapsæ. Et statim nominatis quinque Scriptoribus Jesuitis, qui contra laudatam utriusque adjutorii divisionem scripsere, hæc ibidem addit: Laudo studium emendandi vitia, sed video eos non vitia solum hominis insectari, sed doctrinam quoque Augustini nimio adversarium impugnandi ardore elidere; nam eò impugando progrediuntur, ut nolint quicquam reapse inter ea adjutoria interesse: atque adeo velle prorsus confundere: quemadmodum post apparebit. Equidem adversarium peccasse non credo in eo quod censuit, rectam huiusmodi divisionis adjutoriorum intelligentiam clarim & filum totius Augustiniane de gratiâ doctrinæ esse. Hæc Macedus.

PARALLELISTA

„Et quanquam in eâ non contineatur error, tamen
„est contra Scholam Thomistarum, & Scotistarum,
„quia Thomistæ negant adjutorium illud sine quo
„non tale esse, quod describitur à Jansenio, quia

„tollit prædeterminationem causarum secundarum à
„Deo, uti latè probat Jo. Baptista Gonettus insignis
„Thomista tom. 9. de Grat. disp. 5. §. 3.

RESPONSIO

Is Collat. 7. laudatâ in titulo sectionis XI. pag. 277. scribit: Quid sentiat Schola Thomistica de hac destinatione adjutorii sine quo non, & quo; addit statim ibidem: Thomistis non aridet, quia adjutorium sine quo non videtur auferre physicam illam suam prædeterminationem... Verum cum videam eos non acquiescere

P. MACEDI.

huic Augustini divisioni, eamque, ut suam tueantur sententiam, velle evertere, quamquam satis ea divisio sit à nobis modò confirmata, opere tamen pretium duco, eandem contra obiectiones Thomistarum defendere & vindicare. Et ut certum mihi adversarium sumam, in quo veluti summa certaminis sit constituta, propter hominis acumen

licum & eruditionem, volo cum eo contendere. Is hoc tempore celeberrimus:
verdest P. Jo. Baptista Conettus, vir sanè doctus, &

P A R A L L E L I S T A.

5, Scotistæ etiam negant illud genus adjutorii, quia „nentur Deo, ut ab illo determinentur; salvâ sem-
„volunt, ut causæ secundæ etiam liberæ ita subordi- „per libertate, quam omnes conservant.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Hæc tradit ibidem pag. 383. col. 1. Nostorum Sco-
tistarum pauci de hac divisione Adjutoriorum tractarunt:
quod ii ad mentem Scoti eruendam, & interpretandam
intenti, minus de Augustino cogitarunt. Sunt tamen
qui eam viderunt & notarunt: qualis est Hiquæus &c.

Sed nemo melius, quàm Theodorus Smising de iis dispu-
tationem instituit. Et producit hujus Auctoris testi-
monium de duplici illo adjutorio sibi, ac Norisio pla-
nè conforme.

P A R A L L E L I S T A.

5, Negant item Patres Jesuitæ, qui illam divisionem „bant, quales sunt Petavius; Annatus, Morai-
„expositam à Jansenio & Nori, communiter repro- „nes.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Providisse, inquit, Deum, ut quoniam ea divisio
adjutoriorum in eas duas formas sine quo non, & quo
non placuit Patribus Societatis Gallis, ea magnopere
placuerit Patribus ejusdem Societatis Hispanis, quod sa-
nè scitu est jucundum, & notatu dignum: ut Hispani
adversus Gallos sentirent, & quod armis solent, id
pennis facerent, & inter sese dimicarent. Quare Pa-
tribus Dionysio Petavio, Antonio (voluit dicere Ste-
phano) du Champ, sive Richardo (idem est quippe)

Antonino Moraines, sive Joanni Martinono, & Thoma
Augustino, sive Petro (debut scribere Joanni) Ba-
gocio (placuit enim iis dissimulare nomina) & Francisco
Annato Gallis opponimus Patres Franciscum Suarez,
Gabrielem Vasquez, Luisium Turrianum, Antonium Pe-
rez, Didacum Ruiz de Montoiâ Hispanos, quorum te-
lis telarefutemus: & divisionem traditam sustineamus.
Hæc ille Collat. 7. differ. 3. sect. 2. pag. 382. col.
2. & 3.

P A R A L L E L I S T A.

Quoad primam conditionem adjutorii sine quo non, idest flexibile
pro arbitrio voluntatis.

Jansenius libr. de Grat. primi Hom. cap. 14. pag.
50. col. 2.

Ita videlicet ut illud adjutorium plenam perma-
nendi potentiam, seu sufficientiam largiretur sinè
quâ permanere non poterat: non tamen tribueret
usum illius adjutorii, seu ipsam permanendi volun-
tatem, utpotè quæ in ipsius libero relinqueretur ar-
bitrio, à cujus liberrimo flexu, & nutu Deus pen-
dere voluit, ut illo adjutorio uti vellet, aut nol-
let. Idem tradit Jansenius per totum reliquum li-
brum, & multis aliis locis, præsertim de gratiâ
Salvatoris.

Noris. in Vind. cap. 3. §. 6. pag. 42. lin. 17. col. 1.

Hoc adjutorium dicitur sinè quo non, non quo.
Nam Adam illo adjutorio posito non statim operabatur,
sed cum volebat eodem semper presente poterat opera-
ri. Nam primo illo adjutorio ostensa est potentia liberi
arbitrii, nam ut antea præmiserat Augustinus, Deus il-
lud adjutorium reliquit in ejus libero arbitrio, & ut ait
lib. 3. Op. Imper. cap. 12. Rectorem habebat, quem libero
reliquit arbitrio. Scribit enim August. cap. 11. lib. de
Correp. & Grat. Quod desereret, cum vellet.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Post Jansenium, & antè Norisium idem docuerat
Macedus in Cortinâ, in Sclisio, & tomo 2. Colla-
tionum, in quarum VII. differ. 3. de adjutorio sinè
quo non initio sectionis 8. pag. 364. col. 2. hæc habet.
Istud adjutorium in statu Naturæ integræ erat itâ ac-
commodatum voluntati, ut in ejus esset potestate, nec ei
daret actum, sed præpararet ad illum, ac posse conferret:
quia sinè illo non poterat agere arbitrium; at eo accepto
poterat se determinare ad agendum, utens illo pro sua
virtute, quæ cum esset intrinsecè sana & recta, concu-
rebat cum illo Adjutorio, excitante quidem, sed minime

præmovente, aut inclinante; sed eam solùm leviter affi-
ciente, ac eam indifferentem omnino relincente, ut cum
integrali sui dominio gratiam haberet in potestate: quæ
ipsius motum arbitrii expectaret, & sequeretur. Et
pag. 363. col. 1. Illa phrasis quadrat in adjutorium sinè
quo non, quod ait Augustinus esse in potestate arbitrii:
eo enim arbitrium pro suo libito, dominantis more, uti-
tur, vel non utitur, ita ut operatio secuta libero arbitrio
tribuat, quemadmodum nos multis antea diximus.
Habet plenissimam Macedi cum Norisio consonan-
tiam.

P A R A L L E L I S T A.

Quoad secundum. Quod semper præstò erat Adamo.

Jansenius lib. 2. de Grat. primi hominis cap. 13.
pag. 58.

§. Hoc ergo. Non defuturum cum opportunitas
exercendarum actionum postulabat. Et iterum. Do-

Noris ibid. pag. 42. lin. 29. col. 1.

Illud adjutorium semper præstò erat Adamo. Et rur-
sum ibid. Hinc factum est, ut Adamus gratiam illam
habuerit, pro omnibus, & singulis momentis sibi in-
barent.

Adversus Germanitates Janf. & Noris. 65

Cet Augustinus istud adjutorium Angelis, & hominibus antè lapsum nullo modo deesse potuisse.

herentem. Et: Cum ex inherente divino, eoque jugi adjutorio, in quolibet momento potuisset Adam legem implere.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hoc quadrat, inquit, in Adjutorium Gratiae Adam sine quo Adamus perseverare non posset. At si nollet accipere, non perseveraret. Nam illa gratia erat IN MANU Adami posita, ejus nutui intenta: PRÆ-

STO ERAT, si vellet uti: non incitabat, nec traherebat voluntatem, ADERAT, offerebat se, & expectabat placitum voluntatis. Tomo 2. Collat. 7. differ. 3. lect. 1. pag. 341. col. 2.

P A R A L L E L I S T A.

Quoad Tertium. Quòd Adam non indiguerit oratione ad servanda præcepta.

Janfenius lib. 3. de Grat. Christi Salvat. cap. 4. pag. 104. col. 2.

Indè est, quòd Augustinus quando Adamo stantiale Adjutorium adesse statuebat, etiam orationes pro faciendi potestate, & actione subtraxit. Quæ illi abundantia erat quando constitutus est Homo in Paradiso, quando nihil illi deerat, quando Deo fruebatur; & inferius: In Paradiso non clamabas tanquam indigus: sed laudabas, non gemebas, sed fruebaris, & quidni clamabat primus Homo? Nempè ne quando non deerat illa gratia sufficiens, in illam incideret stultitiam, quâ oraret, ut haberet, aut faceret quod jam habebat in potestate.

Ita Janfenius abusus auctoritate Augustini.

Noris in Vind. cap. 3. §. 6. pag. 42. lin. 12. col. 1.

Adam, inquit, habuit auxilium sufficiens proximè ad observationem cujuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus & instantibus. Et infra. Hinc factum est cum Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inherentem, non indiguerit oratione ad observandum ullum præceptum. Et iterum post pauca, Cum ex inherente divino, eoque jugi adjutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustra orasset Deum, ut vires sibi ad mandata facienda ministraret.

Ita Henricus Noris Janfenio consentiens.

RESPONSIO P. MACEDI.

Angelos bonos, inquit, fuisse amplius adjutos EXTERNA PROTECTIONE DEI, ne scilicet tentarentur tam graviter, ut cæteri, & ut in sanctâ semel susceptâ cogitatione persisterent, nullâ diversione ad rationes deficiendi, quæ aliis Angelis occurrebant, admittant, & similibus manutentiis: non autem per majorem intrinsecam virtutem adjutorii Gratiae trabentis, & præmoverentis arbitrium, quòd EA NON INDIGEBAT ad persistendum, ubi nihil, ut cum Augustino dicam concupiscentialiter resistebat. Itaque si Angelus, & Adam non indigebant majori virtute gratiæ intrinsecæ, cur eandem orando optassent impetrare? nam scribit Sanctus Augustinus lib. 2. de Pec. mer. cap. 6. Quis autem optat quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento? Hæc tradit Noris pag. 42. lin. 13. col. 2. de Adamo innocente: Etenim vanum fuisset novas vires petere in tantâ non peccandi facilitate, ut loquitur Sanctus Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. Quare eadem omnino dicit cum Macedo, quia Angelus, vel Adam id tantum poterant petere, quo Angeli boni amplius adjuti steterunt, quod extrinseca tantum fuit protectio, non autem major virtus intrinseca gratiæ, ut ait Macedus, vel novæ vires, ut inquit Noris; cum majores vires intrinsecæ sint effectus ma-

joris gratiæ intrinsecæ. Idem Macedus lib. 3. de Clavibus cap. 3. pag. 171. ait: Qui consequenter dicere debent nec sufficientia, nec efficacia auxilia petenda esse à Deo; cum sufficientia semper adsint, & efficacia sint in potestate operantis, cum ab illius consensu desumantur. Quare si adjutorium sine quo non, quod idem est ac auxilium sufficiens, ex recitatis Macedi sententiis præstò erat Adamo, & ejusdem efficacia à potestate voluntatis pendebat, consequenter dicere debet Adamo nec sufficientia, nec efficacia auxilia petenda fuisse à Deo. Hanc eandem sententiam defendit P. Carolus ab Assumptione Carmelita Excalceatus opusc. 3. de Attritione cap. 4. num. 55. pag. 388. cujus sanè viri acutissimi liber Romæ examinatus, immunis à censurâ evasit anno 1674. in professo S. Thomæ Aquinatis. Quæ consultò adnotavi, ut pateat, Parallelistam factis importunè novam contrà memoratam sententiam accusationem apud eosdem judices restaurare. Est Sancti Augustini dogma certissimum lib. 6. Oper. imperf. cap. 15. Undè, inquit, & Apostolus dicit: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciat malum; Quod si ita esset in potestate, quomodo fuit antè peccatum, priusquam esset natura humana vitiata, NON utique POSCERETUR ORANDO, sed agendo potius teneretur. Hæc disertissima verba nullum planè violentæ interpretationis fucum admittunt.

GERMANITAS III.

Circà Concupiscentiam.

Ambo concordant disputando contrà communem Scholasticorum sententiam de intrinseco concupiscentiæ malo, ut contradicant Juliano Pelagiano affirmanti, concupiscentiam naturaliter esse bonam, & proprietatem naturæ.

Janfenius lib. 1. de Statu naturæ lapsæ cap. 18. pag. 104.

Verba, inquit, Augustini ita sonant, ac si concu-

Noris in Vind. pag. 14. lin. 16. col. 2.

Concupiscentia; inquit, est mala eo ipso, quòd ad malum impellit; hæc enim est proprietas habitus vitiosi inclin-

piſcentia eſſet qualitas vitioſa quidē, ſed tamen poſitiua. Et rursū: Sanctus Auguſtinus per conſuetudinem nihil aliud niſi habitum intelligit, comparat enim conſuetudini concupiſcentiam. Et iterū pag. 106. col. 2. Inſtar conſuetudinis, inquit, ſeu habitus acquiſiti, & ſi non ſit habitus qualitas illa, quæ nobis à natura inditur, in Adamo exorta eſt. Et rursū ibi in medio columnæ. Innata inſperſaque intimalis viſceribus concupiſcentia pertinaciſſimè medullis hæret. Et cap. 23. pag. 111. col. 2. Nec mirandum eſt fieri animam ex illà miſtione cum carne peccati, ſeu concupiſcentiis terrenis infectā carnalem. Pergit Janſenius lib. de Gratiā primi hominis cap. 3. pag. 36. init. loquens de cupiditate pomi vetiti ex Auguſtino contrā Julianum, non fuiſſe ortam ex concupiſcentiā, ſed antè actum voluntatis, quod ipſum dicit Noris adducto eodem teſtimonio Auguſtini ut neget, concupiſcentiam ad naturam pertinere; Auguſtinus, inquit, ſemper omnem omnino appetitū cuiuſcumque motum, qui quovis modo reſiſteret rectæ voluntati, ab illo ſtatu (integræ naturæ) tollit. Et poſteā propè finem cap. agens de cupiditate pomi vetiti ſic ait idem Janſenius. Hinc Auguſtinus de cupiditate cibi vetiti loquens, quam ſuſpicabatur conſideratione decoris pomi ſurrexiſſe Julianus: non itaque, inquit, ibi qualiſcumque cupiditas qualiſcumque reluctata eſt voluntati, ſed ei potius depravata ſervivit.

RESPONSIO P. MACEDI.

Negat Macedus, concupiſcentiam eſſe proprietatem naturæ, aſſerens eſſe vitium appetitūs ſenſitivi per peccatum originale depravati. In Collat. 8. tom. ſecundi differ. 1. ſect. 2. pag. 405. col. 2. ſcribit. *Illud ego obſervo, Pelagium & Julianum homines acutos vidiſſe, quod ineſſet naturæ ſecundū ſe, & à Deo conditore, id malum eſſe non poſſe; hinc enim deducere ſoliti erant, concupiſcentiam non eſſe malam, quod naturalis eſſet, nec malam eſſe poſſe, cuius Deus auctor eſt, qui mali auctor eſſe non poteſt. Contrā quos Auguſtinus acutius arguebat, concupiſcentiam MALAM eſſe, quod ad peccatum inclināt, id autem, quod inclināt ad peccatum, naturæ effectum non eſſe, ſed peccati penam, ejuſque Deum auctorem eſſe non poſſe; eſſe igitur in homine peccatum originale, à quo concupiſcentia eſſet. Idem ibidem ut probet, concupiſcentiam carnalem, ſeu libidinem eſſe vitium, non proprietatem naturæ, Argumentor, inquit, ſecundū: quia vel iſta libido eſt quid bonum, vel quid malum, vel quid indiſferens ad utrumque: bonum eſſe nequit, nam hic erat error Juli ani dicentis, libidinem eſſe bonam, contrā quem D. Auguſtinus toties tamque vehementer pugnavit ex Apoſtolo vocante illam malum & peccatum &c. Unde ne indiſferens quidē eſſe poteſt, cū inclinēt ex ſe ad peccatum, & peccati fomes ſit, & effrenatā licentiā feratur. Igitur MALUM EST, quanquam non ſit peccatum. Igitur VITIUM naturæ EST contractum ex peccato, NON PROPRIETAS INNATA. Et addit col. 1. ejuſdem pag. 405. Nec obſticias iſtam libidinem relictam ex amiſſione originalis juſtitie; nam præciſe non inde oritur, cū prius ſit transmitti ſemen, & generari hominem, quam privari juſtitia; at iſta libido tranſit cum ſemine, & per illud traducitur; igitur non ſequitur ex amiſſione juſtitie ſed eſt immediatè ex infectione naturæ &c. Lege eundem Collat. 8. differ. 3. ſect. 5. pag. 447. Quod adducit Paralleliſta de concupiſcentiā Adæ erga pomum vetitum ſuperius ad*

clinare ad malum. Pergit: Quare ſicuti habitus vitioſus quò efficacius movet ad actus pravos, majorem dicit intentionem ſuæ entitatis, ita etiam concupiſcentia quò potentius excitat ad actus quoscumque inhoneſtos, majorem intentionem ſuæ actualitatis oſtendit. Rursū. Vis concupiſcentiæ impulſiva ad malum. Et ibi illam appellat: Quid vitioſum, & vituperabile. Proſequitur per omnia ſimilis Janſenio etiam negando fore concupiſcentiam in ſtatu naturæ puræ, inficiando, ullum motum concupiſcentiæ anteaſſiſſe peccatum voluntatis, & utitur eodem teſtimonio Auguſtini, quo fuerat uſus Janſenius. Ita Noris in Vind. pag. 15. lin. 42. col. 2. propè finem. Arguit Julianus; quia concupiſcentia fuit antè peccatum: ideo enim Adam peccavit, quòd appetitus ſenſitivus ejuſdem vetitum fructum concupivit. Cui reſpondet uti Janſenius nomine Auguſtini. Auguſtinus, inquit, reſpondet negando in terreſtri Paradifo actum concupiſcentiæ præceſſiſſe actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do ejuſdem verba. Præceſſit, inquit, mala voluntas, & ſecuta eſt mala concupiſcentia, quā cibo inhiaretur illicito; ac per hoc quamvis jam utraque mala eſſet, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præceſſit voluntatem, neque reſtitit voluntati. Concludit ibid. Concupiſcentiam ſecundū ſuam eſſentiam eſſe malam, in ſenſu Manichæo; quod non audet Janſenius, quamvis inſinuet.

Germanitatem II. excuſſum fuit. Quòd addit, Noriſium poſuiſſe concupiſcentiam malam in ſenſu Manichæo, ridiculum eſt; nam ibidem pag. 15. in fine ex Sancto Auguſtino probat, concupiſcentiam eſſe bonum pecudis, vitium verò hominis. Hæc ſcribit pag. 34. Concupiſcentiam in pecude eſſe perfectionem, quia eſt conformis ejuſdem naturæ, nec repugnat ſpiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ. At Manichæi dicebant, concupiſcentiam eſſe naturam, & ſubſtantiam malam tum in brutis, tum in homine. Noris dicit, concupiſcentiam eſſe habitum vitioſum, qui accidens eſt, non ſubſtantia; eſſe illam malam ſecundū ſuam eſſentiam homini, non pecudi; ſicut calor ſecundū ſuam eſſentiam eſt quid malum reſpectu aquæ, quia ſecundū ſua prædicata eſſentialia eſt deſtructive naturalis perfectionis aquæ. Ita habitus vitioſus ſecundū ſuam eſſentiam eſt malus, quia definitur per hoc, quòd eſt eſſe inclinans ad malum actuale.

Quòd verò Paralleliſta præmittit: nempe Noriſii ſententiam eſſe contrā communem Scholaſticorum opinionem, ſi antiquos intelligat, falſum eſt; nam plurimi veteres Pariſienſis Scholæ Doctores dixerunt, concupiſcentiam conſiſtere in quadam morbidā qualitate ex peccato originali in poſteros derivatā, nec ullo pacto eandem eſſe naturæ proprietatem. Vaquez 1. 2. diſp. 132. cap. 4. fatetur per multos Scholaſticos in eā ſententiā fuiſſe, ac plures ibidem appellat. Noris ſententiam & fuſè, & eruditè defendit in Synodo Tridentinā Cardinalis Seripandus, teſte Card. Pallavicino lib. 7. Hiſt. Synodi Trident. cap. 9. num. 4. quo loci verborum Seripandi ſummarium recitat. Hæc tantū exſcribam: Secondo Agoſtino eſſere la concupiſcenza NON PROPRIETÀ della natura, come dā molti proſupponerſi, ma corruzione, e ribellione di natura. Et ſanè Card. Bellarminus lib. 5. de Amif. grat. cap. 13. teſtatur affirmari ab Auguſtino concupiſcen-

scientiam non tantum esse pœnam, sed esse etiam in se, & absolute MALAM, quia est quid immoderatum, & vitiosum, quamvis non habeat propriam culpam rationem, cum non in voluntate, sed in carne sedem habeat. Eandem sententiam etiam defendit Estius 2. distin. 30. à §. 10. & quidem latissime, & ex Recentioribus Jesuitis Joannes Bagocius, & Michael Elizalda, quos Norisius in Vindiciis laudat. Accessit nuper P. Contonfonus insignis Thomista dissert. 1. de Grat. cap. 1. specul. 2. Ceterum cum dixit Bellarminus, concupiscentiam esse in se & absolute malam, perinde

est ac si dixisset, secundum suam essentiam esse malam, uti Norisius scripsit. Quis verò nisi furiosus ac demens, sensum Manichæum Bellarmini dictis impingat? In hoc misere hallucinatur Parallelista, quod illa verba, secundum essentiam, intelligit secundum substantiam, quæ interpretatio maligna, aut certè inepta est. Nam essentia dicitur tum de substantia, tum de accidente, cum sit denominatio orta ab ente, quod est transcendens; imò ipsæ privationes habent suam essentiam, cum definiantur: definitio enim est oratio explicans essentiam rei.

GERMANITAS IV.

Circà hypothesim Manichæorum de concupiscentiâ secundum essentiam suam malâ, quam Noris affirmat, admisisse Sanctum Augustinum gratiâ disputandi.

Jansenius, & Noris propositio ex adverso contra suam opinionem loco August. ex lib. 1. Retract. & lib. 3. de lib. arb. Quamvis ignorantia, & difficultas, etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.

Jansenius ita respondet lib. 3. de Statu pur. nat. cap. 20. pag. 399. col. 2.

Peripicuum est, Augustinum refellisse Manichæos ex hypothesi ad hominem, eâque falsâ, & impossibili, sed quæ sufficeret ad eorum insanias revincendas. Et paulò infra pag. 400. col. 1.

Hypothesis itaque impossibilis est, ut ignorantia, & mala libidinum diversarum desideria sint naturalia, & homini à Deo conditore primitus data. Ex quo tamen rectè sequitur eis licitè posse consentiri. Et rursùm.

Ex quo rectè consequenter sequitur: quicquid illâ ignorantia, ac desideriis naturalibus appetitur, sinè ullo peccato in purâ naturâ posse perpetrari. Et postea.

Ex quâ deniquè hypothesi similiter rectè sequitur, Deum in istis naturæ primordiis adhuc laudandum; Dei naturam non esse mixtam cum gente tenebrarum, Deum à Creaturæ sic conditæ peccatis esse remotissimum, quæ Aug. contra Manichæos in istâ suppositione spectabat. Si enim tunc in hypothesi peccat creatura, laudemus Creatorem, quia non peccat, nisi dum ab instituto sui Creatoris abscedit: Si verò non peccat, laudemus Creatorem, quia nihil præter Creatoris instituta committit.

Noris in Vind. August. cap. 3. §. 2. pag. 15. lin. 47. col. 1.

Opponunt, Augustinum lib. 1. Retract. cap. 9. dixisse: Quamvis ignorantia, & difficultas, etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esse Deus. Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfectâ concupiscentiæ subjectione. In hoc uno tam claro Augustini, ut ajunt, testimonio sibi victoriam canunt, cum tamen Sanctus Doctor innumeris locis oppositum asseruerit, nec ibidem, ut ipsi perperam arbitrantur, ipsorum sententiam docuerit. Etenim Sanctus Doctor eo loco contra Manichæos disputabat, qui dicebant, Concupiscentiam esse malam quandam naturam, & omnium malorum productricem commentabantur. Augustinus, ut eosdem refelleret, hypothesim utramque gratiâ disputationis admisit; nempe hominem cum concupiscentiâ creatum, & sinè istâ nequaquam creari potuisse; urgebat verò hæreticos etiam tunc Deum fore laudandum: nam nulla culpa Dei fuisset facere quod fieri non poterat. Lege (nam est mendum) aliter fieri non poterat.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hæc tradit tom. 2. Collat. 8. differ. 4. sect. 3. pag. 464. col. 2. Animadvertit tamen Augustinus lib. 1. Retract. cap. 9. se libros illos adversus Manichæos scripsisse: & iis abuti contra doctrinam à se traditam de gratiâ Pelagianos, & ad finem capitis sic. Quam miseriam nolunt Pelagiani ex justâ damnatione Dei descendere negantes originale peccatum: quamvis ignorantia & difficultas, etiamsi essent primordia hominis naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus. In hac ergo suppositione procedit Augustinus, undè addit: Sicut in eodem tertio libro disputavimus. Quæ disputatio, inquit, contra Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas veteris testamenti, quibus peccatum originale narratur, & quicquid in literis Apostolicis legitur, detestabili impudentiâ immisum fuisse contendunt à corruptoribus Scripturarum, tanquam non fuerit ab Apo-

stolis dictum. Itaque perspicuè dicit Augustinus, se non loqui ex sensu scripturarum admissio peccato originali, neque de pœnis illius, sed secundum naturam ipsam QUOMODO loquebantur MANICHÆI, ut eos EX SUIIS impugnet PRINCIPIIS. Hæc Macedus, quo teste Sanctus Augustinus juxta hypothesim, seu principia Manichæorum loquutus est, ut eos ad hominem, ut inquiunt, confutaret. Ceterum Parallelista insigniter imponit, dum scribit, Norisium dixisse Sanctum Augustinum gratiâ disputandi admisisse hypothesim de concupiscentiâ malâ. Hæc sunt verba Noris pag. 15. v. 63. col. 1. Augustinus ut Manichæos refelleret, hypothesim utramque gratiâ disputationis admisit; nempe hominem cum concupiscentiâ creatum, & sinè istâ nequaquam creari potuisse. Audin quæ fuerit duplex illa hypothesi ab Augustino gratiâ disputationis admissa? At concupiscentia mala non fuit una

una ejusmodi hypotheseum; nam Sanctus Doctor in eo se cum Manichæis convenire ingenuè, imò Catholicè fatebatur. Non est opus hujus veritatis alios ab Augustino testes appellare. Audiatur lib. 5. contra Julianum Oper. imperf. cap. 30. ubi cum Julianus parallelum objecisset inter Manichæum dicentem, concupiscentiam carnis esse diabolicam, & Augustinum eam vocantem fruticem Diaboli, ac legem peccati, sic responsionem exorditur: *Numquid propterea dicere non debemus, quod bonus Deus fecerit mundum, quia etiam hoc dicit Manichæus? Sed cum quæritur, unde fecerit, ibi discernimur.* Et cum plures eam in rem instantias adduxisset, in eo, inquit, *quod SIMUL DICIMUS, MALAM ESSE CON- CUPISCENTIAM carnis, quâ caro concupiscit adversus spiritum; cum quæritur unde HOC sit MALUM, discretissimè reperimus.* Nos enim cum Ambrosio dicimus: hanc fœdam discordiam carnis & spiritus per prævaricationem primi hominis in nostram vertisse naturam. Ille autem cum suis dicit, ut invicem adversentur caro & spiritus, alienam nobis, quæ semper mala fuit, adhæsisse naturam; unde nos poscimus Salvatorem, ut *HOC VITIUM nostrum sanetur; ille verò ut à nobis aliena natura, quæ sanari omnino non potest, auferatur.* Etiam hic cur non attendis in eo, quod carnis concupiscentiam spiritui resistentem *SIMUL MALAM DICIMUS, quantâ dissimilitudine separemur? Cur non attendis nec nos esse Manichæos, qui cum eis aliqua dicimus, & vos esse hæreticos, quoniam CVM EIS illa non dicitis? Et librum sextum, quem morti proximus exarabat, hac sententiâ concludit: Nec videtis tamen, neque nos à vobis ideo dici debere Manichæos, quia malum esse concupiscentiam, ET ILLI ET NOS DICIMUS.* Ex his patet, Sanctum Doctorem non admisisse grâtiâ disputationis cum Manichæis *concupiscentiam esse malam*, sed eo in dogmate cum eisdem convenisse, à quo Pelagianos, quod bonam illam affirmabant, dissidentes hæreticos esse dixit, quoniam cum Manichæis illa non dicerent. Omnia paucis perstringo. Duplex hypothesis statui potest; Prima: hominem initio creatum fuisse cum concupiscentiâ. Altera: hanc concupiscentiam fuisse bo-

nam, utpotè proprietatem naturæ humanæ. Utramque hypotheseum Pelagiani admittebant, totusque in utraque propugnandâ Julianus in suis contra Sanctum Augustinum libris versatur. Manichæi primam tantum hypotheseum adstruebant; alteram inficiabantur, asserentes concupiscentiam esse malam, ac proinde non potuisse esse à Deo bono, sed fuisse opus Principis tenebrarum. At Augustinus primam hypotheseum scribens contra Manichæos, grâtiâ disputationis admisit; in alterâ verò, quod rectum dogma erat, cum eisdem convenit, nec uspiam bonam dixit concupiscentiam. Libro 3. de lib. arb. cap. 20. ait: *Non enim mediocria bona sunt, quod anima facultatem habeat, ut adjuvante Creatore, se ipsam excolat, & pio studio possit omnes acquirere & capere virtutes, per quas & à DIFFICULTATE CRUCIANTE, & ab ignorantia cecante liberetur.* Quod si ita est, non erit nascentibus animis ignorantia, & difficultas supplicium peccati, sed proficiendi admonitio, & perfectionis exordium, &c. Quis autem dicat, difficultatem cruciantem, quo nomine concupiscentia ab Augustino intelligitur, ac ignorantiam cecantem esse bona, non verò mala, ac defectus naturæ bonæ? Idem S. Doctor cap. 22. *Ignorantia verò, & difficultas, si naturalis est, inde incipit anima proficere...* Non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc animæ deputatur in reatum, sed quod scire non studuit, & quod dignam facultati comparandæ ad rectè faciendum operam non dedit. Itaque ignorantia, ac difficultas, sunt privationes bonorum, ad quæ Deo auxiliante, homo pervenire potest; omnis autem privatio boni mala est. Ergo nusquam eo loci disputans Augustinus contra Manichæos, concupiscentiam bonam appellavit, sed eodem modo ac de ignorantia, de eadem semper loquutus est, & utramque unâ semper lineâ conjunxit; quamvis postea de quidditate, ac causâ malæ concupiscentiæ juxta Catholicam doctrinam cum iisdem hæreticis summâ cum laude conflixerit, probans, eandem non esse naturam, nec à Principe tenebrarum homini insertam; admittens disputationis grâtiâ, sinè illâ hominem non potuisse creari.

GERMANITAS V.

Nata ex objectione censuræ Pontificiæ super propositione Baii: Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.

Jansenius lib. 3. de Statu nat. pur. cap. 22. pag. 402. Superest objectio, quæ ex Bullâ duorum Pontificum sumitur: nam ibi damnatur iste articulus. Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur. Et infra.

Propositio, quæ obicitur, necessarium habet interpretationis beneficium. Si quis enim quemadmodum sonat, accipiendam velit, profectò peccatorem hominem ab initio Deus creare potuisset, talis enim nunc, nemine catholico dubitante, nascitur, scilicet in originali peccato. Postea.

Ecclesia cum cerneret hanc propositionem: Deus ab initio talem potuit creare hominem, qualis nunc nascitur: communi Scholasticorum consensu certo sensu in scholis receptam esse, ne contraria lites, offensiones & scandala suâ novitate generaret, eam tantisper vetandam censuit: non tanquam falsam, sed ut pacis inimicam. Quæ conciliandi ratio eò videtur esse genualior, quod duobus modis Bullæ con-

Noris in Vind. cap. 3. §. 2. pag. 16. lin. 18. col. 2.

Unum ob stare videtur, quod accerrimè urgent Recentiores. Etenim damnata est hæc propositio Baii: Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur. Et infra. De iis, inquit, propositionibus Baii variè sentiunt Theologi.

Et postea pag. 17. lin. 48. col. 1. Thesis illa Baii: hominem non potuisse à Deo produci, qualis modò nascitur, juxta amplam ejusdem expressionem vera est. Quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur?

Pag. 16. lin. 44. col. 2. Cum Bajus Pelagianæ hæreseos incusaret asserentes, hominem talem potuisse à Deo creari, qualis modò nascitur, hinc ob infamiam notam, quam opposita sententia Auctoribus inurebat, ejusdem propositio censura subjecta est. Et affert testimonium Vasquez, cui se conformat.

Damnata tantum, ut scandalo & offencilo patenter, & hac ratione solùm prohiberi.

Et con-

gruat. Nam & ad literam propositio ista censurâ stringitur, quatenus proscribit offensivas. Et iterum.

Ne igitur Pontificiam Sedem in pugna secum relinquamus, nihil arbitror opportunius dici posse, quàm Romanam Ecclesiam, cui non minus pax quam eruditio Filiorum suorum cordi est, prudenti Directricis censuram edidisse. Et alibi lib. 4. de stat. nat. lap. cap. ult. pag. 276.

Egit Summorum Pontificum prudentia, ut altera pars sine præiudicio veritatis tantisper vetaretur, tanquam quæ vetusta quasi novitate nostri temporis Doctores vetustatis ejus inscios offenderet, scandaloque perturbaret. Præterea lib. 3. de statu nat. pu. cap. 23. pag. 404. initio.

Ad literam propositio ista censurâ stringitur, quatenus proscribit offensivas, & aliquâ ratione, ut verba sonant ad mentem auctoris defendi posse discernitur.

Et rursus lib. 4. de stat. nat. lap. cap. ult. pag. 272. affert testimonium Francisci Toleti.

Et concludit pag. 16. In fine col. 2. Merito ob censuram ejusdem Baii propositio ut scandalosa proscripta est.

Et iterum in vind. cap. 4. §. 5. pag. 57. lin. 50. col. 2. Ne videamur Recentiores Pontifices qui memoratam Thesim sepius proscripsere, cum antiquis decessoribus, cum ipsamet Ecclesiâ Catholicâ committere, pauca subijciam.

Et cap. 3. §. 2. pag. 17. lin. 20. col. 1. Sciendum est, inquit, aliquas propositiones equivocas modò ab Ecclesiâ rejici, modò approbari. Insper pag. 119.

Hæc prosequutus sum, ut ostenderem Summos Pontifices nullâ ratione suffragari damnatæ Baii propositioni.

Tandem pag. 16. lin. 41. col. 2. Hæc autem confirmat (Vasquez) locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causâ Baii Lovanium ab Apostolicâ sede delegatus fuit.

Concludit pag. 16. lin. 64. col. 2. Propositiones Baii dicuntur damnari respectivè.

RESPONSIO P. MACEDI.

Cum tom. 2. Collat. 8. diff. 1. sect. 2. §. 2. pag. 406. negasset hominem à Deo per seipsum citrà humanam generationem de integro conditum, ex ratione suæ constitutionis cum eadem omnino fore libidine, quâ est homo conceptus & genitus à parentibus more humano per semen infectum &c. Statim §. 3. pag. 407. ita scribit: Si homo in statu naturæ lapsæ differt ab homine in statu naturæ puræ, ut non solum sit spoliatus donis gratuitis, sed etiam vulneratus in naturalibus, sequitur Deum non posse condere hominem in statu, in quo nunc est. Hæc autem est una ex propositionibus Baii damnatis à Pio V. & Gregorio XIII. ut patet ex ipsâ bullâ damnationis productâ à Suarez tom. 1. de Grat. Proleg. 6. cap. 2. in qua series propositionum Baii continetur, quarum LV. est: Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur. Quod autem id sequitur &c. Paulò post ait: Huic argumento respondeo primò cum Vasquio, & Turriano, & Meratio, & Hauzer, meque auctore in Cortinâ quæst. singulari de necessitate gratiæ, & in Scrinio monit. ad calcem positâ, non omnes propositiones Baii damnatas esse; cum ipsa bulla dicat, nonnullas posse aliquo pacto sustineri, quarum certè una hæc est: & quidè si solitariè sumatur, & seorsim consideretur, certa omnino, & tuta est. Quid enim, quæso verius & ad fidem congruentius, quàm dicere Deum non potuisse hominem creare in statu peccati originalis, in quo nunc nascitur? ... Igitur ista propositio absolute non damnatur. Secundo: Respondeo dato damnari illam, uti vult Suarez, in eâ serie contentam, nihil inde sequi contrà nostram sententiam, nam ea solum damnatur, ut inquit bulla, in rigore & proprio verborum sensu ab assertore intento, idest, non solitaria, sed coniuncta, connexaque cum aliis, & uti cum illis consentiens; atque hoc modo continet perversam doctrinam; nam ex propositionibus 22. & 27. ejusdem Baii in eadem bullâ relatis, constat illum sensisse integritatem & justitiam originalem non fuisse donum Dei, sed conditionem naturæ, quod sanè hæresim continet &c. Idem Macedus in calce Scrinii pag. 253. ait: Quomodo igitur illæ

primæ quatuor propositiones damnantur in Bullâ, cum Augustini & gravissimorum Doctorum, imò & Patrum Societatis sint? Respondeat pro me Vasquez & Toletus ab eo relatus, quos duos magni facere auctores soleo: iisque omninò subscribo. Hæc ille.

Quod scribit Parallelista Norisium dixisse illam propositionem damnatam TANTUM, ut scandalo & offendiculo patentem, & hac ratione SOLUM prohiberi, est pura puta impostura; nam cum dixisset pag. 16. lin. 62. col. 2. merito ob censuram ejusdem propositio damnata est, statim addit: Propositio illa 55. damnatur respectivè ad propositionem 27. quæ est: Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. Quasi subiectio concupiscentiæ non fuerit ex dono Creatoris, sed ex exigentiâ humanæ substantiæ, tanquam propria passio ejusdem, QUOD FALSUM EST. Itaque damnata est propositio non tantum uti scandalosa ob censuram, verum etiam ob errorem quem continet; nempe prout est connexa cum propositione 27. quæ ipsissima est P. Macedi responsio. Hinc disertè scribit Noris pag. 17. lin. 35. col. 1. quare propositio illa Baii NON SOLUM ob censuram damnata est, verum etiam quòd Hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato, concineret. Quæ ergo fronte audet Parallelista in epistolâ nuncupatoriâ Christum Dominum his compellare: Scis meam in citando fidem, & in referendo sinceritatem, cum tam insigniter mentiatur, ea fingens Norisium scripsisse, quorum oppositum tam manifestè ac luculenter asseruit? Jansenius certè erravit, dum eandem propositionem in eodem Bajano sensu acceptam, defendit, quòd id temporis, dum scriberet Bajus, offendiculo pateret, à quo postea immunis evaserit. Videsne Norisi à Jansenio discrepantiam, ejusdemque cum Macedo conformitatem? Legatur P. Contensonus nuperum Thomisticæ Scholæ ornamentum tom. 5. dissert. 2. de Grat. cap. 1. spec. 2. à pag. 193. usque ad 200.

Responsa P. Macedi

GERMANITAS VI.

Circà contractionem peccati originalis.

Jansenius lib. I. de Statu nat. lapsæ cap. 6. pag. 86. col. I. sic ait.

Augustini sententiam indubitatam esse comperio, quod peccatum originale non aliter ex homine primo ad posteros propagatum sit, nec verò aliter propagari ullo possit modo, nisi per libidinem, seu carnis concupiscentiam, quod certissimum est. Iterum cap. 7. pag. 87. Natura, inquit, ita profundè vitiata est, ut servato naturali ordine non possit sine vitio tenacissimè sibi cohærente propagari, nempe concupiscentiâ carnis, cujus infectione, & contagio peccatum in prolem generando traicitur. Præterea: Augustinus apertè docet, si filii ex Adam solâ spiritali voluntate gignerentur, nullum ex eis delictum esse tracturos: deesset quippè causa, per quam ex parente in prolem traici posset. Tandem: Clare indicat (Augustinus) si spiritali tantum voluntate seminaretur omni reatu nascendo cariturum.

In sensu Jansenii loquitur Noris dicens: Si anima corpori nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto infunderetur, non contraheret peccatum originale. Nam ly per virtutem seminalem significat cum concupiscentiâ, uti apparet ex antecedentibus, & consequentibus, undè distinctè posuit per concupiscentiam carnalem, quod omninò est idem, quod dixit Jansenius, solâ voluntate spiritali, idest, sine carnali concupiscentiâ. Quare uterque dixit: Nisi interveniret concupiscentia carnalis, non esse contrahendum peccatum Originale.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hæc scribit tom. 2. Collat. 8. differ. 3. sect. 5. pag. 446. in fine; Undè jam apparet via, & tradux peccati, quæ est ipsa concupiscentia, ratione cujus peccatum formale transit ad animam, in quâ solâ est peccatum formale. Ac ita constat illud peccatum esse naturæ, non quod natura ex se peccare possit, sed quod ex ipsismet principiis naturæ generantis & genitæ CONCUPISCENTIA INVOLUTIS ET VITIATIS, oriatur illa ratio formalis peccati, quod est in animâ rationali. Postea pag. 448. col. I. Cum igitur, inquit, concupiscentia non sit peccatum, & peccatum tamen à Paulo & Augustino appelletur, debet sumi pro materiali, ut ajunt Theologi, peccati, sive traduce & quasi vehiculo peccati: nam si ex peccato est, & ad peccatum inclinât, & dum est conjuncta cum peccato, illius veluti continens vas est, omninò sequitur ESSE TRADUCEM ET VEHICULUM peccati, quod certè generatione traducitur, & ideo peccatum naturæ dicitur, non quod sit à naturâ, sed A VITIO INVOLUTO NATURÆ. Hujusce rei idoneum argumentum est, quod quem prorsus expertem originalis culpæ credimus Christum, eum fomite concupiscentiæ omnino caruisse fatemur, & quàm maximè volumus ob originali labe immunem B. Virginem ejus matrem, ab eâ etiam fomitem istum peccati in actu saltem secundo removemus; quod sanè: QUI EO CAREAT peccato, ET TRADUCE ET VEHICULO ejusdem CARERE DEBEAT. Itaque INTERCLUDITUR VIA AD TERMINUM, SUBLATA CONCUPISCENTIA. Potuitne clariùs asseri, vel probari à Macedo hæc propositio: Nisi interveniret concupiscentia carnalis, non esse contrahendum peccatum originale, quam Parallelista Christo Deo per suam Ecclesiam damnandam exhibuit?

Noris in Vind. August. pag. 38. lin. 56. col. I.

Intantum peccatum traducit in corpus (virtus seminalis) inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Rursum ibid. Confirmatur nostra sententia, quia si caro per concupiscentiam genita, est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ vehiculum peccati fuit, neutiquam debet esse à quacumque pœnâ immunis. Addit insuper: Corpus per traducem ab Adamo derivatur: hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori, nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare in tantum peccatum traducit, in quantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur.

Notanda etiam hîc est insignis Parallelistæ impostura, qui sententiam Norisii non sine dolo in alienum sensum, parenthesi insertâ, detorsit, quo Jansenianis dictis conformem vendicaret. Hæc scribit Noris paginâ illâ 38. lin. 53. col. I. Hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori, nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Quæ sanè omnium Theologorum sententia est; nam si anima infunderetur corpori à Deo, vel Angelo producto, illa non contraheret peccatum originale; quia hoc inficit tantum posteros Adami, quos inter homo sic productus non censeretur, neque quod animam attinet, neque secundum corpus, ratione cujus tantum nos dicimur ab Adam descendere. Disertè Synodus Tridentina sess. 6. cap. 3. inquit: Nam sicut reverâ homines, nisi ex semine Adæ propagati nascerentur injusti, &c. At Parallelista ita propositionem Noris recitat: Intantum peccatum traducit in corpus (virtus seminalis) inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem immittitur. Cum Noris non dicat seminalem virtutem traducere peccatum; sed animam traducere ad se peccatum, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Et quidem inepta est propositio Norisio ab adversario affecta; nam virtus seminalis non immittitur in corpus ex Adamo propagatum, sed ipsamet virtus seminalis est causa corporis ex Adamo propagandi in utero matris; quâ ergo ratione immittitur in corpus, quod nondum existit, sed per ipsam postea existet? Hæc cine est in citando fides & in referendo sinceritas?

GERMANITAS VII.

Circà poenas infantium decedentium in peccato Originali.

Jansenius li. 2. de Statu naturæ lap. c. 25. in fine p. 175.

De pœnis verò parvulorum post hanc vitam penè superfluum est novum laborem suscipere. Jam enim antè paucos annos Illustrissimus juxtà, atque eruditissimus Vir Dominus Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis opusculo hac de re scripto postquam accuratè demonstravit, parvulos absquè baptismo ex hac vitâ decedentes pœnis non tantum damni, sed sensibilibus, & quidè æterni ignis secundum Sancti Augustini doctrinam plecti.

Ibidem idem Jansenius pungit Scholasticos contrâ sentientes, & de Florentio Conrio eos ob id reprehendente sic ait. Rectissimè Conrius ostendit, quòd in istâ controversiâ præcipuum, ac medulla est, longè ab Augustini, & fortasse Ecclesiæ, quæ Pelagianos juxtà ejus principia damnavit, mente recessisse Scholasticos, qui parvulis sinè baptismo morientibus vel beatitudinem naturalem, vel immunitatem à sensibilibus ignis æterni pœnis tribuunt. Hæc Jansenius propriis verbis.

Conrius in suo Opere cap. 24. ponit hunc titulum. Disputatur fusè: an sententia de beatitudine naturali parvulorum adversetur fortè Evangelio, & utrùm vehementi suspitione Pelagianismi forsan laborare videatur. Et postquam multis fundamentis probavit adversari Evangelio, concludit. Videant (Scholastici) an hæc sententia de beatitudine naturali parvulorum obnoxia fortè sit vehementi suspitioni Pelagianismi. Cæterum latissimè probat, Parvulos puniri pœnâ ignis infernalis.

RESPONSIO P. MACEDI.

Ità censet tom. 2. Collat. 8. diff. 4. sect. 3. pag. 464. col. 2. Sic exposita Augustini sententiâ, non video quid displicere ea nostris Scholasticis possit, cum nec ignis manifestam contineat pœnam, nec ut contineret, ideo taxanda sit: cum Patres habeat auctores, nec desint ex aliis qui sequantur. Itaque NEC ERROREM opinor, NEC TEMERITATEM olet, cum EXPRESSÈ habeatur cap. 3. de consecratione d. 3. ubi dicitur sempiterno igne puniendos. Eamque vir ex hujus ætatis doctissimus Cardin. Pallavicinus minimè taxet, &c. Idem pag. 462. col. 1. At verò Catharinus, & sequaces meliores Catholici, quàm Pelagius, & sectatores sunt, dum fatentur peccatum originale; verum deteriores eo Philosophi sunt, dum ajunt eos peccatores, quâ nulla major miseria esse potest, fore tamen eadem, QUAM PONEBAT PELAGIUS, beatitate beatos. Itaque teste Macedo, sententia de sensibili infantium pœnâ non est erroris, aut temeritatis taxanda, cum Patres habeat auctores; opinio verò Catharini, & qui eum sequuntur, Scho-

Noris ita scribit in Vind. pag. 33. lin. 37. col. 2.

Ubi cum laudasset plurimos auctores pro hac sententiâ: Quorum omnium, inquit, studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro Sancti Augustini assertione volumine evulgato, in quo fusissimè ex sacris litteris, & Augustino sensibiles infantium pœnas demonstravit. Idem verò Noris pag. 24. lin. 33. col. 2. sic ait. Augustinus solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos mitti in gehennam ignis.

Præterea pag. eadem in fine col. 1. Ego quidè, inquit, rem gratam me facturum arbitror, si ostendero Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur.

Iterum pag. 33. lin. 35. col. 1. Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis sententia stetit, donec novæ opiniones à Scholasticis proculesunt, qui si in Patrum voluminibus tantum studii, ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò Sancti Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem beatitudinem attinet, hominum mentibus tam altè infixissent. Hanc opinionem quorundam Scholasticorum sæpè, & acerbè in eo tractu Noris reprehendit.

Idem pag. 35. lin. 38. col. 2. Palam fiet, inquit, Scholasticos Doctores quàm propius ad Pelagianorum paradoxa accessisse, & pag. 28. col. 2. in fine. Scholastici, in quibusdam cum Pelagianis convenere.

lasticorum illam eisdem beatitatem promittit, quam ponebat Pelagius. Rursus idem Scriptor pag. 463. col. 1. hæc habet: Circà primam dico: Patres proximè citatos, & auctorem illum Hypognosticon omnino sensisse: hos pueros cum damnatis in die judicii ad sinistram, & in loco gehennæ cum ceteris damnatis fore. Imò & hoc decerni à Concilio Florentino ultimâ sessione, &c. Quare rectè dixit Noris, illos Scholasticos, qui negant pueros futuros in sinistram in die judicii, & postea in gehennâ, in opiniones descendisse, quæ Patrum statutis planè adversantur. Eos pueros futuros in sinistram disertè tradit contrâ Pelagianos Sanctus Gelasius Papa Epist. 7. ad Episcopos Piceni, cujus verba Noris laudat. Ceterum Noris pag. illâ 28. col. 2. in fine non scripsit: Scholastici in quibusdam cum Pelagianis convenere, sed plerosque dixit. Certè nullus antè Norisium tot Patrum testimoniis eam sententiam comprobavit. Legatur caput 3. Vind. à paginâ 24. usquè ad 41.

GERMANITAS VIII.

Circà Doctrinam de lege, & præceptis.

Jansenius lib. 3. de Grat. Christi Salvatoris c. 4.

Hæc igitur vera, & genuina ratio, cur Augustinus semper Christi gratiam opponat legi, atque doctrinæ, quarum ista solam prævaricationem afferat, quia lex per legem à nemine impleta est, aut impleri potest. Et cap. 5. initio. Creberrime docet Augustinus legem, præcepta, doctrinam sinè gratiâ non tantum

Henricus Noris in Vind. pag. 41. lin. 3. col. 2.

Augustinus, inquit, quòd Pelagianam Hæresim à fundamentis everteret, ex sacris litteris, & subtilissimarum rationum momentis ostendit legem non modò non esse gratiam homines ad bona capeßenda adjuvantem, sed reos tantum facere jubendo, & ibi paginâ 43. Reiciuntur plures Theologi, qui putant, legem non

GERMANITAS VI.

Circà contractionem peccati originalis.

Jansenius lib. I. de Statu nat. lapsæ cap. 6. pag. 86. col. I. sic ait.

Augustini sententiam indubitatam esse comperio, quod peccatum originale non aliter ex homine primo ad posteros propagatum sit, nec verò aliter propagari ullo possit modo, nisi per libidinem, seu carnis concupiscentiam, quod certissimum est. Iterum cap. 7. pag. 87. Natura, inquit, ita profundè vitiata est, ut servato naturali ordine non possit sine vitio tenacissimè sibi cohærente propagari, nempe concupiscentiâ carnis, cujus infectione, & contagio peccatum in prolem generando traicitur. Præterea: Augustinus apertè docet, si filii ex Adam solâ spiritali voluntate gignerentur, nullum ex eis delictum esse tracturos: deesset quippè causa, per quam ex parente in prolem traici posset. Tandem: Clare indicat (Augustinus) si spiritali tantum voluntate seminaretur omni reatu nascendo cariturum.

In sensu Jansenii loquitur Noris dicens: Si anima corpori nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto infunderetur, non contraheret peccatum originale. Nam ly per virtutem seminalem significat cum concupiscentiâ, uti apparet ex antecedentibus, & consequentibus, undè distinctè posuit per concupiscentiam carnalem, quod omninò est idem, quod dixit Jansenius, solâ voluntate spiritali, idest, sine carnali concupiscentiâ. Quare uterque dixit: Nisi interveniret concupiscentia carnalis, non esse contrahendum peccatum Originale.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hæc scribit tom. 2. Collat. 8. differ. 3. sect. 5. pag. 446. in fine; Undè jam apparet via, & tradux peccati, quæ est ipsa concupiscentia, ratione cujus peccatum formale transit ad animam, in quâ solâ est peccatum formale. Ac ita constat illud peccatum esse naturæ, non quod natura ex se peccare possit, sed quod ex ipsismet principiis naturæ generantis & genitæ CONCUPISCENTIA INVOLUTIS ET VITIATIS, oriatur illa ratio formalis peccati, quod est in animâ rationali. Postea pag. 448. col. I. Cum igitur, inquit, concupiscentia non sit peccatum, & peccatum tamen à Paulo & Augustino appelletur, debet sumi pro materiali, ut ajunt Theologi, peccati, sive traduce & quasi vehiculo peccati: nam si ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, & dum est conjuncta cum peccato, illius veluti continens vas est, omninò sequitur ESSE TRADUCEM ET VEHICULUM peccati, quod certè generatione traducitur, & ideo peccatum naturæ dicitur, non quod sit à naturâ, sed A VITIO INVOLUTO NATURÆ. Hujusce rei idoneum argumentum est, quod quem prorsus expertem originalis culpæ credimus Christum, eum fomitem concupiscentiæ omnino caruisse fatemur, & quàm maximè volumus ob originali labe immunem B. Virginem ejus matrem, ab eâ etiam fomitem istum peccati in actu saltem secundo removemus; quod sanè: QUI EO CAREAT peccato, ET TRADUCE ET VEHICULO ejusdem CARERE DEBEAT. Itaque INTERCLUDITUR VIA AD TERMINUM, SUBLATA CONCUPISCENTIA. Potuitne clariùs asseri, vel probari à Macedo hæc propositio: Nisi interveniret concupiscentia carnalis, non esse contrahendum peccatum originale, quam Parallelista Christo Deo per suam Ecclesiam damnandam exhibuit?

Noris in Vind. August. pag. 38. lin. 56. col. I.

Intantum peccatum traducit in corpus (virtus seminalis) inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Rursum ibid. Confirmatur nostra sententia, quia si caro per concupiscentiam genita, est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ vehiculum peccati fuit, neutiquam debet esse à quacumque pœnâ immunis. Addit insuper: Corpus per traducem ab Adamo derivatur: hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori, nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare in tantum peccatum traducit, in quantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur.

Notanda etiam hîc est insignis Parallelistæ impostura, qui sententiam Norisii non sine dolo in alienum sensum, parenthesi insertâ, detorsit, quo Jansenianis dictis conformem vendicaret. Hæc scribit Noris paginâ illâ 38. lin. 53. col. I. Hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori, nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Quæ sanè omnium Theologorum sententia est; nam si anima infunderetur corpori à Deo, vel Angelo producto, illa non contraheret peccatum originale; quia hoc inficit tantum posteros Adami, quos inter homo sic productus non censeretur, neque quod animam attinet, neque secundum corpus, ratione cujus tantum nos dicimur ab Adam descendere. Disertè Synodus Tridentina sess. 6. cap. 3. inquit: Nam sicut reverâ homines, nisi ex semine Adæ propagati nascerentur injusti, &c. At Parallelista ita propositionem Noris recitat: Intantum peccatum traducit in corpus (virtus seminalis) inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem immittitur. Cum Noris non dicat seminalem virtutem traducere peccatum; sed animam traducere ad se peccatum, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Et quidem inepta est propositio Norisio ab adversario affecta; nam virtus seminalis non immittitur in corpus ex Adamo propagatum, sed ipsamet virtus seminalis est causa corporis ex Adamo propagandi in utero matris; quâ ergo ratione immittitur in corpus, quod nondum existit, sed per ipsam postea existet? Hæcine est in citando fides & in referendo sinceritas?

GERMANITAS VII.

Circà poenas infantium decedentium in peccato Originali.

Janfenius li. 2. de Statu naturæ lap. c. 25. in fine p. 175.

De poenis verò parvulorum post hanc vitam penè superfluum est novum laborem suscipere. Jam enim antè paucos annos Illustrissimus juxtà, atque eruditissimus Vir Dominus Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis opusculo hac de re scripto postquam accuratè demonstravit, parvulos absquè baptismo ex hac vitâ decedentes poenis non tantum dampni, sed sensibilibus, & quidè æterni ignis secundum Sancti Augustini doctrinam plecti.

Ibidem idem Janfenius pungit Scholasticos contrâ sentientes, & de Florentio Conrio eos ob id reprehendente sic ait. Rectissimè Conrius ostendit, quòd in istâ controversiâ præcipuum, ac medulla est, longè ab Augustini, & fortasse Ecclesiæ, quæ Pelagianos juxtà ejus principia damnavit, mente recessisse Scholasticos, qui parvulis sinè baptismo morientibus vel beatitudinem naturalem, vel immunitatem à sensibilibus ignis æterni poenis tribuunt. Hæc Janfenius propriis verbis.

Conrius in suo Opere cap. 24. ponit hunc titulum. Disputatur fusè: an sententia de beatitudine naturali parvulorum adversetur fortè Evangelio, & utrùm vehementi suspitione Pelagianismi forsân laborare videatur. Et postquam multis fundamentis probavit adversari Evangelio, concludit. Videant (Scholastici) an hæc sententia de beatitudine naturali parvulorum obnoxia fortè sit vehementi suspitioni Pelagianismi. Cæterum latissimè probat, Parvulos puniri poenâ ignis infernalis.

RESPONSIO P. MACEDI.

Ità censet tom. 2. Collat. 8. diff. 4. sect. 3. pag. 464. col. 2. Sic expositâ Augustini sententiâ, non video quid displicere ea nostris Scholasticis possit, cum nec ignis manifestam contineat poenam, nec ut contineret, ideo taxanda sit: cum Patres habeat auctores, nec desint ex aliis qui sequantur. Itaque NEC ERROREM opinor, NEC TEMERITATEM olet, cum EXPRESSÈ habeatur cap. 3. de consecratione d. 3. ubi dicitur sempiterno igne puniendos. Eamque vir ex hujus ætatis doctissimus Cardin. Pallavicinus minimè taxet, &c. Idem pag. 462. col. 1. At verò Catharinus, & sequaces meliores Catholici, quàm Pelagius, & sectatores sunt, dum fatentur peccatum originale; verum deteriores eo Philosophi sunt, dum ajunt eos peccatores, quâ nulla major miseria esse potest, fore tamen eadem, QUAM PONEBAT PELAGIUS, beatitate beatos. Itaque teste Macedo, sententia de sensibili infantium poenâ non est erroris, aut temeritatis taxanda, cum Patres habeat auctores; opinio verò Catharini, & qui eum sequuntur, Scho-

Noris ita scribit in Vind. pag. 33. lin. 37. col. 2.

Ubi cum laudasset plurimos auctores pro hac sententiâ: Quorum omnium, inquit, studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro Sancti Augustini assertione volumine evulgato, in quo fusissimè ex sacris litteris, & Augustino sensibiles infantium poenas demonstravit. Idem verò Noris pag. 24. lin. 33. col. 2. sic ait. Augustinus solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos mitti in gehennam ignis.

Præterea pag. eadem in fine col. 1. Ego quidè, inquit, rem gratam me facturum arbitror, si ostendero Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium poenis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur.

Iterum pag. 33. lin. 35. col. 1. Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, ac Sanctis Patribus de infantium poenis sententia stetit, donec novæ opiniones à Scholasticis proculesunt, qui si in Patrum voluminibus tantum studii, ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò Sancti Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem beatitudinem attinet, hominum mentibus tam altè infixissent. Hanc opinionem quorundam Scholasticorum sæpè, & acerbè in eo tractu Noris reprehendit.

Idem pag. 35. lin. 38. col. 2. Palam fiet, inquit, Scholasticos Doctores quàm propius ad Pelagianorum paradoxa accessisse, & pag. 28. col. 2. in fine. Scholastici, in quibusdam cum Pelagianis convenire.

lasticorum illam eisdem beatitatem promittit, quam ponebat Pelagius. Rursus idem Scriptor pag. 463. col. 1. hæc habet: Circà primam dico: Patres proximè citatos, & auctorem illum Hypognofticon omnino sensisse: hos pueros cum damnatis in die judicii ad sinistram, & in loco gehennæ cum ceteris damnatis fore. Imò & hoc decerni à Concilio Florentino ultimâ sessione, &c. Quare rectè dixit Noris, illos Scholasticos, qui negant pueros futuros in sinistrâ in die judicii, & postea in gehennâ, in opiniones descendisse, quæ Patrum statutis planè adversantur. Eos pueros futuros in sinistrâ disertè tradit contrâ Pelagianos Sanctus Gelasius Papa Epist. 7. ad Episcopos Piceni, cujus verba Noris laudat. Ceterum Noris pag. illâ 28. col. 2. in fine non scripsit: Scholastici in quibusdam cum Pelagianis convenire, sed plerosque dixit. Certè nullus antè Norisium tot Patrum testimoniis eam sententiam comprobavit. Legatur caput 3. Vind. à paginâ 24. usquè ad 41.

GERMANITAS VIII.

Circà Doctrinam de lege, & præceptis.

Janfenius lib. 3. de Grat. Christi Salvatoris c. 4.

Hæc igitur vera, & genuina ratio, cur Augustinus semper Christi gratiam opponat legi, atque doctrinæ, quarum ista solam prævaricationem afferat, quia lex per legem à nemine impleta est, aut impleri potest. Et cap. 5. initio. Creberrime docet Augustinus legem, præcepta, doctrinam sinè gratiâ non tantum

Henricus Noris in Vind. pag. 41. lin. 3. col. 2.

Augustinus, inquit, quòd Pelagianam Hæresim à fundamentis everteret, ex sacris litteris, & subtilissimarum rationum momentis ostendit legem non modò non esse gratiam homines ad bona capessenda adjuvantem, sed reos tantum facere jubendo, & ibi paginâ 43. Reiciuntur plures Theologi, qui putant, legem non

tum nihil juvare, sed prævaricationis reum facere.

Lib. 3. de Grat. Christi Salvatoris cap. 17. pag. 147. Intelligitur quàm perperam Scholastici gratiam sufficientem postulent ad hoc, ut homines peccare dici queant. Peccabunt enim sinè gratiâ, non minus, quàm si illius adjutorio munirentur.

Lib. 3. de Grat. Salvatoris cap. 4. pag. 109.

Scholastici nihil majori sollicitudine fatagunt, quàm ut iis, qui per præceptum, aut legem Dei aliquid sub penâ perditionis facere compelluntur, gratiam sufficientem tribuant, quâ lex ab eis absquè reatu prævaricationis possit impleri.

Ibidem pag. 109. col. 2. Falsum est iis, quibus datur præceptum, aut lex, hoc ipso gratiam adesse sufficientem, quâ lex impleatur, cum ideo potius lex detur, ut gratia ad implendum sufficiens requiratur. Et ibi suprâ. Augustinus docet, legem idcirco datam, ut agnitâ per multitudinem peccatorum non solum infirmitate, sed etiam impossibilitate suâ, ad implendum quod præcipiebat Deus, adjutorium gratiæ quæreretur.

Ibidem cap. 4. pag. 108. Hanc sufficientem gratiam repugnare Augustini principiis, & Scripturarum demonstrari potest.

Lib. 5. de Hæresi Pelag. c. 3. pag. 99. col. 2. initio.

Iste status Pelagianismi omnium celeberrimus, acerrimèque defensus: quamquam non aliud, nisi purus, ac putus Judaïsmus esse videatur. Judæis enim proprium est in lege gloriari, & Christi gratiam ipsumque gratiæ fontem tanquam sibi non necessarium tollere: Ignorantes enim prorsus, uti Pelagiani, justitiam Dei, & suam quærentes statuerè, justitiæ Dei non sunt subjecti. Notavit hanc similitudinem Pelagianorum, ac Judæorum Sanctus Augustinus. Ibi autem negat Jansenius Pelagianis, & Judæis fuisse cognitam gratiam sufficientem, & adjuvantem, affirmando, eos putare per solas naturæ vires cum solâ lege posse implere præcepta. Jansenius supponit falsum dicendo caruisse gratiâ Judæos sub lege: quem refutat Pater Sebillé Dominicanus lib. 4. cap. 6. pag. 317. Ratione, experienciâ, auctoritatè Augustini. Legat qui volet.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Hic auctor tom. 2. Coll. 7. diff. 3. sect. 9. per totam cum Norisio concinit, probans, non requiri ad observationem legis sub peccato obligantis *gratiam proximè sufficientem*, quâ voluntas constituatur in *potentiâ proximâ* rectè operandi: sed satis esse *auxilium remotum*. Hæc autem distincta auxilia ita Macedus explicat pag. 371. *Quæcumque igitur gratia leviter pulsât, cietque voluntatem intrâ illos terminos actuum inefficacium, quos velleitates dicimus, ea est gratia sufficiens Augustiniana, in quam deflexit illud adjutorium sinè quo non statûs integri Adam, & Angelorum, quod per se in eo & PROXIME tunc sufficiens erat ad operandum, dabatque integram potestatem, & EXPEDITAM propter sanas, & integras liberi arbitrii vires: at verò in nostro infirmo, & misero TANTUM REMOTE JUVAT, nec est integrè immediatèque sufficiens, nec expedit omnes conatus viresque potentiæ infirmæ, & vitiatæ: sed in eâ motus quosdam excitat, qui inchoatos, & imperfectos ac-*

Jansenius.

Infideles carent gratiâ sufficienti ad salutem tam proximâ, quàm remotâ, & omnibus principiis ejus. Est titulus cap. 11. lib. 3. de Grat. Salvat. pag. 126.

posse hic, & nunc obligare, nisi adsit gratia adjuvans.

Ibid. lin. 31. col. 1. *Reiicienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans: aliàs homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.*

Pag. 42. lin. 51. col. 2. *Quòd autem lex ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans Sancti Augustini doctrina contra Pelagianos.*

Noris pag. 44. lin. 62. col. 1. *Judæi habitâ lege eò superbiæ delapsi sunt, ut putarint, solam legem ad hominem justificandum sufficere, neque necessariam esse Dei gratiam, sed tantum liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus insidebat, ut plerique etiam ex Judaïsimo conversi in veteri errore obstinatiùs versarentur. Et infrâ. Porro cum hunc errorem sorbuerint postea Pelagiani asserentes, gratiam Dei in veteri testamento non esse, nisi legem Moysi traditam, gratiam vero novi testamenti esse Evangelium, & exemplum Christi, Augustinus ut illorum errorem confutaret, acutè probavit, legem à gratiâ separatam, reos facere homines jubendo, non adjuvando.*

Pag. 43. lin. 24. col. 2. *Lex igitur ex Augustino data est, non ut cum gratiâ sufficienti secum necessariò connexâ, homines agendorum cognitione instructos, ad opera præcepta implenda juvaret, sed ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret. Et mox. Lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi quod jubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum.*

Certè, inquit, velle Judæis auxilium sufficiens ad credendum denegare non solum sacris litteris, sed etiam ipsi experientia videtur repugnans. Adducit verò auctoritatem Scripturæ, & testimonia Sancti Augustini.

tus inefficaces, ac deficientes efficiunt cum voluntate, &c. Ibidem col. 2. hanc Suarii sententiam recitat, ac commendat ex lib. 4. de Grat. cap. 18. num. 19. Non dicit tamen Augustinus hujusmodi homines in præsentī statu nullum auxilium sufficiens recipere ad perseverandum: nam recipiunt saltem REMOTE sufficiens, quod suo modo est verè sufficiens; in eis tamen propter conditionem hujus statûs tale est, ut NON SIT PROXIME, SED REMOTE, & ut nunquam effectum consequatur. Et statim addit Macedus: Ita de mente Augustini judicat Suarez, & verè quidè judicat. Itaque non requiritur gratia proximè sufficiens, sed satis est auxilium remotum, quod disertè à Norisio conceditur non solum Judæis sub lege Mosaicâ, verum etiam ipsis infidelibus in lege naturæ. Hoc auxilium remotum negavit Jansenius, à cujus opinione quàm diffidet Noris, ex hac utriusque antithesi apparet.

Noris.

Quamvis enim infideles careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen auxilia quadam remota, undè non patiuntur necessitatem antecedentem peccandi, &c. In Vind. cap. 3. §. 6. pag. 44. lin. 37. col. 2.

Ibidem

Ibidem cap. 3. pag. 111.

Ecce quoties quàm dense, quàm instanter docet Augustinus eos, qui sub lege positi sunt, nullum adiutorium bene vivendi præter legem accepisse.

Hanc sententiam fusè defendit Basilius Poncius 1. p. relect. de auxiliis cap. 12. per totum, ubi ex Apostolo, Augustino, & Hieronymo probat, solam notitiam legis opus prævum vetantis satis esse ad peccandum, etiam si nulla sancta cogitatio in oppositum ad sit. Idem tamen cap. 17. pag. 206. in fine ait: *Omni itaque adulto conceditur Christi beneficio auxilium saltem remotè sufficiens.* Quæ sanè communior est Theologorum sententia, à quâ nec dissentit Jansenii antagonista insignis Decampsius lib. 3. Hæc Jansen. disp. 8. cap. 10. num. 4. scribens: *Deum unâ cum lege gratiam illam Judæis non dedisse, quæ proximam adimplendæ legis potestatem tribuit: sed eam dumtaxat, quæ ad infirmitatem suam cognoscendam, & divinam opem implorandam necessaria est.* Noris vero dicit: *Lex ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret.* Quare si homo conatur facere præceptum, jam habet cupiditatem boni faciendi, quod sinè aliquâ gratiâ fieri nequit ex S. Augustino lib. 2. ad Bonif. c. 8. Rursus ipse etiam conatus est à gratiâ ex eodem lib. 2. de Pec. mer. cap. 19. *simul intelligentes, & quòd sic conamur, & quòd sic deprecamur, dono illius nos habere.* Nondum tamen qui cupit, & conatur, habet gratiam proximè sufficientem, sed illam debet precibus impetrare; quare habet tantum gratiam remotam ad præceptum implendum. Ceterum Judæi ut plurimum auditâ lege, eique ex fide credentes, suis tamen viribus volebant illam implere, quâ superbiam implicati, non poterant, stante illo errore, Dei auxilium implorare. Unde idem S. Doctor cap. 12. de Grat. & lib. arb. initio ait: *Quot ergo adjuncto solo adiutorio legis sinè adiutorio gratiæ, confidentes in virtute suâ, suo spiritu aguntur, non sunt filii Dei. Tales sunt de quibus dixit Apostolus, quòd ignorantes Dei justitiam, & suam vo-*

Idem pag. 45. lin. 12. col. 2.

Ceterum omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi, &c.

lentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti, De Judæis hoc dixit, qui de se præsumentes, gratiam repellabant, &c. quando eandem legem suis viribus se implere posse credebant. Et in fine: *Non enim estis sub lege, sed sub gratiâ adjuvante.* Concinit cum Augustino Sanctus Thomas lect. 7. in c. 3. Epist. ad Galat. *Homines enim, inquit, de duobus præsumebant. Primò quidè de scientiâ; secundò de potentiâ. Et ideo Deus reliquit homines absque doctrinâ legis tempore legis naturæ, in quo dum in errores inciderunt, convicta est eorum superbia de defectu scientiæ. Sed adhuc restabat præsumptio de potentiâ; dicebant enim: non deest qui impleat; sed deest qui jubeat, ut dicitur in Glos. super illud Exodi 24. Quidquid præcepit Dominus faciemus, & erimus obedientes. Et ideo data est lex, quæ cognitionem peccati faceret: Per legem enim cognitio peccati Rom. 3. quæ tamen auxilium gratiæ non dabat ad vitanda peccata, ut sic homo sub lege constitutus, & vires suas experiretur, & infirmitatem suam recognosceret, inveniens se sinè gratiâ peccatum vitare non posse, & sic avidius quæreretur gratiam.* Videsne ex Doctore Angelico veterem legem non habuisse secum annexam gratiam proximè sufficientem, dum Judæi sinè gratiâ peccatum vitare non poterant? Idem lect. 8. ibidem ait: *Homo non potest vitare peccatum, nisi per gratiam, quæ per legem non dabatur.* Lectione etiam 4. *In quantum ergo lex cognitionem peccati facit, & non præbet auxilium contra peccatum, dicuntur esse sub maledicto, cum nequeant illud per ipsa opera evadere.* Item: *Sancti autem Patres, etsi in operibus legis erant, salvabantur tamen in fide venturi, confidentes in ejus gratiâ, & saltem spiritualiter legem implentes.* Moyses enim, ut in Glos. dicitur multa quidè præcepit, quæ nullus implere potuit, ad domandam Judæorum superbiam, dicentium: non deesse qui impleat, sed deesse qui jubeat. Hæc S. Thomas.

GERMANITAS IX.

Circà pugnantiam legis cum gratiâ Christi.

Jansenius lib. 3. de Gratiâ Christi Salvatoris cap. 2. pag. 104. in Titulo.

Adiutorium, inquit, purè sufficiens ad gratiam naturæ pertinet. Lapsorum reparationi inutile, & perniciosum.

Et in Textu pag. 105. lin. 17. à fine.

Sequitur adiutorium sufficiens datum Adamo in statu Innocentiæ nullam omninò afferre sanitatem, quamvis vel perpetuò adesse, vel peccato perditum Christi Cruce redditum esse præneretur.

Ibid. cap. 5. pag. 111. lin. 24.

Novi Scholastici docent, gratiam cavendi, superandique peccata sufficientem legi adfuisse.

Eodem lib. cap. 9. pag. 123. §. Quapropter.

Augustinus hujusmodi gratiam sufficientem Neotericorum tamquam lapsis, fractisque viribus prorsus inutilem semper sub naturâ, & lege comprehendit.

Noris in Vind. cap. 3. §. 6. pag. 43. lin. 44. col. 2.

Lex non habet annexam gratiam proximè sufficientem.

Et pag. 41. lin. 47. col. 2. *Tantum abest, ut lex homines adjuvarit, quin potius reos fecerit sinè gratiâ jubendo.*

Pag. 43. lin. 36. col. 1. *Si Lex ut obliget semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quòd licet à pluribus concedatur, puto esse falsissimum.*

Et pag. eadem lin. 31. *Reicienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse.*

Ibidem. *Sentis, inquit, te urgeri præcepto, & simul cognoscis, te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum.*

Pag. 44. lin. 30. col. 2. *Non durius loquitur, qui asserat in hypotesi, quòd sola lex jubeat, nec gratia proximè sufficiens adsit, legem eandem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Ex Sancto Doctore Augustino.*

Igitur juxta Jansenium, & Norim peccat homo in eo, quod vitare non potest.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

In Cortinâ qu. 1. art. 7. initio statim hæc scribit: *Verum quidem est utrumque: non omnibus gratiam præstò esse, nec sine illâ rectè agi posse; cum utrumque sit Augustini. Non tamen inde sequitur: peccari in eo, quod vitari nequit. Potest enim cum necessitate in specie stare libertas in individuo, & sublatâ libertate contrarietatis, manere libertas contradictionis. Unde non repugnat, hominem infidelem sine gratiâ esse determinatum ad unam tantum partem contrarietatis, idest ad malum in specie, tamen esse liberum ad actus malos singulares, atque adeo libertate peccare. Nam ille certè non est addictus uni tantum actui peccandi: cum possit varios actus malos; vel eundem per diversa, ut ajunt, motiva exercere. Hanc responsionem pluribus ibidem confirmat. Illam tradiderat etiam Jansenius lib. 4. de Statu nat. lapsæ cap. 19. pag. 259. verum cap. 20. §. Ex quibus admodum, illam non probat: Hoc tamen, inquiens, ingenuè fateor, me in universis Augustini monumentis nondum invenisse, quod peccata, quæ antè gratiam per concupiscentiæ nobis inspersæ conspersæque necessitate committuntur, idcirco nobis libera sint, quia possumus unum peccatum alterius cupiditate superare, aut vel istud quadam indifferentiâ contradictionis omitte-*

Jansenius.

Ostendimus enim duos illos status, sub quorum altero necessariò infideles vivunt, non solum OMNI gratiâ Christi destitutos esse ad cavendas, superandasque tentationes, sed etiam in statibus illis deesse arbitrio libertatem ad bonum, hoc est, arbitrium voluntatis non esse liberum ad faciendum aliquem actum bonum, sed tantummodò ad malum. Lib. 3. de Grat. Salvat cap. 11. pag. 126. col. 2.

re, & aliud facere. Aliam ista Philosophiam, quam Augustini sapiunt. Idem ait cap. 22. pag. 164. col. 2. §. Respondetur. Hæc idcirco adduxi, tum ne quis P. Macedum (utinam vicem jam tandem reddat) Jansenismi postulare; tum etiam ut illationem in calce positam à Parallelistâ, rejicerem. Ceterum in sententiâ Norisii, quâ auxilium remotum omnibus concedit, patet, homines remotam peccati vitandi potestatem habere, quam utiquè Jansenius negavit, adstruens eos ex necessitate peccare, ut ex tertiâ ejusdem damnatâ propositione apparet. Ibidem verò Noris affirmat, gratiam sufficientem amissam esse ex peccato Adæ, quod tradit etiam Macedus in Cortinâ quæst. 1. art. 9. pag. 125. dicens, Sanctum Augustinum de hoc aliter in naturâ lapsâ, miserâ, captivâque judicasse: in hanc enim, amissâ gratiâ & rectitudine, incubuisse necessitatem peccandi, quam sine gratiâ vitare non posset. Hanc tamen peccandi necessitatem per auxilia saltem remota, beneficio Redemptoris, ablatam fuisse disertè Norisius tradit pag. 44. v. 40. col. 1. hæc de infidelibus loquens è diametro Jansenii dictis adversa.

Noris.

Quàmvis enim infideles careant auxilio proximo sufficienti, habent tamen auxilia quadam remota; unde non patiuntur necessitatem antecedentem peccandi, quam licet humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Christi tamen Redemptoris beneficio sublata est, ut acutè probat noster Poncius 1. p. reliq. de Grat. cap. 15. In Vind. cap. 3. §. 6. pag. 44. lin. 37. col. 1.

G E R M A N I T A S X.

Circà doctrinam de operibus infidelium, & intelligentiâ loci Pauli ad Rom. 14.

Omne quod non est ex fide, peccatum est.

Tractat de hac re multis in locis Jansenius, sed præcipuè lib. 4. de Statu nat. lap. cap. 1. & cæteris usquè ad cap. 18. Tractat Noris in Vind. Aug. cap. 3. §. 4. à pag. 20. usquè ad 24. Et rursùm ibid. c. 4. §. 5. à pag. 56. ad 58. ambo sunt gemini.

Jansenius incipit in Tit. cap. 1. de Statu nat. lap. hoc modo.

Augustinus ex professo docuit: Omne, quod non est ex fide, esse peccatum. Et cap. 7. pag. 237. Eam sententiam dixit esse haustam ex ipsis Christianæ Religionis fundamentis, eamque probat testimoniis Hieronymi, Ambrosii, Prosperi, Fulgentii, Sancti Leonis Papæ, & aliorum Patrum.

Jansenius allegat Patres, & Rossensem, quem citat c. 17. p. 258. art. 36. contrà Lutherum. Laudat etiam Concilium Arausicanum ibid. pag. 257.

Noris In Vind. August. pag. 56. Col. 2. in tit. cap. sic ait.

Non errasse Sanctum Doctorem exponentem illud Apostoli: Omne, quod non est ex fide, peccatum est. Et pag. eadem. lin. 34. Col. 2. Una est Ecclesiæ, & Augustini de illis Apostoli verbi sententia, nempe ut de verâ fide Christianâ intelligantur: idque probat auctoritate Sancti Leonis, Prosperi, & PP. Addit Facundum Hermianensem Schismaticum, & Vossium Hæreticum, quales non citat Jansenius.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Hæc ille tradit tom. 2. Collat. 10. differ. 3. sect. 4. pag. 597. Sed quoniam hæc expositio loci Pauli, nempe: Omne, quod non est ex fide, peccatum est, impugnatur ab omnibus contrariæ doctrinæ auctoribus; imò & erroris à nonnullis audacioribus appellatur, quales sunt

recentiores quidam PP. Galli, quorum duo errorem appellant, præterquam quod ego in Cortinâ olim aliquos pro eâ Patres, ac inter eos Magnum Gregorium, & Bernardum produxi, remitto Lectorem ad eruditissimum P. Henricum Noris, qui in eâ, quam superius laudavi, Tela-

Pelagianâ Historiâ, in Vindiciis Augustinianis cap. 4. §. 5. evidenter ostendit, eam esse Ecclesiâ, Pontificum, & Patrum locum illum Pauli de Fide prout est virtus Theologica, intelligentium. Producit Pontificale Romanum, Leonem I. Bonifacium II. Synodum Byzantinam quindécim Patrum, inter quos fulgebat Fulgentius: qui extrâ Concilium idem tradidit lib. 2. de Pec. remis. S. Prosperum Epist. ad Rufinum, S. Isidorum lib. de summo bono cap. 2. S. Bernardum serm. 30. & 31. in Cant. Julianum Pomerium lib. 3. de Vit. contempl. cap. 1. Facundum Hermianensem lib. 1. de trib. capit. ad Imperatorem Justinianum. Quorum testimonia in eis egomet meis oculis vidi, assuetus non fidere alienis. Hæc Ma-

cedus. Quod Parallelista addit de Facundo, error est: quod de Vossio, impostura. Nam Facundus scripsit illud opus antequàm in Schisma laberetur, ut optimè notant Baronius, ac Sirmondus; imò id temporis ea in literas misit, cùm pro Vigili Papæ decretis strenuè contrâ Imperatoris edicta pugnabat. Vossii verò interpretationem Noris non probat cap. 4. §. 5. pag. 57. col. 1. lin. 48. hic enim illud Apostoli dictum interpretatur de fide Christianâ per conscientiam ad opus applicatâ; at Noris è contrâ ex Augustino contendit dictamen conscientie à fide dirigendum. Itaque patent Parallelistæ imposturæ. Sed quæ insuper splendidè mentiatur, audiamus.

P A R A L L E L I S T A.

Doctrina amborum eadem est, nimirum. Omnia opera infidelium præcisè quando sunt sine directione fidei veræ quidè, & Christianæ esse peccata, & ambo refutant eos Doctores Scholasticos, qui secus sentiunt, & aliter explicant illum locum Pauli, Jansenius refutat Suarium: Noris verò Morainum, & expositiones istorum refellunt, quæ cùm duæ sint, proponuntur ibi, & refutantur ab utroque. Et ne appareat Germanitas hac in re: Noris utitur artificio mutans ordinem, & ponendo expositiones adversariorum ordine inverso Jansenii, itaut primam Jansenii faciat secundam; & secundam faciat primam, & ita lateat Germanitas cum Jansenio.

Jansenius igitur primùm affert responsum Suarii dicentis, Augustinum nomine peccati non intellexisse proprium peccatum, sed imperfectum, non meritorium vitæ æternæ. Ita....

Cap. 2. initio pagina 223. Idem Jansenius Ponit secundam expositionem de nomine virtutis latè sumpto pro bono officio, præscindendo à bono fine, quod appellant substantiam operis, ut intelligatur Augustinus negare opera infidelium esse bona quoad fructum spirituales respectu vitæ æternæ. Ponit lib. 4. pag. 226. Hoc ipso quod non referuntur, idest, hoc ipso quo fide opus ad Deum referente carent, efficiuntur injusti. Et cap. 6. pag. 234 §. Arbitror. Respicit Augustinus illam doctrinam suam, quâ tradit alibi contrâ Julianum in opere verè, & plenè bono duo esse spectanda, officium, & finem.

Idem lib. 4. de statu nat. lap. cap. 8. p. 238. col. 2. Augustinus non solum veris virtutibus fideles caruisse, vel fuisse falsas, & virtutis nomine indignas, sed etiam vitia fuisse tradit, eâ prorsus ratione, quâ & opera illorum, qui fide destituti sunt, non modò non verè bona, vel quasi bona laudabiliaque, sed vera peccata esse declaravit. Et rursus pag. 239. col. 2. in medio.

Augustinus explicat illum finem, cujus defectu peccatum est quidquid facimus, nec à virtute ullo pacto fieri potest, esse unum, solumque verum Deum.

Noris verò primam hanc expositionem refutatam à Jansenio ponit in secundo loco. In Vind. pag. 23. in prin. Col. 1. nomine Scholasticorum, minimè nominato Suario.

Noris hanc secundam expositionem sumptam ex officio, & sine ponit in primo loco §. 4. cap. 3. pag. 20. lin. 50. Col. 1., ubi sic ait: In eo Augustiniana sententia cardo versatur, quod virtutes à vitiis non officio, sed sine distinguantur, & postea pag. eadem in fine. Non est, inquit, attendenda sola substantia operis in specie boni ex obiecto, sed finis quoque considerandus venit propter quem idem opus elicetur. Et ibi refellit auctores contrariæ sententiæ. Idem Noris pag. 23 lin. 38. Col. 1. prosequitur hanc differentiam operis boni in substantiâ, & ex officio, & ex fine, & ait: Augustinus intulit opera sterilia non posse dici bona, sed tantùm mala, tùm ex defectu relationis in Deum: tùm ex indè derivatâ Philantiâ. Concludit Noris in Vindic. cap. 4. §. 5. pagin. 57. lin. 32. Col. 2. Sanctus Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem necessariam adeò putavit, ut nec virtutes propter sui honestatem citrà vitium expeti posse affirmaverit. Et c. 3. §. 4. pag. 22. lin. 48. Col. 1. Retè ob hanc rationem dixit Sanctus Doctor infideles non posse habere veras virtutes illâ precipuè Apostoli sententiâ motus; Omne, quod non est ex fide, peccatum est. Et ibi pag. 21. Col. 2. in fine. Vult enim, inquit, Augustinus voluntatem solâ fide dirigi ad faciendum opus cum debitâ circumstantiâ relationis in Deum ultimum finem. Hoc ultimum dictum Jansenii de Deo ultimo fine sic accipit pag. 22. Col. 1. in fine. Ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum.

Ambo latè versant hanc doctrinam loquentes de fide habituali, quâ homo fit Christianus, & ab eâ dirigitur ad ultimum finem supernaturalem Deum.

Errant verò ambo, nam Augustinus non loquitur de illâ fide habituali, sed de aliquâ fide actuali excitante, ac irradiante intellectum cum aliquâ inspiratione bonæ voluntatis, quæ est media via inter Pelagianos, & Jansenianos, quod egregiè ostendit Augustinus Conimbricensis in suâ Cortinâ, & in mente Innocentii, & in secundo Tomo Collationum super secundum sententiarum folio 584. & 586. expresse, qui semper mediam tenet viam inter Pelagianos, & Jansenianos, qui extrema sectantur, atque adeò vitiosa.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Fugius hac de re agit Macedus in Cortinâ, quæ

omnia dum tomo alteri Collationum inseruerit, loca

hujus appellabo. Itaque Collat. 10. differ. 3. sect. 2. pag. 583. col. 2. ait: *Mentem Augustini per conclusiones expono. Prima sit. Omnes actus sine ullâ omnino fide, & citrà omne auxilium gratiæ, esse pravos, & vitiosos auctor est Augustinus. Pagina 585. col. 2. Secunda est. Omnia opera sine aliquâ fide, & gratiâ facta ex defectu honesti, & debiti finis, vitiosa esse, Augustinus judicavit. Post plura ad id probandum testimonia producta ait: Cur autem opus citrà fidem, & gratiam deficiat à recto, & honesto fine? Augustinus ostendit: docens, non esse unde dirigatur ad finem ultimum, & debitum, id est Deum, auctorem omnis boni, finemque hominis beatum: citrà cujus supernaturalem notitiam, omnis actio Gentilica vel ex pravo fine corumpetur, vel in*

creaturâ sistet, vel debito fine spoliabitur: quo fiet, ut aut peccatum commissionis, aut omissionis admittatur. Item ibidem: Unde censet eum, qui naturali ductus affectu, colit parentem, & miseretur viduæ, sistendo in eo fine ex amore illius creaturæ, non referendo opus ad Creatorem, peccare venialiter ex defectu debiti finis. Nam illi certe actus naturaliter officii boni, videntur esse conformes rectè institutæ naturæ; sed oportet creaturam rationalem aliis inspicere, & tollere se humo, & ad Deum affectus illos referre. Ita ille Augustinianè, & Noris Macedonicè. Hanc sententiam solidè defendit novus, ac illustis Scriptor P. Contonsonus Dominicanus Ordinis Theologus Tomo 5. dissertat. 2. de Gratiâ cap. 1. specul. 2.

Triplex Parallelis impostura.

Nusquam audaciùs imposturas necit, quàm in hac Germanitate oculis subjicienda, ut Lecteribus fucum faciat, ac Norisio invidiam conflet. Et primò quidè præmittit: *Doctrina amborum eadem est, nimirum: omnia opera infidelium præcisè quando fiunt sine directione fidei veræ quidè, & Christianæ esse peccata: & inferius: Ambo latè versant hanc doctrinam loquentes*

Jansenius.

Secundum principium boni operis, quo infideles carent, est fides veri Dei, & Christi ejus, sine quâ fide impossibile est vel servare legem, vel cavere peccata, vel præceptum facere, vel tentationem superare. Lib. 3. de Grat. Salvat. cap. 11. pag. 127. Idem habet lib. 4. de statu nat. lapsæ cap. 5. & cap. 6. tradit Schismaticorum patientiam non esse sine peccato.

Altera impostura est, Norisium usum artificio in refutandis duabus responsionibus adversariorum, ita ut quæ apud Jansenium primo loco ponitur, alteri postposuerit. Noris, inquit, hanc secundam expositionem sumptam ex officio, & sine ponit in primo loco. Profectò hic homo audacissimè fingit. Nam illa doctrina de officio & fine operis, non est expositio adversariorum, sed planè argumentum S. Augustini, quo contra Julianum depugnavit, eaque etiam utitur, uti planè Augustinianâ, laudatus Macedus. Jansenius lib. 4. de statu nat. lapsæ cap. 2. in titulo ait: *Primum effugium occluditur, quo dicunt, Augustinum loqui de peccato latè, & improprie sumpto: Nempè ut statim explicat juxta adversarios de opere carente merito vitæ æternæ; At pag. 218. capiti tertio hunc titulum præfigit: Secundum effugium clauditur, nempè ut ait, quod respondent, dicta Augustini de operibus pravis infidelium intelligenda esse regulariter, ac moraliter loquendo. Hæc est expositio, quam secundo loco Jansenius oppugnat toto illo capite tertio. De hac ne verbum quidè habet Noris, sed illam tantum de opere quatenus meritorium est, rejicit pag. 23. lin. 11. col. 1. Quæ ergo fronte scribit: Noris utitur artificio commutans ordinem, & ponendo expositiones adversariorum ordine inverso Jansenii, ita ut primam Jansenii faciat secundam: & secundam faciat primam, & ita lateat Germanitas Jansenii, cumque unica est apud Norisium, primo loco à Jansenio recitetur? Cæterum illam expositionem antè Jansenium exploserat Gregorius Ariminensis, qui trecentis annis Jansenium præcessit, in 2. sent. dist. 26. quæst. 1. art. 2. Et*

Noris.

Ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum; imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex lib. de Patientiâ cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit. In Vind. cap. 3. §. 4. pag. 22. col. 1. in fine.

Casalius unus è Patribus Tridentinis, quem Macedus Collat. 10. differ. 2. sect. 3. vocat præstantissimum Theologum, lib. 1. de Quadripartitâ Justitiâ cap. 36. & rursum cap. 41. hæc scribit cap. 36. Porro neque eis opitulatur posterius diviticulum, quo antiquorum Patrum contra Pelagium agentium auctoritati obviare nituntur, dicentes eos de bono meritorio intellexisse suam eorum sententiam. Aded antiqua est illa explicatio, ut planè ridiculum videatur, quod exprobrat Parallelista, Norisium apud Jansenium illam reperisse, ac secundo loco eandem recitasse. Verum utramque explicationem, quæ apud Jansenium legitur, proponit reapse P. Macedus cit. differ. 3. sect. 3. pag. 588. ubi explicationem Suarii recitat, nempè aut Augustinum DE ACTIBUS MERITORII gratiæ, & gloriæ locutum fuisse, cum eos infidelibus denegavit: aut de iis actibus, qui plerumque fiunt ab infidelibus, ut non neget eos benè unquam sine gratiâ operari posse, sed vix unquam benè propter difficultatem operari; quo fiet ut REGULARITER dicat eos male operari. Itaque Macedus, non verò Noris, utramque expositionem retulit, neutram tamen probans Macedus ait: *Perstandum nihilominus est in proposito, & sustinendum Augustinus tria illa, quæ statuimus, docuisse &c. Tertia modò Parallelistæ impostura propalanda mihi est; nam hoc altero parallelo Germanitatem X. claudit, laudato prius Augustino Conimbricensi, quo nomine Patrem Macedum designavit, qui semper, inquit, mediam tenet viam inter Pelagianos, & Jansenianos. At eadem planè Macedi vestigia implet Norisius.*

Noris in Vind. pag. 44. lin. 19. col. 1.

Ex his colligitur quomodo infideles peccent, non observando legem, quandoquidè sine fide manent tantum

Jansenius lib. 3. de Grat. Christ. Salv. cap. 11. p. 127.

Probavimus, inquit, nullum omnino opus bonum moraliter, hoc est nullum opus, quod non sit peccatum,

tum, ab infidelibus posse fieri, sed quidquid faciunt, quoquo modo se vertant, quamcumque rectam meditentur operationem, totum in eis perversi amoris cupiditate contaminatum esse, & ex vulnere in vulnus surgere, vtpotè qui quandiu infideles manent ipsis principiis faciendi moraliter boni careant. Et rursùm ibid. Cum ergo non habeant infideles gratiam sufficientem diligendi Deum, quos agnitio, & fidei Dei deficit, profectò non habent gratiam sufficientem benè operandi.

sub lege præcipiente, non sub gratiâ adjuvante; unde opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus ipsis nescientibus, in eorumdem voluntatibus operatur. Et iterùm ibid. Itaque cum infideles in Christum non credant, Dei gratiam ad implendam legem naturalem non petunt, unde nec eandem observant, & si qua bona facere videntur, illa non faciunt benè, ut §. 4. probatum est.

Nec excusatur Noris dicendo, se admittere quosdam actus bonos nimirum ex gratiâ, dum ait: *Nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus in iis operatur.* Nam & hoc Jansenius fatetur lib. 4. de statu nat. lap. pag. 234. ubi ait. Bene vivendi voluntatem, & alia quæcumque opera bona ad gratiam referenda. Hinc apparet Germanitas inter utrumque de necessitate fidei habitualis Christianæ ad quodcumque opus bonum morale, & conformitas negandi, infideles benè operari posse. Nam error est dicere quicquid sit sinè Fide habituali, & gratiâ supernaturali actuali esse Peccatum.

Vix oculis meis credo, dum ad eò lutulentam imposturam scripto traditam lego. Profectò Parallelista sibi persuasit, neminem eorum, quæ recitat, fidem apud Scriptores, quos invicem comparat, indagaturum; neque enim, si secus sensisset, tam splendide mentiri ausus fuisset. Noris concedit, infideles

quandoque divinâ gratiâ excitante, ac præmovente; bonos virtutum actus elicuisse; & inquit adversarius, & hoc Jansenius fatetur; quod proflremum quàm mendaciter asseratur ex contradictoriis hisce thesibus, quas subijcio, vel rudes ipsi, ne dum docti intelligent.

Jansenius.

Hæc ostendunt quàm parvi momenti sit etiam istud, quod Augustinus dicit de Rege Assuero, quod Deus juxta Scripturas: *Transfulerit indignationem ejus in lenitatem.* . . . Ex quo non video quâ ratione conficiatur, illam ejus voluntatem fuisse omni ex parte bonam. *Et concludit de Deo:* Sic operatur intus non solum per patientiam, sed etiam per potentiam, ut Augustinus loquitur, ut unum peccatum altero tanquam supplicio puniatur, nec tamen idcirco peccatum est opus bonum, etiam si pœna sit opus bonum. *Lib. 4. de statu nat. lap. cap. 6. pag. 224. col. 1.*

Noris.

Respondeo tertio, infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc disserte Sanctus Doctor cap. 24. de Gratiâ Christi, ubi recitato illo Scripturæ Sacræ de Assueri mutatione testimonio Hester 15. 11. Convertit Deus, & transfudit indignationem ejus in lenitatem, cum prius præmisset Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit: Internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. In Vind. c. 4. §. 5. pag. 58. lin. 51. col. 1.

Jansenius.

Respondetur, continentiam illam Polemonis fuisse bonam, sed non opus bonum, cujusmodi hic postulamus, hoc est, sinè omni omnino peccato ex omnibus circumstantiis. *Ibid. cap. 5. pag. 230. col. 1.*

Noris.

Præterea Epist. 130. continentiam Polemonis Philosophi divinæ gratiæ deputandam scribit: Tamen, ait, ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino. In Vind. cap. 3. §. 4. pag. 21. lin. 41. col. 2.

Jansenius.

Nugæ, delirium, insania, error, impietas contraria Christianorum sensui, Scripturis, & fidei, quod infidelium sit ulla vera virtus, vel opera sinè peccato juxta Augustinum, & Concilium Arausicanum. *Est titulus cap. 17. lib. 4. cit.*

Noris.

Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium S. Doctor locutus est; nam aliquos quandoque virtutum actus eisdem elicere palam concessit, ut ex dictis satis apparet. In Vind. in fine §. 4. citati.

In molem hæc una responsio excresceret, si Jansenii testimonia hic recitare vellem, cum in eo libro quarto per plura capita ostendere conetur, nullum unquam opus bonum fieri ab infidelibus, eosque esse omni prorsus, & semper gratiâ Dei destitutos, quæ

nullis, nisi post fidem confertur; ut sanè apertissimæ fallaciæ vincatur Parallelista, qui fingit, Jansenium dixisse ex verâ Dei gratiâ infideles benè quandoque operatos fuisse. Oculos Lectorum appello.

GERMANITAS XI.

Quoad causam impossibilitatis servandi præceptum ex vi legis, idest timorem, quem dicunt servilem.

Jansenius lib. 5. de Grat. Salv. c. 23. pag. 234.

Timor ex lege nascebatur. Ibid. Timor ille Dei, ex quo legem Judei servare conabantur, non aliud efficit, nisi legem terribilem. Ibid. Ab Augustino timor legis vocatur, tanquam qui esset proprius ef-

Noris in Vind. §. 6. c. 3. pag. 41. lin. 56. col. 2.

Ubi gratia non infundit amorem, observatio legis ex puro timore servili facit prævaricatorem. Perinde ac timor sinè mixturâ amoris Dei supernaturalis pugnet cum gratiâ, & sit purè servilis, & peccaminosus.

in

fectus legis, prout lex opponitur gratiæ Dei. Rursum. Patet, timorem legis non modò non esse effectum gratiæ, sed potius distingui contrà gratiam.

Idem lib. 5. de Grat. Salv. c. 1. pag. 406.

A charitate proficiscitur, ut non timeat pœnam, & ut amet iustitiam, ut pœnâ non terreatur, & ut iustitiâ delectetur, ut eam non delectet iniquitas. Vocat hunc timorem servilem. Idem lib. 3. de Grat. Salv. c. 6. pag. 116. in fine. Ex isto amore carnali, atque timore templa, sacrificia, sacramenta frequentabant, totumque illud durissimum jugum serviliter sustinebant. Ex isto amore, atque timore tota eorum iustitia nascebatur, quam Apostolus arbitratu est, ut stercorea.

Idem ibid. lib. 3. c. 8. pag. 120. col. 2. §. Quapropter, ut custodiatur lex, amor ac timor temporalium rerum sufficit: ad quos concipiendos affectus nullum spiritualis gratiæ auxilium necessarium est. Quæ sanè causa est, ut veteri testamento, & filiis ejus Augustinus formidinem pœnæ tribuat: ex quâ carnalis, de quâ gloriabantur, iustitia nascebatur.

RESPONSIO P. MACEDI.

Ea ex cap. 28. Harmoniæ Exercitiorum S. Ignatii, & Operum S. Augustini desumitur, quo loci pag. 572. ita fatur. Nihil enim frequentius usurpat Augustinus in suis operibus, quàm timorem servilem esse malum, & contrarium charitati, & ab eâ prorsus excludi. Eoque non impleri legem, nec vitari peccatum, imò diligi culpam, & tantummodò timeri pœnam. Itaque vituperari, & improbari. Hoc ego negare non possum, qui passim, cum apud Augustinum habitem, in hunc pravam timorem incurro. Verum enim verò lectis, & expensis Augustini operibus, alius præter hos duos, tertius quidam ti-

terum pag. 44. lib. 60. col. 1. Augustinus opera facta in lege veteri, peccata dixit, cum Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore iustitiæ. Ecce timor pœnæ malus est, & operatur peccatum.

Rursus pag. eadem lin. 35. col. 2. Hinc Augustinus dixit, opera Judæorum in veteri lege fuisse peccata, & legem illam fuisse servilem, quòd illi, qui eandem implebant, timori inservirent.

Deindè ibidem lin. 48. Erat ergo Vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus se, ac suatantum amans, quidquid boni juxta legis mandata faciebat, amore sui faciebat, volens sibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam servis incutit timorem: gratia, quæ per fidem Christi impetratur, inspirat amorem. Loquitur autem universaliter, ceu omnes Judæi ita operarentur, quod etiam facit Jansenius, paucos excipiendo.

Mirum autem est, neutrum facere mentionem alterius timoris, præter servilem, quasi non agnoscant timorem bonum, nisi qui sit mixtus Charitate, quod non est consonum Concilio Tridentino.

mor apparet, qui medius est, nec tam bonus ut filialis, quem CASTUM solet appellare Augustinus, nec tam malus, ut hic servilis. Item pag. 573. Et affert Augustinus rationem optimam in Psal. 32. conc. 1. paulò post principium: Qui timendo non facit malè, faceret, si liceret. Itaque & si facultas non datur, voluntas tenetur. Hic est verè servilis timor, quem reprobat Augustinus, cum quo stat voluntas peccandi. Hæc ille in Harmoniâ, in quâ miram cum Norisio consonantiam exhibet.

Error Parallelista, & impostura.

Duo autem Adversarius peccat, unum quidè ignorans, alterum sciens, ac volens. Hæc Norisii verba recitat: Augustinus opera facta in lege veteri peccata dixit, cum Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore iustitiæ: & statim ex his infert: Ecce timor pœnæ malus est, & operatur peccatum. Non accuso, quòd hanc sententiam erroneam eodem caractere, sinè ullo asterisco, aut parenthesi, Norisii verbis adijcit, ut Lectores eandem à Norisio traditam putent. Scribit in nuncupatoriâ: Scis meam in referendo sinceritatem; hic certè non ad amissum eidem satisfecit. Verum hoc omisso, miserè hallucinatur, dum ex hac propositione. Qui ex solo timore servili, & non ex amore iustitiæ operatur, peccat, infert: igitur timor pœnæ malus est, & operatur peccatum. Etenim timor ipse potest esse bonus, & à Spiritu Sancto, & tamen dum manet cum voluntate inefficaci peccandi, operans cum illo timore, peccat. Audiatur Sanctus Thomas 2. 2. q. 19. art. 9. Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus S. licet sit à Spiritu Sancto: quia ut Augustinus dicit in lib. de Nat. & Grat. potest habere annexam voluntatem peccandi. Et art. 4. cum sibi obieciisset: Qui timore aliquid facit, etsi bonum sit, quod facit, non tamen benè facit, ergo timor servilis non est bonus, respondet: Ad primum ergo dicendum, verbum illud Augustini intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore servili, inquantum servilis est, ut scilicet non amet iustitiam, sed solummodò pœnam timeat. Itaque timor pœnæ in

se est bonus, qui tamen ex illo serviliter, hoc est, ut non amans iustitiam, bonum facit, non benè illud facit; quippe qui habet annexam voluntatem peccandi, ex quâ derivatur servilitas, quæ timorem pœnæ, alias bonum, vitiat, ac depravat. Disertè hoc habet idem Angelicus art. 6. Quamquàm timoris servilitas mala sit, ipse tamen timor servilis secundum suam substantiam est bonus. Hæc omnia his luculenter definit Synodus Tridentina sess. 14. cap. 4. Illam verò contritionem imperfectam, quoniam ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus &c. Ex his constat, ad hoc ut quis citrà peccatum ex timore pœnæ operetur, debere voluntatem peccandi excludere, sinè quâ bonum non benè facit. Num verò Judæi ut plurimum mandata legis servantes, id egerint ex timore purè servili, hoc est, non seclusâ voluntate peccandi, est res de facto, in quâ Sanctorum Patrum traditioni fides præstanda est. Unus pro mille mihi semper est Augustinus, qui ubique Judæos passim ex timore servili, & terrenorum amore operatos scribit. Hæc ait lib. 3. ad Bonifacium cap. 4. Illi etiam quicunque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur, promissa terrena sectantes, & quod pro novo Testamento ea ipsa significant, ignorantes, eorum adipiscendorum amore, & amittendorum TIMORE Dei præcepta servabant; imò non servabant, sed sibi serva-

re videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem praecepta qui facit, procul dubio inivitus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea quae cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse qui praecipit, inspicit Deus: Tales erant filii terrenae Jerusalem, de qua dicit Apostolus: servit enim cum filiis suis pertinet ad testamentum vetus. Legatur in lib. de Spir. & litt. cap. 31. Idem tradit S. Thomas 1.2. q. 107. art. 1. ad. 2. Et propter hoc, inquit, etiam lex vetus dicitur cohibere manum, non animum, quia qui timore poenae ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter eius voluntas à peccato recedit, sicut recedit voluntas ejus, qui amore iustitiae abstinet à peccato, & propter hoc lex amoris, dicitur animum cohibere. Fuerunt tamen aliqui in statu veteris testamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus S. qui principaliter expectabant promissiones spirituales, & aeternas, & secundum hoc pertinebant ad legem novam. Hæc Doctor Angelicus. Jam verò imponit Norisio Parallelista, dum de illo scribit: Loquitur autem universaliter, ceu omnes Judæi ita operarentur, quod etiam facit Jansenius paucos excipiendo; Hæc sunt Norisii verba pag. 45. lin. 8. col. 1. Plurimi tamen veteris Testamenti Patres non sub lege tantum fuere, sed sub gratia adiuvante, quia propriae infirmitatis conscii, ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarent. Quâ ratione loquitur universaliter ceu omnes Judæi ita operarentur, cum disertè testetur plurimos secus operatos fuisse? Certè S. Thomas aliquos à tanto numero excepit, & S. Augustinus paucos lib. de catechiz. rudib. cap. 22. imò paucissimos Lib. contra Adim. cap. 17. nempe in comparatione popularis multitudinis, qui tamen in

suo numero plurimi extitere.

Denique castiganda est clausula Parallelistæ dicentis: Mirum autem est neutrum facere mentionem alterius timoris præter servilem, quasi non agnoscant timorem bonum, nisi qui sit mixtus charitate, quod non est consonum Concilio Tridentino. Etenim satis luculenter Norisius timorem castum laudat scribens paginâ eadem 45. col. 1. in principio: Timor quidem, si designat esse purè servilis, & per ALIQUEM Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem deriuata. Timor castus excludit voluntatem annexam peccandi, & adhæret amor iustitiæ, sine quibus est tantum servilis. Qui verò timor castus est, aliquem Dei amorem includere fasius docuere Lupus & Farvacques in opusculis de Attitione, & Germanus Philalethes eâ de re cap. 2. Et quidem tantum abest, ut Synodus Tridentina aliquem Dei amorem ad attitionem necessarium negaverit, ut decreto ipsi prius inferuerit: Cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat: quam tamen periodum, ne quorundam Scholasticorum secus sentientium, opinionem damnet, Synodus postea resecurit. Rem fusè narrat Card. Pallavicinius lib. 12. Hist. ejusdem Synodi cap. 10. Nunquam Noris dixit timorem bonum debere esse mixtum Charitate, nempe habitu infuso; cum satis sit imperfecta dilectio per gratiam actualem inspirata, quam si quis charitatem imperfectam cum doctissimo Lupo vocare velit, per me liceat, neque enim de nomine litigandum est. Hinc Noris dixit per ALIQUEM Dei amorem, quo priori verbo amor tantum imperfectus designatur. Num verò Jansenius de timore per legem incusso rectè senserit, viderint illi, quibus majus otium superest: neque enim ipse hominem adoro.

GERMANITAS XII.

Circà libertatem.

Jansenius lib. 1. de Statu nat. lap. c. 4. pag. 85.

Illâ ratio voluntarii, quo peccatum in se ipso ita voluntarium est, ut ab eo sit liberum abstinere, sicut illud Augustinus definiuit, & Julianus etiam in peccato originis necessarium esse contendit, ut Augustinus tradit, in illis solis peccatis est necessaria, quæ purè peccata sunt, non in illis sive actualibus, sive originalibus, quæ ita sunt peccata, ut simul poenæ sint peccatorum. Poena enim hoc ipso, quo poena est, rationem voluntarii excludit, & perimit. Itaque Juliano definitionem Augustini approbante, quâ peccatum esse dixerat, undè liberum est abstinere; Hic, inquit Augustinus, peccatum definitum est, quod tantummodò peccatum est, non quod etiam poena peccati. De hoc quippè agendum fuit, quando mali origo quærebatur, quale commissum est à primo homine antè omnes homines malum.

Iterum lib. 2. c. 4. pag. 125. Augustinus asseveranter docuit huiusmodi sententias, & definitiones suas non esse de quolibet peccato intelligendas, sed de illo solo, quod in Paradiso primus parens summâ libertate perpetravit. Duplex quippè peccatum distinguere solet Augustinus; aliud quidem, quod peccatum tantum sit, aliud, quod ita peccatum sit, ut sit etiam poena peccati. Et mox: Ipsum Augustinum cum Juliano disputantem audiamus. Cui respondet Augustinus. Hic peccatum definitum est, quod tantummodò peccatum est, non quod etiam poena pec-

Noris in Vind. Pag. 39. lin. 32. col. 1.

Respondeo, laudatum Sancti Doctoris testimonium à Juliano eidem Augustino obiectum fuisse, cui Sanctus Pater respondet lib. 1. Operis Imperfecti cap. 48. Ipse Adam est, quem nostra illa definitio intuebatur, cum diceret: Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat, & undè liberum est abstinere. Adam quippe omnino quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret: non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago; ac per hoc id egit peccando, quod iustitia vetabat, & undè illi liberum fuerat abstinere. Nam ei qui dixit, quod nolo malum, hoc ago, abstinere indè liberum non est. Rursum Noris verbis Sancti Augustini prosequitur ad Julianum ibid. Scias aliud esse peccatum, aliud poenam peccati, aliud utrumque, idest, ita peccatum, ut ipsum sit etiam poena peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agendi, quod iustitia vetat, & undè liberum abstinere. Peccatum namque isto modo definitum est, non poena peccati, non utrumque. Ex quibus infert Noris Ibid. Certum igitur est posse peccatum originale esse verè, & propriè peccatum, etiamsi non indè liberum sit abstinere, & doctrinam illam traditam à Sancto Doctore lib. de duab. Anim. ib. c. 11. applicandam non esse peccato originali. Pergit ibi refutare adversarium his verbis. Falsa hæc sunt, nam ex mente Doctoris oppositum di-

cati. De hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quærebatur, quale commissum est à primo homine antè omnes homines malum. Sed tu aut non potes intelligere, aut non vis. Et rursus (pergit Jansenius) eandem abstinendi libertatem inculcante Juliano: eandem responsionem suam Augustinus inculcat. Peccatum enim tantum, & peccatum quod simul est pœna, identidem distinguit. Insuper lib. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 22. pag. 267. col. 1. Status iste, in quo non libertate faciendi boni, sed necessitate faciendi mali peccata perpetrantur, pœnalis est de supplicio peccati liberioris impositus: undè peccata, quæ inde fluunt, non propterea peccata esse definunt, quòd ab eis animus libertate faciendi oppositi boni abstinere non possit. Idem Jansenius citat locum lib. 1. ope. Imperf. quem citat Noris, ita lib. 1. cap. 4. pag. 85.

Ambo componunt peccatum cum libertate sinè indifferentiâ, & sinè potestate ad oppositum, & hanc sententiam tribuunt Augustino.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

E Cortinâ suâ loquitur quæst. 1. art. 4. pag. 68. *Sed nil ad illa probandum fortius & evidentius, quam illa ipsa definitio peccati antea proposita, & ab Augustino semel de peccato Adæ explicata: Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. Cum enim eâ definiri à se primum Adæ peccatum Augustinus semel, uti proxime diximus, declarasset: non negavit eam aliis item peccatis lapsæ naturæ convenire, quæ quidem propriè peccata sunt: idest quæ simili illi Adæ parentis libertate fiunt: ac proinde POENÆ PECCATORUM NON SUNT: ejusmodi sunt ea quæ ab homine justo peccata committuntur: Nam cum hic ope justitiæ & gratiæ in statu libero reponatur, quæ admittit peccata ea simili Adæ libertate admittit, atque adeò simpliciter libera dici possunt. Perspicue Augustinus lib. contra Julianum imperf. operis primo proximam definitionem novâ & excogitatâ ratione oppugnantem: (Scias, inquit, aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. Peccatum namque isto modo definitum est, non pœna peccati, non utrumque &c.) Igitur fatetur cum Augustino famosam peccati definitionem competere iis præcipuè peccatis, quæ pœna peccatorum non sunt.*

Et quidè Jansenius erravit contendens laudatam definitionem juxta Sancti Augustini sententiam intelligendam esse de illo solo, quod in paradiso primus parens summâ voluntatis libertate commisit, uti scribit lib. 2. de statu nat. lap. cap. 4. pag. 123. col. 2. & lib. 4. cap. 21. pag. 262. col. 2. & pag. 263. col. 2. & passim alibi. Etenim disertè eo loci operis imperfecti oppositum Sanctus Doctor testatur: multa quippe, inquit, sunt, quæ agunt homines mala, à quibus eis liberum est abstinere. Et lib. 5. cap. 60. Nos, inquit, vel potius ipsa veritas dicit: perfectæ ætatis homines quosdam voluntate, quosdam necessitate, vel eosdem ipsos in quibusdam voluntate, in quibusdam necessitate agere malum. Quod si falsum putas, illum aspice clamantem: Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, ago. Qui tibi toties in faciem retorquendus est &c. Porro peccatum originale non liberè, sed necessariò à nascentibus contrahi ex communicatione naturæ libero Adæ peccato vitiatæ, certum Catholica

dicendum est: Docet enim arguendum esse etiam illum qui peccat tertio illo genere peccati. Inquit enim Ibid. Tertium verò genus, ubi peccatum ipsum est, & pœna peccati potest intelligi in eo qui dicit, quod nolo malum, hoc ago.

Ecce concedit Noris peccatum sinè libertate, & potestate ad oppositum etiam in nostris peccatis actualibus, quæ sunt peccata, & pœna peccati, sic enim ait pag. eadem lin. 12. col. 2. Imò ab illâ necessitate vituperationem destrui erat ipsissima obiectio Juliani dicentis lib. 5. ope. imperf. c. 52. Hujus vituperatio ad necessaria non recurrit, quia quidquid ad necessarium pervenit, ipsum pulsat auctorem, nempe Deum. Cui Sanctus Pater respondet: Numquid hoc quod nolo malum, hoc ago, ipsum hominis pulsat auctorem? & tamen eum, qui sic agit malum, satis apparet ad necessarium pervenisse; necessitate quippe agit, quod non agit voluntate.

fidei dogma est; undè neque parvulis conceptis in utero liberum est abstinere à peccato, quamvis id liberum fuerit primo humani generis satori. Ceterum quâ ratione dicantur à Sancto Doctore esse quædam peccata actualia, à quibus non est liberum abstinere, eaque ita esse peccata, ut pœnæ etiam sint peccatorum, ipse nobis exponit in laudato libro 5. contra Jul. Oper. Imp. cap. 59. ubi versans proxima verba Apostoli, ait: Vult & non agit, quod bonum est; non vult & agit quod malum est; undè ista necessitas? Agnoscunt tam quidè Catholici Doctores, qui Paulum Apostolum intelligunt etiam de se ipso ista dicentem, & ex lege quæ in membris repugnat legi mentis, sinè qua nullus hominum nascitur, venire non dubitant, & ideò dici & à Sanctis vident: Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago, quia vident quantum bonum sit nec carne concupiscere, quæ mente aversantur, eosque id velle, nec facere, & malum esse, quamvis mente non consentiente, vel carne tamen talia concupiscere &c. Itaque de motibus in-deliberatis concupiscentiæ illud dictum Apostoli intelligit, quos ait esse pœnas peccati, à quibus non est nobis liberum abstinere, hoc est, non pati; quamvis liberum sit abstinere à consensu. Rursus Sanctus Augustinus peccata actualia deliberata Dæmonum, quæ sunt tamen pœna peccati, ab eadem definitione excludit libro eodem cap. 47. hæc scribens: Restat igitur ut antè supplicium ignis æterni, etiam necessitas ista peccandi magna, sit Diabolo magna pœna peccati; neque hinc excusetur à crimine, quoniam & ista vindicta est proxima crimine, ut eum delectet sola malitia, nec possit delectare justitia. Ad hanc autem jam pœnalem peccandi necessitatem non utique pervenisset, nisi prius liberâ voluntate, nullâ necessitate peccasset. Definitio itaque illa peccati cum sit quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere, ad illud peccatum pertinet, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pœna peccati. Hæc Sanctus Doctor. Illud tamen notandum est Norisium de solo peccato originali locutum fuisse, ac de iis motibus animi, qui nobis liberi non sunt, quòd præveniant rationem, quos tamen ex Sancto Augustino asserit esse vituperabiles, ac pudendos refellens Morainium secus sentientem. Jansenius verò ab illâ definitione omnia peccata excludit, quam in Adæ tantum peccatum qua-

quadrare comminiscitur. Non est autem idem asserere actus necessariò nobis inexistentes ex vitiata naturâ esse vituperio dignos, quod unicum Noris dixit, ac affirmare hominem, dum peccat, semper necessariò, hoc est, sinè libertate indifferentiæ peccare, quod Jansenius commentus est. Miserè verò Parallelista hallucinatur, dum Augustinum non legens, illa verba Apostoli de peccatis actualibus reatum

culpæ mortalis inferentibus, intellexit, cum de mortibus indeliberatis, qui sunt tantum materialiter peccata, accipienda sint, quæ tamen pudori, ac vituperio subjacent, cum sint in genere malorum, ac displiceant Deo; hinc sancti viri nollent illos habere, & cum erumpunt, ipsos eorum pudet, ac conantur, Deo adjuvante, suppressere.

GERMANITAS XIII.

Circà gratiam sufficientem, quæ duas partes habet; Prima, non dari distinctam ab efficaci. Secunda, si datur, eam non dari omnibus.

Negat Jansenius dari gratiam sufficientem distinctam ab efficaci. Lib. 3. de Gratiâ Christi Salvat. cap. 5. pag. 113. Amisum est, inquit, illud pristinæ integerrimæque voluntatis æquilibrium. Non sufficit jam voluntati gratia quâ profit ei lex, ac doctrina, si velit, sed agnoscenda est illa gratia, quæ re ipsâ faciat. Hæc verò gratia sufficiens. Non aliam agnoscit sufficientem: nisi hanc efficacem, quæ facit.

Rursum ibid. Quancunque gratiam potentialem homini sive justo, sive injusto, sive Judæo, sive Paganò adesse statuamus, nisi ipsam donaverit voluntatem, & actionem, hoc est ipsum velle & operari, non est sufficiens gratia voluntatis, & actionis. Pag. 112. col. 2. in fine. Scopo Dei nihil magis repugnat, quàm si lex simul ac data est, sufficienti gratiæ adjutorio muniretur; & addit: Quid illi repugnat magis, quàm ut sufficienti potestate, quæ per adjutorium suppeditatur, se munitum esse experiatur?

Pag. 76. lib. 2. de Grat. Christi Salvatoris cap. 21. col. 2. Angelis Sanctis, & Adamo antè peccatum Christi medicinalis gratia nullo modo erat necessaria, sed velle, & agere in eorum relinquebatur arbitrio: horum quicquam si homo lapsus jam etiam potest, nec gratiâ Christi medicinalis donet ut possit, & velit, liberè dico: gratis Christus mortuus est.

Pag. 82. col. 2. Aberrarunt qui nobis talem gratiam protulerunt: nempè ut sit quædam potentialis gratia, cum quâ homo credat, convertatur, opereatur, si velit: sin verò nolit, nullus sequatur voluntatis, aut operationis effectus. Hactenus de primâ parte.

De secundâ. Non dari gratiam communem omnibus: Ac primum non dari Judæis ait Jansenius lib. de Gratiâ Christi cap. 5. pag. 227. in titulo cap. Non affuisse hominibus sub lege gratiam sufficientem, in tit. cap. 7. & in textu: Nullam omnino gratiam dabit.

De Infidelibus cap. 11. pag. 126. in titulo cap. infideles carent gratiâ sufficienti ad salutem, & in textu, ibid. col. 2. §. & quidè. Eos omni tali (sufficienti) gratiâ carere nullam in Augustini principiis dubitationem habet.

Quin imò contrariam sententiam, scilicet communem omnibus esse gratiam, dicit esse dogma Semipelagianum. Lib. 8. de Hæresi Pelagianâ cap. 3. pag. 183. in fine. Manifestum est Semipelagianis duo ista fuisse dogmata, quòd Deus vellet omnes homines salvos fieri, & quòd consequenter, in omnes gratiam suam profunderet, & ibid. supra. Semipelagiani omnibus gratiam dari volunt.

Noris in Vind. Augustin: pag. 43. lin. 36. col. 1.

Si Lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod puto esse falsissimum. Et pag. 43. Oramus ad Dominum: quod si ita fuisset in potestate quomodo fuit antè peccatum, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur. Hæc autem quæ poscitur ad agendum, non est nisi efficax. Alia non datur, nec petitur, idest quæ dat solum posse, & est sufficiens, quam volunt scholastici.

Rursum pag. 43. lin. 55. col. 2. Hinc dictum Augustini: Fides impetrat, quæ Lex imperat. Ac per hoc dicitur Deo: Da quod jubes. Ideo enim lex jubet, ut admoneat quid faciat Fides, idest, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat: Si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit. Ex quibus patet quandoque auxilium proximum præsto esse, inquit enim (Augustinus) Si autem continuò potest. Igitur si quandoque adest, & dat actum cum posse, non est illud sufficiens, sed efficax.

Ac ibidem pag. 43. col. 1. Gratia sufficiens ad observationem Legis necessaria amissa fuit ex peccato Adæ; nec connexa erat cum Lege obligante: nam si Lex sola sufficeret, Christus gratis mortuus diceretur. Et eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contrà gratiam sufficientem, Si enim per hanc posset homo implere legem, ergo Christus gratis mortuus esset.

Pag. 42. col. 2. in fine. Cum instante præcepto homo non irrisoriè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est non adesse in omnibus, & singulis momentis. Nam si adest possibilitas, ut quid orant? pro efficaci, quia alia sufficiens non datur nisi ad possibilitatem; Quoad secundum pag. 43. lin. 44. col. 2. De Judæis; Lex non habet annexam gratiam proximè sufficientem. Et pag. 41. lin. 47. col. 2. Tantum abest, ut Lex homines adjuvaret, quin potius reos fecerit, sinè gratiâ jubendo.

De Gentilibus, pag. 44. lin. 20. col. 1. Infideles peccant non observando legem, quandoquidem sinè Fide manent sub lege præcipiente, non sub gratiâ proximè adjuvante; undè opera quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata.

Absolutè negat dari pag. 42. lin. 34. col. 2. Affirmat (Augustinus) gratiam ad singulos actus dari, non omnibus ministrari.

Itaque consentit cum Jansenio quoad Dogma Semipelagianum lib. 2. Histor. Pelag. cap. 11. pag. 125. lin. 33. col. 2. Capitale Massiliensium Dogma fuit communem omnibus esse gratiam.

In hac suâ multiformi Germanitate omnia fusde-que agitât, miscet, confundit, ut tessellatum illud opus in speciem saltem promoveat. Et primò obiicit Norisio, quòd non admittit gratiam sufficientem ab efficaci distinctam. In hanc certè opinionem se olim descendisse testatur Macedus tom. 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 7. pag. 362. *Nihilominus, inquit, auctor sum adiutorium istud sine quo non dari in statu ruinæ post peccatum. Novum id videbitur novis Augustinianis, & non paucis in Augustino versatis: nam & mihi aliquando aliter visum fuit. O virum candidum ac ingenuum! Fatetur se eo in dogmate olim Jansenizasse. Ceterum huius opinionis nec vola, nec vestigium in Norisii libris apparet. Equidem oppositum tradit in Vindiciis cap. 2. pag. 8. lin. 3. col. 1. quo loci præter gratiam efficacem probat ex Augustino dari etiam sufficientem, cui resistimus: Palam fit, inquit, quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de Correp. & Grat. deducuntur, cum adiutorium sine quo non ministratum Angelis & Adamo ante lapsum, dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari scribit; cum, inquam, ista docet, de alterâ Gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur. Hoccine est non admittere gratiam sufficientem distinctam ab efficaci? Sed ad Senem optimum redeo. Hic cum loco proximè designato sect. 9. pag. 374. col. 2. concessisset adiutorium sine quo non statûs innocentia dari etiam in statu naturæ lapsæ, palam denunciavit nolle se hocce adiutorium gratiæ sufficientis nomine appellare: Augustinus, inquit, auxilium sufficiens efficax dicit, cum proximè sufficiens est, imò non putat sufficiens, quod non habet effectum: & quidem meo iudicio rectè; nam si sufficit, & datur, ut sufficiat, cur non efficiet id, propter quod datur? Quod si non efficit, profectò non sufficit. At logomachiam, quando nullum de re ipsâ dissidium est, omittamus, & propositiones ex Norisii libris excerptas, ac cum Iansenianis à lepidissimo Parallelista collatas, discutiamus.*

Et primò quidem hæc Norisii dicta ex pag. 43. lin. 36. col. 1. Vind. recitat: *Si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam, non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod puto esse falsissimum.* At meherclè idem olim docuerat Macedus in Cortinâ qu. 1. art. 9. p. 125. hæc de naturâ lapsâ pronuncians: *in hanc enim, AMISSA GRATIA, & re-ctitudine, incubuisse NECESSITATEM PECCANDI, quam sine gratiâ vitare non posset.* Rursus tom. 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 7. pag. 363. col. 1. de adiutorio sine quo non, quod idem est ac gratia sufficiens, scribit: *Nam illud adiutorium, cum esset gratia, ablatum est homini per peccatum.* Jansenius id erravit, quod adiutorium sine quo non ita amissum dixit, ut nulli penitus detur in statu naturæ lapsæ, cum omnis gratia Christi Redemptoris meritis nobis collata sit efficax, nulla purè sufficiens. At Noris cum Macedo etiam gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ admisit, negans quempiam subesse necessitati peccandi. Dein Parallelista opponit hæc Norisium scripsisse pag. 42. lin. 61. col. 1. *Oramus ad Dominum: quod si, ait, fuisset in potestate, quomodo fuit antè peccatum, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur. Hæc autem quæ poscitur ad agendum, non est nisi efficax; alia non datur, nec petitur, idest, quæ dat solum posse, &*

est sufficiens, quam volunt Scholastici. Non possum non indignari, dum tot calumniatoris præstigias oculis lustro. Non sunt Norisii verba quæ eidem impostor appingit. Sunt partim magni Augustini oracula, partim assutæ per calumniam appendices. Hæc loquitur S. Doctor lib. 6. Oper. imp. cap. 15. *Unde & Apostolus dicit: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali, quod si ita esset in potestate, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitata, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur.* Porro quis hominis audaciam non excretur, qui tam splendidam S. Augustini sententiam, quam Norisius recitavit, sub huius, non autem Augustini nomine publicat, ac unâ cum Jansenii dictis damnandam, æquatâ lance suspendit? At vide, quàm astutè dolos concinnet; etenim cum Noris illa ex Augustino recitet pag. 42. ille appellat pag. 43. ne Lectores tam grandem imposturam advertant. Verum aliam rursus fraudem fraudus est; nam reliqua verba: *Hæc autem quæ poscitur, &c.* de suo apposuit, ac sub ipsius Norisii nomine venditavit, ut eundem Jansenismi reum convinceret. An reponet, errasse typographum, qui hæc postrema verba eodem caractere expressit? O impudentiam non ferendam! Itane ex laudatâ S. Augustini sententiâ, exclusâ quacunque gratiâ sufficienti tum proximâ, tum remotâ, sola gratia efficax prædicanda est, ac ex consequenti nulla alia, cui resistatur, admittenda, qui Jansenii error est? Itaque, auctore Parallelista, S. Augustinus Jansenismi reus peragitur, ac unâ cum Jansenio damnandus Christo iudici sistitur. Progrediamur.

Tertiò recitat ex pag. 43. col. 2. Vind. has Norisii sententias. Rursus ibidem. Hinc dictum Augustini: *Fides impetrat quæ lex imperat. Ac per hoc dicitur Deo: da quod jubes. Ideo enim lex jubet, ut admoneat, quid faciat fides, idest, ut cui jubetur, si nondum potest, scias quid petat. Si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit. Ex quibus patet quandoque auxilium proximum præsto esse; inquit enim (Augustinus) si autem continuò potest. Igitur si quandoque adest, & dat actum cum posse, non est illud sufficiens, sed efficax.* In hac accusatione Parallelista bina S. Augustini testimonia, quæ Noris ex diversis S. Doctoris libris recitavit, in unum conflat, altero tamen detonso; sed quòd integer sensus habetur, nullam eidem quæstionem facio. Prætereà admitto quod de suo infert, si dat actum cum posse, esse efficax, quod Macedus ac Norisius proximè sufficiens appellant. Disputat eo loci Norisius de auxilio tantum proximè sufficienti negans hoc semper adesse, cum ut plurimum sit precibus impetrandum. Porro auxilium proximè sufficiens esse idem ac efficax auxilium pluribus probat meus Macedus tom. 2. Collat. 7. differ. 3. sect. 9. pag. 371. Pauca libeat exscribere: *Conclusio sit: Auxilium sufficiens Augustinianum est illud Remotum, quod Suavius juxta Concilium Tridentinum exposuit, & formavit, in eâ latitudine, donec perveniat ad illud complementum, quo constituitur INTEGRUM AUXILIUM PROXIMUM, reddens affectam potentiam PROXIME, & immediate expeditam ad operandum, & tantum non operantem; nam quo puncto ita completum fuerit, eo fiet efficax, & insuperabiliter & indeclinabiliter, quæ duo sunt Augustini verba, non necessariò tamen, operationem inducet.* Hæc ille pluribus probat, & quidem optimè juxta Sancti Augustini sententiam.

Quartò ex pag. 43. col. 1. Vindiciarum tradit Norisium scripsisse : *Gratia sufficiens ad observationem legis necessaria , amissa fuit ex peccato Adæ , nec connexa erat cum lege obligante &c.* Fallit impostor ; nusquam illa postrema verba eo modo Norisius pronunciavit. Nam tantum affirmat , modò gratiam proximè sufficientem non esse connexam cum lege obligante , quæ tamen in statu innocentie connexa erat cum eadem lege ex S. Augustino cap. 11. de Correp. & gratia. Audiatur Macedus tom. 2. Collat. 7. differ. 3. sect. 7. pag. 363. col. 2. ubi loquens de adjutorio sufficienti , ait : *Quòd homini innocenti , & Angelis sanctis erat illud adjutorium ex equitate debitum : & veluti connaturale ; quòd aliter est in statu nostro , qui est ruina , & peccati , cui erat ANNEXA GRATIÆ PRIVATIO.* Equidè idem Macedus in aureo illo suo Scrinio Augustini cap. 10. 11. 12. 13. & 14. fusissimè probat gratiam sufficientem amissam ob peccatum Adæ non omnibus reapse restitui. Ibi cap. 14. pag. 238. ait : *Ea sententia Augustini supponit sinè ullâ fide , & gratiâ , idest sinè ullo auxilio sufficienti peccari , quandoquidem opera ita operantium deliberata peccata sunt.* Certè qui peccat , agit contrà legem prout obligantem ad actum oppositum. Igitur si sinè ullo auxilio sufficienti peccatur , gratia sufficiens non est connexa cum lege prout obligante in statu naturæ lapsæ. Quomodo verò in eo casu salvetur libertas , ita exponit : *Et tamen supposito , quòd non habeat gratiam , adhuc peccabit : nam etsi sinè gratia sit ad genus mali determinatus , non est tamen determinatus quoad speciem mali : undè adhuc manet cum potestate electivâ ad hanc vel illam formam peccati.* Has tamen in angustias haud Norisius redigitur , qui gratiam saltem remotam omnibus adesse fateretur , ut patet ex ejusdem testimoniis laudatis ad Germanitatem 8. Enimverò Noris eâ paginâ 43. loquitur in hypotesi cum suo Basilio Poncio , quem ibidem commendat , nempe amissam fuisse ex peccato Adæ omnem gratiam , secluso beneficio Redemptoris , & addit stante hypotesi , adhuc legem habituram vim obligandi. Hoc in Dæmonibus ac reprobis hominibus patet , quibus nulla datur in inferis gratia sufficiens , & tamen peccant contrà legem , quamvis quòd sint in termino , non indè novo demerito obnoxii sint. Profectò & Adam fuisset in termino damnationis , omni gratiâ privatus , nisi divina pietas eidem Salvatorem præparasset , uti ex S. Innocentii Papæ decretis egregiè demonstrat Augustinus lib. 6. Oper. imper. cap. 11. & pluribus defendit Poncius toto capite 14. partis 1. Relect. de gratiâ , cui consentit Macedus pag. 125. Cortinæ. Verba superius recitavi.

Quintò ex pag. 42. col. 2. in fine. *Cum instante præcepto , homo non irrisoriè , sed veraciter Deum debeat orare , ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum , signum est non adesse in omnibus & singulis momentis.* Nam si adest possibilitas , ut quid orant ? Et affuit hocce Scholion : *Pro efficaci , quia alia sufficiens non datur nisi ad possibilitatem.* Et hìc solito more periodos mutilat , ut per dolum Germanitates similiores obtrudat. Scribit Noris : *cum non irrisoriè sed veraciter Deum debeat orare , ut sibi gratiam donet , signum est divinam gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum ,*

non adesse &c. Ad hoc ut homo exequatur opus imperatum , necessaria est gratia proximè sufficiens , seu efficax in actu primo , quomodolibet illa efficacia explicetur. Ceterum Macedus illud Parallelistæ Scholion portento simile judicat , hæc mirabundus contestatus tom. 2. Coll. 7. sec. 9. p. 374. col. 2. *Scholasticorum quosdam velle , ut auxilium sufficiens in eo distinguatur ab efficaci , quòd nunquam habeat effectum , atque adeò nunquam efficax sit : quòd quidè est alienum à mente Augustini , & liberè excogitatum.* Et paulò inferiùs dicit id esse mirabile , & incredibile. Itaque incredibilis Macedo est Parallelistæ propositio : *Gratia sufficiens non datur NISI ad possibilitatem.* Rursus illum qui orat , non habere auxilium proximè sufficiens ad faciendum opus imperatum , probat Macedus egregiè ex Sancti Augustini , ac Tridentinæ postea Synodi verbis eadem sect. 9. pag. 371. quæ proximè recitabo in responsione ad Germanitatem insequentem XIV.

Transit Parallelista ad alteram partem Germanitatis : nempe gratiam sufficientem non dari omnibus. Hanc thesim , ò bone , per quinque capita Scrinii probavit Macedus à pag. 98. usque ad 241. fusissimè , eruditissimè , *Augustinianissimè* ; ita enim de se alibi loquitur. Noris omnibus tum Judæis , tum infidelibus gratiam sufficientem remotam concedit , quam tamen infidelibus negat Macedus pag. 160. Scrinii. Jansenius gratiam sufficientem tum proximam tum remotam de medio sustulit , ac omnes qui culpas admittunt , pœnali peccandi necessitati subjecit , quæ de re inferiùs sermo redibit , & superiùs etiam satis abundè responsum est. Quod ex pag. 41. lin. 47. col. 2. recitat : *Tantum abest ut lex homines adjuvant , quin potiùs reos fecerit sinè gratiâ jubendo ; est ipsissima sententia Sancti Augustini lib. de Grat. & lib. arb. cap. 12. Non quia , inquit , lex mala est , sed quia sub illâ sunt , quos reos facit jubendo , non adjuvando.* Concludit verò hancce suam Germanitatem Jansenianam : *Itaque consentit cum Jansenio quoad dogma Semipelagianum lib. 2. Hist. Pel. cap. 11. pag. 125. lin. 33. col. 2. Capitale Massiliensium dogma fuit communem omnibus esse gratiam.* Hìc detruncat periodum , ut invidiam augeat ; nam ita planè Norisius scripsit : *Capitale Massiliensium dogma fuit communem omnibus esse gratiam ; dari verò illam suismet viribus quærentibus , pulsantibus , petentibus.* Quæ sanè opinio erronea est , nec à Scholasticis defenditur ; quamvis communem gratiam admittant. Nam Semipelagiani adstruebant communem gratiam ex parte Dei oblatam , non verò reapse hominibus datam ; sed ad applicationem ejusdem merita naturalia regulariter requirebant , ut vel ipsi Antagonistæ Jansenii probant , Moraines disp. 10. sect. 3. num. 16. Decamps lib. 3. de Hæresi Jansen. disp. 8. c. 12. n. 8. & alii , in quo Jansenius falsus fuit , putans gratiam sufficientem ex Semipelagianorum opinione non solum omnibus oblatam , verum etiam datam fuisse , quòd illi ultimum inficiabantur. At Scholastici qui communem gratiam offerri volunt , illam etiam de facto dari omnibus dicunt , nullis tamen naturæ humanæ meritis eandem cuipiam applicantibus.

GERMANITAS XIV.

Circà primam propositionem damnatam Cornelii Jansenii.

Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia. Deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Damnata in Bullâ Innocentii X. & Alexandri VII.

Conveniunt in principiis hujus conclusionis Jansenius, & Noris. Principia verò sunt duo. Primum: in lege veteri Judæos caruisse gratiâ sufficiente ad implenda praecepta legis; quia hæc non habebat gratiam annexam praecepto, & solum docebat homines confingere ad gratiam sufficientem pro observatione praecepti. Secundum: necessariam prorsus esse antecedentem orationem, per quam obtineatur gratia ad servandum praeceptum, quæ sine hujusmodi oratione non adest. Hæc duo principia sunt communia ambobus auctoribus, & patet ex titulo de germanitate legis. Ita Jansenius sæpè, ac in primis Lib. 3. de Grat. Chr.

Salv. Et Noris in Vind. cap. 3. §. 6. Ubi disserit de lege, & praeceptis. Extendunt verò ambo istum defectum, & absentiam gratiæ sufficientis à lege, imò & pugnantiam cum lege ad omne praeceptum in quocunque statu sive Judæorum, sive Christianorum, sive Infidelium, & negant servari posse praecepta sine gratiæ per orationes actuales impetratione. Hinc sequitur ista conclusio. Quandiu homo etiam iustus est sub lege præcipiente, carere gratiâ sufficiente ad ejus observantiam, quia pro tunc præstò non est talis gratia necessaria.

RESPONSIO P. MACEDI.

Non exscribo hic propositiones quas Parallelas inducit, tum quòd eadem ferè sunt cum superius adductis, tum quòd Norisii dicta hic repetenda sunt, ac eorum veritas demonstranda, simulque error Jansenii designandus. Cum Noris scribit instante praecepto, deesse auxilium, non de remotè, sed de proximè sufficienti loquitur. Enimverò id patet ex locis ab adversario appellatis. Nam pag. 43. lin. 42. col. 2. Vindiciarum ait: *Lex non infert potentiam PROXIMAM voluntatis.* Pag. 42. lin. 50. col. 1. *Quòd oramus, signum est divinam gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum, non adesse.* Quæ de gratiâ proximè sufficienti intelligit ex dictis ad superiorem Germanitatem. Pag. 43. lin. 29. col. 1. legis hominem destitutum gratiâ PROXIME necessariâ ad opus implendum. Pag. 42. lin. 40. col. 1. inquit: *Non semper præsto est ILLUD adjutorium, nempe quod habuit Adam proximè sufficiens, ut ibidem probat.* Pag. 42. lin. 21. col. 2. *PROXIME sufficiens;* lin. 52. *Potentiam PROXIMAM.* Quæ sanè omnia ad oculum legentibus patent.

Videbis cum Macedo Germanitatem germanissimam. Hæc loquitur tom. 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 9. pag. 373. col. 1. *Nunc sumimus ex quo id quod satis est ad institutum: nempe Augustinum auctorem esse adjutorium illud sine quo non inveniri in statu naturæ lapsæ; sed mutatum, deflexumque: atque adeo multo minus, quàm tunc sufficiens; nam tunc satis esset omnino ex integro ad rectè operandum, nullo alio addito, sed tantum accedente concursu voluntatis sanæ, & sanctæ, & integræ. At nunc illud non omnino ex integro sufficere propter infirmitatem & vitia, & corruptionem naturæ, nisi per novam virtutem augeatur, & crescat, sine quâ est tantum REMOTE, & inchoatè sufficiens, NON PROXIME, & perfectè sufficiens.* Rursus audiat pag. 371. col. 2. *Etenim, inquit, cum illo auxilio aliquid possumus, & agimus, id est, parvum quiddam & imperfectum: atque ad hoc est illud auxilium verè & propriè sufficiens, imò & efficax suo modo, quia cum illo & possumus aliquid & agimus; respectu tamen actûs magni, & perfecti, atque omnino efficacis ad implendum mandatum, NON est PROXIME ac verè sufficiens juxta Augustinum & Tridentinum: nam adhuc aliquid, quod magnum est, non possumus.* Ecce

enim ajunt: Facere quod possis, & petere quod non possis. Ex quo patet posse nos eo auxilio aliquid, id est, exile & facile. Aliquid non posse, id est, illud magnum & difficile, ad quod sumus ulterius adjuvandi à Deo, ut possimus. Adjuvat, ut possis: ergo quatenus cum eo possumus, sufficiens est: quatenus verò non possumus, non est sufficiens. Habes Macedi voces Norisii linguæ consonas, ac concordissimas. Ambo negant etiam instante praecepto, adesse semper gratiam proximè sufficientem; at remotam Noris semper adesse fatetur.

Opponit alia quædam, quæ paucis discutiam: & primò dixisse Norisium fidem non posse movere hominem ad petendum divinum auxilium ad hoc ut possit implere praeceptum, nisi Deus infundat gratiam actualem, quâ homo moveatur ad orandum. At hæc est communior Theologorum sententia, qui docent habitus infusos fidei, spei, ac charitatis debere divinâ gratiâ excitari, ut in actus exeant. Legatur Suarez lib. 3. de grat. cap. 8. Vasquez 1. 2. disput. 193. cap. 2. Unus mihi pro mille Macedus sit. Hæc scribit in Scriptorio cap. 5. pag. 47. *Non solum datur gratia excitans propter difficultatem & excellentiam operis supernaturalis, quæ indiget excitatione potentia, sed ex aliâ ratione connaturali, quæ postulat, ut habitualis virtus (ver. gr. fides) excitetur per motionem actualem, ut videmus fieri in hominibus iustis & sanctis, qui cum habeant gratiam sanctificantem, & habitus infusos, tamen sine actuali excitatione voluntatis, non possunt eos exercere.* Præterea in crimen vocat hæc Norisii verba pag. 44. lin. 31. col. 1. *Infideles, cum in Christum non credant, Dei gratiam ad implendam legem non petunt.* Ego certè puto illam esse Apostoli sententiam; undè Macedus jure laudat Estium hæc scribentem: *Quam multi verò tentati, non petunt; imò quam multi nec petere possunt: ii maxime qui Deum non novērunt; nam, quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? Rom. 10. Lib. 3. de Clavibus cap. 3. pag. 176.* Quod planè certissimum est, nam ex spe petimus à Deo, quem adiutorem credimus; quis verò quicquam petat ab eo, quem in mundo existere nescit? Igitur infideles quâ tales, hoc est, prout nullam vel natu-

naturalem, vel supernaturalem Dei cognitionem habent, nullum ab eodem auxilium ad implendam legem petunt, imò nec petere possunt, dicente Apostolo: *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?*

Adversarius ex pag. 44. lin. 4. col. 1. Jansenianæ larvæ, quam Norisio imponit, lineamenta desumit; ibi enim hæc leguntur: *Licet quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præsens divinum auxilium ad orandum.* Pag. 43. lin. 27. col. 2. *Homo conatus facere, quæ præcepta erant.* (Ecce conantibus) Pag. eadem col. 1. *Dum petis, nondum habes gratiam.* (Ecce volentibus) nam qui petunt, volunt.

Hæc Parallelista. Erunt fortasse qui me otiosum hominem putabunt, qui tam apertis mendaciis refellendis tempus insumpserim. Equidè veniam peto; nam hisce fallaciis aperiendis stylum admovi, quod scio, plerosque Norisii librum evolvere negligentes, imposturas mendaci Parallelistæ manu propinatas, forbuisse, eidem ex asse fidem præstantes: nec defuere viri aliàs non indocti, qui eidem occinerint: *Euge, Eugepe.* Videtis interim, quos dolos neccat. Norisius paginâ illâ 44. lin. 4. col. 1. scribit: *Licet quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præsens divinum auxilium PROXIME sufficiens ad orandum.* Item pag. 43. lin. 27. col. 1. ait: *Dum petis, ut possis, profectò sentis te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ PROXIME necessariâ ad opus implendum.* At Parallelista utrobique adverbium PROXIME malitiosè subticuit, cum planè intelligeret unicâ illâ voculâ suam illam Germanitatem extinguî. Sed hoc tam familiari Parallelistæ vitio omisso, Norisiani dicti veritatem ostendo. Etenim vel sermo est de fidei, cum nullum eidem præceptum instat, vel cum urgetur præcepto. Et quidè si non instet præceptum, non adesse semper auxilium sufficiens tradunt Bellarminus, Suarez, & ceteri Theologi; nam cum hoc auxilium nil aliud sit, quàm illustratio intellectus, & inspiratio voluntatis, quibus bonum nobis aperitur, ac dulcescit, cum aliis negotiis intenti sumus, planè experimur nullas nos tales illuminationes, aut inspirationes sentire. Itaque difficultas est, quando instat præceptum. Utro modo id Noris intellexerit, nescio; neque enim rem explicat, sed velutî cursim attingit. At hoc alterum dubium liceat exponere, ne calumniator iterùm muginetur. Instante præcepto, potest fidelis in se recipere divinam inspirationem, quâ velit præceptum observare; hoc autem esse munus gratiæ tradit non uno loco Augustinus. Audiatur lib. 6. Oper. imper. cap. 11. *Sunt enim quos peccare ita delectat, ut nolint, oderintque justitiam, quam nec velle aliquis potest, nisi paretur voluntas à Domino, ut ad perficiendam justitiam præcedat desiderium voluntatis, & paulatim effectus potestatis accedat, aliis citiùs, aliis tardiùs, sicut Dominus dedit, &c.* Cum Fidelis à Deo excitatus, vult facere Dei mandatum, potest velle idipsum exequi suis viribus, putans se non indigere ulteriori auxilio Dei. Talem fuisse D. Petrum, ostendit Augustinus in lib. de Grat. & lib. arbitrio. Scribit cap. 15. *Ad hoc enim valet quod scriptum est: Si volueris, conservabis mandata: ut homo qui voluerit, & NON POTUERIT, nondum se plenè velle cognoscat, & oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata.* Et cap. 17. initio: *Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest, jam quidè habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam.* Ex his eliditur Recentiorum sententia, qui potentiam proximam ad observandum præceptum semper adesse commentantur: Parvam illam & invalidam voluntatem Petrum habuisse

tradit ibidem Augustinus, quando dicebat Domino: *Animam meam pro te ponam; putabat enim se posse quod se velle sentiebat.* Et tract. 66. in Joan. *Quid in animo ejus esset cupiditatis videbat, quid virium non videbat: Et in serm. 124. de temp. Per solum enim liberum arbitrium, non addito etiam Dei adjutorio, promiserat se pro Domino moriturum.* Quare cum Petrus putaret se posse, eo errore deceptus, divinam gratiam ad observandum præceptum non petiit: Hinc dum sibi credit, ac fidit, non fuit proximè potens ad orandum; potentia enim proxima ad orandum præsupponit iudicium practicum propriæ impotentiae ad aliquid faciendum, quo postea dirigitur voluntas ad alterius opem implorandam. Hinc Fidelis volens servare præceptum, si de suis viribus præsumat, non est proximè potens ad orandum, cum ut talis sit, debeat priùs erroneum illud iudicium deponere. Ita aqua calida non est proximè potens ad frigefaciendum, sed ut talis sit, debet ab eadem priùs calor auferri. Profectò quis credat Fideles obduratos in malo, habere potentiam proximam ad orandum? Istis enim scelestissimis hominibus non pauci Theologi negant adesse divinum auxilium, plures remotum tantùm concedunt. Macedus, qui modò mihi pro mille est, hæc de eisdem sensit in Scrinio c. 11. p. 153. *Verum quidè est, istos peccatores induratos proximis sæpè auxiliis carere, & remotis tantùm & remissis juvari, quæ tam ipsos leviter ac exiliter excitant, ut præ induratione vix satîs sint, & nisi intenduntur à Deo, minimè movebuntur.* Optimè & egregiè. Sanè Judæi erant fideles, cum in Deum crederent, à quo legem acceperant. At hos ut plurimùm præsumpsisse eandem legem suis viribus implere ex Apostolo ad Rom. 10. 3. sæpissimè Augustinus affirmat. Legatur li. 3. ad Bonifacium c. 4. Ep. 144. Lib. de Grat. & lib. arb. ca. 12. De hisce Fidelibus scribit S. Doctor lib. 3. con. duas Epist. Pelag. cap. 7. *Putant enim se arbitrii sui viribus implere legem jubentem, & istâ implicati superbiâ ad gratiam non convertuntur juvantem.*

Jam verò illa Jansenii propositio damnata fuit ob postremam periodum: *deest quoque illis gratia, quâ possibile fiant.* Nam dum vir justus divinâ gratiâ excitatus, vult servare præceptum, & reapse conatur implere; si id non possit sinè ulteriori auxilio, per illammet gratiam, quam habet, potest vires majores à Deo petere; atque adeò non deest illi gratia, quâ præcepta possibile fiant. Profectò gratia, quæ est proximè sufficiens ad conandum, est etiam proximè sufficiens ad petendum alterius auxilium, cum facilius sit petere, quàm conari. Quare cum homo justus, divinâ gratiâ inspirante, vult ac conatur implere præceptum, & simul sentit se à carnali delectatione ad præcepti transgressionem impelli (hoc enim naturaliter experitur, cum tentatio sit motio violenta concupiscentiæ trahentis ad malum) potest Dei auxilium implorare; nam eo ipso quò quis vult aliquid facere, ac cognoscit se neutiquam posse id suis tantùm viribus exequi, statim movetur ad petendum auxilium alterius. Eadem ergo gratia, quæ excitat nos ad volendum bonum, accedente cognitione nostræ infirmitatis à rebelli concupiscentiâ concusse, quæ nos proximè impotentes reddit ad bonum concupitum assequendum, cooperatur nobis, ut petamus auxilium proximè necessarium ad implendum præceptum. Quòd si quis sentiens in se cupiditatem boni divinitus inspiratam, suis viribus illud exequi præsumat, haudquaquam illi cooperatur gratia jam habita, ob impedimentum superbiæ, quod apponit. Jansenius lib. 2. de Grat. Christi ca. 27. negavit gratiam, quâ nobis boni cupi-

ditas inspiratur, sufficere ad orandum. *Hac igitur, inquiens, gratia, quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandata operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, UT ORET, ut credat; ad hoc tamen facit aliquid, ut illarum, vel alterius cuiusdam cœlestis rei liberas quasdam non voluntates, sed velleitates, vel complacentias explicet, &c.* At Augustinus laudato capite 15. de Grat. & lib. arbitrio dicit: *ut homo, qui voluerit, & non potuerit, nondum se planè velle cognoscat, & oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata.* Ergo supponit hominem cum illâ solâ gratiâ, quâ vult servare mandatum, posse orare Deum, pro impetrando auxilio proximè sufficienti ad perficiendum opus imperatum.

Non possum hîc omittere insignem calumniam, quam Parallelista Norisio importat scribens, hunc dixisse necessariam prorsus esse antecedentem orationem, per quam obtineatur gratia ad servandum præceptum,

quæ sinè huiusmodi oratione non adest. Mentitur sciens ac volens; nam Norisius oppositum planè docuit clarissimè, locupletissimo S. Augustini testimonio pag. 43. lin. 60. col. 2. Vind. ubi laudatâ hac magni Doctoris sententiâ: *Ideo enim lex jubet, ut admoneat, quid faciat fides: idest, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat: si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit: statim infert Norisius: Ex quibus patet quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse, inquit enim: si autem CONTINUO POTEST.* Igitur auxilium necessarium ad actuale executionem præcepti quandoque continuò præsto est, aliquando est precibus impetrandum. *Hæc Norisii verba recitavit Parallelista in proximâ Germanitate XIII. ut tum memoriæ, tum fidei defectum pati videatur.* Hac tam splendide mentiendi arte lepidissimas, bellissimas, germanissimas Germanitates sibi pingit, ac Norisio per dolum appingit,

GERMANITAS XV.

Circâ secundam propositionem.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur.

Hæc propositio Jansenii damnata est, quia tollit gratiam sufficientem, & solam efficacem ponit. Quam doctrinam etiam statuit Noris ex eodem principio Jansenii, quod est: *Omnem gratiam peti à Deo, hanc autem non esse sufficientem, sed efficacem; ut patet ex orationibus Ecclesiæ, in quibus petimus non solam possibilitatem, sed cum actione, idest, gratiam efficacem.*

Jansenius lib. 3. de Grat. Chr. Salv. c. 1. p. 104. col. 1.

Tale adiutorium (sufficiens) repugnat precibus, quas Deus Ecclesiæ suæ tradidit, & inspiravit. Quis enim non videt pro illis, quibus sufficiens adiutorium præsto est, inaniter preces fundi? Nam quid stultius, quàm orare, ut facias (inquit Augustinus) quod habes in potestate?

Et lib. 5. de Grat. Chr. Salv. c. p. pag. 204. col. 2.

Augustinus semper illius gratiæ confessionem postulat, & illam ipse asserit, quâ fit, ut operemur. Et pag. 207. *Ut quæ non solum possibilitatem, hoc est potestatem agendi adiuvet, sed etiam voluntatem, & actionem ut velimus, & agamus, quâ operatur Deus in nobis velle, & perficere, seu velle & operari.* Ibid. col. 2. *Inspiratio dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus, propriè gratia est.* Præterea lib. 2. c. 17. pag. 65. col. 1. *Oratio totius Ecclesiæ hoc probat, ut testatur Augustinus: Ipsa igitur oratio clarissima est, inquit, gratiæ testificatio.* Rursum ibid. *Audi Augustinum: impetrando quidè, oratio quidquid impetrat, evidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet à se ipso sibi esse, quod si in potestate haberetur, non utique posceretur.*

Noris in Vind. pag. 42. lin. 30. col. 1.

Scribit Augustinus libr. de Correp. & grat. c. 11. Adiutorium quibus datur, secundum gratiam datur, aliàs oratio esset superflua, Nam ait Augustinus lib. de Nat. & Grat. c. 18. Quid stultius, quàm orare, ut facias quod in potestate habes? Non rogamus, ut Deus det quod habemus, sed cuius maximè indigemus.

Pag. 42. lin. 22. col. 2. *Necessitas orationis elucet, quâ rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Iterum: Homo non irrisoriè sed veraciter debet Deum orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum.*

Pag. 43. lin. 28. col. 1. *Sentis te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum: undè oras, ut eandem tibi Deus largiatur.*

Rursum pag. 42. lin. 39. col. 1. *In statu naturæ lapsæ non omnibus præsto illud adiutorium; etenim si in potestate haberetur, non utique posceretur; nam ut ait Augustinus, ipsa oratio clarissima est gratiæ testificatio.*

Ibid. lin. 61. *Aug. libr. 6. Op. imperf. c. 15. Oramus ad Dominum: quod si ita esset in potestate, quomodo fuit antè peccatum, non utique posceretur orando, sed agendo potius teneretur.*

RESPONSIO P. MACEDI.

Antequam Macedi cum Norisio consonantiam subijciam, huius à Jansenio discrepantiam recensabo. Noris in Vindiciis pag. 7. adductis S. Augustini testimoniis, probat nos gratiæ debili, incongruæ, ac remotè sufficienti resistere. Audias modò Janseniam lib. 2. de Grat. Christi Salvat. cap. 22. pag. 235. *Nunquam, ait, in scriptis suis uniuersis Augustinus illam Christi internam gratiam congruam appellavit, multo minus incongruam: quod aliqui Recentiores ausi sunt.* Addit: *Ubi quod dixit gratia Dei semper est bona, non*

alium sensum habet, nisi quod semper hominem efficiat bonum, & consequenter semper congrua sit. Hinc ibidem cap. 31. conatur explicare testimonium S. Augustini ex lib. 1. q. 2. ad Simplicianum, quo Noris cum Catholicis Doctoribus paginâ illâ Vindiciarum probat nos interiori gratiæ resistere. Accedat modò Macedus, ac suffragium de more Norisio meo, & quondam suo ferat. Hic tom. 2. Collat. 7. differ. 3. sect. 7. pagina 362. colum. 1. ideo probat dari in statu naturæ lapsæ gratiam cui resistimus:

Quod

Quod tradat Augustinus quasdam gratias parvas, & remissas, non efficaces, & vehementes, quæ in nobis efficiunt voluntates parvas, & infirmas, non validas & robustas, quibus præcepta non implentur, atque adeo cum his operantes, in lege Dei deficiunt, nisi ampliori gratiâ juventur. Quâ Augustini doctrinâ, inquit, contra Jansenium probavimus dari omnino gratiam inefficacem, cui resistitur. Noris gratiam, cui resistitur, debilem ab effectu nuncupavit, quia nempe uti scitè notat Macedus causat volitiones infirmas & non validas. Idem pag. 366. col. 2. ait: Gratia excitans interdum vincitur, cum parva est & remissa, interdum vincit, cum est magna & intensa, ut superet resistantiam voluntatis. Noris eo quod parva illa gratia ab oppositâ delectatione vincatur, debilem nuncupavit. Hæc omnia colliguntur ex Augustino lib. de Grat. & lib. arb. cap. 17. Qui vult ergo, inquit, facere Dei mandatum & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam, &c. Præterea insigniter imponit Parallelista, fingens Norim asserere: Omnem gratiam peti à Deo; hanc autem non esse sufficientem sed efficacem. Etenim dari quandoque gratiam proximè sufficientem ab observandum præceptum, etiamsi quis non oret, seu illam non petat, evidenter ex Sancto Augustino Norisius probavit,

ut in fine superioris Germanitatis ostendimus. Denique falsum est solam gratiam efficacem postulari à Deo, non verò sufficientem. De verba Macedi lib. 3. de Clavibus cap. 3. pag. 171. col. 1. In omni sententiâ Infidelibus saltem postulatur prima gratia, & multæ aliæ, quæ efficaces ex naturâ suâ non sunt; postulatur enim illuminationes, & inspirationes communes Gentilibus, imò & externæ prædicationes, quæ ex se non sunt efficaces; quando autem Ecclesia petit illuminari Gentiles, non distinguit modos istos illuminationis efficaciæ, & sufficientis: sed indifferenter postulat, & procurat iis audientiam Evangelii, quæ ad sufficientem gratiam plerumque pertinet. Noris in locis adductis à Parallelista non probat dari solùm gratiam efficacem, qui Jansenii error est, sed gratiam proximè sufficientem non semper præsto esse ad observandum præceptum, idque colligi ex orationibus. Macedus tom 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 9. pag. 372. col. 2. meritò hæc Suarii dicta laudat: Qui non potest, nondum habet auxilium proximè sufficiens: si tamen oret, recipiet illud, & jurabitur; & addit: Est omnino quod Augustinus. Hoc unum Norisius intendit. Habes ergo hujus omnimodam cum Macedo consonantiam

GERMANITAS XVI.

Circà tertiam propositionem.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed solùm à coactione.

Parallelista huc trasportat Germanitatem XII. ac recitata ibidem Jansenii, & Norisii testimonia iterum ad verbum recantat. Non sum tam prodigus temporis, aut verborum, ut velim cum fastidio Lectorum eandem cantilenam repetere. Augustini

verbis lib. 2. Oper. imperf. cap. 102. Parallelistæ garrulitatem castigabo. Jam responsum est; rogo te, aliquid dicere non potes: tace, si potes, sed quod pejus est, nec hoc potes.

GERMANITAS XVII.

Circà quartam propositionem damnatam Jansenii, quæ hujusmodi est.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset voluntas humana resistere, vel obtemperare.

In hac propositione prima pars non traditur à Noris: quoad secundam aliqua similitudo est inter utrumque, non tamen ea satis exprimitur. In sensu aliquatenus conveniunt, in eo scilicet quod ambo negant gratiam illam, quam Adamus habuit, transisse ad statum naturæ lapsæ, affirmando amissam esse per peccatum Adæ. Cum autem ambo item doceant gratiam in statu naturæ lapsæ esse diversam, & comparatam per actuales orationes, ac proinde efficacem, conveniunt in eo quod ista gratia vertibilis ad arbitrium nostrum, quod potest ei resistere, vel obtemperare pro suo libito, non est gratia Christi,

neque habetur in statu naturæ lapsæ, quam gratiam vertibilem cum admitterent Semipelagiani, inferunt, sentire utrumque hujusmodi gratiam non esse conformem sententiæ Catholicorum, sed tantum Semipelagianorum; cum hac differentiâ, quod Jansenius dixit hanc opinionem esse hæresim Semipelagianam: Noris autem tacuit. Assumptum verò, scilicet negari ab iis transisse gratiam primi status Adami naturæ integræ ad secundum statum naturæ lapsæ superius probatum est. Breviter dicam, quod sit satis.

Jansenius lib. 3. de Grat. Chr. Salv. pag. 105. Peccato perditum dicit, illud auxilium.

Noris in Vind. pag. 43.
Amissum ex peccato Adæ pronunciavit.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hic jam tandem colores Parallelistam deficiunt; verum fucata quædam delineamenta conquirunt, ut

Germanitatem eo quoque in errore si non exactam exhibeat, at saltem adumbret. Attamen operam per-

perdit, falsisque semet, suosque imaginibus ludit. Videsis quàm diversum à Janseniano errore Norisii sententia vultum gerat. In Vindiciis cap. 2. pag. 8. lin. 3. col. 1. ait: *Palam sit quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de Corrept. & grat. deducuntur, cum adiutorium ministratum Angelis antè lapsum, DARI ETIAM IN STATU NATURÆ LAPSÆ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari scribit Augustinus; cum, inquam, ista docet, de alterâ gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur.* Itaque imponit Parallelista scribens, Norisium negare gratiam illam, quam Adamus habuit, transisse ad statum naturæ lapsæ. Profectò cum Macedo Norisius concinit; ille enim tom. 2. Collat. 7. differ. 3. sect. 7. ex professo idem probat, ac satis validè pag. 363. col. 2. urget contrà Jansenium idem testimonium S. Augustini ex cap. 11. de Corrept. & gratiâ. Cum verò dixisset adiutorium statûs innocentiae fuisse ex æquitate debitum, & velutî conaturalè, statim addit: *Quod aliter est in statu nostro: qui est ruina, & peccati, cui erat annexa gratiæ privatio.* Idem lib. 3. de Clavibus P. cap. 3. pag. 169. col. 1. ait: *Nam peccatum originale est conjunctum cum privatione gra-*

tia, quâ Deus hominem privare potest, non solùm sanctificante sed etiam excitante, & sufficiente. Item in Cortinâ quæst. 1. art. 9. pag. 125. scribens de naturâ lapsâ, ait in hanc *AMISSA GRATIA, & rectitudine incubuisse necessitatem peccandi, quam sine gratia vitare non posset.* Igitur gratia illa sinè quâ non Adami in statu naturæ sanæ, demerito peccati ejusdem, amissa fuit, atque inducta gratiæ privatio & necessitas peccandi. At beneficio Salvatoris eandem fuisse hominibus restitutam disertè ibidem Macedus ostendit, ad quem etiam Norisius accessit, admittens in hoc statu gratiam, cui resistimus, uti proximè recitatis ejusdem verbis ostendit. Jansenius semel amissam illam gratiam, nec unquam nobis restitutam, imò etiam si restitueretur, inanem ac prorsus perniciosam vocavit. Totus liber tertius de gratiâ Christi adversus illam gratiæ speciem depugnat. Quod priorem verò hujusce difformis Germanitatis partem attinet, non solùm non traditur à Noris, ut ait Parallelista, verùm etiam oppositum ab eodem passim adstruitur in Historiæ Pelagianæ libro secundo. Videatur cap. 23. & in Vind. pag. 106. col. 1.

GERMANITAS XVIII.

Circà quintam propositionem.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

In hac propositione discrepat Noris a Jansenio quoad conclusionem, convenit quoad principium. Non protulit propositionem supradictam, sicuti protulit Jansenius. Verùm proposuit principium, undè illa tanquam conclusio deducitur. Principium autem est negare dari sufficiens auxilium omnibus. Ex hoc enim sequitur, Christum non fuisse mortuum pro omnibus. Fatetur hoc Jansenius lib. 3. de Grat. Chri. Salvat. c. 20. his verbis. *Aliud argumentum pro gratiâ sufficienti omnium profertur isoleto, quia Christus est Redemptor omnium, juxta illud primæ ad Timotheum cap. 2. Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus nec enim redemptio omnium ullo modo videtur esse posse, nisi gratiam saltem sufficientem omnibus præparaverit. Quomodo enim est omnium Redemptor, ut ait quidam, si non impetravit omnibus auxilium, quo possint liberari?* Itaque Jansenius

negando gratiam sufficientem dari omnibus, consequenter negavit Christum fuisse mortuum pro omnibus. Undè sequitur Noris, qui cum Jansenio negavit dari omnibus gratiam sufficientem, teneri ex vi consequentiæ negare redemptionem Christi pro omnibus. Negasse vero utrumque universalem istam gratiam patet ex superius dictis, quæ non oportet repetere; tractando enim de Hebræis, & infidelibus perspicuè dixerunt: Non omnibus gratiam præstò fuisse. Verum quidè est, Noris metu istius consequentiæ posuisse auxilia quædam remota scilicet in Vind. pag. 44. col. 1. & pag. 45. col. 1. Sed ista auxilia remota posuit perfunctoriè, ut non excusaret à peccatis infideles. Nec enim possunt esse sufficientia illa auxilia remota, quæ non reponunt voluntatem in actu primo potentem operari.

RESPONSIO P. MACEDI.

Hujus accusationis nervos non uno loco vir doctus infregit. Hæc ait in Scrinio cap. ultimo pag. 233. *Quintum argumentum à Redemptione universali peti- tum, non indiget solutione, cum toties animadversum sit à nobis multum interesse inter redemptionem universalem, & gratiam universalem: nam ut Christus sit mortuus pro omnibus, satis est obtulisse mortem suam pro omnibus, humanâ suâ voluntate: quæ si non acceptaretur à Patre, non sequebatur ex eâ Gratia universalis, quæ ex divinâ voluntate pendebat: Undè & si admittatur Christus (quod fatemur) omnium esse Redemptor, non infertur omnibus gratiam conferri, quemadmodum & in Cortinâ sæpè, & in Mente Innocentii, & ejus apologiâ diximus cum Vasquio 1. p. d. 96. cap. 3. præter alias quas ibi adduximus rationes, quibus ea propositio vera sit, NEC tamen INVOLVAT CONSE- QUENTIAM GRATIÆ UNIVERSALIS.* Quæ re-

petit lib. 3. de Clavibus in ealce cap. 3. Vide quàm exactè Macedum Noris imitetur lib. 2. Hist. Pelag. cap. 15. pag. 146. lin. 62. col. 1. Tertia thesis succedit: Christum non esse mortuum pro omnibus: Si explicetur, ita ut homines reapse futuri sint participes gratiæ datæ per Christum, non universè vera judicatur; etenim plerique nec infirmi subsellii parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si verò meritis infinitis sanguinis Christi, vel humanæ ejusdem voluntati omnes salvare cupienti, derogare velit, prorsus reiicienda est. Profectò omnia dixit Macedonicè; Non ovum ovo similis est. Macedus per plura capita in Scrinio negavit dari omnibus gratiam sufficientem, ac consequi inde negavit, Christum non esse mortuum pro omnibus. Verùm Noris omnibus auxilia saltem remota concessit, undè ab illâ consecutione Parallelistæ minus sibi ti-
men-

mendum putabit. Illa auxilia remota sunt debiles, ac tenues gratiæ motus, quibus si homo infidelis non resistat, majori gratiâ donabitur. Constituunt voluntatem in actu primo potentem operari actus debiles, eidem gratiæ proportionatos, quos si eliciat, obtinebit potentiam proximam servandi mandata, uti docuit Macedus Collat. 10. differ. 3. sect. 9. ubi

fusè de auxiliis istis remotis disputat. At Jansenius lib. 3. de Grat. Salvat. cap. ultimo negat Christum habuisse voluntatem salvandi omnes: *Vanum*, inquit de reprobis, *pro talibus salvandis seriâ voluntate pati ac mori*, *vanum pro talibus à perditione decretâ liberandis*, *offerre Patri vota, preces, mortem, ac sanguinem suum*. Hæc Jansenius.

Parallelistæ Epilogus.

Quantum ad historiam. Contuli quidquid scribit Henricus Noris de Historiâ Pelagianâ, & comparavi cum iis, quæ scribit Cornelius Jansenius, & reperi omnia penè esse similia, & quamquam auctor de Historiâ Pelagianâ in quibusdam discrepet à narratione Jansenii, ea sunt paucissima, & leuissima. Observavi enim rarè ab illo citari Jansenium, idest octo tantum vicibus, cum tamen alios, inter quos est Vossius, & Usserius, sæpius alleget, ne videatur Jan-

senium transtulisse, nec mihi ista suspicio imputanda est malevolentia, cum ego sim procul ab isto vitio, sed debui suspicari de cautelâ istius Scriptoris, noluisse illum argui de transferendo Jansenio, adeò ut in enarrandâ vitâ, describendis meritis, & artibus, & erroribus Pelagii, & Pelagianorum, & Semipelagianorum, appareat ejus librum esse breviarium Historiæ Jansenii, quem item sequitur tribuendo Origeni fontem, & originem hæresis Pelagianæ.

R E S P O N S I O P. M A C E D I.

Fabularem & invidiosam hominis calumniam exufflat Macedus in calce apologetici adversus notas nobilis Critici pag. 109. *Inspiciat*, inquit, *inter Patres Augustinianos P. Henricum Noris in Scholis Theologicis & Ecclesiasticis spatiis versatissimum, qui spes Ordinis altera & Urbis, magno succedit Onuphrio, & nuper INSIGNI edito de Historiâ Pelagianâ VOLUMINE ingentem sibi gloriam comparavit*. Item tom. 2. Collat. 10. diff. 2. pag. 579. col. 1. *Accedit illustris & recens auctor Augustinianus P. Henricus Noris Veronensis, qui in suo ERUDITO LIBRO de Historiâ Pelagianâ &c.* Profectò si Jansenii historiam excerpisset, turpissimi plagii reus, in summâ apud eruditos infamiâ versaretur, ac planè ineptus censendus foret Macedus, qui nuperam cornicem alienis plumis ornatam, tam grandi elogio excepisset. Quis autem à risu temperet inaudiens *Noris librum esse breviarium Historiæ Jansenii*? Nam Jansenii historia primo statim libro prioris tomi continetur, ac citrà quadragesimam paginam ad umbelicum redigitur: Historia verò Norisii ad paginam cccxxxvi i i. (primæ edit. Pat.) extenditur. Meherclè aut Norisius verbosissimus Epitomistes evasit, qui summarium Janseniani voluminis hoc ipso quadruplo (ob characteres in Jansenii libro minores quicquam summæ detraxit) prolixius concinnavit; aut certè Parallelistæ putida mendacia in Lectorum ora ructatur, qui Norisii libros tam diffusos, tam extensos, unius longè minoris Janseniani voluminis *breviarium* appellaverit. Hæccine tam palmaris impostura imputanda est malevolentia? Ita sanè qui oculis valent judicabunt, quantumvis clames ac reclames: *sum procul ab isto vitio*. Credet Judæus Apella, non ego.

Historiam Pelagianam Annalibus Ecclesiasticis Baronius, vir maximus & incomparabilis inseruit. Verum eandem postea Spartam aggressi sunt Vossius, Usserius, Jansenius, Rivius, ac Petavius, qui tamen posterorum ingenia ab eodem retentando opere nequam deterruere; etenim diligentissimi messores eo in campo plurimas, quas alii quoque colligerent spicas, reliquas fecere. Et quidè quàm uberiores cæteris messem tulerint seduli & accurati viri Joannes Garnerius, & Henricus Noris, illos solum ignorare puto, qui utriusque libros ignorant. Cæterum neque istos postremam tam vasto operi manum imposuisse nova P. Paschafii Quesnelli V. C. dili-

gentia monstravit; siquidem vir planè eruditus tom. 2. operum Sanctis Leonis Magni dissert. 3. cui titulus est: *De Conciliis Africanis in Pelagianorum causâ celebratis, &c.* Baronii, Usserii, Jansenii, Norisii, ac denique Garnerii sententiis in examen vocatis, multa scitè notavit, quæ memoratos Historicos fugere, vel minùs rectè eisdem descripta sunt; adeo vetustioris ætatis cimelia plurimum sæculorum caligine obsita, in obscuro latent, ut nondum, unâ dicam Baronii manu, sed nec à tot eruditis post Baronium scriptoribus in apertam lucem ex integro potuerint revocari. Hic tamen tuam, Lector optime, fidem, imò ipsius, si quam tot mendaciorum concinnator gerit, Parallelistæ conscientiam appello. Quanta meus Norisius ex Manuscriptis Vaticanis hæcenus ignorata protulit? Vbi nam Jansenius ea, quæ Norisius scripsit de Theodoro Mopsuestiensis, de Rufini scriptis, de Anniano, ejusque interpretationibus, de Juliano Pelagiani patriâ, nuptiis, Episcopali Sede, peregrinationibus, ac libris, de Erote, & Lazaro Episcopis, de Primatibus Numidiæ, de Constantino Imperatore, de Liripensium origine, regulâ, ac doctrinâ, & id genus plurima Norisio præformavit? Nonne Norisius integro penè libro secundo Historiæ Pelagianæ res Semipelagianorum complexus est, quæ apud Jansenium tertiâ statim paginâ terminantur? Adde exactiorem chronologiam, in quâ ad amussim describendâ, tam sæpè Noris insudat, cujus tamen curam sibi levem Jansenius fecit. Dies me, ac stylus deficerent, & planè maxima pars Norisiani voluminis recitanda foret, si pluribus tam impudentem, tam prodigiosam, tam ineptam Parallelistæ calumniam contunderem, & sanè Lectorum oculis diffidere viderer, quasi non statim vel solo indice capitum Norisiani operis lustrato, hujus à Janseniano volumine diversitatem intelligerent. At opponit Jansenium scripsisse lulentas Pelagianæ hæreseos lacunas ex Origenianis fontibus derivasse, atque Jansenio similiter Norisium loquutum esse. Verum hoc ipsum Divus Hieronymus testatus fuerat in Epistolâ ad Ctesiphontem, his planè verbis Pelagium increpans: *Doctrina tua Origenis ramusculus est*. Videsne Origenem antè duodecim sæcula in ipsis Pelagiani erroris exordiis, apud Catholicæ Ecclesiæ Doctores eâ infamiae notâ laborasse, quam à Jansenio primum im-

pactam Origeni, & à Norisio postea exscriptam mentiris?

Ex his, quæ cursim, & jam jam meas Athenas navigaturus, properante calamo, in literas misi, satis superque, Lector optime, intelligis spurias, quas larvatus Paralelista, invidia obstetricante, Germanitates peperit, gerras esse germanas, distorta parallela, & supposititiam sententiarum multis parafangis distantium propinquitatem, ut meherclè cæcutire censendus sit, qui earundem nothiam tam claram, tamque manifestam non videat. Ea tamen est calumniatorum garrulitas, ut cum utramque accusationum manticam excusserint, easdem cum Lec-

Nomine mutato, plures cum veste cucullos

Induis, ut multi sic videre viri.

Proderis unus homo: Protei sub imagine ludens;

Dum vario nescis reddere verba sono.

Equidem frater Hilarius fabellam, quod nova videatur, à Macedi laudibus exorditur, atque in eadem definit, quas sanè non potui non lætis auribus ac cum plausu excipere, in illas subinde voces erumpens: *Euge: Euge:* video enim Macedi, ut potè laudatissimi viri, advocacy, quam suis in libris Norisio aded liberaliter commodavit, plurimum ex tot elogiis auctoritatis pondus accedere. Illud doleo, quod tantis Macedi encomiis rancidas contra Norisium satyras inseruit. Haud tamen vacat veteres calumniarum strophas toties mihi retextas, iterum refutare. Unum quod emissitios adversariis oculos antea fugerat, intentatum modò Norisio crimen discutiam, quod ejusdem accusatoris verbis expono: *NOS DICIMUS: Cælestinus Papa indixit Concilium generale Ephesinum: Theodosius Imperator condixit locum Concilii. VOS DICITIS lib. 2. Hist. Pelag. pag. 116. Non Pontifex Cælestinus, sed Theodosius Imperator indixit generale Concilium Ephesinum; & statim exclamat: Hinc estis Janseniani, Bajani, & Norisiani.* Quod verò Noris Epistolam Theodosii ad Sanctum Augustinum, in quâ dicit Synodum à S. D. N. Cælestino indictam, apocrypham appellavit, vah quales tragedias excitat, quos ejulatus sustollit! Siquidem pag. 8. recitatis his Norisii: *Non Pontifex, sed Imperator Sacram divali Synodum indixit, statim addit: Quæ sine dolore legi, & sine horrore audiri non possunt; & tamen iste liber toleratur, & laudatur à Patronis, & Fautoribus Henrici Noris, cum debuisset proscribi, & vetari.* Simplicissimi aded viri dolor, & horror risum mihi, fateor, excutunt. Quid, mi Lector, hoc homine faciemus, qui tam supinâ rerum Ecclesiasticarum ignorantia laborat? Increpabone calumniatoris imperitiam, & tam ineptam, quam Norisio publico in Pisano Athenæo Ecclesiasticæ historiæ Professori intentat, accusationem severioribus verbis percellam? Hanc à me superi mentem avertant. Imò in animum induxi charissimum fratrem Hilarium, quod in Ecclesiasticâ historiâ totus hospes est, amicâ manu prehensum, ad ipsa vetustioris Ecclesiæ sacra deducere, atque è Sanctis Ephesinæ Synodi codicibus veritatem, quam nescit, benevolè ac gratis aperire. Da aures, Hilari frater, nam Cælestini Papæ verba sunt in Epistolâ ad Theodosium, qui eundem ad Synodum Ephesinam per literas invitaverat: *Huic Synodo, quam esse JUSSISTIS, nostram presentiam in his, quos misimus, exhibemus.* Audin quæ loquatur? Non dixit: *quam esse jussimus; sed: quam esse jussistis.* Itaque vides jussu Im-

peratoris fastidio cantilenas cantent, ac recantent. Etenim, ut initio præfatus sum, ille multorum nominum, ac multiplicis patriæ Proteus, qui dudum in scenâ Risbrochium Sarmatam, Hausenum Germanum, postea Guidicciolanum Insubrem, ac tandem Humbertum Aboriginem luserat, nuperrimè fratris Hilarii Dalmatæ soccos induens, eandem omnino fabulam Illyricis tamen fistulis [apage: ne has inferas, mi doctissime Bartoline, tuo erudito, quod modò edis, de tibiis volumini] intercalari carmine: *NOS DICIMUS &c. VOS DICITIS &c.* lepiddissime mixtam exhibuit.

peratoris Synodum coactam. Recitatur hæc Epistola act. 2. Synodi Ephesinæ pag. 619. edit. Labbei. Ascende, quæso frater Hilari, ad Actionem III. & hoc ipsum Philippus Romanæ Ecclesiæ Legatus ad eandem Synodum à Cælestino missus, tibi indicabit. Sanctus, inquit, beatissimusque Papa noster Cælestinus Episcopus, nos ipsius presentiam supplentes, ad hanc sanctam Synodum misit: quam quidem Synodum convenire JUSSERUNT humanissimi, Christianissimi que IMPERATORES, memoriâ retinentes, & perpetuò custodientes fidem Catholicam, &c: Synodum ergo, ut supra diximus, INDIXERUNT, id unum spectantes &c. Pag. 626. edit. citatæ. En Apostolicæ Sedis Legatus Synodum ab Imperatore indictam locupletissimo testimonio pronunciat, secus planè asserturus, si à Cælestino, cujus legatum agebat, coacta fuisset. Agedum, frater Hilari, quid hac de re ipsi Ephesini Patres pleno ore loquantur, attende. Hæc scribunt ad Theodosium Imperatorem act. 1. pag. 567. *Vestra majestas Sanctas Ecclesias turbare, fideique & veræ pietatis dogmata adulterari non est passa: verum ex omni metropoli piissimos Metropolitanos qui Episcopos adducerent, & aliquos aliarum civitatum Episcopos ad diem Pentecostes convenire JUSSIT; & in Synodicâ ad Cælestinum Papam pag. 659. Cum pia Christi amantium Imperatorum edicta, PER QUÆ fuimus EVOCATI, tempus Sanctæ Synodi confessui præscriberent diem Sanctæ Pentecostes &c.* Credisne ducentis & amplius testibus oculatis, qui Epistolam ad Synodum evocationis accepere, quive asserunt tum Synodum, tum diem Synodi ab Imperatore indictam? Videsne Pontificiæ evocationis ad Concilium nullam omnino mentionem fieri à Cælestino, vel ab ejusdem Legatis, aut ab ipsamet denique Synodo, sed omnes contestari Imperatoris jussu indictam esse? Possem te ad Sacram evocationem à Theodosio emissam ducere, quæ 1. par. ejusdem Synodi cap. 32. recitatur. Verum ipsius Nestorii, qui in eadem Synodo damnatus est, testimonium liceat subijcere: etenim ex Marii Mercatoris, qui Constantinopoli Nestorium de facie novit, libellis hujus ad Cyrillum Epistolam V. C. Garnerius publicavit, in quâ hæc scribit: *Placuit verò piissimis IMPERATORIBUS, Domino adiuvante, etiam Synodum inexcusabiliter totius Orbis terrarum INDICERE.* Profectò Theodosium ipsius Nestorii instinctu, Concilium indixisse probat P. Garnerius Jesuita Macedo laudatus scriptor. Adeas indicem (nam planè per indices tyrones, qualem te in historiâ Ecclesiasticâ video, fludere solent) par-

tis alterius notarum in M. Mercatorem & lit. T. hæc leges: *Theodosius junior Nestorii instinctu INDICIT Concilium Ephesim Generale.* Lustra paginam ejusdem voluminis 82. & hæc insuper leges de Ephesinâ Synodo. *Sunt qui credant indictam à Cælestino Summo Pontifice.* At neminem designat. Visne, frater Hilari, tibi unum quempiam indigitem, qui in eâ opinione fuerit, quam ibidem validis argumentis vir eruditus impugnat? Is certè Jansenius Iprensis fuit, qui lib. 2. de Hæresi Pelag. pag. 30. col. 1. ait: *Coegit necessitas Cælestinum Romanum Pontificem Ephesi Concilium Oecumenicum indicare.* Jam ne vides, jam ne sentis, Hilari, quantam ignorantiam passus sis, dum Norisio scribenti memoratam Synodum ab Imperatore coactam, tuo illo intercalari carmine insultasti: *Hinc estis Janseniani*; cum tu, tu quod illam opinionem attinet, Jansenio adhæseris, meus verò Norisius Sancti Cælestini, ejusdem Legatorum, ac universæ Synodi voces exscripserit? Igitur resorbe, ò bone, tuam illam deridiculam cantilenam: *Hinc estis Janseniani*; ac tibi, si lubet, oecinito. Debueras magnum illum Pontificiæ auctoritatis vindicem Bellarminum consulere, qui tom. 1. lib. 1. de Conc. & Eccles. cap. 12. hoc, unde fons & caput erroris tui, te docuisset: *Catholici munus convocandi Concilia generalia, ad Romanum Pontificem propriè pertinere volunt: sic tamen, ut possit etiam alius, Pontifice consentiente, Concilium indicare, quin etiam satis sit, si INDICATIONEM FACTAM ipse confirmet.* Hoc postremo modo habita est Synodus Ephesina, uti satis evidenter P. Garnerius demonstravit. Norisius priori modo à Theodosio indictam putavit; etenim lib. 2. cit. pag. 115. col. 2. in fine scripsit de Theodosio Augusto: *Cum Cælestino Pontifice egit de Synodo Oecumenicâ cogendâ, quo ANNUENTE, Synodum ad festum Pentecostes A. 431. apud Ephesum indixit.* Ille tamen ad Garnerii sententiam forsan accedet.

His de indictâ Synodo adnotatis productas Theodosii literas ad Augustinum discutiamus. In primis verborum contextus non unus est apud eos Scriptores, qui easdem publicarunt. Etenim Ludovicus ab Angelis Lusitanus hocce earundem fragmentum refert: *Decrevimus ad S. D. N. Cælestinum totius Ecclesiæ Antistitem scribere, Concilium cogat, observato antiquitatis more, & ut nostrum pectus agnosceret, rogavimus: eligeret, quam volet, nostri imperii civitatem.* At P. Campus Hispanus apud Aloysium Torellum in sæculis Augustinianis A. 431. ita Theodosium scribentem exhibet: *Propositum nobis est opem ferre S. D. N. Cælestino, Episcopo universali totius Ecclesiæ, nimirum ut secundum receptam à majoribus consuetudinem, Concilium celebretur.* Proin ut hoc votum nostrum Catholicum planè intelligat, liberum facimus, ut ex omnibus quotquot nostro parent imperio, civitatem aliquam seligat, &c. Quis hisce invicem collatis, non statim earundem literarum fidem in dubium vocet? Nequè enim Theodosius Græcè scripsit, ut ea diversitas interpretibus adscribi possit. Et quidè titulus Domini Nostri id temporis erat proprius character Imperatoriæ dignitatis, undè Augustorum nominibus in nummorum, ac lapidum inscriptionibus sub hisce notis D. N. præponebatur. Unus Maximus, qui imperium invasit, literas ad Siricium inscripsit: *Domino verè Sancto Apostolico viro Siricio S. At Dominum Nostrium neutiquam appellavit.* Ipse Theodosius in literis ad Valentinianum, & Augustas Leonem magnum nominans, nusquam Dominum nuncupavit. Deinde quod in priori exemplari legi-

tur: *Concilium cogat*, falsum esse monstravi. At quod in altero scribitur: *Propositum nobis est opem ferre S. D. N. Cælestino Episcopo universali &c.* pari vitio laborat. Etenim Cælestinus coactâ Romæ Synodo Nestorii hæresim damnaverat, anathema atque depositionem eidem interminatus, nisi palinodiam caneret, *intrà decimum*, inquit, *diem à primo innotescentis tibi hujus conventionis die numerandum.* Datæ sunt literæ A. 430. die 11. Augusti. Cum verò Epistolam per Possidonium ad Cyrillum Alexandriæ Antistitem misisset, ut eandem postea ad Nestorium perferendam curaret, Cyrillus *universam Egypti Synodum* indixit, uti legitur act. 1. Synodi Ephesinæ pag. 504. editionis Labbeanæ, in quâ iterum Patres Nestorio sacris interdixerunt. Dum hæc in Egypto geruntur, Nestorius rei suæ consulturus, Theodosium adit, ac Cyrillum livoris ac pravorum dogmatum reum peragens, petit ut res in Synodo Oecumenicâ discutiatur. Annuit Imperator, ac sacram ad Synodum evocatoriam publicavit. Cælestinus in Epistolâ ad Constantinopolitanos disertè Nestorium *petitorem Synodi* fuisse pronunciat; & antea: *Sacerdotale postulat, cui non erat interfuturus, examen.* Cæterum Theodosius sacram emisit die 19. Novembris A. 430. Cyrillus Legatos cum Synodicis literis ad Nestorium destinavit, qui easdem Hæresiarchæ publicè tradiderunt die Dominico, cum Synaxis ageretur: Act. 1. citatâ. Scribit Marius Mercator qui id temporis Constantinopoli degebat, Nestorium accepisse *litteras denunciationis VII. Idus Decembris*, qui planè fuit Dominicus dies Cyclo Solis XIX. Lunæ XIII. lit. E. At Nestorius sacræ Theodosianæ filius, latam in se sententiam contempsit: nam hæc in divalibus literis continebantur: *Nullâ interim antè sanctissimam coactam Synodum, communemque ejusdem, quæ de omnibus dabitur, sententiam, factâ privatim innovatione.* Undè Nestorius futuram Synodum Cyrillo exauctorationem interminanti, obiecit. Verba superius recitavi. Ipse etiam Theodosius Cyrillum acriter per literas increpuit, qui livore actus, tantas Ecclesiæ turbas daret. Leguntur hæc literæ 1. par. cap. 31. Synodi Ephesinæ pag. 433. Ex his constat, satis insulse in pseudepistolâ hæc Theodosio scripta affingi: *Propositum nobis est opem ferre S. D. N. Cælestino, nimirum ut Concilium generale celebretur.* Cum potius per indictam Synodum, damnato Nestorio opem tulerit, ac latæ in eundem à Cælestino sententiæ Hæretici dolis circumventus executionem suspenderit. Ex his evidenter etiam evincitur, Synodum, inscio Cælestino, indictam fuisse, cum ejus publicatio antè novemdecim dies contigerit, quàm Cælestini, ac Cyrilli literæ Nestorio traderentur.

Præterea hæc in pseudepistolâ Theodosius fingitur scribere: *Nestorius enim Episcopus; cum pietatem omnem, & sanctimoniam prius simulasset, ad extremum malitiam versipellis ingenii sui detexit; cumque Patris esset titulo insignitus, nobis inimicum se præbuit, factus ex Pastore fur, & latro, dum seminavit in vulgus nephariam hæresim in vituperium Redemptoris nostri ejusque sanctissimæ Matris &c.* Quis verò nesciat quàm propenso ergà Nestorium animo esset Theodosius, antequam in Synodo damnetur? Etenim & Synodum petenti morem gessit, & tot turbarum causam in Cyrillum devolvit, qui invidus Nestorium oppugnaret. Imò in literis ad Synodum per Candidianum misis, scribit Irenæum Comitum nullas eo in conventu partes habere: *ut qui solius amici-*

piæ causâ cum PISSIMO Nestorio Ephesum profectus sit. Itane piissimum vocasset, quem sciret furem, latronem, ac nephariæ hæresis auctorem esse? Et hæc quidem scripsit, cum Nestorius ad Synodum pergeret.

Denique in eadem pseudepistolâ idem Theodosius hæc scribit. *Rogavimus, eligeret, nempe Cœlestinus, quam volet nostri imperii civitatem. Profecto secus loquitur Imperator in Epistolâ ad Orientales scribens: Deputavimus enim Ephesiorum civitatem, terrâ marique percommendam. Pag. 722. edit. citatæ. Verum ex subscriptione mendacis manus impostura dignoscitur; nam Epistola dicitur Dat. IV. Id. Augusti Basso & Antiocho Cons. nempe altero mense post absolutam Synodum Ephesinam, Theodosius ad eandem Augustinum invitasset; quæ quid ineptius somnari possit non video.*

Jam vides, jam sentis frater Hilari, quibus certissimis Ephesinæ Synodi monumentis Theodosiana illa pseudepistola imposturæ arguatur. At inquis P. Dionysium Vuerlensem Capuccinum rogasse per literas Guardianum conventus Patavini, ut vetustum illius Epistolæ exemplar apud Patres Sanctæ Justinæ perquireret, nam inde primum exscriptam testabatur Lancelotus in libro de Vitâ Sancti Augustini. Sed libeat tuis verbis tam bellam historiam recitare. *Hæc Epistolâ, inquis, acceptâ, misit idem Guardianus Fratrem quendam nomine Alexandrum, qui ejus exemplum invenit in Patre Torello Eremitâ Augustiniano. Addis eundem postea legisse Norisium eandem Epistolam reprobantem. Quod cum vidisset, inquis, P. Alexander Cappucinus scandalizatus mansit... monuitque hac de re suum Guardianum, qui zelo, & studio pio & sancto stimulatus scripsit Romam ad P. Reverendiss. Recanatam Concionatorem Summi Pontificis, virum multis insignem virtutibus Capuccinum &c. Hic est eventus Historiæ. Meherclè non possum quin cum Martiale reponam.*

Bellus Grammaticus; Bellus es Historicus.

Nolo hic inquirere quâ fide illa narraveris, Atticâ-ne an Punicâ. Redi interim, redi sodes ad P. Alexandrum, ac illi meo nomine dicito apud Archivium Benedictini Cœnobii Theodosianæ Epistolæ exemplum inquirendum fuisse; non in volumine P. Torelli. Equidem cum putarem bonum illum Gamalielem jussu exemplar reperisse in vetustissimo codice, qui ultra nongentos annos cum blattis luctatus fuisset, tu mustam chartam producis impressionis recentissimæ. Addas etiam quod nullo jure scandalizatus mansit, miratus unum Norisium à reliquis omnibus suæ familiæ scriptoribus discordare; nam Joannes Rivius Augustinianus vir planè eruditus, & in sacrâ ac profanâ Historiâ summâ cum laude versatus, hæc scripsit lib. 4. de Vitâ Sancti Augustini cap. 11. §. 9. *Sunt qui scribant has literas Theodosii Imperatoris ad Augustinum olim extitisse, aut etiam nunc extare in Monasterii Patavini Sanctæ Justinæ bibliothecâ, sed prout editas legi, suspectæ fidei sunt.* Hæc illi exponito. Testaris P. Guardianum scripsisse Romam ad P. Reverendiss. Recanatam. Jam te bellum Grammaticum dixi, qui sapientissimum P. Bonaventuram à Recineto in Picentibus Urbe non Recinetensem, sed Recanatam nuncupaveris. Cum fictitia illa Epistola omnes mentis tuæ angulos occupasset, de facili fictitium illud nomen commentus, Urbem in virum lepidissimè commutasti.

Tres postea Epistolas subnectis, quarum priorem tui Stamelii nullius apud scriptores nominis, & alteram Anonymi ad Anonymum nil moror; nolo

enim cum larvis luctari. At tertiam luctaris esse Illustrissimi Caramuelis, in quâ satis prodigâ manu laudes in Macedum effundit, ac meo Norisio minus se favorem præstat. Hujus hocce initium: *Patres Augustiniani & Dominicani (undè undè nescio) defendere solent Jansenium.* Ast ego probè novi undè adeo sinistram de utraque insigni familiâ opinionem induerit. Vincentius Baronius Dominicanus, ac Franciscus Faruacques Augustinianus Doctor Lovaniensis piperatis scriptis Caramuelem perficere. Inde etiam Caramuel Illustrissimo Fagnano quo cum dissentiebat, Jansenismum impegit, quem tamen juratus testis affirmem nunquam Jansenii librum vidisse. Vin liberè dicam? Illustrissimus Caramuel quod fecundissimo atque acutissimo ingenio pollet, hæc scribit in indice suorum voluminum ad calcem Theologiæ Moralis Fund. pag. 22. edit. Francofurt Verbo: *PATRES.* *Non multum ego temporis impendo, aut perdo in veterum libris legendis.* Hinc apud ipsum quicquam novi semper Minerva parturit: Et quemadmodum in cæteris, in præsentī etiam volumine, quod de Architectonicâ ædificat, plurima tradet Vitruvio, quem uti antiquum scriptorem fortè non leget, Serliis, Scamozzis, Palladio, aliisque hætenus ignorata. At Norisius, cum probè sciat quàm curtam domi supellectilem habeat, ab antiquis eruditam stipem emendicat; nescit nisi de commentario carioso loqui; ex vetustioris Ecclesiæ monumentis antiquos annales concinnat; cum antiquariis altâ rubigine exesa numismata versat, revertatque Romanas inscriptiones temporum injuriâ corrosas perlustrat. Hinc studiorum diversitas Illustrissimum Caramuelem mihi æquum Norisio judicem fecit. Quod verò veluti insultabundus adjungis: *Videant Patroni & Fautores Noris quem virum habeant adversarium.* Desine talibus. Jamdiu eruditi videntur in Saule Ex Rege doctissimi Sinnichii. Tu quoque videsis in laudati operis indice V. Caramuel, ita enim te decet libros consulere. Interim non dubito, quin vir insignis, & non uno mihi nomine commendandus tibi subirascatur, qui privatam illam Epistolam, se incio, in vulgus emiseric, ejusque nomen tuis hisce scriptiunculis inserueris, quæ

Sunt Apinæ, triceque, & si quid vilius istis.

Quò tamen te, ò Hilari, demerear, in animum induxi aliud te quicquam docere; nam inter propositiones Norisii, quas cum esses Risbrochius, insulsiimè fugillasti, hanc num. xx. iterum te video in crimen vocare: *Nos dicimus, inquis, Papa quæ Episcopus Romanus, quæ Patriarcha Romanus, quæ Papa Romanus semper habet primatum. Vos dicitis Dissert. de Synodo V. pag. 65. Papa quæ Patriarcha Romanus est, non habet primatum super alios Patriarchas. Hinc estis Bajani, Janseniani, & Norisiani.* Et dudum Dominus Risbrochius pag. 171. uncialibus characteribus eandem thesim Norisii inscripsisti: *CALVINISMUS Henrici Noris.* Hui quale monstrum! Ast Noris verba adducamus ex appellatâ Dissertatione, ubi cum dixisset tres Sedes Patriarchales, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam à Divo Petro institutas, addit: *Harum Præsules in aliqua conveniunt; in aliis verò plurimum discriminantur. Nam licet spectato jure Patriarchali, tres illi Antistites æqualis sint auctoritatis, ac nullus ab altero dependeat, jure tamen Papali uni Sedi Romanæ reliquæ duæ subsciuntur.* Heu quàm longè ab Ecclesiasticis monumentis, cum verba recitata Calvinismi insimula-

deat, jure tamen Papali uni Sedi Romanæ reliquæ duæ subijciuntur. Heu quàm longè ab Ecclesiasticis monumentis, cum verba recitata Calvinismi insimulabas, peregrinabare! Da, quæso, aures in ditionem meam. Quatuor Ecclesiasticæ Hierarchiæ gradus, quorum singulis specialis jurisdictio competit, ab eruditis distinguuntur; nempe Episcopus, dein Metropoli, postea Primas seu Exarchus, denique Patriarcha. Et hæc quidem sacræ potestates pluribus communes sunt. His tamen omnibus Summus Pontifex Romanus, qui Papa dicitur, supereminet, ac in reliquos omnes jurisditionem exercet. Porro Summus Pontifex Romanus unà simul est Episcopus, Metropoli, Primas, Patriarcha, ac denique Papa. Ut Episcopus Urbis Romæ sacra administrat, Clericos ordinat, conficit chrisma, & id genus alia peragit, quæ cæteri etiam Episcopi præstant. Verum ut Metropoli propriam diocesim habet, nempe à Flamiâ usque ad Siciliam. Hinc omnium illarum provinciarum Episcopos consecrabat, omnes ad provinciæ Synodum evocabat, Oratoria consecrandi facultatem eisdem dabat, &c. Hac eadem potestate antè initium quinti sæculi pollebant Metropolitæ Aquilejenses ac Mediolanenses; neque enim eorundem provinciarum Episcopos Romanus Pontifex consecrabat, sed laudati Metropolitæ, quæ veterum Pontificum testimoniis probat ibidem Norisius pag. 67. Item iidem duo Antistites suas Synodos provinciales unà cum subditis sibi Episcopis cogeant, quod ex D. Ambrosii, Hieronymi, aliorumque veterum monumentis intelligitur. Præterea Pontifex Romanus erat Primas seu Exarchus totius Italiæ. Hinc cum Mediolanensis Metropoli eligendus foret, Romanus Pontifex legatum Mediolanum mittebat, qui electioni interesset. Hoc probat Noris ex D. Gregorio Papa pag. 44. dissert. ejusdem. Præterea utriusque Metropolitæ consecratio ad Romanum Pontificem spectabat, licet ob longioris itineris molestias, mutuam utrique consecrationem indultam fuisse testetur Pelagius Papa in Epistola ad Joannem Patricium. Hæc jurisdictio appellatur primatialis, quam Papa cum aliis Orbis Christiani Primatibus Exarchis communem habebat, atque intra primatiale diocesim exercebatur. Denique Romanus Pontifex erat Patriarcha totius Occidentis, nempe totius Europæ usque ad Thraciam, & sex provinciarum Africæ, quæ ad Imperatores Occidentis pertinebant. Patriarcha Antiochenus diocesim Orientalem: Alexandrinus Ægyptiacam & Africanam usque ad confinia Tripolitane regionis regebant. In eo conveniebant tres Patriarchæ, quod vastissimis præerant diocesibus, in quibus plures sibi subiecti Metropolitæ numerabantur; unde & numerosas Synodos celebrabant, Metropolitæ ordinabant, ac celebratas ab istis provinciarum Synodos confirmabant. Illorum erat omnes Antistites diocesanos Patriarchalis ad se evocare, judicatas ab eisdem causas retractare, appellationes admittere, Episcopos ac Metropolitæ in magnâ Synodo deponere, aliaque id genus exequi, de quibus Hallierus eruditissimè agit in prægrandi volumine de Hierarchiâ Ecclesiasticâ. Patriarchæ Alexandriæ, & Antiochiæ omnia illa peragebant, nullâ à Romano Patriarcha prius facultate impetratâ, ex quo fit ut ad illa exequenda, pari cum Romano Patriarcha auctoritate, ac jurisditione pollerent. Jam verò attendas, Hilari, Risbrochi, Humberte, seu quocunque nomine appellari velis, nam pari ignorantia ac petulantia unus homo insultatis.

Pontifex Romanus quæ Patriarcha habebat peculiarem diocesim, intra quam eam jurisditionem exercebat, quam ad collegarum Patriarcharum diocesim non extendebat. Idem sacra jura toti etiam Illyrico dicebat, Apostolicas ibidem vices Antistite Thessalonicensi sustinente. Hæc patent ex Pontificiis literis, quæ in Romanâ Synodo Bonifacii II. ab Holstenio inventa, & ab Eminentissimo Barberino sacri Collegii Decano magno Ecclesiasticæ eruditionis incremento publicata, leguntur. Hæc jurisdictio Patriarchalis fuit ab Apostolis ordinata, non autem à Christo Domino Romano Pontifici collata. Hinc cum Atticus C-P. Illyricam diocesim invasisset, Bonifacius I. Papa ex decretis Patrum, integra sibi jura in illis provinciis servare conatus, Honorii Imperatoris opem imploravit, qui Papæ postulata Theodosio exponens: *Petit enim, inquit, ut hæc privilegia, quæ dudum à Patribus constituta, usque ad tempora nostra servata sunt, inconcussa perdurent*: Epist. 11. laudatæ Synodi. Cui Theodosius morem gerens, ibidem Epist. 12. rescribit: *Undè omni supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari, quod prisca Apostolica disciplina, & canones veteres eloquuntur*. Et idem Bonifacius Epist. 9. ad Episcopos per Thessaliam Attici rapinas increpans ait: *Leguntur etenim præcepta majorum, & quibus in Ecclesias juris aliquid dederint, invenimus. Cum Anatolius Antistes C-P. secundum sibi locum inter Patriarchas vindicare conaretur, S. Leo Papa datis ad Imperatorem Marcianum literis, hominis ambitum perstringens: Privilegia enim, inquit, Ecclesiarum Sanctorum Patrum canonibus instituta, & venerabilis Nicænæ Synodi fixa decretis, nullâ possunt improbitate convelli, nullâ novitate mutari*. Cum verò jam inde à Leonis Isauri imperio Patriarcha C-P. Illyricum, Siciliam, ac Calabriam in suæ Sedis jura transcripsisset, Hadriannus I. ab Imperatore Constantino, & Irene Augusta petiit, ut ablata sibi redderentur; *Consecrationes, inquit, Episcoporum seu Archiepiscoporum, sicut olitana constat traditio, nostræ diocesim existentes penitus canonicè S. R. restituantur Ecclesiæ*. Nicolaus I. Epist. 4. ad Michaellem Imp. in fine ait: *Volumus, ut consecratio Syracusano Archiepiscopo nostrâ à Sede impendatur, ut traditio ab Apostolis instituta, nullatenus nostris temporibus violetur*. Notes velim, Hilari, Hadrianum diocesim nostram dicere, quæ regionem significat, in quam jus quæ Patriarcha exercebat, ac proinde uti Patriarcham, habuisse particularem diocesim, sicuti alii Patriarchæ suas etiam peculiare diocesim possidebant; & jurisditionem tum Patriarchalem tum Metropoliticam innixam dici traditioni ab Apostolis institutæ. Hæc tamen Patriarchica jurisdictio potuit augeri, vel minui; imò nova etiam institui, uti contigit apud Sedem C-P. cujus Antistites in Patriarchas electi, tres autocephalos Primates antiquarunt.

Verum præter quatuor Ecclesiasticæ, seu sacerdotales, ut veteres vocabant, dignitatis gradus, quos Pontifex Romanus cum aliis Episcopis, Metropolitæ, Primatibus Exarchis, ac denique Patriarchis communes habebat, quibus sigillatim peculiaris jurisdictio competeat, particulari ac sibi tantum proprio honore, atque auctoritate in Petro Apostolo à Christo Domino decoratus fuit, quæ in Ecclesiam universam jurisdictio eidem tradita est; unde universalis Episcopus jure dictus, quamvis humilitatis gratiâ id tituli recusavit. Hæc suprema dignitas papalis

jurisdictionis nomine modò venit, uti & solus Summus Pontifex jam inde à tot sæculis Papa nuncupatur. Hinc Gregorius VII. in Dictato can. 2. decrevit: *Quòd Papa est unicum nomen in mundo.* Et in Synodo VIII. act. 10. can. 21. jubentur singuli omni reverentiæ & honore dignos judicare, præcipue quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos Patriarcham, deinde verò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum. Ita vel ab ipsis Græcis uni Pontifici Romano titulus Papæ, aliis Patriarchæ delatus fuit. Hujus papalis jurisdictionis à Patriarchali distinctæ egregium testimonium habemus in Bonifacii Synodo superius memoratâ, in quâ Theodosius Echinienfis in Thessaliâ Episcopus fess. 2. his Bonifacium Papam alloquitur: *Constat venerandos Sedis vestræ Pontifices, quamvis in toto mundo Sedes Apostolica Ecclesiarum sibi jure vindicet principatum, & solam Ecclesiasticis causis UNDIQUE appellare necesse sit; SPECIALITER tamē gubernationi SUÆ Illyrici Ecclesias vindicasse. Et nota sunt vobis omnium præcedentium scripta Pontificum &c.* Ex his habes, frater Hilari, jus papale, ratione cujus undique nempe ex universo Orbe Catholico licet Apostolicam Sedem appellare, & illa judicatas à Patriarchis causas iterum recognoscere potest, injuriâ damnatos absolvere, injuste absolutos damnare; Synodalia Patriarcharum decreta reprobare; fidei dogmata definire, atque universis assensum imperare; Patriarchas ac cæteros Antistites Romam in judicium vocare; quæ sanè Romanus Præsul exequitur, non uti Episcopus Urbani districtus, non quâ Metropoli, aut Primas Italiæ, non quâ Patriarcha Occidentis, sed uti Papa per jurisdictionem sibi in Apostolo Petro à Christo collatam. Rursus intelligis Pontifices Romanos quâ Patriarchas Illyricum gubernationi suæ vindicasse.

Vin' exemplo hucusque dicta explicem? Leopoldus Pius, Felix, Augustus unus idemque est Imperator Germaniæ, Rex Bohemiæ, Archidux Austriæ, Comes Tirolis &c. Quâ Imperator jus habet in universâ Germaniâ, comitia indicit, militum subsidia, annonam, hyberna imperat &c. quo jure etiam si careret, jurisdictionem tamen haberet in Bohemiâ, aliisque provinciis quas titulo Ducis, aut Comitis possidet. Itane Norisium Augustæ Majestatis reum perageres, si dixisset: *Leopoldus Augustus quâ Rex Bohemiæ, non habet primatum jurisdictionis in totâ Alemanniâ?* Imò si secus diceret, fibilis exciperetur. Audias modò omnium Jesuitarum post Petavium, eruditissimum Sirmondum lib. 2. Propemptici cap. 10. pag. 306. Sic, inquit, in Ecclesiæ Romanæ Antistite, qui unus omnes Episcoporum gradus & titulos amplectitur **DISTINGUENDA** sunt **JURA** uniuscujusque potestatis: quid nimirum ab illo tamquam Episcopo in Urbe, urbisque paræciâ geratur, quid tamquam à Metropolitano in Provinciâ Romanâ: quid ut Primas juris habeat in Italiâ: quid **UT PATRIARCHA** in Occidente, quid postremo **UT PAPA**, & summus Pontifex in Ecclesiâ universâ. Audia ut vir, qui in Ecclesiasticis monumentis longissimam vitam vixit, Norisio eo in studio lampadem prætulit? Nonne, ò bone, rubore suffunderis, qui tam supinâ in re Ecclesiasticâ ignorantia laborans, certam Catholicis Scriptoribus sententiam

nempe: *Papa Romanus quâ Patriarcha Romanus est, non habet primatum jurisdictionis* [nam dignitatis nec Hæretici inficiantur] *super alios Patriarchas*, Calvinismi infimulaveris; unde ridiculus ille titulus tibi etiam somniatus: **CALVINISMUS** Henrici Noris? Lege Hallierum lib. 4. cit. cap. 3. art. 3. Lupum in notis ad cap. 5. Tertulliani pag. 157. si uni Sirmondo fortè non credis. Vereor tamen ne quòd debili es stomacho, tam multiplici eruditioni concoquendæ sis. Ubi, ubi eras dum de Calvinismo Norisii cogitabas? Certè extrâ tuæ Scholæ cancellos longiùs errabas. Tu cum sodalibus Scotistis formalitates, ac distinctiones ex naturâ rei propugnas; unde etiam dicis: Homo quâ animal sentit, non intelligit; quâ rationalis intelligit, non autem sentit; licet una eademque res sit, quæ & intelligit & sentit; nam sentire, quod est brutorum, & intelligere, quod competit substantiæ purè spirituali, in uno homine realiter, quamvis non formaliter identificantur. Hæc probè intelligis; his enim vocibus vestra schola personat, in quâ tu quoque in limine hujusce tui trium foliorum voluminis nuncuparis *Lector Generalis*. Agedum cape etiam me magistro, quòd cum jura sacerdotalia distincta sint, ratione unius aliquid de Romano Pontifice affirmatur, quod ratione alterius negatur; quamvis uni eidemque Antistiti ea diversa jura competant. Ne tamen putes eadem formaliter tantum distingui: nam reapse potuerunt invicem separari; quâ de re consule Sirmondum laudato cap. 10. pag. 305. neque enim, cum hac in palestra tyro sis ac nondum Lector Jubilatus, omnia momento doceri potes. Cave sis tamen ne appellatam Sirmondiani voluminis paginam veritas; nam illa leges, quæ te vidisse pudebit. Eadem uni tibi in aurem insusurrabo: Hæc ipsissima contra Salmasium Sirmondus scribit pag. 307. *Stultum autem ac planè ridiculum, cum peculiarem Papæ provinciam sinè injuriâ dici & esse non abnuas, specialem illi diocesim sinè universalis diœcesis noxâ, tribui non posse suspicari.* Itaque tua opinio Salmasii Calvinistæ somnium fuit, qui negavit Pontificem Romanum quâ Patriarcham habuisse jurisdictionem solummodò in Occidente, quod dictum Sirmondus **STULTUM** ac planè **RIDICULUM** ignominia causâ nuncupavit. Si vis ipsamet Salmasii verba, haud necesse est, te illius Eucharisticon emere; illa tibi gratis exhibet meus Norisius in eâ ipsâ pag. 126. Dissert. de Synodo V. ex quâ per summam, non dicam impudentiam, sed inscitiam, Calvinismi crimen concinnasti. Abi ergo jam tandem, Hilari, optimè à me edoctus, sententiam Norisii veterum Ecclesiæ monumentorum, ac insignium Scriptorum Catholicorum testimoniis firmari; tua verò opinionem esse *stultum ac planè ridiculum* Salmasii Calvinistæ portentum. Hanc tamen abs te grati animi vicem peto, ut in postero fileas, ac tam imperitas manus ab Ecclesiasticâ historiâ abstineas, ne quemadmodum in præsentis contigit, eruditorum cachinnis excipiari; neque enim cæteri meam in respondendo patientiam atque modestiam servabunt. Hoc age, si sapias. Cæteras quas garris, Risbrochianas nœnias, exufflabo in confutatione pseudepistolæ, quam huic opellæ subijciam. Interim superi meliorem tibi mentem duint. Vade ac vale.

Æterum antequam manum de tabula tollo, vos hic compellare libet, Macede, ac Noris, chara mihi capita, ac toties hac in opella laudata nomina. Utrumque vestrum per sacra, qua vos inter tūm Romæ, tūm Patavii tot annos vixit, amictia jura oro & obtestor, ut hancce apologiam grata fronte excipiat. Enim verò, ni mea me fallit opinio, spero fore, ut vobis hoc scriptum acceptum siet, simulque igniculos excitet, quibus mutuus vos inter amor iterum accendatur. Jam satis, Amici, lusistis operam; jam satis rudibus batuistis; jam tandem mutuos in amplexus ruite, qui tanta sententiarum affinitate invicem copulamini. Noris, ò Noris, quantum gratiarum Macedo debeas, qui cum semel, & iterum plurium errorum insimularere, illicò oppidoque editis abs se libris, non quidem solatio litis, sed planè virium auxilio venit, ut unus ille tibi Palladium sit, ac sacra anchora in tempestate. Macedus impactam tibi Baianismi notam, amica manu deterfit. Idem cum Janseniana postea conspirationis à fallacissimo ac mendacissimo adversario accusareris, tam invidiosi hac tempestate nominis crimen à te procul excussit, ac toties per signatas tabulas, tradite abs te doctrina potentissimus suffragator accessit. Tantam quoque animi tui, Macede, fiduciam habeo, ut minimè verear, quin Norisum mea ad te manu deductum, hilari & serena fronte excipias, ac tuo in sinu tot jam clamoribus obtusum caput reclinantem foveas, simulque in certam, te patrocinante, spem victoria erectum dimittas. Hic ille Norisus est, tuus
I iii olim

olim Romæ ac Patavii inter paucos amicus, tuus Hospes, cum primum Athenas Venetas appulisti; tuus Consus, cum ob illud ferè tibi ultimum epigramma, summo in discrimine versarere; tuus Encomiastes, tuique nominis, ac doctrina vocalissimus buccinator; tuus ille denique, qui unus tibi omnia erat. Vos, vos iterum per hospitales tesseras, per sacrum Amicitia Numen, per adoratum utrique Augustini nomen, communemque in ejusdem castris militiam, contestor, ut literariis hisce dissidiis nec vestro nomine, nec posterorum dignis memoria, intermissis, animum ad pacem revocetis, & ne residua ira maneat, præterita osculis placeat aboleri. Aureis Augustini vestri, imò & mei in Epistola decimatertia ad Hieronymum verbis concludo. Hoc magnum & triste miraculum ex amicitiiis talibus ad has inimicitias pervenisse; lætum erit & multo amplius ex inimicitiiis talibus ad pristinam concordiam revertisse.

CONFUTATIO PSEUDEPISTOLÆ

Sub nomine P. Henrici Noris per dolum publicata.

CUm Risbrochius nescio quis ficti nominis æque ac multiplicis imposturæ Auctor, famosum contrà edita ab Henrico Norisio volumina, libellum evulgasset, idemque gravissimo statim Eminentissimorum Patrum decreto veluti in cunis suffocatus fuisset, egrè & acerbè latam in suum librum sententiam ferens, non jam aperto Marte, sed insidiis Norisium iterum oppugnandum suscepit. Itaque Epistolam quandam mendaci manu exaravit, eique Norisii in titulo nomen, quasi ab eodem scripta esset, affixit. Porro in hac dolosâ scriptiunculâ Norisius ob damnatum Risbrochii libellum, quasi juveniliter tripudians inducitur; quippe qui sibi in Romano decreto victoriam canat, ac Augustinianos sodales ad epinicia grandioribus tibiis unâ secum modulanda invitet. Fingit ipsam jactare eadem Risbrochii confixione non tam istius hominis assertiones damnatas esse, quàm suas ipsius, quas ille perstrinxerat, theses albis Romanorum judicum calculis adprobatas, omni censurâ immunes evasisse. Næ meus Norisius adeò insigniter hallucinari potuit, ut tam præposterè judicaret? Nemo enim ignorat apologias non tam ob errores, quàm ob effrænam conviciandi licentiam plerumque damnari. Cæterum impostor quò imperitis, vel etiam doctis, sed harumce rerum incuriosis, fucum faceret, indicem plurium propositionum Risbrochii subnexuit, quibus totidem ex Norisii libris antitheses opposuit, eâ planè fide, quâ Epistolam concinnavit. Equidè

huic bipedum mendacissimo non modò non indignor, verum etiam nescio quid illi gratiarum me debere fateor; Etenim ne longiusculæ Risbrochianæ satyræ lectione fatigarer, universas ejusdem imposturas in supposititiam illam Epistolam, veluti in summarium, redegit; quamvis eo consilio id doli cum fecisse puto, ut sparsa toto volumine venena, in valentioris brevioris Epistolæ succum contraheret, quo statim Lectores tot errorum monstris deterritos, in Norisianarum thesium odium atque execrationem excitaret. At maximo tibi, ò mi Noris, solatio sit, quòd optimè noris summos plerumque viros fictitiis hisce literis in honoris, imò etiam in capitis periculum vocatos, qui tamen fraude calumniatorum detecti, majori quàm antea famâ illustres evasere; ea enim est vis veritatis, ut cum mendaciis penè oppressa, succumbere videatur, vehementiori impetu dolosa quæque adversariorum machinamenta deiiciat. Enimverò spero fore ut Norisii sententiæ eruditorum judicio probentur, ubi palam fecero easdem dolis tantum ac præstigiis oppugnari, ac adversarios easdem semper cantilenas cum lectorum nausæa repetere: cujus sanè vitii ne reus fiam, decrevi Lectores ad priores à me editas apologias remittere, ac paucis mentitæ hujus Epistolæ strophas confutare, quod ut brevius exequar Norisii tantum propositionum seriem, uti ab adversario deducta est, recitabo.

Propositio Prima. *Evidens fit concupiscentiam secundum propriam essentiam esse malam, non verò ob imperfectionem annexam.* In Vind. cap. 3. §. 2. Lege quæ scripsi in responsione ad Germanitatem tertiam.

II. *S. Augustinus admisit Manichæis hypothesein de concupiscentiâ secundum propriam essentiam malâ, & in eo sensu concessit Manichæis Deum esse laudandum, si cum eâ hominem condidisset.* Ibidem. Hac de re dictum est ad Germanitatem III. Et quidè dato quòd homo non potuisset condi sine concupiscentiâ, ita ut hæc esset proprietas inseparabilis, adhuc laudandum Deum tradit Augustinus, quia homo quamvis necessitate naturæ haberet concupiscentiam, nullâ tamen necessitate eidem consentiret, cum divinâ gratiâ contrà illius impetus muniretur.

III. *Concupiscentia secundum propriam essentiam mala, prout est pœna, intenditur à Deo sicuti mors.* In Vind. pag. 16. lin. 8. col. 1. Ita planè docuit Sanctus Augustinus lib. 4. Oper. Imperf. cap. 32. & 33. Mors & concupiscentia sunt pœnæ peccati originalis, ac mala homini Dei judicio ob culpam inflicta. Mors tollit esse hominis: concupiscentia bonum esse ejusdem. Lege Aureolum S. R. E. Cardinalem 2. sent. dist. 32. art. 2. ad 1. Neque consequens fit ut Deus dicatur velle peccata, quorum causa est concupiscentia, uti Risbrochius objicit. Est Juliani sophisma lib. 4. cit. cap. 35. quod optimè dissolvit Augustinus exemplo subtractionis divini auxilii in pœ-

nam præcedentium peccatorum; non enim quæ tunc consequuntur peccata, in Deum referuntur. His adde concupiscentiam inclinare tantum ad peccatum, quod tamen, nisi accedat liber consensus voluntatis, non perpetratur. Et Deus gratiâ sive proximâ, sive remotâ nos contrà eandem concupiscentiam adjuvat.

IV. *Nisi intercederet concupiscentia, quæ est causa incurrendi peccatum originale, per simplicem concubitus maris & fœminæ non contraheretur peccatum.* In Vind. pag. 38. Est mera impostura Norisio afficta, quam exufflavi ad Germanitatem VI.

V. *In statu naturæ lapsæ non omnibus datur, nec præsto est adjutorium gratiæ sufficientis ad operandum urgente præcepto.* In Vind. pag. 42. Mutilat per dolum periodum; nam paginâ illâ 42. lin. 21. col. 2. scribit Noris: *PROXIME* sufficiens adjutorium non semper præsto esse. Repete dicta ad Germanitatem XIV.

VI. *Non datur gratia proximè sufficiens etiam in occasionibus servandi præceptum, nisi antecedit oratio actualis.* In Vind. pag. 42. 43. Nusquam hæc dixit Noris; imò oppositum luculenter demonstravit ex S. Augustino, uti patet ex dictis in fine responsionis ad Germanitatem XIV.

VII. *Reijcienda est sententia illorum, qui dicunt gratiam sufficientem semper adesse, cum lex obligat.* Pag. 43. lin. 31. col. 1. Corruptit textum; nam

apud Norisium legitur: qui dicunt gratiam PROXIME sufficientem, &c.

VIII. Lex obligat, etiamsi non adsit gratia proximè sufficiens. At hæc est communis Theologorum sententia, qui scribunt sufficere gratiam remotam. Ita Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 7. Poncius 1. p. relect. de grat. cap. ult. Suarez lib. 4. de grat. cap. 2. Macedus cap. 8. Scrinii pag. 81. Decamps lib. 3. de Hæresi Janf. disp. 8. cap. 11. Gonetius disp. 5. de reprob. art. 6. §. 2. &c. Plura habes in resp. ad Germanitatem XIII.

IX. Fides non potest movere hominem ad petendum divinum auxilium, nisi Deus infundat gratiam. In Vind. pag. 43. in calce col. 2. Et hæc est communior Theologorum sententia. Consule dicta ad Germanitatem XIV.

X. Nullis nisi volentibus & petentibus per actualem orationem, datur gratia excitans, & vocans ad bene operandum. Pag. 42. 43. Est pura puta impostura, ut ostendi ad Germanitatem XIV. in fine.

XI. Homo antequam petat, & dum petit, stat sub lege præcipiente, & nondum habet gratiam sufficienter adjuvantem, nec potest facere quod jubetur, & pro tunc est illi præceptum impossibile. Pag. 43. Mutilat periodos, & postea addit de suo. Scribit Noris ibi. lin. 27. col. 1. Dum petis, ut possis: profectò sentis te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ PROXIME necessariâ ad opus implendum: undè oras, ut Deus eandem tibi largiatur. Vide notata ad Germanitatem XIV. Nusquam dixit Norisius: Et pro tunc est illi præceptum impossibile.

XII. Soli gratiæ debili nostra libertas resistit. Pag. 7. Vind. Cum quis ab alio vincitur, debilis apparet cum fortiori victore comparatus. Relege responsum ad Germanitatem XV.

XIII. Peccatum originale, & actuale, quod est pœna peccati caret libertate indifferentiæ, & committitur cum necessitate. Pag. 39. Nugas loquitur, quas Norisius nec somniavit. Patet ex dictis ad Germanitatem XII.

XIV. Adamus in statu integro non debuit orare Deum, ut sibi ministraret vires ad mandata faciendâ, & positiâ tentatione inaniter petisset vires eidem resistendi. In Vind. pag. 42. Ita docuit S. Augustinus, ita Macedus, ut patet ex utriusque testimoniis laudatis ad Germanitatem II.

XV. Omnia opera infidelium sunt peccata. Pag. 21. & 44. Vind. Est mera calumnia, quam contudi ad Germanitatem X.

XVI. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Pag. 56. usque ad 58. Repete dicta ad objectiones Guidicciolanas, & ad Germanitatem X. Legas, quæso, P. Contensonum insignem Ord. Prædicatorum Theologum tom. 5. dissert. 2. de grat. specul. 2.

XVII. Capitale Massiliensium dogma fuit: communem omnibus esse gratiam. Lib. 2. Hist. Pelag. pag. 125. lin. 33. col. 2. Detruncat sententiam, verbis sequentibus omissis; est enim apud Norisium propositio complexa, & ly dogma cadit super periodum, quam omittit. Lege plura ad Germanitatem XIII.

XVIII. Homo justificatus in pœnam peccati originalis incurrit privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum in semel acceptâ gratiâ sanctificante. In Vind. pag. 65. lin. 19. col. 2. Nata ob peccatum in homine concupiscentia, quæ etiam in justis reperitur, potentiam proximè ad bonum expeditam, quâ fruebatur Adamus, sustulit. Repete dicta ad Germanitatem XIII.

XIX. Semipelagianus est qui non sequitur sententiam Augustini de constituto Dei prædestinantis ad gloriam, sine ullâ prævisione meritorum. Pag. 45. Mentitur insigniter. Nil tale in loco appellato legitur. Noris scribit Semipelagianos prædestinationem gratuitam averfatos fuisse, non verò illorum opinionem ab Ecclesiâ explicatâ definitione damnatam fuisse. Lege Gonetium disp. 2. de prædest. art. 1. §. 5. & quæ indicavi in responso ad objectionem XIII. Guidicciolanam.

XX. Satis est potentia remota cum gratiâ remotâ ad merendum, & demerendum. In Vind. pag. 42. Ita communiter Theologi, quorum aliquos laudavi superius ad propos. 8.

XXI. Pueri decedentes, in peccato originali, puniuntur pœnâ ignis. In Vind. pag. 24. col. 2. Est sententia S. Augustini, ac plurimorum Patrum, & non pauci Theologi eandem sequuntur. Adeas Germanitatem VII.

XXII. Peccatum originale introducit per corpus in animam. In Vind. pag. 38. lin. 56. col. 1. Dixit Noris carnem esse veluti vehiculum peccati originalis. P. Macedus egregiè hanc sententiam defendit tom. 2. Collat. 8. differ. 3. sect. 5, pag. 448. Eiusdem verba recito in resp. ad Germanitatem VI.

XXIII. Papa Romanus quâ Episcopus Romanus, quâ Patriarcha Romanus non habet primatum super alios Episcopos, & Patriarchas. In dissert. de Synodo V. pag. 65. Hæc satis explicui in calce responsionum ad Germanitates pag. 92. & 93.

XXIV. Imperatoris erat tempore Schismatis vocare Episcopos ad Concilium. Lib. 1. Hist. Pelag. pag. 51. Hic pariter detruncat periodum, ut invidiam augeat. Hæc Norisius ait: lin. 26. col. 1. Cujus, nempe Honorii Imperatoris, tantum erat, oborto Schismate, Episcopos ad Synodum vocare; non verò Constantii privati adhuc viri. Audiatur Card. Baronius Anno 418. in calce rem ita describens: Tunc quod Imperatoris erat munus, persolvit, & judicium, ut decebat, exercuit. Sed num pro arbitrio ipse ex duobus electis Episcopis, quem vellet, sedere jussit? Minime gentium. Verum potius convocatis Episcopis, rem voluit ab ipsis cognosci, &c. Noris scribit, cujus erat; Baronius; Imperatoris munus erat. Apage igitur insulsam censuram. Tunc Imperator in subsidium Ecclesiæ Sacram ad Synodum evocatoriam emisit.

XXV. Patres Sextæ Synodi Africanæ studio ambitionis, interdixerunt appellationibus ad Papam Romanum. Lib. 1. Hist. Pelag. pag. 57. Hæc Patrum Africanorum verba sunt can. 125. Cod. Africani: Non provocent nisi ad Africanæ Concilia, vel ad Primate provinciarum suarum; ad transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intrâ Africam in communionem suscipiatur. Cuinam major fides habenda, ipsimet Synodo, an hodierno fictitiæ Epistolæ scriptori? Scribit Baronius A. 419. pag. 449. edit. Rom. Ut planè liqueat Zosimum minime probasse, quod ab Africanis Episcopis fuerat definitum, ne presbyteri, Diaconi, ac Subdiaconi appellarent judicia transmarina. Nusquam illa verba studio ambitionis Norisius effudit. Mendaci impostoris manu inserta sunt. Dixit Africanos conatos fuisse jura sua extendere interdicentes insuper appellationibus Episcoporum, quod non ambitionis, sed justitiæ melius exercendæ causâ se facere iidem Patres testati sunt in Epistolâ ad Cælestinum Papam. Porro appellationibus Episcoporum in priori illo canone non fuerat interdictum; undè jura sive ex privilegio, sive ex tolerantia

Apostolicæ Sedis apud Afros inolita, postea extendere conabantur.

XXVI. *Solum meritum naturale de condigno respectu gratiæ supernaturalis semper fuit prohibitum ab Ecclesiâ.* In Epistolâ MS. Romam missâ.

Item XXVII. *Semipelagianismus fuit permissus ab Ecclesiâ per seculum, & amplius ante Concilium Arausicanum II.* Lib. 2. Hist. Pelag. cap. 23.

Hac de re plura dixi in confutatione Palinodiæ Norisio affictæ pag. 52. & 53. Haud vacat ferram per eandem lineam recipere. Scribit Sirmondus Semipelagianorum opiniones in Arausicanâ primùm Synodo damnatas fuisse: Ceterum, inquit, gravi ac diuturnæ contentioni, quæ sanctissimos & doctissimos utrimque viros in Galliâ centum & amplius annis exercuit, finem postea tandem attulit Synodus Arausicana II. quæ totam de gratiâ & libero arbitrio controversiam ex S. Augustini sententiâ composuit. Tomo 1. Concil. Galliæ A. 529. Lege Raynaudum cap. 3. Apologiæ pro Valeriano Cemelenfi, Cellotium lib. 2. Hist. Goteschalchi cap. 4. & dicta in confutatione pseudo-paliniodiæ pag. 53.

XXVIII. *Semipelagiani non fuerunt damnati in Pelagianis: in Epist. MS.* Brevi Norisii etiam somnia in crimen vocabunt, qui Epistolas ejusdem manu exaratas, non tamen typis editas, carpunt. Sub lite diutius fuit, an bona opera naturæ viribus elicita, non quidem ut merita de condigno, sed ut purè occasionem & ansulæ à Deo quandoque expectarentur, quod gratiæ donum congruentius largiretur. Hoc gratiæ repugnare cum Augustino discipuli asserabant; negabat Cassianus cum sectatoribus. Synodus Arausicana publicâ sententiâ Augustino tandem causam adjudicavit. Ita in controversiâ de auxiliis Patres Dominicani probabant Molinæ opiniones in Semipelagianis confixas fuisse ab Ecclesiâ; id Jesuitæ inficiabantur. Lis sub iudice pendebat; nec hucusque decisa est.

XXIX. usque ad XXXIV. *Sanctum Vincentium Lirinensem, ac Hilarium Arelatensem cum Massiliensibus contra S. Augustinum sensisse.* In eadem sententiâ sunt de Vincentio Poncius, Frassenius, Garnerius, Lupus, Quesnellus, quos laudo in confutatione pseudopaliniodiæ. De Hilario affirmant Sanctus Prosper in calce Epistolæ ad Augustinum, Raynaudus cap. 4. citati operis Henao sect. 28. de Scientiâ mediâ, Sammarthani in Galliâ Christianâ V. Hilarius, Maguinus, Quesnellus, Florentinus cum Holstenio in notis ad Martyrologium die 5. Maii, Sirmondus apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1818. & alii.

XXXV. *Cardinalis Sadoletus fuit Semipelagianus.* In Vind. pag. 74. usque ad 76. Nusquam hæc in Norisii libro leguntur. Dixit pag. 75. lin. 44. col. 2. Sadoletum incautè & inscienter in opinionem Semipelagianorum incidisse. Si incautè & inscienter, non igitur fuit hæreticus Semipelagianus. Videfis dicta in confutatione pseudopaliniodiæ pag. 13.

XXXVI. *Cardinalis Cajetanus contradicit Epistolæ Cælestini.* In Vind. pag. 76. Noris ibidem cap. 8. cum Baronio, Suario, Sirmondo, & aliis probat illam Epistolam secundum duo tantum priora capita esse Cælestini; at Cajetanus contradicit iis, quæ in assutâ germanæ Cælestini Epistolæ appendice recitantur. Præterquam quod id non pertinet ad dogma, sed ad honorificum de S. Augustino testimonium, quod nempè perperam diceretur excessisse in in controversiis de divinâ gratiâ.

XXXVII. *Cardinalis Baronius erravit centies tri- cies, & sæpius in suâ Historiâ.* Num toties Norisius in vasto volumine à Baronii sententiâ discesserit, ut impostor exactè ad calculos studuit revocare, ipse viderit, ac de assertorum veritate eruditi judicent. Illa certè propositio satis invida apud Norisium non legitur. Lego lib. 2. Hist. Pelag. in titulo cap. 8. *Cardinalis Baronii sententiâ ab objectis à Christiano Lupo erroribus vindicatur.* Ita pro eruditissimo Cardinali disputat cum Sodali & amicissimo Lupo. Pater Petavius tom. 2. in Sanctum Epiphanium in notis ad Hæresim 73. Semi-Arrianorum ex professo Baronii errores corrigit, præfatus: *Pergam de historiis & annalibus Ecclesiasticis benè mereri.* Huetius vir planè eruditissimus in præambularibus Origenianis in omnibus ferè paginis quosdam Baronii lapsus notat. Valesius V. C. ideo historiam Donatistarum scripsit, quod admissos in eadem Baronio errores, emendaret. Lege notata in calce responsionum ad Germanitates.

XXXVIII. *Papa Zosimus erravit in publico iudicio absolvendo ad tempus Cælestium.* Pag. 39. 40. Lib. 1. Hist. Pelag. Mentitur impostor. Oppositum Noris affirmat ea pag. 39. lineâ 52. col. 2. scribens. *Zosimus Cælestium adeo promptam Innocentii literis obedientiam atque assensum proferentem, haud damnandum judicavit; sed ne illum absolvendum duceret, iudicium utriusque Synodi Carthaginensis & Milevitane remorabatur; quare eundem anathemati Carthagine ante quinquennium in ipsum lato NON EXEMIT.* O te miserum, Noris, qui mendacissimi impostoris stylo fingeris ea absurda exarare, quæ tuo dudum calamo confixeras.

XXXIX. *Hormisdas Papa injustè egit contra Maxentium.* Lib. 2. Hist. Pel. pag. 153. & 157. Mentitur solitâ fide. Illa ne quidem Norisius somniavit. Scribit pag. 159. lin. 29. col. 1. de Maxentio: *insimulare Pontificem homo petulantis ingenii non veretur, &c.* Legantur quæ addit initio. pag. 162. Pauca eâ de re idem scripsit, quæ non antea notaverint Petavius lib. 1. de Incar. cap. 18. & lib. 5. cap. 2. & Vasquez disp. 15. de Incarnatione, quibus planè similiter de Maxentii causâ Norisius disseruit.

XXXX. *Papa Vigilius imprudenter se gessit in Synodo V.* Pag. 41. disert. de Synodo V. Peream si hæc apud Norisium leguntur. Dixit Vigilio verti vitio inconstantiam (erat ea quæstio facti, non dogmatis) cui tamen querelæ adductis verbis doctissimi Marchæ obviam ivit.

XLI. *Doctores Scholastici sunt reprehendendi, non commendandi.* Pag. 7. 19. 20. 24. 28. 33. 35. 36. Nænas ac fabulas narrat. Lege responsionem ad Germanitatem I. Quod Norisius plerosque Scholasticos deserit, S. Augustini ac plurium Patrum sententiæ adhæsurus, ridiculam illam æquè ac falsam propositionem Norisio appingit.

XLII. *In libro Henrici Noris nullæ sunt contradictiones, quam ego nunc affirmo & confirmo uti absolutam & approbandam.* O capitulum lepidissimum! Adeone mentis inops tibi Norisius videtur, ut ex proscriptione libri Risbrochii, in quo plurium contradictionum insimulatur, se omni earundem suspitione absolutum putet? Non est Romanis iudicibus curæ, num quis sibi, sed num quis fidei Catholicæ, aut Christianæ disciplinæ contradicat. Scio Risbrochium viginti antilogias Norisio apponere. Sed, Deus bone, quàm mendaciter, imò quàm ineptè! Unam & alteram excutiam, ne rerum fabularium

narratione Lectori serio fastidium ingeram. Risbrochius pag. 356. num. 6. ait Norisium in Hist. Pelag. lib. 2. cap. 11. scribere Vincentium Lirinensem detorsisse literas Cœlestini in favorem Lirinensium; at in Vindiciis pag. 106. oppositum docuisse. Audias, quæso te, Norisii verba paginâ illâ 106. lin. 4. col. 2. nam hic testatur Vincentium *easdem sibi faventes jactasse*. Ideò sensum detorsit in favorem Massiliensium, ut sibi, qui Massiliensibus similiter sentiebat, easdem favere jactaret. Hæccine est Norisii antilogia, an potius concors, constansque sententia? Ibidem Num. 17. scribit Norisium in Historiâ Pelagianâ affirmare libros de peccatorum meritis & remissione nuncupatos fuisse Marcellino; at ibidem pag. 25. Norisium asserere librum de naturâ & gratiâ dicatum fuisse ipsimet Marcellino. Vah putidas imposturas! In primis si Norisius affirmat Augustinum utrumque opus Marcellino nuncupasse, non est antilogiæ inculpandus, cum idem de eodem [haud simul & neget & affirmet. Verùm nusquam dixit librum de naturâ & gratiâ Marcellino dicatum fuisse. Hæc scribit lib. 1. cap. 6. pag. 21. lin. 27. col. 2. *Statim justum eidem volumen opposuit, quod de naturâ & gratiâ inscriptum, iisdem adolescentibus, qui Pelagianum librum prodiderant, nuncupavit*: Nempe Timasio & Jacobo. At pag. 25. lin. 66. col. 1. scribit: *Cum Marcellinus occisus fuerit, antequam Orosius*

in Africam appelleret, & Augustinus librum de naturâ & gratiâ elucubraverit, profecto paulo antè ex Africâ in Palæstinam Orosio, &c. Itaque dicit obiisse Marcellinum, antequam Sanctus Doctor scriberet librum de naturâ & gratiâ. Et tamen Norisius fingitur ibidem affirmare Augustinum laudatum volumen inscripsisse mortuo antè annum Marcellino. Hæc planè arte fallaci poterat impostor non tantum viginti, sed vicies mille antilogias Norisio affricare. Eadem mendaci manu ceteræ contradictiones consutæ sunt.

Propositio XLIII. *Henricus Noris in suo tomo nullas hæreses, nec errores Sancto Augustino attribuit, nec eum cum Calpino & aliis hæreticis interpretatur.* Hoc planè de se Norisius jure ac merito prædicare potest; nam quæ illi errorum somnia imputantur, in responsis ad Germanitates difflavi. Hæc de Norisio scribit P. Paschasius Quesnellus non quidè palpan, sed cum Norisium erroris inculsat tom. 2. in notis ad Epist. Sancti Leonis pag. 848. col. 2. *Integram porrò Epistolam vel non vidit, vel non attendit, vir doctissimus Henricus de Noris inter primos Sancti Augustini discipulos & defensores, etsi scriptorum tempore postremus, meritò numerandus.* Næ si Norisius hæreses Sancto Augustino impegisset, inter Sancti Doctoris discipulos ac defensores eruditorum judicio censeretur?

Quis hisce lectis, non intelligat quantâ isti homines invidiâ, imò rabie æstuens, dum Norisium tot mendaciorum plaustra eructantem inducunt? Merclè invictam illius Scriptoris causam produnt, quam nisi dolis, præstigiis, ac imposturis oppugnant. Ita hanc pseudepistolam, hinc fictitiâ palinodiam, hinc ridiculæ Apologiæ frontispicium Norisii nomine per dolum incrustantes, evulgarunt, quo detestabili factò frontem ac conscientiam; imò Dei, hominumque timorem se posuisse monstrant, ut summo mihi jam dedecori esse putem, qui

cum hisce fallacissimis ac mendacissimis impostoribus manum conferens, teterrimo, quem tot undique calumniis exhalant, fatore memet infecerim. Quare ex tam lutulento cœno pedem jam tandem retrahens, adversus pseudepistolæ fictorem Hieronymi in altero in Rufinum libro verbis concludo. *Stylum Norisii qualiscumque est, & formam eloquii vir mendacissimus exprimere non valuit; sed inter ipsas præstigias, & alterius personam, quâ se fraudulentè induerat, quis esset, ostendit.*

HISTORICA DISSERTATIO

De uno ex Trinitate carne passo.

ACCEDUNT

HISTORIÆ PELAGIANÆ

HENRICI NORIS

Ab Anonymi Scrupulis Vindiciæ.

Quid adhuc queris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?

S. Augustinus lib. 2. Oper. Imperf. contra Julianum num. 103.

HISTORIA
DISTRIBUTIO

De uno ex Trinitate carnis passio

ACCEDUNT

HISTORIAE PELAGIANAE

HENRICI NORIS

Ab Anonymi scriptulis Vindictis

Quid adhuc parum ex parte, quod iam factum est, etiam apostolicum sedem

De Trinitate carnis passio, et Operis Imperii contra Julianum anno 1527

A D LECTOREM.

PAUCIS te volo, Lector optime, siquidem singulae praefationes quibusque hujusce operis Dissertationibus praeposita prolixioris in limine proemii onus imminuunt. Annus agitur alter & vicesimus, ex quo Historia Pelagiana ac Vindicta Augustiniana auctore Henrico de Noris Augustiniani instituti viro in lucem prodire. Utrumque opus anno 1672. supremæ Romanæ Inquisitionis decreto à viris doctissimis Romæ diligenti & accurato examine expensum, ac probatum, tantam statim Auctori gratiam apud Eminentissimos Patres conciliavit, ut eorundem rogatu Clemens X. Norisium inter Romanæ Inquisitionis, uti vocant, Qualificatores adlegerit. Cum anno proximo 1673. utrumque opus Patavinis typis excusum, ac dein iterum ac tertio extra Italiam impressum, per ora manusque Eruditorum volitaret, nonnulli, quorum nomina appellare exemplo nihil, filere humanitatis plurimum refert, utrique volumini primum quidem clanculario genuinum infringere coeperunt; dein animosiores facti, eadem apud Romanæ Inquisitionis tribunal plurium errorum accusantes, alterum de iisdem examen impetrarunt. Ita anno 1676. laudati libri plurium Censorum judicio expensi, indemnes, nullaque Theologica nota perstricti, æmulorum impetum structasque insidias feliciter evaserunt. Interim Norisius in Pisana Academia Ecclesiastica historiae professorem agens, inducias in annum usque decimum sextum ab adversariis obti-

nuit. Cum verò anno 1692. INNOCENTIUS XII. Pontifex Opt. Max. Norisio Vaticanæ Bibliothecæ Praefecturam detulisset, novus honor Auctori destinatus, ejusdem libros in nova rursus discrimina adduxit. Nam adversarii sparsis quaquaversus libellis, veteres accusationes restaurantes, eundem prædamnatæ Jansenii doctrinae insinularunt. Tum Summus Pontifex plures Theologos, qui procul à partium studio erant, delegit, iisque librorum Norisii examen commisit. Et hi quidem doctissimi ac eruditissimi Viri diligenter atque accuratè instructo munere perfuncti, nullam in Norisii libris sententiam censorio stigmate confixerunt; cujus quidem judicii, licet secretis suffragiis peracti, exitus inde apparuit, quod Summus Pontifex Norisium in collegium Consultorum Romanæ Inquisitionis cooptavit. Ita finè exemplo, quod sciamus, unus idemque liber semel, iterum, ac tertio in tremendo illo tribunali censuræ subiectus, ac totidem etiam vicibus omni censurâ immunis evasit. Cum verò triplex judicium tam sincerum, tam grave, tamque circumspectum toties restauratis accusationibus jam tandem finem imposuisse putaretur, inventus est novus criminandi modus, quo non tam Norisii volumina, quam exercitum de iisdem judicium in invidiam vocaretur. Nam quidam quò suam ergà supremum Quæstorum fidei tribunal reverentiam in speciem saltem præferre videretur, quosdam ipsismet librorum Norisii Censoribus libellos, *Scrupulorum* titulo præsignatos, inscribit,

scripsit, ut ad eos scrupulos veluti ad scopu-
los eorumdem Censorum iudicium allidere-
tur. Hæc ille præfatur; *Nemini videbor inve-
recundè scripsisse, qui istas qualescumque animad-
versiones non alio, quam scrupulorum titulo dona-
verim.* Ferrandus insignis Carthaginensis
Ecclesiæ Diaconus in Parænetico ad Reginum
Comitem cap. 12. scribit: *Si quando aliquis
scrupulus mentem movet, non sequaris facile sen-
tentiam propriam, nec aliis persuadere coneris.*
At bonus ac simplex homo suos scrupulos in
disseminatis ac dispersis quaqua versum libel-
lis publicavit, ut sinistra, quam de lato à
Romanis Censoribus iudicio ipse concepe-
rat, opinio per omnium animos longè late-

que pervaderet. Hinc subinde, Optimi
Censores, ut Ciceronis in Oratione pro Ro-
scio Amerino verbis utar, *Hunc sibi ex animo
scrupulum, qui se dies noctesque stimulat, ac
pungit, ut evellatis, postulat.* Verùm cum
Censores nulli præhabiti abs se iudicii ratio-
nem scripto prodere teneantur, imò nec ci-
trà perjurium publicè reddere possint, eo-
rum partes in me recipiam, daboque ope-
ram, ut adversarii passim & ubique alienorum
dictorum scrupulosissimi & calumniosissimi discus-
sores appareant, uti olim Facundus Episcopus
Hermianensis lib. 10. de tribus Capit. cap. 7.
scribebat.

DISSERTATIO I.

IN HISTORIAM

CONTROVERSIÆ

DE UNO EX TRINITATE PASSO.

In turniori schismate, quo Orientalis Ecclesia ab Apostolica Romanâ Sede sejuncta fuerat, Hormisdæ Pontificis Maximi operâ, ac Justinii Imperatoris pietate composito, veteres potius discordias desisse, quàm pacem cœpisse, nova rursus suborta controversia monstravit. Illa quidem in angulo Scythiæ Europæ apud Tomos à paucis Monachis excitata, Orientem simulque Occidentem, ac Meridiem uno veluti momento instar incendii pervagata, per quinque ferè lustra Orthodoxos varias in partes distraxit. Quamvis autem Romanorum Pontificum, ac Imperatoris Justiniani edictis magnus tot litigiis dies impositus tandem fuerit, non defuere nostrâ ætate tùm Sectarii, qui variatæ eâ in causâ sententiæ Romanos Pontifices impudenti calumniâ accusarunt; tùm scriptores quoque, qui Catholici & esse, & haberi volunt, qui ex antiquitatis eâ in causâ gestis, quibusdam prædamnatis famosis propositionibus defensionem comparare pertentarent. Indè etiam duo nuperi Auctores ex descriptâ eâ ipsâ ab Henrico Norris controversiâ, eundem uti Romani Pontificis in definiendo infallibilitati obnoxium traducere conati sunt. Denique non una eademque est de ejusdem questionis auctoribus inter Historicos ac Theologos sententia; siquidem nonnulli Monachos illos Scythas in speciem quidè Catholicos, Eutychianæ tamen hæresi occultis artibus studentes obtrudunt, quos alii doctissimi Scriptores ab omni prorsus Eutychiano errore alienos locupletissimis testimoniis ostendunt. Induxi animum in hanc totam causam descendere, ac diu controversæ propositionis statum, ejusque varios tùm apud Catholicos, tùm etiam apud Eutychianos sensus exponere. Hoc ut enucleatè exequar, illius originem, progressum, ac denique exitum in optimo, uti spero, lumine collocabo, quo postea illata à quibusdam Historiæ caligo facilè dissipabitur.

C A P U T I.

S. Proclus propositionem, Unus è Trinitate est incarnatus, & passus, omnium primus contra Nestorianos asseruit. Justinianus Imperator alii que contendunt eandem in Synodo Calchedonensi approbatam fuisse. Quidam eâ in Synodo damnatâ putant. Neutra opinio probatur.

Damnato in Synodo Ephesinâ Nestorio, Theodosius Imperator impios ejusdem libros igne absumendos, emissio edicto, decrevit, ita ut, inquit, nemo in religionis disputatione aliquam supradicti nominis mentionem faciat. L. 66. de Heret. Cod. Theod. At Nestorianæ hæreseos sectatores, quod damnatæ à Synodo doctrinæ majorem aliunde auctoritatem adiiicerent, id consilii ceperunt, ut eandem à Theodoro Episcopo Mopsuestiæ in Ciliciâ dudum traditam publicarent. Nam Theodorus in ore famæ toto passim Oriente versabatur, quippe qui decem millium voluminum scriptor laudaretur, ac quindecim præsertim libros contra Apollinarium exarasset, in quibus universa Nestorii ipsius quondam discipuli doctrina tradebatur. Hac fraude Nestoriani usi sunt, ut recens

dejecta hæresis sub magni nominis umbrâ vires resumeret, ac sub Theodori larvâ incautis illuderet. Verùm Orthodoxi Episcopi, ac Abbates majoris Armeniæ, quò præsentissimo malo statim occurrerent, syllabum errorum ex Theodori libris colligentes, eisdem S. Proclo Patriarchæ Constantinopolitano dammandos, per legatos obtulere. Proclus Cyzici nomine tenus Episcopus, omnium primus, tum sedente in Regiâ Urbe Nestorio, in celebri ibidem Ecclesiâ contra ipsius adversus Deiparam voces classicum cecinerat in elegantissimâ, quæ extat, homiliâ. Erant duo veluti fulmina belli contra Nestorium Cyrillus Alexandria, & Proclus Constantinopoli. Hic ergo legens delata sibi capitula, eadem uti Nestorianâ peste infecta damnavit, datis eâ de re literis tùm ad Armenios, tùm ad Joannem Patriarcham Antiochiæ, utrique scripto subjiciens anathemata contra singulas Theodori propositiones. Has inter erat hæc ex Epistolâ ad Armenios Collat. V. Synodi V. recitata: *Homo homini consubstantialis; Deus autem Deo consubstantialis. Quomodo ergo Deus, & homo unum per unitatem esse possunt?* Hinc in Christo duo supposita, sive personas commentabatur, ita ut B. Virgo purum hominem pepererit, quem postea Deus affectu voluntatis sibi copulavit. In laudatâ Synodo Collat. IV. in syllabo errorum Theodori n. 45. hæc illius dicta recensentur: *Et duas natiuitates Deus Verbum non sustinuit: unam quidem antè sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus.* Quare negabat B. Virginem esse Dei genitricem, ibidem num. 43. Denique num. 38. scripsisse dicitur: *Quòd Deitas separata quidè erat ab illo, qui passus est secundum mortis experimentum.* Proclus in Epistolâ ad Armenios, uti scribit Liberatus Diaconus cap. 10. Breviarii, *Posuit ad interimendas Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, unum de Trinitate incarnatum.* Sententia Procli interprete Dionysio Exiguo in hæc verba concipitur: *Nec enim dicentes Filium passum, ratione Deitatis eum passum sentimus, sed confitentes Dei Verbum unum ex Trinitate incarnatum, tribuimus intelligendi materiâ is, qui fideliter sciscitantur, cur incarnari dignatus sit.* Idem in Epistolâ ad Joannem Antiochenum ait: *Dicentes autem iterum passibilem Deum, idest, Christum, confitemur eum non eo passum, quod erat; sed quod factum est, idest, propriâ carne, & ita prædicantes, nullo modo fallimur; quoniam quidè & unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & divinitatem passibilem minime blasphemamus.* Hoc testimonium recitant Facundus Hermianensis initio lib. 1. de tribus Capitulis, & laudato loco Liberatus. Joannes II. Pontifex in Epist. 3. ad Senatores hanc aliam Procli sententiam refert: *Quid enim est, quod nos sapimus. In hac ipsâ essentiâ, quâ constat, & unitus est Filius Patri, & Spiritui, non dicimus eum passum; sed carne, quæ ex nobis, & pro nobis est factus. Non autem alius est factus, nisi unus de Trinitate, & crucifixus est carne, quâ passus est &c.* Maxentius in professione fidei hæc recitat tanquam excerpta ex epistolâ ad Armenios, in quâ tamen non leguntur; unde Petavius arbitratur Proclum alteram ad Armenios epistolam misisse, quæ interciderit. Ipse tamen puto,

Proclum datis ad Armenios, & ad Joannem literis eadē Theodori capitula cū annexis confutationibus subjecisse, uti proximè Oriētales facerēt, refellētes duodecim capitula Cyrilli, & ipse etiā Cyrillus arguēs ejusdem Theodori errores. Extant inserta collat. V. Synodi V. fragmenta literarum Procli ad Joannem Antiochenum, in quibus *supposita ad Armenios epistola capitula* Theodori memorantur; idemque Proclus in alterā epistolā ad eundem Patriarcham Antiochiæ scribit: *Et illa capitula, quæ subjecta sunt, repuli*, apud Facundum Hermianensem lib. 8. cap. 2. Quare cū eadem Theodori capitula cum redargutionibus annexa fuerint tomo ad Armenios, ac pariter literis ad Orientalem sub Antiocheno Antistite Synodum, utroque ex scripto confutationes Procli recitantur.

Ex hætenus laudatis S. Procli testimoniis duæ istæ propositiones ab eodem contrā Theodori, ac Nestorii sectatores statutæ colliguntur: *Unus de Trinitate est incarnatus*, & altera: *Unus de Trinitate crucifixus est carne*; de quibus thesibus Catholici postea acerrimè secum invicem disputarunt. Prior propositio designat pro subjecto ipsam personam Verbi Dei, qui suam et subsistentiā personali humanam naturam in unitatem suppositi verè ac physicè assumens, dicitur incarnatus, quod est ejusdem propositionis prædicatum. Altera verò propositio verificatur tantum secundum communicationem idiomatum, secundum quam crucifixio seu passio affirmari potest de Verbo uno ex Trinitate, cū non ipsum, sed caro tantum assumpta verè ac physicè passionem subjerit, Verbo manente impassibili. Prior thesis reduplicativè vera est: altera tantum specificativè, ut inquit Scholastici, quia Christus, qui secundum naturam humanam passus est, unus est de Trinitate. Synodus Calchedonensis in prosphonetico ad Marcianum Augustum, cū dixisset Cyrillum in literis ad Orientales fidei dogmata declarasse, addit: *Et magnum Proclum, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruentiā destinavit*. Porro hocce Synodi elogio tantum auctoritatis epistolæ sive tomo Procli ad Armenios accessisse putarunt, ut laudatum assertum *De uno ex Trinitate incarnato*, ab eadem Synodo approbatum fuisse Justinianus publicā lege suo Codici tit. de Summā Trinit. inserta promulgaverit. Est epistola ad Epiphanium Patriarcham, in quā ait: *Eadem verò sancta Calchedonensis Synodus & magni Procli ad Armenios scriptam epistolam de eo, quod oportet dicere Dominum Jesum Christum Filium Dei, & Deum nostrum unum sanctæ Trinitatis, per suam relationem suscepit, & confirmavit*. Facundus Hermianensis initio operis laudati adeundem Justinianum, cū Procli epistolam à Synodo Calchedonensi commendatam dixisset, ac recitatā latā per eundem Principem lege, ait: *Apparuit igitur, religiose Imperator, quod secundum sententiam ipsius magnæ Synodi confessus es, unum de Trinitate pro nobis crucifixum*. Idem tradit Ephreemius Patriarcha Antiochiæ apud Photium Cod. 228. Vigilius Papa in Constituto loquens de eadem relatione Synodi ad Marcianum, hæc scribit ad Justinianum: *Quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxā professione unum de sanctā Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum confitendum adstruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis*. Verum quamvis magna Synodus epistolam Procli ad Armenios laudaverit, haud inde fit consequens, ut omnes ibidem assertæ propositiones censi possint speciali approbatione Synodi confirmatæ. Unum tamen evincitur, videlicet nullum in eo Procli scripto errorem

contineri. In Concilio Romano sub S. Gelasio Papā una S. Leonis ad Flavianum epistola in omnibus usque ad unū jota recipiēda jubetur, ut nihil illius citrà lesæ fidei piaculum, in dubium à quoquam possit revocari.

Uti verò varia sunt hominum judicia, non defuere qui eam propositionem, *Unus è Trinitate passus est*, non modò à Synodo Calchedonensi probatam negaverint, verum etiam contenderint in eadem potius damnatam fuisse. Nam in Actione IV. Dorotheus Monachus Eutychetis sectator dixit se credere in Christum, addens: *Hunc ex Trinitate esse fatemur, & statim: Credimus ergo illum passum ex Trinitate esse*. Hinc Dioscorus Hormisdæ Papæ ad Imperatorem Justinum Legatus, in suggestionem ad eundem Pontificem, quò ostenderet propositionem *de uno ex Trinitate passo*, esse erroneam, ait: *Istud & Eutychetis discipuli in Synodo Calchedonensi proposuerunt*. Trifolius etiam id temporis in epistolā ad Faustum Senatorem scribit, Dorotheum Eutychianum, ac Carosum ejusdem sectæ Monachum dixisse in Synodo memoratā: *Unum de Trinitate esse passum*, additque: *Talia dicentes superscripti Archimandrita acceperunt damnationem cum Eutychete, & omnes hæretici*. Verum non ob eam prolatam propositionem iidem Archimandritæ damnati sunt, sed quia ibidem Eutychetis errorem de unicā in Christo naturā sequebantur, ac de Hæresiarchā dixere: *Quia orthodoxus est is homo, & fit ei calumnia*. Ferrandus Diaconus Carthaginensis in doctissimā epistolā ad Anatolium R. E. Diaconum cap. 16. ait: *Nec movere quempiam debet, si verè hanc sententiam, sicut à quibusdam dicitur, Eutychetis protulit apocryphus in Calchedonensi Concilio*. Sapè etiam per ignorantes loquitur veritas. Rectè autem monet, Patres noluisse eam propositionem Synodicis definitionibus inferere, *Ne viderentur intellectum loquentis potius adprobasse, quàm verba*. Uti enim Catholici ea verba congruo ac dextro sensu accipiebant, ita Eutychiani eadem depravatè interpretabantur, uti mox exponemus.

C A P U T II.

Propositio: Unus è Trinitate est passus, à Petro Fulgone Eutychiano sensu exposita. S. Felix Pontifex Romanus fatetur Christum unum de Trinitate; eundem non in Deitate, sed carne passum. Imperator Zeno unum è Trinitate in Henotico publicat. Hoc edictum Patriarchæ Græci recipiunt; at Ecclesia Romana condemnat. S. Euthymius ac Sabas Christum unum de Trinitate contrā Nestorianos prædicant. Imperator Anastasius in pseudosynodo damnandos curat negantes unum de Trinitate passum. Id adiicit Trisagio. Severiani eadem propositione abusi: quam Catholici recto sensu professioni fidei inserunt.

Eutychiani Nestorianam hæresim oppugnantes, quodam veluti pugnæ furore abrepti, in extremos errores deciderunt, dum in mysterio Incarnationis Dominicæ utrique ea dogmata renovarunt, quæ dudum Ecclesia in Sabellio atque Ario, in arcano Trinitatis exponendo, damnaverat. Etenim Nestorius ex duplici naturā Christo inexistente, duas quoque in eodem personas obtruserat. Ex adverso Eutyches ex unitate personæ in Christo, unam quoque naturam commentus est. Equidem Eutychiani in Synodo Calchedonensi proscripti, quò damnatæ hæresi fidem facerent, binas propositiones à sanctis Patribus contrā Nestorianos statutas, magno apud sectarios plausu, Catholicis objectabant. Prior erat mutuata ex S. Cyrilli libris sententia: *Una Dei Verbi natura*

incarnata. Alteram ex Procli epistolis desumpserant: *Unus est Trinitate est passus.* De thesi Cyrilli quædam opportuniori inferius loco subnotabo. De Procli pronuntiato juxta susceptum argumentum, sermonem tantum instituiam. Petrus Fullo Eutychianorum pessimus, Antiochenæ sedis inuasor, cum unicam eamque divinam in Christo naturam adstrueret, eandem quoque passam fuisse affirmabat, ea se tradere testatus, quæ magni in universâ Ecclesiâ nominis Proclus paulò antè docuerat. Ita homo vafer & perditus sub pulchriori larvâ hæresis turpitudinem occulere tentabat. Nam S. Patriarcha hæc disertè in Epistolâ ad Armenios scribit: *Nec enim dicentes Filium passum, ratione Deitatis eum passum sentimus; divina siquidem natura nullam prorsus recipit passionem: sed confitentes Deum Verbum unum ex Trinitate incarnatum &c.* Ubi docet ideò Verbum hominem factum, ut qui Deus nulli poterat passioni subiectus esse, homo factus, passionem subiret. Idem autem Fullo quò suam cunctis hæresim instillaret, sacro hymno Trisagii: *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis*, appendicem inseruit: *qui passus es pro nobis*, sperans sceleratæ adjectionis cantilenâ Clerum, ac populum ad impiæ blasphemie professionem compellere. Cum verò passim argueretur, quòd Trinitatem, quæ eo hymno invocabatur, passam mentiretur, novo errore priorem commutans, Trisagium soli Verbo Deo cani autumavit, qui solus passus est pro nobis, ac proinde non tota Trinitas, sed *unus est Trinitate passus*, sæpius eidem pro concione dicebatur. Horum testis est idem qui supremus Ecclesiæ iudex sententiam contrà eundem Fullonem pronuntiavit Felix III. hæc illimet exprobrans Epist. 3. *At verò tu in Ecclesiâ ausus es dicere, quòd unus increatus, atque individuæ Trinitatis passionem subiit: & per hoc consubstantiali quoque solvere niteris, ac Deum subicere numero.* Etenim cum in Christo uno ex Trinitate unicam naturam divinam statueret, consubstantiali Dei naturam negabat, unaque tres Deos impiè inducebat; siquidem Fullo dicebat, *Unum de Trinitate passionem pro nobis pertulisse in substantiâ Deitatis*, teste eodem Felice Epist. 5. ad Zenonem Augustum. Nam substantia passibilis non est idem cum substantiâ intrinsecè impassibili; undè cum substantia seu natura Filii juxta Fullonem, esset passibilis, natura verò Patris ac Spiritus Sancti impassibilis, una eademque natura esse nequibant; ac proinde divinæ personæ non poterant dici consubstantiales, sed distinctæ naturæ, atque adeò plures Deos inducentes, juxta Fullonis errorem.

Idem Felix in laudatâ Epistolâ 3. ad Petrum Fullonem scribens, ait: *Quâ igitur parte unigenitus Filius consubstantialis Patri, & unus individuæ Trinitatis, increatus, atque invisibilis, impassibilis, & immortalis permansit. Quod ergo increatum, atque immortale est, creaturæ ne applies, neque Deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens Unum sanctæ Trinitatis mortuum esse. Rursus quâ parte ex muliere natus est, & substantiæ nostræ, ac generationis est particeps, absque peccato, sustinuit passionem.* Duo in hisce verbis notanda sunt. Nam Filius quatenus unigenitus Patris, dicitur *unus individuæ Trinitatis*, quæ formula loquendi, uti postea demonstro, in reprehensionem proximo sæculo vocata fuit, ita ut magnis etiam Viris aut odiosa, aut saltem suspecta fuerit, & longiori etiam examine discussa, priusquam ab Apostolicâ Sede probaretur. Rursus ex laudato Pontificis testimonio patet, Petrum Fullonem blaterasse unum sanctæ Trinitatis,

quâ Deum, passionem ac mortem subiisse, non autem quatenus homo erat, uti Proclus contrà Eutychianos, jam jam erupturos, in laudatis epistolis præmonuerat. Scio nonnullis laudatam epistolam haud legitimam videri; sed secus dicendum puto ex Anastasio Bibliothec. in Epistolâ ad Joannem Diaconum tom. XII. Bibl. PP. edit. ult. pag. 834. lit. F.

Cum Zeno, devicto, ac deinde occiso Basilisco tyranno imperium recuperasset, quò græscentes passim de religione discordias sopiret, anno vulgaris Epochæ 482. edictum de fide, quod Henoticum dixeret, publicans, universos eidem Episcopos subscribere imperavit. In eo laudata hætenus Procli sententia in hæc verba concepta, legebatur: *Trinitas enim mansit Trinitas, & incarnato uno de sanctâ Trinitate Deo Verbo.* Hocce edictum recitant Liberatus cap. 18. Brevarii, & Evagrius lib. 3. cap. 14. At Henotico recipiendo tum Hæretici, tum etiam Catholici repugnabant. Imò Severus Eutychianorum primipilus illud programma non *ὁμοπρόν*, *unitivum*, sed *ἑτερόπρόν* i. e. *inane* irrisuonis causâ appellabat. Nam cum in eodem legeretur: *Eos autem qui dividunt, aut confundunt, aut phantasiâ introducunt, omnino non recipimus*, pari sententiâ & Nestoriani Christum in duas personas dividentes, & Eutychiani duas Christi naturas partim in unam confundentes, partim phantasticum ejusdem corpus asserentes, damnabantur; unde ibi etiam legebatur: *Anathematizamus præcipue verò prædictos Nestorium, & Eutychen, & quæ eorum sunt sapientes.* Hinc utraque hæreticorum factio, contrariis licet erroribus addicta, pari tamen consensu Henotico refragabatur. Præterea Catholici animadvertentes in eo edicto tres tantum Synodos servandas juberi, omisso Concilio Calchedonensi, ac S. Leonis Magni ad Flavianum epistolâ, quibus velut invictis armis Orthodoxa religio de utrâque hæresi hætenus triumphaverat, Henoticum in Occidente unanimi cum Ecclesiâ Romanâ consensu respuerunt. Cæterum magna pars Antistitum Orientis partim amittendarum Sedium metu, partim occupandarum ambitione ducti, Henoticum admiserunt. Acacius omnium primus Zenonis edictum, cujus etiam auctor ferebatur, approbavit, ac Petrum Moggum Alexandrinæ Sedis incubatorem, abs se antea damnatum, in communionem admisit, ubi is pari perfidiâ Henotico consensit. Petrus Fullo ex Antiochenâ cathedrâ semel & iterum ejectus, eandem Henotici subscriptione recuperavit, Calendione Patriarchâ Catholico expulso. Horum exemplo plurimi minorum gentium Episcopi Imperatoris edictum in suis quique Ecclesiis publicarunt. Hinc toto passim Oriente præscripta verba resonabant: *Trinitas enim mansit Trinitas, & incarnato uno de Trinitate Deo Verbo.*

Hanc sententiam à Proclo primùm inductam, soli Nestoriani averfabantur, cum ea tamen ab Orthodoxis in Oriente tanquam Catholici dogmatis symbolum, contrà eosdem hæreticos predicaretur. Auctor est Cyrillus Scythopolitanus S. Euthymium insignem in Palæstinâ Monachorum institutorem, in subjectis sibi cœnobiis Catholicam fidem inter furentes circumquaque hæreticos illibatam servasse: *Ex quo, inquit, etiam circa Christi mysterium Nestorii divisionem, & Eutychis confusionem rejiciebat: piè confitens unum sanctæ & consubstantialis Trinitatis divinum Verbum in ultimis diebus carnem factum &c.* Obiit Euthymius die 20. Januarii, anno 473. Idem Cyrillus in libro de Vitâ Sanctæ Sabæ Abbatis, ait, deos Monachos ad

eundem venisse, quos inquit, *Cum videret eadem sentire quæ Nestorius, & neque Christum unum esse sanctæ Trinitatis, neque rursus B. Virginem confiteri Deiparam, valde angebatur.* Hæc ille narrat Sabæ contigisse antiquam Anastasius imperium iniret. Ex his patet Catholicos Leone, ac Zenone imperantibus, communi consensu credidisse Christum unum de Trinitate dicendum esse, quod ipsum omnes etiam hæretici Henoticum admittentes, fatebantur, solis eam thesim Nestorianis negantibus, contra quos illammet Proclus inclamaverat. Theodorus Lector lib. 2. Collectan. scribit: *Cum omnes, ut fertur, alii Patriarchæ Henoticum Zenonis approbarent, solus Felix Romanus illi non communicavit.*

Felice Pontifice defuncto, ac ejusdem successore Gelasio, Anastasius pontificatum suscepit, cujus sibi primas curas posuit, ut Orientalem Ecclesiam cum Occidentali, schismate sublato, conjungeret. Hinc Germanum ac Cresconium Episcopos Legatos destinavit ad Anastasium, qui defuncto antè quadriennium Zenone, imperabat. Cum autem Legati dolosâ Anastasii arte, longiores in regiâ urbe moras trahere cogerentur, Apocrisarii Ecclesiæ Alexandrinæ libellum eisdem obtulerunt, quò in communionem à Romanâ Ecclesiâ Ægyptii admitterentur. In eo libello brevior fidei professio continebatur, in quâ hæc cætera inter legebantur: *Quia incarnatio illa, quam Dei genitrix secundum veritatem ex se edidit, augmentum filii non effecit. Mansit enim Trinitas, etiam incarnato, quod unum ex Trinitate est, Verbo Dei.* Omnes Patriarchas Alexandrinos Henoticum recepisse, testatur Leontius A. & V. de Sectis. Festus Senator Romanus Anastasio Imperatori sponndit, persuasurum se Anastasio Papæ ut Henoticum etiam Romæ publicaret. Verum ubi Festus Romam rediit, Pontifex vivendi finem fecit; & quamvis ille emptis multorum suffragiis, Laurentium contrà Symmachum eligendum curasset cum eo, ut Henoticum approbaret, Symmachus sopito schismate, Ecclesiam regendam suscepit. Hæc Henotici in Latînâ Ecclesiâ repudiatio fecit, ut propositio *De uno ex Trinitate incarnato* in Occidente nequam usurparetur, cujus vice Latini *Unam de Trinitate personam* dicebant; cum tamen prior formula esset per Orientem vulgatissima.

Anastasius Eutychianæ sectæ addictus, sacra omnia perfidus pessum dabat, eoque res Catholicorum adductæ erant, ut secum invicem Nestorianorum & Eutychianorum factionibus collisis, dubii cæteri hærent, quâ securiori demum viâ tot inter hostes incederent. Extat Orientalium epistola ad Symmachum Papam, in quâ penè deploratum in Oriente Catholicæ rei statum describentes, *Inter duas, inquit, diaboli vias erroris, Eutychetis atque Nestorii: tertiam imò mediam nobis ostendas expressius veritæque dogmatis viam.* Dubiam eam fecerunt nostra peccata, æstimantibus quibusdam non posse inter Nestorii, & Eutychetis salutis viam mediam reperiri, sed quòd omnino necesse sit illius esse quempiam, aut illius. Nestoriani ubi quempiam sibi ipsis contradicentem audiebant, eundem Eutychianum ignominie causâ appellabant. Ex adverso Eutychiani cæteris licet Catholicis, Nestorianæ hæreseos notam inurebant. Vigilius Tapsensis Episcopus initio statim libri primi scribit, ita utriusque hæreseos dogmata sibi adversa consistere, *Ut utrumque sine alterius periculo plerique vitare non possint; dum si quis Nestorii perfidiam damnat, Eutychetis putatur errori succumbere. Rursus dum Eutychianæ hæresis impietatem destruit, Nestorii*

arguitur dogma erigere. Idem tradit Facundus lib. 1. cap. 2. Cæterum Anastasius defuncti Petri Fullonis vestigiis insistens, ejusdem errores summo quo poterat imperio, parique perfidiâ promovit. Hæc pluribus narrantur in magnis Ecclesiæ Annalibus. In præsentia ea tantum, quæ ad institutum faciunt, expono. Victor Tunonensis in Chronico ad Joannis Gibbi consulatum, quo in Fastis signatur annus vulgaris Epochæ 499. scribit Anastasium Augustum Synodum congregasse contrà Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestiæ, Theodoretum Cyrrhi, Cæterosque alios, qui in Christo duas prædicabant naturas, duasque formas, & qui non confitentur unum de Trinitate crucifixum, unâ cum Leone Episcopo Romano, & ejus tomo, & Synodo Calchedonensi inferri anathema persuasit. Hinc illa propositio: *Unus è Trinitate crucifixus est*, uti ab Imperatore Eutychiano, & ejusdem sectæ Episcopis Synodali sententiâ comprobata, & ab iisdem hæreticis veluti suæ ipsorum factionis tessera plenis buccis decantata, malè olere cœpit apud Catholicos in Occidente; undè postea Dioscorus Hormisdæ legatus de eodem effato ad Pontificem scripsit: *Isud Anastasius Imperator magnopere Catholicis imponere festinavit.* Proclus in Epistolâ ad Joannem Antiochenum scripserat: *In hac ipsâ essentia, quâ constat, & unitus est Filius Patri & Spiritui, non dicimus eum passum, sed carne, quæ ex nobis & pro nobis est factus. Non autem alius est factus, nisi unus de Trinitate, & crucifixus est carne, quâ passus est.* At Anastasius cæterique Eutychiani malo dolo, vocem *carne* omittebant, ut Christum in ipsâ divinâ naturâ passum obtruderent, cum juxtâ placitum sectæ, unicam tantum in Christo naturam esse contenderent. Enimverò Anastasius quò populum Constantinopolitanum in eandem hæresim traheret, ingens facinus aggressus est. Annus agebatur Æræ Christianæ 512. idemque vicesimus secundus imperii Anastasii, cum die Dominico pridie Nonas Novembris, in Ecclesiâ Sancti Archangeli magnâ frequentia populi, canentibus psaltribus hymnum Trisagii, Marinus ac Plato, jussu Imperatoris in pulpito consistentes, altiori voce Eutychianam Petri Fullonis appendicem: *Qui crucifixus es pro nobis*, cecinere, quibusdam etiam popularibus eam in rem mercede conductis, eandem clausulam repentibus. Hinc in ipsâ Ecclesiâ statim orta seditio, ac plebe pro avitâ religione tumultuante, dejectæ Anastasii statuæ, Ariobinda conelamatus Imperator. Mulierum, puerorum agmina, ac Monachorum turma diu noctuque per urbem discurrebant, Trisagium exclusâ impiâ additione, pleniori voce concinentes, & Anastasium sanctæ Trinitatis hostem inclamantes. Ille verò intrâ oclusas palatii fores latitans, solitis perjuriis, ac dolosis verbis populum placavit, jurans nihil deinceps se in sacris Ecclesiæ ritibus innovaturum.

Eodem anno Flaviano Patriarchâ expulso, Severus jubente Imperatore Anastasio, Antiochenam sedem invasit. Hominis Eutychiani flagitia ac sacrilegia fusiùs describunt Clerici Antiochiæ in literis ad Joannem Patriarcham, A. & V. Synodi C. P. sub Mennâ, & Cyrillus Scythopolitanus in libro de Vitâ S. Sabæ. Cum Eutychiani secum invicem dissiderent, Severus retento communi sectæ dogmate de unicâ in Christo naturâ, ac variis decessorum opinionibus rejectis, quosdam veluti peculiare canones procudit, qui cum non paucis Sectariorum in Syriâ placuissent, hi passim de magistri nomine *Severiani* vocabantur. Sanctus Anastasius Sinaita Patriarcha Antiochenus, qui eodem desinente sæculo floruit, in libro,

libro, cui titulus: *Via dux*, cap. 9. scribit Severianos dicere: *In mysterio Incarnationis Christi, qui est unus de Trinitate, unum & idem esse naturam & hypostasim sive personam.* Cum verò una tantum natura divina in Christo à Severianis adstrueretur, in obiectum à Catholicis absurdum decidebant, ut naturam divinam passam dicere cogerentur, ac in peiorem inde blasphemiam detrufi, totam Trinitatem passam ac crucifixam blaterarent. Hæc scribit laudatus Anastasius cap. 15. *Ego dico: Christus carne passus est. Severiani dicunt: Trinitas passa est. Ecclesia dicit: Christus mortuus est. Severiani aggerunt: Trinitas mortua est, quia omnia quæ dicuntur de Christo, in Trinitatem redundant.* Catholici tamen in Syriâ ac Palæstinâ duobus Flaviano, ac Eliâ Patriarchis, ac S. Saba Abbate, ita Christum unum ex Trinitate fatebantur, ut duas in eodem naturas in unâ Verbi Dei subsistentiâ contrâ Nestorianos atque Eutychianos constanter assererent. Extat libellus professionis fidei, quem Clerici & Abbates diocesium Antiochiæ, Jerosolymorum, & secundæ Syriæ statim post extinctum Anastasium, Justino novo Imperatori obtulerunt. In eo scripto inquiunt: *Nunquam per Christi gratiam à traditis nobis relictis dogmatibus deviamus, sicut rerum testatur probatio, & tempore necessitatis fidei constantia demonstrat; quâ scilicet illatam Orthodoxis persecutionem ab Anastasii Præsidibus, nec non à Severo ceterisque Eutychianis, Deo favente, non tantum sustinuerant, verum etiam fortiter ac feliciter superaverant.* Hæc rursus iidem profitentur: *Hoc enim verè magnum pietatis mysterium, quia unus ex sanctâ unius essentiæ Trinitate incarnatus, & homo factus Deus Verbum in utraque naturâ Deitatis & humanitatis indivisè & inconfuse cognoscitur &c.* Legitur eâ fidei professio antè Epist. 75. Hormisdæ, & inferiùs aliâ occasione iterum memorabitur. Interim colligimus famosam S. Procli propositionem *De uno ex Trinitate incarnato à Catholicis in Oriente in professione fidei recitatam fuisse; quamvis ex eadem fraudulenter decurtatâ, Eutychiani suorum errorum portenta impiè deduxerint.*

CAPUT III.

Justino ad imperium erecto: Hormisdas Pontifex per Legatos, Orientalem Ecclesiam cum Romanâ concordem facit. Monachi Scythæ disputant de uno ex Trinitate coram Legatis, qui recusant novam illam loquendi formulam adprobare. Eorundem Monachorum professio fidei, Apologia, ac capitula. Professio Maxentii ex definitione Synodi Calchedonensis exscripta. Idem thesım de uno ex Trinitate Patrum testimoniis, ac validis ratiociniis confirmat. Acemetæ Monachi Maxentio ac collegis contradicunt. Variæ eâ in controversiâ Magnatum sententiæ. Monachi Scythæ Romanam se conferunt.

Anastasius Imperator plenam sacrilegiis senectutem anno 518. improvise fulmine afflatus, absolvit, ac vacuum imperii sedem eâ ipsâ nocte antè diem decimum Julii, Justinus Procerum quorundam, sed Prætorianorum præcipuè militum operâ indeptus est. Nulla illi cum extincto Principe affinitas erat, nullæ majorum imagines, sed agresti genere ortus, ac dein castra secutus, per omnes militiæ gradus ad insignes præfecturas evaserat. Orthodoxæ religioni addictus, eidem non tam reparandæ, quàm ab hæreticorum oppressione vindicandæ, primas

suscepti recens imperii curas impendit, ita ut ejusdem consilio, Joannes Patriarcha sexto statim novi principatus die, coram quibusdam Episcopis, universo Clero, ac maximâ populi frequentia publicè in Ecclesiâ sanctam Synodum Calchedonensem, ac S. Leonis Magni nomen in sacris diptychis recitaverit, acclamante populo: *Exhumentur ossa Nestorianorum; exhumentur ossa Eutychianistarum &c.* Synodica Romana modò valeant. *Digne Trinitate Justine Auguste; tu vincas &c.* Act. V. Synodi C-P. sub Mennâ. Hæc ubi celeri famâ per Romani imperii provincias vulgata sunt, Catholici in spem certam erecti, Deo vota solvere, optimo Augusto felicitatem precari, ac totius Ecclesiæ concordiam augurari. Ceteros inter Episcopos initio imperii Justiniani in regiam urbem advenerat Paternus Tomorum in provinciâ Scythiâ Metropolitanus, quem è vestigio quidam Monachi cum eodem dissidentes insecuti sunt, eo forsan consilio, ut coram Joanne Patriarchâ causa disceptaretur. Justinus Acaciano schismati profligando intentus, literas ad Hormisdam Romanum Pontificem misit, significans sibi imperium delatum fuisse, simulque rogans, ut Legatos Constantinopolim destinaret, quorum operâ abrupta dudum Orientalem inter ac Occidentalem Ecclesiam, concordia repararetur. Hormisdas nil cunctatus, quinque Legatos decrevit, quibus iussit, ut exscensione factâ in Epiro, eam Provinciam, aliasque proximas in ipso itinere cum Romanâ Ecclesiâ sociarent. Eâ legatione functi sunt Germanus Capuæ, ac Joannes Episcopi, nec non Blandus Presbyter, ac Felix Diaconus, quibus additus Dioscorus patriâ Alexandrinus, ac in eâ Ecclesiâ ordinatus, non tam ob agendarum rerum, quàm ob Græcæ linguæ peritiam, ad id muneris in Græciâ obeundi maxime idoneus.

Legati Pontificii anno 519. die 25. Martii, feriâ secundâ majoris hebdomadis, decimo ab urbe milliaris à Vitaliano Magistro militum, Justiniano nepote Imperatoris, multisque Senatoribus splendidâ pompâ excepti, Constantinopolim pervenerunt. Joannes Patriarcha oblatam sibi à Legatis professionem fidei libello inferens, ac subscribens, ab iisdem in communionem cum Romanâ Ecclesiâ receptus est, eoque pacto diuturniori schismate sublato, summâ totius populi lætitiâ die 31. Martii festa Paschalia celebrarunt. Verum illatam Legatorum operâ pacis serenitatem excitatæ à memoratis Scythiæ Monachis quæstionis nubilum obumbravit, quo etiam latiùs sese brevi effundente, Occidentalis quoque Ecclesia turbata est. Victor quidam Diaconus antè Legatorum adventum controversiam habuerat cum memoratis Monachis *de uno de Trinitate crucifixo, et de Christo composito, & de aliis capitulis*, ut ait Dioscorus in suggestionem ad Hormisdam Tom. 4. Conc. pag. 1519. Et illi quidem accusationis libellum cont. Victorem Legatis, & Joanni Patriarchæ obtulerunt. Victor in iudicium vocatus respondit recipere se Synodum Calchedonensem, ac Synodicas sanctorum Leonis Papæ, ac Cyrilli Alexandrini epistolas: *Scythæ è contrâ inchoaverunt dicere: Addatur & unus de Trinitate.* Legati interlocuti reposuerunt: *Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in Epistolis beati Papæ Leonis, nec nos dicere possumus, nec addere.* Scythæ enim contendebant effatum illud *unus è Trinitate*, tanquam fidei dogma ad evertendas Nestorianorum versutias necessarium, à nemine posse sinè piaculo denegari. Ex his patet, Monachos eâ in causâ actores fuisse, eorumque instantiam Legatos nullatenus adprobare

voluisse, quod ea loquendi formula in Synodo Calchedonenſi non legebatur. Legati probam aliâs propositionem, improbâ tamen ab Eutychianis larvâ deturpatam, horrebant. Hærebat oculis pessima imago, quam olim Petrus Fullo, ac nuper Anastasius Imperator, ambo Eutychiani, eidem propositioni induxerant. Cum Monachi intelligerent seipsos in invidiâ passim vocari, quod theſim de uno ex Trinitate, uti necessarium supplementum Synodo Calchedonenſi adiiciendam proponere dicerentur, eruditam sanè apologiam Legatis obtulerunt, quâ illatam sibi ab adversariis calumniam solidè confutarunt. Hæc legitur inserta Bibliothecæ Patrum tom. ix. ultimæ editionis pag. 534. a Joanne Maxentio ac Scythis Monachis, ipsismet quinque Legatis nominatim inscripta. Ejus scripti summa est: Nullum se augmentum magnæ Synodo adiicere, nullamve illius periodum retractare, sed asserta Synodi adversus Nestorianorum technas desumptis ex libris sanctorum Patrum testimoniis, corroborare. Hæc inter erat theſis de uno ex Trinitate incarnato à S. Proclo in Epistolâ ad Armenios statuta. Superfluo sibi obiici: *Quod Synodus non dicit, nullatenus dici debere*; quia multa in Synodis non leguntur, quæ tamen cum ratio cogit, proferre minimè dubitamus. Hæc ex uno Augustino lib. 5. de Trinitate cap. 7. scribente, confirmant: *Non est in rebus considerandum quid vel sinat, vel non sinat dici usus sermonis nostri, sed quis rerum ipsarum intellectus eluceat.* Ipsa sanè Synodus Calchedonenſis Monachorum diligentia favet: siquidem ubi in prophonetico ad Marcianum Augustum notasset post novos quosque errores ab hæreticis inductos, Symbolo Nicæno adjectiones aliquas ab aliis postea Synodis factas, non tanquam novas fidei regulas, sed veluti novas vetustæ fidei explanationes, ait: *Quia & nunc licet, ut ambiguitate questionis exortâ, Patrum interpretationibus nostram confessionem adiungere, ac docere, quod in nullo discordem intelligentiæ eorum detulerimus animum, sed his utamur testibus ad nostræ fidei firmitatem.* Ubi postea commendatur laudata Epist. Procli ad Armenios. Cum verò circa finem libelli oblatis Legatis, Monachi scribant: *Nunc jam qualiter de Incarnatione tantum Dominicâ, sive quid de gratiâ Dei &c. sapiamus, necessariò vobis credimus facere manifestum*, palam designant annexa capitula, quæ aut eadem, aut similia fuere iis, quæ eo tomo Bibl. PP. pag. 537. recitantur cum adjectis anathematismis. Illorum quinque quæ ad institutū maximè faciunt hic adpono.

I. *Si quis non confitetur in Domino nostro Iesu Christo duas naturas unitas, hoc est divinitatis & humanitatis, ac sic unam naturam Dei Verbi incarnatam, sicut duas unitas in unâ subsistentiâ, atque personâ, secundum quod nobis tradidit veneranda Synodus Calchedonenſis, anathema sit.*

II. *Si quis non confitetur propriè & verè sanctam Mariam Dei genitricem, sed propter honorem tantum hoc ei nomen tribuit, quia peperit hominem, qui secundum gratiam dicitur Deus, non autem quia peperit Deum incarnatum, & hominem factum, anathema sit.*

IV. *Si quis non acquiescat confiteri Christum unum de Trinitate, etiam cum carne propriâ, qui pro nobis passus est in carne, quamvis secundum carnem non sit de substantiâ Trinitatis, sed sit idem ex nobis, anathema sit.*

VI. *Si quis dicit Christum passum carne, Deum verò passum carne, dicere non acquiescit, quod ipsum intelligitur, Christum passum carne, anathema sit.*

IX. *Si quis non confitetur compositum Christum post Incarnationem, anathema sit.*

In tribus insequentibus capitulis Pelagianorum errores condemnantur. Novem autem priora contra Nestorianos statuuntur, & in primo famosa S. Cyrilli propositio de unâ Verbi Dei naturâ incarnatâ adstruitur, in quâ sinistro sensu, & ab ipso Auctore Cyrillo disertè damnato, à Dioscoro Patriarchâ Alexandrino intellectâ, Eutychiani suam postea hæresim fundarunt. Extat etiam alia professio Maxentii, in quâ memorata capitula sanctorum Patrum testimoniis, & acutis etiam ratiociniis egregiè comprobantur. Illius initium est: *Igitur sequentes in omnibus fidem Sanctorum Patrum &c.* & legitur à p. 534. tom. ix. laudatæ Bibliothecæ. Ibi autem ait: *Unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum, in duas naturas, inconfuse, incommutabiliter, indivisè, inseparabiliter cognoscendum. In nullo naturarum diversitatem propter unitatem perimendam, salvâ potiùs proprietate utriusque naturæ in unâ personâ unaque subsistentiâ concurrente.* Concilium Calchedonenſe in fidei definitione hæc decernit: *Unum eundemque Christum, Filium, Dominum, unigenitum, in duabus naturis, inconfuse, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum. Nusquam sublatâ differentiâ naturarum propter unionem, magisque salvâ proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente.* Quis autem non statim videat Maxentium ipsissimas magnæ Synodi sententias, iisdem omninò verbis, exscripsisse, & si quæ minima sit verbi alicujus diversitas, eandem diversæ interpretationi adscribendam, cum ea definitio Græcè à Patribus prolata fuerit? Cum verò ea apud Synodum sententia Eutychianam hæresim profliget, apud Maxentium similiter eadem hæresis damnata apparet. Proximè in professione Maxentii Nestorii quoque error hisce proscribitur: *Non in duas personas partiendum, aut dividendum, sed unum eundemque Filium unigenitum, Deum verbum, Dominum Jesum, sicut ab initio nobis Prophetæ dixerunt de Deo, & ipse nos Christus erudit.* An non hæc quoque sunt sacræ ibidem Synodi verba? *Non in duas personas partitum, aut divisum; sed unum eundemque Filium, & unigenitum, Deum Verbum, Dominum Jesum Christum, sicut antè Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudit &c.* Dein Maxentius tradit S. Flavianum Patriarcham C-P. ac Martyrem, in libello de fide ad Theodosium Imperatorem, desumptam ex Cyrillo sententiam posuisse: *Unam naturam Dei Verbi incarnatam*, de quâ aliàs sermo redibit. His veluti procemii loco præmissis, ad specialem theſim id temporis acri, ac vehementi contentione disputatam, descendit, ac contra Theodorum Mopsuestensem, ejusque discipulum Nestorium, Christum quasi quid extrâ Trinitatem ponentes, ait: *Dominum nostrum Jesum Christum, qui pro nobis passus est carne, unum de tribus subsistentiis unius divinitatis esse credimus.* Hanc loquendi formulam sanctorum Augustini ac Procli testimoniis confirmat. Nam Augustinus in Enchiridio cap. 38. ait: *An & quando unus trium in aliquo opere nominatur, universa operari Trinitas intelligitur?* Unus trium idem est, ac unus è Trinitate. Alterum testimonium appellat ex lib. 2. de Trinitate cap. 10. ubi ait: *Neque hic ergo evidenter apparet, utrum aliqua ex Trinitate persona, an Deus ipsa Trinitas &c. visus sit Abraham.* Porro aliqua persona ex Trinitate idem est ac unus ex Trinitate indiscretè nominatus. Dein addensat locupletissima S. Procli testimonia in confutatione capitulorum Theodori annexa Epistolæ ad Armenios, quæ tamen capitula interciderunt. Quædam testimonia ejusdem superius cap. i. recitavi.

Unum

Unum & alterum adiiciam, quod ipsammet propositionem non contineant tantum, sed duplici etiam argumento demonstrent. Ego autem, inquit, è contrario obiicio tibi, & quero: *Unus è Trinitate est, qui crucifixus est, an alius aliquis extra Trinitatem?* Et si quidem unus, solutum est iurgium. Si autem alius aliquis præter Trinitatem, quartus est sine dubio gloria Dominus, & ab illà glorificatione, quâ Seraphim glorificant, existit extraneus &c. Hinc Augustinus tract. 78. in Joannem ait: *Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, quâ equalis est Patri: humanam, quâ maior est Pater. Utrumque autem simul, non duo, sed unus est Christus, ne sit quaternitas, non Trinitas Deus.* Egregiè hoc ipsum argumentum tractans Ferrandus Diaconus in Epistolâ ad Anatolium cap. 10. ait: *Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit: Non est quarta persona qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis. Manens enim Dei Filius impassibilis secundum divinitatem, per suspensionem naturæ passibilis passioni subjacuit &c. non alius est impassibilis, & alius passus est.* Alterum Procli argumentum ex ipso symbolo deducitur, in quo Filius Dei dicitur incarnatus, & crucifixus, & passus. Ex his firmat Proclus intentum: *Si autem quod incarnatum est, crucifixum est, Pater autem & Spiritus non est crucifixus, unus ergo de Trinitate est crucifixus. Divinitatem verò quâ communicat Patri & Spiritui, servavit impassibilem. Carne autem, quæ ipse solus est factus, ipsa & solus est passus.* Hæc Proclus apud Maxentium.

Aliud argumentum urget ibidem Maxentius: *Quia, inquit, si non Trinitatem, quæ unus est Deus, sed Deum, qui substantialiter ex Deo est, genuit secundum carnem virgo Maria, sine dubio unus ex Trinitate est, qui secundum carnem ex ipsâ natus est.* Et inculcans non totam Trinitatem natam fuisse ex B. Virgine, sed unum ex Trinitate Verbum Deum, ait: *Sed si eam verè & propriè Dei crederent genitricem, utique Deum Verbum unum esse crederent de Trinitate.* Ex hac postremâ sententiâ id, quod fufius postea prosequor, colligimus, nempe adversarios Monachorum Scytharum negasse Deum Verbum dici posse unum ex Trinitate, ac quæstionem agitatam fuisse independentem etiam à mysterio Incarnationis; ita ut in hac propositione: *Unus è Trinitate crucifixus est carne*, præcipua difficultas in ipso subiecto propositionis versaretur; cum plerique contenderent, Deum Verbum neutiquam dici posse unum ex Trinitate, quin ipsa individua omninò Deitas divideretur, quam objectionem Maxentius ibidem refellit. Et illi quidem quamvis falsò, congruenter inductæ semel abs se opinioni sentiebant, cum negarent Christum unum esse ex Trinitate, quod planè affirmandum illis fuisset, si eam de Deo Verbo propositionem admisissent, quod hoc syllogismo conficitur: *Deus Verbum Filius Dei, est unus è Trinitate; sed Christus est Deus Verbum Filius Dei; ergo Christus est unus è Trinitate.* Minor est dogma fidei, nec à Catholicis cum Monachis Scythis disputantibus, negari poterat; undè ne iisdem manus darent, priorem, sive uti vocant, majorem propositionem inficiari cogebantur.

Denique Maxentius, ut invidiam, quâ veluti illâ thesi, de uno ex Trinitate, supplens Synodum Calchedonensem, onerabatur, ab se removeret, in eodem libello contestatur se quatuor Oecumenicas Synodos recipere, ac venerari, de quartâ hæc scribens: *Nec non etiam, quam sequimur & amplectimur*

venerandam Synodum Calchedonensem &c. Anathematizamus autem omnes, si quis dubitat, aut retractat, aut imperfecta judicat &c. Damnata declarat Theodori scripta, ac Nestorii; his adiicit Eutychem, Dioscorum, Timotheum Ælurum, Petrum Moggum, Petrum Fullonem, & Acacium, cum omnibus eorundem sectatoribus, nec non communicatores, & complices, ac illorum memorias in sacris Ecclesiæ tabulis celebrantes. Quâ quidem Eutychianorum detestatione tam manifestâ, ac expressâ omnem abs se ejus hæresis suspicionem excussit. Hinc factum est, ut Viri eruditissimi ac doctissimi ex memoratis libellis, Monachos Scythas ab illatâ ipsis Eutychianæ hæreseos notâ plenè suffragiis absolverint. Hæc scribit Dionysius Petavius tom. 4. Dogm. Theol. lib. 5. de Incarnatione cap. 2. num. 2. *Sed qui professiones fidei ab illis editas, ac cetera eorundem scripta, quæ extant, diligenter expenderit, nullum ibi vestigium deprehendit hæresis illius.* Gabriel Vasquez tom. 1. in 3. par. disp. 15. de Incarnatione cap. 3. justam pro Monachis Scythis apologiam procudens, cum ex laudatis eorundem libellis sententias recitasset, numer. 44. exclamat: *Quâ igitur ratione dicemus eos Eutychianos fuisse?* Hactenus de libellis fidei à Monachis Scythis conscriptis.

Interea litigia latius Constantinopoli disseminata, non modò regiæ urbis monasteria, sed ipsos etiam imperii atque aulæ Procures in partes traxerant. Monachi Acœmetæ religiosæ disciplinæ famâ præ ceteris in regiâ urbe eminebant. Degebant in monasterio Dii, de conditoris S. Dii Abbatis nomine nuncupato. Flavius Studius, qui anno 454. consulatum gesserat, insigne templum sub titulo Sancti Joannis Baptistæ cum monasterio extruens, Monachos Acœmetarum instituti illuc induxerat; undè iidem vulgò Studitæ dicebantur. In Synodo C.P. sub Menâ anno 536. inter Archimandritas nominantur Agapetus Dii, & Cosmas Sancti Joannis ad Studium. Monachi Acœmetæ adversus Anastasium Imperatorem, ac Patriarchas Synodum Calchedonensem reiicientes, impavidi steterunt. Haud sibi Abbatem passi sunt ordinari à Timotheo Antistite C.P. nisi is prius Synodum Calchedonensem reciperet. Unus Acœmeta scriptum anathema contra Acacium, ejusdem pallio intrepidè affixit, cum ille ad sacra obeunda procederet. Iiinc eorundem monasteria erant in regiâ urbe tutissima contra Eutychianos castra, ac Romanæ Sedis præsidia, ita ut Legati à Romanis Pontificibus illuc destinati, in mandatis haberent, nihil inconsultis Acœmetis peragere. Horum testes veniunt Evagrius lib. 3. ac Theophanes in Chronico. Enimverò Acœmetæ Monachi sententiam Monachorum Scytharum acriter oppugnabant, quos etiam Eutychianæ hæreseos incusabant. Hinc Acœmetæ negabant Christum dici posse unum de Trinitate, ac Beatam Virginem verè & propriè appellari Dei genitricem, uti tradunt Justinianus in Epistolâ ad Joannem II. Papam, & Liberatus Diaconus cap. 20. sui Breviarii. Justinianus Imperatoris Justini nepos, ac postea successor, Monachis Scythis initio cœperat contradicere. At Vitalianus Magister militum, ac ob res pro Orthodoxâ fide contra Anastasium fortiter, & feliciter gestas, ubique gentium celebratus, ac de Sede Apostolicâ Romanâ benè meritis, conterraneis suis Scythis summo studio patrocinebatur, totusque ad eorum partes transgressus, paulò post in eandem secum sententiam Justinianum traxit. Imò Leontius unus Monacho-

nāchorum Vitaliano affinitate junctus erat; ceteri etiam à Dioscoro Legato dicuntur *de domo Vitaliani magistri militum*, in suggestione post Epist. 65. Hormisdæ pag. 1513. quod advenæ, à Vitaliano fortassis liberali hospitio recepti fuerant. Cum verò Scythæ hanc propositionem: *Christus qui pro nobis passus est carne, est unus de Trinitate*, tanquam Catholicam, ac ad convincendum Nestorianos necessariò adstruendam, inculcarent, legati Apostolici eandem approbare recusantes, hæc constanter reponebant; *Extra Synodos quatuor, extra epistolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus. Quidquid non continetur in prædictis Synodis, aut quod non est scriptum à Papa Leone, non suscipimus.* Ex quibus iterum apparet Monachos Scythas eā in causā non uti cujuspiam hæresis assertores à Legatis rejectos fuisse; sed eorum tantum instantiam repulsam, quā omni arte ac conatu curabant, memoratam thesim tanquam Orthodoxæ fidei canonem à Legatis ceterisque comprobari. Et sanè Monachi Scythæ, ubi semel ea loquendi formula à Legatis tanquam Catholicæ fidei congrua, declarata fuisset, id unum ad victoriam eā in causā conclamandam satis sibi esse existimabant. Hinc ipsismet Legatis enixius insistebant, ut eā propositione ad probatā, controversiæ finem imponerent. Hæc Legati in proximè laudatā ad Hormisdam epistolā scribunt: *Quoniam hæc illi nituntur asserere, eo modo sibi satisfacere cupientes, ita ut PROFITEAMUR & DICAMUS unum de Trinitate passum esse, quod nec Patres, nec Synodi dixerunt.* Ita legati illam thesim non uti hæreticam, & à Patribus aut Synodis damnatam, rejiciebant, sed uti novam, nec à Synodis uspiam assertam admittere recusabant. Monachi cum animadverterent, nullam sibi propositionis Legatorum sententiā confirmandæ spem esse reliquam, inito consilio, decreverunt, integram causam ad Hormisdam Pontificem deferre. Itaque ex regiā urbe clanculum discedentes, Romanam iter intenderunt.

CAPUT IV.

Status controversiæ. Num Christus posset dici unus de Trinitate. Hoc locupletissimis testimoniis Monachorum Scytharum, Maxentii, Severi Scholastici, Ferrandi Diaconi, Dionysii Exigui, Justiniani Imperatoris, Joannis II. Papæ, ac Synodi V. demonstratur. Ab illā thesi principali, hæc aliæ à Monachis illatæ: Unus è Trinitate carne passus est. Rursus: Beata Virgo est verè & propriè Dei genitrix. Denique: Christus est compositus. Quædam de hac ultimā propositione subnotantur. Cur una illa thesis de uno Trinitatis passo Monachis objecta?

Nonnulli illotis, ut ajunt, manibus hanc controversiam describere aggressi, tam procul à veritate abjere, ut ne quidè ipsiusmet causæ statum intellexerint, id inter litigantes certum ac compertum adstruentes, in quo tamen totius contentionis cardo versabatur. Horum unum appellabo Brunonem Neusser, qui in Prodomo Velitari, parte primā cap. 3. & 4. & iterum par. 2. cap. 8. hanc ipsam controversiam ingenti verborum strepitu retrahens, cetera inter pag. 134. col. 1. scribit: *Nunquam negavit Hormisdas, nunquam Dioscorus, nunquam ullus Catholicus, Dominum nostrum Jesum Christum esse unum de Trinitate.* Imò, ò bone, hic planè fuit celeberrimæ quæstionis status. Hoc ipsimet

litigantes asserunt: hoc ipsorum advocati ac patroni contestantur: hoc denique ipsi, qui eā de re decretoriam tandem sententiam tulerunt, Romani Pontices ac Oecumenicæ Synodi Patres pronuntiarunt. Hæc propositio: *Christus est unus de Trinitate*, erat totius causa quæstionis, hæc reliquarum dissensionum fons & origo. Nam Monachi cum Sancto Proclo eā loquendi formulā Nestorianam hæresim refellebant. Cum enim Nestorius Christum purum hominem obtruderet, Deo Verbo eidem per affectum solummodò unito, Proclus ad hunc errorem profligandum, hanc thesim posuit: *Christus est unus è Trinitate*, uti cap. 1. ostensum est. Ea verò propositio non potest, ut Logici loquuntur, verificari in primo modo dicendi per se; nisi Christus sit physicè ac realiter unus de Trinitate, secus ac Nestorius commentabatur, qui personam Christi cum personā Verbi copulatam autumabat unionem tantum morali, & ejusdem omnino speciei quamvis excellentiori gradu, cum illā, quā Deus mediante gratiā, cum ceteris hominibus justis conjungitur, iique filii Dei adoptivi nuncupantur. Jam verò natura humana assumpta à Deo Verbo in unitatem suppositi, sive uti, Cyrillo voces præformante, ceteri postea dixerunt, unionem secundum hypostasim, facit, ut realiter ac physicè vera sit propositio: *Christus est unus è Trinitate.* Unio affectiva hoc præstare nequit; siquidem quamvis Petrus & Paulus summo secum invicem amore juncti sint, falsò tamen dicitur: *Petrus est Paulus*; cum realiter ac physicè abs se distinguantur. Itaque jure optimo Monachi, ut inquit Liberatus Diaconus, Proclum Patriarcham secuti, *ad interimendas Nestorianorum versutias*, dixerunt, Christum esse unum de Trinitate. Sanctus Sabas duos Monachos Nestorianos ex eo statim agnovit, quod negabant, *Christum unum esse sanctæ Trinitatis*, uti cap. 2. prænotabam. Itaque Monachi Scythæ hanc præcipuam cum Nestorianis quæstionem habebant: *Utrum Christus esset unus de Trinitate.* Hinc cum apud Legatos Pontificios cum Victore Diacono disputarent; & is testaretur Calchedonensem Synodum se recipere, Monachi reposuerunt: *Addatur & unus de Trinitate*; quod horum trium tantum verborum expressione Catholica fides contra Nestorianam hæresim assereretur. Joannes Maxentius in Monachorum Scytharum partes transgressus, in responsione ad Epistolam Hormisdæ scribit Possessorem Episcopum Africanum tum Constantinopoli degentem, *non solum non confiteri Christum Filium Dei vivi unum ex individua Trinitate, sed adversari eis, qui hoc fiducialiter confitentur.* Et longè inferius addit velle se demonstrare, *qualiter & cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* Et tamen Bruno Neusser firmissimè asseverat nunquam Dioscorum, nunquam Possessorem negasse Christum esse unum de Trinitate. Præterea hæc ibidem Maxentius scribit: *An forte non est Catholicum, Christum Filium Dei vivi unum confiteri ex sancta & individua Trinitate? Pro hac etenim SOLA sententiā Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum, sicut omnibus penè non solum in hac Regiā Urbe, verum etiam in universa Italiā Catholicis notum est.* Num repones Maxentio, qui palam Monachorum partis erat, & publicus adversantium accusator, nullam fidem adhibendam? At ibidem eam in rem non unum aut alterum testem citat, sed omnes Regiæ Urbis cives, atque universam etiam Italiam appel-

appellat, adeò res illa erat omnibus & singulis manifesta, ac pervulgata.

Justinianus, qui illis se totum litigiis immiscuit, in epistolâ ad Hormisdam Pontificem scribit: *Quidam asserunt, Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari: quod si suscipiendum sit, paternâ provisione reverentia vestra cautissimo suo rescripto, quid sequi, quidve super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur.* Et paulò inferiùs: *Quia verò dictum est Scythicos Monachos hac ratione ad sedem vestram accessisse pro traditione Patrum &c.* Itaque summa ac caput totius controversiæ id temporis tantâ animorum contentione agitata, in eo erat: *Utrum Christus qui passus est carne, dici posset unus de Trinitate.* Hanc ille unicam quæstionem Hormisdæ decretoriâ sententiâ solvendam proponit. Eadem in aliis quoque epistolis ad eundem Pontificem datis perscribit. Num Justiniani etiam fides indubium vocabitur, quòd Monachorum partes impensius fovebat? At adeòne eâ in causâ idem prævaricatus diceretur, ut non ipsissimum quæstionis statum Hormisdæ proposuerit, sed illud potiùs quod esset extrâ quæstionem?

Cum ea dissensio Constantinopoli in longum traheretur, Severus Scholasticus, ita advocatos nuncupabant, Ferrandum Diaconum Carthaginensem per literas eâ in quæstione sententiam rogavit, qui eidem respondens, Epistolam hisce exorditur: *Magnorum virorum mihi negotium conaris adjungere, propter eos, qui Dominum nostrum Jesum Christum negant unum esse de sanctâ & individuâ Trinitate: quid sentiam delectatus audire.* Et cum eruditè demonstrasset rectè asseri Christum unum de Trinitate, cap. 9. ait: *Proinde illi quos negare adseris Dominum nostrum Jesum Christum unum esse de sanctâ & individuâ Trinitate, &c.* Et statim: *Videndum potius reor, & considerandum diligentius, cur Dominus Jesus Christus unus esse de sanctâ & individuâ Trinitate nimis cautè à quibusdam negetur.* Severus in neutram litigantium partem transierat. Hærebat animi dubius, utri sententiæ accederet. Et quamvis advocatus aliàs consilia clientibus vendere suetus, in hac Theologicâ controversiâ sui inops consilii, in aliâ Orbis parte degentem doctissimum Diaconum consultabat. Et ille quidè professione advocatus, optimè norat, ipsum quæstionis statum exponendum esse illi, à quo consilium ac sententiam exquireret. Huic supparem testem dabo, qui tum Romæ florebat Dionysius Exiguus, qui in præfatione ad Epistolam sancti Procli ad Armenios, scribit se eas literas Latio donare: *Non parum, inquit, presentibus æstimans profuturas: quando eam nunc Ecclesiis moveat quæstionem tunc repulsa temeritas, quæ sub colore religionem molitur evertere.* Addit temeritatem fuisse Theodori Mopsuesteni, ejusque sectatorum, qui *Beatam Trinitatem sic unius essentia prædicantes, ut Christum Dominum nostrum conditorem universitatis unum ex Trinitate nullatenus faterentur.* Et postea: *Et quia nunc ab aliquibus injectum scrupulum, de verâ fide trepidatur: unum quemlibet ex beatâ Trinitate pronuntiare diffugiunt.* Cum famosa illa controversia Constantinopoli, ac Romæ præsertim agitata fuerit, in quo eadem præcipuè versaretur, duo id temporis in laudatis Urbibus degentes, quive eâ de re non tantum disputationes, sed rumores etiam suis mer auribus exceperunt, locupletissimè ac loculentissimè contestantur. Tertius quoque testis accedit Trifolius Presbyter, Monachorum sententiæ adversarius, qui in literis ad Faustum Senatorem pluribus

eandem argumentis impetit, quæ eò collimant, ut evincant Christum nullâ ratione dici posse unum de Trinitate. Eadem inferiùs propono, ac confuto, sive veriùs à doctissimis iisque synchronis Scriptoribus validè refutata demonstro. Unum hic in antecessum referam. *Qui unum, inquit, de Trinitate dicunt passum, si Ariani non sunt, dicant de quibus tribus unus passus est. De tribus Patribus, aut de tribus Filiis, aut de tribus Spiritibus sanctis, aut certè de tribus Diis, sicut dicit Arius.* Quo paralógismo contendit Christum carne passum, non posse adstrui unum de Trinitate. Facile tamen respondemus unum de tribus subsistentibus, qui sunt beata Trinitas, passum esse. Vel quod idem est, passum unum de tribus, qui sunt tres individua Trinitatis personæ.

Sed omittamus quid utraque litigantium pars protulit, quidve etiam testes dixere, audiantur suprema judicum decreta, qui auditis partibus, earumque rationibus accuratè ac diligenter expensis, decretoriâ tandem sententiam proferentes, diuturniori contentioni finem imposuerunt. Imperator Justinianus agrè ac molestè ferens tot jam annos uni illi controversiæ absolvendæ nequicquam impensos, Legatos ad Joannem II. Pontificem misit, rogans, ut Apostolica Sedes speciali decreto, tot tandem lites absolveret. Equidem laudatus Pontifex in Epistolâ ad Senatores scribit: *Justinianus siquidè Imperator filius noster, ut ejus Epistolæ tenore cognovistis, de his tribus quæstionibus orta certamina fuisse significavit: Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit. Dein: An Deus Christus carne pertulerit, impassibile Deitate. Denique: An propriè & veraciter mater Domini Dei nostri Christi Maria semper Virgo, debeat appellari.* En principalis quæstio, ac proinde primo statim loco proposita, erat de Christo uno ex Trinitate. Ibi verò Pontifex definit: *Unum ex sanctâ Trinitate Christum esse, quâ de re iterum sermo erit.* Denique Synodus V. canone X. hæc definit: *Si qui non confiteatur Dominum nostrum Jesum Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse verum, & Dominum gloria, & unum de sanctâ Trinitate, talis anathema sit.* In quo canone tanquam dogma Catholicum statuitur hæc propositio: *Christus est unus de sanctâ Trinitate,* de quâ juxtà varios sensus expositâ, Catholici per quinque lustra acerrimas secum invicem contentiones exercuerunt. Porro ea controversia agitabatur de Deo Verbo, num esset unus de Trinitate, etiam sine consideratione Incarnationis aut passionis; & si quæ ab ipsâ passione argumenta illuc trahebantur, eò collimabant, ne Christus passibilis unus de impassibili Trinitate crederetur. Hinc Dionysius Petavius insignis Theologus ac doctrinæ Patrum peritissimus, lib. 5. de Incarnat. cap. 2. eruditè observat, binas propositiones in quæstionem vocari potuisse. Harum una est: *Utrum qui incarnatus est, unus sit de Trinitate.* Altera verò: *Utrum unus de Trinitate mortem subierit.* In priori propositione Christus est subjectum; ipsa autem unitas personalis Dei Verbi est prædicatum. In posteriori sit subjectum, quod erat prædicatum in priori thesi, ac de illo passio prædicatur.

Et quidè optimâ ratione Maxentius ac collegæ Monachi Scythæ omnes conatus ad priorem illam propositionem stabiliendam intendebant, sicut ex adverso Acœmetæ Monachi eandem præcipuè oppugnabant, quòd cætera controversa capitula indè pendebant. Hoc unum erat capitulum: *Unus de Trinitate passus est.* At hæc propositio per syllogismum expositum ex illâ priori deducitur, videlicet: *Christus est*

est unus è Trinitate, sed Christus carne passus est, ergo unus è Trinitate carne passus est. Minor propositio est dogma fidei, scribente Petro Apostolo in priori epistolâ, initio cap. 4. *Christo igitur passo in carne.* Hinc adversarii Monachorum Scytharum, quò vim illatæ ultimæ propositionis declinarent, cogebantur primam inficiari. Hunc syllogismum in favorem sententiæ Scytharum jure laudat Gabriel Vasquez in 3. par. disp. 15. cap. 3. num. 59.

Tertium Monachorum capitulum erat: *Beatam Virginem verè & propriè esse Dei genitricem.* Auctor est Facundus in lib. 1. de tribus capitulis ad Imperatorem Justinianum cap. 4. quosdam Catholicos eandem propositionem negasse. Verba ejus sunt: *Insinuandum verò est, quòd hanc quoque confessionem, quâ beatam Mariam verè & propriè dicimus matrem Dei, quidam etiam communicantes Ecclesiæ, putent non debere suscipi, cum Nestorium fateantur, propter quod eam matrem Dei negabat, debuisse damnari.* Sed hi vellent, nolent in damnatam Nestorii hæresim delabebantur.

Liberatus Diaconus cap. 20. Breviarii narrat se tum Romæ præsentem à Joanne II. Papâ damnatum fuisse Cyrum & Eulogium Legatos Monachorum Acœmetarum, negantes esse confitendum beatam Mariam verè & propriè Dei genitricem; & unum de Trinitate incarnatum & carne passum. Cum Acœmetæ unius propositionis cum alterâ connexionem necessariam intelligerent, utramque ex æquo coacti sunt inficiari. Verum ex illâ principali thesi horum error pari syllogismo refellitur: *Christus est unus è Trinitate, sed beata Virgo est verè & propriè mater Christi, ergo est verè & propriè mater unius è Trinitate;* ac proinde est verè ac propriè Deipara. Hinc Maxentius in libello professionis fidei, ait: *Quia si non Trinitatem, quæ unus est Deus, sed Deum, qui substantialiter ex Deo est, genuit secundum carnem virgo Maria; sine dubio unus ex Trinitate est, qui secundum carnem ex ipsâ natus est.* Quamvis enim in Christo Domino duæ sint naturæ; divina, quam accepit à Patre; & humana, quam accepit à matre; cum una tamen sit hypostasis Verbi, quæ in unitatem personæ humanam naturam assumpsit, non est unus Filius Patris, & alter Filius Matris, sed ut cum cæteris Patribus loquitur Augustinus in Enchiridio cap. 35. *Unus Dei Filius, idemque hominis Filius. Unus hominis Filius, idemque unus Dei Filius; non duo filii Dei, Deus & homo, sed unus Dei Filius, Deus sine initio: homo à certo initio, D. N. Iesus Christus.* Eadem in aliis etiam libris inculcat.

Quartum capitulum assertum à Monachis Scythis erat de Christo composito, quod in libello fidei ipsorum in nono anathematismo hisce verbis expressum legitur: *Si quis non confitetur compositum Christum post incarnationem, anathema sit.* Dioscorus Legatus ad Hormisdam Pontificem scribit, Monachos cum Victore Diacono habuisse contentiones de uno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito. Unum illud verbum de uno ex Trinitate incarnato affirmantes, uno veluti ictu secum invicem pugnantem Nestorii atque Eutychetis hæreses conficiebant. Ludovicus Thomassinus in doctrinâ Patrum versatissimus, lib. 3. de Incarnatione cap. 6. num. 4. scribit: *Etenim compositio visa est sanctis Patribus maximè oportuna ingulandis Nestorii æquæ, ac Eutychetis erroribus, & vindicandæ in Christo tum naturarum distinctioni, tum personæ unitati.* Hic aliquantisper hærebo; siquidem ex hac thesi à Monachis assertâ, omnis Eutychianæ hereseos suspicio, quâ à quibusdam laborasse dicuntur, ab eisdem longè amovebitur. Nestorius duas

in Christo personas adstruebat; nullam divinæ personæ cum humanâ naturâ unionem physicam ac realem admittens, sed moralem solummodo ac per affectum. Ex adverso Eutyches putavit tantam inter utramque naturam unionem extitisse, ut una in Incarnatione natura ex duabus effecta fuerit. Hæc erat tota blasphemia Eutychetis: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem verò unam naturam confiteor.* Act. 1. Synodi Calchedonenfis pag. 226. E. Cui consentiens Dioscorus Alexandrinus dicebat: *Ex duabus suscipio: duas non suscipio.* Ibidem pag. 186. D. quod ipsum alii Eutychiani exprimebant, dicentes Christum esse ex duabus, non autem in duabus naturis. Itaque concedebant Christo, ut dicunt Scholastici, duas naturas in fieri; unam in facto esse; ea ratione quâ plerique philosophi de mixto loquuntur. Etenim concedunt in ejusdem compositionem sive generationem reapse elementa venire, ipsumque fieri ex substantiis elementorum; at ipsa postea secundum propriam substantiam & naturam non inesse reapse eidem mixto, quod est tertia quædam natura à naturâ elementorum specie diversa. At sancti Patres præeunte Leone Magno in sacrâ Epistolâ ad Flavianum, validè Eutychianos confutabant, quòd una tantum in Christo natura adstrui nequiret, nisi divina in humanam, vel hæc in illam versa fingeretur: vel ex utraque corruptâ, tertiam quandam naturam conflata obtruderent, cujusmodi est natura mixtorum; quæ quidem omnia impia portenta erant, & execrabiles blasphemiae.

Monachi Scythæ contrà Nestorium & Eutychenam thesim hanc statuerunt. *Christus est quid compositum post Incarnationem.* Hanc verò deducebant ex alterâ jam ab ipsis stabilitâ propositione: *Unus è Trinitate carne passus est.* Nam cum prædicatum *passus* dicatur de uno ex Trinitate, non alius est qui de Trinitate, & alius qui passus est, sed una & eadem persona unigeniti filii Dei & ex Trinitate, & passa affirmatur, ac dualitas personarum à Nestorio ficta refellitur. Atqui unus è Trinitate quatenus habens naturam divinam, non est passus; quoniam quâ talis, est omnino immutabilis & impassibilis; est ergo passus carne animatâ, seu quatenus habens secum unitam naturam humanam secundum hypostasim. Omnis autem unio compositum conflatur, ac compositum à modo ac qualitate unionis denominatur. Si enim sit unio accidentis cum subiecto, resultat compositum accidentale, album, nigrum &c. Si sit unio artificiosa, compositum itidem artificiosum conflatur, domus, navis &c. Sin verò fiat unio partium substantialium, compositum evadit pariter substantiale, ac resultat tertia natura, ut in omnibus compositis substantiis apparet. At in mysterio Incarnationis uti unio est superioris ordinis, ita sublimiori pariter gradu compositum exurgit. Cum enim unio divinam inter & humanam naturam sit secundum hypostasim, fit Christus compositus secundum hypostasim. Hinc patet ratio, quâ ex illa thesi Monachorum Eutychianorum error confutatur, ac à Ferrando Diacono hisce proponitur cap. 12. Epistolæ ad Anatolium: *Expugnari magis Eutychianos, quàm foveri, quando unus de Trinitate passus adseritur, velis, nolis, adverte.* Sine dubio enim sub his verbis etiam prædicator unius in Christo substantiæ confutatur. Ut sit enim Christus unus de Trinitate, ad divinitatem pertinet; ut credatur passus, ad humanitatem. Non esset qui passus est unus de Trinitate, nisi unam haberet cum

Patre & Spiritu sancto divinitatem. Non esset passus, qui unus est de Trinitate, nisi consubstantiali matri haberet humanitatem. Sileat ergo unius naturæ in Christo prædicator. Enimvero natura, quæ Christus est unus de Trinitate, est unita physice ac realiter mediante subsistentiâ Verbi cum naturâ humanâ, quâ passus est; ergo ex illâ unione hypostaticâ Christus est quid compositum; cum non sit simplex una tantum natura, sed naturam humanam & subsistentiam verbi Dei essentialiter includat, ex quibus componitur. Maxentius egregiè hæc prosequitur lib. 2. contra Nestorianos, scribens: Quapropter dum non vis post Incarnationem Christum fateri compositum, aut divinitatis ejus naturam compositam, & passibilem convinceris credere, aut certe Christum, quem etiam post Incarnationem simplicem & incompositum, ut erat antea, asseris, nullatenus passum pro humanâ salute testeris. Ibidem recitat adversarii objectionem, cujus vis in eo est, quod si dicamus Christum esse compositum, partes ejusdem erunt Verbum & humanitas, & cum partes sint imperfectiores toto, Verbum erit imperfectius Christo, cujus est pars. Respondet, Verbum unitum naturæ humanæ, non ut aliquam inde perfectionem reciperet, sed ut eandem perficeret. Nihil enim, inquit, illi contulit, aut detraxit assumpta pro nostrâ salute humana natura, quam unitione suâ ipse potius ineffabiliter glorificavit &c. Alioquin si & post incarnationem negatur Christus esse compositus, mansit ergo quod antea erat, simplex & incompositus. Et quia res summe simplex & incomposita nullam omnino in se recipit passionem, sicut superius etiam ipse professus es, non est ergo juxta vos Christus pro humanâ salute perpassus. Scholasticorum magna pars affirmat Christum dici debere compositum cum S. Thoma 3. par. quæst. 2. art. 4. ita tamen, ut unio hypostatica ipsam tantum humanam naturam perficiat, ac proinde illam immutet, & illa uniatur passivè ut purè recipiens, & nullam conferens Verbo perfectionem, quod non exercet rationem actus informantis, sed solummodò terminantis per suammet subsistentiam eandem humanam naturam. Justinianus in Edicto contra tria Capitula, ait: Quoniam Dei Filius, cum esset secundum subsistentiam alter præter Patrem, eandem autem naturam habens Patris, in suâ subsistentiâ plasnavit sibi carnem animatam animâ rationali & intellectuâli, quod significat, humanæ naturæ unitum esse Deum Verbum &c. Et ideo rectius dicat aliquis unam subsistentiam Dei Verbi compositam. Quæ omnia Synodus V. Collat. VIII. canone VI. approbans, condemnat eos qui non confitentur unionem (ἐνωσιν) Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuâli, secundum compositionem, sive secundum subsistentiam factam esse, sicut sancti Patres docuerunt, & ideo unam ejus subsistentiam compositam, qui est Dominus noster Jesus Christus, unus de sanctâ Trinitate. Et notans Eutychem ponere unionem secundum confusionem: Theodorum verò ac Nestorium unionem tantum affectualem affirmare, addit: Sancta Dei Ecclesia utriusque perfidiæ impietatem reiiciens, unionem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Hac præclarissimâ fidei definitione à Synodo publicatâ, disertè duo Monachorum Capitula approbantur, nempe quod Christus sit unus de sanctâ Trinitate: ac quod idem sit compositus. Rursus quod Ecclesia tradens Christum esse compositum, unâ simul reiiciat Nestorianos asserentes unionem tantum affectualem: ac Eutychanos duas naturas in unam stolidè confundentes, quemadmo-

dum superius argumentabar.

Ex hætenus demonstratis præcipuè à Monachis agitatæ quæstionis status innotescit, quæ in eo versabatur, num Christus esset unus de Trinitate. Inde alias eorundem propositiones exposui, quæ ex illâ priori iisdem Monachis colligebantur. Antequàm tamen ad intermissam historicam narrationem regrediar, inquirendum est, cur Legati Pontificii de controversiâ Monachorum ad Hormisdam scribentes, unius tantum quæstionis de uno de Trinitate crucifixo mentionem fecerint, thesim de Christo uno de Trinitate omittentes, quæ erat præcipuè controversa, & de quâ solâ Maxentius disputat in prolixâ responsione ad Epistolam Hormisdæ. Conjecturam adhibeo, quam quilibet, per me licet, aut probet, aut improbet. Sæpè solent disputantes, quod validius adversariorum dicta refellant, eadem ab absurdo inde confestario oppugnare. Jam verò absurdum videbatur passionem affirmare de uno ex Trinitate, qui quatenus è Trinitate, est omnino impassibilis. Præterea Imperator Anastasius Eutychianam hæresim promoturus, iussit Episcopos sibi addictos Synodali sententiâ eos damnare, qui non confitebantur, unum de Trinitate crucifixum, ut ex Victore Tunnonensi in cap. 2. prænarabam. Quare ea propositio hæretico sensu incrustata, Eutychianismum apud Catholicos olebat. Denique principalis controversia in subjecto ejusdem propositionis plenè atque integrè exprimitur, cum dicitur unus de Trinitate crucifixus; quia idem est in hac positione subjectum, quod est in hac alterâ prædicatum: Christus est unus de Trinitate. Hinc Trifolius in Epistolâ ad Faustum Senatorem ait: Quid est dicere: unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere: unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius? ex quibus apparet Trifolium contra subiectum propositionis argumentari, quod totâ ferè Epistolâ exequitur, quam à viris id temporis doctissimis confutatam fuisse suo inferius loco demonstro. Interim audiat Ferrandus Diaconus cap. 11. laudatæ Epistolæ ad Anatolium: Tale est itaque, quantum conicio, imò potius quantum credo: Unus est de Trinitate passus, quale est dicere, Deus est passus. Sicut autem quisquis Deum prædicat passum, non substantiam divinitatis facit passibilem; sed divinitatis impassibilis, & humanitatis, quæ subiicitur passioni, unam monstrat esse personam: sic unum de Trinitate passum prædicans, unitatem personæ commendat in utrisque naturis: excludens Nestorianæ hæreseos nefariam, perfidamque doctrinam, duos filios inducentis. Cum sanctus Cyrillus in capitulo XII. contra Nestorium scripsisset: Si quis non confitetur Deum Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum &c. anathema sit; acerrimis scriptis à Theodoro Cyrrheni, Andrea Samosateno, Eutherio Tyanensi, aliisque doctissimis Episcopis confutatus est, ac Apollinarii hæreseos incusatus; siquidem Apollinarius negabat animam rationalem in Christo, quam ipsum Verbum supplevisse putabat; unde hanc thesim defendebat: Deus Verbum passus est carne. Hinc Cyrillus coactus fuit scriptis apologiis, Epistolis, variisque opusculis illatam sibi Apollinarismi calumniam propulsare. Hæc ad Acacium scribit: Et neque illa quæ sunt Apollinarii sapui unquam. Absit &c. Neque enim inanimatum dico Christi corpus. Confiteor verò, quod animatum sit animâ rationali. In tomo secundo operum sancti Atha-

nasii plures conciones leguntur, quæ posteriori ætate scriptæ sunt contra laudata Cyrilli capitula. Extat pag. 311. homilia inscripto titulo: *Adversus eos, qui dicunt: Passus est Deus Verbum carne*; quod effectum eâ vehementi oratione refellitur, sed quæ tantum aerem verberet, cum in alio prorsus sensu à Cyrillo ea positio intelligatur. Ex symbolo Nicæno credimus in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei, ex Patre natum unigenitum &c. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die &c. Hæc propositio credenda indicitur: *Filius Dei unigenitus est incarnatus, & passus*. At non eadem ratione utrumque illud prædicatum de Filio Dei affirmatur. Nam verbum divinum seipso est immediate incarnatum, quia per suammet subsistentiam terminavit naturam humanam in esse suppositi; at non in seipso est immediate vel mediate passum, uti anima immediate patitur intrinsecas passiones tristitiæ, odii &c. & mediante carne patitur vulnera, flagella &c. sed dicitur passum carne animatâ per puram communicationem idiomatum (dispensationem Cyrillus ac alii Patres dixerunt) quia cum Verbum sit naturæ humanæ assumptæ suppositum, ac actiones & passiones supposito tribuantur, Verbum denominatur passum ex passione naturæ, cujus est suppositum. Itaque in eâ propositione: *Unus est Trinitate passus est carne*, duplex subjectum exprimitur, nempe Verbum divinum uti subjectum denominationis, & caro animata tanquam subjectum inhaesionis, quod passioni subijcitur, & ab illâ immutatur. Hæc prolixius exponunt Theologi in lib. 3. sent. & cum sancto Thoma in 3. parte.

CAPUT V.

Legati Pontificii Monachorum capitula non damnarunt; sed approbare tanquam fidei dogmata recusarunt. Monachi à Legatorum communione sese dissociant. Maxentius in lib. 2. Dialogorum adversarios Monachorum Scytharum acriter impugnat. Utrunque sibi hæresim exprobrabant. Justinianus initio Monachis adversatus, dein magnus illorum patronus. Scribit ad Hormisdam Pontificem questionem de uno ex Trinitate inter Orthodoxos agitari. Monachi Dioscorum Romæ accusant. Pontifex initio deliberaverat causam delegare Patriarchæ C-P. Postea decernit eandem se coram discuti. Quædam in Epistolâ Dioscori adnotantur.

Ubi primum Legatis Pontificiis innotuit Monachos Scythas quosdam è collegis Romam misisse, ut ab Hormisdâ Pontifice suorum capitulorum confirmationem surriperent, literas ad eundem statim scripsere, quibus eâ in causâ hætenus gesta significantes, non unam iisdem Monachis notam inurebant. Dioscorus privatim etiam Epistolam misit, insinuans Monachos cætera inter asserere unum de Trinitate crucifixum, quam propositionem Anastasius Imperator Catholicis subscribendam imperaverat, quamve olim Eutychetis discipuli in Synodo Calchedonensi protulerant. Unde, inquit, sanum mihi videtur & utile, & ad pacem Ecclesiarum conveniens, nihil aliud responsum dari, nisi: *sufficit sanctum Calchedonense Concilium, in quo & aliæ Synodi continentur; sufficiunt Epistolæ Papæ Leonis, quas Synodus confirmavit. Novitatem in Ecclesiâ introducere nec volumus, nec debemus*. Altera Epistola communi nomine à Legatis ad Hormisdam missa est, in quâ scribunt se co-

ram Imperatore ac Senatu dixisse: *Extra Synodos quatuor: extra Epistolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus. Quid quid non continetur in prædictis Synodis aut quod non est scriptum à Papâ Leone, non suscipimus*. Nullam ergo thesim Monachorum Legati hæreseos damnaverant, sed eam de uno ex Trinitate crucifixo, tanquam Catholicæ fidei dogma in libellum fidei uti Monachi contendebant, referre constanter recusaverant, quod ipsum ut præstaret Hormisdâ, rogarunt. Ea ergo propositio nullâ per Legatos latâ sententiâ probata fuerat, aut improbatâ; sed remanserat prorsus adiaphora. Addunt: *Nobis quod visum est scripsimus: in vestra potestate est deliberare, quod vobis Deus imperaverit; quod esset adhuc integra causa ad Apostolicæ sedis tribunal delata*. In fine verò Epistolæ hæc leguntur: *Et quâ solet Dominus noster vigilantia cogitetis, & quomodo suspendendi sunt, qui à nobis taliter recesserunt, & à nostrâ communione fuerunt sejuncti &c. quia eos omnes Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia*. In Vaticano Codice numero 3786. rectè legitur: *quomodo suscipiendi sunt*. Illis verò verbis: *& à nostra communione fuerunt sejuncti*, neutiquam insinuant, Monachos à Legatis Catholicâ communione privatos fuisse, sed ipsosmet Monachos à communicando cum Legatis abstinuisset; iisdem petulanter iratos, quod sua illa Capitula tanquam fidei canones approbare recusaverant. Erat simplex communionis dissociatio, cujusmodi plura exempla in vetustis Ecclesiæ monumentis occurrunt. Evagrius lib. 3. cap. 31. recitat literas Monachorum Palæstinæ, in quibus narrant Macedonium Patriarcham in formulâ fidei damnassee Nestorium & Eutychem, sed nullam Synodorum Ephesinæ ac Calchedonensis mentionem fecisse: *Quâ de re, inquit, Monachi Constantinopolitani graviter commoti, se à Macedonio Episcopo separant*. Monachi Eutycheti adherentes in fine act. IV. Synodi Calchedonensis ausi sunt in hæc stultas voces erumpere: *Vestes nostras excutimus, & extra vestram communionem nos efficiemus*. Hæc simplex communionis dissociatio contigit inter Romanam Ecclesiam, & Orientalem ob expunctum Diptychis nomen Joannis Chrysostomi. Nullum inflictum erat anathema, non sacris interdictum, non à totius corpore Ecclesiæ separatio ulla secuta cum terribili dirarum imprecatione. Erat sermonis, literarum, eulogiarum, aliorumque ejusmodi reciproce societatis signorum intermissio. Cum id temporis Nestoriani, atque Eutychiani secum invicem contrariis omnino erroribus colliderentur, plures ea opinio occupaverat, nullam mediam esse viam, quam inter utramque hæresim insisterent, ut cap. 2. ostensum est. Monachi Scythæ illam thesim de Christo uno ex Trinitate, contra Nestorianos tanquam Catholicum dogma tantâ asseveratione urgebant, ut eandem negantes, statim Nestorianos esse denuntiarent. Hisce suum contra Nestorianos Dialogorum opus Maxentius concludit: *Nec ego te unquam aliud aliquid quàm hæreticum judicabo, qui Deum Verbum Dominum nostrum Jesum Christum, qui pro nostrâ salute passus est carne, unum esse ex sanctâ & indivisâ Trinitate non approbas*. Et sanè in ejus libri secundi parte extremâ Maxentius non contra Nestorianos, sed adversus eos omnes, qui eandem thesim admittere recusabant tanquam dogma fidei, licet nec illam veluti falsam reiicerent, totis lacertis depugnat.

Dioscorus illam thesim eò præcipue inter Catholicæ fidei dogmata recipiendam negabat, quod à nullâ Synodo approbata fuerat. Maxentius cum cætera

tera inter Nestorianum, quocum etiam ibi disputare fingit, interrogasset, cur sub anathemate damnetur tum eos, qui duas in Christo naturas palam affirmare vererentur, tum etiam eos, qui beatam Virginem Christotocon diceret, Theotocon autem eandem fateri renuerent, addit: *Quomodo nos Catholicos iudicabimus eos, qui dicunt Deum Verbum natum secundam carnem de Virgine: & passum carne pro nobis, & negant eum unum esse ex sancta & individua Trinitate, precipue quia dicunt hoc Catholica fidei convenire?* Tum sibi ita respondentem Nestorianum inducit: *Sed & duas naturas, & Theotocon dicere Synodus definiuit: hoc autem nulla Synodus statuit: nempe Christum esse unum ex Trinitate.* Quæ est ipsa Legatorum sententia, contra quam Maxentius: *Nihil igitur, inquit, arbitraris dicendum præter id, quod Synodici literis continetur?* Et cum objectasset Deum Patrem dici à Catholicis ingenitum, quo tamen vocabulo nusquam in Synodis appellatur, hoc sibi à Nestoriano repositum profert: *Hæc de Patrum scriptis possum ostendere.* Quæ Maxentius excipiens, ait: *Sed & nos quod unus ex Trinitate Christus sit, ex Patrum scriptis ostendimus.* Quod sanè eo in opere non præstitit, in quo nulla pro eâ propositione confirmandâ testimonia Patrum adducit; quæ tamen antea in libello fidei appellaverat. Idem Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ ait: *Loci opportunitas exigat, ut demonstretur à nobis, qualiter & cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* Ibi verò uti rectè ostendit Nestorianos, quò invidiam declinarent, subdole, ac sinistro prorsus sensu concessisse, Christum esse unam ex Trinitate personam, ita falsè æquè ac procaciter eandem damnatam sententiam impingit Dioscoro, quem etiam Monachi Scythæ apud Hormisdam incusarunt, quòd cum hæreticis jungeretur, Hæreticos appellantes, qui toties memoratam positionem de uno ex Trinitate non admittebant; quemadmodum etiam Dioscorus asserentes unum de Trinitate crucifixum, in Eutychianæ hæreseos crimen, aut suspicionem saltem vocabat. Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus Capitulis, initio cap. 5. confutaturus eos, qui Eutychianismum imponebant eam Monachorum thesim defendentibus, ait: *Quo Nestorianorum quoque calumnias evertemus, qui nos putant ad confusionem duarum Christi naturarum dicere, quòd unus ex Trinitate sit Dominus Jesus Christus.* Nec Dioscorus erat Nestorianus, nec Maxentius Eutychianus; quamvis utraque litigantium factio, æstu disputationis abrepta, falsa adversantium sibi invicem hæresum nomina exprobraret, quò oppositam quisque sententiam majori apud cæteros odio oneraret. Utrosque graviter monet Vigilius Tapsensis lib. 2. contra Eutychem cap. 10. *Et videas eos, inquit, luctuosos quibusdam & omni lamentatione dignis insultationibus hæreticorum nomine se invicem accusare.* Tu, inquit, Eutychianista es; & tu Nestorianus es: *Apostolica sententia in totum obliti, dicentis: Videte ne cùm invicem accusatis, ab invicem consumamini.* Galat. V. Quòd autem Legati Pontificii de Monachis Scythis scribunt: quia eos omnis Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia, non quampiam illorum hæresim indicat, sed in suâ ipsorum opinione defendendâ, atque universis inculcandâ, superbiam, arrogantiam, ac temeritatem perstringunt. Nam iidem Monachi in libro de suâ fide ad Africanos Episcopos in Sardinia exulantes transmissio, scribunt se ea suggerere, quæ de Incarna-

tione & dispensatione divinâ nobiscum universa sancta Ecclesia Orientalium contra hæreticos defendunt. Nam Orientales Ecclesias propositionem de Christo uno ex Trinitate, inter fidei canones id temporis profiteri solitas, inferius demonstro, & ex libro de Vita S. Sabæ cap. 2. id ipsum ostendi. Ecclesia autem Constantinopolitana Monachos uti inquietos ac turbulentos aversabatur, quippe qui altercatores clamoribus aures omnium obtundebant, ac quibuslibet in re quidè consentientibus, sed iisdem secum vocabulis uti recusantibus, hæreseos notam per summam audaciam inurebant. Cæterum eandem Constantinopolitanam Ecclesiam paulò post Monachorum thesim recepisse, quibusdam tantum Monachis Accemetis exceptis, testatur Imperator Justinianus in literis ad Joannem II. Pontificem, ut inferius memorabo.

Initio quidè motè controversiæ idem Justinianus nondum Imperator, sed Justini imperantis nepos, contra Monachos Scythas ad Hormisdam scripsit Epistolam, quæ incipit: *Propitiâ divinitate &c.* In eâ verò Hormisdæ significat quosdam Scytharum Romanam profectos, quos etiam nomine designat, nempe: Achillem, Joannem, Leontium, ac Mauritium, quos ait contendere, *novitates introducere in Ecclesia, quòd neque quatuor Synodi venerabiles, neque S. Leonis Papæ Epistolæ continere noscuntur, in omni loco turbas excitare videntur.* Non ullius hæresis, sed novitatis tantum ac turbarum auctores inculantur. Verum idem Justinianus à Vitaliano Magistro militum, eodemque præcipuo ac potentissimo Monachorum Scytharum patrono, rogatus, iteratas, sed à prioribus longè diversas, literas Romam ad eundem Pontificem misit, delatore Paulino Romanæ Ecclesiæ defensore. De defensoribus Ecclesiarum eruditè tradit Christianus Lupus in notis ad canonem 23. Synodi Calchedonenis. Hæc ibidem Justinianus scribit: *Nam quanta quæstio in partibus nostris orta est, potest etiam antelatus vir religiosus Defensor Sanctitatem vestram instruere.* Unde petimus, ut si est possibile, celerrimo dato responso, & satisfactis religiosis Monachis, Joannem & Leontium ad nos remittatis; nisi enim precibus & diligentia vestra ista quæstio soluta fuerit, veremur, ne non possit Ecclesiarum sanctarum pax provenire. In hac etiam Epistolâ significat Vitalianum eodem delatore Paulino, literas ad Hormisdam mittere. Cùm verò paucis post diebus Eulogius Agens in rebus, quòd Palatinum officium erat, in Italiam mitteretur, Justinianus totus jam in Monachorum partes transgressus, tertiam ad Hormisdam Epistolam scripsit sub exordio: *Ut plenissima fidei &c.* quæ proximè legitur antè Epistolam 66. Hormisdæ, cui hæc ille significat: *Quidam asserunt, Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari: quòd si suspiciendum sit, paternâ provisione reverentia vestra cautissimo suo rescripto, quid sequi, quid super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur: quoniam verba videntur facere disensionem: nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur.* Rogat, ut Apostolicæ Sedis decreto contentiones dirimat: *Hoc enim, inquit, credimus esse Catholicum, quòd vestro religioso responso nobis fuerit insinatum.* Quâ brevi sententiâ supremam Romani Pontificis in controversiis de fide definiendis, auctoritatem confessus est. Denique precatur, ut Monachos Scythas præbito eis responso nihil formidante, Constantinopolim remittat. Ex hac tertiâ Epistolâ Justiniani colligimus controversiam præcipuam, & quam unicè Hormisdæ suggerit, fuisse de Christo uno

ex Trinitate, videlicet: *Utrum Christus, qui pro nobis carne crucifixus est, possit dici unus de Trinitate.* Legati Pontificii scribebant quæstionem fuisse de uno de Trinitate crucifixo. Maxima difficultas non erat penes prædicatum, sed in subjecto ejus propositionis consistebat: num, scilicet, qui crucifixus est, unus esset de Trinitate. Formula verò quæ ea quæstio à Legatis proponebatur, durior & parum grata Catholicis in Occidente præsertim, videbatur, quòd Eutychiani ex eadem in sinistram sensum detorta, ipsam Deitatem passioni subjectam fuisse contendebant. Rectè autem Justinianus insinuat Pontifici utramque litigantium partem esse Catholicam, eundem sensum Orthodoxum apud utrosque teneri; ipsa tantummodo verba in quæstionem vocari. Nam Dioscorus cum cæteris Monachorum adversariis dicebat, Christum esse unam personam de tribus sanctæ Trinitatis personis: unum de Trinitate dicere recusabat. Monachi asseriebant unum de Trinitate Christum adstruendum esse, ut structos sub nomine personæ à Nestorianis dolos, quisque facilius evaderet; siquidem isti Christum unam de Trinitate personam admittebant secundum dignitatem, & honorem, & adorationem, ut can. 5. Synodi V. legimus, quod inferius aliis quoque testimoniis ostendo; at negabant unam & eandem secundum unicam Filii Dei subsistentiam, personam in Christo. Hinc etiam colligimus Monachos nullâ hætenus sententiâ erroneæ doctrinæ damnatos fuisse, sed æquè ac adversarios eorum in Catholicis partibus fuisse.

Interea iidem Monachi Romam advenerant, suæque fidei libellum Hormisdæ Pontifici obtulerant, acriter de Dioscoro Legato conquesti, qui cum Nestorianis communionem fovens, iniquiori erga se ipsos animo fuisset. Cum verò paulò post Paulinus ac subinde etiam Eulogius cum literis Legatorum, Vitaliani, ac Justiniani supervenissent, Hormisdas hæere animo cœpit dubius, quid consilii caperet, cum præsertim animadverteret, Vitalianum non tam multiplicium officiorum obsequio, quàm rebus contra Imperatorem Anastasium fortiter gestis, de Apostolicâ Sede benè meritum, ac Justinianum ex accusatore Monachorum, repente eorundem advocatum, dexteris junxisse, quòd inito veluti fœdere Scytharum causæ patrocinerentur. Et sanè cum ejusmodi quæstiones Latine Ecclesiæ ignotæ essent, Hormisdas deliberaverat integram adhuc causam Joanni Patriarchæ Constantinopolitano delegare, ut ubi orta erant diffidia, ac diversis partium studiis agitabantur, ibidem accuratiori ac pleniori examine discussa, finem acciperent. Etenim Dioscorus Hormisdæ postea rescribens, ait: *Significastis intentionem Monachorum Scytharum: & quomodo visum fuerit Apostolatu vestro Episcopo Constantinopolitano causam delegare, ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur, audiret; nec sibi displicere, ut per examen, quod verum est, omnibus manifestetur.* Ex his apparet, nullam eâ in causâ à Joanne Patriarcha sententiam pronunciatam fuisse; aliàs de eodem iudice delegando Hormisdas neutiquam cogitasset. Rursus nec apud Legatos eam quæstionem in examen adductam fuisse; qui tantum illam Monachorum propositionem libello professionis fidei inferere recusarunt, quòd in nullâ Synodo sancita legeretur, eandem tamen nec adprobantes nec improbantes, sed libero disputantium arbitrio dimittentes. Cæterum cum Monachi interposito juramento, contestarentur sibi ipsis in itinere paratas esse insidias, Pontifex decre-

vit se coram causam expendi, ac expediri; ejus tamen cognitionem ad Legatorum in Urbem reditum differendam duxit. Itaque prioribus Justiniani literis respondens Epist. 66. ait: *Quapropter necesse habuimus venientibus Legatis nostris inquirere, quæ reverâ faciente causâ, inter eos fuerit commota discordia.* Volebat enim à Legatis totius controversiæ statum intelligere, priusquam ad discutiendam causam accederet. Data est Epistola Hormisdæ die 2. Septembris, anno Christianæ Epochæ 519. Alteram Epistolam 67. posterioribus ejusdem Justiniani literis reposuit, hæc de Monachis scribens: *Significamus Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus; illos in Urbe ad Legatorum usque reditum retinendos: Victorem Diaconum, aliosque qui perversas, inquit, forsitan obijciunt quæstiones, Imperatoris jussu, ejusdemque Justiniani operâ Romam mittendos.* Illum verò tam repente eâ in causâ ex accusatore Monachorum in eorundem advocatum ac patronum demutatum, perstringens, ait: *Amplitudinem vestram tamen retinere confidimus, quod de ipsis nobis præterito tempore literis destinatis, scripserit.* Hanc Epistolam per Eulogium in regiam Urbem redeuntem misit, cui alteram quoque Dioscoro Legato tradendam, dedit, quæ intercidit. In hac autem significabat se, uti prædixi, cogitasse causam ad Joannem Patriarcham remittere: Monachos etiam contestatos, ne idemmet Dioscorus cum hæreticis communicaret. Hinc ille datâ ad Hormisdam Epistolâ, cujus exordium *Per Eulogium virum sublimem &c.* illatam sibi calumniam pluribus diluit, narrans quæcunque eâ in causâ ipse cum collegis gesserat. Dein paria accusatoribus reddens, ait: *Isti tamen Scythæ (sciat beatitudo vestra) omnes qui accipiunt Synodum Calchedonensem Nestorianos dicunt, dicentes: Non sufficit Synodus contra Nestorium, & sic debere Synodum suscipere, quomodo ipsi exposuerint.* Verum Dioscori accusationi optimè occurrerant Monachi in libello fidei ipsimet Dioscoro ac collegis exhibito, nec non postea etiam Maxentius in fine libri 2. Dialogi contra Nestorianos. Denique Dioscorus, ne ob Monachorum accusationem, in cuiuspiam erroris suspicionem apud Hormisdam traheretur, professionem fidei reliquâ parte Epistolæ exsequitur. Baronius ad A. 519. harumce rerum narrationem contexens, ac Monachos subinde perstringens, scribit: *Dioscorus Apostolicæ Sedis Legatus in Epistolâ ad Hormisdam ex eorum fidei professione hæc verba recitat: Credimus, quia unitas divinitatis & humanitatis, quæ fieri cœpta est, non tantum in utero non est divisa, sed nec in partu, nec in nutrimentis &c. In quibus verbis observa, cum unitam dicat unitatem divinitatis, nempe substantiam, non personam; quem absolum loquendi modum idem ex Damasceno corrigit. At vir insignis unum & alterum errorem errat.* In primis eò loci Dioscorus nulla ex professione fidei Monachorum verba recitat, sed ipsamet suæ professionem fidei contextit, quod ipsum idemmet postea fatetur, scribens de Dioscoro: *Sed & ne levi aliquâ suspitione apud eundem Pontificem laboraret, exactam Orthodoxæ fidei confessionem iisdem suis apposuit literis.* Rursus hæc ibidem scribit Dioscorus: *Verum est personam Filii, id est, Verbi Dei, consubstantialem Patri &c. ipsa naturam humanam suscepit sine peccato. Ipse Filius Dei homo factus, natus est de virgine Mariâ, propter quod eam Dei genitricem dicimus, & credimus, quia unitas divinitatis & humanitatis, quæ fieri cœpta est &c. non tantum in utero non est divisa,*

sed

Sed nec in partu, nec in nutrimentis &c. Ubi palam persona Filii Dei naturam humanam dicitur suscepisse, & unitatem personæ unius Christi resultasse, non duas personas evasisse, ut deliravit Nestorius. Nusquam ibi legitur: *unitam unitatem divinitatis*. Sed *unitas*, non in accusativo adjectivi pluralis numeri, sed in recto substantivi nominis ibidem exprimitur, ut prodigio propius videatur, ea verba à V. C. in reprehensionem trahi potuisse. Hujus Epistolæ Dioscori subsignatio chronologica in mendo cubat, ubi dicitur: *Data Idibus Octobris, Eutharico Consule. Accepta XV. Kal. Decembris, Rustico viro clarissimo Consule*, quasi ea Epistola decimo tertio demum mense Romam pervenerit. In optimo Codice Vaticano num. 4961. ex quo omnes Hormisdæ Epistolæ primùm exscriptæ sunt, pag. 97. rectè legitur; *Accepta XV. Kal. Decembris, Conf. SS.* videlicet, *Consule suprascripto*, nempe Eutharico.

CAPUT VI.

Dionysius Exiguus Monachorum Scytharum thesim defendens Sancti Procli Epistolam ad Armenios Latinitate donat. Trifolius eandem oppugnat. Novem illius objectiones à synchronis Scriptoribus solutæ. Quæstionem de uno ex Trinitate puram logomachiam fuisse Justinianus, ac alii ejus ætatis Scriptores testantur. Idem tradit Joannes II. Pontifex. Ita de hypostasi ac subsistentiâ inter Patres litigatum. Nestoriani unam in Christo personam verbo tenus fatebantur. Inanes quorundam scrupuli præpositionem de, in ex, vel, in Trinitate demutantium.

Cum Hormisdas delatæ ad Apostolicum tribunal causæ discussionem usquè ad Legatorum reditum distulisset, ut variè propensa sunt hominum ingenia, Monachi in Italiâ tum patronos, tum etiam adversarios sortiti sunt, quibus annis etiam insequentibus, alii sese adjunxere, antequam à Joanne II. Pontifice ea litigia decretoriâ sententiâ finirentur. Dionysius cognomento tantum Exiguus, cætera magnus, natione Scythæ, professione Monachus, tum Romæ degens, ingenti doctrinæ famâ florebat. Nam & Græcorum Conciliorum canones Latinitate donaverat, ac Epistolas plurimum summorum Pontificum in unum codicem coegerat. Idem etiam anno 525. Cyclum Paschalem annorum XCV. descripsit, quo postea Romana Ecclesia usa est. Dionysii laudes Cassiodorus prosequitur in libro de divinis Lection. capite 23. Cum Monachi illam thesim de uno ex Trinitate incarnato, ac passo, ex Epistolâ Sancti Procli ad Armenios excerptam defendere testarentur, Felicianus Pastor Dionysium Exiguum rogavit, ut eandem Latio donaret, cui ille morem gerens, præmisit præfationem, quâ Monachorum Scytharum propositionem propugnavit. Demonstrat Nestorianos Theodori Mopsuestiensis discipulos Symbolum depravasse, *Beatam Trinitatem sic unius essentia prædicantes, ut Christum Dominum nostrum conditorem universitatis, unum ex Trinitate nullatenus faterentur*: undè sequebatur duas fuisse juxta ipsos personas in Christo, quam impiam hæresim Synodus Ephesina confixerat. Addit Proclum eandem confutantem, docuisse Christum: *Deum Verbum unum de Trinitate esse &c.* & pro salute nostrâ, eundem verum hominem factum, unum mansisse Filium, nec quartam in Trinitate crevisse personam. Et quia nunc ob aliquibus inje-

tum scrupulum, de verâ fide trepidatur, unum quemlibet ex beatâ Trinitate pronuntiare diffugiunt &c. Ubi eandem propositionem egregio Sancti Augustini testimonio confirmat, ex lib. 11. de Civitate Dei cap. 24. quod ipsum postea etiam adduxit Joannes II. cum causam absolvit. Initio autem præfationis dicit Dionysius *eam nunc Ecclesiis motam quæstionem*, ex quibus iisdem contentionibus Romæ ferventibus, illud opus à Dionysio elucubratum fuisse colligitur.

Faustus Senator Romanus, cum maximè ea controversia doctorum hominum ingenia exerceret, ac variæ essent disputantium sententiæ, consuluit per literas nescio quem Trifolium presbyterum, cujus ad Faustum rescripta ex Sirmondianis schedis profert Labbæus Tom. IV. Concil. à pag. 1590. sub hoc planè exordio: *Mandare mihi dignatus es, Monachos Scythas à Constantinopoli advenisse, qui unum de Trinitate prædicant crucifixum, sperans à parvitate meâ, si tale aliquid in doctrinâ Patrum repererim*. Non erat illa quæstio principalis, sed uti prænotabam, altera ex priori rectè deducta, quæ tamen asperior piis quorundam auribus videbatur. Trifolius utrinque eandem oppugnavit, scilicet tum ex parte subjecti, tum etiam ex parte prædicati. Cum hæc denuntiasset: *Vita quidquid quatuor Synodi in definitione fidei non posuerunt*; paucis mysteria Trinitatis & Incarnationis exponit, dein argumenta contrâ memoratam propositionem condensat, quæ omnia hic optimè à doctissimis ejus ætatis Scriptoribus soluta demonstrabo, ut palam fiat, quàm falsis paralogismis Monachorum thema impeteretur.

Primum argumentum est: *Qui unum de Trinitate dicunt passum, si Ariani non sunt, dicant de quibus tribus unus passus est; de tribus Patribus, aut de tribus Filiis, aut de tribus Spiritibus sanctis*. Quo ratione oppugnatur subjectum propositionis, quod in præcipuâ quæstione est prædicatum: *Num Christus, vel Deus Verbum dici possit unus de Trinitate*. Respondit olim Augustinus per simili interrogatori tract. 39. in Joannem: *Nunc mihi, inquit, calumniator respondeat: quid ergo tres? Si enim tres ait, oportet dicat, quid tres? Respondeo, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*. Ecce, inquit, tres dixisti: sed quid tres exprime, imò tu numera. Nam ego compleo tres, cum dico, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Itaque instanti: de quibus tribus unus passus est, reponitur cum Sancto Doctore, de tribus, qui sunt Pater, & ipse Filius, qui carne passus est, & Spiritus sanctus. Rursus unus de tribus subsistentibus suppositis in unitate essentia divina, carne passus est. Facundus Hermianensis in Africâ Episcopus lib. 1. de tribus Capitulis ad Imperatorem Justinianum, validè Monachorum thema propugnans, cap. 3. rectè observat in cap. 3. Geneseos legi: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est; iisque verbis Trinitatem designari*. Tum arguit: *Nunquid unus Deus ex nobis, quasi ex tribus Diis; aut unus Pater ex nobis, quasi ex tribus Patribus; aut unus Filius vel Spiritus sanctus ex nobis, quasi ex tribus Filiis, vel Spiritibus sanctis? Quis hoc vel insanus dixit?* Rusticus S. R. E. Diaconus in libro contrâ Acephalos scribit tres personas esse tres quasdam res, & interrogati quæ? respondere possumus, personæ: *Quando autem, inquit, dicimus, ii tres; interrogati qui tres? ambigimus respondere, personæ, propter indecentem sermonum compositionem, ne videamur dicere ii persone, vel ii*

tres personæ. Verum ex communi modo loquendi Theologorum, uti dixi, rectè respondemus, tres subsistentes personaliter vel notionaliter in unâ divinitatē essentia.

Alterum argumentum Trifolii est: *Apollinaris negat Christum animam & intellectum habuisse, & pro animâ & intellectu, inquit, Deus ei fuit; idè dicit, unum de Trinitate passum in carne.* Cùm Cyrillus in duodecimo anathematismo scripsisset, *Deum Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum*, Theodoretus, Andreas Samosatenus, & Orientales passim Episcopi eundem Apollinari hæreseos incusarunt, quam sanctus Doctor calumniam suis in libris sæpè confutat, scribens se carnem animâ rationali informatam intellexisse. In responsione ad objecta contrâ undecimum capitulum à Theodoro, adducit plura Scripturæ sacræ testimonia, in quibus sola caro Christi nominatur, & nullam, inquit, penitus in his animæ intelligentis mentionem fecit. Monachi in professione fidei fatentur duas naturas unitas, hoc est, divinitatis & humanitatis: Dicunt, *Deus Verbum naturæ est unitus humanæ.* At caro sinè animâ est cadaver, nec se solâ constituit naturam humanam, sed unâ cum animâ intellectuali ipsammet carnem informantē. Eruditè Maxentius lib. 2. Dialog. ait: *Quod quia nimis stultum est, carnem sinè animâ à Judæis credere crucifixam, restat ut caro animata Dei à Judæis crucifixa credatur, quod est procul dubio homo.*

Tertium argumentum Trifolii ita construitur: *Si unus de Trinitate passus est in carne, caro mansit impassibilis.* Est planè ridicula objectio. Nam anima hominis cruciatus ac læsiones corporis sentit in carne, vulnera, famem, sitim &c. quas extra carnem passiones nullatenus sentit; quis tamen carnem impassibilem dicat? Homo qui est compositum, passiones sentit, ac ejus partes prout unitæ, sibi intrinsecè communicatæ patiuntur, nempe caro prout animata, & anima quatenus in carne, & quatenus exercet munus animæ sensitivæ, non prout est præcisè intellectualis. In Christo Domino caro prout animata passa est læsiones corporis, sive sensit passiones corporeas, Deo Verbo uno ex Trinitate remanente secundum se formaliter impassibili; attamen secundum communicationem idiomatum passibili ob unitatem suppositi; idem enim simul erat Deus & homo; quatenus Deus Verbum unus de Trinitate, est impassibilis; quatenus homo, est passus.

Quarta Trifolii objectio. *Qui unum de Trinitate Filium dicunt passum, duos aut tres Filios colunt, ex quibus unus passus est, duo manent impassibiles.* Hoc quoque argumento propositio ex parte subjecti impugnatur. Unum quandoque exprimit, ac designat numerum, quandoque est exclusivum numeri. Dum dicis: *Petrus est unus ex Apostolis*, non designas solum Petrum, sed confusè etiam alios Apostolos; qui in eâ propositione connotantur. At dum dicis: *Unus est Deus; unus est sol*: unus idem est ac solus, quæ vox est exclusiva numeri, ac unitatem tantum significat. Ferrandus Diaconus in Epistolâ ad Anatolium cap. 16. scribit: *Quid ergo Trinitas, nisi tres personæ? quæ sunt tres personæ, nisi Pater, Filius, & Spiritus sanctus? In hac Trinitate neque tres Patres invenis, neque Filios tres, neque Spiritus sanctos tres: & propterea securus dicis: Unum Filium de Trinitate, quia non est in Trinitate Filius nisi unus, cujus personam significantes dicimus, Unum de Trinitate passum, quia ipse tantum ritè creditur passus, qui cùm esset verè &*

proprie Deus, verè & proprie factus est homo &c. Itaque in illâ propositione: *Unus de Trinitate Filius est passus*, vox unus ut connotat numerum trium, significat unum trium subsistentium personaliter in individua essentia Trinitate; vel eadem vox unus juncta cum prædicato passus, idem est ac solus, quia unus ac solus Filius est in carne passus.

Argutatur V. Trifolius: *Si de Trinitate est Filius, non est de Patre secundum Deitatem: neque de matre secundum carnem; sed de Trinitate.* Est puerilis nugatio. Præpositio de aliquando significat processionem unius ab altero; atque ita in Symbolo Filius dicitur *Deus de Deo, lumen de lumine.* Aliquando ea vox est expressiva numeri, uti Lucæ cap. 22. Judas dicitur *unus de duodecim*, & cap. 23. *unus autem de his qui pendebant, latronibus.* Ita M. Antonius fuit *unus de Triumviris.* Cùm dicitur Christus unus de Trinitate, particula de numerum trium subsistentium in unitate essentia significat, quorum unus est Filius. Et hæc pariter objectio fit contrâ subjectum laudatæ propositionis. Maxentius lib. 2. Dial. ait: *Nos autem neque per generationem, neque per processionem, neque per creationem, sed juxta numerum Christum unum fatemur ex Trinitate.* Videsne, ut ibi ad adversariorum objectiones respondeat?

Sexto instat Trifolius: *Trinitas & unus de Trinitate quatuor sunt, sicut dicit Nestorius, Filius Maria associatus est Filio Dei, & factus est communis Trinitati, & passus est unus de Trinitate.* Arius unum Deum dividit in duos Deos; Nestorius addendo alterum filium secundum carnem Trinitati, facit quatuor personas. Sunt nugæ. Triumviratus, & unus de Triumviratu non sunt quatuor, quia unus de Triumviratu semel collectivè nominatur cum duobus collegis: & iterum speciatim ac sejunctim solus signatur. Trinitas collectivè tres in divinis personaliter subsistentes significat, quorum quilibet divisim consideratus, est unus de Trinitate. Rectè Ferrandus in citatâ Epistolâ capite 10. *Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit. Non est quarta persona qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis.* Manens enim Dei Filius impassibilis secundum divinitatem, per suspensionem naturæ passibilis passioni subjacuit. Et quamvis alia sit in illo natura, per quam semper impassibilis perseverat: alia per quam dicitur temporaliter passus; ipse tamen impassibilis passus est, non alius est impassibilis, & alius passus; quod impiè putavit Nestorius duos filios in Christo fingens, ac binas personas, quarum una erat Deus, altera purus homo, ac proinde quaternitatem inducebat, quam ut eliminaret Proclus, thesim illam protulit, de uno Trinitatis carne passio, quo quidè dicto unitas secundum hypostasim asseritur, ac dualitas personarum excluditur, uti cap. 1. notatum est.

Opponit VII. argumentum Trifolius: *Sicut & Eutyches commiscet naturas Dei & hominis, & jam nec Deus, nec homo; nec Pater, nec Filius, nec Spiritus, sed est ille unus de Trinitate.* Et hoc quoque argumentum, uti passim allatæ ratiocinationes, contrâ subjectum propositionis adducitur. Eutyches unam in Christo Domino naturam commentus, cùm interrogaretur, quâ ratione ex divinitatē Dei Verbi naturâ, & ex assumptâ naturâ hominis, una postea tantum natura resultaret, respondebat: *Non disputo de naturâ Dei mei.* Ex gestis Synodalibus S. Flaviani insertis Act. 1. Concilii Calchedonenfis. Itaque hæsit aqua Eutycheti, cujus tamen vadum discipuli tentantes, dixerunt ex naturâ humanâ ac divinitatē

divinâ resultasse tertiam naturam compositam, uti ex animâ & corpore natura hominis conflatur; vel quemadmodum panis ex aquâ ac farinâ componitur. Cum autem Eutychiani naturam à personâ nullâ ratione distinguerent, unum de Trinitate in illâ tertîâ naturâ passum blaterabant. At Catholici Doctores absurdam hæreticorum blasphemiam refellebant; quia tertîa illa natura neque erat propria Dei, neque itidem propria hominis, ac proinde Christus per eandem neque erat consubstantialis Patri, neque ejusdem nobiscum substantiæ. Non enim Deus habet naturam compositam, sed omninò simplicissimam. Illa ergo tertîa natura composita, non constituebat Christum unum de Trinitate, sed quid aliud fictitium extrâ Trinitatem. At vetustiores Eutychiani, quorum Petrus Fullo magister fuit, unicam naturam divinam in Christo affirmarunt, undè unum de Trinitate Deum Verbum in ipsâ naturâ divinâ passum dicebant, à quâ procul hæresi fuere Monachi Scythæ, duas in Christo naturas *inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter* consistentes cum Maxentio in professione fidei.

Denique objicit octavò Trifolius: *Quid est dicere, unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius?* Et hæc quoque intorquentur contrâ subjectum thesî quatenus *unus de Trinitate* in eadem legitur. In Synodo Ephesinâ Act. 1. insignis sententia Sancti Gregorii Nazianzeni in Epistolâ ad Cledonium laudatur, quâ posteriores Patres frequenter usi sunt, videlicet: *Aliud & aliud est ex quibus Salvator constat; siquidem non unum & idem sunt visibile & invisibile; æternum & temporaneum; at non est tamen aliud & aliud; absit hoc &c.* Dico autem aliud & aliud, contrâ quam in Trinitate reperitur. Ibi enim est aliud & aliud, ne hypostases confundantur; non tamen aliud & aliud, quoniam divinitate idem sunt. Quæ planè exscribens Sanctus Vincentius Lirinensis cap. 19. Commonitorii, ait: *In Deo una substantia, sed tres personæ. In Christo duæ substantiæ, sed una persona. In Trinitate aliud, atque aliud, non aliud atque aliud. In Salvatore aliud atque aliud; non aliud, atque aliud.* Arius, ac Nestorius hæc non observantes, delirarunt. Arius putavit Filium esse ita alterum à Patre, ut esset aliud & aliud à Patre, nempe & distincta persona, & diversæ insuper à Patre naturæ. Nestorius duas in Christo naturas rectè credens, at duas quoque personas in eodem affirmans, Christum aliud & alium à Deo Verbo obtrudebat; cum esset aliud ratione humanæ naturæ, non verò aliud; quia eadem una erat persona Verbi & humanitatis sibi conjunctæ. Eadem docuerat S. Augustinus tract. 36. in Joannem: *Alius est, inquit, rectè dicis: aliud non rectè; aliud enim est Filius, quia non est ipse qui Pater: & aliud Pater, quia non est ipse qui Filius: non tamen aliud, sed hoc ipsum est & Pater & Filius.* Quid est, hoc ipsum est? *Unus Deus est.* Prolixius eadem prosequitur serm. 38. de Tempore, hæc ibidem notanda: *Cum enim personaliter aliud sit Pater, aliud Filius, aliud Spiritus sanctus; his tamen unum est naturæ nomen, quod dicitur Deus, vel substantia, vel essentia &c.* Et superius dixerat: *Sciendum verò est, quòd quedam de Deo substantialiter dicuntur, ut Deus est magnus, omnipotens, & quicquid ad se dicitur, id est, substantiam divinitatis significans.* Arius erravit contendens Filium esse alterum substantialiter à Patre, cum tantum personaliter alter esset ab eodem.

Idem enim S. Doctor tract. 71. in Joannem de Patre & Filio loquens, ait: *Verum quia sic æqualis est alter alteri, ut tamen alter sit ex altero: quâ phrasi sæpius alibi loquitur; uti S. Fulgentius in libro de Incarnatione exponens textum Joann. 3. Non enim misit Deus Filium suum &c.* ait: *Sine dubio personaliter alter misit, alter est missus.* Ut verò alius, & alter, ita & unus sine ullo addito, itidem personaliter accipitur.

Quòd alterum de Nestorio in hac ipsâ objectione idem Trifolius opponit, in ipsum validè retorquetur. Nam cum Nestorius duas in Christo personas adstruxerit, divinam scilicet & humanam, alter erat Deus Verbum, & alter homo, in quem ille errorem descendit, ne Deus carne passus diceretur, sed de solâ personâ hominis passio prædicaretur. At Cyrillus in duodecimo capitulo adversus Nestorium hunc canonem statuit: *Si quis non confitetur Dei Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum &c. anathema sit.* Proclus verò, quò Nestorium directâ acie invaderet, thesî illam pronunciavit: *Unus est de Trinitate qui passus est; non alter de Trinitate Deus Verbum non passus: & alter homo Christus passus; sed unus & idem Deus homo passus est, non quatenus habens naturam divinam, sed carne passus, quatenus continens naturam humanam cum divinâ, unionem hypostaticâ copulatam, ita ut qui suscepit, & quod suscepit, una essent in Trinitate persona.* Neque enim homine assumpto, quaternitas facta est, sed Trinitas mansit, assumptione illâ ineffabiliter faciente personæ unius in Deo & homine veritatem. Quæ aurea verba sunt S. Augustini cap. 24. de Dono persever. quibus nascentem tum Nestorianam hæresim præfocavit. Hinc Facundus lib. 1. cit. cap. 3. ait: *Ita jam nobiscum Nestorianos urgere debent, ac premere, ut non tantum unam ex Trinitate personam dicant, quod illi malè, sicut jam diximus, interpretantur: sed etiam unum ex Trinitate passum, quod nullâ fraude possint eludere.* Illa enim positio de uno ex Trinitate, est planè trabale telum, quo hæresis Nestoriana conficitur, ut non possim non mirari, Trifolium tam procul à scopo aberrasse, dum putavit eo effato Nestorianos erigi, quo maximè opprimuntur.

Cum Monachi memoratæ loquendi formulæ auctorem Sanctum Proclum publicarent, Trifolius reponit hæreticos, qui scripta Athanasii, Cyrilli, ac Leonis Magni depravarunt, ipsas etiam Procli litteras dolo malo corrupisse. At vanam hominis opinionem redarguunt, qui eodem sæculo vixerunt, Joannes II. Pontifex Epistolâ 3. ad Senatores, Imperator Justinianus in edicto contrâ tria Capitula, Facundus initio laudati operis, Liberatus Diaconus cap. 10. Breviarii, Ephreemius Patriarcha Antiochenus apud Photium Cod. 228. ac denique Dionysius Exiguus, qui ipsam sancti Procli Epistolam Latinitate donavit; qui omnes appellata à Monachis ex Procli Epistolâ testimonia, reapse indè exscripta firmissimè alseverarunt. Quæ verò idem scripto de Eutychetis discipulis ob eam propositionem in Act. IV. Synodi Calchedonensis damnatis opponit, superius cap. 2. explanata sunt, ac discussa, ut haud opus sit, ut Tertulliani verbis utar, ferram per eandem lineam reciprocare.

Nullus dubito, quin ex hætenus recitatis Trifolii objectionibus, datisque locupletissimis insignium ejus ætatis Scriptorum responsis, clarè appareat ejusdem controversiæ statum in eo præcipuè fuisse, num Christus Dominus dici posset unus de Trinitate

Tota autem illa contentio erat pura puta inter Catholicos logomachia, qualis planè olim fuerat de voce *hypostasis* quæstio tantâ opinionum discrepantiâ Latinam inter ac Græcam Ecclesiam agitata. Quid quod illud dictum *unus de Trinitate*, nonnulli cautiore sive simpliciore, variatâ præpositione efferendum duxere, quo objecta sibi terricula evitarent? Justinianus in Epistolâ, quam anno 519. eo de argumento tertiam ad Hormisdam scripsit, narrat, uti superiori capite notabam quosdam asserere: *Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari*. Additque: *Quoniam verba facere videntur dissensionem; nam SEN-SUS inter Catholicos omnes UNUS esse probatur*. Hæc Justinianus, qui totus in eam causam descenderat. In eadem pariter sententiâ fuerunt, qui non obiter, sed summâ diligentiam atque accurato studio eo de themate disputarunt. Ferrandus Diaconus Carthaginensis in Epistolâ ad Anatolium, Monachis Scythis prolixa disputatione patrocinator, eandem cap. 18. concludens, ait: *Supereft nunc in conclusione hujus voluminis, eisdem duabus sententiis, de quibus inter se disputantium FRATRUM prolixa fit altercatio &c. Dicturus ergo unum de Trinitate passum &c.* Idem in alterâ Epistolâ ad Severum cap. 9. scribit eos, qui negant Christum unum esse de sanctâ Trinitate, si fateantur eundem Dei Filium factum hominis filium, in quo & divina & humana natura sit, & hunc Filium ad Trinitatem pertinere: *Quid ad nos, inquit, quibuslibet verbis rectam prædicent fidem? Quæ repetit in fine Epistolæ.* Itaque erat quæstio inter Catholicos, & si sapuit vir ille doctissimus, pura quæstio de nomine. Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus Capit. cap. 3. initio statim ait: *Quod sint etiam Catholici, qui, sicut credimus, nescientes hoc antè memoratâ Synodo confirmatum, superflue contra DE VERBO contendunt, quia videtur eis, quod dici non debeat, unum de Trinitate pro nobis crucifixum, sed potius unam de Trinitate personam.* Et in fine ejus prioris libri ait quosdam Ecclesiæ communicantes, tamen per contentionem verbi superfluum negare debere dici unum ex Trinitate crucifixum. Claudat locupletissimorum ac certissimorum testium numerum ipsemet supremus iudex Hormisdas Pontifex, qui in Epistolâ 77. de motâ à Monachis Scythis controversiâ ad Justinianum scribens, ait: *Non opus, ut stabilitatem fidei vestræ contentiois potius quàm rationis sequaces, procaci VERBORUM novitate confundant.* Erat enim Latinorum auribus ignota ea phrasis, *unus de Trinitate*, quæ tamen in Orientali Ecclesiâ erat vulgatissima inter Catholicos, & professioni fidei inferebatur.

Utraque litigantium pars duas in Christo naturas indivisè, inconfusè, inconvertibiliter adversus Eutychianos fatebatur. Utraque unam in eodem personam contra Nestorianos adstruebat, ita ut unus idemque esset Filius Dei & Filius hominis. At secum invicem disputabant, num Christus, dicendus esset *una persona*, vel potius, *unus de Trinitate*, uti disertè testatur proximè auditus Facundus. Enim verò Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ, scribit se demonstrare: *Cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* At in re idem omnino sunt *unus de Trinitate*, & *una persona de Trinitate*. Hinc Joannes II. Pontifex in Epist. 3. ad Senatores ait ab Imperatore Justiniano hanc sibi quæstionem definiendam propositam fuisse: *Utrum unus ex Trinitate Chri-*

stus & Deus noster dici possit: hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona. Itaque idem est *unus de Trinitate*, ac *una persona Trinitatis*. Ut enim alius & alter, ita etiam unus intelligi potest personaliter, ut superius ostendi. Augustinus cap. 38. Enchiridii ait: *Unus Trium*, hoc est, una persona Trinitatis. Quod tamen utraque factio hæreticum sensum utrique loquendi formulæ subesse contendebat, hinc tot clamoræ disputationes, tot litigantium strophæ, tot contrâ se invicem factitatae accusationes. Exemplum, uti dixi, diu antè præcesserat, persimilis de *hypostasis* voce contentiois Latinam inter ac Græcam Ecclesiam. Nam ut ait Sanctus Gregorius Nazianzenus Orat. 21. *Hic deinde Sabellianismus tribus personis affictus est: & Arianismus tribus hypostasibus, quorum utrumque pertinax contendendi studium falsò adinvenit.* Latini tres personas, & unam hypostasim in sanctâ Trinitate esse affirmabant; ipsis enim hypostasis idem erat ac substantia, natura, & essentia. Hieronymus cum in Orientem transmississet, constanter negabat affirmare tres hypostasies, ne cum Arianis sentire videretur; undè Epist. 57. ad Damasum Papam scribit: *Non timebo tres hypostasies dicere, si jubeatis. Condatur nova post Nicenam fides, & similibus verbis cum Arianis confiteamur Orthodoxi.* *Tota secularium literarum schola nihil aliud hypostasim nisi usiam novit.* Et de Græcis loquens Augustinus lib. 5. de Trinitate cap. 8. ait: *Dicunt quidem & illi hypostasim; sed nescio quid volunt interesse inter usiam & hypostasim.* Diuturnior contentio fuit, priusquam Latini nomen hypostasis in eadem cum Græcis significatione reciperent; cum tamen utrique essent in re significatâ concordēs, nempe unam esse essentiam, ac tres personas. Ita vox *subsistentia* apud Latinos pro substantiâ accipiebatur, uti disertè tradit Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 4. *Sicut enim, inquit, ab eo quod est esse, appellatur essentia, ita ab eo quod est subsistere, substantiam dicimus.* *Absurdum est autem, ut substantia relative dicatur, omnis enim res ad se ipsam subsistit, quanto magis Deus.* Verum altero post Augustinum sæculo, Latina Ecclesia vocem *subsistentia* relative accepit, ac tres in Trinitate subsistentias admisit, teste tùm florente Facundo Episcopo lib. 1. cap. 3. qui loquens de divinis Personis ait: *Deinde etiam subsistentia dictæ sunt, quoniam Ecclesiæ placuit, ad significandam Trinitatem, & hoc nomen distinctioni personali tribuere.*

Verum licet de nomine *persona*, aut voce *unius* admittendis, litigarent, Monachis Scythis illa formula, *una Trinitatis persona*, Nestorianam hæresim olere dicebatur; adversarii verò eam thesim: *unus de Trinitate passus*, Arianismum ratione quidem subiecti, Eutychianismum autem respectu prædicati, sapere contendebant; undè utrique pro Catholico dogmate contra hæreticos sese depugnare gloriabantur. Etenim Nestorius, quò duarum personarum in Christo abs se assertarum blasphemiam occuleret, unam se in Christo personam fateri autumabat, non quidem secundum hypostasim, sed pro auctoritate dignitatis, quia Christus vicarius Dei Verbi erat constitutus, undè & illius personam repræsentabat, quemadmodum Paulus 2. Cor. II. 10. ait: *Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi.* Hinc de Nestorio ac sectatoribus scribit Sanctus Cyrillus ad Valerianum: *Nam unam dumtaxat personam se statuere fingunt.* Et Facundus lib. 1. cap. 3. ait: *Sed unam dicere personam, Nestorianorum nova subterfugia minùs excludit; qui convicti innumeris testimoniis*

testimoniis Patrum, quod Deus Verbum & assumptus homo una persona sit, pro auctoritatis dignitate ab eis hoc vel existimant dictum, vel existimare se fingunt. Itaque Nestoriani hanc propositionem admittebant: *Christus est una persona de Trinitate*; at non physice ac reapse id intelligebant; sed moraliter, pro auctoritatis dignitate, quatenus Christus vicariam Dei Verbi potestatem præferebat, ut vicarii personas Principum repræsentant. Hanc tamen assertionem: *Christus est unus de Trinitate*, nullâ omnino ratione admittebant, sed veluti Eutychianæ hæreseos axioma averfabantur, ut cap. 2. ex libro de Vitâ S. Sabæ observabam. Hinc cum Dioscorus Legatus Hormisdæ palam fateretur Christum esse unam Trinitatis personam; negaret tamen esse unum de Trinitate, Maxentius eidem Nestoriani erroris notam objecit; cum tamen Dioscorus sensu planè Catholico, Christum unam Trinitatis personam esse affirmaret; in sensu verò Eutychianorum, eundem unum de Trinitate dicere recusaret.

At qui Monachos Scythas oppugnabant, Arianam illis hæresim impingebant; siquidem illis verbis, *unus de Trinitate*, individuum Trinitatis essentiam proscindi in plures distinctas substantias suspicabantur, quia vox *unus* nullam relationem importare videbatur, ac proinde cum *unus* substantialiter tantum sumi posse putaretur, semel uno Trinitatis asserito, essentiam Trinitatis multiplicandam fore inferebant, quemadmodum Ariani delirantes arbitrabantur. Hac de re cap. 8. prolixior sermo redibit. Rursus quâ unus de Trinitate passus dicebatur, unica solummodo in Christo natura divina cum Eutychæ asseri videbatur, ita ut Deitas in semetipsâ, non verò in humanitate assumptâ, passioni subiceretur, quod fuit Petri Fullonis delirium, ut antè notavimus. Cum inter S. Cyrillum & Orientis Episcopos dissidia erupissent, isti Cyrillum Apollinarii hæreseos incusabant; Cyrillus verò Orientales Nestoriani erroris societate implicatos denunciabat, cum tamen idem utraque pars sentiret, & tota hæreret in verbis contentio. Laudandi planè doctissimi ejus ætatis Scriptores Ferrandus Diaconus, eique suppar Facundus Hermianensis, qui optimè intelligentes eam controversiam esse puram putam logomachiam, ab omni contumeliâ, ac infamium nominum impositione Catholicis disputatoribus abstinendum esse dixerunt. Hæc scribit Ferrandus cap. 15. laudatæ Epistolæ ad Anatolium: *Omnis ergo Catholicus aut unum de Trinitate passum, simpliciter audiat, simpliciter dicat; aut loquens cautè, non tamen infideliter, unam personam de tribus passam fateatur; nec ideò quempiam judicet hæreticum, qui unum de Trinitate passum ILLO SENSU dicit, quo etiam ipse unam personam de tribus passam veraciter dicit.* Facundus eidem similiter scribens lib. 1. cap. 3. sui ad Justinianum operis, cum dixisset: *Quocirca rectè dicitur & unus de Trinitate crucifixus, & una ex Trinitate persona*, post paucos versus addidit: *Nihilque DE VERBO sit dissidendum, placere omnibus debet, ut unus ex Trinitate vel de Trinitate crucifixus pro unâ personâ dicatur.* Porro eruditè advertit modum illum loquendi: *unus de Trinitate*, antiquiorem esse alterâ enuntiandi formulâ: *una ex Trinitate persona*; siquidem nisi post exortam Sabelli hæresim nomen *personæ* usurpatum fuit ad mysterium Trinitatis clariùs explicandum. Hinc Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 4. ait: *Propterea licuit loquendi, & disputandi necessitate, tres personas dicere, non quia Scriptura dicit, sed quia*

Scriptura non contradicit; ubi tres personas ob Sabellii hæresim primùm nominatas ostendit. At semper Ecclesia credidit tres esse in individuâ Trinitate; credidit præterea non totam Trinitatem, sed Filium, qui est unus de Trinitate, incarnatum fuisse; ac proinde antiquior est prior ille modus loquendi de uno ex Trinitate.

Denique observo eos quoque, qui pro voce *persona*, unum usurpabant, nescio quibus scrupulis motos, de interjectâ præpositione secum invicem dissensisse. Nam auctor est Ferrandus in Epistolâ ad Severum Scholasticum, quosdam negasse Christum *unum esse de sanctâ & individuâ Trinitate*, cum tamen eum dicerent, *unum esse ex sanctâ & individuâ Trinitate*. At hi nodum quærebant in scirpo. Latini enim Patres Nicænum symbolum interpretantes, dixerunt: *Deum ex Deo*, vel *Deum de Deo*. Si dicas M. Antonius fuit unus de Triumviris, vel unus ex Triumviris, perinde est; nec sensus variatâ præpositione, variatur. In lib. 1. Machab. cap. VII. 26. legitur: *Et misit Rex Nicanorem unum ex principibus suis*. At cap. XIV. 2. *misit unum de principibus suis*. Aliis verò dicebatur Christus neque unus ex Trinitate, aut de Trinitate, sed unus in Trinitate. Maxentius lib. 2. Dialog. reponit: *Unum autem in Trinitate dicere Christum, & unum eum ex Trinitate denegare, non Catholicorum, ut asseris, sed illorum est proprium, qui Christum à Trinitate creatum, ita esse credunt in Trinitate, ut non sit de Trinitate; Verum Maxentius adeò obstinatè suæ propositioni de uno ex Trinitate adhæret, ut vel unum jota in eadem mutant, hæreticos statim esse vociferetur; cum tamen Christus sit unus in Trinitate, non extrâ Trinitatem, uti dicebat Nestorius. Augustinus cap. 24. de Dono persever. scribit à Deo Verbo humanam naturam assumptam, ita ut qui suscepit, & quod suscepit, una essent in Trinitate persona. Quâ brevi tanti Doctoris sententiâ objecta à Maxentio terricula depelluntur. Insignia de hoc ipso S. Fulgentii testimonia capite insequenti produco. Denique Dionysius Exiguus in præfatione ad Epistolam S. Procli ad Armenios, quosdam redarguit, qui *unum ex Tribus adserentes, unum ex Trinitate dicere nullâ ratione consentiunt*; quorum opinionem recitasse, confutasse est.*

C A P U T VII.

Catholici Orientalium diœceseon professioni fidei Imperatori oblate inserunt thesīm de Christo uno ex Trinitate. Hinc illa Dioscoro Legato non probata. Monachi Scythæ ab Hormisdâ sub liberâ custodiâ Romæ retenti. Epiphanius sit Patriarcha C-P. Monachi librum cum insertis Capitulis de uno ex Trinitate, &c. ad Episcopos Africanos mittunt. Africani Patres fidem eorundem comprobant: qui pro uno de Trinitate, unam personam ex Trinitate reponunt. Monachi turbulentâ fugâ ex Urbe recedunt. Hormisdas Pontifex eosdem scriptâ ad Possessorem epistolâ, redarguit. Maxentii in confutandâ eadem epistolâ impudentia ac petulantia. Eadem epistola ab Africanis Episcopis laudatur.

Cæteros inter Orientales, qui sublato Acaciano schismate, communionem cum Romanâ Ecclesiâ, dato fidei libello, expetebant, fuere Clerici ac Monachi Antiochenæ, & Hierosolymitanæ diœcesium, qui Justiniani Imperatoris edicto de concordia Ecclesiarum restaurandâ publicato, suas ad eundem

dem Principem preces, cum insertâ fidei professione, per Apocrisarios transmiserunt. Extat illorum libellus supplex inter epistolas Hormisdæ, in quo testantur, se nunquam à traditâ à majoribus fide recessisse, sed eandem inter persecutionum procellas constanter servasse. Profitentur se quatuor Oecumenicas Synodos venerari, ac detestari grassantes circunquaque Eutychianos, Acephalos, ac Nestorianos. Hæc insuper scribunt: *Dominus noster Jesus Christus unus est ex sanctâ & unius essentia Trinitate; si enim unum Deum in tribus subsistentiis, sicut dictum est, accipimus, Pater autem non est incarnatus, nec Spiritus sanctus; Deus Verbum incarnatus est, & homo factus, est unus ex sanctâ & unius essentia Trinitate secundum filiationis proprietatem. Item: Hoc enim veræ magnum pietatis mysterium, quia unus ex sanctâ unius essentia Trinitate incarnatus, & homo factus, Deus Verbum in utraque naturâ Deitatis & humanitatis indivisum, & inconfuse cognoscitur &c.* Hæc prolixius protuli, ut appareat defensam à Monachis Scythis propositionem, in Patriarchatu Antiocheno atque etiam Hierosolymitano adeo constanter assertam, ut eandem libello professionis fidei inserere consueverent. Justinus Imperator laudatam professionem ostendit Dioscoro Legato Hormisdæ, qui conceptæ semel opinionioni adhærens, thesim illam de uno ex sanctâ Trinitate, tertium memoratæ professioni insertam, approbare recusavit. Horum auctorem habemus ipsummet Imperatorem, ad Hormisdam scribentem in Epistolâ, cujus exordium: *Quanto flagramus studio &c.* in quâ narrat sibi preces oblatas ab Orientalibus certa quædam disserentibus pro fide Catholicâ, secretaque suæ mentis declarantibus, quæ apud se pro individuâ Trinitate constituta testantur, quæque firmiter sese recepturos ostendunt; hisque relectis, Dioscorus aliqua asseruit non convenienti ordine inserta fuisse. Scribit se brevi Legatum cum sibi oblati supplicationibus Romam missurum: quod possint refecari tandem dubitationes incongruæ. Data est epistola die 19. Januarii, anno vulgaris Epochæ 520. Cum in illis precibus Orientalium contineatur professio fidei de Incarnatione Dominicâ, ea tantum ad Trinitatem pertinent, ubi semel, iterum, ac tertio *Unus est Trinitate Christus* adstruitur: quod effatum Dioscoro displicebat, cum mallet pro uno sanctæ Trinitatis, scribi unam personam Trinitatis; quod autem ea esset de verbo, non de re quapiam dissensio, rectè Imperator dubitationes incongruas dixit.

Monachi Scythæ diuturnioris in Urbe moræ impatientes, simulque ægrè ac molestè ferentes causæ discussionem usque ad reditum Legatorum dilatam fuisse, nec secundum illius exitum sperantes, quod Dioscorum adversarium haberent, eò etiam infestiorum timentes, quod illum apud Pontificem accusaverant, clam Româ secedere deliberaverant, quod cum Hormisdæ innotuisset, eosdem in liberâ custodiâ detineri iussit, quousque Legati reversi essent: Quos, inquit Hormisdas Epist. 63. ad Legatos, *tum nos faciemus sollicitius custodiri, ea quæ de vobis contraria dixerunt, volentes agnoscere, ut cum reversi Deo propitio fueritis, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.* Scripta est epistola die 3. Decembris, anno 519. Anno proximo obiit Joannes Patriarcha C. P. cui sententiâ & electione Justiniani Imperatoris, accedente Clericorum, Monachorum, ac plebis consensu, successus fuit Epiphanius, quem Theophanes scribit ordinatum fuisse die 25. Februarii, quæ anno 520. incidit in Feriam III. Cyclo-

Solis XXV. litt. E. D. Novus Patriarcha paulò post, suos de more Legatos ad Summum Pontificem destinavit Joannem Episcopum Claudiopolis, Heraclianum Presbyterum, ac Constantinum Diaconum. Verum Joannes in morbum incidens, tardius cum collegis Romanum iter suscepit.

Interea Monachi Scythæ novas aliundè suppetias advocaturi, inito cum aëclis consilio, ad Africanos Episcopos Thrasamundi Vandalorum regis jussu in Sardiniam deportatos, Legatum mittere decreverunt, quod doctissimorum Patrum suffragia sibi compararent. Libellum etiam iisdem miserunt, Joanne Diacono legatione fungente; & in inscriptione quatuor nominantur, & cæteri fratres in causâ fidei Romæ directi. In ejus libri cap. 1. scribunt: *Igitur juxta sanctorum Patrum traditionem, D. N. Jesum Christum in duabus naturis unitis, & inconfusis, idest, divinitatis & humanitatis in unâ personâ sive subsistentiâ confitemur.* Quâ doctrinâ Nestoriana atque Eutychiana hæresis condemnatur. In cap. 2. tradunt B. Virginem verè & propriè esse Dei genitricem. Scribunt insuper: *Hinc etiam à sanctis Patribus adunatione ex divinitate & humanitate Christus Dominus noster compositus prædicatur; quod egregio testimonio Malchionis Presbyteri in Synodo Antiochenâ contra Paulum Samosatenum confirmant.* Dein cap. 4. hisce exordiantur: *Hac de causâ Trinitas etiam post Incarnationis mysterium Trinitas mansit, quia idem Deus Verbum etiam cum propriâ carne unus est ex Trinitate: non quod caro ejus sit de substantiâ Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est unus de Trinitate.* In capite V. Nestoriano errore rejecto, quatuor Synodos se sequi, ac S. Leonis epistolas amplecti contestantur, ac damnare scripta Theodori Mopsuesteni, ejusque discipuli Nestorii; His, inquit, *adjicientes Eutychem, Dioscorum, cum sociis eorum, omnesque quos justè ac regulariter Sedes Apostolica condemnavit.* Tria sibi defensa capitula de Christo uno ex Trinitate; de B. Virgine verè & propriè Dei genitrice; ac de Christo composito, Africanis Patribus diligenti examinatione discutienda proposuerunt, ut cap. 1. præfatur. In tribus reliquis capitibus Pelagianorum errores egregiè confutant. Apponitur subscriptio: *Petrus misericordiâ Dei Diaconus subscripsit. Joannes misericordiâ Dei Monachus subscripsit. Leontius misericordiâ Dei Monachus subscripsit. Joannes Lector misericordiâ Dei subscripsit.* Librum cum vulgo appellavi, qui tamen ab Africanis Episcopis rectius epistola nuncupatur in libro de Incarnatione & gratiâ cap. 2. Hac, inquit, *ex epistola vestra tenore posuisse sufficiat.* Erant eò loci in Sardinia XV. Episcopi ex Byzacenâ provinciâ pulsi, quorum Primas Datianus: omnium os & lingua erat S. Fulgentius Episcopus Ruspensis, vir ejus ætatis doctissimus, cui collegæ adornandæ responsionis curam delegarunt. Ille verò eruditum æquè ac prolixum volumen elucubravit, ac de Incarnatione, & gratiâ inscripsit. In priori capite nomina Episcoporum initio recensentur, quos inter antè penultimum ipse Fulgentius legitur. Scribunt literas sibi missas recepisse: quibus, inquit, *recensitis, vestram simul alacres & fidem cognovimus & salutem: imò in agnitione veræ fidei vestra nobis salus innotuit.* Hoc tam gravi doctissimorum Patrum judicio, ac tam favorabili sententiâ, Monachorum capitula uti Catholicæ fidei conformia, ab omni objectæ hæreseos suspitione absoluta sunt. Ita tamen Episcopi in ejus causæ examine se gesserunt, ut ex tribus capitulis ad Incarnationem Dominicam spectanti-

stantibus, unum expresse approbaverint; alterum non Græcorum phrase, sed frequentatâ apud Latinos loquendi formulâ expresserint; tertium denique consultò omiserint. Nam à capite secundo usque ad novum prolixè probant B. Virginem esse Dei genitricem. At id præcisè uti definitum in Ephesinâ Synodo contrâ Nestorium, à nullo Catholico in quæstionem vocabatur, sed quidam, ut ait Facundus lib. 1. cap. 4. negabant virginem Mariam verè & propriè Dei genitricem appellari; cùm Nestorium, inquit, fateantur, propter quod eam matrem Dei negabat, debuisse damnari. Semel tantum in fine cap. 6. Africani alterum ex adverbis inserunt: Verè igitur Deum Verbum Maria concepit, quod incarnatum peperit; quamvis utrumque adverbium plura quæ producant, argumenta omninò comprobent, & ea præsertim quæ unam in Christo personam fuisse convincunt. Jam verò in capite X. differunt de famosâ Monachorum thesi de Christo uno ex Trinitate. De ipsâ quidè cum Monachis sentiunt; at insuetam Latinis loquendi formulam adhibere recusantes, scribunt Trinitatem non esse incarnatam; sed solus, inquit, Filius, idest, ille, quem in unitate nature Pater coæternum sibi Filium & coequalem genuit, idest, una ex Trinitate persona Christus Dei Filius unicus, ut nos salvos faceret, carne conceptus, & natus est de ventre Virginis Matris. Hac Latinis consuetâ phrase passim suis in libris Fulgentius usus est. In libro de Baptismo Æthiopis, in fine cap. 3. ait: Eadem plena humanitas Filii cum eternâ divinitate sua, una est in Trinitate persona. Et cap. 7. de quinque quæst. ad Ferrandum Diaconum: Filius quoque una tantum dicitur in Trinitate persona. In libro contrâ sermonem Fastidiosi cap. 20. Christus itaque, qui non est Trinitas, sed una ex Trinitate persona; ut vitiligator planè odiosus Maxentius censendus sit, qui unum in Trinitate Filium dicentes hæreticorum numero furiosus accenset. Insequentibus viginti capitulis Africani de divinâ gratiâ contrâ Pelagianos disserunt, quorum consideratio extrâ lineam est suscepti in præsentia argumenti. Nusquam autem de Christo composito eo in libro loquuntur, quòd ea quæstio erat Latinis incognita; quamvis tamen prolixius unionem duarum naturarum in unâ personâ Christi exponant, ac comprobent.

Monachi Scythæ annum jam Romæ exegerant, nec quidquam in ipsorum controversiâ actitatum fuerat, cùm Pontifex Legatorum reditum opperendum decrevisset, quemadmodum Justiniano aliisque significaverat. At Monachi cùm probè intelligerent, Hormisdam proposita capitula de uno ex Trinitate crucifixo, ac de Christo composito minùs probare, non quòd falsa & Catholicæ fidei repugnantia judicaret, sed quòd insuetâ Latinis phrase, eaque, diverso licèt sensu, ab Eutychianis usurpatâ, exprimebantur, Româ secedere statuerunt; cùm præsertim vererentur, ne reversis Legatis, longè peiori loco ipsorum causa futura esset, cùm Dioscorus, quocum Constantinopoli apertas simultates exercuerant, quemve apud Hormisdam Romæ accusaverant, nihil intentatum relicturus crederetur, quo illatas sibi injurias ultum iret. Verùm ne fugæ notam subirent, ad Imperatorum statuas coram populo Romano protestationem, ut ait Hormisda, fecerunt, quâ sibi adversantibus invidiam constantes, coactos se Româ discedere publicarunt. Pontifex improvisam Monachorum fugam adedò molestè tulit, ut rescribere Possessori Episcopo eisdem jure ac me-

rito hisce perstrinxerit: Nunquam apud eos charitas nova commendata præcepto: nunquam pax Dominico relicta discessu, una pertinacis cura propositi, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum veterum, novarum cupidi quæstionum, solam putantes scientiæ rectam viam, qualibet conceptam facilitate sententiam, eoque tumoris elati, ut ad arbitrium suum utriusque Orbis putent inclinandum esse judicium: nec in numero fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ, si suæ viderint cedere nolle sententiæ. Hæc & alia ejusmodi Hormisdas. Data dicitur epistola Idibus Augusti, anno 520. Nusquam illos hæreticos dixit, sed in conceptis opinionibus defendendis, obstinationem, imò furorem exprobravit, quo acti præcipientes tum Orientis tum Occidentis Ecclesiis suas ipsorum sententias imperiosi inculcabant. Novarum quæstionum cupidos traduxit, qualis profectò erat apud Latinos excitata à Monachis controversia de uno ex Trinitate; quæ tamen propositio Orientalibus, ut ostensum est, adedò erat accepta, ac probata, ut eandem professioni fidei inseruerint contrâ Nestorianorum versutias, qui cùm in Occidente nullas turbas darent, nulla proinde ejus propositionis asserendæ necessitas Latinis incubuit. Etenim his dicebatur, ut sæpiùs dixi, una de Trinitate persona, quostamen Monachi protervè ac arroganter Nestorianis adhærere calumniabantur, eosdem in numero fidelium, ut ait Pontifex, neutiquam deputantes. Possessor, cui eam Epistolam Hormisdas scripsit, erat Episcopus ex Africâ cum cæteris à Thrasamundo rege Ariano pulsus, ac tum degens Constantinopoli, idemque contrariam Monachis Scythis factionem sequebatur. Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ scribit: Possessorem non solum non confiteri Christum Filium Dei vivi unum ex individua Trinitate, sed & adversari eis qui hoc fiducialiter confitentur, atque infideles & perfidos nefandâ accusare temeritate. Itaque Possessore epistolam publicante, varia ejusdem exempla quaquaversum vulgata sunt; ac Monachi ab adversariis traducti, quòd à Pontifice sibi timentes, Româ aufugissent, Equidè tam præcipiti fugâ, suomet judicio causâ cecidisse videbantur, quàm absemet ad Apostolicum tribunal delatam, uti planè desperatam, deseruissent.

Maxentius ubi primùm animadvertit hostes Monachorum in memoratâ Hormisdæ epistolâ triumphum canere, contrâ eandem stylum tanto furore atque impetu distrinxit, ut omnes illius periodos confutans, mille convitiis plaustra contrâ Hormisdam evomuerit. Verùm quòd licentiùs contrâ illam debaccharetur, epistolam malo æmulatorum dolo Hormisdæ affectam finxit: Si tamen non est, inquit, (quod magis credendum æstimo) ab hæreticis ficta; Et inferiùs: Nam & ipsi hæretici, ut superiùs dictum est, ad hoc ubique hanc ipsam, cui respondimus, epistolam proferunt, quatenus & sæpè dictis Monachis invidiam concitent, & omnes quasi ex auctoritate ejusdem Romani Episcopi prohibeantur Christum Filium Dei unum confiteri ex Trinitate. Sed quis hanc sententiam Catholicam non esse ausus est profiteri, quam universa veneratur, & amplectitur Dei Ecclesia &c. Hunc Nestorianum esse scribit. Deinde: Sed absit, inquit, ut ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat. Addit Hormisdam permisisse Monachos Scythas per quatuordecim penè menses sibi communicare, ac rogasse Romanum Magistrum militum: Quatenus sua verba piissimo Imperatori insinuaret, quæ fuere hujusmodi: Nisi Christum Filium Dei, qui pro-

nobis passus est in carne, unum esse ex sanctâ & individuâ Trinitate fuerit confessus Dioscorus, pelago demergatur. Unde quis facile credere audeat, hanc à memorato viro (ut sæpe diximus) directam epistolam? &c. Veruntamen si ve ab hoc, si ve à quolibet alio hæc sit scripta epistola, non est dubium auctorem ejus esse hæreticum; Cui ille non tantum Nestorianæ hæreseos, verum etiam Pelagiani erroris notam pari petulantia, ac falsitate inurit, ut facilius sit Æthiopem lavare, quàm effrenam ac violentam furibundi hominis impudentiam aliquâ in speciem tantum probabili defensione incrustare. Non ergo huc arcessam S. Cypriani ad Pompejum Episcopum Sabratensem, vel S. Firmiliani ad eundem Cyprianum epistolas: non tumultus à Joanne Patriarchâ Antiocheno ac Orientalibus contra S. Cyrillum excitatos: non totius ferè Occidentalis Ecclesiæ à Vigilio Papa ob damnata tria Capitula secessionem, ne unius Monachi conceptæ semel opinionis amore obcæcati, facinori obvelando ea imprudenter revelem, quæ facta, nullus non Catholicus infecta mallet. Monstri instar est illa Maxentii pro Monachis Scythis apologia; siquidem ubi in priori ejus parte Hormisdæ epistolam acerbissimis calumniis impetit; in posteriori pro sancti Augustini doctrinâ contra Faustum Rejemsem decertat, ita tamen ut longè majori vituperatione percellendus sit, quod Hormisdæ epistolam tot tantisque dictis laeceravit, quàm laude excipiendus, quod Faustum Augustinianam de divinâ gratiâ doctrinam per insidias circumvenientem, ejusdem S. Doctoris testimoniis confutavit. Et sanè Maxentius ipsâ criminis purgatione fit reus. Nam Hormisdas Monachis id vitio vertit: *Nec in numero fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ; si suâ viderint cedere nolle sententiæ*; Quod reapse Maxentius præstitit, dum sibi adversantes ubique tanquam hæreticos traducit, & ipsum Pontificem non quidem eam thesî de uno ex Trinitate condemnantem, sed eam in fidei Catholicæ canones referre justis de causis recusantem, Nestorianum ac Pelagianum improbè ac petulanter obtrudit. Sed nec frigida ac affectata de epistolæ auctore dubitatio Maxentii crimen immipuit, quia quamvis auctor in dubio fuisset, obsequium ergà supremum in Ecclesiâ Dei judicem silentium eidem imponere debebat, ac stylum ab omni maledicentiâ cohibere. At epistolam illam ad Possessorem Hormisdæ Papæ adscribunt illi ipsi Episcopi Africani in Sardinia id temporis exulantes, quorum suffragia iidem Monachi Scythæ, aut qui eisdem in legatione paulò post succedere, implorarunt, in epistolâ Synodicâ, quam ad Joannem Presbyterum, Venerium Diaconum ac collegas miserunt. Nam de libris S. Augustini Prospero ac Hilario nuncupatis, scribunt: *Quorum mentionem beatæ memoriæ Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistolâ, quam consulenti se sancto Fratri confacerdotique nostro Possessori rescripsit, cum magno præconio Catholicæ laudis inseruit*. Hinc colligimus hanc epistolam post obitum Hormisdæ scriptam, eamque ad alios à Monachis Scythis diversos missam fuisse; Illis enim eam legentibus, nimium oculi doluissent, cum in eadem tot turpibus notis insigniantur. Hi verò erant posteriores Legati, qui post Scytharum abscessum, pro eadem causâ apud Apostolicam Sedem promovendâ, Romam ab Orientalibus destinati fuerant, ac fortè cum Legatis, de quibus proximè scribo, in Urbem advenere,

CAPUT VIII.

Justinianus pro definiendâ thesi de uno ex Trinitate plures ad Hormisdam literas scribit. Justinus Imperator Legatum ad eundem mittit cum laudatâ thesi professioni fidei Orientalium insertâ. Legati Epiphani Patriarchæ Romam adveniunt. Hormisdas Justino rescribit. Eiusdem argumentum contra famosam thesî exponitur. Cur eandem approbare recusaverit.

Monachi causâ nondum expensâ, Româ discesferant, cum nihil planè de eadem Hormisdas Pontifex statuisset. Hinc scribit Maxentius in responsione ad epistolam ejusdem Hormisdæ: *Quod Monachis responsum querentibus, Romanus Episcopus dare omnino distulerit, eosdemque &c. vacuos & sine ullo effectu ad has partes venire compulerit, quod omnibus penè Catholicis notum est*. Hæc tamen Justiniani studium in promovendâ apud Apostolicam Sedem definitione thesî de Christo uno ex Trinitate, nullatenus debilitarunt, quin potius ad eandem impetrandam, longè vehementius incenderunt, ita ut iteratis ea de re literis Pontificem toto ferè deinceps biennio interpellare nunquam destiterit. Cum Legati à novo Patriarchâ Epiphanio Romam destinati, ob unius ægritudinem longiores Constantinopoli moras facere cogerentur, ac Legati Hormisdæ jam ex regiâ urbe Romam profecti essent, Justinus Imperator Eulogium Tribunum ac Notarium, quæ insignis erat dignitas Palatina, in Italiam ad Theodoricum regem Gothorum mittens, eidem literas ad Hormisdam scriptas tradidit, quibus significabat se discedentibus Legatis Pontificiis insinuasse: *Quod capitula, quæ ad perfectam Ecclesiarum unitatem pertinebant, Apostolatu, inquit, vestro per reverendissimum Joannem Episcopum sequenter manifesta faceremus: quæ tamen ipsis hic presentibus fuerant declarata. Sed evenit præfatum Joannem Antistitem longâ ægritudine detineri*. Data est epistola die 31. Augusti Anno 520. Addidit suas quoque literas Justinianus, quorum exordium: *Quanta reverentia &c.* quibus Pontificem rogans ait: *Postulamur enixius ut &c. nobisque tam de sermone, de quo vertitur controversia, nempe de uno ex Trinitate, quàm de nominibus Episcoporum sub Acacio defunctorum, per Eulogium virum sublimem, Tribunalis & Notarium dignetur Apostolatus vester integrum indubitatumque destinare responsum*. Eulogius maximis itineribus celerans, Romam Kalendis Octobris advenit, ac utranque epistolam Hormisdæ tradidit. Cum verò paulò post Eulogii discessum, Joannes Episcopus convaluisset, ac cum collegis ad iter Romam versùs se compararet, Imperator suum quoque Legatum Gratum Magistrum scrinii Ecclesiasticis Legatis adjunxit cum literis ad Hormisdam, quarum initium est: *Quo fuimus semper &c.* Pontificem unum & alterum rogat. In primis petit, ut damnatis Acacio, Petro Fullone, Petro Moggo, Dioscoro, ac Timotheo, cæterorum Episcoporum, qui durante schismate, è vitâ decesserant, nomina in diptychis suarum Ecclesiarum recitari possent, quemadmodum hætenus recensiti fuerant. Deinde ait preces sibi ab Orientis Clericis ac Monachis porrectas cum insertâ fidei ipsorum professione: *Hanc itaque, inquit, chartulam secundum nostra promissa per Joannem virum reverendissimum Episcopum dirigendam vobis in presenti meritò credimus, ut à vestra*

Sede etiam tenor ejus admissus, ad colligendas proficiat, & adunandas ubique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam præcipue &c. Data est epistola Idibus Septembris Calchedone, Anno 520. Annexum appositum libellum Orientalium, qui post Justinii epistolam legitur sub titulo: *Exemplum precum. Deo amabili ac piissimo Imperatori ex Deo Augusto & Principi Justino Christianissimo Deprecatio & Supplicatio ab Hierosolymitanis & Antiochenis, & secunda Syria Clericis & Abbatibus, & possessoribus Syriae provincia.* In eo autem fidei libello legitur: *Dominus noster Jesus Christus unus est ex sancta & unius essentia Trinitate.* Quod effatum ter ibidem exprimitur, ut ostensum est initio proximi capituli septimi. Nec mirum eam thesim ab Orientalibus in fidei canonem relatum fuisse, cum sancto Sabâ teste locupletissimo, eadem esset publica Catholicorum tessera contra Nestorianos, quemadmodum cap. 2. prænotavi. Rursus in eodem libello legitur: *Unde proprie Dei Virgo genitrix esse creditur: quod est alterum capitulum à Monachis Scythis contra Acemetas propugnatum, ac nonnullos etiam alios, ut ex Facundo ac Ferrando Diacono intelligimus.* Denique hæc profitentur: *Hoc enim verè magnum pietatis mysterium, quia unus ex sancta unius essentia Trinitate incarnatus, & homo factus Deus Verbum, in utraque natura Deitatis & humanitatis indivisè & inconfusè cognoscitur, & adoratur, non conversionem vel mutationem sustinens, sed proprietatem utriusque naturæ in una personâ in semetipso conservans.* Quâ Catholicâ professione Nestorii & Eutychetis hæreses apertissime condemnantur. Ex his verò patet magnum Virum falsò scripsisse Monachos Scythas id asserendum contendisse, quod nemo aliquando post Concilium Calchedonense dixisset: cum ea propositio, *Christus est unus ex Trinitate*, fuerit velut dogma fidei apud Catholicos toto Oriente receptum.

Justinianus oblata memoratæ legationis Romam destinatæ occasione usus, iterum ad Hormisdam scripsit epistolam sub exordio: *Quantam venerationem religionis &c.* Legatos Epiphaniï Hormisdæ commendat, atque hæc insuper scribit: *Dignetur ergo Sanctitas tua suscipere memoratos viros religiosissimos libenter, & habitis orationibus, placataque divinitate, sic omnia debeat ordinare venerabiliter, ut nihil ultra remaneat in ambiguo.* Nobis enim videtur, quoniam Filius Dei viri D. N. Jesus Christus ex virgine Mariâ natus, quem prædicat summus Apostolorum carne passum, rectè dicitur unus in Trinitate cum Patre, Spirituque sancto regnare, majestatisque ejus personam IN TRINITATE, & EX TRINITATE non infideliter credimus. Addit de nominibus Episcoporum in Diptychis retinendis eadem, quæ Imperator quoque scribebat. Et concludit: *Nos etenim finitis Capitulis, de quibus scripta suscepistis, ultra non patiemur à quoquam controversiam religionis in republicâ nostrâ moveri, nec vestram Sanctitatem convenit audire superflua concertantes.* Quâ postremâ periodo sugillat eos, qui negabant Christum posse dici unum ex Trinitate. Epiphanius Patriarcha Synodicam de more ad Hormisdam mittens, alteram ad eundem epistolam iisdem legatis tradidit. Illius initium est: *Quantam habuimus alacritatem &c.* Scribit de recitandis nominibus Episcoporum &c. ac de oblatis ab Orientalibus precibus Imperatori cum annexo libello fidei: Hæc epistola legitur cum aliis antè Epistolam 63. Hormisdæ Tom. IV. Concil. edit. ult. pag. 1537. Legati tardius Romam pervenere,

siquidem laudatæ Justinii & Epiphaniï literæ signantur acceptæ pridie Kal. Decembris Rustico Consule idest, Anno 520.

Hormisdas antequam Legati advenirent, breviorē ad Justinianum epistolam 77. miserat, quâ commendatâ illius in Ecclesiâ defendendâ sedulitate, significat se promissos Legatos avidè expectare, ut omnibus quæ in controversiâ erant, ab iisdem intellectis, postea quid è re Catholicâ foret, publico decreto statueret. Propositæ verò quæstioni de uno ex Trinitate, hæc pauca respondit: *Non opus ut stabilitatem fidei vestra contentione potius quàm rationis sequaces procaci verborum novitate confundant. Sancta Trinitas Pater, & Filius, & Spiritus sanctus unus est Deus; hanc Israel jussus adorare, cujus inseparabilis & indiscreta substantia non potest dividi, non potest sacrilegâ distinctione separari; servatâ tamen proprietate suâ unicuique personæ.* Hormisdas Monachorum sententiæ nullam hæreseos notam inurit, sed procacis verborum novitatis elogio illam insignit, quoddam loquendi formula, ut sæpius præmonui, erat Latinis incognita. Non obscure autem insinuat ex illâ phrase: *Christus est unus ex Trinitate*, videri divisionem in inseparabilem ac indiscretam substantiam Trinitatis induci; quod planè erat præcipuum argumentum, quo positio de uno ex Trinitate vulgò oppugnabatur; ut mox expono. Hujus etiam argumenti occasione ortam puto quæstionem id temporis inter eruditos agitatam, videlicet: *Utrum Trinitas inseparabilis dici debeat separabiles habere personas, an etiam in personis sit omnino inseparabilis.* Cui sanè quæstioni cum Ferrandus Diaconus vir alioqui doctissimus, solvendæ non esset, eandem sibi exponendam, Sancto Fulgentio proposuit. Legati exeunte Novembri Romam ingressi, Imperatoris ac Patriarchæ literas Hormisdæ tradidere, qui iisdem lectis, ac Legatis non semel auditis, varias in partes trahi cœpit, dubius, ne permittens, in sacris tabulis recitari nomina Episcoporum, qui in Acaciano schismate obierant, Ecclesiæ legem infringeret, neve approbans inculcatam sibi tot epistolis à Justiniano thesim de uno ex Trinitate, Latinorum aures offenderet. Hinc de utraque difficultate sæpius consultans, responsum in quartum usque mensem distulit. Atque ita exiit annus Epochæ Christianæ 520. novumque in Fastis annum Consules aperuerunt Justinianus Imperatoris nepos in Oriente, ac Flavius Valerius in Occidente.

Justinianus qui se totum in controversiam toties memoratam de uno ex Trinitate, immererat, tandiu dilata ab Hormisdâ responsionis impatiens, iteratas ad eundem literas misit, quæ incipiunt: *Diligenter Apostolatus vester &c.* Scribit Imperatorem, seque pariter omnem operam reparandæ religioni impendisse; atque eam ob rem perficiendam, Legatos in Urbem misisse, videlicet: *ut integrum componeretur de Capitulis, quibus ad ea dubietas vertebatur. Sed ignoramus, quæ difficultas provenerit, ut minime sopirentur hætenus ea, quæ videntur esse levissima.* Epistolam concludens, ait: *Modis omnibus festinare dignemini.* Hormisdas rebus accuratè perpensis, die demum 26. Martii, anno 521. tres epistolas subsignavit, quarum unam & alteram ad Imperatorem, tertiam ad Epiphanium Patriarcham perscripsit. Quæ dubio procul ad novum Consulem Justinianum datae erant, literæ interciderunt. Prior ad Justinum epistola est 78. in quâ de nominibus Episcoporum in Diptychis recitandis agit. In editis ejusdem

exemplaribus lacuna apparet: *Et præoptabile.* putetur. mortuis, quam inherere cum vivis. In Codice Vaticano 4961. ex quo Hormisdæ epistolæ primùm exscriptæ sunt, legitur: *Et præoptabi.* putetur so. undè sic explenda est: *Et præoptabile esse putetur sociari cum mortuis, quam inherere cum vivis.* Plures enim Ecclesiæ Orientis malebant defunctorum nomina recitare, quam recenseri in communione cum Romanâ Ecclesiâ. In alterâ epist. 79. laudat Imperatorem, quod voluerit, ut aliquorum, inquit, preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam jungerentur, quibus vel quid questionis oriretur agnoscerem; vel ad summovendum propositæ consultationis ambiguum, responsum à me religiosæ scientiæ conveniens redderetur. In illis autem precibus continebatur professio fidei Orientalium cum ter insertâ propositione de uno ex Trinitate, ut modò insinuabam. Enimverò Pontifex ibidem tradit hæreses Nestorii atque Eutychetis contrariis quidè erroribus, sed pari impietate contextas, à Synodis tam validè confutatas, ut nil efficacius adversus easdem à quoquam adduci posse videretur. Revolvenda esse Synodica decreta ac Sancti Leonis Magni epistolas; ac dein ait: *Quid ergo post illum fontem fidelium statutorum, quid amplius (si tamen fidei terminum servat) quamlibet curiosus scrutator inquirat, aut opere, aut institutione perfectius? nisi fortè mavult quisquam dubitare, quam credere: certare, quam nosse: sequi dubia, quam servare decreta.* Quibus verbis sententiam ab ipsis Legatis antè biennium de Monachorum propositione prolatam, confirmavit; nempe sufficere Synodum Chalchedonensem ac S. Leonis epistolas, nihilve insuper novi asserti adiciendum. Postea rationem adducens, cur minùs sibi probaretur nova illa loquendi formula, *Unus è Trinitate*, quam tamen non recitat, hæc ait: *Nam si Trinitas Deus, hoc est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Deus autem unus, specialiter Legislatore dicente: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est, qui aliter habet, necesse est, aut divinitatem in multa dividat, aut specialiter passionem ipsi essentiæ Trinitatis impingat, & (quod absit à fidelium mentibus) hoc est, aut plures Deos more profano gentilitatis inducere, aut sensibilem pœnam ad eam naturam, quæ aliena est ab omni passione, transferre. Unum est sancta Trinitas: non multiplicatur numero, non crescit augmento; nec potest aut intelligentiâ comprehendi, aut hoc quod Deus est, discretionem seungi.* Ad hæc, adorandam Trinitatem, ubi & si admittit numerum ratio personarum, unitas tamen non admittit essentiæ separationem. Gabriel Vasquez in 3. par. S. Thomæ Disp. 15. cap. 3. num. 51. eruditè expendit adductum ab Hormisdæ argumentum, qui cum vocem *Unus* substantialiter accipiat, optimè eo sensu ratio-cinatur. At qui thesism famosam propugnabant, vocem *Unus* personaliter intelligebant; unde licet illa ratio contrà Eutychianos validissima censeatur, Monachorum Scytharum ac Justiniani sententiam ne leviter quidè perstringit. Vis ergo argumenti recitati in hoc reponitur; quia si unus ex Trinitate est passus, aut hic est unus Deus idem cum Patre ac Spiritu sancto, aut unus Deus ab utroque distinctus. Si hoc alterum dicatur; ergo divinitas in plures Deos dividitur. Sin autem primum admittatur; infertur absurdum ab Hormisdæ objectum, videlicet ipsam divinam essentiâ, quæ est idem cum suo concreto *Deus*, passam esse, ac proinde etiam Patrem ac Spiritum sanctum, qui sunt idem unus Deus cum Filio, passos dicendos esse. Dionysius Exiguus in

præfatione ad Epistolam S. Procli, scribit quosdam suâ ætate negasse Christum unum esse ex Trinitate, ne divisionem Trinitati viderentur inferre. Maxentius in professione fidei hæc ait: *Quod si Deum ex Deo dicere divisionem non facit divinitatis, præsertim cum una sit divinitas Trinitatis, multò magis unum ex Trinitate dicere, divisionem non facit Trinitatis.* Quia non secundum id quod unus est Deus, & una divinitas Trinitatis, sed secundum id quod tres sunt, id est, Pater, Christus, & Spiritus sanctus unus Deus, Christus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne. Itaque juxta Maxentium Christus est unus ex Trinitate, ut *Unus* intelligatur notionaliter, non verò substantialiter. Fulgentius in libro de Trinitate ad Pelicem cap. 2. scribit: *Quamvis enim dicamus Patrem Deum, Filium Deum, Spiritum sanctum Deum, tamen non dicimus tres Deos; quia scriptum est: Audi Israel Dominus Deus tuus unus est: Unus est igitur Deus in naturâ, non in personâ, quia alia est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti.* In personis enim, siue in tribus subsistentibus reperitur unus & alius: alter & alter; uti cap. 6. monstratum est. Dum dicitur: *Deus tuus unus est*, in recto una ipsa divina essentia appellatur. At dum adstruitur unus è Trinitate Christus, vox *Unus* in recto significat ipsammet personam Filii. Cum Joannes II. in Epist. 3. ad Senatores tanquam fidei dogma definierit, credendum esse: *Unum de sanctâ Trinitate Christum esse*, hoc est, unam de tribus sanctæ Trinitatis personis, sanctam esse personam, vocem *Unum* notionaliter accepit, cum disertè docuerit, unum ex Trinitate significare unam personam sanctissimæ Trinitatis. Quare quilibet unus de Trinitate, est unus subsistens in Trinitate, quia, ut docet S. Thomas 1. par. quæst. 29. art. 3. *Persona significat id quod perfectissimum est in totâ naturâ, scilicet subsistens in naturâ rationali; ex quo colligit personæ nomen rectè attribui Trinitati.* Qui thesism illam impugnabant, eâ statim interrogatione instabant: *Qui unus?* Nonnullis eâ voculâ attonitis hærebat aqua. At uno verbo difficultatem Augustinus infregit: *Unus Trium.* At illi aliâ rursus interrogatione premebant, *Qui tres?* Idem S. Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 10. *Tamen*, inquit, cum queritur, *Quid tres?* Magnâ prorsus inopiâ humanum laborat eloquium. Dicitur est tamen, Tres personæ, non ut illud diceretur, sed ne taceretur. Respondet Rusticus Diaconus in libro contrà Acephalos: *Interrogati, Qui tres? ambigimus respondere personæ, propter indecentem sermonum compositionem: personæ enim masculino genere non efferuntur à Latinis.* Nostri Theologi facillè respondent, *tres subsistentes.* Præterea vocem *Unus* ullo absque addito, personaliter intelligendam esse, ex hac propositione innotescit: *Pater & Filius sunt unus*, quæ Sabellianam hæresim continet. Catholicè autem dices, *sunt unum.* Hinc Ferrandus Diaconus in Epistolâ ad Anatolium capite 15. ait: *Potest quidè Unus etiam substantiam significare; sed si addas substantiæ proprium manifestumque vocabulûm, sicut quando dicis: Trinitas unus, & continuo subinfers, Deus. Alioquin tolle nomen, quod adjungis, ubi substantia significatur, & dic, si audes: Pater & Filius & Spiritus sanctus unus sunt.* Quis enim non continuè unus sunt, secundum personam dictum consequenter intelligat; & Sabellii redarguat vanitatem? Plura hæc de re tradit Rusticus in laudato libro contrà Acephalos; unum ex pluribus testimonium appellabo: *Pater igitur, inquit, & Filius, & Spiritus sanctus unum quidè sunt, quia una*

unā eorum natura est; unus autem non sunt, quia tres personæ sunt. Rectè igitur concludit citato loco Ferrandus: *Vides ergo quia propriè Unus ad personam pertinet significandam; quamvis adjuncto sibi cuiuslibet substantiæ vocabulo, possit etiam substantiam significare. Simpliciter ergo audiamus, unum de Trinitate passum, id est, unam personam ex tribus personis.* Est phrasis Augustiniana; siquidem S. Doctor lib. 3. contra Maximinum cap. 22. ait: *Sic & de Patre & Filio, unum sunt, dicimus, quia unius substantiæ duo sunt; &, unus est, dicimus, sed addimus, quid unus, id est, unus Deus, unus Dominus &c.* Itaque vox Unus sine addito, personam in divinis significat.

Dioscorus in suggestione ad Hormisdam Monachorum thesim redarguens ait: *Quia quotiescunque Patres de D. N. Jesu Christo disputaverant, Filium Dei Verbum Homousion Patri dixerunt; contendens ex illâ propositione poni divisionem in Trinitate, quia omnis numerus divisionem importat; undè ex illo effato Homousion divideretur.* Augustinus lib. cit. contra Maximinum cap. 14. ait: *Quid est enim Homousion, nisi unius ejusdemque substantiæ? Quid est, inquam, Homousion, nisi: Ego & Pater unum sumus.* At unus sine addito vocabulo essentiam vel aliquod absolutum seu essentiale denotante, personam in divinis designat; cum autem sint tres personæ, numerum admittunt, non qualem in quantitate distinguimus, ex quo resultat compositio, vel aggregatio ex pluribus per modum totius & partis; sed ille numerus realitatem tantum relativam multiplicat, ut explicat S. Thomas 1. par. quæst. 30. art. 3. Dicitur ergo Christus unus ex Trinitate, & non dividitur Homousion, quia non secundum id, quo est unum, id est, ejusdem essentiae cum Patre, numeratur, sed quatenus est unus secundum propriam subsistentiam relativam, quâ constituitur alius à Patre, uti jam diximus.

Hormisdas eadem die rescripsit etiam Epiphanio Patriarchæ Epist. 80. quæ inserta etiam legitur Act. V. Synodi C. P. sub Mennâ. Narrat se accepisse libellum professionis fidei Hierosolymitanorum sibi ab Imperatore transmissum. Nihil inquit adijciendum definitis à Patribus, ac præsertim à Synodo Calchedonenfi, à quâ hæreses Nestoriana & Eutychiana oppressæ sunt. Additque: *Hæc si quemadmodum à Patribus constituta sunt, servant: credant, nec definita transcendant: à quo tramite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt.* Nobis autem illud Apostolicum contentiosis respondere necesse est: Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei &c. Et quia de Hierosolymitanorum propositione respondimus &c. Insinuat se ea de propositione: *Christus est unus ex Trinitate*, toties à Hierosolymitanis inculcatâ, prolixius ad Imperatorem scripsisse. Ex his patet Hormisdam in eadem sententiâ stetisse, nec unquam tot Justiniani literis inde dimoveri potuisse. Cum enim instarent, ut thesis de uno ex Trinitate, quæ ter in laudatâ professione fidei legebatur, ab Apostolicâ Sede approbaretur, Pontifex contentiosis illam Apostoli ad Corinthios sententiam reposuit. Non hæreticos, non schismaticos, sed contentiosos dixit, quod tot dissidia ac lites pro vocum novitate inculcandâ, Catholico passim Orbe disseminassent. Incomptum est, quid insuper actum fuerit eo biennio, quo postea Hormisdas fuit superstes, cum illius biennii nullas laudati Pontificis literas habeamus reliquas. Ita propositio de uno ex Trinitate carne passo, inter adiaphoras relicta, toto decennio ab

obitu Hormisdæ, in utranque partem inter Catholicos disputata fuit, quousque eandem Apostolica Sedes inter fidei dogmata recensendam postea decrevit.

CAPUT IX.

Ferrandus Diaconus Carthaginensis laudatur. Rogatus à Severo, suspenso calamo scribit in controversiâ de uno ex Trinitate. Insignia ejusdem pro auctoritate Romanæ Sedis supra Oecumenica Concilia testimonia. Idem postea in Epistolâ ad Anatolium Monachorum Scytharum capitula solidis argumentis comprobât, & oppositas obiectiones doctissime refutat.

Cum disputantium ardor neitiquam defervesceret, Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus, quem in literis Vigilius Pontifex laudat, dubius in quam partem descenderet, eâ de quæstione sententiam Ferrandum Diaconum Carthaginensem per literas rogavit, quod ipsum pariter præstitit Severus, qui Constantinopoli Advocatum forensensem agebat. Ferrandus Africanos Episcopos in Sardiniam Thrasamundi Regis jussu deportatos, secutus, in cœnobio ab exulante ibidem S. Fulgentio Episcopo Ruspensi constructo, Monachum induerat. Hilderico mitissimo Rege anno 523. Episcopos ab exilio revocante, unâ cum Fulgentio in Africam reversus, à Bonifacio Archiepiscopo Carthaginensis Ecclesiæ ob eximiam morum ac doctrinæ excellentiam Diaconus inauguratus, omnium sermone ubique celebrabatur. Ille S. Augustini præ cæteris libros diurnâ nocturnâque manu versabat, quod illi laudi datum à præceptore Fulgentio in libro de quinque Quæstionibus eidemmet inscripto; etenim cap. 13. post recitatas quasdam Augustini sententias, sufficere eas inquit, *præsertim ingenio atque studio tuo, quo ejus dicta sic acutissime ac frequentissime legis, ut in eis plurima possis similiareperire.* Tantam autem ubique doctrinæ famam sibi comparaverat, ut ejus sententiam Viri insignes in rebus difficilioribus exquirerent, uti idem ipse in gravioribus controversiis S. Fulgentium consulebat, quo doctiorem eâ tempestate Africa habuit neminem. Cum dissidia de uno ex Trinitate summâ animorum contentione agitentur, Ferrandus duplicis inde exortæ quæstionis solutionem à Fulgentio petiit, quem uti magistrum semper excoluit. Nam plerique propositionem de Christo uno ex Trinitate averfabantur, tum ne divisionem ac separationem personarum à divinâ naturâ in mysterio sanctissimæ Trinitatis inducere viderentur; tum etiam ne concedentes unum è Trinitate passum, ipsam quoque divinitatem passam dicere cogerentur, uti in superioribus non semel adverti. Extat cum Ferrandi Epistolâ, liber eidem à S. Fulgentio remissus, cum titulo de quinque quæstionibus, quarum prior est: *Utrum Trinitas inseparabilis propter unam eandemque naturam, etiam in personis sit omnino inseparabilis prædicanda.* Altera verò quæstio erat: *Utrum Deus Dei Filius sicut dicitur natus, passus, mortuus, crucifixus, ita ejus divinitatem confirmare nos oporteat natam, passam, mortuam, crucifixam: quamvis sive Deus sive divinitas nominetur, sola caro intelligatur mutabilis atque passibilis &c.* Utranque sibi propositam difficultatem, Fulgentius duobus ac viginti capitibus discutit, ac duobus præsertim postremis totam pererrumpit, appellatis luculentis ac splendidis S. Augustini testimoniis.

Cum Severus apud Constantinopolim degens,
M. Ferran-

Ferrandi doctrinæ famâ motus, in magnâ controversiâ de uno ex Trinitate, ejusdem sententiam per litteras perrogasset, Ferrandus doctissimam Epistolam remisit, cujus est exordium: *Magnorum Virorum mihi negotium conaris adjungere, propter eos, qui Deum nostrum Jesum negant unum esse de sanctâ & individua Trinitate, quid sentiam delectatus audire.* Ex his cap. 4. ostendi eam fuisse quæstionem principalem, quæ id temporis eruditos contrarias in partes distraxit; cum illa altera de uno ex Trinitate carne passo, occasione illius prioris eruperit. Quod verò erat modesti vir ingenii, ac de semet humiliter sentiens, scripsit se malle discere, quàm alios docere. Interroga igitur, inquit, *Vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem: cujus sana doctrina constat iudicio veritatis, & fulcitur munimine veritatis.* Quippè sciebat Apostolicæ Sedis infallibilem in definiendis controversiis de rebus ad fidem spectantibus auctoritatem. Hinc in alterâ Epistolâ ad Romanæ Ecclesiæ Diaconos, Pelagium, qui postea Summus Pontifex fuit, & Anatolium cap. 7. scribit: *Universalis Concilia, præcipuè illa quibus Ecclesiæ Romanæ consensus accessit, secundæ auctoritatis locum post canonicos libros tenent.* Et cap. 9. loquens de statutis publicatis à Synodis universalibus: *Sufficere enim, inquit, judicatur ad plenam confirmationem, si perducta in notitiam totius Ecclesiæ, nullum offendiculum moveant, vel scandalum fratribus, sed Apostolicæ fidei convenire firmentur, Apostolicæ Sedis roborata consensu.* Quibus manifestè tradit Concilia universalis secundum auctoritatis locum post canonicos libros ex accedente Apostolicæ Romanæ Sedis consensu obtinere, ut suprema in definiendo auctoritas atque infallibilitas ex Apostolicâ Sede derivet, atque in eâ solâ resideat. Ibidem cap. 6. scribit, si quispiam à judicatis in Synodo Calchedonensi, tunc ad majora judicia provocaret: *Appellationi forsitan secundum consuetudinem locus pateret; sed quò iret? aut ubi majores reperiret in Ecclesiâ iudices? an se habens in Legatis suis Apostolicam Sedem, quâ consentiente, quicquid illa definivit Synodus, accepit robur invictum.* Nempè à Synodo Calchedonensi nullus poterat appellare, quia Apostolica Sedes, ad quam solam ab Synodis potest provocari, per suos Legatos Synodalibus decretis consenserat, quo planè consensu Synodus invictum robur accepisse Ferrando dicitur, ut sinè eodem magnam quidè auctoritatem aliàs habuisset, at non invictam, à quâ non potuisset appellari. Hæc cum in eximiam Ferrandi laudem veniant, ac ad Anonymi accusationem mihi inferius refellendam plurimùm conducant, consultò inferenda putavi. Jam verò Ferrandus in laudatâ Epistolâ suspenso calamo scribit, utranque sententiam potius componens, quàm alterutram dampnans. In cap. 9. ait: *Videndum potius reor, & considerandum diligentius, cur Dominus Jesus Christus unus de sanctâ & individua Trinitate nimis cautè à quibusdam negatur.* Et recitatis tribus difficultatibus, quæ contrâ thesim illam vulgò proponebantur, ait: *Ceterum ego nec volentibus, nec nolentibus dicere contradixi, quia nihil à me certam posse definiri, in hujus Epistolæ capite jam prædixi.* Denique notanda sunt quæ propè finem scribit: *Undè, inquit, desistendum à contentione reor; expectandum potius persuadens, patienterque hanc dubitationem ferendam, donec universalis Ecclesiæ auctoritate, vel pronuntietur suscipienda, vel prodatur abijcienda.* Annus, quo laudata Epistola scripta est, ignoratur. At cum Episcopi

Africani A. 523. ab exilio Carthaginem redierint, post obitum Hormisdæ ea Epistola scripta apparet, Ferrando jam tum Diacono Carthaginensis Ecclesiæ. Itaque constat Hormisdæ nihil eâ in controversiâ definivisse, undè ea propositio de Christo uno ex Trinitate à Ferrando Hormisdæ similiter, sub lite dimissa est, quam dijudicare principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem decebat.

Enimverò cum eadem quæstio post Hormisdæ mortem litigiosa inter doctos disputationes Romæ subinde excitaret, Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus eâ de controversiâ Ferrandum consuluit, qui prolixam Epistolam rescribens, universam quæstionem summâ eruditione penitus profligavit, præcipuè discutiens quod veluti absurdum de uno ex Trinitate carne passo principali propositioni validiori impetu obiciebatur: quodve etiam graviolem Anatolio dubitationem afferebat, ac proinde de illâ solummodò consultabat. Idem etiam alteram quæstionem solvendam proposuit, nempè num beata Virgo verè ac propriè Dei genitrix dici posset, quod fuerat alterum Monachorum Scytharum capitulum, ut cap. 3. ostendi, de quo etiam diutius in Oriente inter Catholicos disceptatum fuit, ut ex Facundo Hermianensi prænotavi.

Ferrandus in priori parte Epistolæ duplicem in Christo naturam credendam esse demonstrat. Deinde cap. 8. scribit: *Deus homo factus naturam sibi adunavit humanam, sed in unitatem personæ, quam non habet cum Patre communem; non in unitatem substantiæ, quam habet cum Patre communem.* Ideò non Trinitas, sed tantummodò Filius & natus & passus est. *Alia est natura, secundum quam passus est Filius, sed quia unam fecit esse personam suæ divinitatis & carnis; propter unitatem personæ divinitas Filii dicitur passa quidquid pertulit caro.* Hæc ille didicerat ex Augustino, qui antequam hæreses Nestoriana & Eutychiana orirentur, lib. 3. contrâ Maximinum Arianorum Episcopum cap. 8. scripserat: *Ac per hoc propter istam unitatem personæ in utraque naturâ intelligendam, & Filius hominis dicitur descendisse de cælis, quamvis sit ex eâ, quæ fuerat in terrâ, Virgine assumptus: & Filius Dei dicitur crucifixus, mortuus, & sepultus, quamvis hac non in divinitate ipsâ, quæ est unigenitus Patri coæternus, sed in naturâ humanâ sit infirmitate perpeßus.* Et paulò post: *Hanc unitatem personæ Christi Jesu Domini nostri sic ex naturâ utraque constantem, divinâ scilicet & humanâ, ut qualibet earum vocabulum etiam alteri impertiat, & divina humanâ, & humana divinâ, beatus ostendit Apostolus &c.* Ubi communicationem idiomatum Theologis postea familiarem, verbis ipsis summus Ecclesiæ Magister prædocuit. Cum autem Ferrandus optimè intelligeret thesim de uno ex Trinitate passo, dependere à principali propositione de Christo uno ex Trinitate, hanc ipsam cap. 11. prævalidâ ratioeinatione confirmans, ait quamlibet rem aut Deum esse, aut creaturam: Deum esse in unius essentia Trinitate, nempè esse aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum: *Et quia, inquit, neque Pater solus, neque solus Filius, neque solus Spiritus sanctus Trinitas est, sed simul Pater, Filius, & Spiritus sanctus: & Pater unus est de Trinitate, & Filius unus est de Trinitate, & Spiritus sanctus unus est de Trinitate.* Quid ergo dicit, quicumque dicit: Unus est Trinitate Filius, nisi: *Noli eum querere inter creaturas; ac statim ex hac doctrinâ utramque, quæ in dubio versabatur, propositionem necessariâ consecutione deducit: Filius ergo secundum divinitatem, quia non est creaturâ, sed Creator;*

UNUS EST DE TRINITATE; & quia ipse secundum humanitatem dignatus est pati, propter hoc UNUS DE TRINITATE dicitur PASSUS; ut nihil aut clarius, aut solidius, aut distinctius, ad utramque propositionem corroborandam, afferri posse videatur. Plura ejusdem præclarissimi Scriptoris testimonia in hac Dissertatione laudavi, quæ haud vacat repetere; quædam tamen speciatim observanda, notabo.

Quidam thesim de uno ex Trinitate passo, ullo finè addito adstruebant, cum alii, carne passo, dicendum contenderent. Legati Pontificis Hormisdæ scribunt Monachos Scythas asserere, unum de Trinitate crucifixum, quod etiam testatur Trifolius initio Epistolæ ad Faustum Senatorem: qui tamen in fine earundem literarum ait: *Quid est dicere, unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere, unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius?* Quare ea propositio vel cum addito vocabulo carnis, vel eadem carne tacitè subintellectâ, nec verbo expressâ, defendebatur. Monachi scribunt in suis Capitulis semel & iterum unum è Trinitate Christum passum carne. Maxentius in professione fidei ait: *Christus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne.* Et rursus: *passus est carne pro nobis.* Ferrandus cap. 11. rectè monet utroque modo à Catholicis thesim illam citrà reprehensionem posse affirmari, cum passim dicant: *Deus est passus*, finè voce carnis expressâ, sed tacitè tantum intellectâ, ita ut Catholici, inquit, *quamvis adserens unum de Trinitate passum, non adiciam, secundum carnem, ipsi tamen rectè dictum, quasi hoc adiecerim, sentiant.* Et cap. 14. ait: *Sed propter istos ista dixi, qui nunc audientes, unum de Trinitate passum, dicunt: adde secundum carnem; quasi aliter intelligi debeat, etiamsi ego non addam.* Egregia ad hoc persuadendum testimonia ex Apostolo appellat cap. 14. quorum unum ex Act. Apost. cap. 10. ubi dicitur Spiritus sanctus constituisse Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam adquisivit sanguine suo. Tum in speciem dubitabundus Apostolum interrogat, cur non diceres quomodo habeat sanguinem Deus, & adderes secundum carnem; ne quis putet, quia etiam divinitas habere, aut effundere sanguinem potest. Scio quid huic percontationi Vas electionis sinè morâ respondeat. Nosti, ò Fili, prædicationem meam; quare dubiam putasti sententiam meam? Cum autem Catholici duas in Christo naturas inconfusè, incommutabiliter, indivisè, inseparabiliter, uti loquitur Maxentius in libello fidei, confiterentur, tantum abest, ut dicentes, unum è Trinitate passum, nec addentes secundum carnem, ipsam Verbi divini essentiam in seipsâ passam asseruerint, ut suspicari hoc, inquit cap. 16. *malitiæ potius quàm cautelæ sit.* Etenim Catholici non asseriebant, unum è Trinitate passum, ut humanitatem ab eodem secluderent, sed unum è Trinitate incarnatum, eundem postea passum prædicabant. Sanctus Proclus apud Maxentium citato loco, ait: *Si autem quod incarnatum est, crucifixum est, Pater autem & Spiritus non est crucifixus, unus ergo de Trinitate est crucifixus.* In Symbolo Nicæno dicitur unigenitus Filius Dei de cœlis descendisse: *Et incarnatus est, & homo factus, passus est.* At Augustinus laudato superius capite lib. 1. contra Maximinum ait: *Unigenitum verò Filium Dei crucifixum & sepultum, omnes etiam in Symbolo confitemur; ubi vocem incarnatum omittit, quam tamen om-*

nes licet tacitam, subintelligimus. Theodorus Mopsuestenus ac Nestorius duas in Christo personas adstruentes, dicebant eum qui passus est, fuisse alterum à Filio Dei, qui non est passus. Hæc Theodori verba ex ejusdem libro ad Catechumenos recitantur in Collat. 5. Synodi V. & in Constituto Vigiliæ Papæ, utrobique numero XXXVIII. *Quid Veritas separata quidem erat ab eo, qui passus est; nempe inquit Pontifex, quia divinâ naturâ separatâ, ipse per se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem; quam hæreticam sententiam ibidem condemnat.* Ferrandus cap. 10. tradit Theodori errorem illo enuntiato de uno ex Trinitate passo confutari: *Nihil quippè aliud sententia hæc insinuare cognoscitur, nisi ipsum passum esse in carne, qui de Patre Deo natus est, id est, Christum, ne putetur homo purus tolerasse passionis injurias.* Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit: *Non est quarta persona, qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis &c.*

Idem toto cap. 17. probat B. Virginem esse verè ac propriè Dei genitricem, quod erat alterum capitulum prioris ac principali de Christo uno ex Trinitate consentaneum ac consequens, quod utrumque adversus Nestorianos Catholici propugnabant. Nulla chronologica nota in laudatâ hætenus epistolâ apparet, ex quâ annus, quo scripta fuerit, innotescat. Arbitror tamen exaratam fuisse priusquam anno 535. Joannes II. Apostolico decreto diuturnioribus illis controversiis finem imposuit. Nam neque de propositionibus à summo Pontifice in fidei dogmata adscriptis, Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus veluti de rebus dubiis cum Ferrando consultasset; neque hic rescribens Pontificiam sanctionem, quæ nullum deinceps dubitationi locum dabat, silentio prætermisisset.

C A P U T X.

Imperator Justinianus thesim de uno ex Trinitate per Legatos Joanni II. Pontifici approbandam proponit. Acœmetarum Legati contradicunt. Imperator thesim laudatam edito asserendam inculcat. Joannes Pontifex editum ac famosam propositionem Synodali sententiâ confirmat. Acœmetarum Legatos communionē Ecclesiasticâ privat. Justinianus thesim de uno ex Trinitate Codici juris inserit. De Epistolis Joannis Papæ, & Epiphaniæ Patriarchæ ibidem insertis, quædam subnotantur. Sanctus Agapetus Papa eandem propositionem confirmat. Varii errores in editis Agapeti, ac Justiniani subsignationibus Epistolarum ex insigni Codice Vaticano emendati. Zelus Justiniani in laudatâ propositione defendendâ. Eam approbat Vigilius Papa in Constituto. Synodus V. Monachorum Scytharum capitula in fidei canones refert.

Justinianus anno 527. Kalendis Aprilis à Justino Augusto collega imperii creatus, quartò postea mense, ipsis Kalendis Augusti seniori Imperatore demortuo, Romanum imperium solus deinceps administravit. Jam controversia de uno ex Trinitate deferbuerat, ac quæ olim Monachorum Scytharum sententia fuerat, omnium ferè animos occupaverat, paucis quibusdam eisdem refragantibus, quos inter præcipui habebantur Monachi Acœmetæ. Justinianus, qui tot ad Hormisdam pro famosâ propositione toties mihi memoratâ, Epistolas nequicquam scripserat, omni conatu ejusdem definitionem apud Apostolicam Sedem promoturus, insignem ob eam rem legationem ad Joannem II. cognomento

Mercurium destinavit. Legati fuerunt Hypatius Ephesinæ Ecclesiæ Metropolitæ, & Demetrius Episcopus Casareæ, quos cum literis Romam ad Pontificem misit. Initium Epistolæ est: *Reddentes honorem &c.* Totus in eâ Epistolâ laudatæ thesi inculcandæ incumbit: *Recusantes*, inquit, *Dominum nostrum Jesum Christum unigenitum filium Dei & Dominum nostrum fateri unum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis*, videntur Nestorii malam sequi doctrinam, secundum gratiam dicentis unum Filium Dei, & alium dicentis Dei Verbum, & alium Christum. Addit, *omnes Sacerdotes sanctæ Catholice & Apostolicæ Ecclesiæ, & reverendissimos Archimandritas &c.* uno consensu confiteri Verbum ex B. Virgine natum, & hominem factum, & crucifixum, unum esse sanctæ, & consubstantialis Trinitatis &c. cujus duas in unâ hypostasi naturas profitetur; Ideò, inquit, & sanctam & gloriosam virginem Mariam propriè & verè Dei matrem esse dicimus. Denique ait se quatuor Oecumenicas Synodos venerari; rogatque, ut proposita capitula defendentes in communione habeat, ab eadem verò iisdem adversantes, removeat. In vetusto Codice Vaticano num. 4961. pag. 46. Epistola dicitur: *Data VIII. Iduum Juniarum, Constantinopoli, Justiniano perpetuo Augusto III. Consule*, id est, anno 533. Extat ejusdem ferè exempli Epistola Justiniani ad Epiphanium Patriarcham, in quâ utraque propositio iisdem periodis circumtexta legitur; ac laudatis tribus Synodis generalibus, hæc scribuntur: *Calchedonense verò sanctum Concilium magni Procli ad Armenios scriptam Epistolam*, quod oporteat confiteri *D. N. Jesum Christum filium Dei & Deum nostrum unum sanctæ Trinitatis*, per propriam relationem suscepit, & confirmavit. Signatur *data VII. Kal. Aprilis Justiniano Augusto III. Consule*. Cum verò in hac ad Epiphanium Epistolâ appelletur altera prius missa ad Joannem Pontificem, ad quem, inquit, *similia perscripsimus*, utri error in notâ chronologicâ sublit, aliis disquirendum dimitto.

Accemetæ Monachi decretæ Legationis certiores facti, duos è syncellitis Cyrum ac Eulogium Romam statim legaverunt, ut apud Apostolicam Sedem Legatorum Justiniani operam interverterent, neve permitterent thesim illam approbari, quam Hormisdas tot dudum literis rogatus, Apostolicâ auctoritate consecrare constantissimè recusaverat. Auctor Chronici Alexandrini narrat Justinianum die 20. Novembris Indictione XII. quæ inierat Kal. Septembris anno 533. edictum de fide publicasse, quod Romam, inquit, misit, & Hierosolymam, & Antiochiam, &c. quod ibidem etiam recitat. In eo autem Nestorii & Eutychetis hæreses condemnantur, atque ex Henotico Zenonis hæc exscripta leguntur: *Trinitas enim mansit Trinitas, etiam incarnato uno ex Trinitate Deo Verbo*. Item damnantur, qui negant propriè & secundum veritatem sanctam & gloriosam Mariam esse Deiparam, hoc est, Dei matrem: & qui non consentunt Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum, & hominem factum, & crucifixum, unum esse ex consubstantiali Trinitate. Hoc edictum initio lib. 1. Cod. tit. de summa Trinit. edit. Contii, signatur: *Datum Idibus Martii C-P. Justiniano perpetuo Aug. III. Cons.* Anno 533. Num hæc subsignatio ficta? an in octavum mensem dilata edicti publicatio? De hoc edicto idem postea Justinianus ad Agapetum Papam scripsit: *An- tæ tempus in hac regia urbe nostrâ quorundam de causâ fidelis exitit morbofa cont. nio; quam nos congruè re-*

spuentes, interposito edicto repressimus. Cum Legati Justiniani Romam advenissent, literas Imperatoris Joanni Papæ tradiderunt; quem etiam postea publicati à Principe edicti certiores facientes, ejusdem confirmationem impetrarunt, ut ex Epistolâ Pontificis ad eundem Justinianum perspicuè intelligimus. Etenim idem scribit, se honorificè excepisse Demetrium ac Hypatium legatos imperiales apices deferentes: *Quorum etiam*, inquit, *relatione comperimus*, quod fidelibus populis proposuisset edictum amore fidei pro submovendâ hæreticorum contentione, secundum Apostolicam doctrinam fratrum & Coepiscoporum nostrorum interveniente consensu: quod quia Apostolica doctrina convenit, nostrâ auctoritate confirmamus. Deinde laudans Justinianum, qui Nestorii ac Eutychetis, & omnium hæreticorum impietatem damnaret, ac veram fidem à Romanis Præsulibus hætenus prædicatam, ac custoditam amplexaretur, Cyrum ac collegas Accemetas Monachos contrarias opiniones asserentes minimè in nostrâ, inquit, *communione recepinus*, & ab omni Ecclesiâ Catholica esse jussimus alienos: nisi errore damnato, doctrinam nostram quantocyus sequi habitâ regulari professione, signaverint. Data dicitur Epistola VIII. Kal. Aprilis, Justiniano IV. & Paulino Cos. nempe anno 534. Alteram quoque Epistolam Pontifex misit ad Senatores, quorum aliqui, uti Opilio, Cassiodorus vulgò Senator, & Clementinus consulatu ordinario functi fuerant. Initio verò literarum ait: *Postquam Epistolæ vel dogmatis tenorem cuncta Ecclesia, hoc est, Sacerdotum Senatus, & populi probavit assensus*. Ex quo rectè scribunt, bina ibidem dogmata confirmata, in coactâ prius à Joanne Synodo comprobata fuisse; quod testatur etiam Justinianus in Epistolâ ad Agapetum, ut proximè ostendo. Deinde significat Senatoribus, tres hæc sibi quæstiones definiendas, fuisse à Justiniano propositas: *Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus Personis sanctæ Trinitatis sancta persona. An Deus Christus carne pertulerit, impassibili Deitate. An propriè & veraciter mater Domini Dei nostri Maria semper virgo debeat appellari*. Tum Pontifex brevi ac dilucidâ assertionem tres illas quæstiones tot annis inter Catholicos, ac diverso cum hæreticis sensu, controversas, abs se in Synodo decisas significat, definiendo: *Unum ex sanctâ Trinitate Christum esse: Præterea: Deum carne passum; Denique B. Virginem propriè & veraciter Dei genitricem ab hominibus Catholicis rectè confiteri*. Singulas autem definitiones appellatis ex libris S. Augustini testimoniis confirmat, hocce elogio præmisso: *Sanctus Augustinus, cujus doctrinam secundum præcessorum meorum statuta, Romana sequitur, & servat Ecclesia*. Quod verò illa prior quæstio erat aliarum fons & origo, ejusdem solius iterum definitionem inculcans, ait; *Atque igitur Christum Dominum nostrum UNUM esse, ut sæpè diximus, SANCTÆ TRINITATIS ex duabus naturis cognoscendum &c.* Monachi Scythæ palam accusabant tanquam Nestorianos, qui laudatæ propositioni refragabantur, quamvis eam quoque hæresim falsò iis impingerent, qui Christum unam sanctæ Trinitatis personam fatebantur, nomine personæ non secundum dignitatem & auctoritatem, sed secundum unicam duarum naturarum subsistentiam & hypostasim intellecto. At Joannes Pontifex Scythis quod Accemetas attinet, causam adjudicans, ait: *Accemetas verò, qui se Monachos dicunt, qui Nestoriani evidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesia*. Horum etiam

etiam testis & quidem oculatus, venit Liberatus Diaconus Carthaginensis, qui Reparati Archiepiscopi apud Apostolicam sedem Legatum egit. Is enim cap. 20. Breviarii scribit Justinianum Hypatium ac Demetrium Episcopos Romam Legatos ad Joannem Pontificem misisse, ut consulerent Sedem Apostolicam contra Legatos Acumicorum Cyrum & Eulogium negantes esse confitendum beatam Mariam verè & propriè Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum, & carne passum. Sed Papa Joannes, nobis ibi positis, hoc confitendum Epistolâ suâ firmavit, & Imperatori direxit. Hæc ille.

Justinianus ubi ex acceptis Joannis Pontificis literis intellexit, utramque propositionem in fidei dogmata Apostolicæ Sedis judicio transcriptam fuisse, hoc ipso anno 534. die 29. Maii Codicem novis legibus ac constitutionibus auctum, iterum publicans, eidem sub titulo de summâ Trinitate & fide Catholica, scriptam abs se ad Epiphanium Patriarcham Epistolam publicæ vim legis perpetuò habituram, inseruit. Hanc Græcè contextam publicavit Contius in editione Codicis memorati; Latine redditam, recitat Card. Baronius in magnis Annalibus ad annum 533. Nec hac de re finit nos dubitare Facundus Episcopus Hermianensis, qui in Opere de tribus Capitulis ipsimet Imperatori Justiniano nuncupato, lib. 2. cap. 2. scribit: *Titulus autem, sub quo continetur, iste est: De summâ Trinitate &c.* Imp. Justinianus, Augustus, Epiphanio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo regiæ urbis hujus &c. Scire volentes tuam Sanctitatem &c. Eadem verò sancta Calchedonensis Synodus, & Magni Procli ad Armenios scriptam Epistolam de eo, quod oportet dicere, Dominum Jesum Christum Filium Dei, & Deum nostrum, unum sanctæ Trinitatis per suam relationem suscepit, & confirmavit &c. *Hæc in confirmationem prædictæ allocutionis ex lege vestra protulisse sufficiat.* Quidam negant memoratas Justiniani literas ad Joannem II. cum hujus rescripto esse legitimas, cum in antiquis etiam exemplaribus MSS. Codicis Justiniani non reperiantur. Horum opinionem doctè refellit Baronius ad Annum 534. Attamen in antiquis Codicibus Palatinis in Bibliothecam Vaticanam translatis, num. 757. 758. 759. 760. 761. 762. leguntur laudatæ literæ Justiniani, & Joannis Papæ Imperatoris Epistolam approbantis. Cum ejusdem ferè exempli sit utraque Epistola ad Joannem Pontificem, & Epiphanium Patriarcham, Justinianus priorem quoque Codici eo forsan consilio inserendam decrevit, quod sententia de Christo uno ex Trinitate, & altera de B. Virgine verè ac propriè Dei genitrice, additâ tam expressâ Apostolicæ Sedis approbatione, recipiebant robur invictum. At Græci iniquiori semper animo contra Latinos, omisâ Epistolâ ad Romanum Pontificem, alteram ad Epiphanium solummodo in Codice retinuerunt. Quod verò famosa propositio omnium aures suavius æquè ac religiosius personaret, Justinianus eandem hymno abs se composito, inseruit: quem & Ecclesiis decantandum tradidit, uti scribit in Chronico Theophanes. Eruuditissimus Jacobus Goar in notis observat, etiamnum ineunte Missæ sacrificio, à Græcis illum rhythmum hisce periodis expressum, cani: *Unigenitus Filius & Verbum Dei &c. homo factus, & Deus noster cruci affixus, morte mortem concilians, unus sanctæ Trinitatis (Græcè εις τὴν ἀγίαν Τριάδα) qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur nunc & semper, & in sæcula sæculorum.*

Anno proximo 535. mense Aprili defuncto Joanne Pontifice, Agapetus eidem successus fuit, quocum egit Theodahatus Rex Gothorum, ut ad Imperatorem, pacis iniquis etiam conditionibus impetrandæ gratiâ, transmitteret. Nam Justinianus anno superiori, Vandalis devictis, eorumque rege Gelimer capto, Africam feliciter recuperaverat; eodemque victoriæ impetu Siciliâ in potestatem redactâ, exercitum in Italiam missurus dicebatur. Hoc anno die 5. Junii Epiphanius Patriarcha C-P. decessit, & Anthimus Episcopus Trapezuntis Eutychianæ hæreseos clancularius sectator, Theodora Augustæ operâ, Constantinopolitanam Sedem occupavit. Interea Agapetus à Romano Senatu exoratus, pro avertendo ab Italiâ bello, legatione susceptâ, Constantinopolim die 22. Februarii anno 536. pervenit. Ille verò non modò Anthimum ad colloquium, sed ne in conspectum quidem venire permisit; imò invasâ Sede dejectum, Catholicâ communione privavit, Mennâ eidem substituto. Extat in Bibliothecâ Vaticanâ numero 4961. codex insignis, quem Marcellus II. Pontifex Maximus, cum Eugubinam antea Ecclesiam administraret, à religiosis viris Monasterii Sancti Crucis fontis Avellanæ acceptum, Vaticanæ Bibliothecæ donavit. In eo Epistolæ 243. Pontificum Romanorum à Siricio usque ad Vigilium, ac quorundam etiam Imperatorum, Præfectorum Urbis, ac Præsidum, unâ cum gestis plerisque Ecclesiasticis leguntur, quæ omnia præclarissima prioris ætatis monumenta in suos Annales à Cardinali Baronio relata, pretium iisdem si quæ alia, maximum addidere. Ex hoc Codice quædam, quæ ad nostrum argumentum faciunt, recitabo, ut errores, qui tum in Annalibus, tum etiam apud editores Conciliorum extant, emendem. In eo ergo Codice pag. 45. à tergo col. 1. legitur: *Exemplar libelli Mennæ Presbyteri ac Xenodochi, qui factus est Episcopus Constantinopolitanus sub die III. Idus Martias, iterum post consulatum Paulini junioris V.C. nempe anno 536. quem ob nullum creatum in Occidente Consulem, à Paulino anni 534. Consule in Fastis Latini designarunt, ut patet ex auctario Consulari Canonis Paschalis Victorii Aquitani.* Porro dies 13. Martii anno 536. fuit Feria quinta, ex quo colligimus Græcos Episcopos solitos fuisse consecrari aliis etiam extrâ Dominicam diebus; quod ipsum in Epiphanii etiam ordinatione cap. 8. observavimus. Mennas ab ipsomet Sancto Agapeto Papâ ordinatus fuit.

In magnis Annalibus & apud editores Conciliorum, Justiniani, & Agapeti Epistolæ leguntur cum appositâ notâ chronologicâ erroneâ, quam uti & alia quædam ex laudato Codice Vaticano correctâ produco. Justinianus Epistolam misit ad Agapetum, cuius initium est: *Antè tempus in hac regiâ Urbe &c.* Narrat se edictum videlicet contra Accemetarum ac sectatorum errorem, itemque Nestorianos ac Eutychianos publicasse, ejusque tenorem Epistolæ abs se per Hypatium ac Demetrium ad Joannem Papam missæ, inseruisse: *Quam, inquit, pro integritate fidei memoratus prædecessor vester libenti gratulatione suscipiens, suo ac totius Ecclesiæ Romanæ firmavit assensu.* Quare in Synodo Joannes Papa tria memorata Capitula de Christo uno ex Trinitate: de Deo Verbo in carne passo, impassibili Deitate; & de beatâ Virgine verè & propriè Dei genitrice, approbavit. Rogat Agapetum ut Epistolæ insertas suas ad Joannem literas Apostolicâ iterum auctoritate confirmet, iisque recitatis, concludit: *Quamobrem*

maorem petimus sanctitatem vestram, ut memoratam Epistolam vestram auctoritate firmetis, & Cyrum, vel sequaces ejus, à communione habeatis alienos, donec statutis Sanctitatis vestre obtemperent &c. Data pridie Iduum Martiarum Constantinopoli, post consulatum Belisarii V. C. nempe anno 536. Hæc planè nota Consularis in laudato Codice Vaticano legitur. In magnis Annalibus ad annum 535. & apud Binium tom. 2. Conc. pag. 417. ac Labbeum Tom. IV. Conc. p. 1790. dicitur: *Data pridie Iduum Martiarum C-P. Flavio Belisario V. C. Consule; id est anno 535. quo mense Agapetus nondum erat Pontifex; nam ejus ordinatio in Januarium exeuntem retrahenda foret, ut Imperator ex Thraciâ ad eundem scribere potuisset, cum tamen Agapetus primæ ad se à Justiniano missæ epistolæ responderit Idibus Octobris A. 535. ut patet ex epistolâ 4. ejusdem, sub exordio: Licet de Sacerdotii mei primitiis &c.* Hinc perperam in titulo dicitur *epistola missa ab Imp. Justiniano more majorum ad Pontificem Romanum recens electum cum professione fidei; siquidem jam antè annum Agapetus Romæ federat Pontifex, aliasque ad eundem literas Imperator miserat.*

Idem Justinianus tertio à memoratâ Epistolâ die, professionem fidei abs se signatam, ad Agapetum destinavit. In laudato Codice pag. 45. col. 1. grandioribus literis legitur: *Exemplar piissimi D. N. Justiniani Imperatoris, quem dedit Agapito Constantinopoli de Fide; & incipit: Prima salus rectæ fidei &c.* Labbeus loco cit. pag. 1790. undecim prioribus libelli versibus recitatis, addit: *&c. ut supra post Epistolam Bonifacii II. pag. 1686.* quo tamen loco ait, à callido veteratore eum libellum confictum. In Annalibus Cardinalis Baronii ad annum 535. dicitur ea professio fidei esse illa ipsa, quam Hormisdas per Legatos Constantinopolim missos, tradidit iis, qui communionem cum Apostolicâ Sede expetebant. Errorem corrigo ex laudato Codice, in quo libellus ibidem recitatus, idem omnino est cum relato à Binio pag. 670. & Labbeo pag. 1801. Professio fidei ab Hormisdâ imperata, legitur annexa Epist. 51. Hormisdæ ad Episcopos Hispaniæ, & antea epist. 9. ad Joannem Nicopolitanum. Hæc autem prioribus quidam versibus similis est libello à Justiniano oblato, sed postea hoc ipso est brevior, ac tota in anathematizandis hæreticis eorumque fautoribus, consistit; cum tamen in libello Justiniani Catholica doctrina contra Nestorium & Eutychem plenè exponatur. Hic libellus Justiniani in Cod. Vaticano signatur: *Dat. XVII. Kal. Aprilium P. C. (id est; post consulatum) Belisarii V. C.* In prioribus editionibus legebatur: *Flavio Belisario V. C. Consule, quem errorem Binus ac Labbeus expunxerunt, apud quos pro XVIII. Kal. reponendum est XVII. Kal. Aprilis, anno vulgaris Epochæ 536.*

Agapetus Justiniani Epistolam cum insertis literis ad Joannem II. Pontificem, rescripto ad eundem Principem approbavit. Initium Epistolæ Agapeti est: *Gratulamur, venerabilis Imperator &c.* Significat Justiniano expositionem fidei ab illo per Legatos ad decessorem Joannem missam, & ab eodem Præsule roboratam, se quoque & laudare, & amplecti, addens: *Non quia Laicis auctoritatem prædicationis admittimus, sed quia studium fidei vestre Patrum nostrorum regulis conveniens confirmamus, atque roboramus.* Et postea quoslibet eidem professioni fidei præsentis definitione iterum confirmatæ, repugnantes, sanctæ communionis extraneos declarat. Deinde ait: *Vnde*

& Cyrum ejusque sequaces jam antè pro hac insaniâ ab Ecclesiâ Catholicâ communione suspensos, nisi resipiscant, nullatenus patimur eos sacræ communioni restitui. Insaniam vocat Acœmetarum obstinatam perviciam, quâ contrâ definitionem à Joanne II. emanatam, negabant Christum unum esse ex Trinitate. Tum inserit Epistolam Imperatoris ad Joannem II. & denique concludit: *Et huic Fidei quisquis contradicere præsumperit, à Catholicâ communione se noverit alienum.* Data XV. Kal. Aprilis, Constantinopoli, post Consulatum Belisarii V. C. Hoc caractere Consulari in laudato Codice designatur annus 536. Apud editores Conciliorum gravi hallucinatione scriptum est: *Datum XV. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Flavio Belisario V. C. Consule:* non observantes Agapetum die 18. Martii anno 535. quo Belisarius Consulatum gessit, neutiquam fuisse Constantinopoli, quâ in Urbe disertè signatur data Epistola Agapeti. Hic verò sanctissimus Pontifex paulò post dum reditum in Italiam pararet, vitam cum pontificatu in eadem regiâ Urbe reliquit. Mense sequenti Mennas novus Patriarcha præsentibus Episcopis Italiæ, qui fuerant in comitatu Sancti Agapeti, Synodum celebravit, in quâ Anthimus, Severus ex Antiochenâ Ecclesiâ profugus, alique Acephali damnati sunt, quos etiam Justinianus mense Augusto publico edicto proscripsit, in cujus fine pacem reipublicæ precatur: *quam, inquit, magnus Deus & Salvator noster Jesus Christus UNUS TRINITATIS, unigenitus Dei Filius prædicat, ac donat.* Ita illam propositionem tot antea annis inter Catholicos vehementissimâ animorum contentione ac multiplici opinionum dissensione disputatam, semel tandem & iterum ab Apostolicâ Sede intrâ biennium in fidei dogmata semet auctore transcriptam, suis contrâ hæreticos edictis inseruit.

Hinc factum est ut non tantum Catholici, verum etiam hæretici, Justiniani sive gratiam sibi conciliaturi, sermonem cum eodem de uno ex Trinitate carne passo, instituerent; sive adversarios apud eundem in discrimen vocaturi, eosdem laudatam thesim negare criminarentur. Facundus Episcopus Hermianensis in Africâ libros pro tribus Capitulis ipsimet Justiniano nuncupatos, odiosum Principi, ac sibi invidiosum opus, scribere aggressus, nil aptius non dicam ad Imperatoris gratiam captandam, sed ad iram mitigandam, procemii loco se præfari posse putavit, quàm initio ducto ab illâ propositione, pro cujus confirmatione ab Apostolicâ Sede impetrandâ idem Imperator tot ad Hormisdam literas scripserat, dein insignem ad Joannem II. legationem miserat, ac denique coram præsentem Sancto Agapeto ipsemet egerat. Etenim Facundus cum initio statim libri primi prænotasset Nestorianos atque Eutychanos, contrariis quidam invicem erroribus, sed pari tamen impietate, mysterium Incarnationis Dominicæ oppugnare, decimo planè versu ait: *Quid salubrius, vel quid evidentius adversus utramque heresim dici potuit, quàm quod ipse confessus es, unum de Trinitate pro nobis crucifixum? Quam postea Catholicam sententiam validis argumentis, ac luculentis sacrarum literarum testimoniis confirmat.* Cum idem Justinianus Constantinopoli Collationem Catholicos inter & Severianos Episcopos indixisset, primas illorum partes egit Hypatius Ephesiorum Metropolitæ, qui, uti prænaravi, à Justiniano ad Joannem II. Pontificem Legatus, memoratæ thesæ de Christo uno ex Trinitate approbationem ab Apo-

Aposto-

Apostolica Sede impetraverat. Cum verò altera die Collationis Episcopi Acephali acrius à Catholicis premerentur, ad insidias versi, calumniam apud Principem Catholicis per emissarium secretò intenderunt, *tanquam non confitentibus Deum passum carne, vel unum eum esse de sancta Trinitate.* Accusata apud Principes innocentia, in lubrico dubioque loco versatur, si per calumniam quispiam ejus fortasse reus criminis denuntietur, quod odit Princeps quàm maximè. Hinc Justinianus eà accusatione permotus, Epiphaniū Patriarcham ac Hypatium ad colloquium admissos, percunctatus est, anne faterentur, *Deum esse, qui carne passus est, atque unum eum esse ex Trinitate?* Tum illi utrumque se credere professi, illatam sibi ab hæreticis calumniam contuderunt. Hæc Collatio recitatur ab editoribus Conciliorum sub Pontificatu Joannis II. quam quidè constat superstitè Epiphaniō Patriarcha peractam fuisse. Hic autem obiit die 5. Junii anno 535.

Verum nec repetita famosæ thesīs per Apostolicam Sedem comprobatio, nec talis tantusve Justiniani Imperatoris in eadem publicis edictis inculcandæ conatus, Monachos Acœmetas ad eandem admittendam adduxerunt. Liberatus Diaconus, qui apud demortuum Agapetum Africanæ Ecclesiæ Legatum egit, in Breviario, quod post mortem Vigilii Papæ, nempe post annum 553. descripsit, cap. 20. cum narrasset propositiones de uno ex Trinitate carne passo, at B. Virgine verè & propriè Dei genitrice, à Joanne Papa approbatas fuisse, ait: *Acujus communione discedentes Romæ quidam Monachi, Acœmicorum Legatos secuti sunt, & usque nunc hanc de Christo confessionem non recipiunt.* Ita ingens controversia de uno ex Trinitate, quæ ex Monasteriis Scythiæ primùm erupit, post diuturniores contentiones, Pontificiis constitutionibus, ac Imperatoriis edictis profligata, in Acœmetarum cellulas tandem redacta, nisi apud schismaticos aut hæreticos postea locum invenit. Etenim Nestoriani duas in Christo personas adstruentes, Christum unum de Trinitate fateri recusabant; ac proinde Acœmetas & Nestorianos esse, & haberi jussit Joannes Pontifex in epist. 3. ad Senatores. Nonnulli etiam Catholici quamvis definitæ thesīs sensum defenderent, iis tamen verbis vano planè scrupulo, uti recusabant. Facundus Hermianensis lib. 1. cap. 3. ait: *Sanè tacendum non arbitror, quòd sint etiam Catholici, qui sicut credimus &c. superflue contrà de verbo contendunt: quia videtur eis, quòd dici non debeat unum de Trinitate pro nobis crucifixum, sed potius unam de Trinitate personam.* Victor Tunnonensis Facundi amicus, ac pœnarum socius, in Chronico ait: *Post consulatum Bassilii V.C. anno X. Libri duodecim Facundi Hermianensis Ecclesiæ Episcopi refulsere.* Est apud Victorem annus vulgaris Epochæ 550. quo nonnulli Catholici verbo tenus memoratam thesīm averfabantur.

Post Agapetum, Silverius summus Pontifex Theodahati Gothorum regis jussione ac minis initio creatus, Cleri postea consensu approbatus, anno altero pontificatus Theodoræ Augustæ irâ in exilium missus, Vigilium excepit. Cum post paucos annos Justinianus Acephalorum insidiis circumventus, edictum contra tria Capitula promulgasset, maxima si quæ unquam aliàs dissidia toto Christiano Orbe eruperunt, cum Episcopi Occidentalis Ecclesiæ publicatam contrà tria Capitula sententiam subscribere recusarent. Hinc Imperator cum Vigilio Pontifice egit, ut Oecumenica Synodus in regiâ Urbe coa-

cta, obortam inter Catholicos controversiam dirimeret. Vigilius diu reluctatus, Imperatoris tandem sententiæ obsequens, Constantinopolim tardiori navigatione consultò usus, transmisit. At Synodus nisi anno postea à Vigilii adventu sexto celebrata est, nempe anno Christianæ Epochæ 553. quo die 4. Maii, Dominicâ, prima Collatio habita fuit. Interim Vigilius, qui Synodo interesse recusabat, die 14. ejusdem mensis celebre Constitutum publicans, suam in eodem sententiam circa tria Capitula declaravit: quod ipsum Constitutum Justiniano Augusto inscripsit. In eo autem laudatâ relatione Synodi Calchedonensis ad Marcianum Principem, ait: *Quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxâ professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum confitendum adstruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis.* Catholicam professionem vocat assertionem de uno ex Trinitate; ac ibi designat Epistolam Justiniani ad Epiphaniū ejusdem Codici tit. de summâ Trinitate insertam, ut superius adnotatum est, cum ibidem ea relatio cum encomio Sancti Procli appelletur.

In hac Synodo controversia de tribus Capitulis prolixius discussa fuit; quò tamen Nestoriana atque Eutychiana paradoxa ac errores multorum adhuc mentibus infixi evellerentur, post octavam Collationem, Patres canones edidere, in quibus non semel illa etiam sententia de Christo uno ex Trinitate tanquam Catholicæ fidei dogma cunctis credenda proponitur. Nam canone IV. damnantur Theodorus ac Nestorius duas in Christo personas asserentes: & si quis non confiteatur *unionem Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuâli, secundum compositionem sive secundum subsistentiam factam esse, sicut sancti Patres docuerunt, & ideo unam ejus substantiam compositam, qui est Dominus noster Jesus Christus UNUS DE SANCTA TRINITATE, talis anathema sit.* In quo canone bina Monachorum Scytharum Capitula Synodali sententiâ confirmata sunt, videlicet de Christo uno ex Trinitate, necnon de Christo composito: de quo altero ibidem legitur: *Sancta Dei Ecclesia utriusque, Nestorii atque Eutychetis, perfidiæ impietatem reiiciens unionem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quòd est secundum subsistentiam: Unitio enim per compositionem in mysterio Christi non solum inconfuse ea, quæ convenerunt, conservat, sed nec divisionem suscipit.* Rursus in canone V. *Nec enim adiectionem personæ suscepit sancta Trinitas & incarnato uno de sancta Trinitate Deo verbo.* Quæ verba in Henotico Zenonis, & in laudato superius Justiniani edicto continentur. In canone VI. damnantur negantes B. Virginem verè & propriè Dei genitricem fuisse; quòd tertium erat Monachorum Scytharum capitulum; in quo tamen defendendo nullam Romæ difficultatem passi sunt. Denique canon X. speciatim conditus fuit, ad declarandam de fide Sancti Procli sententiam, ab iisdem Monachis rectè quidè propositam, sed non æquè benè promotam. Canon in hæc verba conceptus est: *Si quis non confitetur Dominum nostrum Jesum Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse verum, & Dominum gloriæ, & unum de sancta Trinitate, talis anathema sit.* Hunc canonem iisdem omninò verbis, uti etiam alios inseruit Justinianus famoso contrà tria Capitula edicto; & ante canones pluriès eandem propositionem repetit, ac Christum Dominum secundum subsistentiam compositum comprobavit: *Et est etiam, inquit, post Incarnationem unus de*

de sanctâ Trinitate, unigenitus Filius Dei D. N. Jesus Christus, compositus ex utraque natura. Compositum autem Christum consistemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. Et post decem versus: Idem ipse D. N. Jesus Christus unus de sanctâ Trinitate, conglorificandus Patri & Spiritui sancto. Nec enim quartæ personæ adjectionem suscepit sancta Trinitas, & incarnato uno de sanctâ Trinitate Deo Verbo. Justinianus hæc edicta doctissimorum Antistitum consilio atque operâ procudebat, quibuscum diu noctuque posthabitis omnibus aliis curis, in divinorum dogmatum investigatione versabatur, uti testatur Eustathius Diaconus C-P. in vitâ sancti Eutychii apud Surium die 6. Aprilis. Hinc S. Agatho Papa in epistolâ ad Imperatores, quæ recitatur Act. IV. Synodi VI. laudans Justinianum, ait: *Et utique ab omnibus gentibus eius religiosa memoria veneratione digna censetur; cujus fidei*

rectitudo per angustissima ejus edicta in toto Orbe diffusa laudatur. Ita celebris propositio tot annorum spatio sub lite inter Catholicos dimissa, à tribus Romanis Pontificibus, & à Synodo V. adprobata, eademque iteratis edictis à Justiniano Imperatore populis inculcata, inter fidei dogmata deinceps recepta fuit solis Nestorianis contra eandem nequicquam mugnantibus. In Synodo Lateranensi proximo sæculo à S. Martino Papa & Martyre contra Monothelitas celebratâ, canone II. legitur: *Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem ipsum unum sancta & consubstantialis & veneranda Trinitatis Deum Verbum è cælo descendisse, & incarnatum ex Spiritu sancto & Maria semper Virgine, & hominem factum, crucifixum carne &c. condemnatus sit.* Hactenus de celebri quondam Controversiâ.

DISSERTATIO II.

APOLOGIA

MONACHORUM SCYTHIÆ

137

Ab Anonymi scrupulis vindicatur.

Atis superiori dissertatione demonstratum arbitror, undè controversia de uno ex Trinitate primum emergerit, quantivse insignium Virorum disputationibus discussa fuerit, priusquam ab Apostolicâ Sede in fidei canones referretur. Sequitur, ut à vetustioris ætatis contentionibus ad excitatas ejusdem effati occasione, nostro tempore accusationes stylum convertam. Nam Heterodoxi variatæ eâ in causâ sententiæ Apostolicam Sedem per calumniam insimulant. Præterea nescio quis Anonymus in quorundam scrupulorum pagellis Henricum Noris ob Monachos Scythas ab Eutychie hæreseos notâ vindicatos, Romani Pontificis in rebus fidei definiendis, infallibilitati obnoxium facere pertentavit, quod ipsum alter vano licet conatu, fuerat antè molitus. Quamvis autem ex descriptâ proximè ejusdem controversiæ historiâ, universa accusatio non tantum infirmata, verum etiam exarmata prorsus, ac contrita appareat, induxi animum Sedis Apostolicæ eâ in causâ infallibilitatem nec à Romanis Pontificibus læsam, nec eandem à Norisio vel minimâ quapiam ratione perstrictam ostendere. Et primum quidem jam satis superque in præmissâ totius controversiæ narratione ita explanatum est, ut nullis planè salebris asperari posse videatur. Hinc prius illud breviori quidem sed solidiori operâ exequar; dein præstitam à Norisio iisdem Monachis Scythis advocacy, ab objectis à quopiam Anonymo scrupulis vindicabo.

CAPUT I.

Felici III. ac Hormisdæ de thesi: Unus è Trinitate passus est, sententiæ referuntur. Ecclesia aliquas propositiones, imò & verba equivoca in diverso sensu modò approbavit, modò rejecit. Propositio: Una natura Dei Verbi incarnata, in sensu Eutychieanorum damnata: in sensu S. Cyrilli approbata. Synodus V. ac Justinianus in edicto contra tria Capitula, duplicem illum sensum disertè distinguunt. Nulla inter Hormisdam, & Joannem II. contradictio circa thesim: Unus è Trinitate passus est. Ecclesia Capitula Theodori Mopsuestiensis in sensu ab auctore intento damnavit. Professio fidei Vitalis Apollinaristæ ob diversos sensus prius probata, dein damnata à S. Damaso Papa. Cyrillus in sensu Catholico illam accipiens, Vitalem inter Catholicos Episcopos haud rectè recensuit. Pelagiani propositionum equivocarum callidissimi inventores. Varii errores Auctoris Prodrömi Velitaris circa propositionem: Unus è Trinitate &c. à Monachis Scythis defensam, refelluntur.

Cetera inter argumenta, quibus Heterodoxi Apostolicæ Romanæ Sedis infallibile in controversiis fidei definiendis judicium oppugnant, va-

lidissimum illud arbitrantur, quod gesta in celebri quæstione, *de uno ex Trinitate carne passo*, suppeditare videntur. Cum enim Hormisdas Monachos Scythas eam propositionem defendentes, tanquam procacis verborum novitatis assertores acerrimis literis perstrinxisset: & ex adverso Joannes II. eam thesim & à sanctis Patribus usurpatam, & Catholicæ fidei conformem postea declaraverit, haud mediocri solertiâ, & non vulgari studio ac artificio opus esse putant, ad ostendendum, uti loquitur Forbesius lib. 3. Instruct. Historico-Theologicarum cap. 16. *non pugnare inter se adversis frontibus ista duorum Pontificum cathedralia responsa.* Verum hæc per calumniam malitiamque objici, ex præmissâ totius causæ descriptione, intelligimus. In primis epistola Hormisdæ, in quâ vim faciunt quàm maximam, est privatum Pontificis rescriptum, non ut illi dicunt, *cathedrale responsum*, hoc enim à Pontifice præviâ privati consilii consultatione depromitur. At Hormisdas nunquam eam controversiam in examen vocavit, quod suorum prius Legatorum adventum expectabat. In eâ verò epistolâ nec verbum quidem de illâ propositione facit, sed Monachorum in semel susceptâ sententiâ defendendâ, impetum, ferociam, malasque artes percellit. Maxentius palàm affirmat notum omnibus esse, *quod Monachis responsum querentibus Romanus Episcopus dare omnino distulerit*, ut Dissert. 1. cap. 8. adnotavi. Et sanè cum postea Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus eâ de propositione Ferrandum per literas consuluerit, palàm fit, nihil de eadem Hormisdam antea definivisse. Idem Ferrandus Diaconus nihil antè Joannem II. à Romanâ Ecclesiâ eâ in causâ definitum fuisse testatur in literis ad Severum Scholasticum, quod ipsum ex tot laudatis Justiniani epistolis confirmatur. Hormisdas vocum novitatem exprobravit, quod insueta esset apud Latinos ea loquendi formula, ut prolixè præmonstratum est.

His tamen obstare videtur, quod Hormisdas epist. 79. ad Imperatorem Justinum argumentum producit, quo probat ex illa thesi: *Christus est unus è Trinitate*, five: *Unus de Trinitate passus est*, inferri tres Deos, aut naturam divinam in seipsâ esse passibilem, uti in proximâ dissertatione historicâ cap. 8. observabam. Imò S. Felix III. Epist. 3. Petrum Fullonem increpans, ait: *At verò tu in Ecclesiâ ausus es dicere, quod unus increatæ atque individue Trinitatis passionem subiit: ac per hoc consubstantiali quoque solve niteris, ac Deum subijcere numero.* Et rursus: *Neque Deorum pluralitatem confirmare pergas dicens, unum sanctæ Trinitatis mortuum esse.* Ex his damnata videtur laudata propositio: *Unus è Trinitate passus est.*

Henricus Noris in Vindiciis Augustinianis cap. 3. §. 2. propositæ difficultati hisce planè verbis respondet: *Rursus sciendum est, aliquas propositiones equivocas modò ab Ecclesiâ reiici, modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. Hist. Pelagianæ cap. 20. de illâ propositione:*

sitione: Unus è Trinitate passus est, quam Hormisdas rejecit; at Ioannes II. Vigilius, ac Synodus V. uti Catholicam definiuerunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in naturâ divinâ passum diceretur. Quæ de eodem argumento differens prædocuerat Christianus Lupus insignis Doctor Lovanienfis in notis ad Canonem X. Synodi V. pag. 697. & antea Cardinalis Baronius ad annum 533. scripserat, nunquam eam sententiam ab Hormisdâ fuisse rejectam tanquam hæreticam, sed proscriptam ut novam atque suspectam, ne sub eâ Eutychianorum fraudes occultarentur. Cæterum Bruno Neusser in prodromo Velitari par. 1. cap. 3. Norisii sententiam irriori stylo configens, ac passim rhetoricatus, clamat: *Error est, isque capitalis, & hæresis perniciosissima, quæ vivam fidei regulam evertit.* Imò, ò bone, Ecclesia non modò propositiones æquivocas, verum etiam verba pariter æquivoca juxta varios sensus accepta, nunc probavit, nunc improbat. Egregiè S. Hilarius lib. 2. de Trinitate ait: *De intelligentiâ enim hæresis, non de scripturâ est; & sensus, non sermo fit crimen.* Quod exemplo comprobans: *Malè, inquit, intelligitur Homousion. Quid ad me benè intelligentem? Malè Homousion Samosatenus confessus est; sed nunquid melius Arianus negaverunt? Octoginta Episcopi olim respuerunt: sed trecenti octodecim nuper receperunt.* Illi enim in Synodo Antiochenâ vocem *Homousion* in sensu Pauli Samosateni rejecerunt, quam in sensu Catholico Nicæna Synodus consecravit. Latina Ecclesia vocem *hypostasis* diutius averfata est, quam Græci Patres tanquam Catholici dogmatis contra Sabellium expressivam invexerant. Nomen *Christiparæ* antè Nestorii hæresim nullâ latentis erroris labe suspectum erat, quod tamen in sensu hæretico Synodus V. canone VI. proscripsit, *tanquam si Christus Deus non esset*, ut ibidem exponitur.

Plurimæ autem produci possent propositiones æquivocæ, quæ juxta unum sensum damnatæ sunt, juxta alterum verò ab Ecclesiâ approbatæ. Paucas easque insigniores laudabo. Celebris fuit Cyrilli propositio à S. Athanasio antè tradita: *Una natura Dei Verbi incarnata.* Hanc S. Cyrillus laudat in epistolis ad Eulogium, ac Successum Diocæsariensem in Isauriâ Episcopum, in libro ad Reginas, & alibi. Eutychiani præcipuum hæreseos fundamentum in memorato S. Cyrilli asserto collocarunt, ad quod à Catholicis oppugnati, velut ad arcem & propugnaculum confugiebant. Dioscorus in Act. I. Synodi Calchedonensis, Eutychetis errorem sustinens dixit: *Ego autem testimonia habeo sanctorum Patrum Athanasii, Gregorii, & Cyrilli in multis locis, quia nō oportet dicere post adunationem duas naturas, sed unam naturam Dei Verbi incarnatam.* Felix III. Pontifex in Epist. 3. errores Petri Fullonis refellens, ait: *Unam naturam Verbi Dei incarnatam, corpusque Domini sinè animâ & mente, Apollinaris hæresim roborat.* Hinc Orientales Episcopi Cyrillo Apollinaris hæreseos notam inurebant, hæc eodem ad Successum scribente: *Quia verò omnes Orientales putant nos Orthodoxos Apollinarij opiniones sequi &c.* Cæterum Cyrillus in laudatâ ad Successum epistolâ congruum ejus propositionis sensum exponens, ait: *Si enim dicentes unam naturam Verbi tenuissemus, non adicientes: Incarnatam, &c. ubi unius in Christo naturæ se assertorem videri potuisse fateatur, nisi addendo incarnatam, alteram se pariter naturam Verbi Dei naturæ hypostaticè conjunctam asserere demonstrasset.* Verbi enim natura erat ab æterno: sed non erat ab æterno incarnata, sed quo tan-

tum tempore humana natura in unitatem suppositi à Verbo suscepta fuit; ut palàm ea propositio duas in Christo naturas exprimat, & non unicam, uti Eutychiani pessimè interpretabantur. Hanc Cyrilli expositionem laudans Joannes Patriarcha Antiochenus in epistolâ ad Theodoretum, quæ num. 86. tom. 1. Variar. Epist. à V. C. Lupo editarum, legitur, ait: *Expulsus est enim clarè ab epistolâ ille adulterinus sensus unius naturæ, imò potius languor; & confessa quidè est differentiam naturarum.* Itaque ea propositio in sensu Dioscori & Eutychianorum est hæretica: at juxta S. Cyrilli interpretationem est Catholica. Utrumque sensum disertè distinguit Synodus V. can. VIII. *Si quis &c. unam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, non sic eam excipit, sicut Patres docuerunt, quod ex divinâ naturâ & humanâ, unitione secundum subsistentiam factâ, unus Christus effectus est, sed ex talibus vocibus unam naturam, sive substantiam Deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit.* Eandem thesim juxta duplicem intelligentiam ad omnem æquivocationem tollendam, Canon considerat. Illam S. Flavianus inseruit professioni fidei ad Imperatorem Theodosium transmissæ, & legitur cap. 5. in præmissis Synodo Calchedonensi, & hæc ipsa Synodus Act. I. eandem professionem sibi lectam, approbavit. Eutychiani tamen ab Orthodoxis convicti, eò tandem devenère, ut affirmarent, ex Deo Verbo & naturâ humanâ unitis, tertiam naturam resultasse, uti fit in homine, qui reapse est una natura completa ex duabus partialibus naturis, animâ nempe & corpore composita. Juxta hunc hæreticum sensum Eutychiani famosam illam S. Cyrilli propositionem, velut i sectæ teseram, jactabant, quos validè confutat S. Anastasius Sinaita in libro, cui titulus, *Via Dux* cap. 23. quod inscribitur: *Contrà Severianos, alia explicatio & solutio dicti illius: Unam divini Verbi naturam esse incarnatam.* Hoc Cyrilli effatum suo contrà tria Capitula edicto Justinianus inseruit: *Et hoc*, inquit, *quod dictum est ab ipso: Unam naturam Dei Verbi incarnatam suscipientes &c.* ubi sensum etiam hæreticum disertè ex eodem Cyrillo explodit. Eandem thesim S. Martinus Papa, & Martyr approbavit in Synodo Lateranensi canone V. Ex his patet unam eandemque propositionem iisdem omninò vocibus expressam, in uno sensu ab Ecclesiâ damnari; in alio verò diverso reprobari. Videsis plura apud Petavium lib. 4. de Incarnat. capite 6. & 7. & Thomassinum Dissert. XIX. in Synodos num. 51. ubi ait: *Ambigua est ad utrumlibet, & versatilis textura mera verborum.*

At inquit Neusser num. 6. Ecclesia ubi aliquam propositionem probat tanquam Catholicam, vel damnat uti hæreticam, eam semper in proprio & nativo verborum sensu considerat; cum autem obviis ac propriis propositionis sensus sit tantum unicus, nulla unquam propositio in uno sensu ab Ecclesiâ damnari potuit: eademque in altero tanquam Catholico definiri. Hic Scriptor univocas propositiones cum æquivocis confundit. Ecclesia univocas propositiones, quarum unicus tantum est sensus, probat, si veræ sint; sin verò falsæ, condemnat. At si propositiones sint æquivocæ, ac duplicem sensum patiantur, quorum unus sit Catholicus, alter hæreticus, Ecclesia easdem in sensu recto adprobat, & in falso proscribit. Facundus Hermianensis lib. 10. de tribus Capitulis cap. 4. ait: *Nam & multa sicut sentimus, eloquimur: & multa non sicut à nobis proferuntur, ita suscipiuntur ab aliis.* Propositio illa Cyrilli ab Apollinario antea enunciata fuerat, erat-

que diversorum sensuum capax, quorum alter Apollinarii erat hæreticus: alter Cyrilli Catholicus, quos sensus non ipsa verborum textura, sed proferentium intentio faciebat. Primum veluti quid materiale propositionis, alterum veluti formale consideratur. Hinc Synodus V. utrumque sensum distinguens, cum probat quem *Patres docuerunt*; ita ut non ab ipsis tantum verbis verus sensus acceptus fuerit, sed ab intentione Patrum, in qua nulla fuerat æquivocatio. Præterea propositio: *Vnus de Trinitate passus est*, ambigui sensus erat ob vocem *unus*. Hæc vox cum sit prædicatum transcendens, juxta propriam, obviā, ac nativam significationem potest convenire tum essentiæ, tum etiam cuilibet personæ divinæ. Jam vero si *Vnus* accipiatur *essentialiter*, uti intelligebatur ab Eutychiānis, memorata propositio est hæretica. Sin autem intelligatur *personaliter*, eadem est Catholica. Vox illa solitariè prolata utpotè transcendens, utriusque ex æquo sensus est capax. At juncta propositioni, unicum tantum sensum formalem subit. Quare cum vox *unus* in laudatā propositione ab Eutychiānis essentialiter perperam intelligeretur, jure eam thesim Felix III. ac Hormisda reprobarunt, quod inde vel pluralitas Deorum inducebatur, vel ipsamet divina natura passibilis in seipsā perperam dicebatur. At in illā propositione vox *Vnus* personaliter, sive pro divinā personā usurpata, Catholicum sensum habet, in quo à Joanne II. approbata fuit. Et sanè Pontifex in Epist. 3. ad Senatores definit: *Vnum ex sanctā Trinitate Christum esse, hoc est, unam de tribus S. Trinitatis personis sanctam esse personam sive substantiam*: Quo altero dicto omnem ab eadem propositione ambiguitatem amovit; significans unum intelligi de personā, non autem de essentiā divinā, quæ sinistra erat Eutychiānorum intelligentia. Cum sexaginta capitula ex libris Theodori Mopsuestiensis Episcopi oblata fuissent Vigilio Papæ, ut eadem anathemate condemnaret, Vigilius in Constituto eadem proscribens, passim verba *videtur adstrui* inserit; & ad cap. 56. ait: *Quæ verba si eā intentione dicantur*; & post cap. 60. *Et quoniam*, inquit, *præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum, anathemati & damnationi subiecimus &c.* Quas determinati sensus restrictiones adducens, non obscure indicabat, alios eosque Catholicos sensus memoratis Theodori capitulis potuisse superinduci, quos reapse iisdem circumposuit laudatus Facundus aliique trium Capitulorum defensores. Et sanè Facundus lib. 10. cap. 4. ultrà concedens, quod probatum Synodo fuerit illa Theodori esse capitula: unde, inquit, certum haberet quā fuerint intentione prolata? Horum tamen benignas, sed ab intentione Auctoris prorsus alienas, interpretationes Synodus V. ac universa postea Ecclesia Catholica rejecit, Theodori non tantum libris, verum etiam personā ejusdem damnatis. Quo planè judicio totius Ecclesiæ consensu confirmato, demonstratur, Ecclesiā in damnandis propositionibus in sensu ab auctoribus intento, non errare, neque latum ab eadem semel judicium, posse retractari; siquidem oppositum affirmantes, Apostolica Sedes damnavit, uti patet ex epistolis Romanorum Pontificum, qui proximè Synodum V. consecuti sunt, uti pluribus ostendit Norisius in Dissertatione de Synodo V. cap. 9.

Vitalis Apollinaristarum apud Antiochiam Episcopus, communionem cum Romanā Sede impetraturus, Romam transmittens, libellum fidei S. Damaso Pontifici obtulit, ac verborum ambiguitate usus, fucum eidem facere tentavit. Nam cætera inter fate-

batur Christum fuisse perfectum hominem ex carne, animā, ac mente compositum. Cyrillus in libro ad Reginas cap. 10. recitans testimonia sanctorum Episcoporum, quibus Nestoriana hæresi sconfutabatur, ea inter recenset memoratam professionem fidei Vitalis, cum titulo: *Vitalis Episcopi, ex sermone de fide* ubi autem hæc leguntur: *Si quis dixerit Dominum ac Salvatorem nostrum, qui ex Spiritu sancto, & Mariā virgine secundum narnem natus est, animā, aut mente, aut ratione, aut sensu destitutum esse, anathema sit.* Apollinarius initio animam, postea verò mentem in Christo fuisse negaverat, asserens Verbum divinum animæ ac mentis vicem supplevisse. Hinc cum Vitalis palam profiteretur fuisse in Christo animam, mentem seu rationem, ac sensum, Catholicæ veluti doctrinæ assertor in communionem à Damaso receptus, literas etiam ab eodem ad Paulinum Patriarcham Antiochenum accepit, cui tanquam Catholicus commendabatur. Hac eadem arte S. Gregorio Nazianzeno imposuit. Verum ubi Antiochiam reversus, asserbat se vocibus *anima ac mentis* ipsummet Verbum divinum intellexisse, quod vicem animæ ac rationis in Christo gerere contendebat, Damascus non modò Vitalem, verum etiam ejusdem libellum fidei abs se antea probatum, damnavit. Rem hisce enarrat idem Gregorius Nazianzenus Epist. 2. ad Cledonium: *Quoniam igitur eadem voces si rectè intelligantur, cum pietate conjunctæ sunt; si perperam exponantur, impietate non carent; quid mirum si Vitalii quoque verba nos quidem, ita suadente voluntate, in piū sensum accepimus &c.* Quod etiam in causā fuisse reor, cur ipse quoque Damascus, cum postea rectius edoctus fuisset, simulque in pristinis eos expositionibus perflare audisset, eos ab Ecclesiæ cætu abdicavit, fideique libellum cum anathematismo deleverit; tum etiam quod fraudem eam, in quam per simplicitatem inciderat, permolestè ferret. Ita libellum fidei, sanam aliàs doctrinam præferentem juxta proprium & obviū verborum sensum, at ex intentione Vitalis hæreticam intelligentiam occultentem, proscidit; quemadmodum, inquit Vir eruditus, innocuæ silvæ excinduntur, quod tutas latronibus latebras præbeant. Hinc Cyrillus nihil non Catholicæ fidei consonum in eo Vitalis libello adnotans, sed sinistram verborum sensum auctoris ignorans, Vitalem inter sanctissimos Episcopos recensuit, quod illi postea exprobravit Nestorius in Epistolā ad Scholasticum Eunuchum, quæ cap. 15. legitur inter epistolas Patrum editas à V. C. Lupo. Hic tamen error Cyrilli memoratum libellum nobis servavit, cujus uti nusquam alibi descriptio legitur, ita Ecclesiasticæ Historiæ professoribus latuit.

Nemo ignorat Pelagianos æquivocarum vocum, ac ambiguarum propositionum versutissimos architectos, erroneos sensus verbis in speciem Catholicis incrustasse, ita ut ipsi penè Augustino fucum fecerint. Eā arte Pelagius in Synodo Palæstinā Catholici dogmatis professor judicatus fuit. Hinc Sanctus Doctor in Libro de peccato Orig. cap. 16. Pelagii vafritiem acutè perstringens, unaque Patres Synodi excusans, ait: *Quando tibi illa damnanda objiciebantur, non ea Catholici Episcopi sic intelligebant; ideo cum illa damnantes, Catholicum te esse credebant. Propterea ergo quod te illi sapere existimabant, absolvendum fuit; quod verò tu sapiebas, damnandum fuit. Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti; sed illud absolutum est, quod tenere debuisti. Ut autem tu absolutus putaveris, creditus es sentire laudanda, cum te judices non intelligerent, occullare damnanda.* Videtis eundem Sanctum

Doctorem in Libro de Gratiâ Christi cap. 2. & 33.

Cum Pelagius ac Cœlestius causam iterum à Zosimo Papa retractari impetrassent, uterque omne in eo studium posuit, ut Catholicam sese doctrinam profiteri crederentur. Pelagius libellum fidei ad Sedem Apostolicam misit, de quo Augustinus libro de peccato Orig. cap. 18. ait: *Videte latebras ambiguitatis falsitati præparare refugia, offundendo caliginem veritati, ita ut etiam nos, cum primum ea legimus, recta vel correctâ propemodum gauderemus.* Ita penè deceptus fuit Augustinus, qui tamen omnes Pelagiani dogmatis latebras penetraverat. Cû Pelagii literæ ac Cœlestii libellus coram Zosimo ac Urbanâ Synodo lectus fuisset, Libellus eius Catholicus dictus est, uti scribit Augustinus lib. 2. ad Bonifacium Papam cap. 3. Et quidem initio causæ antè definitivam sententiam. Hinc Zosimus utriusque hæretici vicem dolens, Epist. 4. ad Episcopos Africanos ait: *Quod Sanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Est ne ullus locus, in quo Dei gratia, vel adiutorium prætermisum sit? Ambigua intelligentia gratiæ tantos dolos nexuit.* Et enim Pelagius nomine gratiæ legem, doctrinam, ac exemplum Christi intelligebat, non verò speciale Dei donum animæ infusum, idemque à lege ac doctrinâ distinctum. Iterum audiendus est Augustinus cap. 21. libri laudati de Pelagio pronuntians: *Visus est tamen ad tempus aliquid dicere, quod fidei Catholica conveniret; sed illam Sedem usque ad finem fallere non prævaluit.* Nam Zosimus Africanorum Patrum literis hæreticorum dolosas & ambiguas voces edoctus, eosdem anathemate percussos, Ecclesiâ eiecit. Interim Zosimus Pelagii sententiam in sensu omninò Catholico antea laudaverat, quam tamen in sensu postea hæretico proscript. Facundus lib. 7. c. 3. hæc ipsa enarrans, ait: *Quoniam aliud est, si quisque simpliciter in hæretico dolos suos occultente, fallatur, ut eum putet Orthodoxum: & aliud, si ipsamet hæresim agnitam sceleretur, atque defendat.*

Redeo ad controversam olim propositionem de uno ex Trinitate passo, ex quâ Neusser par. 2. Prodromi Velitaris c. 8. contra Norisium accusationem instaurat, sed adeò infelicitè, ut ne statum quidè quæstionis intellexerit; quæ tamen in omni iudicio principaliores accusatoris partes esse censentur. Cû paginâ 133. col. 2. dixisset Justinianum hoc dumtaxat inculcasse: *Christum Filium Dei D. N. pro nostrâ salute carne crucifixum unum de Trinitate, debere prædicari,* statim exclamat: *quis unquam hoc negavit?* Hæc scribens & statum quæstionis ignoravit, & ipsum quod laudat, Justiniani testimonium aut non intellexit, aut se intelligere dissimulavit. Justinianus in Epistolâ quæ ante 66. Hormisdæ recitatur, hæcad eundem Pontificem scribit: *Quidam asserunt Christum Filium Dei Domini nostri pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari. Quod si suscipiendum sit paternâ provisione Reverentia vestra cautissimo suo rescripto, quid sequi, quidve super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur: quoniam verba videntur facere dissensionem; nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur.* Itaque Justinianus scribit quosdam asserere nempe Monachos Scythas eisque adstipulantes, Christum dici debere unum de Trinitate, quod utrum asserendum sit, ut Hormisdas declaret, impensè rogat. At Neusser ait: *Quis unquam hoc negavit?* Omnes, ò bone, qui Monachis Scythis adversabantur, illud negabant. Justinianus dubium illud Pontifici resolvendum proponit: igitur eam propositionem plerique

negabant, quâ de re certissima protuli testimonia Differt. 1. cap. 4. ubi ostendi hanc principaliter controversam fuisse propositionem: *Christus est unus è Trinitate.* Ferrandus Diaconus Epistolam ad Severum hinc exorditur: *Magnorum virorum mihi negotium conaris adjungere, propter eos qui Deum nostrum Jesum Christum negant, unum esse de sanctâ & individua Trinitate.* Idem tradunt Joannes II. Pontifex, Maxentius, Dionysius Exiguus, cæterique qui eâ ætate de eadem controversiâ scripserunt, quorum testimonia laudato loco produxi.

Progreditur Neusser: *Quid, amabo, disertius contra Scythas scribi potuit? qui unum de Trinitate passum volebant simpliciter, non præmisso nomine D. N. Jesu Christi.* Iterum errat. Nam Justinianus de iisdem scribit: *Quidam asserunt Christum Filium Dei & c. uti proximè ostendi.* Monachi in libello fidei: *Si quis, inquit, non acquiescat, confiteri Christum unum de Trinitate etiam cum carne propriâ, qui pro nobis passus est in carne & c.* Denique Maxentius in fine Dialogorum ait: *Nec ego te unquam aliud aliquid, quàm hereticum judicabo, qui Deum Verbum D. N. Jesum Christum qui pro nostrâ salute passus est carne, unum esse ex sanctâ & individua Trinitate non approbas.* En Monachos Christi nomen præmittentes, secus ac accusator fingit. Ille tamen errores addit, auget, accumulât. Et manifestè, inquit, colligitur ex Maxentii responsione, in quâ fatetur Christum Verbi personam non habere; sunt ipsissima ejus verba: qui autem non Dei Verbi personam Christum habere fatentur, nempe Monachi Scythæ. Imò manifestè colligitur, Neusserum eandem epistolam non legisse, aut saltuatim fortassis lectam, neutiquam intellexisse. Maxentius eò loci arguit Nestorianos, qui adstruebant Christum reapse Deum non esse, sed hominem, Dei tamen personam repræsentantem, ut jam sic vicarius quodammodò, sive minister sit Dei Verbi Christus: non autem ipse Deus Verbum sit Christus, inquit Maxentius. Nam vicarius gerit personam Principis, cû tamen ipse Princeps non sit. Tum addit: *Qui autem non Dei Verbi personam Christum habere fatentur, sed ipsum Deum Verbum Christum credunt, & confitentur, sicut unam personam ex Trinitate, ita & unum ex Trinitate prædicant Christum.* Nec clariùs Maxentius loqui potuit, nec Catholicæ veritati conformiùs; Nec ille Scriptor pejus quidpiam eidem affingere potuit; siquidè ait, Maxentium nomen personæ Verbi à Christo excludere, quum id in sensu Nestorianorum à Maxentio negetur, qui statim manifestè profitetur Christum esse ipsummet Verbum divinum, unam personam, seu unum ex Trinitate. I nunc, ac de propositionum æquivocarum sensibus uti lubet, uti libet, disputato; cû interim hic adeò hallucineris, ut ambigam hanc thesim: *Christus habet personam Verbi,* in sensu Nestoriano à Monachis negatam, in eodem hæretico sensu eisdem affingas, & eo quidè loco, ubi illi juxta Catholicam notionem, laudatam propositionem enuntiant, ac sinistram Nestorianorum intelligentiam consultis ac expressis verbis excludunt. Quis tibi de obvio ac proprio sensu propositionum scribenti fidem præstabit, qui obviū verborum Maxentii sensum tam clarum, tamque manifestum in oppositum prorsus intellectum, notionemque detorques?

Cû Neusser Nestorianum sensum cum Catholico Monachorum insigni errore confuderit, hæc statim loquitur: *Distingue, quæso, propositiones, si potis es; nunquam negavit Hormisdas, nunquam Dioscorus, nunquam Possessor, nunquam ullus Catholicus, Dominum N. Jesum Christum esse unum de Trinitate,* pag. 134. col. 1.

col. Y. Quis non miretur, hunc hominem adeo imparatum ad causam dicendam accessisse, ut ne illius quidem statum perspectum habuerit? Leges testimonio, quæ præclarissima ac invictissima in Dissert. 1. cap. 4. longo ordine produxi, ac, si potis es, intellige, omnes qui Monachis Scythis adversabantur, negasse Christum Dominum dici posse unum de Trinitate. Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ, ait: *An forte non est Catholicum, Christum Filium Dei vivi unum confiteri ex sanctâ & individuâ Trinitate?* Pro HAC etenim SOLA SENTENTIA Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum, sicut omnibus penè non solum in hac regiâ Urbe, verum etiam in universâ Italiâ Catholicis notum est. Rem tamen notissimam noster unus homo ignoravit. Hormisdas eam propositionem approbare recusavit, quod insuetâ Latinæ Ecclesiæ verborum formulâ exprimebatur. Hinc idem Maxentius per summam impudentiam Hormisdæ arguit: *Qui contentione verborum, & subversionem audientium iudicat, Christum Filium Dei vivi unum fateri ex Trinitate.* Maxentius eam propositionem admittere recusantes, hæreticos falsò æquè ac contumeliosè appellabat. Et paulò inferiùs scribit se demonstrare: *Qualiter & cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* Denique de Possessore Episcopo idem Maxentius hæc scripserat: *Ambigit nemo, Possessorem, ad quem, & de quo hæc scribit, non solum non confiteri Christum Filium Dei vivi unum ex individuâ Trinitate, sed adversari eis, qui hoc fiducialiter consentientur, ac infideles & perfidos nefandâ accusare temeritate.* Utri potior fides habenda? Neusser asseverat nunquam Dioscorum, nunquam Possessorem, nullum unquam Catholicum negasse, Christum esse unum ex Trinitate. At Maxentius, qui agitatæ id temporis controversiæ magnam in se partem recepit, oppositum apertè ac constanter affirmat. Huic cæteri qui synchroni eâ de quæstione scripserunt, fidem faciunt, uti laudato loco mihi ostensum est.

Hæc tamen statim Neusser adnectit: *Nunquam etiam negarunt Scythæ esse unam personam Trinitatis, vel unum trium; sed Scythæ dici volebant, unam personam de Trinitate passam.* Pag. eadem 134. Rem non intelligit. Scythæ dicebant unam de Trinitate personam passam esse in carne; sed addebant, ad interimendas Nestorianorum versutias, qui in nomine personæ insidias struebant, securiùs dici, unum de Trinitate carne passum. At Monachorum adversarii negabant dici posse unum de Trinitate passum, quod inficiabantur alteram propositionem: *Christus est unus de Trinitate.* Erat logomachia, summâ tamen inter Catholicos contentione agitata. Hinc Ferrandus Diaconus, quod motas lites componeret, in Epistolâ ad Anatolium Romanæ Ecclesiæ Diaconum scribit cap. 15. *Omnis ergo Catholicus, aut unum de Trinitate passum simpliciter audiat, simpliciter dicat: aut loquens cautè, non tamen infideliter, unam personam de tribus passam fateatur; nec ideò quempiam iudicet hæreticum, qui unum de Trinitate passum, illo sensu dicit, quo etiam ipse unam personam de tribus passam veraciter dicit.* Eadem tradit Facundus lib. 1. de tribus Capitulis cap. 3.

Denique Neusser hæc scribit: *Hormisdas verò, Dioscorus, imò & Justinianus, cum hanc propositionem: Unus de Trinitate passus est, ab Eutychianis tanto studio assertam, AMBIGUAM esse viderent, & in EO-*

RUM SENSU omnino HÆRETICAM, illam approbandam esse non putarunt; in CATHOLICO igitur SENSU facile intelligi potest, DIVERSO tamen à SENSU Anastasii Imperatoris, Eutychianorum & Monachorum Scytharum, ac præ cæteris Joannis Maxentii. Ita veritas invito pectore erumpit. An non hæc ipsissima est Norisii sententia, quam tamen tot antea diris devoveras? Cogor hinc illam repetere, ut utriusque collatio unâ simul Lectorum oculis hæreat. Hæc ex Norisio recitabas: *Rursus sciendum est aliquas propositiones æquivocas modò ab Ecclesiâ rejici: modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 20. de illâ propositione: Unus de Trinitate passus est, quam Hormisdas rejecit; at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. uti Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in naturâ divinâ passum diceretur. Nec linea fingi potest, quâ utriusque verstrum pronuntiata discriminantur. Ille tradit aliquas propositiones æquivocas in uno sensu ab Ecclesiâ rejici, uti propositio: Unus de Trinitate passus est, ab Hormisdæ rejecta fuit; nempe in sensu Eutychianorum damnata fuit. Tu verò scribis eam propositionem ambiguam fuisse, & in Eutychianorum sensu omnino hæreticam. Ergo illi similiter loqueris; omnis enim hæretica Eutychianorum propositio damnata est ab Ecclesiâ. Ille asserit eandem thesim in diverso sensu eoque Catholico à Joanne II. ac Vigilio approbatam fuisse. Tu concedis eandem in Catholico sensu intelligi posse. In hoc ergo sensu, diverso tamen à sensu Eutychianorum, uti scitè loqueris, ab Apostolicâ Sede probari potuit. Estne ovum ovo, aut lac lacti similis? Hinc aerem verberas, cum magno verborum strepitu clamas eâ Norisii sententiâ Ecclesiæ in dogmate fidei definiendo infallibilitatem oppugnari. Nam nunquam ille asseruit Ecclesiâ aliquam propositionem univocam, in eodem sensu acceptam, modò approbasse, modò damnassee. Verum juxtâ diversam notionem cujuspiam propositionis æquivocæ id de facto contigisse monstravi. Plura in hanc rem exempla addensat V.C. Thomasinus lib. 3. de Incarnat. cap. 24. quod hoc titulo signatur: *Fides sententiis, non verbis trutinanda.* Cum Monachis Scythis à Dioscoro, ac Trifolio obijcietur, thesim de uno de Trinitate passo à discipulo Eutychetis Act. 4. Synodi Calchedonensis assertam fuisse, Ferrandus Diaconus in laudatâ ad Anatolium Epistolâ cap. 16. respondet: *Patres autem nostri in Concilio positi, sensum loquentis, non verba considerantes, nec illum propter hanc sententiam pronuntiare Catholicum, nec ipsam sententiam Catholicis tunc inferre propositionibus voluerunt, ne viderentur intellectum loquentis approbasse potius, quam verba. Mirabiliter tamen Spiritus sanctus postea fideles admonuit, etiam per hanc sententiam revinci Eutychianos, in qua duarum plena est confessio naturarum.* Propositio juxtâ verborum texturam, eadem omnino erat penès Eutychianos ac Catholicos, at alius apud istos sensus, alia apud illos notio atque intelligentia. Verba erant ambigua, vorum contextus versatilis, utrique pedi recto, ac claudicanti aptus cothurnus. Hinc Dialectici ex Aristotele in Topicis, docent æquivoca prius distinguenda esse, quàm definienda. Quia quamvis verba sint eadem, res tamen significatæ diversæ sunt, uti diversus quoque est earundem in mente conceptus. Contradictio autem est negatio ejusdem de eodem secundum idem, uti loquuntur Logici; neque hæc prolixior considerationem desiderant.*

CAPUT II.

Scrupuli contra Apologiam Monachorum Scythiæ ab Anonymo Scriptore induciti, evelluntur.

P Rodromi Velitaris, id est, levioris armaturæ militis incurfionem contra scriptam ab Henrico Noris pro Monachis Scythiæ Apologiam, eâ præsertim parte repressi, quâ hic læsæ infallibilitatis Ecclesiæ in decretis fidei condendis, reus traducebatur; cumque velitibus depulsis, hastatos, atque etiam triarios pugnam excepturos suspicarer, improvisò nescio quis larvatus ingenti scrupulorum acie stipatus, certamen dudum intermissum instaurat, inclamans laudatam Norisii apologiam Ecclesiæ infallibilitati injuriam esse ac obnoxiam. Enimverò quò institutæ abs se accusationis invidiam declinare videatur, palam denuntiat, se eos tantum Romanis Censoribus scrupulos proponere, quibus semet in Norisiani voluminis lectione pungi, ac stimulari persentit. Ita æqui ac modesti animi vir acerbissimam accusationem mitiori scrupulorum nomine incrustat, & quò licentiùs eandem intentet, ut Facundi Hermianensis in Africâ Episcopi lib. 10. cap. 7. verbis utar, *alienorum dictorum scrupulosissimus ac calumniolosissimus discussor*, nullis interim conscientia scrupulis perstringitur, dum civilium Magistratum, ac Ecclesiæ decretis contemptis, libellos sine Superiorum permissu, furtivis typis procudere, ac in vulgus quaquaversus spargere non veretur; imò eisdemmet libellos supremis Romanæ Inquisitionis Censoribus nuncupare, id est, in ipsorum iudicium oculos conjicere, tam scrupulosam, quam jactat, modestiam nec piget, nec pudet. Profitetur semet scrupulorum aculeis perstringi: quibus tamen veluti trabalibus telis qualemcunque Norisii æstimationem confodiat, eumque gradu dejectum, in ordinem redigat. Haud tamen animum induxi, magnum studium, multamque operam in rem ex descriptâ superiori Dissertatione totius controversiæ historiâ, clarissimam ac notissimam conferre, ne ferram, ut Tertulliani verbis utar, per eandem lineam frustra reciprocem. Hinc scrupulorum spinas, quibus bonus hic vir se pungi lamentatur, extremis digitis, ordinatim ac diligenter, & ut argumento operis congruentiùs loquar, scrupulatim evellam, & ne quandoque malo fato repullulent, radicitiùs extirpabo.

§. I.

A N O N Y M U S.

S Edente S. Hormisdæ (fuit hoc initium sæculi sexti) Scythæ quidam Monastico habitu Constantinopolim venerunt, illicque tum suæ provinciæ Episcopos, tum verò Catholicos alios hæresis accusabant, qui nollent ad fidei professionem à Synodo Calchedonensi constitutam, ista verba addere: *Crucifixus est unus de Trinitate*. Tum narrat Monachos à Legatis Pontificiis, & à Patriarcha repulso, Romam perrexisse, ut Pontificiâ auctoritate ea propositio professioni fidei adjiceretur. Hormisdas Legatorum è regiâ Urbe reditum opperiendum duxit, priusquam causa judicaretur. Monachi diuturnioris in Urbe moræ pertæsi, inde auferunt. Hormisdas eorum temeritati indignatus,

in Epist. 70. acerrime eosdem redarguit. Hæc ille recitans testimonia ex laudatis Hormisdæ literis.

R E S P O N S I O.

E Quidè factum scitè describis. At statum præcipuæ controversiæ neutiquam assequeris. Ea autem erat, *num Christus dici posset unus de Trinitate*. Illa altera propositio *de uno è Trinitate Crucifixo*, priorem illam consequebatur. Lege caput IV. prioris Dissertationis. Dioscorus Legatus Pontificis in Suggestione, quæ post Epist. 67. Hormisdæ legitur, scribit Victorem Diaconum à Scythis Monachis hæreseos insimulatum, se coram ac collegis, necnon Joanne Patriarcha auditum, qui cum quatuor Oecumenicas Synodos admittere profiteretur, *Scythæ*, inquit Dioscorus, *è contrà inchoaverunt dicere: Addatur & unus de Trinitate. Nos è contrà diximus. Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in Epistolis B. Papæ Leonis, nos nec dicere possumus, nec addere*. Interim disce primò illi iudicio Monachos non stitisse veluti reos assertæ cuiuspiam propositionis hæreticæ, sed tanquam actores Victorem accusantes. Præterea disce Legatos ac Patriarcham nequaquam eam Monachorum thesim damnasse, sed solummodò recusasse eandem in canones fidei referre, quæ una erat Monachorum instantia & petitio. Scrutare omnia eâ de re antiquitus consignata literis monumenta, nihil insuper eo in iudicio factitatum reperies. Hanc, quæso, brevissimam iudicium sententiam in memoriâ habeto; nam ejusdem postea repetitione graviolem tibi scrupulum evellam.

§. II.

Quid de his senserint nostrorum temporum Scriptores Catholici?

A N O N Y M U S.

E Os Baronius, Norisio teste, appellat Pseudomonachos, versipelles, impios, &c. Signis denique haud obscuris, & argumentis minimè dubiis compertos, ait fuisse Eutychianos hæreticos: ita tamen ut speciem præferentes Orthodoxorum, ipsum Eutychetem cum suis sectatoribus oppugnare videri voluerint &c. Bellarminus de Joanne Maxentio Scytharum synkello hæc ait: *Nestorianos ita refellit, ut ad Eutychianos declinare videatur*. Addit eadem tradere Collectores Bibliothecæ Patrum, ac Binium, & Labbeum pariter Collectores Conciliorum.

R E S P O N S I O.

Q Uintilianus lib. 5. Institut. cap. 7. ait: *Aliquando utrinque sunt testes, & quæstio sequitur, ex ipsis utri meliores*. Equidè si compertos habuisses Scriptores celeberrimos, qui Monachos Scythas ab omni Eutychianæ hæreseos notâ absolvunt, nullam Norisio dicam dixisses, meque tam copiosi scrupulorum lolii extirpandi labore, aut ut veriùs loquar, fastidio liberales. Da aures in ditionem meam.

Annus agitur centesimus, ex quo Gabriel Vasquez celeberrimus Theologus, in 3. par. S. Thomæ, disput. 15. de Incarnatione, omnium primus strenuam Monachis Scythis advocationem commodavit. Hæc initio statim capitis 3. præfatur: *Placuit enim rem hanc non obiter, sed accuratè examinare; tum quia ad hæc usque tempora historia hæc obscura satis, & Catholicis Viris (quos inter te quoque esse intelliges) parùm inteliecta fuit*. Vin scire, quam Vir in Patrum lectione

ne æquā ac in Scholasticā palæstrā versatissimus, sententiam post accurratum examen, pronuntiaverit? Ausculta. Quod igitur, inquit, attinet ad ipsos Monachos, existimo primum, eos non fuisse Eutychianos, unam tantummodò in Christo asserentes naturam, aut Deitatem ipsam passam fuisse, cum oppositum in eorum scriptis appareat. Quod cum clarissimè ex eorundem libellis demonstrasset, num. 44. ait: *Qua igitur ratione dicemus eos Eutychianos fuisse? Et num. 63. Rationes verò allatæ cap. 2. quibus Cardinalis Baronius contendebat, Monachos illos verè fuisse Eutychianos, meo iudicio id non probant.*

Christophorus de Ortega alter ex eadem Societate Theologus, disput. 1. de Incarnat. quæst. 4. certam. 1. num. 3. cum dixisset Monachos Scythas, ac Maxentium Eutychiani erroris in tomo VII. magnorum Annalium incusari, ait: *Eum Maxentium & Scythas Monachos apprimè eruditus Theologus Vasquez ab omni ejus hæresis suspitione vindicavit.* Num homo Gallus Hispanos testes excipis?

En tibi duo præstantissimi Scriptores, qui Theologiam dogmaticam nullo unquam ævo interituris voluminibus in Galliâ illustrarunt. Dionysius Petavius omnium Scriptorum Societatis eruditorum iudicio, princeps, tom. 4. Dogm. Theol. lib. 5. de Incarn. cap. 2. pag. 403. scribit: *Monachos illos Scythas, de quibus cap. 18. libri primi diximus, prorsus Eutychianâ imbutos hæresi fuisse, vulgò sentiunt, præeunte magno Annalium Scriptore. Sed qui professiones fidei ab illis editas, ac cætera eorundem scripta, quæ extant, diligenter expenderit, nullum ibi vestigium deprehendet hæresis illius.* Et recitatis testimoniis ex eorundem libellis, ait: *Quocircà nihil in illum factò, atque scriptis aliud culpes, nisi inconsultam rationem, ac præcipientem ardorem inculcandæ novitatis intempestivæ potius, minimèque necessariæ, quàm aut callidæ aut errore contaminatæ. Nam & Hormisdas Papa in Epistolâ ad Possessorem Africanum Episcopum, nullam aliam notam illis subscribit, præter istam temeritatis, novitatis, contumaciæ, ac superbiæ &c. Præclarissimi Auctoris volumina mole prægrandia, eruditione longè majora in doctorum hominum oculis, in ore famæ versantur, in quibus unus tu hospes videris ac peregrinus; neque enim dubito, quin si hæc antea legisses, non omnes statim scrupulos exuisses.*

Quartus testis idemque pariter in Galliâ occurrit Ludovicus Thomassinus, tot editis de rebus Ecclesiasticis itemque dogmaticis libris celeberrimus. Hic in Dissert. XVIII. in Synodos, num. 10. scribit: *Quibus autem placebat, unam de Trinitate personam potius, quàm unum de Trinitate, dici Christum &c. ubi Vir eruditus statum famosæ quæstionis exposuit, quem Neusser penitus ignoravit, hæc ait: Porro hinc quoque Hormisdæ sapientiæ admiranda impensius venit, qui solam novitatem, & jurgiorum sementem in hac propositione & ejus architectis aversatus est.* Ex Maxentio enim, Ferrando, aliisque ejus ævi scriptoribus explorata sunt prælia tunc inter Catholicos super hac re decertata; utrisque hinc & inde alias ex aliis distinctiunculas, sensuumque minutias comminiscens, & implacata ferentibus jurgia. Et paulò post: *Observa (tecum loquitur) hic autem hanc inter Catholicos hinc & inde homines exarsisse controversiam &c. Catholicè utrosque de Verbi inhumanatione sensisse, de verbis altercatos esse; cum huic propositioni alii sensus Catholicos illigerent; alii hæreticos subesse suspicarentur; utrisque conveniret de sensibus Catholicis vel hæreticis, de eorum ad hæc verba alligatione disconveniret.* Est hic liber editus

Parisiis Anno 1667. sexennio priusquàm Norisius Pelagianam historiam evulgaret. Nihilne horum duodetriginta annorum spatium, Parisiis intellexisti? Idem Thomassinus de consecratiâ quæstione, num. unus è Trinitate passus sit, prolixius scribit lib. 3. de Incarnat. cap. 14. ubi cum utriusque partis, nempe Monachorum Scytharum, & his adversantium rationes discussisset, hæc num. IX. concludit: *Hæc summa est dubitationum rationumque, quæ Catholicos olim per diu in testina dissidia convitiisque asperarunt. Cum enim una fides esset omnium, alii alios tamen ut hæreticos infamabant, quosque ut Nestorianos proscindebant, ab iis vicissim Eutychianistæ audiebant, non dissidio fidei, sed pacis & charitatis excidio.* Verum hic nobilis Auctor plura te inferius docebit.

Produco quintum testem pariter ex Galliâ Duhamelium tom. 3. Theologiæ specul. & pract. lib. 2. de Incarnat. cap. 3. ubi ait: *Hujus propositionis, Unus de Trinitate est crucifixus, non videtur subiectum simplex, sed Deus ipse jam homo factus.* De hac igitur major olim orta est contentio, cujus auctores fuerunt Scythæ quidam Monachi, iique Catholici, Justinii Imperatoris & Hormisdæ Papæ temporibus. Audistin' uti Monachos Scythas vocet Catholicos?

Sextus testis venit ex Lovaniensi Academiâ Christianus Lupus, regius ac primarius Professor, qui vastissimæ eruditionis titulo ubique literatarum gentium celebratur. Hic in notis ad Epistolas variorum Patrum, tom. 2. pag. 452. ait: *Etenim Joannis Maxentii ac ejus collegarum contra quosdam Acæmetensis Cœnobii fratres acerba de isto articulo, & quibusdam ad eum spectantibus aliis, litigia turbabant omnem Orientalem Ecclesiam &c. Acæmetenses Nestorio, Joannes Maxentius putabatur adherere Eutycheti.* Dein inferius cum notasset thesim: *Deus est mortuus, à sanctis Patribus assertam fuisse, ait: Ex hoc zelo, non ex Eutychiano spiritu, Joannes Maxentius in suis contra Nestorianos Capitulis scripsit: Si quis dicit, Christum passum carne, Deum verò passum carne, dicere non acquiescit, quod ipsum intelligitur Christum passum carne, anathema sit.* Ita vir doctissimus in Maxentio zelum Catholicum nullo Eutychiano spiritu infectum agnovit.

Extat Parisiis vetustissimum Cœnobium S. Germani à Pratis, Congregationis Patrum Benedictinorum S. Mauri. In hoc scientiarum Atheneo viri doctissimi rei Ecclesiasticæ eruditus libris illustrandæ, diurnam, nocturnamque operam impendunt. Nusquam in uno agro Ecclesiasticæ eruditionis messis aut lætior, aut copiosior efflorescit. Hos inter laudatur Dionysius à S. Martha, qui nuperrimè nempe anno proximè elapso 1694. vitam Cassiodori Parisiensibus typis edidit. Hic libro II. cap. 4. hæc ait: *Cependant certains Moines Scithes, QUI ÉTOIENT ORTHODOXES, mais d'un esprit un peu inquiet, s'entêtèrent du tème de cet Empereur, de faire recevoir cette proposition: Un de la Trinité à été crucifié dans la chair.* Cum temet Doctorem Sorbonicum vendites, de Monachis Gallicè testantem: *qui étoient Orthodoxes, ullo finè interprete intelliges, nec opus erit adire Milphium, qui in Plauti Pœnulo tam bellum interpretem agit.* Papè, ut hic testis in tempore venit! Cum tu tot scrupulis pagellas illineres, ut Monachis Scythis Eutychianæ hærescos notam inureres, ac Norisium eisdem Orthodoxos asseverantem, in crimen vocares, eruditus Scriptor in regiâ Galliæ urbe in hac ipsâ causâ, tam splendide Norisio suffragabatur.

Adeſſum, homo ſcrupuloſe, paucis hîc te volo. Parvine ponderis tibi videntur ſeptem Scriptorum teſtimonia, quos inter Petavius, Vaſquezius, Themaſſinus, ac Lupus? Hic mihi venit in mentem carminum Horatii apud Porphirionem.

Ciconiarum Rufus iſte conditor;

Hic eſt duobus elegantior Plancis.

Suffragiorum puncta non tulit ſeptem.

Equidẽm plures poteram teſtes appellare, & eos inter Doctorem Sorbonicũ, qui hanc controverſiam ſummã, qua pollet eruditione, penitus proſtigavit; ſed ne reponeres, hanc quoque Noriſii ſententiam, ab illo adoptatam fuiſſe, aliorum teſtimonia produxi. Probẽ noriſi teſtamentum ſeptem teſtibus obſignatoribus ratum, & omni fide dignum cenſeri. Putaſne, ſeptem Scriptores quorum quatuor magnarum gentium ſunt, in quæſtione facti nullam uni cuiquam ſententiæ extrinſecam, uti vocant, probabilitatem ad-jicere? Eorum ergo appende ſententias. Nolo eſſe plures, ut eas te pigeat numerare. Sed non ſunt leves, ut eas dedigneris appendere; imò ſunt tam graves, ut te videam ſub earum onere laborare. Quæ Auguſtini verba ſunt lib. 2. contra Julianum cap. 10. Cur ergo uni Noriſio dicam dicis, cui cum tot Scriptoribus eſt cauſa communis? Ille longo licet poſitus intervallo, eorundem veſtigia preſſit, acceptaſque ab illis voces ſideli Echo reddidit.

Cum ſcrupulorum paginulæ in ciſtã diſtribuendarum per Urbem Epistoliarum, ignorato delatore, repertæ, ullo ſine portorio (quis enim ſcrupulos vel ſemiobolo redimeret?) iis quibus inſcriptæ fuerant, traderentur, unumque illarum exemplar Noriſio ab Illuſtriſſimo Viro oſenſum fuiſſet, ille ſtatim calamum arripiens, unum & alterum verſum in priori albã paginã ſcribens, bonum ac ſimplicem Auſtorem ad Vaſquezium ac Petavium remiſit, qui illi ſcrupulos evellerent. Hæc ubi Anonymus intellexit, aliam è veſtigio ſcriptiunculam ſubmiſit, in cujus titulo ſignabatur: *Reſponſio Henrici Noriſii, data die 11. Decembris 1694. ad libellum, cui titulus eſt: Scrupuli Doctõris Sorbonici ſuper Hiſtoriã Pelagianã &c.* Si mihi ulla fides, teſtor Noriſium non dico diem, ſed ne meſem quidẽm ejus ſcriptæ abs ſe notulæ memoriã retinere; neque enim tam facilem reſponſionem inter memorabilia, aut in diaria privata referri poſſe putavit. Enimverò noſter homo in eo reſcripto Vaſquezii ac Petavii teſtimoniis preſſus, huc, illuc ſe verſat, reverſatque, quouſque pag. 10. collecto veluti ſpiritu, hæc ſummatim ſatur.

A N O N Y M U S.

Ergo ut rem in pauca contraham, hîc duæ poſſunt fieri quæſtiones, quarum altera Noriſii librum, altera ejus perſonam; hæc cauſam ipſius propriam, illa Romani cauſam Pontificis ſpectat. Prima, utrũ id quod modò dictum eſt, neceſſariò evidenterque ſequatur ex Noriſii doctrinã? Altera utrũ idcirco vel Auſtor, vel liber aliqua notã dignus ſit? Quid agit Noriſius? De primo ſolum interpellatus, ad ſecundã reſpondet cauſam afferens communem ſibi eſſe cum Vaſquezio ac Petavio. Atqui non id agebam, ut aliqua nota vel auſtori, vel ipſi libro inureretur. Imò nec hoc quidẽm mea nunc intereſſe puto, utrũ vera, an falſa ſint quæ ſcripſit de Scythiſ Monachis; multò minus an eadem alii antè, vel poſt ipſum ſcripſerint. Hoc unum volui, approbato ejus libro,

ut à Cenſoribus Pontificiis & Cardinalibus approbatum acceperimus, approbari Cleri Gallicani doctrinã de fallibilitate Romani Pontificis, imò aliquid amplius. Hanc meam propoſitionem reſellat Noriſius, & manus dabo. At quandiu non reſellerit, quid mea reſert, utrũ alios in eandem cauſam ſecum trahat? Pag. 10. examinis reſponſ. ad ſcrupulos.

R E S P O N S I O.

G Ratulor, quòd Vaſquezio ac Petavio monitoribus, mitiorem ergà Noriſium ejusque librum animum induiſti. Proſiteris te neutiquam contendiſſe, ut aliqua nota auſtori vel libro inureretur. Quorũ ergo tot tandem ſcrupuli? Nonne initio ſtatim prioris opellæ pag. 4. contendaſſis, abſte ultramontano Doctõre Cenſores Romanos admoneri de iis, quæ ſummi Pontificis Miniſter videtur ſcripſiſſe in præjudiciũ ſanctæ Sedis Apoſtolice? Quæ ſi vera fuiſſent, Cenſores pro eã fide ac obſequio, quo peculiariter Apoſtolice Sedi obſtricti ſunt, librum tam pernicioſum, ac Pontificiæ auſtoritati injurium unanimi ſtatim ſententiã damnãſſent. Ciceronis verba ſunt in Oratione pro M. Coelio: *Accuſatio crimen deſiderat, rem ut deſiniat, hominem ut noſcet, argumento probet, teſte confirmet.* An non omnes hæc accuſationis partes coram Cenſoribus contra Noriſii librum adamuſſim implere pertentaſti? Crimen eſt, hæreticos à Patriarcha, à Legatis, à Summo Pontifice, ab Eccleſiã Orientali & Occidentali damnatos, defendere. Hocce autem eſt crimen læſæ auſtoritatis Apoſtolice Sedis in iis judiciis, quæ ad fidem pertinent. Quæ eſt ipſa finitio criminis ex Quintiliani documentis lib. 7. Inſtit. cap. 3. Tua verba ſunt pag. 4. par. 2. *Infallibilitatem Romani Pontificis Noriſiani aſſertionibus penitus convelli videor mihi demonſtraſſe.* Porro librum Noriſii tanto crimine notas, dum in titulo grandioribus characteribus ſcribis: **SCRUPULI ORTI EX LIBRO.** Et initio alterius partis, aſſerimus novos Cenſores deſignatos eſſe, ac ſententiã continud dixiſſe, quã dudum accuſatus iſ liber Noriſii, ne apice quidẽm ſublato, approbatur, imò ſummis laudibus extollitur: qui tamen, te cenſente, Romani Pontificis infallibilitatem convellit. Quæ autem argumenta proſers non quidẽm probabilia, ſed demonſtrationes à priori, ut inquiunt Logici, appellas: *Videor mihi demonſtraſſe.* Jactas pag. 7. *concluſionem legitimam atque ipſis oculis manifeſtam.* Pag. 8. *propoſitiones in antecedenti e videntiſſimè contentas.* Ita aggeras, oggeris, regeris argumenta firmiſſima, clariſſima, invictiſſima. Denique tot contra Noriſii librum teſtes appellas, ut eorum verbis paragraphum ſecundũ ac tertium impleas. Qui ergo tam ſolicite ac tam diſſuſe accuſationem contra librum Noriſii omnes in partes extenderas, ubi primũ didiciſti Vaſquezium ac Petavium Scriptores celeberrimos eo in judicio Noriſiano volumini patrocinari, proſiteris, non eo conſilio abs te accuſationem intentatam, ut aliqua nota vel auſtori, vel ipſi libro inureretur. Mirus homo es, qui librum accuſas, ac nihil de eodem velis judices decernere. Quid tuis hiſce ſcrupulis à Cenſoribus poſtulas? Ut infallibilitas, inquis, Pontificis Maximi in rebus fidei ſarta tecta ſervetur. Benè factum. At enim, quæſo te, poteſtne illa illaſa judicari, Noriſii libro indemnato? Hoc planè pernegas. Liber igitur cenſorio ſtigmatẽ ſignandus eſt, ne quid detrimenti Pontificia infallibilitas ejusdem approbatione patiat. At fortassis ita accuſas, ut velis judices

judices sententiam suspendere, *firmiter*, uti dicunt, *remanente processu*? Næ tam parvi fieri vis in iudicio demonstrationes, quas *evidentissimas* contra eam Norisii sententiam temet producere profitebare, ut nihil apud iudices potuerint comprobare? Ridiculus planè fierem, si diutius tuis hisce antilogiis confutandis, insisterem.

A N O N Y M U S.

„**A**T negabit Norisius in suâ horumq; Theologorum doctrinâ contineri tres à me allatas propositiones. Debuerat hoc facere unicum suæ defensionis caput: in id oportebat eum totum incumbere, ut luce meridianâ clariùs demonstraret, nihil planè ex suâ doctrinâ inferri posse contra auctoritatem sanctæ Sedis. Pag. 6. examinis &c.

R E S P O N S I O.

Profectò luce meridianâ clariùs demonstrabo, quantum luminis defectum passus fueris in illis propositionibus contexendis, ita ut in scriptis eâ de re antiquitatis monumentis nil planè veri perspexeris. Hoc priusquàm ostendo, velim abs te rescire, num Vasquez, num Petavius, num Thomassinus, qui Monachos Scythas ab omni Eutythianæ hæreseos notâ immunes pronuntiarunt, subodorati sint, illorum defensione Pontificiam infallibilitatem impeti, ac infringi? Si reapse tantum absurdi, uti putas, inde necessariò consequitur, tardo illi, imbecilli, ac obtuso ingenio, non verò, uti hæctenus audiverunt, acuto ac præstanti fuisse dicendi sunt, qui confectarium illum errorem minimè adverterint. Id autem monstro propius judicabitur. Nam Petavius Pontificiam auctoritatem contra Salmasium insigni opere propugnâvit. Thomassinus verò librum justæ molis in viginti dissertationes digestum, elucubravît, in quo à capite ad calcem pro Apostolicæ Sedis infallibilitate demonstrandâ, totis lacertis depugnans, ex rebus in Ecclesiâ quinque sæculorum spatio gestis, certissima Apostolicæ Sedis iudicia invictissimè demonstravit. Hicne tot eo in certamine palmarum pugil, dum Monachos Scythas fuisse Catholicos asseveravit, infallibilitatem Pontificiam convulsit, ac victrices palmas suamet dexterâ infregit, eâ in causâ turpiter prævaricatus, quam tanto studio ac conatu defendendam susceperat? Imò scias Thomassinum acutissimi ingenii virum, ex ipso Monachorum Scytharum facto, & ex ipsâ, quod etiam atque etiam mirere, Maxentii invectivâ contra Hormisdam, Romani Pontificis infallibilitatem prævalide demonstrasse. Contrahas licèt frontem, ac torvum intuearis, recito testimonium viri doctissimi ex Dissert. XVIII. in Synodos num. 7. *Quanti autem facerent Sedis Apostolicæ oraculum isti Monachi, declarat idem mox Maxentius: Pro hac solâ sententiâ Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum &c. Ergo Constantinopolim Romæ postposuerant, & tam longi itineris marisque tædia pertulerant Monachi, Romæ quatuordecim menses sustinuerant, opperientes responsum, utique ut illi cederent. Quò ille enim alioqui labor?* Plura ibidem eam in rem prosequitur, ac ad oram marginis, quæ tuos oculos feriat, notam apposuit: *Maxentius & Scythæ Monachi quanto in pretio habuerint oraculum primæ Sedis. Si Censores te ad tribunal citarent, ac ex adverso sese iudicio Thomassinus sisteret, nempe magni nominis scriptor, idemque infallibilitatis Pontificiæ insigni opere defensæ famâ inclutus: te contra stante, non*

dicam obscuri, sed nullius nominis homine; atque ille è grandiori suo illo volumine graviter æquè ac constanter infallibilitatem Pontificiam à Monachis Scythis insigni facto assertam, ostenderet; tu verò è contrâ ex tuis istis paucillulis paginulis, quas tamen *primam partem* tomi contra Norisium destinati, nuncupas, *tres propositiones*, inde illas tuas *illationes ac consequentias* objectares, ecquid iudices deliberaturos existimas? Hæc tibi permolesta, lepidâ quadam narratione mitigabo. Auctor est Valerius Maximus lib. 3. cap. 7. Marcum Æmiliū Scaurum virum Consularem, triumpho de Liguribus acto, ac censurâ gestâ percelebrē, à Vario Suetonienſi obscuri nominis viro iudicio apud populum postulatum, hisce tantum verbis causam vicisse: *Quirites, Varius Suetonienſis ait M. Æmiliū Scaurum regiâ mercede corruptum, imperium P. R. prodidisse. Marcus Æmilius Scaurus huic se affinem esse culpæ negat; utri creditis?*

A N O N Y M U S.

„**S**ed videat ipse Norisius quid loquatur. Quântò enim plures erunt talis doctrinæ assertores, tantò prævalebit opinio de fallibilitate Romani Pontificis in materiâ fidei. Pag. 5. examinis &c.

R E S P O N S I O.

Imò tu videsis, qui & quæ loquantur; Inde enim discas, quàm fallare infallibilitatem Pontificiam à tot præclarissimis Scriptoribus læsam asserendo. Usque adeo permiscuit imis summa longus dies, ut unus tu videas, quæ viri eruditissimi acutissimâ, quæ valebant, oculorum acie penetrare non potuerunt? Agedum audiamus fortissimum, uti semel, & iterum jactas, syllogismum, cujus fundamenta in hac propositione collocas.

A N O N Y M U S.

„**H**omines quos Episcopi sui, deinde Primas, postea Legati sanctæ Sedis, ipsa demum sancta Sedes, uno verbo Romana simul & Græca Ecclesia, auditis eorum sermonibus, lectisque scriptis, causâ omni dudum & accuratè perpensâ, unanimi sensu judicaverit hæreticos aut hæresis fautores: tales homines asseri nihilominus possunt non tantum Catholici, sed & defensores Catholicæ fidei, idque in eo ipso puncto, in quo errasse sancta Sedes & Ecclesia judicaverit. *Hæc ex pag. 4. Responsionis tanquam certa apud Norisium recenset; dein pag. 7. ais: Antecedentis partes singulas probavi tum ipsis Norisii verbis, tum instrumentis authenticis ab eo adductis. Consequentia non solum evidens sed penè synonyma est cum antecedente. Expectabam quid tandem reponeret Vaticanus Probibliothecarius. Primò negaretne Scythas damnatos fuisse primùm à suis Episcopis, deinde à Constantinopolitanâ Ecclesiâ, simul ab Apostolicis Legatis, ab ipsâ demum sanctâ Sede? At ipse confessus est, & habemus eâ de re publica documenta. Pag. 19. & iterum pag. 4. examinis*

R E S P O N S I O.

Hoc est totius accusationis compendium, hæc universæ criminationis summa, hæc omnium scrupulorum medulla. Porro anceps hæreo, num vigil hæc monstra literis consignaveris; an potius mei me oculi fallant; adeo absurda, falsa, & inania sunt omnia, quæ coram hoc sole evulgare nec

pudori nec religioni fuit. Faxo, cæteri intelligant, quos in errores tui te scrupuli præcipitem egerint. Uno hoc tamen laudandus venis, quod nomen occultans, saltem pudori consulueris. Quod verò illa tua propositio in priori tuâ opellâ per partes abs te probatur, easdem sigillatim discutiam, ac majori qua potero, brevitate refellam.

§. III.

Quid de his Scythis jam olim senserit Ecclesia.

A N O N Y M U S.

Primò Paternus Tomitanus Antistes, & comprovinciales Episcopi Scythas primi omnium subodorati sunt, ac cæteris cognoscendos dederunt. Ea propter accusati ab iis fuere, velut Nestorianæ hæresis fautores. Isti de suâ provinciâ Episcopos accusant, inter quos est Paternus Tomitanæ civitatis Antistes. Omnes qui accipiunt Synodum Calchedonensem, Nestorianos dicunt, dicentes non sufficit Synodus contrâ Nestorium. Suggestio Germani post Epist. 65. Hormisdæ, & Suggestio Dioscori per Eulogium post Epist. 67.

I.

Monachi Scythæ non fuerunt damnati ab Episcopis provincie.

NE quæso graveris, me ductore, adire ad singula quæque Ecclesiastica tribunalia, in quibus Monachos Scythas hæreseos damnatos arbitraris, & quidem tantâ certitudine, ut inde descriptam mihi proximè propositionem citrà omne dubium asseveraveris. Videamus quid in Scythiâ contrâ Monachos decretum fuerit, quæve de iisdem habita sint ab Episcopis judicia: Hæc, inquis, scribit Germanus cum collegis Legatis ad Hormisdam: Isti de suâ provinciâ Episcopos accusant, inter quos est Paternus Tomitanæ civitatis Antistes. Petitiones obtulerunt, & coactissimi Principis, & Domini Vitaliani Magistri militum iussione, frequenter ad audientiam causæ convenimus &c. Intellexisti quid Legati scribant? Isti, inquit, de suâ provinciâ Episcopos accusant. Ergo, inquis, Episcopi damnarunt Monachos uti hæreticos aut hæresis fautores. Hæc tuâ acuta est illatio, & necessaria consequentia! Monachi, ò bone, erant actores, Episcopi rei: illi accusabant; isti verò iudicio postulabantur. Monachi petitiones obtulerunt Legatis. Illi ergo iudicium petierant contrâ Episcopos. Paternus erat Metropolitanus Scythiæ, ac proinde non poterat in jus conveniri nisi apud Patriarcham aut Legatos Pontificios, uti reapse apud eodem fuit à Monachis accusatus. Tu verò actores mutas in reos; idem apud te est accusare, ac damnaré. Hæc sanè ratione causam in tuo foro, ac temet iudice absolvisti, Monachis hæreseos condemnatis. Unum habes effugium, videlicet, si dicas Monachos in provinciâ ab Episcopis prædamnatos, ad Patriarcham ac Legatos postea appellasse. Hæc peracta primum in Scythiâ condemnatio, & hanc subsecuta appellatio, unum te post annos 1174. auctorem habebit, sinè ullo teste, sinè tabulis, sinè ullo peracti iudicii instrumento. Repones te id conjectari ex iis quæ postea Constantinopoli, ac dein Romæ contigere. Itane homo scrupulose, haud religioni duces, ex puris conjecturis, ac vanissimis suspicionibus Monachos uti hæreticos Ecclesiastico iudicio damnatos obtrudere? Præterea Legati scribunt Episcopos à Monachis accusatos; quâ autem de re accusati fuerint, non significant, ut divinationi tantum locus supersit.

Verum ut accusatio de hæresi judicetur, verba Legatorum in unâ Epistolâ, & verba unius Dioscori in alterâ in unum testimonium coassas, quo Episcopi à Monachis Nestorianismi postulati esse videantur. Hoc planè est Lectoribus fallacias facere, ac præstigiis illudere.

II.

Monachi non fuerunt hæreseos damnati à Patriarcha.

Quid in iudicio coram Joanne Patriarcha peractum fuerit, narrat Dioscorus in literis ad Hormisdam, quæ post Epist. 67. proximè leguntur. Scribit Monachos contentionem de uno de Trinitate crucifixo: de Christo composito, aliisque Capitulis, cum Victore Diacono habuisse; additque: Obtulerunt contrâ ipsam libellum tam nobis, quàm Episcopo Constantinopolitano. Itaque in hoc quoque iudicio Monachi erant actores, & Victor reus. Eo in iudicio, inquit Dioscorus, Prædictus Episcopus Synodum Calchedonensem protulit: legit ante omnia quæ sunt in eodem Concilio constituta, dicens: Præter ista nihil mihi adhuc dicatur. Qui sequitur ista, potest inter Catholicos esse. Victor respondit: Suscipio similiter & Epistolas S. Leonis; & S. Cyrilli Epistolas Synodales, quæ sunt in Calchedonensi Concilio allegatæ &c. Scythæ è contrâ inchoaverunt dicere: Addatur & unus de Trinitate: Nos è contrâ diximus: Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in Epistolis Papæ Leonis, nos nec dicere possumus, nec addere. Displicuit hoc dictum. Habes ejus causæ cognitionem, atque latam in eadem sententiam. Victor professus Synodum Calchedonensem, ab intentatâ accusatione absolvitur, ac Catholicus pronuntiatur. Monachi actores reclamant, admittendam pariter esse thesim de uno ex Trinitate. Instantia à iudicibus non admittitur. Eodem, Amice, in luto hæres. Homo enim litigandi nescius, forensium causarum, ac tribunalium ignarus, iudicia confundis, scribens Monachos à Patriarcha hæreseos damnatos. Erras. Illud fuit purum putum absolutorium, non autem damnatorium iudicium, in quo Victor ab illatâ hæreseos notâ absolutus fuit à Patriarcha, Monachorum memoratæ insuper propositionis professionem exigentium instantia repulsa. Hic autem mirari rursus liceat tuas illationes ac consequentias acutissimas. Eccum tuum enthymema: Patriarcha Victorem ab intentato hæreseos crimine absolvit; ergo Patriarcha iudicavit Monachos hæreticos, aut hæresis fautores. Ita ex tuâ Dialecticâ iterum accusator mutatur in reum, absolvere perinde est ac condemnare, instantiam non admittere idem tibi videtur ac hæreseos damnare. An hic quoque finges in alio à recitato iudicio Monachos à Patriarcha damnatos? Excute omnes scriptas eâ de causâ Epistolas, nusquam aut vola, aut vestigium alterius peracti à Patriarcha iudicii, aut latæ contrâ Monachos hæreseos convictos sententiæ, apparebit.

Enimverò si accuratè & attentè, uti de his scripturum decebat, Dioscori literas legisses, nusquam imaginarium illud iudicium à Patriarcha contrâ Monachos pronuntiatum, finxisses. Appellas paginula 9. Suggestionem à Dioscoro per Eulogium ad Pontificem missam post 67. Epistolam Hormisdæ. Eja age, legamus ab exordio Suggestionem, qua narrat, se literas accepisse: in quibus, inquit, significasti intentionem Monachorum Scytharum, & quomodo visum fuerit Apostolatu vestro Episcopo Constantinopolitano causam delegare, ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur, audiret. Data est Epistola Idibus

Octobris

Octobris Anno 520. Monachis Romæ quartum jam mensem agentibus. Quid illationes ac consequentia mirificè abs te laudantur, ut hac saltem amicè tibi arte placeam, hocce formo enthymema: Hormisdas Pontifex deliberaverat causam Monachorum delegare Patriarchæ C-P. igitur Monachi neutiquam fuerant hæresis damnati ab eodem Patriarcha. Antecedens est Hormisdæ teste ejusdem Legato Dioscoro; consequentia in utroque foro est evidens. Nam nunquam delegatur causa Judici, à quo fuit reus antè damnatus, cum facta appellatione prior judex velut in reum demutetur; est enim appellatio *suffragium necessariae defensionis* Cod. Theod. de Appellat. L. 22. & juris remedium. L. 15. & *judicatum quod displicet, appellatio excludit.* Ibid. L. 5. de jurisdictione. Hinc in Ephesino latrocinio Elpidius Comes dixit: *Sacratissimus Imperator implens ipse primum ordinem legum, quarum est & inventor & custos, præcepit eos, qui dudum iudices fuerunt, in loco eorum esse qui iudicandi sunt.* Nam in retractorio iudicio discutitur sententia prioris iudicis, à quo facta est provocatio. Cum S. Athanasius à sententiâ Episcoporum Synodi Tyriæ & Antiochenæ ad Julium Pontificem appellasset, hic in Epistolâ ad Alexandrinam Ecclesiam de iisdem Episcopis ait: *Ac proinde eos hortabamur, ut iudicio se sisterent, & si possent, accusationis causam certis documentis peragerent.* Itaque Monachi non fuerunt hæreseos damnati à Patriarcha, aliàs Hormisdas nequaquam de illorum causâ delegandâ cogitasset Patriarchæ longè illis ob factam appellationem infestiori. Verùm cum in tot literis nusquam mentio fiat appellationis, nulla planè intervenit; undè palam colligitur, Patriarcham nullo in iudicio declarasse Monachos hæreticos aut hæresis fautores. Et hi quidè apud Hormisdam conquesti sunt de Victore ab illatâ hæreseos notâ à Patriarcha absoluto, & iterum causam Romæ discutiendam esse dicebant. Hæc non erat appellatio, sed querimonia de sententiâ Patriarchæ. Appellationis ac querimoniæ discrimen habes in laudato titulo Cod. L. Si nominatus. Vide l. 17. ff. de minoribus. Hormisdas Epist. 67. rogat Justinianum, ut impetret ab Imperatore, Romam dirigi Victorem, *cujus fidem, inquit, hi ipsi Monachi vehementer accusant.* Quare Monachi instabant, ut causa Victoris retractaretur, nec ullum verbum legitur de latâ contrâ ipsosmet à Joanne Patriarcha sententiâ. Videsne Victorem tanquam reum Romam evocatum; Monachos verò esse Romæ quoque accusatores; ubi Victori probandum fuerat, Catholicam se fidem profiteri, nullo incumbente onere Monachis excutiendæ abs se hæreseos notæ sibi ipsis à Patriarcha iudicio publico inustæ? Hæc si semel iudicio tantum non callido perpendas, nullus dubito, quin fateare, penes tua tantum phantasmata reperiri posse iudicium, quod contrâ Monachos hæreticos à Patriarcha C-P. peractum pronuntiasti.

III.

Monachi Scythæ non fuerunt uti hæretici condemnati à Legatis Pontificiis.

A N O N Y M U S.

„Tertid. Legati Apostolici numero quinque, „viri omni exceptione majores, è quibus duo „sanctitatis præcipuâ laude florebant, Scythas velut „Eutychianorum foederatos anathemate percule- „runt, de quibus ita scripsere ad Hormisdam: „(Rogamus, ut consuetâ cautelâ, & qua solet Do-

„minus noster vigilantia cogitetis, & quomodo su- „spendendi sunt, qui à nobis taliter recesserunt, & „à nostrâ communione fuerunt separati, & quid „eis respondeatur, vel quomodo eorum Capitula „repellantur; quia eos omnes Constantinopolita- „na exhorret Ecclesia).

R E S P O N S I O.

Hæc omnia dilucidè enarravimus cap. 5. Dissertationis superioris. Legati nullam sententiam de hæresi contrâ Monachos pronuntiarunt, sed tantummodò eorum instantiam repulerunt, quâ contendebant, thesim de uno ex Trinitate libello professionis fidei inferendam esse. Voces quomodò suspendendi sunt, ex autographo Vaticano ibidè emendavimus, reponentes: *susciipiendi sunt.* Non Legati Monachos Ecclesiasticâ communione privarunt; sed ipsimet Monachi simplici dissociatione à Legatis semet separarunt, cujus dissociationis citrà anathema exempla ibidè laudavimus. Monachi quatuordecim circiter menses Romæ degentes, cum Hormisdæ Papa *communicasse* à Maxentio dicuntur. Et Pontifex Epist. 67. scribit: *Significamus Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere indiscussa non possumus.* Ecclesia Constantinopolitana initio eosdem exhorruit, non tanquam hæreticos, sed uti homines litigiosos, inquietos, & eò etiam molestiores, quòd non de re ipsâ, sed de verbis tot inter Catholicos turbas excitabant; siquidè ubi alii *unam personam de Trinitate* dicebant, illi *unum de Trinitate* tantâ obstinatione asserendum esse contendebant, ut refragantes Nestoriani erroris insimularent, uti diximus cap. 10 ejusdem Dissertationis. Quòd verò ad Legatorum Epistolam provocasti: Videsis, an non Monachos ab hæresi absolvant: *Quia, inquit, & nos antè Imperatorem, & antè Senatum hæc indicavimus, dicentes: Extrâ Synodos quatuor, extrâ Epistolas Papa Leonis, nec dicimus, nec admittimus; quidquid non continetur in prædictis Synodis, aut quod non est scriptum à Papa Leone, non suscipimus.* En tibi sententia illâ in causâ dictâ à Legatis coram Justino Augusto ac Senatu. Recusarunt in fidei canones referre propositionem, de uno ex Trinitate passo, quod unum Monachi importuni, arrogantes, perversi, non tamen hæretici, urgebant. Addunt Legati; *Quoniam hæc illi nituntur asserere, eo modo sibi satisfacere cupientes, UT PROFITEAMUR ET DICAMUS unum de Trinitate passum esse, quod nec Patres, nec Synodi dixerunt.* Hic totius erat status quæstionis, controversiæ cardo, ac litis contestatio. Una illa propositio in congressu Legatorum ventilata fuit. Monachi non tanquam cuiuspiam hæreseos rei illi iudicio stitere, sed ut actores ac petitores. In iudiciis reus debet iudici satisfacere, siue crimen diluendo, ut innocens absolvatur; siue convictus, admissi criminis pœnas dando. At enim eo in iudicio Monachi volebant, ut Legati sibi satisfacerent, profitentes, ac dicentes sibi similiter, *unum de Trinitate passum.* Hinc vides Monachos actores, Legatos verò non quidè reos, sed adversarios contrâ Monachos contententes, ac constanter turbulentis, audacibus, temerariis, non autem hæreticis Monachis satisfacere negantes, in eâ propositione tanquam necessariò Catholicæ fidei dogmate, comprobandâ. Præterea Legati hæc ibidè Hormisdæ scribunt: *Nobis quod visum est scripsimus: in vestra potestate est deliberare, quod vobis Deus imperaverit.* Significant quam sententiam eâ in causâ tenuerint. Ipsam tamen causam

ex integro Hormisdæ iudicio terminandam dimit-
tunt. Non erat igitur ea causa de damnatâ quapiam
hæresi Monachorum, sed de thesi adiaphorâ, quæ
ex integro poterat ab Hormisdæ, Deo inspirante,
discuti, ac definiri. Evanesceat igitur hæresis Mono-
chorum à Legatis Pontificiis confixa. Nulla ibidem
contrà eosdem anathematum fulmina vibrata sunt.
Et à gestis per Legatos, omnibusque signatis eâ æta-
te tabulis exclusus, cogeris conjecturas aut longin-
quiùs arcessere, aut de proximo, quòd eas mente
tibi fingis, admove, quòd hæc tua opinio de Mo-
nachis Scythis à Legatis Pontificiis prædamnatis,
tenui quadam verisimilitudinis larvâ apud imperi-
tos fidem inveniat.

A N O N Y M U S.

E Quidem Norisius testimonium rejicit Diosco-
ri, quem licet Hormisdæ unice carum ob re-
rum agendarum peritiam, ac doctrinæ copiam, at
conflato contrà Bonifacium schismate, intra paucos
dies, ultore Numine, ait fuisse extinctum, ut ex his
apertè intelligatur, inquit, quem hominem Monachi
accusatores habuerint: Ipsa retuli verba Norisii,
sed quæ planè injuriosa sunt Romanæ Ecclesiæ,
sanctoque Agapeto, qui simul ac in Petri sedem fuit
ejectus, coacto eo fine Concilio, Dioscori memo-
riam à calumniâ liberavit. Do verba Anastasii in
Agapeto: *Hic in ortu Episcopatus sui libellos anathe-
matis, quos invidia dolo extorserat Bonifacius à Pres-
byteris & Episcopis contrà canones contrà Dioscorum,
in medio Ecclesiæ, congregatis omnibus, incendio con-
sumpsit, & absolvit totam Ecclesiam invidia perfido-
rum.* Ecce quo in numero Norisius habet canonica
Ecclesiæ Romanæ ac sanctissimorum ipsius Pontifi-
cum judicia. Dioscorus S. Hormisdæ unice carus,
à S. Agapeto à calumniâ vindicatus, de Romanâ
Ecclesiâ cumulatissimè meritis, doctrinæ copiam,
rerumque agendarum peritiâ insignis, quia Scy-
thas accusavit, homo improbus Norisio, ac planè
scelestus est: Scythæ verò ipsi à propriis Episcopis,
à Patriarcha, totaque Ecclesiâ civitatis Constanti-
nopolitana, à Legatis sanctæ Sedis, ab Hormisdæ
summo Pontifice, à Clero, populoque Romano in-
ter Eutychanos recensiti, eoque nomine in horrore
habiti, homines sunt in fide irreprehensibiles, imò
sanæ de Incarnatione doctrinæ vindices, quia Fau-
stum velut Semipelagianum habuerunt. Pag. 11.

R E S P O N S I O.

Bellè rhetoricarum: amplificas, exaggeras, ac ver-
borum copiam pagellam imple, cum rebus de-
stituaris, ita ut Laconicum illud tibi cogar repone-
re: *Nihil es præter vocem.* Ubi nam Dioscorus homo
improbus ac planè scelestus Norisio est? Tuas hasce vo-
ces reorbe, ac à me rem teneto. Mortuo Felice IV.
cum major pars Cleri Romani Bonifacium II. elegis-
set, Dioscorus homo Alexandrinus, multorum suf-
fragia pecuniâ redimens, Pontificatum invasit, quem
tamen die 29. unâ cum vitâ amisit. Bonifacius mor-
tuum in schismate Dioscorum anathemati subjecit.
Imperantis id temporis Justiniani testimonium in
publico Edicto contrà tria Capitula produco: *Super
hæc autem omnia quis ignorat ea, quæ nostris temporibus
in Ecclesiâ antiquioris Romæ contrà Dioscorum acta sunt?
Qui cum nihil in fidem peccasset, tamen propter solum
Ecclesiasticum ordinem post mortem ab eadem sanctâ Ec-
clesiâ Romanâ anathematizatus est, videlicet, propter
causam pecuniariam, ut ibidem subjicit.* Quæ etiam

Benignus Episcopus Heracleæ recensuit in Synodo
V. Collat. V. pag. 481. ult. edit. qui addit: *Et hoc
sciunt omnes, qui degunt Romæ, & maxime qui in di-
gnitatibus existunt, qui etiam eidem Dioscoro communi-
catores permanserunt usque ad eius mortem.* Itaque
constat Dioscorum ambitione ductum, malis artibus,
schisma conflasse, qui cum die 29. extinctus fuerit,
tam citam mortem Norisius ultore Numine contigisse
affirmavit. In tuis tantum scriptis Dioscorus im-
probus ac scelestus legitur, cum ea epitheta in libro
Norisii minimè appareant. Rursus constat Diosco-
rum post mortem anathemate damnatum fuisse. At
Agapetus latum à Bonifacio decessore contrà illum
anathema reprobavit, quòd Gelasii Papæ sententiam
secutus, putavit non posse contrà hominem jam vitâ
functum, anathema pronuntiari; cujus sanè facti nul-
lum antea in Romanâ Ecclesiâ exemplum præcesse-
rat. Hic te volo, qui ais: *Ecce quo in numero Nori-
sius habet Canonica Ecclesiæ Romanæ ac sanctissimorum
ipsius Pontificum judicia.* Viden' uti tuos in causas te-
met inscienter conjicias, quibus Norisius nullatenus
constringi potest, quippè qui hoc tantum de Diosco-
ro scripsit, conflasse schisma, ac 29. die ultore Nu-
mine extinctum. Bonifacius II. censuit se posse Dio-
scoro quamvis demortuo, anathema infligere. At
Agapetus judicavit Dioscorum jam defunctum, nullo
posse anathemate percelli. Hinc Bonifacius damnat
Dioscorum. Illinc Agapetus Dioscorum absolvit.
Qui Norisium læsæ infallibilitatis Pontificiæ totâ
opellâ infimulas, edisere uter Pontifex erravit: dam-
nans mortuum, an mortuum absolvens? Tibi dicitur
Dioscorus à S. Agapeto à calumniâ vindicatus. Igitur
calumniator tibi erit Bonifacius II. qui anathematis
calumniâ mortuum Dioscorum oneravit. An non
tuismet retibus implicaris? I nunc, ac clama Nori-
sium protulisse verba, quæ planè (Hui, etiam planè!)
injuriosa sunt Romanæ Ecclesiæ sanctoque Agapeto. O
Superi mitem animum! Ecquænam horrenda Nori-
sius dixit? Dioscorum, inquis, conflato contrà Boni-
facium schismate intra paucos dies ultore Numine fuisse
extinctum, ut ex his apertè intelligatur, quem homi-
nem Scythæ Monachi accusatores habuerint. Noane ve-
rum est Dioscorum erogatâ pecuniâ, schisma conflasse
se? An non pariter verum illum brevi extinctum,
pœnas excitati schismatis dedisse? Denique num æquè
verum est ab hoc Dioscoro Scythas Monachos apud
Hormisdæ accusatos fuisse? Unde, quæso, unde
serupuli injuriarum eâ narratione illatarum Romanæ
Ecclesiæ, ac S. Agapeto, tibi erumpunt? Unus tu
ille homo es, qui ea tela contorques, quæ veritatis
umbone percussa, in tuummet caput impetu vali-
diori resiliunt. Agedum qui nobis narrasti damna-
tum anathemate Dioscorum à Bonifacio Papa, eun-
demque à successore Agapeto absolutum, de quibus
nec verbum quidem fecit Norisius, infallibilitatem
Pontificiam in judicando contraria, illasam ostende.
Unum huic profectò difficultati, qui eo in argumen-
to unice versabare, verbum impendendum fuerat,
qui tanto verborum apparatu contrà Norisium de-
clamabas. Scito illud iudicium non pertinere ad dog-
ma fidei, sed ad disciplinam. Scito et de re varias
fuisse in Ecclesiâ sententias. Scito denique Synodum
V. post accuratam totius controversiæ discussionem,
damnato diu antè demortuo Theodoro Mopsuestien-
si, Bonifacii II. sententiam approbasse, quam postea
Romana Sedes contrà defensores trium Capitulorum
invictâ constantiâ defendit. Cantilena, quam re-
gantas, de Scythis à propriis Episcopis, à Patriarcha,
à Le-

à Legatis Sanctæ Sedis &c. inter Eutyrianos recensitis, jam Lectoribus delicias dudum factas, instaurat.

I V.

*Hormisdas Pontifex nullius hæresis Monachos
Scythas damnavit.*

A N O N Y M U S.

Restat audire S. Hormisdam suo ac totius Ecclesiæ nomine loquentem. (Et recitatâ parte Epistolæ ejusdem 70. ad Possessorem, hæc addit)
 „ Vos appello, Reverendissimi Censores, ex vobis
 „ scire cupio, Catholicine, ac fidei vindices habiti
 „ olim ab Ecclesiâ fuerint, quos (en tertio eadem can-
 „ tilena) sui primùm Episcopi, deinde Constantino-
 „ politana Ecclesia, simul Apostolici Legati, ipse-
 „ que summus Pontifex anathemate percellunt, ac
 „ vitandos declarant, velut Christianorum omnium ad-
 „ versarios, veneno quod viscera sua penetravit plenos;
 „ eò usque tumoris elatos, ut ad arbitrium suum (in
 „ materiâ fidei) utriusque Orbis putent inclinandum esse
 „ judicium. Quis de Orthodoxis loquatur in hunc
 „ modum? &c. Pag. 13.

R E S P O N S I O.

Romani Censores, quos appellas, si quo te responso dignarentur, mirari se dicerent, quòd res notissimas aut nescias, aut certè dissimules. Nam aliud est loqui Pontificem per rescriptum privatum; aliud eundem ex Cathedrâ decernere. Hoc altero modo nomine totius Ecclesiæ loquitur. Illa ad Possessorem erat Epistola privata, quâ interroganti se Episcopo privatim respondit. Illa tamen Epistola ab universâ postea Ecclesiâ laudata est, ut patet ex literis Synodicis Episcoporum Africæ in Sardinia exulantium. In eâ verò Epistolâ nulla Monachorum hæresis nominatur, nulla configitur. Sed turbulentum tantum eorumdem mores, novarum quæstionum cupido, veterum Auctorum contemptus, genium inquietum, ingenium turbidum, ferox, ac violentum acri reprehensione perstringitur. Legerunt appellatam abs te Epistolam Theologi gravissimi & eruditissimi, Petavius, ac Thomassinus, nullam in eadem hæresim Monachorum damnatam adnotare potuerunt. Hæc Petavius lib. 5. de Incarnat. cap. 2. num. 2. scribit: *Quocirca nihil in eorum factis atque scriptis aliud culpes, nisi inconsultam rationem, ac præcipitem ardorem inculcandæ novitatis, intempestivæ potius, minimèque necessaria, quàm aut callidæ, aut errore contaminatæ. Nam & Hormisdas Papa in Epistolâ ad Possessorem Africanum Episcopum, nullam aliam notam illis subscribit, præter istam temerariæ novitatis, contumaciæ, ac superbiæ; ac statim laudatâ abs te Hormisdæ verba recitat. Huic concinit Thomassinus Dissert. 18. in Synodos num. 5. pag. 594. ubi non obiter, sed accuratè hoc argumentum discutienti, ait: Igitur à Possessore Episcopo Africano Constantinopoli agente, & à Monachis Scythis Romam profectis, eâ de re Hormisdæ consulebatur. Rescripsit verò ille Possessori eâ, quibus non falsam, sed novam propositionem avversabatur: ejusque vindices non ut errori, sed ut curiositati, & rixandi libidini implicatos objurgabat; & pariter repetit fragmenta illius Epistolæ. Quis autem nisi stupidus ausit asleverare duos hosce testes, qui in Patribus habitabant, & ex assiduâ illorum lectione ingentia volumina elucubrarunt, in laudatâ Hormisdæ Epistolâ nullum damnatæ hæreseos vestigium observare potuisse, quam tamen nullius nominis ho-*

mo circumspectator, ut ait Plautus, cùm oculis emissit adverterit? Illosne oculi, an intelligentia, an fortè fides defecit? Hi sanè, quod Ecclesiasticam eruditionem attinet, habent suffragium primæ sententiæ, in quam tu quoque, si vis sapere, raptim pediarius curras. Quòd si Hormisdæ Epistolam, ut Augustini lib. 4. contra Jul. oper. post. cap. 46. verbis utar, *non vis intelligere, aut si te fingis non intelligere; noli obstrepere valentibus, ac volentibus intelligere.*

Monachi per menses circiter quatuordecim Romæ degerunt cùm Hormisdæ Pontifice communicantes; non ergo erant Hæretici. Hormisdas Epist. 67. significat Justiniano Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos, inquit, relinquere indiscussa non possumus. Et paulò post: *In quorum allegationibus cùm Legatis remeantibus, competenter fuerimus instructi, si quid reprehensione dignum cognitio nostra repererit, necesse est, ut circa eos teneamus Ecclesiasticam disciplinam.* Itaque Hormisdas, priusquàm Monachorum causam discuteret, Legatorum in Urbem reditum opperiebatur. Interim nondum ullâ ob hæresim censurâ perculsi fuerant; hæc enim omnium maxima est, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ rigore infligatur; quâ tamen disciplinâ se usurum dicit, ubi fortè in cognitione causæ Monachi erroris convicti fuerint. At illi ante Legatorum adventum, judicii petitione ultrò renuntiata, ex Urbe secesserunt sinè ullo ab Hormisdæ accepto responso. Jam verò actor pleno jure potest ab intentatâ lite, ac petitorio judicio recedere. Illi tamen in culpâ fuere, quòd obligatam Hormisdæ fidem infregerint, tumultum in plebe excitare conati fuerint, ac libellis Imperatorum statuis affixis, contra fuerint protestati. Fuga, Amice, non facit hæreticum. Quis enim S. Hilarium Arelatensem, quòd contra semet proximè proferendâ à S. Leone Magno sententiæ, se arreptâ ex Urbe fugâ, subtraxit, hæreticum nuncupavit? Jam nobis edissere, quando, ubi, à quo Monachi pronuntiati fuerint hæretici? Quâ Vaticanî parte anathematis fulgor intonuit, ac fulmen in Scythas decidit? At reclamas: *quos sui primùm Episcopi, deinde Constantinopolitana Ecclesia, simul Apostolici Legati, ipseque summus Pontifex ANATHEMATE percellunt.* Liceat mihi Poetæ carnem invertere: 2. Metam. V. 308.

Undique das tonitrus, vibrataque fulmina jactas. Sunt, ut Plinii voces lib. 2. cap. 43. reddam, *bruta fulmina & vana*; nempè hominis quaquaversum contra Monachos anathemata fingentis inania phantasmata.

Reponis Hormisdam ex Apostolo 2. ad Timotheum cap. 3. vocare Monachos *homines sui tantum amatores, habentes formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes; itaque esse vitandos.* Quæ verba inquis ab antiquis de hæreticis tantum intelligi. Ita est. Sancti Patres passim eâ verba prout jacent in laudatâ Epistolâ, de hæreticis intelligunt. Etenim Apostolus post pessimas quasque notas hæreticorum, vocat illos: *voluptatum amatores magis, quàm Dei: habentes speciem pietatis &c.* & antea illos dixerat *homines se ipsos amantes.* At cùm cæteras notas [Hormisdas omittat, non hæreticos, sed viros Catholicos suæ tantum opinionis amatores, speciem quidè pietatis in Monasticâ tunicâ præferentes, sed animo virtutibus vacuo, videlicet litigioso, turbulento, præferoci &c. Itâ eadem phrasi usus S. Prosper initio libri contra Cassianum ac sectatores, qui erant planè Catholici, eosdem dicit *habentes speciem pietatis in studio, cujus virtutem dissidentur in sensu.* Porro Hormisdas tradit Monachos *vitandos non* tanquam hæreticos,

ricos, sed uti contentiosos, suisque litigiis Catholicarum mentium pacem turbantes; quemadmodum idem Apostolus in priori ad eundem Timotheum Epistolâ cap. V. 11. ait: *Adolescentiores autem viduas evita.* Quo verbo haud illas hæreticas designavit. Non hac communi loquendi formulâ Pontifices hæreticos damnant, eosque Catholicis vitandos jubent. Monachis non quidem Scythis, sed Scytharum in hac ipsâ causâ adversariis Accemetensibus à Joanne II. damnatis, hæc de iisdem Pontifex scribit Epist. 3. ad Senatores: *Accemetas verò, qui se Monachos dicunt, qui Nestoriani evidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesia, à quibus vos propter canonem, qui cum excommunicatis Christianum nec loqui, nec communicare permittit, diligentia pastoralis admonere non desino, ut eorum etiam simplicem collocationem vitetis, nihilque vobis cum eis aestimetis esse commune.* Petavius loco mihi superius laudato, attentè considerans damnatis Accemetensibus, probatam fuisse uti Catholicum dogma, defensam à Monachis Scythis propositionem de Christo uno ex Trinitate, hæc ait: *Non est credibile Eutythianæ perfidiæ venenum sub eâ latuisse.*

A N O N Y M U S.

„ **A**T quid disputamus, utrùm Scythas pro hæreticis habuerit Hormisdas, cum ipsi ultrò Scythæ confiteantur eo se numero fuisse à summo Pontifice computatos: *Licet eos, inquit Maxentius, publica veritatis conscientia manifestè hæreticos non valeat accusare (Hormisdas) obliquè tamen & callidè hoc vult de eis intelligi &c.*

R E S P O N S I O.

UBi, amabo, eras, cum tam præposterum iudicium ex Maxentii responsione formabas? Maxentius contrà Hormisdæ ad Possessorem epistolam infanda quæque per summam impudentiam eructans, cum animadverteret, nusquam ibidem Monachos uti hæreticos pronuntiari, unde vehementiori impetu Auctorem epistolæ invaderet, scribit, illum hæreseos notam non manifestè, sed obliquè ac callidè Scythis impigisse. Videsne ut tuomet jaculo ille tuus error de Monachis ab Hormisdæ anathemate percussis, juguletur? Siquidem si in eâ epistolâ palam anathemate afflati sunt, manifestè ibidem ut hæretici damnati fuissent; anathema enim in hæreticos publicè tales iudicatos, emittitur.

A N O N Y M U S.

„ **E**X dictis hætenus patet quemadmodum de tot tanque diversis omnium Ordinum hominibus, qui sive in Oriente sive in Occidente Scythas Monachos viderunt, simul eorum scripta omnia perlegerunt, & curiosius collato cum iis sermone mentem ipsorum introspexerunt, nemo non illos hæreticos pronuntiavit. Pag. eadem.

R E S P O N S I O.

QUæ tibi patent, cæteros latent. Imò ex hætenus deductis, patet Monachos nec in Oriente, nec in Occidente, nusquam gentium declaratos fuisse hæreticos. Hæc non vanis illationibus, & ductis de longinquo conjecturis, sed signatis antiquitatis tabulis in tanto lumine collocavi, ut id tibi quoque jam patere possit, si tamen quandoque velis sapere.

A N O N Y M U S.

„ **D**E Justiniano, quid respondere curem, nihil est; siquidem Norisius ipse Justinianum fate-

„ tur à Papa perstrictum esse quòd in causâ Scythicâ sententiam mutasset. Pag. 15.

R E S P O N S I O.

ESt quod te doceat Justinianus in Epistolâ, quæ præmittitur 66. Hormisdæ. *Quidam, inquit, asserunt, Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari.* Hi erant Monachi Scythæ, quos ibidem nominat, ac commendat Pontifici. Addit: *Quoniam verba videntur facere dissensionem: nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur.* Monachi dicebant: *Unus de Trinitate; Adversarii Monachorum dicere malebant: Una persona de Trinitate.* Idem Verbum Filius Dei Patris utrâque dicendi formulâ ab utrisque intelligebatur. Itaque lis tota hærebat in vocibus. At non voces, sed interior intelligentia contrà fidem facit hæreticum. Scitè Hilarius lib. 2. de Trinitate: *Nomen nihil habet criminis, quod sensum non perturbat religionis.* Tunc putas Monachos in quæstione de nomine potuisse pronuntiar i hæreticos, & anathemate fulguriri in Oriente & Occidente?

A N O N Y M U S.

„ **A**D Africanos in Sardinia exules mittunt Scythæ fidei professionem, quam summè suâ intererat Catholicam inveniri, ut post anathema undique in se sive ab Oriente, sive ab Occidente vibratum, aliquos tandem communicatores invenirent. Afri Episcopi, qui de contentione in Oriente recens exortis, nihil sciebant, nec fraudem Eutythianorum sub ambiguis vocibus latentem noverant, Monachorum scriptum probarunt; homines ipsos nec allocuti sunt unquam, nec viderunt, tribus, opinor, exceptis qui literas deferrebant. Quis conferat tale testimonium cum eâ nube testium ex utroque Orbe clamantium Scythas, quos ipsi viderant, audiverantque, esse hæreticos? Pag. 15.

R E S P O N S I O.

INjuriam Lectori facis, qui tam frequenter cantas, ac recantas: *Ab Oriente, ab Occidente, ex utroque Orbe.* Desine jam tandem talibus. Veteres Aruspices vani futurorum præmonstratores, observabant, num fulmen à dexterâ, vel sinistrâ potius parte decideret. Tu miseros Monachos non cessas & ab Oriente & ab Occidente, dextrorsus, sinistrorsus ex utroque Orbe anathematum fulminibus afflare. Nusquam contrà illos tonuit ab Oriente; nunquam fulguravit ab Occidente. Verùm tuorum solummodò sese invicem collidentium scrupulorum crepitacula contrà eosdem insonuere. Quæ de Africanis Episcopis dicis, te transmissæ ab illis responsionis nescium ostendunt. Nam ita illi scripta Monachorum probarunt, ut nullatenus tamen novam illam loquendi phrasim, pro quâ unâ recipiendâ Monachi tantas ubique turbas ciebant, admiserint; sed Hormisdæ similiter *pro uno ex Trinitate, unam personam Trinitatis* reposuerint. Leges caput 7. nostræ Dissertationis historicæ, ac disce quæ dicas. Scribis Afros Episcopos nihil scivisse de contentione in Oriente recens exortis. Erras. Nam iidem rescribentes ad Monachos insignem Epistolam Synodicam, cap. 17. recitant fragmentum Epistolæ Hormisdæ, *quam, inquit, consulenti se sancto fratri, consacerdotique nostro Possessori rescripsit.* Videsne illam Epistolam, in quâ, te interprete, Monachi Scythæ ab Hormisdæ anathe-

anathemate percussu sunt, notam fuisse Episcopis Africanis? At isti cum plenâ ejus epistolæ notitiâ, cum Monachis & corâ m, & per literas, uti patet, communicabant, ac proinde nulla ibidem anathematis fulmina contra Monachos coruscarunt. Epistola Hormisdæ ad Possessorē scripta est anno 520. Idibus Augusti. Epistola verò Afrorum scripta est post mortem Hormisdæ, quem *beata memoria Antistitem* ibidem appellant, sed cum adhuc degerent exules in Sardinia, nempe anno 523. qui postremus fuit pontificatus Hormisdæ uti & exilii Episcoporum Africæ. Igitur isti Patres ac Catholicæ religionis fortissimi Confessores, gestorum in causâ Scytharum conscii, optimè Hormisdæ epistolam ad Possessorem perspectam habentes, cum iisdem Scythis, seu eorundem sociis, tanquam cum Catholicis, per literas communicant, secus planè facturi, si in eâ epistolâ Scythæ hæretici pronuntiati fuissent, ac anathemate fulguriti.

Errorem errori accumulas, dum de Afris scribis: *Nec fraudem Eutychianorum sub ambiguis vocibus latentem noverant.* Legistine unquam libellum à Monachis ad Africanos Episcopos missum? Quid clarius dici potest pro duabus in Christo naturis adstruendis, quam quæ Monachi illi cap. 2. 3. 4. & 5. nullâ sinè ambiguitate fatentur? An non capite quinto, recipere se dicunt Concilium sanctum ac venerabile, quod apud Calchedonam celebratum est? An non disertè ibidem damnant Eutychen, Dioscorum, cum sociis eorum, omnesque quos justè ac regulariter Sedes Apostolica condemnavit? An non dicunt: *epistolas quoque beati Leonis amplectimur?* Ubi, ubi notas fraudem Eutychianorum sub ambiguis vocibus latentem? Cum Theodoretus Nestoriani erroris suspicione laboraret, in Act. VIII. Synodi Calchedonenfis, Patres ei dixerunt: *Dic aperte anathema Nestorio, & qui ea, quæ ejus sunt, sapiunt.* Cum ille aliquantisper tergiversatus, tandem dixisset: *Anathema Nestorio*, ac professus fuisset, se subscripsisse epistolæ Leonis Papæ, Judices dixerunt: *Omnis jam dubitatio de Theodoro reverendissimo Episcopo est soluta.* Et universa Synodus acclamavit: *Ecclesiæ Orthodoxæ.* Enim verò Monachi scribes ad Episcopos Africanos, anathema dicunt Eutycheti ac Dioscoro: amplectuntur epistolas Leonis Papæ: duas in Christo naturas consentunt. Itaque de illorum fide Orthodoxâ omnis jam dubitatio est soluta. An fortè in illâ propositione de uno ex Trinitate observas fraudem Eutychianorum sub ambiguis vocibus latentem? Audin' quid cap. 4. pronuntiant: *Hæc de causâ Trinitas etiam post Incarnationis mysterium Trinitas mansit, quia idem Dei Verbum etiam cum propriâ carne, UNUS EST EX TRINITATE.* Et statim: *Quapropter & Deum Verbum passum carne, & crucifixum carne, sepultum carne secundum beatum Cyrillum profiteamur &c.* At Eutychiani dicebant Verbum non carne, sed divinitate passum, teste S. Felice Papa Epist. 5. ad Zenonem Augustum. Dico ubi lateat fraus Eutychianorum? ubi lateant voces ambiguae? Sed nondum errorum finis; siquidem de Episcopis Africanis scribis: *Homines ipsos nec allocuti sunt unquam, nec viderunt, tribus, opinor, exceptis qui literas deferebant.* Qui res antiquitus gestas vetustis omnibus monumentis inconsultis, in literas mittit, is non historias, sed fabulas narrat. Hinc haud miror, te hæcenus de Africanis Patribus tanta fluxisse; siquidem scripta eâ de re instrumenta, ac vetustos codices nec semel invisens, omnia pro arbitrio fingis, ac refingis. Nam si legis caput primum libri S. Fulgentii de Incarnatione & Gratiâ, quo unâ cum collegis respondit Mo-

nachis memoratis, hæc tibi statim in oculos incurriscent; *Beatus frater noster Joannes Diaconus à vestra Societate directus, literas, nobis quas misistis, habuit, quibus recensitis, vestram simul alacres & FIDEM cognovimus & salutem: imò in agnitione FIDEI vestra nobis salus innotuit.* Africani Antistites qui literas receperunt, testantur unum Joannem ad se à Monachis missum. Tu scribis tres Monachos illam Epistolam ad Africanos pertulisse. Potes quidem scrupulos prout libet, prout lubet, multiplicare. At non potis es, ex uno tantum homine tres homines facere. Interim videas ab Africanis Patribus commendari FIDEM Monachorum, quos tu & hæreticos, & multiplici anathemate damnatos obtrudis.

Denique concludis: *Quis conferat tale testimonium cum eâ nube testium ex utroque Orbe clamantium Scythas, quos ipsi viderant, audierantque, esse hæreticos?* Nullus profectò conferat tam splendidum tamque illustre Africanorum Antistitem testimonium cum eâ nube testium, quam tibi in tuo cerebro addensasti. Testes clamantes hæresim citasti, apud quos ne semel quidem hæresis Monachorum auditur, uti locupletissimè demonstravi. Tantos illos clamores ex utroque Orbe altius resonantes, nec Vasquez, nec Petavius, nec Thomassinus inaudiere. Aut illi extra Orbem fuerunt; aut in hoc Orbe atrium usum perdidere. Verum cum viri illi præstantissimi in universo literario Orbe optimè audiant, tantus tibi jactatus clamor in imaginariis tantum spatiis insonuit.

S. I V.

Quid illi Scythæ de Hormisdæ senserint.

A N O N Y M U S.

Videamus itaque, Maxentius & sui quomodo acceperint Epistolæ auctorem, quem, fidente Norisio, sciebant esse summum Pontificem: *Certè, inquit, auctorem hujus Epistolæ hæreticum esse, quisquis ille est &c.* Tum Epistolam Hormisdæ malignè interpretantes ajunt: *Nam & ipsi hæretici ad hoc ubique hanc ipsam Epistolam proferunt &c.* Sexcentis in locis eum appellant *hæreticum*, *Nestorianæ pravitatis fautorem &c.* Neque unius dumtaxat Nestorianæ hæresis summum Pontificem accusant, cum præterea Pelagianum esse contendunt his verbis: *Callidè tuam niteris occultare perfidiam &c.* Pag. 16. 17.

R E S P O N S I O.

Sanctus Augustinus in libro contra Donatistas post Collat. cap. 3. scribit eosdem in magno illo congressu apud Carthaginem dixisse, nec causam causæ, nec personam præjudicare personæ: quod adversus omnes humanas calumnias in ore habet universa Catholica Ecclesia. Quam procul abis ab hac sententiâ, dum unius Maxentii verba omnibus Monachis Scythis ascribis. Norisius lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. de Maxentio ait: *Ego quidem Scytharum Syncellitam non fuisse certum existimo; ab illis enim ut extraneus loquitur in responsione ad Epistolam Hormisdæ.* Itaque nec causa, nec persona Maxentii causæ aut personis Monachorum debet præjudicare. Unus Maxentius eam Hormisdæ Epistolam oppugnavit, ac in singulari personâ semper ibidem loquitur. Tu eandem Epistolam ab omnibus refutatam pronuntias, dum ais: *inquit: appellant: accusant: contendunt.* Pessimam Maxentii causam cum Monachorum causâ communem facis, ac illius personam cum Monachis confundens, unum

unum omnium os, eadem verba, idem crimen exhibes, ut causæ causa, & personis persona præjudicet. Proximè unum Scytharum ad Africanos Præsules Legatum in tres multiplicabas; ac statim unum Maxentium in Monachos plures dispartis, ut universos unus crimine involvas. Quis unquam quæ scripsit Theodoretus contrà duodecim Capitula S. Cyrilli, imputavit Joanni Antiocheno, Cyro Tyrio, Heladio Tarsensi aliisque Episcopis Orientalibus, qui pariter Cyrilli Capitula avversabantur? Unius Theodoreti scripta in Synodo V. damnata sunt, Joannes verò Antiochenus sæpè ibidem laudatus est.

Itaque Monachos Scythas à Maxentio separemus. Illi exclusi in Oriente, petitionem oblaturi Sedi Apostolicæ, Romam transmiserunt, quo facto monstrarunt ab unâ S. Petri Cathedrâ oracula de fide petenda esse. Quamvis verò Hormisdæ causam compe-
rendinante, morarum impatientes, indè recesserint, nulla alia tribunalia adiisse leguntur, quod sciebant Sedem Apostolicam esse supremum Orthodoxorum tribunal. Et fortassis Româ aufugerunt, suspicati Hormisdæ post adventum Dioscori ipsis adversantis, decreturum, illam loquendi formulam de uno ex Trinitate, ob vocem ambiguum, ac in uno sensu Eutychianis favorabilem, non debere à Catholicis usurpari, sed pro uno, esse unam personam dicendam, quemadmodum vox Christipara ob Nestorii hæresim deficerat in Ecclesiâ usurpari. Quod si semel contigisset, intelligebant causam ita fore deperditam, ut nullus ipsis locus futurus esset reliquus, in quo retractatorium judicium perageretur. Sed mittamus hæc conjecturas, quibus in rebus aded à nostrâ ætate diffitis, ac non multum causæ nostræ necessariis, haud vacat indulgere.

Unus ergo remanet Maxentius Scytharum Monachorum advocatus, quo de homine quid Norisius scribat, proximè intelliges. Ille quidem quod liberius Epistolam Hormisdæ impugnaret, finxit dubium se esse, an illam Romanus Pontifex scripsisset. Tu quidem scribis: Sciebat itaque Maxentius &c. Summi Pontificis Epistolam esse, quam refelleret: imò volebat à cæteris talem reputari. Hoc alterum falsò asseris. Nam Maxentius disertè scribit: *Quomodo Hormisdas non sibi ipsi reperitur in hac Epistola scripsisse contraria? Si tamen non est (quod magis credendum æstimo) ab hæreticis ficta.* Et inferius: *Vade quis facile credere audeat, hanc à memorato viro (ut sæpè diximus) directam Epistolam?* Nisi fortè (quod de tanto Antistite credere importunum est) à memorato Dioscoro postea depravatus, contrà suam ipsius sententiam hæc scripsisse credendus est. Quare ita suspensio calamo de auctore Epistolæ scribebat, ut alteri potius quàm Hormisdæ, eandem adscribendam esse putaret. At veritas non rarò invito puctore erumpit. Maxentius enim ibidem hæc scribit: *Sed absit ut ex qualibet parte Catholica professione Romanus Episcopus contradicat.* Quâ propositione nihil certius nihil constantius dici, tradit Thomassinus disert. 18. in Synodos num. VII. ubi ex illo Maxentii dicto docet inferri: *Nunquam contigisse, nunquam fore, ut contingat, Romanum Episcopum à sententiâ universæ Ecclesiæ deviare.* Hanc præclaram Maxentii pro Romani Pontificis in definiendis fidei dogmatibus infallibilitate sententiam, non testimonii, sed confessionis loco recipio. Haud tamen ex illâ responsione ad Epistolam Hormisdæ Maxentius dicendus est hæreticus, quamvis Epistola hæreticè scripta sit. Quis enim S. Cyprianum dixit hæreticum, cum in Epistola ad Jubajanum tanta, ut ait S. Augustinus lib. 5. de

Baptis. con. Donat. cap. 25. in Stephanum irritatus effudit? Uno verbo, ut ab invidiosâ comparatione abstineam, si Maxentius ea, quæ ibidem scripsit, obstinatiùs defendit, nec meliori mente dispunxit, homo planè schismaticus fuit: non tamen Eutychianus hæreticus, quod unicè Norisius sibi demonstrandum esse putavit.

§. V.

Quid de illis Scythis statuatur Norisius?

Norisius lib. 2. Hist. Pelag. cap. 20. scribit: *Monet hoc loco gratitudinis officium, ut stylum ad alia properantem, parumper sistamus, ac Joanni Maxentio, & Scythiæ Monachis ob egregiè Augustiniano nomini navatam operam, non modò grates referamus, sed etiam vicem rependentes, Augustinianæ doctrinæ adversus Faustum defensoribus necessariam advocacy commode-mus.* Quæ dicta ab Anonymo scrupuloso in reprehensionem vocantur.

A N O N Y M U S.

Primum quæro, Scythis illis quid Norisius debeat, aut quale beneficii gentis ab iis acciperit? Non aliud certè quàm quod à Luthero & Protestantibus, qui pariter Augustinianæ doctrinæ defensores se profitentur adversus Papæ & papistarum errores. Pag. 28.

R E S P O N S I O.

Resentium intuitus, ac præteritorum memoria gratum facit, inquit Seneca lib. 3. de Benef. cap. 4. Norisius cum probè nosset, quanto studio ac solitudine Petrus Diaconus cum collegis Monachis, ac Scythæ cum Maxentio pro S. P. Augustini doctrinâ contrà Faustum defendendâ, insudaverint, ac dein adverteret eosdem Monachos tanquam Eutychianos nostro hoc sæculo à nonnullis incusari, assertæ olim ab iisdem doctrinæ Augustinianæ memoriâ, ac nunc illis hæreseos notæ intuitu, quod esse, & haberi vult Augustinianus, pro S. Doctore defenso, eorundem pariter Monachorum defensionem suscepit. Si quispiam patrem tuum ab hostium impetu defendisset, an non ille de te esset benè meritus, ita ut ingrati notam subires, si illi nescio quo casu periclitanti, quod facile posses, subsidium denegares? Eccur S. Fulgentius doctissimus ejus ætatis Antistes Monachorum Scytharum patrocinium suscepit? Audias à Christiano Lupo Professore regio Lovaniensi, in notis ad caput 17. Var. Epist. &c. pag. 138. *Fulgentius enim, inquit, omninò favebat istis Monachis: quod ex pectore contrà Pelagianos agerent patrocinia divina Gratia.* Fulgentius eo in stadio Norisio lampadem prætulit. Ecquid beneficii à Monachis accepere Vasquez, ac Petavius, ut sociatâ operâ, Monachos ab inustâ hæreseos notâ vindicarent? Unius veritatis studio illos sibi defendendos esse duxerunt. Norisius & veritatis, & divinæ gratiæ, ac S. P. Augustini adversus Semipelagianorum insultus defensi causâ, gratias se laudatis Monachis debere professus, qualemcunque potuit, vicem rependit. Satin' hic tibi scrupulus exemptus est? Hæretici non sunt Augustinianæ doctrinæ defensores, sed corruptores, ut præ cæteris Turrianus ostendit in Confessione Augustinâ. *Quid autem in hoc miremur? Neque enim melius loqui potuit Augustinus, quàm Propheta, quàm Apostoli & Eoangelistæ, quorum verbis similiter malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi hæretici suos defendere conantur errores.* Verba sunt Facundi Episcopi in Libro contrà Mocianum tom. x. Bibl. PP. edit. ult. pag. 109.

A N O N Y M U S.

„**U**ndè enim habet Norisius Maxentium & suos
 „veram & Catholicam Augustiniano dogma-
 „ti operam navasse, nisi ex eo libro, in quo aperte
 „pronuntiant Adversarium suum, quem summum
 „Pontificem esse scirent, Pelagianæ perfidiæ esse
 „involutum erroribus, & superbissimæ hæreseos spi-
 „ritu animatum. Hos homines Norisius Augustini
 „defensoribus annumerat &c. Pag. 18.

R E S P O N S I O.

Illa indè habuit Norisius, undè eadem celeberrimi
 Purpurati Patres, ac summi Scriptores accepe-
 runt. Cardinalis Baronius ex eo libro hæc habet: *Qui-
 nam autem colligantur ex Fausti duobus libris errores
 scriptis S. Augustini & sententiæ Catholicæ adversantes,
 tu vide illos collectos à Maxentio* (attende, undè ha-
 bet) *in responsione ad Hormisdam Pontificem, ubi in plu-
 ribus Faustus declaratur hæreticus.* Ad annum 490.
 Undè habet Cardinalis Bellarminus in lib. de Script.
 Eccles. V. Joannes Maxentius de quo ait: *Faustum &
 Pelagianos egregiè refellit ex libri S. Augustini.* Undè
 habet Gabriel Vasquez in 1. 2. disp. 199. cap. 3. scri-
 bens: *Sententia Petri Diaconi, & Joannis Maxentii
 tam in materiâ de gratiâ & libero arbitrio, quàm in
 damnandis libris Fausti, magni momenti esse debet.* Et
 disput. 190. cap. 8. num. 73. Joannes Maxentius &
 ipse in hac parte Augustinianus. Et cap. 9. num. 86.
 ait: *Probatur primò ex Joanne Maxentio doctrinæ Au-
 gustini in hac parte studiosissimo.* Et in 1. par. disp. 89.
 cap. 1. de libris Fausti ait: *Eosdem damnat Joannes
 Maxentius in responsione ad Hormisdam.* Et idem re-
 petit cap. 4. num. 24. Undè habet Petavius, cujus
 verba, velis, nolis, perhonorifica de Maxentio
 exscribo, ex lib. 13. de Incarnat. cap. 6. num. 8. *Fal-
 luntur autem* (horum unus tu quoque es) *qui Maxen-
 tium istum tanquam Eutychianâ infectum hæresi culpant,
 ut ejus elevent fidem. Nam ut in eo minime laudandus
 est, quòd adversus Romanum Pontificem contumaciùs
 se gesserit: sic illius hæresis invidia, à qua (audin')
 longissimè absuit, minime onerandus est.* Et de Pe-
 tro Diacono scribit tomo 1. lib. 10. cap. 16. num. 7.
*Perspicuum est illi Scriptori Augustinianam placuisse
 doctrinam.* Hos præclarissimos Scriptores non testes
 meos produco, sed appello contra te iudices, ut
 illis, quam inaudivisti, sententiam pronuntianti-
 bus, mutire, ac ne hiscere quidè contrà debeas.
 Priusquàm ad acerbissimam accusationem transeo,
 insignis error, quem admisisti, mihi emendandus
 venit. Nam putas ex solâ responsione Maxentii ad
 laudatam Epistolam Hormisdæ Norisium intellexis-
 se Scythas veram & Catholicam Augustiniano dog-
 mati operam navasse. Erras. Illa responsio unius
 Maxentii opus est, hominis à Monachis extranei,
 saltem uti Norisius arbitratur. Nihil cum illâ Mo-
 nachis est. Hic collatâ operâ librum de Incarnatio-
 ne & gratiâ accuratissimè elucubratum, ad Episco-
 pos Africanos in Sardinia exules transmiserunt. In
 tribus ultimis ejus libri capitibus œconomiam di-
 vinæ gratiæ exponunt, ac Semipelagianorum præ-
 cipuè errores refellunt, & in fine damnant libros
 Fausti Galliarum Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi
 proventus est. Hujus rei narratio à Norisio prolixè
 describitur, ac lib. 2. Hist. Pelag. cap. 18. utran-
 que paginam implet, ut non possim non mirari, te
 nihil horum vidisse eo præsertim loco, ubi versus,
 imò syllabas in examen severus censor vocasti, ut

ubique copiosior tuorum scrupulorum seges exsurge-
 ret. Hic est ille Monachorum Orientalium liber,
 quem tu §. 3. pag. 15. professionem fidei Scytharum
 appellabas, & à tribus illorum Legatis ad Africanos
 Episcopos missum dicebas, quemve Afros Episco-
 pos vocum ambiguitate deceptos, probasse autuma-
 sti. Per tuam te fidem, obtestor; legistine hunc Mona-
 chorum librum? Si legisti, cum ibidem universa di-
 vinæ gratiæ doctrina contrà Pelagianos eorumque
 reliquias, juxta S. Augustini sententiam, explicetur,
 quâ confidentiâ objicis Norisio, quòd ex solâ
 responsione Maxentii ad Epistolam Hormisdæ habe-
 at, Monachos veram & Catholicam Augustiniano
 dogmati operam navasse? Sin autem librum illum ne
 quidè semel vidisti, cur audes asseverare in eodem
 fraudem Eutychianorum sub ambiguis vocibus laten-
 tem? Viden' qualis homo sis! Judicas de incogni-
 tis: quæ cæteris sunt cognita, nescis. Disce tan-
 dem, undè ea habuit Norisius.

A N O N Y M U S.

„**H**os homines Norisius Augustini defensoribus
 „annumerat, proque Petri successore hære-
 „sis Pelagianæ damnato, gratiam se debere profite-
 „tur: adèd ut non possint non esse Catholici qui-
 „cunque pro Augustino, etiam contrà Sedem Apo-
 „stolicam insurgunt. Pag. 18. 19.

R E S P O N S I O.

Memento laudatæ mihi Augustinianæ contrà
 Donatistas sententiæ: *Nec causa causæ, nec
 persona personæ præjudicet.* Ne, quæso, Monachos,
 horumque causam cum Maxentio suam pessimè cau-
 sam defendente, confundas. Norisius inter S. Augu-
 stini defensores numerat eos Monachos, qui summum
 ergà Sedem Apostolicam obsequium palam conte-
 stantes, hæc ad Africanos Episcopos cap. 5. memo-
 ratì libri scripsere: *His adjicientes Eutychen, Diosco-
 rum cum sociis eorum, omnesque, quos justè ac regu-
 lariter Sedes Apostolica condemnavit.* Videsne, uti
 Apostolicæ Sedis judicia contrà Eutychianæ hære-
 sis Principes ac sectatores venerentur, atque defen-
 dant? Quantum verò in controversiis de divinâ Gra-
 tiâ Apostolicæ Cathedræ decretis iidem detulerint,
 palam faciunt capite ejusdem libri octavo, hanc ex
 subjectis S. Cœlestini Papæ Epistolæ capitulis, sen-
 tentiam repetentes: *Satis sufficere credimus quidquid
 secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta
 docuerunt, ut prorsus non opinemur Catholicum, quod
 apparuerit præfixis esse sententiis contrarium.* Pote-
 rantne expressiori asseveratione suum ergà Apostoli-
 cam S. Petri Sedem, ejusque successores obsequium
 profiteri? Damnant cum Sede Apostolicâ omnes Eu-
 tychianos, ac Pelagianos. Damnant tanquam non
 Catholicum quidquid statutis ab Apostolicâ Sede re-
 gulis contrarium appareat.

Scribis: *Proque Petri successore hæresis Pelagianæ
 damnato, gratiam se debere profitetur.* Equidè No-
 risii vicem etiam atque etiam doleo, cum videam il-
 lum abs te tam gravi, tamque nefario crimine onera-
 ri, ut illi expiando, nedum editi ab ipso libri pro-
 scriptio, sed nec ejusdem combustio sufficeret. Uni
 tibi nomen tuum occultanti impune licet viro inno-
 centi, adèd iniquo ac impudenti mendacio calumnia-
 ri. Hæc de Maxentio Norisius scribit lib. 2. cap. 19.
*Undè omni prorsus modestiâ depositâ veluti in hæreticum
 furibundus insiliens, mille conviciorum plaustra exo-
 mit, nempe in Hormisdam Pontificem.* Item:

*Instigare Pontificem homo petulantis ingenii non vere-
tur, quasi Pelagio occultè faveret; verba Maxentii
sunt absynthio amariora. Præterea: Sed perperam
tantum blasphemiam Hormisdæ obicit. Et rursus:
In quo etiam veteri se vitio teneri Maxentius ostendit.
Denique ait: Verum quod ex S. Augustini dictis in eo
libello Faustum confutavit, hoc UNICUM encomium à
posteris habuit. Hoccine, mi homo, est pro Petri
successore Hormisdæ damnato, gratiam se debere profite-
ri? Si te in præsentia tam falsam calumniam Norisio
importantem, dicerem omni depositâ modestiâ furi-
bundum; hominem petulantis ingenii; ac tibi verba omni
absynthio amariora, ac tantum blasphemiam, ac vetus vi-
tium objicerem, putaresne à me tibi gratias referri,
ac tot convicia in gratiarum parte reponeres? Norisio
scripsit Maxentium solummodò ob Augustinianam
doctrinam defensam, à posteris laudari, uti ex Baro-
nio, Bellarmino, Vasquio, ac Petavio proximè intel-
lexisti. Quod verò doctissimos Censores subinde
compellas, temet eorundem iudicio sisto, ac manife-
stæ in Norisium calumniæ reum postulo, dum audes
coram hoc Sole eidem objicere, quod pro Petri suc-
cessore hæresis Pelagianæ damnato, gratiam se debere pro-
fitetur. Hæc tam falsa, tam acerba, tamque im-
pudens accusatio nullum tibi scrupulum excitat, ut
planè mirum sit, velle te scrupulosum haberi. Cre-
dat Judæus Apella.*

A N O N Y M U S.

„Manifestum est itaque (Norisio iudice) Scy-
„thas ab omni prorsus errore absolvi: & Ca-
„tholicos pronuntiari. Quid quod eisdem fidei
„defensores, & adversus Eutychianam hæresim vin-
„dices appellare non dubitat? Pag. 19.

R E S P O N S I O.

ITa planè manifestum est, nec Monachos Scythas,
nec Maxentium fuisse Eutychianos. Nec solus,
nec primus id ille pronuntiavit, non enim laureolam
in mustacio quærit. Unus est è multis, qui id antea
docuerant. Ita enim de Scythis judicaverant Vas-
quez, Petavius, Thomassinus, alique quorum lo-
cupletissima testimonia produxi. Si legisses librum
Monachorum de Incarnatione & Gratiâ, stylium à
tam falsâ accusatione suspendens, in contrariam sen-
tentiam pedibus ivisses. Sanctus Fulgentius cum col-
legis Africanis, qui librum memoratum diligenti &
accurato examine discusserunt, post præfationem
rescripti ad illos sub eodem titulo libri, initio cap.
2. ita exordiantur: *Dicitis itaque, vos juxta sancto-
rum Patrum traditionem D. N. Jesum Christum in dua-
bus naturis unitis & INCONFUSIS, id est, divini-
tatis & humanitatis in unâ personâ sive subsistentiâ
confiteri. An non hæc Monachorum professio ab
Africanis Patribus laudata, Eutychianam hæresim
jugulat? Lege caput 3. ac discas, Monachos præcla-
rissimis Gregorii Nazianzeni, Cyrilli, ac Athana-
sii testimoniis Nestorianos unâque etiam Eutychia-
nos convincere. Imò ibidem nobis servarunt insi-
gne fragmentum Malchionis Presbyteri, qui in
Concilio Antiocheno contra Paulum Samosatenum
totius certaminis summâ in se susceptâ, hæreticum
prævalidâ oratione confutavit, teste Eusebio libro
7. cap. 29. edit. Valesii. Gabriel Vasquez utroque
nostrum planè doctior, hisce omnibus diligenter
perpensis, tom. 1. in 3. p. disp. 15. de Incarnat. cap.
3. num. 44. *Qua igitur, inquit, ratione dicemus eos
Eutychianos fuisse?**

Quid ex hoc Norisii iudicio consequatur?

A N O N Y M U S.

„Consequitur primò, homines quos Episcopi
sui, deinde Primas, postea Lega— Pag. 19.
R E S P O N S I O.

Sileas, quæso, jam tandem sileas; hoc enim quod
primò consequi putas, jam superiori §. III. mi-
nutatim contritum est; siquidem ostendi Monachos
Scythas nec à Provincialibus Episcopis, nec à Patri-
archa, nec à Legatis sanctæ Sedis, nec ab Hormisdæ
Pontifice damnatos fuisse tanquam hæreticos. Rele-
ge, & intelliges, quomodo nihil eorum, quæ commi-
nisceris, inde sequatur. Eodem impulsu ruit, quod
alterum consequi affirmas; nihil enim sacri Judices
in materiâ dogmatis definiverunt, sed oblatam à Mo-
nachis propositionem inter fidei canones adscribere
recusarunt; hoc autem non est judicare, sed judici-
um iustis de causis suspendere. Ferrandus Diaconus
qui id temporis vivebat, consultus ab Anatolio Ro-
manæ Ecclesiæ Diacono, de illâ quæstione unius de
Trinitate passi, respondit cap. 11. datæ ad illum Epi-
istolæ: *Unde desistendum à contentione reor: expectan-
dum potius persuadens, patienterque hanc dubitationem
ferendam, donec universalis Ecclesiæ auctoritate, vel pro-
nuntietur suscipienda, vel prodatur abjicienda.* Nullum
ergo eâ de propositione iudicium Ecclesia protulerat.
Hormisdas instantiam Monachorum rejecerat, quod
non est judicare, sed causam haud discussam in medio
relinquere. Profectò mirus homo es, qui nolle judi-
care, idem putas ac judicare. Scis thesim de aliquâ
Dei dilectione necessariâ ad hoc, ut attritio possit esse
dispositio sufficiens ad valorem sacramenti Pœnitent-
iæ, à quibusdam delatam fuisse Apostolicæ Sedis tan-
quam hæreticam, & à Synodo Tridentinâ prædamna-
tam. At Alexander VII. in decreto firmato die 5.
Maij A. 1667. vetuit, ne eâ de controversiâ disputan-
tes, alterutram sententiam ullius censuræ Theologi-
cæ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ notâ perceller-
ent, donec, inquit, ab hac sanctâ Sede fuerit aliquid hac
in re definitum. Itaque Sedes Apostolica instantes pro
illâ propositione damnandâ, repulit, sive contra illo-
rum votum, rem sub lite reliquit. Nunquid petito-
res damnationis hæreticos appellabis? Quid si illi de
non impetratâ damnatione conquesti fuisset? Equi-
dè nec tum illi fuissent hæretici. Haud secus Mo-
nachi non obtentâ approbatione laudatæ propositio-
nis, contradixere iudicio non utique definitivo in ma-
teriâ fidei, uti perperam scribis, sed iudicio suspensi-
vo, ut ita loquar, iudicii definitivi, quod est conqueri
de exclusâ petitione, quod citrà hæresim contigit.

A N O N Y M U S.

„Consequitur tertio, talem esse posse illum, qui
summo Pontifici hæresim penè in faciem ex-
probrat, scribitque eum fuisse prævaricatum in
materiâ dogmatis, favisse errori, doctrinam hæ-
reticam disseminasse, hæreticum esse tam super In-
carnationem, quam super gratiâ. Pag. 20.

R E S P O N S I O.

Nec causa causæ, nec personis persona præjudi-
cet. Illa unum Maxentium perstringunt, ex-
traneum à Monachis, & extraneam pariter causam in
responsione ad Hormisdam petulanter aggressum,
quamve Monachi Scythæ haud probasse credendi
sunt. Sancti Patres, quos inter Augustinus eâ in pa-
læstrâ princeps est, legerunt Epistolam S. Cypriani
ad

ad Jubajanum, & alteram sancti Firmiliani Cæsariensis in Cappadocia Primatis ad Cyprianum, in quarum utraq; S. Stephanus Papa non unâ censurâ notâ signatur; nullus tamen eosdem Sanctos hæreticos appellavit. Ut Maxentius dubitavit, an illa Epistola ad Possessorem Episcopum reapse ab Hormisdâ dictata fuisset, ita in dubio est, an idem Maxentius re postea cognitâ, dictaria in Hormisdâ prolata, obstinatiùs defenderit. Ut ut de Maxentio iudices, Monachi Scythæ ac illorum collegæ fuerunt Catholici, eorumque ergà Apostolicam Sedem obsequium ex libro ad Africanos Episcopos transmissio, proximè ostendi. Cum Monachi Româ Joannem Diaconum cum libello fidei ad Afros in Sardinia exulantes miserunt, Episcopi ab eodem Legato omnia in eâ hætenus causâ Romæ gesta, dubio procul noverunt. Illi etiam Antistites ex Epistolâ Hormisdæ ad Possessorem optimè intellexerant tumultus à Monachis legatione fungentibus, ac ex Urbe fugientibus excitatos. At iidem Præsules Africani in Epistolâ Synodicâ hæc Legatis Monachorum Romæ degentibus scribunt post laudatos libros S. Augustini ad Prosperum & Hilarium scriptos: *Quorum mentionem beata memorie Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in Epistolâ, quam consulenti se sancto fratri consacerdotique nostro Possessori rescripsit, cum magno præconio Catholica laudis inseruit.* Ex his plura scitu digna colligimus. In primis illam Epistolam scriptam fuisse post mortem Hormisdæ, qui obiit anno 523. mense Aprili. Præterea intelligimus post obitum Hormisdæ Orientalium Monachorum Legatos fuisse Romæ. Rursus quosdam illorum diversos fuisse ab iis, qui sedente Hormisdâ anno 520. id est, antè triennium Romæ turbas excitare frustra conati, inde diffugerant; siquidem in literis Justiniani ad Hormisdam tom. IV. Conc. pag. 1516. vocantur *Achilles, Joannes, Leontius, & Mauritius.* At qui libello ad Africanos Episcopos misso subscripti leguntur, nominantur *Petrus Diaconus, Joannes Monachus, Leontius Monachus, & Joannes Lector.* Nec Achilles, nec Mauritius hic leguntur. Cum verò ex libello fidei constet eosdem apud Apostolicam Sedem institisse, pro approbandis thesibus de uno ex *Trinitate; de Christo Composito; ac de B. Virgine verè ac propriè Dei genitrice,* manifestum est eosdem Monachorum, qui in Scythiâ degebant, causam apud Sedem Apostolicam continuasse. Et sanè quæ fieri possit, ut Africani omnia eadem in causâ Romæ antea gesta à Joanne Legato intelligentes, Epistolam Hormisdæ ad Possessorem iisdem inculcaverint, qui tam aceri reprehensione in eadem perstricti fuerant? Quicquid igitur aut Maxentio, aut prioribus Scytharum Legatis ex laudatâ Epistolâ Hormisdæ opponas, neutiquam ipsorum sodalitati, aut communi Monachorum in Oriente degentium in fide Orthodoxâ præjudicat, cum jam me hoc tibi primùm præmonstrante, videas eosdem Scythas etiam post mortem Hormisdæ, novos habuisse in Urbe Legatos, ut sua illa Capitula Apostolicæ Sedis definitione confirmarentur. Hæc tam clara ac dilucida gestorum narratio te prorsus exarmat: omnia abs te contrâ Monachos Scythas, eorumque collegas objecta, in fumum redigit, ipsorumque fidem Catholicam ac etiam post datam prioribus Legatis repulsam, interruptum ergà sanctam Petri Sedem obsequium, luce clariùs meridianâ demonstrat.

A N O N Y M U S.

Tale coram Orbe Christiano testimonium ex Urbe pronuntiat sanctæ Romanæ Ecclesiæ

„ Probibliothecarius, cujus auctoritati, si verum est, „ accessisse quinque Apostolicos Censores, qui senten- „ tiam eandem suo calculo comprobent, quis, ama- „ bo, futurus est posthac Eruditorum hominum sen- „ sus? Pag. 20.

R E S P O N S I O.

Constans Eruditorum sensus ac certus inter omnes consensus erit, te imparatum à libris, & inconsultis scriptis Auctorum insignium, nescio quas tantum *illationes ac consequentias* ex semel uni tibi factâ Monachorum hæreticorum in utroque Orbe damnatione jactantem, ad Norisii sententiam accusandam descendisse. Quid ais? *Tale coram Orbe Christiano testimonium ex Urbe pronuntiat &c.* Vah quàm grandia nomina sonas *Orbis & Urbis!* Norisius haud illâ ex Urbe pronuntiat, sed tu clanculùm in aliquo si non Urbis, saltem Orbis angulo, eadem tanquam ex sententiâ Norisii consecraria tam concinnè tibimet fingis, ac pingis. Auctor antè annos quatuor ac viginti Patavii in privatâ cellulâ librum elucubravît, qui primum illi aditum ad famam aperuit, quam nonnulli tum editis invektivis, tum etiam factitatis accusationibus, premere sperantes, mirificè auxerunt, ut non libri eruditio, sed renovata ejusdem discrimina, notumque periculis nomen, eundem longè insigniorem fecisse videantur.

§. VII.

Norisio effugium præcluditur.

Videris jam tibi victoriam ac triumphum caneris dum effugia cuncta Norisio præclusa putas, ne quoquàm possit te insequentem evadere. Nam tibimet auguraris Norisium objectis abs te perterritum, in fugam se coniecturum, quam tamen quaquaversus tuorum scrupulorum indagine intercluseris. At ille intrepidus stationem & servat, & tuetur; meque jussit succedaneum agere, tuorumque scrupulorum aculeos non tantum habetare, sed prorsus infringere.

A N O N Y M U S.

Ouippè aliud est Scythas ipsos universè & absolute prædicare velut omni ex parte Orthodoxos, imò fidei vindices: aliud eorum scripta & quidem ea solum, quæ hodie extant, ab Euty-chianâ hæresi eximere. Ut posteriori duntaxat modo istos defendas, satis est, si doceas, nullam in hisce scriptis propositionem esse manifestè Euty-chianam, & quæ non possit Catholico sensu exponi. Porro id unum in gratiam Scytharum Monachorū fecere Theologi, quos diximus, ut ipsorum verba satis ostendunt. In quo sanè veteribus non contradicunt, qui Scythas illos pro hæreticis habuere. P. 21.

R E S P O N S I O.

UNum *Cochlaeum aliumve quempiam* Maxentio sive Monachis faventem nominasti. At cum primum Norisius appellavit tot illustres scriptores, non nemo miratus est, te tales ac tantos Scytharum patronos ignorasse. Enimverò si tu semel concedas, nullam in illorum scriptis Euty-chianam propositionem notari, causam iidem coram iudice, temet eos absolvente, vicerunt. In Ephesinâ Synodo Nestorii scripta producta sunt, in Calchedonenſi Euty-chetis, ac Dioscori dicta repetita fuerunt, priusquàm illi tanquam hæretici damnarentur. Quod si nulla hæresis in Scytharum libellis apparet, undè hæretici dicendi sunt? Thomassinus, Duhamelius, Dionysius à S. Marthâ Monachos Scythas Catholicos fuisse testantur. Quod verò unius Euty-chianæ hæreseos

nota illis inurebatur, ab hac eisdem Vasquez, ac Petavius vindicarunt. Quam verò falsò asseras eos à veteribus pro hæreticis habitos fuisse, superius evici, omnia tribunalia adeundo, in quibus eosdem damnatos esse clamabas. Imò iudicium laudavi sancti Fulgentii & collegarum Præsulum, qui Catholicam Scytharum fidem commendarunt.

A N O N Y M U S.

Potest igitur finè fidei, vel Romanæ Sedis injuriâ, negari quòd Scytharum scripta Euty-
chianam hæresim contineant: at verò ipsos etiam
auctores ab ejus suspitione liberare qui aggreditur,
imò tam strenuos fidei defensores laudat, ut aperte
facere videtur Norisius, is supponit primò sensum
Catholicum, quem illorum scriptis tribuit, eum
ipsum esse, quem isti sibi proposuerunt. Pag. 21. 22.

R E S P O N S I O.

Rem acu tetigisti. Justinianus rogans Hormis-
dam, ut exortam Monachos inter & alios ex ad-
verso controversiam de uno ex Trinitate, Apostolicâ
definitione decideret, scribit in Epistolâ antè 66.
Hormisdæ: *Quoniam verba videntur facere dissensionem;*
nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur. Ita-
que sensus idem erat, sed verba tantum erant diversa.
Scythæ dicebant: *Unus est Trinitate*; Adversarii male-
bant dicere: *Una persona est Trinitate*. Maxentius in
responsione ad Hormisdæ Epistolam ait: *Unam perso-*
nam Christum prædicantes, unum ex Trinitate Christum
confiteri nullatenus acquiescunt. Quid ergo fingis Mo-
nachos in sensu non Catholico eam propositionem in-
tellexisse? Facundus Hermianensis, qui id temporis
vixit, lib. 1. de tribus Capitulis cap. 3. ait: *Nihilque*
de verbo sit dissidendum; placere omnibus debet, ut unus ex
Trinitate, vel de Trinitate crucifixus, pro una personâ di-
catur. Intellexisti n' quid dicant? Dicunt verba fuisse
diversa, sed unum eundemque utrorumque sensum
Catholicum. Tu verò è contrâ scribis, verba eadem
fuisse, sensum verò diversum. Si hoc non est aut
turpiter falli, aut dolosè fallere, quid est?

A N O N Y M U S.

Secundò, nihil aliud ab his scriptum fuisse, quòd
hæresim magis saperet. Tertiò, nihil eos in pri-
vatis sermonibus inter suos Symmistas docuisse, ni-
si quod scriptis illis publicis continetur. Pag. ult.

R E S P O N S I O.

Ubinam gentium, ubi terrarum te esse putas? Ju-
dex, mi Doctor, juxta allegata, & probata sen-
tentiam pronuntiat. Vasquez, dein Petavius, & eorun-
dem exemplo Norisius Monachos Scythas ex ipso-
rummet scriptis, quæ extant, nullâ Eutychni erro-
ris lue infectos fuisse monstrarunt. Cardinalis Baro-
nius ex ipsismet illorum scriptis eosdem in memora-
tæ hæreseos suspicionem vocavit. At tu eos hæreti-
cos inclamas ex scriptis, quæ non extant, & ex fami-
liaribus, iisque cum Symmistis secretis sermonibus,
id est, ex iis quæ de ipsis post duodecim sæcula imagi-
naris, ac pro arbitrio comminisceris. Hoc, si sapi-
as, non est conscientia, uti jactas, scrupulosa, sed iudicii
temerarii, cujus in iudicio non modò nulla ratio ha-
betur, sed à Theologis ac Philosophis moralibus vitio
vertitur, ac damnatur. Finge tibi, causam hanc discuti
coram Censoribus, quibus tuos scrupulos inscripisti.
Norisius ex Monachorum scriptis quæ extant, probat
Monachos nihil Eutychni erroris tradidisse, imò
eosdem Synodum Calchedonensem ac S. Leonis Magni
Epistolas recepisse; damnaſſe verò (quæ illorum sunt

verba) Eutychni, Dioscorum cum sociis eorum, omnibusq;
quos justè, ac regulariter Sedes Apostolica condemnavit.
Tu verò eosdem Eutychnianismi accusans, citas scripta
quæ non extant, & quorum nusquam mentio habetur;
citas secreta illorum colloquia, nullo tibi eadem aut
proditore, aut exploratore indicante. Quam, quæſo,
sententiam Censores doctissimos pronuntiaturus pu-
tas? An fortè appellabis testem *totam antiquitatem*?

A N O N Y M U S.

Quartò, denique nihil in his libellis contineri,
quod aliunde fidei Catholicæ principiis re-
pugnet. Hæc sunt, inquam, quæ necessariò involvit
Norisiana pro Scythis apologia: idque nihil aliud
est, quàm totam antiquitatem, quæ illos pro hære-
ticis habuit, ut vidimus, calumniæ accusare. *Ibidem.*

R E S P O N S I O.

Jam divinabam, te *totam Antiquitatem* uni tamen
tibi nudius tertius cognitam, appellaturum. Mo-
nachi libellum de Incarnatione & gratiâ, uti dicebam,
Patribus Africanis miserunt, hæc cap. 1. præfati: *Unde*
suppliciter petimus, & obsecramus beatitudinem vestram,
quatenus diligenti examinatione, ea quæ inferius conti-
nentur, discutientes (ut decet verissimos & intrepidus
Christi prædicatores) scriptis sententiam vestram nobis
patefacere jubeatis, ut si Deo præstante, Catholicæ fidei
conveniens, & Apostolicis traditionibus nostra apud vos
(sicut non diffidimus) fuerit comprobata &c. Præsules
Africani S. Fulgentio Episcopo omnium eâ ætate do-
ctissimo, ejus libelli examen, & ad Monachos rescri-
pti remittendi onus injunxerunt. Ille verò libellum
Monachorum Orthodoxæ fidei unde quaque confor-
mem esse affirmavit, idque reposito sub eodem titu-
lo, volumine publicavit. Nullus hætenus in eo Petri
Diaconi ac collegarum Monachorum libro quid-
quam à Catholicæ fidei puritate dissonum invenit,
sed omnes communi consensu eundem Petrum ejus
tantum libelli gratiâ, inter ejus sæculi Patres sive
probatos Scriptores, cum laude numerarunt. Nam
Suarez Proleg. 6. de Gratiâ cap. 6. num. 26. ait: *Fue-*
runt autem illi Africani ad scribendum rogati à Petro
Diacono cum aliis viris (nota) Catholicis Orientalibus,
qui ex Oriente Romam missi fuerant &c. Ubi cum li-
brum à Petro ac collegis scriptum nominasset, ait:
In cujus tribus ultimis capitibus vehementer exagitat
Semipelagianos, ut in superioribus attigimus, & veram
de gratiâ doctrinam sapienter exponit, idemque inter gra-
viores antiquos de gratiâ Scriptores hic Petrus numeratur.
Didacus Ruiz in doctrinâ Patrum summâ cum laude
versatus, disput. 11. de prædest. sect. 1. num. 8. scri-
bit: *Denique cum tres Patres, Prosper, Fulgentius, &*
Petrus Diaconus doctrinam Augustini (de prædestinatione
profiteantur &c. Petavius tom. 1. Dog. Theol. lib. 9.
cap. 16. num. 7. de eodem Petro ait: *Perspicuum est illi*
Scriptori Augustinianam placuisse sententiam. Videſis
Vasquez in p.p. disp. 91. cap. 11. num. 78. & 1. 2. disp.
199. cap. 3. num. 13. & alibi. Dum verò appellas *con-*
trâ Monachos antiquitatem, quæ illos pro hæreticis ha-
buit, haud fidem invenies, qui ignorasti, quid de iis-
dem senserint tot recentes Scriptores, qui longè melius
quàm tu, perspectam antiquitatem habuerunt, ob hu-
jus enim notitiam Petavius ac Thomassinus de Dog-
maticâ Theologiâ benè meriti sunt. Quàm verò præ-
posterè Monachos uti hæreticos anathemate percussos
dixeris à Primate, à Patriarcha, à Legatis Apostoli-
cis, ac demum à Pontifice Hormisdæ, sigillatim osten-
di, ut jam tota tam sæpè tibi decantata antiquitas,
mustea tantum opinio sit, quam nuperrimè expressisti.

157

DISSERTATIO III.

ANONYMI SCRUPULI

Circà veteres Semipelagianorum Sectatores evulsi ac eradicati.

Lteram scrupulorum partem discufuro, veniã mihi opus est, quam haud sanè rogarem, nisi Anonymus novis iterum suspicionibus non tam Norisii volumen onerare, quàm ejusdem Censorum judicium pulsare aggressus, id adeò tenui & exili apparatu tentasset, ut verear, ne mihi vitio vertatur, qui bonas horas tam levi operi refutando, perdiderim. Equidèm scio, me actum agere, cum jam hac ipsã in causã plures doctrinã ac eruditione percelebres tam luculenter ac disertè Norisio similiter pronuntiaverint, ut id ii solum ignorare possint, qui sua secum phantasmata agitantes, alienorum scriptorum penitus incuriosi, se ac sua tantum fidera norunt. In hac autem defensione adornandã, quòd tota in factò quæstio versatur, testimoniis potiùs quàm argumentis insistam; nisi ubi ab Anonymo objecta, solvenda venient. In priori scrupulorum parte Norisius incusabatur, quòd Monachos Scythas in utroque Orbe hæreseos damnatos, asseruisset Catholicos, imò & Orthodoxi dogmatis contrà Eutychianos vindices ac defensores. In hac autem oppositum eidem crimen impingitur, videlicet, quòd plures Galliæ Episcopos, ac insignes Patres, & hos inter Vincentium Lirinensem Semipelagianis addixit. Hæc novorum scrupulorum radix mihi levi brachio evellenda.

A N O N Y M U S.

Sciamus novos Censores designatos esse, ac sententiam continuò dixisse, quã dudum accusatus is liber, ne apice quidem sublato, approbatur, imò summis laudibus extollitur. Et putas Daniele esse te, qui dicere possis: *Revertimini ad judicium?* In præfatione.

R E S P O N S I O.

Quid in examine ejus libri actum sit, qualis prolata censura, aut quale denique judicium pronuntiatum fuerit, nescio. Omnia hæc in supremo Orthodoxæ fidei tribunali, sanctiori, quàm Eleusina olim mysteria, secreto peraguntur; nullæ ibi fatiscunt rimæ, ex quibus summæ, utã dicis, delatæ libro laudes ad tuas usque aures defluerint. Equidèm librum objectis erroribus immunem judicatum, inde statim apparuit, quòd S. D. N. INNOCENTIUS XII. motu proprio, Auctorem libri in maximum Romanæ & universalis Inquisitionis Consultorum Collegium cooptavit. Quid autem Norisio honorificentius deferri potuit, quàm in Censorum, ad quos scribis, ordinem adlegi, ac assidere judicibus, quibus coram in libro reus nuper adstiterat; & cum accusatores tentarent librum proscribi, Auctorem in eorum, qui de libris judicant, numerum à Summo Pontifice adscribi? At enim Censores ad instaurandum de eodem libro judicium provocas. Tacentius in Phormione Act. II. sc. 3. ait:

*At tu, qui sapiens es, magistratus adi,
Judicium de eadem causã iterum ut reddant tibi:
Quandoquidèm solus clamas, & soli licet,
Hic de eadem causã bis judicium adipiscier.*

Sed cur in causã adeo seriã Comici poetæ verbis ludam? S. Augustini summi Ecclesiæ Doctoris brevissimam unaque gravissimam sententiam inaudias: *Quid adhuc quæris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?* Lib. 2. oper. imperf. contrà Julianum num. 103.

§. I.

Quid de Vincentio Lirinenfi, deque ejus Commonitorio adversus hæreses senserit Ecclesiã?

Anonymus laudat Commonitorium S. Vincentii Lirinensis adversus profanas hæresum novitates. Scribit Auctorem in Romano Martyrologio inter Divos recitari. Producit elogia eidem delata. Hæc omnia etiam Norisius laudaverat, densatis insignium Scriptorum elogiis, quibus idem Commonitorium jure ac merito decorarunt. Itaque in priori paragrapho nullus est Anonymo scrupulus evellendus.

§. II.

Quid de Vincentio ejusque libro sentiat Norisius?

A N O N Y M U S.

Virum illum doctrinã & sanctitate adeò celebrem non modò Semipelagianis accenset Norisius, sed quod gravius est, ipsum ejus Commonitorium tantã Ecclesiæ approbatione omnibus sæculis commendatum, eadem Semipelagianismi notã infamat. Pag. 7.

R E S P O N S I O.

Non unus Norisius quosdam nævos Semipelagianismi in tam pulchro corpore notavit. Joannes Garnerius, qui pereruditus notis Marii Mercatoris libros abs se publicatos, illustravit, Dissert. 1. de Auctoribus Pelagianæ hæresis, cap. 6. pag. 150. scribit: *Denique si qua Pelagiani erroris fuligo Lirinenfis adhæsit, ut adhæsit sanè, ea certè non ex Juliano, sed ex Cassiani societate, & multis quidèm antè annis, ut ex Commonitorio Vincentii colligitur.* Ita Scriptor, qui de Pelagianã hæresi accuratos commentarios exaravit, idemque & Gallus, & è Societate Jesu, demonstraturus contrà Hieronymum Vignerium Lirinenses neutiquam ab adveniente illuc anno Christi 440. Juliano Eclanensi erroneas de divinã gratiã opiniones admisisse, id probat ex unico Commonitorio Vincentii, in quo nonnulla Semipelagianæ conformia doctrinæ adnotaverat, quam Lirinenses ex Cassiani primùm societate conceperant.

Alter testis veniat Claudius Frassen, qui tom. 1. Academiæ Scoti tract. 2. disp. 3. art. 2. sect. 1. quæst. 1. sub titulo: *De sequacibus Pelagii*, §. 2. pag. 421. ait: *Vincentius Lirinensis videtur etiam adhæsisse, & favisse Semipelagianis, censeturque ab aliquibus scriptor ob-*

jectionum Vincentianarum, quibus S. Prosper respondit. Quod etsi cetera taceant, hoc sufficienter evincit, quod eodem modo Cælestini Papæ Epistolam, qua se Catholici tuebantur adversus Semipelagianos, in suas partes sicut & alii Semipelagiani adversus Catholicos usurpare non dubitavit. Et hic Theologus ex Ordine Minorum, Gallus & ipse, ac Doctor Sorbonicus, qui ex Commonitorio sufficienter evinci putat, Vincentium in Semipelagianorum parte fuisse.

Tertium testem appello Josephum Antelmium Canonicum Foro-Juliensem, virum in rebus Lirinensium versatissimum, quippe qui Diatribam de Secretis Lirinensium elucubravit. Hic Dissert. IX. de scriptis sanctorum Leonis ac Prosperi, num. 17. pag. 420. scribit de eodem Commonitorio: *Quod superest opus istud aureum licet & nunquam satis pro dignitate commendandum, eo etiam sine intentum, ut Augustini doctrinam in suspicionem traheret, iam maxime penes Eruditos invaluisse penè persuadeor.* Plura eo de argumento adnotat, quæ opportuniori postea loco intelliges. Audin' uti rem hanc Eruditis jam confessam ac gestatam fateatur, quam tu tamen in crimen trahis?

Quarto loco non unus, sed plures testes ad tribunal descendunt, eruditissimi Patres Benedictini ex insigni monasterio Parisiensi S. Germani à Pratis, qui in appendice tom. X. operum S. Augustini, pag. 132. in notis ad Epistolam S. Cælestini Papæ scribunt: *Hunc locum Vincentius Lirinensis sub Commonitorii finem sic à verosensu contra Prosperum & Hilarium detorquet, ut ipse haud injuriâ in erroris Semipelagiani suspicionem veniat.* Sunt quoque hi testes ex Galliâ, & ob edita, correctâ, ac illustrata Sancti Augustini volumina, in ore Literatorum summâ cum laude versantur.

Quintum cito testem Ludovicum Thomassinum Dissert. XIII. in Synodos pag. 460. num. 30. Ergo, inquit, si de Hilario Arelatensium Episcopo, si de Vincentio, si de Cassiano, de Gennadio, de Sidonio Appollinari, si de Fausto acerbius quid aliquando excidit magnis Viris, id æqui bonique consulendum est, & in doctrinam, in quam incautè & per simplicitatem incurrerant, non in personas refundendum. Videsne uti Vincentius cum Semipelagianæ scholæ Doctoribus nominetur? Et hic pariter est Scriptor Gallicanus.

Sextum ex Hispania testem arcesso magnum Salamanticensem Doctorem Basilium Poncium Legionensem, qui in priori parte Relectionum de auxiliis divinæ Gratiæ cap. 4. pag. 40. sub titulo: *De errore Semipelagianorum &c.* ait: *Præcipui inter eos fuere Cassianus Chrysostomi discipulus &c. Vincentius Lirinensis, & Faustus Regiensis.*

Septimus ex eadem Augustinianâ gente succedit Christianus Lupus, regius Professor Lovaniensis, in Ecclesiasticâ eruditione nulli hoc nostro sæculo secundus. Hic tom. 4. in Synodos, in notis ad canonem 22. Dictat. Gregorii VII. pag. 575. scribit: *Sancti Augustini de divinæ gratiæ ac prædestinationis efficaciam doctrinam Sulpicius Severus, Lirinensis Vincentius, alique olim Gallorum Clerici ac Monachi oderant pessimè, adeoque infamabant, ut maledicendi studio semetipsos apud omnem posteritatem reddiderint famosos.* Hæc videri possint acerbius dicta. Verum refero tantum fideliter testimonia, nec probo, si quid justæ offensionis causam dare videatur. Enimverò, uno dempto Poncio, ceteri ab anno 1668. ad usque annum 1690. recitatâ de Vincentii Lirinensis doctrinâ, testimonia pronuntiarant. Cur ergo unus Norisius in crimen vocatur? cur uni illi conflatur invidia? cur,

cum tot in eadem cum ipso navi sint, contra unum illum accusationum tempestas toties excitata, & nuper improviso tuorum scrupulorum turbine instaurata desavit?

A N O N Y M U S.

„E Quidem ut illum à formali hæresis crimine excuset, addit Norisius tunc Semipelagianismi „professorem fuisse, quando adhuc fas erat eâ de re „in utramque partem disputare. Sed eundem inter „rim describit hominem vafum ac subdolum, imò „hypocritam, ac sycophantam, quippe qui Com „monitorium suum scripserit, specie quidem adver „sus omnium temporum hæreticos, reipsa ut Augu „stinum oppugnaret, ac tanquam hæreticum tradu „ceret; qui hoc fecerit post ipsam S. Cælestini Pa „pæ Epistolam, quâ disertè vetatur, ne quis ita de „Sancto Doctore loqui audeat: qui non modò hanc „Epistolam pro Augustino ejusque discipulis scri „ptam, fraude malâ in contrariam partem detorse „rit, verum etiam Vincentianas objectiones contra „Sanctum Doctorem, ejusque discipulos composue „rit &c. Pag. 7.

R E S P O N S I O.

J Am prædixi, me totius defensionis summam in insignium Scriptorum testimoniis collocaturum. Hæc ait laudato loco Lovaniensis Doctor Lupus pag. 758. *Aureum illud Vincentii pro fidei Catholica antiquitate Commonitorium, ad instar canonum Antiochenorum, est malæ radicis non malus per omnia fructus. Ostendere conatur, non Augustini, sed suorum dogmata esse avita, ideoque hæc, non ista per Cælestinum fuisse comprobata. Epistolam, quod impugnari non posset, ita placuit detorqueri.*

Claudius Frassen laudati libri pag. 422. recitato proluxiori testimonio S. Prosperi ex cap. 43. contra Collatorem, ait: *Quibus liquet quàm diversimodè Cælestini Epistolam Vincentius & Prosper in suas partes deducerent. Nam Vincentius vel saltem Adversarii Augustini, ex eâ Epistolâ urgebant illud, quod antiquitati novitas cedere debeat; unde colligebant, si Augustinus in prioribus scriptis consentiat antiquitati, in posterioribus non item, Cælestini elogia ad priora tantum Augustini scripta pertinere. Contra Prosper ex eadem Epistolâ urgebat, laudationem Augustini &c. non minus de posterioribus quàm de anterioribus scriptis intelligendam affirmabat.*

Joseph Antelmus Dissert. IX. proximè appellatâ pag. 421. scribit: *Hoc valentissimi pugilis Vincentii partibus concedere tandem necesse erat experimentum, ut que hunc jam egregiè demonstrarunt laudati Viri docti, suas in fortunas accersere contendisse Cælestini contra Lirinenses ac Massilienses, pro Augustini doctrinæ commendatione, elicitas à Prospero literas, ita nunc videre par est, qua exquisitâ industriâ jaculum aliò contorserit. Ea adducis Vincentii sententiis, addit: Quæque deinceps Auctor eo summo artificio commentari pergit, ut arcani consciis tantò magis videatur in sancti Hipponensis Præsulis placita latenter invehi, quantò in omnes alias hæreses studiosius insurgere primâ fronte conspicitur. Idem tradunt Benedictini Patres in notis proximè mihi laudatis, ut mirum sit, Anonymum horum Auctorum voces Norisii opinioni consonas, de proximo non audivisse. Scripsit Norisius Vincentium vanâ quidem sed argutâ interpretatione Cælestini Epistolam contra Prosperum ac Hilarium detorsisse. Hoccine est describere Vincentium hominem vafum*

ac subdolum, imò planè hydocritam ac sycophantam? Noli, quæso, Benedictinis syncellitis de Augustinianâ doctrinâ benè meritis, tantâ verborum acrimoniâ, ut tuam tibi vocem reddam, sycophantari.

Sanctus Prosper responsum edidit ad objectiones Vincentianas, ex quâlibet inscriptione non pauci eruditi jam olim illarum auctorem dixere Vincentium Lirinensem. Laudati Patres Benedictini tom. X. operum S. Augustini, in Appendice pag. 207. scribunt: *Lovanenses observant esse, qui arbitrantur, objectionum scriptorem Vincentium Lirinensem illum fuisse, cujus extat adversus profanas vocum novitates Commonitorium scriptum circiter annum 434.* Lupus verò in peculiari tractatu de Ecclesiæ & Reipublicæ contrâ Pelagianos decretis pag. 457. operis posthumi ait: *Lirinensis enim Monachus Vincentius, quidam Massilienses Clerici, Galli adhuc alii & Genueses ex ejus nempe Augustini, libris fabricarunt fædos istos articulos, ex quibus profluit calumnia hæresis Prædestinarianæ.* Videtis Antelmium pag. 424. §. Si etenim seriò perpendantur &c. Augustinus sententiam de prædestinatione ad primam gratiam, sive ad initium fidei, necnon ad finalem perseverantiam independentem à præscientiâ meritorum sive de congruo sive de condigno, tradiderat. Huic doctrinæ plurimi in Galliæ insignes Viri contradicebant, objicientes illud absolutum Dei prædestinantis decretum, teste Prospero in literis ad Augustinum, *lapis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis asserre; removeri omnem industriam, tollique virtutes, & sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem.* Hæ objectiones à Scholasticis argumenta ab absurdo vulgò dicuntur, quibus ex assertâ quapiam sententiâ, portentosa quædam consecrariæ propositiones colliguntur, quas velint, nolint, devorent oportet illius semel positæ sententiæ assertores. Ejusmodi sunt objectiones Vincentianæ, quibus S. Prosper Augustinianæ doctrinæ vindex acerrimus, edito libello satisfacit. Vincentius acerbiorē sanè notam, in illo disputationum æstu, adversariis inussit. At hos longè severioribus dictis excepit S. Prosper postremâ parte libri contrâ Collatorem. Quis nesciat quâ censuræ acerbitate Hieronymus in Epistolâ ad Theophilum, & Cyrillus in literis ad Atticum, Magnum Chrysostomum perstrinxerint? Brevem hanc apologiam donat Baronius circa finem Anni 412. *Homines enim illi erant, & humanis passionibus obnoxii.* An non Hieronymus in Epist. 14. ad Augustinum scribit se in ejus Epistolâ quædam hæretica judicasse? Additque: *Provocas senem; tacentem stimulas; videris jactare doctrinam.* At eximiâ Augustini moderatione factum est, ne amica illa disputatio in majorem controversiam excreceret.

A N O N Y M U S.

„ **Q**ui sciens, prudens, & malâ fide summo Ecclesiæ Pastori imponit, ut contrâ expressam
„ ejus sententiam Augustinum ex defensore antiquæ
„ fidei, novatorem, ex Catholico hæreticum ab ipso
„ factum esse persuadeat: qui in tantum charitatis oblitus est, ut ad conflandam sanctissimo Doctore ejusque
„ Discipulis invidiam, ineptissimarum blasphemiarum prodigiosa mendacia, his affingat, profectò
„ multum abest, ut sanctitatem attigerit, cum tam
„ longè non solum à Christianâ charitate, sed ab infimo vel humanæ probitatis gradu remotus sit. Hæc
„ tamen sunt, quæ de Vincentio Lirinensi Norisius
„ à se primùm detecta gloriatur. Pag. 8.

R E S P O N S I O.

Cum S. Cælestinus in Epistolâ ad Episcopos Galliæ adversus Semipelagianos Augustini doctrinæ detrahentes, scripsisset: *Desinat si ita res est, incessere novitas vetustatem.* Vincentius cap. 43. Commonitorii ait: *Desinat, inquit, si ita res est, id est, si ita est, ut apud me quidam urbes & provincias vestras criminantur, quòd eas quibusdam novitatibus consentire noxiâ dissimulatione faciatis; desinat itaque, inquit, si ita res est, incessere novitas vetustatem.* Ergo hæc fuit beati Cælestini beata sententia, non ut vetustas cessaret obruere novitatem: sed potius novitas desineret incessere vetustatem. Claudius Frassen Doctor Sorbonicus tom. 1. Academiae Scoti tract. 2. disp. 3. pag. 422. scribit de Vincentii interpretatione: *Urgendo tantepere illud (si) non obscure indicat se criminationem Prosperi & Hilarii pro falsâ habere.* Idem docent Lupus, Antelmus, ac Patres Benedictini, quorum superius testimonia recitavi. Hæc S. Cælestinus scribit: *Filij nostri presentes Prosper & Hilarius, quorum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantum nescio quibus Presbyteris illic licere, qui dissensionem Ecclesiarum studeant, sunt apud nos prosecuti, ut indisciplinatas questiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare adversantia veritati.* Itaque Prosper & Hilarius nescio quos presbyteros apud Cælestinum accusaverant. At Vincentius ait eosdem Urbes & Provincias in crimen apud Cælestinum vocasse. Et toties replicans illa se ita est, illatam criminationem falsitatis insimulare visus est. Sed hæc aliàs discussa sunt. In eâ Epistolâ non Augustinus, sed Prosper & Hilarius dicuntur à Massiliensibus reprehensi quòd prædicarent adversantia veritati. Vincentius, Cassianus aliique sententiam S. Augustini de prædestinatione antè prævisa merita novitatis incusabant, quòd secus anteriores Patres docuerant; ex illâ enim necessitatem fatalem aliaque absurda inferri contendebant. Dionysius Petavius tom. 1. dogm. Theolog. lib. 9. cap. 6. egregiè probat S. Augustinum statuisse, Deum antè prævisionem meritorum prædestinasse electos ad gloriam. Idem verò toto capite tertio contendit ostendere, sanctos Patres Augustino anteriores in contrariâ sententiâ communi consensu fuisse. Ergone dicetur Petavius S. Augustinum ex defensore antiquæ fidei novatorem, ex Catholico hæreticum fecisse? Novatores appellantur, qui nova dogmata Orthodoxæ fidei antiquis traditæ contraria comminiscuntur; non qui novam opinionem in questione nondum ab Ecclesiâ definitâ, proponunt. At enim constat Massilienses laudatæ Augustini sententiæ novitatem objecisse; de illis enim scribit S. Prosper in literis ad S. Augustinum: *Obstinationem suam vetustate defendunt; & ea quæ de Epistolâ Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut nunc sentiuntur, affirmant.* Quibus respondet S. Doctor cap. 14. de Prædest. Sanct. & cap. 19. de Dono perseverantiæ, ubi sanctorum Cypriani & Ambrosii auctoritate suam de prædestinatione sententiam confirmat. Quare cum Semipelagiani novitatem Augustinianæ sententiæ objectarent, inde memoratam Cælestini Epistolam suæ ipsorum opinioni favorabilem jactabant.

§. III.

*Quid de sanctissimis quinto sæculo Galliae Episcopis
statuat Norisius?*

A N O N Y M U S.

NEquè hic sistit Norisius. Unà cum Vincentio Lirinensi alia splendidissima Galliae nostrae lumina, sanctissimos dico quinti sæculi Antistites, Semipelagianismi accusat: & quod antè illum ausus erat nemo Catholicus, sic accusat, ut eos errore planè voluntario, ac malæ fidei veritatem impugnasse significet. Pag. 9.

R E S P O N S I O.

Norisius scribit Semipelagianorum sententiam nondùm fuisse ab Ecclesiâ damnatam; undè nullum Episcoporum Galliae sanctitati præjudicium intulit. At si dixisset id temporis plerosque Galliae Episcopos ipsa Pelagiana dogmata, ac superbæ hæresis errores à Summis Pontificibus Innocentio, Zosimo, ac Bonifacio, totque Africanis Synodis prædamnatos, defendisse, in quas querelas erumperes? quas contrà illum accusationes instrueres? quæ tribunalia delationibus non fatigares? At scito diversos Galliae Episcopos puros puros Pelagianos fuisse. Ne frontem contrahas, sed aures patienter commoda. Recito Edictum Cæsaris Valentiniani III.

Imperatores Theodosius Augustus, & Valentinianus Cæsar Armatio Viro Illustri,
Præfecto Prætorio Galliarum.

Diversos Episcopos nefarium Pelagiani & Coelestiani dogmatis errorem sequentes, per Patroclum sacrosanctæ legis Antistitem præcipimus conveniri. Quos quia confidimus emendari, nisi intrà viginti dies ex conventionis tempore, intrà quos deliberandi tribuimus facultatem, errata correxerint, seque Catholicæ fidei reddiderint, Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum loco Sacerdotes fideles subrogari, quatenus præsentis erroris macula de populorum animis tergatur, & futuræ bonum disciplinæ restituatur. Data VII. Idus Julias Aquilejæ. D. N. Theodosio August. XI. & Valentiniano Cæsare Consulibus.

Patroclus erat Metropoli Arelatensis, cui Valentinianus injunxit, ut Episcopos Pelagianos, nisi resipiscerent, ex provinciis Gallicanis expelleret, Armatio Præfecto Prætorio Galliarum manus eidem dare iussit. Qui pulsi fuerint, quive ad meliorem frugem redierint, nescimus; nec credo te posse divinare. Interim vides imperialium legum terrore quosdam facillè potuisse Pelagianam hæresim mitigare, ac ad Semipelagianismum declinare. Hæc scribit Christianus Lupus in Opusc. posthum. pag. 456. Per Patroclum Arelatensem Episcopum ac laudatam Valentiniani legem, correcti in Galliâ Episcopi reliquere discipulos eruditione ac pietate illustres; verùm qui Pelagianis erroribus sic valedicerent, ut tamen in S. Augustini adversum illos scriptis quædam improbarent. Viden uti Semipelagianos eruditione ac pietate illustres nuncupet. Quod ad hos attinet, Norisius eos inter unum & alterum nominavit, nempe S. Hilarium Arc-

latensem, ac Faustum Rejensem. Et quiddè Hilarium Arelatensem Semipelagianis adhæsisse disertè testatur S. Prosper in fine Epistolæ ad S. Augustinum: quod ipsum tradunt plures alii, quorum postea testimonia appellabo. Unus modò instar omnium mihi sit Eminentissimus Cardinalis de Aguirre tom. 3. Theol. disp. 113. sect. 2. num. 36. ubi de Prosperi Epistolâ scribit: *Denique infra non longè à fine iterum illos nempe Semipelagianos, meritis & honoribus claros, & ipsum Hilarium Arelatensem adhuc in humanis agentem, qui ex parte Augustino dissentiebat, sanctum appellat.* Interim interrogemus testes, num plures Episcopi in Galliâ Semipelagianorum partes secuti fuerint; postea de sanctis, si vè sanctissimis sermonem faciam.

Ludovicus Molina ait: *Quæ Augustini doctrina plurimos ex fidelibus præsertim ex iis, qui in Galliâ morabantur, non solum indoctos, sed etiam doctissimos viros, atque in Episcopali dignitate constitutos, mirum in modum turbavit, ne dicam illius occasione salutem eorum fuisse periclitatam.* Ne enim ejusmodi doctrinæ adhærerent, hæresi potius Pelagianæ ex parte assentiendum putabant. In Concordiâ grat. & lib. arb. quæst. 23. art. 4. disp. 1. memb. ult. pag. 856. edit. Lugdun. 1593.

Gabriel Vasquez scribit: *Horum Massiliensium dux fuit Cassianus, quem secuti sunt per Galliâ Episcopi fere omnes suæ ætatis, inter quos ut quibusdam placet, fuerunt Vincentius Lirinensis & Galli permulti.* In 1. par. disp. 91. cap. 8. num. 43. Et antea disp. 89. capite 4. num. 24. loquens de Massiliensibus, ait: *Horum sententiam secuti sunt multi per Galliâ Episcopi, ad quos Cælestinus Epistolam illam scribit.*

Petavius tom. 3. Dogm. Theol. in tract. de Pelag. & Semipel. hæresi cap. 7. num. 1. pag. 622. scribit visum esse Augustinum totum dare gratiæ finem ullâ energiam voluntatis: *Quæ res, inquit, haud levem apud Catholicos & pios ejus nomini conflavit invidiam, præsertim Gallicanos Episcopos, & Presbyteros in Lugdunensi & Arelatensi provinciâ, velut Massilia ubi tum eruditione & sanctitate florebat Cassianus &c. Illi ergo tacite Augustinum vellicabant, quod Pelagiani erroris odio in extremum alterum erectus plusculum gratiæ & Dei auxilio tribuisset.*

Theophilus Raynaudus in libro de bonis ac malis libris num. 581. pag. 326. scribit: *Unde discimus Hilarium Arelatensem aliosque Gallicanos Episcopos & Doctores in libros Augustini strinxisse censuram, quos Cælestinus I. Epistolâ ad Episcopos Gallia severe & fortiter compescuit, & enubilatâ sensim caligine, quam livor & astus affectuum inimicorum obduxerat, verum esse apparuit, quod de Augustino dixit Facundus Hermianensis lib. 9. de tribus Capitulis; Augustinus vir adamantinus, in quo omnes adversariorum dentes franguntur. Num vox livor tibi acerbior videtur? Eâ usus est S. Fulgentius de iisdem Semipelagianis in Galliâ scribens lib. 1. ad Monimum cap. 30. Huic itaque, inquit, pravitati, quæ B. Augustini dictis non ex veritate, sed ex livore obiciebatur, tali Prosper sermone respondit.*

Sed his omnibus præferendus est Bonifacius II. Papa, qui in Epistolâ ad S. Cæsarium Arelatensem ait: *Indicas enim quod aliqui Episcopi Galliarum, cum cetera jam bona ex Dei acquirere gratiâ provenire, fidem tantum, qua in Christo credimus, naturæ esse velint non gratiæ.* Data est Epistola sub initium anni 530. qui fuit ab obitu S. Augustini centesimus; tam altas radices egerat in Episcoporum etiam mentibus Semipelagiana doctrina, ut vix post sæculum potuerit extirpari.

A N O N Y M U S.

HOc sufficit quod ex illo discamus. Primò, plerisque Episcoporum, qui Gallieanis Ecclesiis præfuerunt, inde ab ortu Semipelagianæ hæresis circà Annum 420. ad finem circiter ejus sæculi, si non etiam ulterius, Semipelagiano errore implicitos fuisse. Secundò: Non posse juxta Norisium aliquos ab illo numero eximi eo nomine, quòd sanctitatis fama præ cæteris claruerint. Nunc videamus quòd hæc pertineant. Pag. 13.

R E S P O N S I O.

JAm intellexisti ex Bonifacii Papæ literis, ac ex scriptis insignium Doctorum, Episcopos quoque in Galliâ Semipelagianorum partibus adhæsisse. Fuerintne pauci, multi, plures, nec mea, nec ipsorum interest, ut intelliges. Extremo sæculo aliqui, fervente disputatione *multi* vel *plures* esse potuerint. Si paucos dixeris, eosdem facillè digitis computabis. Quod illorum sanctitatem spectat, accipe responsum S. Remigii Archiepiscopi cum suâ Lugdunensi Ecclesiâ in libro de tribus Epistolis cap. 35. ubi cum dixisset S. Augustinum libros de Prædest. Sanct. & de Domino persever. elucubrasse, ait: *Compellente scilicet tantâ super hac re quærimoniâ & perturbatione magnorum & sanctorum apud Gallias virorum, qui ejus disputationibus in tantum permoti fuerant, & quodam tadio affecti, ut prædestinationis sensum, qui ab eo constanter & instanter prædicabatur, vel falsum, vel quasi valde periculosum, potius tacendum esse judicarent.* Ita Semipelagiani qui doctrinæ Augustinianæ contradicebant, magni & sancti appellantur. Hæc ille didicerat à S. Prospero, qui Semipelagianos per literas Augustino describens, ait: *Possumus quidem ad credendum esse constanter, sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares; quia multum nos & vitæ meritis antecellunt &c.* Quæ postrema verba vitæ sanctimoniam exprimunt. Accedat testis locupletissimus Jacobus Sirmondus, qui tom. 1. Conc. Galliæ pag. 605. in notis ad Synodum Arausicanam II. ait: *Intererat autem Concilium istud, quod Leonis olim Papæ temporibus adserbatur, ad hæc potius tempora differri propter multos doctrinâ & pietate præstantes viros: qui spatio interjecto, favere in Galliâ visi sunt Semipelagianis, quorum placita in hac demùm Synodo, quam Sedis Apostolicæ auctoritas comprobavit, penitus explosa, & rejecta sunt.* Intelligis quis & quæ dicat? Sirmondus Ecclesiasticæ historiæ consultissimus, tradit plurimi interesse Synodum Arausicanam affigi annos 29. ob multos doctrinâ ac pietate præstantes viros, qui à pontificatu Leonis Magni, nempe ab annis ferè nonaginta, in Galliis Semipelagianis favere visi sunt. Audisne uti dicit multos? At, inquis, non eos Episcopos nuncupat. Esto; vocat tamen pietate præstantes, cujus ratione Norisio dicam dicis. Itaque expunge illa verba: *Hoc sufficit quod ex illo discamus.* Haud tibi opus est Norisii magisterio, nec illè vellet, cum homine tam scrupuloso operam perdere. Disce illa ex Bonifacio II. ex S. Prospero, ex Ecclesiâ Lugdunensi. Disce ex Molina, Vasquio, Raynaudo, Petavio, Sirmondo, aliisque à me productis Scriptoribus. Cum neminem illorum consulueris, quid mirum, si tot undique scrupulis implicitus Censores roges, ut te ex iisdem expediant? Hic verò vetusta Ecclesiarum diptycha perlustras; consulis Sammarthanorum tabulas, ac plures sanctos Antistites, qui quinto sæculo in Galliâ florere, recensentes, ac concludis pag. 14. juxta Norisium ex tan-

to numero benè multos Semipelagianos extitisse. Jam dixi, nolle me eosdem ad calculos vocare.

A N O N Y M U S.

Posito quòd Semipelagiani fuisse probarentur, hæc facilis & obvia responsio suppetebat: errasse illos bonâ fide, ac sinè pertinaciâ, paratos sententiam mutare ubi primùm Ecclesia præciperet; cum interim per ignorantiam involuntariam & inculpabilem nescirent opinionem illam noxiam esse, ac Semipelagianæ hæresi reipsa connexam. Atque hanc respondendi rationem vulgò inierunt quicumque aliquem ex antiquis defendere sunt aggressi, quem à Semipelagianismo vindicari non posse crederent. Pag. 14.

R E S P O N S I O.

Non ibo inficias, imò ultrò concedo, Semipelagianos doctrinâ ac pietate præstantes viros, paratos fuisse sententiam mutare, statim ac contrariam Ecclesia præcepisset. Etenim uti scribitur in primo capitulo assuto S. Cælestini Epistolæ: *Semipelagiani ea tantummodo sequi & probare profitebantur, quæ sacratissima beati Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit.* At enim peto abs te, Apostolicane Sedes antè Synodum Arausicanam docuerat initium fidei in nobis non ex nobis, sed ex Deo esse? Si affirmas; omnes Semipelagianos reapse hæreticos facis: quippè qui damnatam ab Ecclesiâ opinionem defenderunt. Sin autè negasset ergo res illa quæstionis, non dogmatis, ita ut quilibet pro arbitrio utram partem posset citrà læsæ fidei notam tueri. An non hæc tota eaque solida ratio est, quâ Norisius Semipelagianorum sanctitatem defendit? Hæc ille scribit lib. 2. Hist. Pelag. capite 11. *Tunc ab Augustino in controversiâ de prædestinatione ad fidem recedebant, quando fas erat, ea de re in utramque partem disputare; anno enim demùm centesimo ab Augustini obitu, S. Doctoris sententia in Arausicanâ Synodo inter fidei canones relata est.* Quòd video, te in iis parum esse versatum, undè ex multarum rerum ignorantia tanta tibi scrupulorum seges excrevit, stylum tui unius instruendi gratiâ, tantisper hic sistam.

Semipelagiani omnes bonos virtutum actus gratiæ divinæ adjutorio fieri contrà Pelagium fatebantur. Solum initium fidei, nostris viribus fieri posse autumabant, quam quidem opinionem citrà læsæ fidei periculum, in utramque partem disputari posse dicebant. Cassianus Semipelagianæ Scholæ conditor, Collat. 13. cap. 11. scribit: *Et ita sunt hæc quodammodo indiscretè permixta atque confusa, ut quid ex quo pendeat, inter multos MAGNA QUÆSTIONE volvatur, id est, utrum quia initium bonæ voluntatis præbuerimus, misereatur nostri Deus; an quia Deus misereatur, consequamur bonæ voluntatis initium.* Ubi initium fidei aliquando esse ex nobis, probat ex Zachæi ac boni Latronis fide, qui desiderio suo vim quamdam regnis cælestibus inferentes, specialia vocationis monita prævernerunt. Et cap. 15. idem de Zachæi fide repetit, cui addit etiam Cornelium, cujus fides plenam gratiæ largitionem præcessit, tanquam occasio, non tamen veluti meritum de condigno. Itaque num initium fidei sit ex dono Dei, an ex nobis, non dogma fidei attingere, sed magnam inter multos quæstionem esse proficitur. Prosper in Epistolâ ad Augustinum, cum dixisset, in Semipelagianorum opinione virulentia Pelagianæ fibram nutriri, si principium salutis malè in homine collocetur; si divinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur,

fertur, ut ideò quis adjuvetur, quia voluit, non ideò quia adjuvatur, velit, statim ait: *Ac primum quia plerique non putant, Christianam fidem hac dissensione violari, quantum periculi sit in eorum persuasione patefacias.* Itaque Semipelagiani asseverabant, nihil de initio fidei sive ex Deo, sive ex nobis decretum fuisse ab Ecclesiâ, sed esse rem adiaphoram, & inter Catholicos liberè ac licitè controversam. Hinc nulla ad Semipelagianorum sanctitatem defendendam ratio expeditior ac facilior adduci potest, quàm nondum ea de re quidpiam statutum fuisse ab Ecclesiâ. Cum enim hæreticus sit, qui pertinaciter damnatas ab Ecclesiâ opiniones & errores tuetur, Semipelagiani ab omni hæreseos notâ à Norisio liberantur. Hanc planè viam inivit Augustinus, ut S. Cyprianum hæreticos rebaptizantem, à culpabili errore defenderet. Etenim lib. 1. de Baptismo contra Donatistas cap. 18. de baptisimi quæstione ait: *in qua tamen si aliud alii, & aliud alii adhuc de istâ quæstione, salva pace, sentirent, donec universali Concilio unum aliquid eliquatum sincerumque placuisset, humana infirmitatis errorem cooperiret charitas unitatis.* Et lib. 4. cap. 6. *Quia plenarium de hac re Concilium nondum habebat Ecclesiâ.* Et lib. 2. cap. 4. *Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissimâ auctoritate firmati, cui & ipse Cyprianus sine dubio cederet, si jam illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium solidaretur.* Ita pariter viri eruditiores Semipelagianorum sanctitatem defendendam esse duxerunt. Audisti Sirmundum, qui ait interesse Synodum Arausicanam differri ad annum 529. propter multos doctrinâ & pietate præstantes viros, qui spatio interjecto favere in Galliâ visi sunt Semipelagianis. Ludovicus Thomassinus dissert. 13 in Synodos num. 30. pag. 460. cum nominasset Hilarium Arelatensem, Vincentium, Faustum, Cassianum &c. ait: *Ita fiet ut non invidemus, non obtretemus spectatæ eorum complurium sanctitati, cui Augustinus & Prosper ipsi applaudebant. Nec magnoperè satagemus, an antè obitum acquieverint saniori doctrinæ.* Cum ad Arausicanæ saltem usque Synodi tempora inter Catholicos numerari non desierint. Theophilus Raynaudus cap. 3. Apologiæ pro Valeriano Cemelenensi scribit: *Erunt ergo qui existiment eam maculam esse in Valeriano minorem, quòd Valerianus eo ævo vixerit, eaque in regione, cujus plerique omnes Præsules (dolentne tibi oculi?) & viri sanctitate ac eruditione præstantes, ad eundem scopulum naufragantes, de initio fidei ex humana voluntatis aliquo per se ipsam nisa: deque gratiâ Dei humane invocationi subjunctâ &c. à D. Augustino impune dissidebant: donec post annos circiter LX. eoque ampliùs Concilii Arausicani II. definitione, proscripto errore, veritas Catholica constabilita est.* Litigabas cum Norisio, quòd plerisque Præsules; & nullam Vasquio fidem dabas, qui omnes ferè Episcopos in Galliis Semipelagianos dixerunt. At Raynaudus abjectâ particulâ diminutivâ, utrumque numerum junxit, plerisque omnes affirmans Semipelagianizasse.

Post testes gravissimos ac doctissimos, judicem appello, ad cujus tribunal à tuis hisce scrupulis provo-co. Is est Eminentissimus Cardinalis de Aguirre in scholasticâ palæstrâ ac Ecclesiasticâ eruditione versatissimus, idemque de utrâque editis doctissimis voluminibus, benè meritus. Veniam det magni nominis Princeps purpuratus, quòd exili huic opellæ ejus sententiam ausim inferere. Ille tom. 3. Theolog. disp. 113. sectioni secundæ huncce titulum præfigit: *Quinam fuerint illi servi Christi qui doctrinam Augustini*

in Galliâ sugillabant. Cum autem pluribus eruditè demonstrasset Semipelagianos fuisse Doctores Orthodoxos, num. 38. hæc scribit: *Quam in rem notanda sunt verba Henrici de Noris doctrinâ & professione Augustiniani lib. 2. Hist. Pelag. cap. 23. paginâ mihi 329. ubi referens acta Synodi Arausicanæ II. sub Felice IV. Papa, post exscripta verba quædam præfationis subdit (Sequitur viginti quinque canones, quibus Semipelagianorum sententiæ QUÆ EO USQUE CITRA LÆSÆ FIDEI CRIMEN LIBERE DEFENSÆ FUERANT, condemnatæ sunt, ut absque hæreseos notâ à quovis in posterum propugnari non poterint. Quæ plerique non advertentes, magnam sanctis Patribus Hilario Arelateni, Vincentio Lirinensi, & ut alii etiam volunt, Joanni Chrysostomo aliisque Græciâ Doctoribus injuriam irrogari conqueruntur, si Semipelagianorum sententias, asseruisse dicantur; id enim fecere vel nondum motâ, vel pendente lite &c.)* Vidēsne sententiam Norisii ab Eminentissimo ac sapientissimo Auctore non modò approbatam, verum etiam grandioribus characteribus, queis fieret notabilior, expressam?

Et sanè usque ad approbatam à Bonifacio II. Synodum Arausicanam, dubiam fuisse sententiam de initio fidei, patet ex ejusdem Pontificis Epistolâ ad S. Cæsarium, in quâ cum dixisset, indicatum sibi ab eodem, quosdam in Galliâ Episcopos fidem humani tantum arbitrii viribus deputare, addit: *Postulans, ut pro AMBIGUITATE tollendâ, confessionem vestram, quâ vos è diverso fidem rectam in Christo, totiusque bonæ voluntatis initium, juxta Catholicam veritatem per prævenientem Dei Gratiam singulorum definitis sensibus inspirari, autoritate Sedis Apostolicæ firmaremus.* Ita res adhuc erat in quæstione: dubia erat & ambigua, quamvis dicat Bonifacius tam multa à S. Augustino, ac Romanis Pontificibus de divinâ gratiâ statuta fuisse, ut nulli ulterius deberet esse AMBIGUUM, fidem quoque nobis ipsam venire de gratiâ. Et sanè Synodus Arausicana ea, quæ superius ex Cassiano adduxi, palam condemnans, ait: *Undè manifestissimè credendum est, quod & illius Latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit, & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachæi, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de naturâ, sed divinæ largitatis donum.* Hinc Labbeus tom. IV. Concil. pag. 1042. sive, quòd errati sunt numeri paginarum, in notis ad Concilium Arelatense Anni 475. scribit: *Cæterum gravi ac diuturnæ contentioni, quæ SANCTISSIMOS & doctissimos utrinque viros in Galliâ centum ampliùs annos exercuit, finem postea tandem attulit Synodus Arausicana II. quæ totam de gratiâ & libero arbitrio controversiam ex Sancti Augustini sententiâ composuit.*

Jam ad te redeo. Scribis Semipelagianorum sanctitatem defendi, quòd per ignorantiam involuntariam & inculpabilem nescirent opinionem illam fidei noxi-am esse, ac Semipelagianæ hæresi re ipsa connexam. Vidēs quæ scribas. Nulla erat id temporis hæresis Semipelagiana; atque illa opinio antè Synodum Arausicanam erat sub lite inter Catholicos, sicut pleræque aliæ opiniones antè expressam Ecclesiæ definitionem. Quod addis omnes ab ignorantia involuntariâ & inculpabili eorundem defensionem collegisse, jam falsum esse didicisti ex Syrmondo, Raynaudo, Labbeo, Thomassino. Imò Antelmius Dissert. 1. de vero Auctore Capitulum &c. par. 2. num. 15. pag. 68. scribit: *Atque cum sit OMNIUM assensione firmatum judicium, Nostorum, id est Semipelagianorum*

porum, fidem autē Synodi Arausicanæ celebrationem, in
jus vocari non potuit. At tu confugis ad ignorantiam
involuntariam & invincibilem, quæ sanè haud esse po-
tuit in Episcopis, quando ea opinio fuisset tanquam
hæresis ab Ecclesiâ damnata. Ignorantia invincibilis,
si sapias, eos etiam excusat, qui tuentur hæreses, quas
nesciunt ab Ecclesiâ cum anathematis interminatione
proscriptas. At quousque opinio quæpiam non est
prædamnata, licitè potest defendi: ac vanum & su-
perfluum est eandem asserentes ob ignorantiam in-
vincibilem à culpâ, quæ nulla est, excusare. Hæc
forsitan meliùs proximè intelliges.

A N O N Y M U S.

Sed illam ipsam defensionis viam, ut Vincentio,
ita Gallicanis Episcopis, de quibus agitur,
sollicitè præclufit Norisius. Cum enim Rodericus
de Arriagâ, juxta communem sententiam, dixif-
set invincibilem ignorantiam multis Semipelagia-
norum Massiliensium patrocinari potuisse, sic ille
in eum insurgit. Et post verba Norisii, addit: Quod
si jam tum involuntarium fuisse negat talium erro-
rem, cum de his circa initia ad Augustinum scri-
psere Prosper & Hilarius; quanto magis post ulti-
mos S. Doctoris libros, ubi multò validiùs atque
apertiùs Catholica fides Semipelagianismo contra-
ria stabilitur; post S. Cœlestini Epistolam in Se-
mipelagianos scriptam; post tot alios Prosperi tra-
ctatus, quibus idem error planissimè revincitur?
Non potuere igitur, si Norisium audimus, absque
gravi culpâ, imò nisi malâ fide, Semipelagianis
partibus addicti manere. Pag. 15.

R E S P O N S I O.

Constat inter doctos, ex ignorantia scrupulos na-
sci; hinc facilè à scrupulis ad ignorantiam re-
trograderis. Verùm, ut quidpiam saltem de igno-
rantia discas, meam manu ad S. Thomæ scholam in
præsentia te duco, ut quæ Angelicus præceptor in
1. 2. q. 76. art. 2. docet, intelligas: Unde, inquit,
propter negligentiam ignorantia eorum, quæ aliquis scire
tenetur, est peccatum. Non autem imputatur homini
ad negligentiam, si nesciat ea, quæ scire non potest; unde
horum ignorantia dicitur invincibilis, quia studio supe-
rari non potest, & propter hoc ignorantia, cum non sit
voluntaria, eò quod non est in potestate nostrâ illam re-
pellere, non est peccatum. Ignorantia autem vincibilis est
peccatum, si sit eorum, quæ aliquis scire tenetur, NON
autem, si sit eorum QUÆ QUIS SCIRE NON TENETUR. Hæc S. Doctor. Tu ignorantiam partiris in
invincibilem, ac vincibilem, & hanc ais esse volunta-
riam, culpabilem, ac malæ fidei; cum illa prior sit
inculcata ac bonæ fidei. Erras; nam ignorantia cul-
pabilis ac malæ fidei est species subalterna ignorantie
vincibilis, quæ rectè ab Angelico in binas species di-
viditur, quarum prior est culpabilis, cum est eorum,
quæ quis scire debet; posterior verò inculcata, quæ
est eorum, quæ quis scire nullâ lege tenetur. Quod
verò in scholâ versamur, libeat syllogizare: Igno-
rantia vincibilis ejus quod quis scire nullâ adhuc lege
tenetur, est compossibilis cum sanctitate, atqui igno-
rantia vincibilis Semipelagianorum erat ejus, quod
scire nullâ adhuc lege tenebantur, ergo talis eorum
ignorantia erat compossibilis cum sanctitate. Major
propositio est certa, quia ex Angelico Doctore, ea
ignorantia vincibilis non est peccatum, quod solum
non est compossibile cum sanctitate. Ut enim non
facere id, quod nullâ lege fieri imperatur, non est

peccatum: ita nullum peccatum est, nescire id,
quod sciri nullâ lege jubetur. Minor verò proposi-
tio constat ex superius narratis. Nam de initio fidei
ex nobis, an potius ex Deo, erat testis Cassiano, in-
ter multos magna quæstio; erat controversia sub ambi-
guitate, uti ait Bonifacius II. erat res quæstionis non
dogmatis, quæ, ut ait Labbeus, sanctissimos & doctis-
simos utrinque viros in Galliâ centum amplius annos
exercuit; donec illi Synodus Arausicana à Bonifacio
II. confirmata, finem imposuit. Num potis es, quod-
piam decretum Sedis Apostolicæ, vel cujuspiam Sy-
nodi canonem invenire, quibus antè Synodum Arau-
sicanam opinio illa de initio fidei ex nobis, & non ex
Deo, damnata fuerit? Si nullum ejusmodi decretum
invenis, nullâ lege tenebantur, ad eam opinionem
exuendam. Si talem quempiam canonem produces;
deturpatur pietas Episcoporum Galliæ, qui ex lau-
datis Bonifacii II. literis anno adhuc centesimo ab
obitu Augustini, in Semipelagiano luto hærebant;
siquidem Episcopi tenentur scire canones Ecclesia-
sticos, ac proinde illorum ignorantia est in ipsis
culpabilis. Hac ratione solvitur quæstio juris, &
optimè cum illâ ignorantia vincibili Semipelagianorum
sanctitas componitur. Tu quidem negotium
tibi met frustra facessis, ac distinguens ignorantiam
in invincibilem, & vincibilem: in involuntariam,
& voluntariam: in inculpatam, ac culpabilem: in
eam denique quæ bonæ sit fidei, & alteram malæ fi-
dei, imples paginulas, ac scrupulos multiplicas. De-
fine talibus. Ignorantia, siue illa sit invincibilis,
siue vincibilis, ejus quod quis scire non tenetur, pe-
rinde est; non est peccatum, sanctitatem non con-
taminat, nihil tibi prodest, nihil Norisio nocet.

Jam verò si velis ad quæstionem facti transire,
nempè inquirendo num ignorantia Semipelagianorum
reapse vincibilis, an verò potius invincibilis
dicenda sit, ibimus, Amice, in longum, ac plu-
rimis difficultatibus undique septam viam cal-
cavimus. Quamvis enim supponamus ignorantiam
vincibilem illam dici, quæ humano studio ac dili-
gentiâ superari potest, sumus in limine, ac integra
restat via: nam in taxandâ mensurâ studii ac diligen-
tiæ requisitæ ad hoc, ut ignorantia invincibilis &
vincibilis discerni liquidò possint, tantum inest dif-
ficultatis, ut Michael de Elizalde acutissimi ingenii
vir lib. 5. de doctrinâ morum quæst. 15. rem expone-
re aggressus, ejusdem veluti pondere pressus, in fine
concluserit, necessariam diligentiam medio justo à
nobis vix posse taxari; multum quidem esse facien-
dum; at determinari non posse plus, & minus; cum
qui multum studii ponunt, dubitent, ne pro munere
suas partes impleverint; & qui minus diligentie na-
vant, debito satisfecisse putantes, ipsamet confiden-
tiâ delinquant. Ad hæc de voluntario indirecto dis-
putandum est. Præterea num diligentie debitæ sit
pura omissio, eaque tantum volita interpretativè.
Denique an intellectus necessariò specificativè assen-
tiatur opinioni, quæ sibi verisimilior apparet, ita
ut non possit minùs verisimilem amplecti; quæ de re
doctè æquè ac acutè disputat Reverendissimus P.
Thyrus Gonzalez dissert. 3. de recto usu Opinio-
num probabilium cap. 2. Hæc quidem & aliæ plures
salebræ complanandæ sunt, varii quæstionum sinus
penetrandi, & multæ dissolvendæ perplexitates. At
Norisius uno ictu Gordium hunc nodum secans, scri-
bit Gallicanos illos Doctores non peccasse, negando
initium fidei esse donum Dei, quia id nullâ adhuc
lege antè Synodum Arausicanam credere cogeabantur.

Ita

Ita Augustinus Cypriani hæreticos rebaptizantis errorem cum ejusdem sanctitate conjunxit; & ita pariter tot viri doctissimi Semipelagianorum pietatem ac sanctimoniam eo, quo tenebantur, errore deturpata fuisse negarunt.

Præterea Norisius Semipelagianorum sanctitatem non modò à formali, ut inquiunt Scholastici, verum etiam à materiali peccato hæreseos defendit, à quo altero tua illa ignorantia invincibilis illos nullatenus vindicat, ut quamvis non formaliter, fuerint tamen materialiter hæretici. Nam qui tuetur errorem, quem invincibiliter ignorat damnatum fuisse ab Ecclesiâ, est materialiter hæreticus; quamvis errori inhærendo, non peccet. Ejusmodi facis Semipelagianos, pro quorum sanctitate tot scrupulos moves, versas, reversas. At qui tuetur opinionem nullâ adhuc lege ab Ecclesiâ proscriptam, is sanè nec formaliter, nec materialiter est hæreticus. Hanc planè sanctitatem Norisius Semipelagianis attribuit. Cur ergo illum violatæ Antistitum Galliæ sanctimoniam reum postulas, quos tu materialis hæreseos nævo inficis, à quo tamen Norisius eosdem vindicat? Si hac in re quispiam adhuc te scrupulus pungit, ad Franciscum Suarez, maximum ac celeberrimum Theologum temet remitto, qui Prolegom. V. de gratiâ cap. 5. num. 6. hæc tibi in aures insusurrabit: *Nondum enim erat illa sententia Semipelagianorum hæresis vel erroris damnata ab Ecclesiâ, ut Prosper in fine libri contra Collatorem aperte docet, Cassianumque inter Catholicos numerat.* Enimverò, cum dixisti omnes qui Viros sanctos Galliæ defendendos suscepere, ab ignorantia invincibili legitimam illorum excusationem eruisse, legerasne Suarium, Sirmundum, Raynaudum, Cellotium, Labbeum? Consuluerasne harumce rerum peritissimum Thomassinum, ac Semipelagianorum contrarium eundemque Lirinensium secretorum scrutatorem Antelmium? Illane etiam literæ grandiori formâ in Eminentissimi Scriptoris volumine expressæ, tuos oculos fugere? Dic, amabo, horum, quâ laborabas, ignorantiam ad quam speciem contrahes? Invincibilem, an vincibilem appellabis?

Quòd verò etiam brevem illam Norisii in angulo libri appendicem scrutatus es, ut scrupulos majori numero impleres; ibique idem Scriptor negavit Semipelagianos ignorantia invincibili laborasse, hanc ejus sententiam paucis expediam, ne in eas te meque difficultates proximè indicatas, conjiciam, opportunum de eadem postea sermonem facturum. Sanctos Galliæ Episcopos cum sanctis Augustino, ac Cypriano comparabo, illorumque errorem ex ignorantia vincibili cum eorundem sanctitate componam. Sanctus Augustinus in libro de prædest. Sanct. cap. 3. laudat sententiâ Apostoli I. Cor. IV. 7. *Quid autem habes quod non accepisti?* ait: *Quo præcipue testimonio etiam ipse convictus sum, cum similiter errarem, putans fidem, qua in Deum credimus, non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis;* quem errorem initio sui Episcopatus deposuisse testatur. Itaque S. Doctor in eo versabatur errore, qui præcipuus postea fuit ac proprius Semipelagianorum. Quis autem dixerit Augustinum sic errantem, fuisse sinè charitate, ac omni privatum sanctitate? At illa ignorantia erat vincibilis, quia adhibitâ diligentia, quam poterat ex Paulinæ Epistolæ lectione adjungere, errorem emendasset. Si Augustinus illam ignorantiam reapse vicit, eadem profectò vincibilis fuit. At inquires, sinè notitiâ aut advertentiâ ad laudata verba Apostoli, illa erat ignorantia invincibilis. Nihil dicis. Nam habitâ

illâ advertentiâ, ea pariter ignorantia reapse victa fuit; ac proinde fuerat antea vincibilis. Repones: In illo priori signo sive instanti, in quo Augustinus coepit advertere textum Apostoli, tunc ignorantiam antea invincibilem, tum primùm coepisse vincibilem esse. Jam vocamur ad signa, ac instantia, quæ quidam ad evadendas inextricabiles difficultates, ullo sinè fine multiplicant. In illo instanti incipit ignorantia reapse vinci, non autem esse invincibilis; & in illo ignorantia est proximè vincibilis, cum antea illud instans esset remotè, sive non tam proximè vincibilis. Præterea: In quocumque instanti sive tempore, quo S. Doctor potuit legere, & advertere illud dictum Apostoli, poterat superare illam ignorantiam; at omni tempore à baptismo ad Episcopatum potuit legere, & advertere verba Apostoli, ergo toto eo medio tempore potuit illam vincere, ac superare ignorantiam. Eo instanti, quo legit, & advertit, vicit. Et quocumque potuit instanti legere & advertere, potuit vincere. Igitur erat ignorantia vincibilis, non invincibilis. Rursus hæc propositio complexa conditionalis est vera: Si Augustinus legat & attendat verba Apostoli, vincet ignorantiam, quâ laborat, at in quocumque instanti poterat conditionem illam purificare, ac proinde in quocumque instanti poterat ignorantiam illam depellere. Sed quid pluribus argutando moror in re apud ipsummet Augustinum confessa ac manifesta? Nam lib. 1. Retract. cap. 23. fatetur se in expositione Epistolæ Apostoli ad Romanos adhæsisse errori Semipelagianorum de initio fidei ex viribus liberi arbitrii, additque: **NONDUM DILIGENTIUS QUÆSIVERAM, nec adhuc inveneram, qualis sit electio gratiæ &c.** quæ etiam repetit cap. libri de Prædest. Sanctorum. Itaque testatur se tunc errasse ob omissam diligentioris inquisitionem, quam ad veritatem assequendam non adhibuit, cum illam tamen potuisset adhibere. Itaque taliter errans, ignorantia vincibili laboravit, quæ intervenit, quoties ex omissione diligentioris inquisitionis erratur. Num dices impossibile Augustino fuisse, tunc uti majori diligentia? Quo tandem argumento hanc impossibilitatem demonstrabis?

Hæc explicari possunt exemplo ducto à conscientia erroneâ. Qui operatur ex conscientia vincibiliter erroneâ, operatur ex ignorantia vincibili. At erroneè ita operans, licet tunc nullam habeat advertentiam malitiæ, imò putet se rectè agere, nihilominus peccat, quia saltem potest malitiam advertere; quamvis hæc advertentia sit impossibilis cum judicio practico erroneo, quocum perperam tunc operatur. Christus Dominus Joannis VI. 2. ait: *Ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.* Cum autem Apostolorum occisores, ac Christianorum persecutores putabant obsequium se Deo præstare, judicabant semet rectè & meritoriè etiam apud Deum operari, cum quo errore intellectus erat impossibilis advertentia ad malitiam occisionis ac persecutionis Christianorum. Illi tamen ex ignorantia vincibili peccabant, quia tenebantur, necessariam diligentiam adhibere, ad consequendam Christianæ fidei veritatem; quæ omissio diligentiae faciebat, ut peccata illa essent ipsis voluntaria indirectè, & ex necessitate consequenti derivarent, cujus ipsimet, requisitum studium ac diligentiam omittentes, auctores fuerant. Hæc ignorantia ita illis erat peccatum, ut esset etiam causa peccati, nempe occisionis Christianorum. Illa tamen licet vincibilis, ignorantia Augustini non erat peccatum, quia erat ejus, quod scire nondum aliquâ

lege jubebatur. Hinc S. Thomas in 2. Sent. dist. 22. q. 2. art. 1. ait: *Nec est mirum, si hoc ipsum, quod est scientiâ carere, est peccatum ei, qui potest, & tenetur habere.* Unde nondum existente definitione Ecclesiæ, error Augustini de initio fidei ex nobis, erat innocuus; & quamvis posset illam ignorantiam vincere, nulli fiebat culpæ obnoxius, quia nullâ lege obligabatur, oppositam scientiam habere. Cur ergo tantum scrupulorum pulverem excitas contra Norisium, quod scripsit plures Gallicanos Episcopos Semipelagiano errore deceptos fuisse, cum eodem pariter implicitus fuerit usque ad initia Episcopatus, summus ingeniorum apex, magnusque Ecclesiæ Doctor Augustinus? Vasquez 1. par. disp. 91. cap. 9. num. 57. *Siquidem, inquit, Massilienses & per Galliam tot etiam insignes Viri in eadem opinione fuerunt. Res enim admodum subtilis & difficilis erat ad explicandum, donec Augustinus ingenii sui felicitate, ut multa alia, eam nobis explicuit.*

Hinc gradum faciam ad ipsorum Massiliensium ac sectatorum ignorantiam exponendam. Sanctus Augustinus in laudato libro de Prædest. Sanct. cap. 4. iterum de suo circa initium fidei errore verba faciens, ait: *In quâ sententiâ istos fratres nostros esse nunc video; quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Nam si curassent, invenissent istam quæstionem secundum veritatem divinarum Scripturarum solutam. Augustinus hic Semipelagianos appellat fratres, ac proinde illos uti Catholicos agnoscit. Dum verò illis objicit, quod lectis abs se editis libris, non curaverunt proficere secum, infero eisdem potuisse curare, ac curando proficere. Erat ergo ignorantia vincibilis, quam Augustiniani libri lectione depellere potuissent. Sanctus Doctor lectione laudati textus Apostoli: *Quid autem habes, quod non accepisti?* intellexit initium fidei, sive ipsum velle credere, esse ex dono Dei, uti fuse colligit in libro de Spiritu & lit. cap. 33. Quam doctrinam repetit in libro de Corrept. & grat. cap. 2. 6. 7. & 9. At Massilienses cum collegis in Galliâ negarunt ex recitatis verbis Apostoli probari initium fidei esse in nobis ex gratiâ, teste Hilario in Epistolâ ad Augustinum de Semipelagianis scribente, eos asserere: *Nec de hac fide posse dici: Quid habes, quod non accepisti? cum in eadem natura remanserit, licet vitata, quæ prius sana ac perfecta donata est.* Prosper in responsione ad excerpta Genuensium tradit Semipelagianos asseverasse, Augustinum meliora sensisse, quando existimabat, fidem, qua Christiani sumus, non esse ex gratiâ, sed ex viribus liberi arbitrii; modò autem errare eum, qui assereret etiam ipsam fidem Dei esse donum, & ad hanc quoque pertinere, quod dictum est: *Quid autem habes, quod non accepisti?* At cur medium sufficiens ad assequendam veritatem, quo Augustinus ignorantiam illam vicit, non movit Semipelagianos ad intelligendum etiam initium fidei à Deo haberi? Rationem assignat Prosper in literis ad Augustinum, scribens de Semipelagianis post lectos ab iisdem libros S. Doctoris de Correctione & Gratiâ: *Qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiones quàm fuerant, recesserunt.* Itaque persuasionis suæ, id est, conceptæ semel opinionis nimio affectu, sinistras interpretationes commentabantur, quibus Pauli Apostoli sententiæ vim declinarent. At Augustinus cap. 5. de Prædest. Sanctor. refellens Semipelagianam expositionem ait: *Nihil ad id, quod volunt, valere intelligitur, si cur hoc dixerit Apostolus cogitetur.* Quam in rem cum plura adduxisset, concludit: *Quisquis audet dicere,*

habeo ex me ipso fidem, non ergo accepi, profecto contradicit huic apertissimæ veritati. Cyprianus Epist. 62. ad S. Stephanum Papam, ait: *Ceterum scimus quosdam quod semel imbibierint, nolle deponere, nec propositum suum facile mutare, sed salvo inter Collegas pacis & concordie vinculo, quædam propria quæ apud se semel sint usurpata, retinere.* Ita illi semel susceptæ opinionis caligine impediti, apertissimam veritatem perspicere non poterant, sed priorem sententiam tuebantur, ut Augustini verbis utar lib. 12. Confess. cap. 25. *non quia vera erat, sed quia sua erat.* Quibus Evangelium est sufficienter promulgatum, non possunt amplius ab ignorantia invincibili excusari. Non ergo dicendi sunt Semipelagiani post lectionem librorum S. Augustini laborasse ignorantia invincibili, qua adhuc nescirent, initium fidei non esse in nobis ex nobis, sed dono gratiæ Dei. Nec juvat reponere, rationes, quibus in suâ adhuc opinione detinebantur, fuisse apud ipsos verisimiliores, quàm illæ, quas pro verâ sententiâ stabiliendâ Augustinus adducebat. Nam cum rationes essent reapse falsæ, & solummodò apparenter veræ, si majus studium & accuratorem diligentiam adhibuissent, ac divinam opem ad veram sententiam assequendam implorassent, easdem rationes & debiles & omnino falsas esse intellexissent. Qui autem non adhibet diligentiam quantum potest, & quanta rem decet, ut veram sententiam assequatur, is patitur ignorantiam vincibilem, quæ est illi etiam indirectè voluntaria.

Hæc omnia exemplo S. Cypriani ex libris S. Augustini de Baptismo contra Donatistas exponam. Ille ad hæreticos rebaptizandos motus est rationibus, quas planè veras arbitrabatur, hæc scribente Augustino lib. 2. cap. 7. *Irruerunt in oculos animæ verisimiles rationes, & intercluserunt iter per vestigandæ veritatis.* Et postea ait Cypriano oppositam fuisse consuetudinem, juxta quam Ecclesia Romana & occidentalis hæreticos ad Catholicam fidem redeuntes, non rebaptizabat: *Defensiones autem, inquit, ipsius consuetudinis non tales afferrent, quibus talis anima moveretur, noluit vir gravissimus rationes suas, etsi non veras, quod eum latebat, sed tamen non victas, veraci quidem, sed tamen NONDUM ASSERTÆ consuetudini cedere.* Jam quæramus ab Augustino, num Cyprianus ob ignorantiam invincibilem putaverit hæreticos esse rebaptizandos? Hæc ibidem Augustinus prosequitur: *Sed cum fatigatum præcedentis Concilii, quod per Agrippinum factum est, excepisset auctoritas, maluit prædecessorum suorum tanquam inventum defendere, quàm inquirendo, amplius laborare.* Nam in fine Epistolæ ad Quintum, ita ostendit, in quo tanquam lectulo auctoritatis, quasi sessus acquirerit. Igitur Cyprianus maluit in decreto Agrippini de rebaptizandis hæreticis post acrem disputationem quiescere, quàm inquirendo, amplius laborare. Fuit ergo ignorantia vincibilis, quod non sategit magis laborando, ac diligentius inquirendo, ad veram sententiam pervenire. Idem S. Doctor lib. 4. cap. 6. scribit: *Quod cum sibi adversus totius Orbis morem non sufficere cerneret, has rationes arripuit, quas modò nos antiquitate ipsius consuetudinis, & plenarii postea Concilii auctoritate firmati, diligentius considerantes, veri potius similes, quàm veras esse invenimus, quæ illi vera visæ sunt, in obscurissimâ quæstione laboranti.* Cyprianus eas rationes addensat in Epistolâ 73. eaque prolixâ ad Jubajanum, quam memorans Augustinus lib. 3. cap. 4. ait: *Et profecto issem in eandem sententiam, nisi me ad diligentiorum considerationem revocaret tanta*

auctoritas aliorum &c. Si Cyprianus diligentiorē considerationem intendisset, qualem adhibuit Augustinus, cognovisset suarum rationum falsitatem, suamque ignorantiam superasset. At cur Cyprianus eam majorem considerationem habere non potuit? Quod si nolens inquirendo amplius laborare diligentiori considerationi non incubuit, vincibilem sanē ignorantiam passus est. Porro consideratio sive diligentia alia ordinaria, alia extraordinaria est. Cyprianus magnam quidem licet ordinariam, diligentiam, quæ sibi prudenter rem consideranti sufficiens videbatur, ad veritatem in quæstione de rebaptizandis hæreticis, assequendam adhibuit, ac plures Synodos, & quidem ex universâ Africâ coactas, celebravit, in quibus unanimi sententiâ rebaptizatio decreta fuit. Quare ita ea in difficultate suas partes implevit, ut diligentiorē inquisitionem nequiquam sibi faciendam esse judicaret; quamvis diligentius rem potuisset investigare. Hanc autem majorem sive extraordinariam considerationem ac diligentiam ad illam quæstionem conferre non tenebatur. Uno verbo, potuit, sed nullâ lege adstringebatur, eâ uti majori inquisitione. Eo tamen ipso quod potuit, ignorantia illa vincibilis dicenda est; siquidem invincibilis illa dicitur, quæ humano studio superari non potest. Postquam verò in plenariâ Synodo Ecclesia iteratum hæreticorum baptismum latâ lege damnavit, tunc extraordinaria diligentia, ac diligentior inquisitio fieri debuit, ut rationum Cypriani rebaptizantis falsitas exponeretur. Cum enim plenaria Synodus ab Apostolicâ Sede approbata, sit in decernendo dogmate fidei infallibilis, rationes contrâ eandem fallibiles judicantur; ac proinde illarum falsitas Catholicis Doctoribus indaganda est, Hinc Augustinus ait, Catholicos plenarii Concilii auctoritate firmatos, rem diligentius considerasse: & ad diligentiorē inquisitionem tantâ Synodi auctoritate faciendam, revocatos. Quare post declaratam ab Ecclesiâ veritatem, non solum potuit, verum etiam debuit fieri major consideratio, ac diligentior investigatio, ut ignorantia veræ sententiæ, quam rationes illæ verisimiles Cypriani oppugnabant, à Christianorum mentibus pelleretur. Augustinus verò errorem intellectus Cypriani inde excusat, quod rationibus, quas veras putabat, in eam sententiam nondum ab Ecclesiâ damnatam, descendit. Et si quis illius ignorantiam non quidem simpliciter, & absolute, sed secundum quid ac relatè invincibilem dicat, nequiquam contentionis funem ducam; siquidem Augustinus lib. 2. operis citati cap. 9. ait: *Quia consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum, & hæc sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem.* Verum cum antea decem versus ibidem dicat noluisse Cyprianum *inquirendo amplius laborare*, patet ignorantiam illam absolute vincibilem fuisse. At voluntatem ejusdem Cypriani à peccato immunem facit lib. 4. cap. 6. *quia plenarium de hac re Concilium nondum habebat Ecclesia;* quod laudatis aliis superius locis ac passim tradit. Nullâ ergo lege Ecclesiasticâ obligabatur Cyprianus à conceptâ semel opinione discedere, ac proinde sine culpâ poterat suæ adherere sententiæ, veritate nondum assertâ ab Ecclesiâ. Hastenus de Cypriano dicta sint, priusquam cum Sancto Stephano Papa pro sua erroneâ opinione contenderet. Nam post Sancti Stephani decretum major difficultas emergit, à qua in præsentia stylum abstinco.

Hanc ipsam excusationem ad Semipelagianos transfero. Cum Pelagius totum, quod ad virtutem seu

opera bona pertinet, viribus liberi arbitrii adscriberet; & ex adverso S. Augustinus omnia virtutum bona divinæ gratiæ adjutorio deputaret, Cassianus ac sectatores Galli mediam viam tenentes, initia bonorum operum, sive desideria virtutum, ipsosque etiam inchoatæ fidei actus humanæ voluntatis viribus, nullo gratiæ adjutorio suffultæ, fieri posse dicebant, quamvis divinum adjutorium ad eosdem promovendos, ac perficiendos necessarium esse faterentur. Hæc patent ex Cassiano Collat. 13. cap. 14. & 15. Fausto lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 10. & ex S. Augustino lib. de prædest. Sanct. cap. 2. Plura ad illum errorem confirmandum testimonia ex sacris literis, ac quasdam etiam rationes adducebant, quæ ipsis veræ videbantur. Neque illi cum excellentioris scientiæ vulgò haberentur, credebantur tarditate intelligentiæ, aut temeritate judicii, ac non potius magno ingenio ac vehementi studio laborasse, ut S. Augustini sententiam falsam esse monstrarent, uti scribit Prosper cap. 1. contrâ Collatorem. Itaque acre studium ac non mediocrem diligentiam adhibuerant, in suamet opinione stabiliendâ, simulque opposita Augustini refellendâ. Cæterum cum putarent suam sententiam esse veram, quæ tanquam falsa & erronea postmodum ab Ecclesiâ damnata fuit, ea opinio de veritate suarum rationum ac inde deductæ sententiæ, derivabat ex ignorantia, qua laborabant; cum rationes illæ essent sophisticæ ac paralogismi ex falsis præmissis falsam conclusionem inferentes. Jam quaeritur, an ejusmodi ipsorum ignorantia fuerit vincibilis, an potius invincibilis? Norisius asseruit ignorantiam illam fuisse vincibilem, quia non tantum studii ac diligentiae impenderunt, quantum tantæ rei assequendæ necessarium erat. Nam S. Augustinus cap. 4. de Prædest. Sanctorum disertè affirmat, eos non curasse ex libris suis proficere, ex cujus curæ omissione orta est illorum ignorantia. Quis enim dicat, eos non potuisse curare ex lectione ac intensiori librorum S. Doctoris meditatione proficere?

Dices eas rationes ipsis uti veras apparuisse, quamvis non essent veræ in ordine ad objectum; sufficere autem ad ignorantiam invincibilem apparentiam relata ad intellectum, cui rationes illæ veræ apparent. Verum in isto argumento ineluctabili, cui nullam hætenus probabilem responsionem invenire potuerunt. Qui Christianos persequiebantur, putantes obsequium se eâ in re Deo præstare, profectò religio ac fides Christianorum illis falsa apparebat, quæ tamen absolute & respectu objecti erat vera. Hæc autem apparentia vera prout comparata ad intellectum persecutorum, non causabat in ipsis ignorantiam invincibilem; alias occiderent Christum ac Martyres, non peccassent. Unde cum ignorantia vincibili tenerentur, consequens fit, ut omiserint tantam diligentiam, quantam & debebant & poterant veritati comparandæ impendere. Massilienses ac cæteri in Galliâ multum diligentiae in pervestigandâ verâ sententiâ de initio fidei gratuito, an potius naturali, collocasse concedam. Num verò tantam, quantam necessaria erat ad assequendam veritatem, adhibuerint, cum res de facto sit, quemadmodum tu facile affirmabis; ita æquè etiam facile Norisius negare potest. Ut verò Augustinus dixit, se post decretum Synodi hæreticorum baptismum validum ac ratum deficientis, coactum fuisse *diligentiori consideratione* in oppositas Cypriani rationes inquirere, cui majori considerationi, ac diligentiori inquisitioni habendæ S. Cyprianus antè laudatum plenarii Concilii statutum, nullâ

nullâ lege addicebatur, ita Doctores & Episcopi Galliarum antè confirmatam ab Apostolicâ Sede Synodum Arausicanam, nullâ lege Ecclesiasticâ adigebantur, ad diligentiam hætenus ab ipsis adhibitâ maiorem ponendam; ac proinde cum esset omissio rei, ad quam nullâ lege obligabantur, quæ indè consecuta fuit ignorantia, quamvis vincibilis, non reddebat eosdem peccati reos. Equidem S. Doctor in lib. de Prædest. Sanct. cap. 4. & 5. ex illo Pauli 1. Cor. 4. 7. *Quid autem habes, quod non accepisti?* opinionem Semipelagianorum aperti erroris convicit. Ibi ait se illis verbis convictum, cum similiter erraret. Addit *claram* esse Apostoli intentionem, quam *evidentissimam* contrâ humanam superbiam vocat. Nihil Apostoli dictis tam contrarium quàm adversariorum opinionem, quos ait *apertissimæ veritati* contradicere. At illi oblucebantur veritati ab Augustino indicatæ, nondum tamen ab Ecclesiâ assertæ. Imò quæ apertissima veritas Augustino videbatur, illis falsitas judicabatur, quod aliâs natura humana non posset nisi malum agere, ut arguit Cassianus Collat. 13. initio cap. 15. & Massilienses in Epist. Hilarii ad Augustinum, qui cap. 5. cit. idem argumentum acutissimè refellit. At ubi Synodus Arausicana can. 6. ex laudato textu Pauli deduxit initium fidei, ac ipsum velle credere, fieri in nobis ex gratiâ, accedente Sedis Apostolicæ approbatione, Semipelagianorum error damnatus fuit. Tunc intellectus per adversa spatia impune ac libere antea vagatus, injecto à laudatâ Synodo freno coercitus, ad Augustinianæ ac Catholicæ doctrinæ lineam redactus est, ultra quam sinè hæreseos notâ nequit excurrere.

A N O N Y M U S.

„**R**estat & modus alter tuendæ utcunque illorum sanctitatis, si probabilia saltem argumenta esse dicerentur, quod ejurato deinde Semipelagianismo, Catholicæ fidei professionem palam ediderint. At neque hoc cum Norisii ratiociniis potest consistere. Pag. 16.

R E S P O N S I O.

Semipelagianorum sententia per annos centum fuit adaphora opinio licitè ac liberè citrà læsæ fidei crimen defensa; anno demum 529. damnata fuit. Haud igitur ulla necessitas incubuit intrâ illud sæculum ejurandi illius erroris. Ita sancti Episcopi Africani ab Agrippino usque ad damnatam ab Ecclesiâ rebaptizationem, suam opinionem licitè tenuere, cum ista questio nondum discussa, nutaret, ut ait Augustinus lib. 5. de Baptis. cap. 17. & lib. 3. c. 3. de Cypriano ait: *Noverat enim quantam sacramenti profunditatem tunc omnis Ecclesia variâ disputatione versabat, liberumque faciebat querendi arbitrium, ut examinata veritas panderetur.* Rectè Thomassinus Dissert. 18. in Synodos num. 30. laudatis sanctis Hilario Arelatensi, Vincentio, Cassiano, aliisque ait: *Nec magnoperè satagemus, an ante obitum acquirerint saniori doctrinæ. Cum ad Arausicanam saltem usque Synodi tempora inter Catholicos numerari non desierint.* Idem tradunt Sirmondus, Raynaudus, Suarez, Labbeus, quorum jam testimonia laudavimus, quæ dum nihil novi dicis, sed eadem repetendo contradicis, invitus toties repetere cogor.

A N O N Y M U S.

„**U**ltimum argumentum affert Norisius, omnium, ut ipse putat, validissimum. Est autem

„ejusmodi: Quod si hæc Capitula Cœlestini essent, „& à Sede Apostolicâ emanassent, nulla ratio; superesset, qua Faustus Rejenfis, Vincentius Lirinensis, Hilarius Arelatensis, alique Galliarum Episcopi, (Semipelagiani videlicet) ab hæresi excusari, & inter Divos connumerari potuissent &c. „Hoc solum nunc adverto, dum sic ratiocinatur Norisius, manifestè ab illo supponi Galliarum Episcopos, de quibus loquitur, Semipelagianismo non renuntiasse; alioqui sufficeret hæc abjuratio ad erroris maculam eluendam. Pag. 16.

R E S P O N S I O.

Hæres in eodem luto, dum ad maculam eluendam, abjuratorem erroris illis Episcopis necessariam putas. Epistolæ Cœlestini ad Episcopos Galliarum decem Capitula subjiciuntur, quibus Semipelagianorum errores damnantur. Norisius cum meliori sententiâ negat ea Capitula adscribi posse S. Cœlestino Papæ, qui obiit anno 432. quia aliâs Galliarum Episcopi qui postea opiniones Semipelagianas tenebant, fuissent hæretici, si in sententiâ persistere. Antelmus vir clarissimus Dissert. I. de vero Auctore Capitulum, num. XIII. pag. 63. eodem argumento, quod, inquit, oculatus Norisius proponit, recitato ait: *Gravissimum quidem argumentum, telumque prævalidum, quod eos omnino transverberat, qui hæc Capitula ab Cœlestino emanasse tanto apparatu contendunt.* Tres alii Scriptores Galli idem argumentum ex Norisii Vindiciis mutuati sunt. Et ille quidem non tantum supponit, sed tanquam certum tradit Episcopos Galliarum non renuntiasse antè obitum Semipelagianismo, quia antè Synodum Arausicanam, erat res questionis, non dogmatis, quod toties repeto, ut vel semel intelligas. Erat controversia, quæ sanctissimos & doctissimos *UTRINQUE viros in Galliâ centum amplius annos exercuit*, ut ait Labbeus superius laudatus. Hinc Augustinus, Prosper, Cæsarius Arelatensis: illinc Hilarius Arelatensis, Cassianus, Faustus, Vincentius, alique & quidem omnes inter Divos postea connumerati, contrarias sibi invicem sententias tuebantur, & Ecclesia eas contentiones liberè in centesimum usque annum agitari in Galliis præsertim, permisit, nihil alterutrâ sententiâ sectatorum sanctitati obnoxia.

A N O N Y M U S.

„**I**Taque hæc parenthesis illic à Norisio adjecta, si in sententiâ persistere, qua dubium relinquere videbatur, an non aliquando errorem deposuerint: hæc, inquam, Norisii parenthesis aut nullo modo est ad rem, sed aliud agenti excedit; aut hoc unum significare potest, fortè illos in extremo vitæ momento poenituisse erroris sui, nullo præter Deum hujus poenitentiae teste ac conscio. Pag. 17.

R E S P O N S I O.

Hæc scribit Norisius cap. 8. Vindiciarum: Si capitula illa Cœlestini essent, & à Sede Apostolicâ emanassent, non video, qua ratione Faustus Rejorum, Vincentius Lirinensis, Hilarius Arelatensis Episcopus (si in sententiâ persistere) ac alii Galliarum Episcopi ab hæresi excusari possint, atque inter Divos, erectis aris, connumerari. Est argumentum, uti vocant, ex hypothese ac suppositione; tu vero in absolutum demutas, ut reprehensioni locum facias. Antelmus alique qui Norisii dicta intellexerunt, vocant argumentum gravissimum. Nam si S. Cœlestinus

opiniones Semipelagianorum Apostolico decreto damnasset, Hilarius, Vincentius, Cassianus, alique easdem postea asserentes, hæreses jam confixas defendissent; unde (*si in sententiâ perstiterent*) nulla apparet ratio, qua possent inter Divos connumerari. Illa parenthesis ad rem facit, ac consultò, scienterque à Norisio inserta fuit; quia sub illâ hypothese nullâ aliâ ratione illorum sanctitas defendi posset, nisi asserendo eos antè obitum à prædamnatâ hæresi resipuisse. Concedas semel illa Capitula condita, ac publicata fuisse à Cœlestino Pontifice in illâ ad Galliæ Episcopos Epistolâ, undè postea poteris sanctos Galliæ viros ab hæreseos formalis crimine vindicare? Num, ut unice facis, ob ignorantiam invincibilem eosdem excusatos contendes? At illæ literæ fuerant encyclicæ ad ipso smet Galliæ Episcopos scriptæ. Elogium in iisdem S. Augustino datum, Semipelagiani sinistra interpretatione minuebant, teste Prospero cap. 42. contra Collatorem. Easdem citat in suo Commonitorio Vincentius. Non ergo eas literas, atque ea pariter capitula Gallicani Patres ignorassent. Præterea Episcopi tenentur scire canones universalis Ecclesiæ, ac decreta contra hæreses ab Apostolicâ Sede damnatas. Quare illorum ignorantia in Episcopis est peccatum, si contraria sentiant, ac doceant. Dic ergo tu in datâ hypothese, undè Episcopi Galliæ ab hæresi excusari queant, ut dein vitâ functi, in Divos referri potuerint, nisi ob præmissam hæreseos abjuratiorem? Præterea Episcopis Galliæ Semipelagianis, quos memorat Bonifacius II. in Epistolâ ad S. Cæsarium Arelatensem, quam excusationem prætexes, ne hæretici, ut dicunt, formales judicentur, si illa Capitula reapse Cœlestinum Papam auctorem habuerunt? Frustrâ confugies ad tuam illam invincibilem ignorantiam, quæ tuam potius supinam Ecclesiasticorum canonum ignorantiam indicabit. Scribit S. Innocentius I. Pontifex ad Brutiorum Episcopos Epist. 5. *Ecclesiasticorum Canonum norma nulli esse debet incognita Sacerdoti, quia nesciri hæc à Pontifice, satis est indecorum.* Ipse Cœlestinus Papa tertiam ad Episcopos Calabriae & Apuliae Epistolam expeditur: *Nulli Sacerdotum liceat suos canones ignorare.* Quod ipsum statuens Synodus VII. can. 2. appellat verba Osee IV. 6. *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.*

S. IV.

Quid ex his Norisii assertionibus contra Ecclesiam inferri possit.

HOsce passim titulos præfigit, quò Norisium in invidiam vocet, cum tamen ea quæ infert, nullâ prorsus ratione cum assertis ab eodem conveniant, sed prorsus disparata sint & aliena, uti totâ hac apologiâ mihi demonstratur. Enimverò hic objicit Norisium scribere sanctos Galliæ Episcopos *pernicioso errori adhæsisse, & quidem voluntariâ & inexcusabili pertinaciâ, ac malâ fide.* Ex his autem fingit Calvinianos Norisiani libri Censoribus hocce argumentum objectare.

A N O N Y M U S.

Hic igitur permittite, à vobis quæram, Theologi sapientissimi, quid posthac respondere, nos oporteat Calvinianis ita ex hoc Norisii libro, Romæ approbato argumentantibus &c.
 „ Qui plurimis Augustini libris docti, plurimis
 „ ejus discipulorum lucubrationibus instructi, tamen
 „ pervicaces in Semipelagianismo perdurant; qui

„ tam multâ luce illatâ oculos obstinatissimè claudunt, ne videant; illi aut malâ fide, aut saltem voluntariâ & affectatâ ignorantiam perniciosum errorem tuerentur; ac licet palam extrâ Ecclesiam non sint, tamen constat eos vel hæreticos esse reipsâ, vel formalibus hæreticis non multò meliores: tantum abest, ut Sanctorum titulo digni censendi sint.
 „ Atqui tales fuere tum Vincentius Lirinensis, tum plurimi eodem sæculo Gallicani Episcopi, quos Ecclesia Romana universa in Cœlitum numero semper habuit, publicèque coluit. Id enim de illis disertè asserit, & probat Henricus Norisius, Romani Pontificis Probibliothecarius: cui suffragantur quinque gravissimi ex Urbe Theologi ad ejus libri examen ab Innocentio XII. nominatim delecti; imò ipsum Romanæ Inquisitionis Tribunal, à quo illorum suffragium admissum, comprobatumque fuit.

„ Est ergo hoc velut publicum monumentum, quo Roma ipsa volens, nolens fatetur Ecclesiam Pontificiam in re gravissimâ, & ad ipsum Religionis caput spectante falli; subditosque sibi populos in errorem inducere, dum colendos ejusmodi homines illis proponit. Ad hoc ergo Hæreticorum argumentum, quid reponi jubetis Censores doctissimi? Major quidem Syllogismi propositio tota extrâ controversiam est. Minor nihil habet, quod negari ab iis possit, qui Norisianum librum ejusque approbationem susceperint. Consequentiam autem, quonam pacto refellent? Pag. 18.

R E S P O N S I O.

HUic tuo argumento doctissimi Censores nullam contrâ sententiam, nullum verbum, nullam planè syllabam reponent; sed unicam supponent literulam Θ, huic, inquam argumento, quod tam prodigus Calvinianis donasti. Nullam autem tibi ejusmodi notulæ rationem reddent, sive ob majestatem confessus, sive ob secretum supremi Magistratus, cui consultores assident. Ipse tamen rationem, si me audias, gratis dabo. Illa tui argutuli Syllogismi major propositio minimi valet, quam tamen tu tanti facis, ut dixeris: *tota extrâ controversiam est.* Imò nihil in eâ, ut Ciceronis verbis utar in libro de Oratore, *in quo non aut res controversiam faciat aut verba.* Loco vocis *pervicaces*, reponas *contentiosi*, si de Viris jam in Divos relatis sermonem facis; pervicax enim dicitur, qui veritati jam ab Ecclesiâ assertæ contradicit. Scio S. Prosperum in Epistolâ ad Augustinum scribere: *Obstinationem suam vetustate defendunt.* Et post decem versus: *Eò postremò pervicacia tota descendit.* Hæc ille, de quibus postea sermo redibit. Cum verò subdis verba Norisii tanquam Patrum Gallicanorum sanctitati injuriosa, nempe: *Qui tam multâ luce illatâ oculos obstinatissimè claudunt, ne videant &c.* distinguo, licet homo simplex sim, etiam dupliciter; *ne videant*, quod latâ ab Ecclesiâ lege videre, ac credere obligabantur, nego; quod nullâ tali lege credere tenebantur, concedo. Et iterum: *ne videant* veritatem in Augustini libris indicatam, concedo; veritatem ab Ecclesiâ speciali definitione assertam, nego. Addis: *illi aut malâ fide, aut saltem voluntariâ & affectatâ ignorantiam perniciosum errorem tuerentur.* Multa falsa in exiguum periodum infercis. Illi nec malâ fide, nec malo dolo, neque etiam voluntariâ & affectatâ ignorantia eam opinionem defendebant: sed ignorantiam indirectè voluntariâ, quippe qui non eam diligentiam, studium, ac sollicitudinem adhibuerunt, quanta

quanta tantæ Veritati assequendæ impendenda fuerat. Non erat error ille antè latam ejusdem ab Ecclesiâ damnationem, sanctitati perniciosus, sed cum eadem componebatur, ut S. Augustinus de errore Cypriani hæreticos rebaptizantis, locis à me laudatis, asseruit. Inde erras, quòd ignorantiam dividis in invincibilem, ac vincibilem; illam verò semper inculpatam: hanc verò semper culpabilem ponis, eamque supinam vel affectatam affirmas. Nam ignorantia vincibilis si sit eorum, quæ nullâ lege scire obligamur, non est peccatum, neque ab eodem subjecto sanctitatem excludit, ut pluribus ostensum est: Denique erant illi in Ecclesiâ, ac quidam summo in eadem loco populis præsidebant, illos sic describente Prospero: *Quia multum nos & vitæ meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotii honore supereminent.* Quod denique dicis: *tamen constat eos vel hæreticos esse reipsâ, vel formalibus hæreticis non multò meliores:* verba sunt hominis antè tempus homines judicantis. Cum enim ipsorum opinio non fuerit damnata tanquam hæretica nisi post annos centum ab obitu S. Augustini, nulli assertæ ab Ecclesiâ veritati contradicebant; imò palam, ea tantummodò sequi & probare profitebantur, quæ sacratissima beati Apostoli Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit. Cap. 3. Epistolæ Cælestini asuato. Constat modò inter eruditos opiniones Semipelagianorum damnatas fuisse Arausicæ anno 529.

Agedum, mi Doctor, qui argumentum, uti putas, ineluctabile Calvinianis procudis, defende, si potis es, Hilarium Arelatensem, ac Faustum Rejensem à Calvinianorum calumniâ. Non est, inquiunt, sanctus qui docet hæresim; atqui Hilarius alique in Galliâ Semipelagianam hæresim docuerunt, non igitur illi sancti sunt. Majorem ac Minorem propositionem distinguis, ut sanctus sit qui ex ignorantia invincibili hæresim quampiam docet; non autem si ex ignorantia vincibili hæresim tradit. Hic à jure, ut inquiunt, saltas ad quæstionem facti. Instabunt Calviniani. Cum tu post annos ab illorum ætate mille ducentos & quod excurrit, inter homines ambules, ac scrupulos scribas, undè habes illorum ignorantiam invincibilem fuisse? Respondes in hac tuâ passim opellâ, quia cum Sancti sint, non possunt à culpâ hæreseos excusari nisi beneficio ignorantia invincibilis. At, ò bone, inquit Calviniani, petis principium. Nam quæstio erat, an illi reapse sint Sancti; & respondisti, laborasse illos invincibili ignorantia, cujus rationem assignans, quia aliàs non essent Sancti, circulum facis, ac petis principium. Calviniani negant ignorantiam invincibilem excusare à peccato formali, ad quos etiam Janseniani accessere. In præsentia Calviniani quærent, undè scias, illorum ignorantiam fuisse invincibilem? An verò ob illam à culpâ excusari possint, te remittent ad disputandum eâ de re cum Jansenianis. Præterea urgebunt: Undè scis illos ad verum assequendum, adhibuisse omnem diligentiam quam & debebant, & poterant impendere? Dices in re facti, te ita credere; quia aliàs non essent Sancti. Et iterum petis principium. Ad hæc, inquit illi: Ut ad concupiscentias, quas nostris viribus coercere non possumus, superandas, debemus implorare auxilium Dei, ita ad idem auxilium recurrendum est, ut vincamus ignorantiam, quam nostro studio depellere non possumus. Putasne Semipelagianos humano studio ac diligentia addidisse etiam preces, ut illustrarentur à Deo? Profectò affirmabis, quia haud secus, inquires, de Viris sanctis cogita-

re licet. Ita semper argumento Calviniano nonnisi principium repetendo, respondes. In hos te casses jactata tibi ignorantia invincibilis adegit. At Norisius haud hisce retibus illaqueatur. Negat ille Hilarium aliosque Viros sanctos hæresim docuisse, quia ea opinio nondum erat hæreseos damnata ab Ecclesiâ. Expedite, promptè, uno verbo, Calvinianæ objectioni satisfacit. I nunc, ac clama, & reclama: *Major quidem Syllogismi propositio tota extrâ controversiam est.* Videsne quàm tota malè materiata sit, ut quod reliquum super extruxisti, non tantum titubet, sed labascet prorsus, ac corruat? Hæc olim Augustinus lib. 4. contra Julianum cap. 9. scripsit: *Necessarios articulos sermonis tui, quantum me adjuvat Dominus, comprehendendo, atque confringo, ut totum corpus victum facere conspiciat, qui & illa tua, & hæc nostra perlegerit.* In Minori magni tui argumenti propositione, ut proso-popæjam tam elegantem, tam concinnam, tamque causæ accomodatam impleas, non modò Censores, verum etiam tremendum Catholicæ fidei desertoribus Tribunal, ipsumque adoratum Orthodoxo Orbi Summi Pontificis nomen levissimis tuis hisce scrupulis ullo finè temeritatis scrupulo immisces. Idem Augustinus Epist. 162. narrat Donatistas cum in Romano judicio cecidissent, dixisse: *malos judices se esse perpeßos, quæ vox est omnium malorum litigatorum.* Quid in illo secretiori judicio peractum fuerit, nescio. Hoc tamen scio, Norisii librum libere lectitari.

A N O N Y M U S.

„**E**T verò, addent Calviniani, quod causatur Norisius, Semipelagianismum illo sæculo nondum inter hæreses fuisse computatum ab Ecclesiâ; „si quid valet ista ratio, eò tantum valet, ut dicamus, Semipelagianos antè Concilii secundi Arausicanæ definitionem nondum fuisse hæreticos, eo „sensu quo hæreticus appellatur qui errorem expressè ac solemniter totâ Ecclesiâ proscriptum, tueri „pergens, vel segregavit se ipse, vel ab illa ejectus fuit. Fac igitur Vincentium Lirinensem ac „ceteros nequaquam eo sensu hæreticos fuisse, id „est, ab Ecclesiæ communione extorres: quid hoc „proderit ad vindicandam illis sanctitatem, nisi simul ostendas eos nec malâ fide, nec culpabili obstinatione ad hunc errorem adhæsisse? Certè cum „foret hic error ex se utique Christo injuriosus, ac „moribus noxius: nulli potuerunt inter Semipelagianos veniâ digni esse, nisi invincibiliter, hoc „est, inviti & sine culpâ ignorarent tale dogma re- „verâ Pelagianæ hæresi connexum, & fidei Catholicæ iniuticum esse. Pag. 20.

R E S P O N S I O.

JAM satis superque demonstratum est, insignes illos Episcopos & Doctores non malâ fide, sed inculpatâ ignorantia, eas opiniones secutos fuisse, quarum assertio nullâ adhuc latâ per Ecclesiam lege damnata erat. Id illi negabant, quod nullâ lege affirmare obligabantur. Ea verò peccato vertuntur, quæ lege prohibentur. Apostoli sunt verba in Epistolâ ad Romanos cap. V. 13. *Peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset.* Et cap. VII. 7. *Sed peccatum non cognovi nisi per legem.* Equidem videris mihi omnium scrupulosorum scrupulosissimus. Qui enim scrupulis punguntur, suspicantur, quidpiam se minus divinæ legi conformiter egisse. At tu peccatum grave ac enorme, gratiam ac sanctitatem ab animâ excludens, in eo esse existimas, quod nec divinâ nec

Ecclesiastica lege vetatur. Augustinus lib. 5. de Baptis. cap. 2. de errore. S. Cypriani ait: *Id erratum cooperiebat unitatis charitas, quamdiu inerat ista, non Diabolica dissensio, sed humana tentatio, donec eis, sicut dicit Apostolus, si quid aliter sapiebant, Dominus revelaret.* Eadem verba Apostoli ad Philipenses 3. habet de Semipelagianis cap. 1. de Prædest. Sanctorum: *Retenta ergo, inquit, ista, in qua pervenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orent eum, qui dat intellectum, si quid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis hoc quoque revelabit.* Et lib. 2. de Baptis. cap. 5. *Ideo dicit Apostolus: Tentatio vos non apprehendat nisi humana. Humanum est ergo aliquid aliter, quam res se habet, sapere. Propterea dicit alio loco: Quot ergo perfecti hoc sapiamus; & si quid aliter sapitis, hoc quoque vobis Deus revelabit.* Error Cypriani tunc erat error innocuus. Ejusmodi fuit error Semipelagianorum; non enim fuit injurius Christo, quia illum nondum Christus Dominus per Ecclesiam damnaverat. Illi quidem humanam tentatione correpti, aliter quam res se habebat, sapiebant, cum id nondum Deus revelasset. Nihil hic faciunt ignorantia vincibilis aut invincibilis; sed utrum antè annum 530. fuerit decretum Sedis Apostolicæ Semipelagianorum opinionem condemnans. Cum autem nulla talis lex extiterit, nulla quoque erat rima, per quam peccatum irrumperet; ac proinde nullus veniæ locus eisdem erat necessarius. His Augustini verbis lib. 4. contrà Jul. oper. imperf. num. 46. concludo: *Si non vis intelligere, aut si te fingis non intelligere, noli obstrepere potentibus, & valentibus intelligere.*

A N O N Y M U S.

„ **A** Tqui ejusmodi ignorantiae excusationem in Vincentio, & in illis Episcopis non admittit, imò ex professo refellit Norisius, & iisdem affectatam prorsus ac malæ fidei cæcitatem attribuit. Ergo quantumcumque ab hæresis formalis notâ immunes faciat, tamen quæ de his aliunde docet, ipsos procul à sanctitate abfuisse ostendunt. Ita respondentem Calvinianum quomodo refelle- ret Norisius? Pag. 20.

R E S P O N S I O.

U Binam, quæso te, Norisius Patribus Gallicanis affectatam & malæ fidei cæcitatem attribuit? Negavit illos laborasse ignorantiam invincibili. At ignorantia vineibilis orta ex eo, quod non tanta diligentia collocata fuit ad investigandam veritatem, quanta poterat fieri, non est affectata, ac malæ fidei cæcitas, sed nescientia ejus, quod scire nullâ adhuc lege obligabantur; ac proinde est immunis à culpâ, quæ semper lege vetatur. Augustinus lib. 2. de Baptis. cap. 4. cum dixisset controversiam de rebaptizandis hæreticis, *tantis altercationum nebulis involutam, multis hinc atque hinc disputationibus, & collationibus pertractatam, ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perductam fuisse, addit: Hoc autem facit sanitas pacis, ut cum diutius aliqua obscuriora quærentur: & propter inveniendi difficultatem, diversas pariunt in fraternâ disceptatione sententias, donec ad verum perveniatur, vinculum permaneat unitatis, ne in parte præcisâ remaneat insanabile vulnus erroris.* Ita antè Synodum Arausicanam à Bonifacio II. confirmatam, controversia de initio fidei aliisque, diversas pepererat in Galliâ in frater-

nâ disceptatione sententias; donec eæ difficultates multis hinc & hinc disputationibus pertractatæ, ad veritatem in Arausicanâ II. Synodo deduxerunt. S. Augustinus suam sententiam adeò certam censebat, ut lib. de Prædest. Sanct. cap. 5. dixerit, *adversarios profectò contradicere apertissimæ veritati.* At illi oppositam sententiam tanquam veram tuebantur, quæ tamen erronea postea ab Ecclesiâ declarata fuit. Utrum verò hi adhibuerint omnem quam poterant, diligentiam in verâ sententiâ indagandâ, est quæstio facti, cujus cum conjecturæ tantum excogitari possint, miror te tantum roboris in ignorantiam invincibili posuisse. Jam superius ex cap. 4. de Prædest. Sanctorum, probavi fuisse vincibilem. Præterea diligentia ad assequendam veritatem, minuitur affectu erga præconceptam opinionem, ac propriam sectam. Nam qui jurant in aliquam opinionem, versant, exempli gratiâ, libros S. Augustini, non veritatem, si fortè ibidem occurreret, ultrò amplexaturi, sed quod S. Doctorem etiam obtorto collo suam in sententiam trahant, ut Augustinus ipsorum potius discipulus, quam magister esse videatur. Cum aureus liber S. Doctoris de correptione & gratiâ in Gallias delatus fuisset, uti qui Augustini doctrinam ibidem sequebantur, *intelligentiores multò instructioresque sunt facti; ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiores, quam fuerant, recesserunt,* uti scribit Prosper in literis ad S. Doctorem. Ita persuasio, ut superius notabam, id est, studium erga semel imbibitam sententiam, eosdem longius à veritate trahebat, nec sinebat illos omni studio procul ab amore & odio, veritati indagandæ insistere. Hoc studio partium rationem nonnihil obtenebrante, factum est, ut quidam eorum libros S. Augustini legerent, *ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum infidiosi scrutatores eventilarent, magnumque se aliquid conficere præsumerent, si Catholico prædicatori notam erroris affigerent;* ut ait idem S. Prosper contrà Collatorem cap. 1. Hæc iterum infra validius urgebo. Quare affectu erga suam ipsorum sectam, & aversione ab Augustini doctrinâ factum est, ut legendis, ac attentius considerandis S. Doctoris sententiis, non tam diligenter incumberent, ut majoris diligentiae omis- sio eorum ignorantiam redderet indirectè voluntariam, simulque vincibilem; quamvis esset inculpa- ta eò quod esset rei, quam nullâ adhuc lege credere tenebantur.

A N O N Y M U S.

„ **D** Icent aliqui fortè pro Norisio præsumi de illis posse, quod imminente morte Semipelagianum ejuraverint, erroremque suum poenitentiam eluerint; proinde nihil ob stare ex hac parte quominus eos Ecclesia ob reliquas ipsorum virtutes in cœlitum album referre potuerit. Pag. 21.

R E S P O N S I O.

D Um ais, dicent aliqui fortè, nescis quid reapse alii dixere. Hæc dixit eruditissimus Thomafimus in Differ. XIII. in Synodos num. 30. *Nec magnopere satagemus, an antè obitum acquieverint saniori doctrinæ. Cum ad Arausicanæ saltem usque Synodi tempora, inter Catholicos numerari non desierint.* Hæc ille pro Norisio scripsit. At tu vincibili ignorantiam nesciens quid alii ea de re jam antea pronuntiarunt, fingis quid alii postea ad Kalendas Græcas dicturi sint; ac dudum scripta ignorans, scribenda divinas.

A N O N Y M U S.

„**S**ed hac ratione reponent continuò hæretici, &
„Origenes, & Rufinus, & Theodorus Mopsue-
„stenus, & Theodoretus, aliique hujusmodi plu-
„res, quorum scripta ab Ecclesiâ damnata sunt,
„possent nihilominus, ac deberent ab eadem Sancto-
„rum titulo decorari &c. Quod si satis est id præsu-
„mi posse, quid erit, cur utrosque pariter Sancto-
„rum numero adscribere nequeat Ecclesia? Pag. 21.

R E S P O N S I O.

Hæc ex ignorantia vincibili scribis de Theodoro Mopsuesteno, cujus non tantum scripta ut Theodoretum, verum etiam personam Ecclesia in Synodo V. damnavit. Gregorius Magnus lib. 2. Epist. 36. ad Episcopos Hiberniæ scribit: *Nam in Synodo, in qua de tribus Capitulis actum est &c. de quibusdam illic solummodo personis est actitatum: quarum una, cujus scripta evidenter à rectitudine Catholica fidei deviant, non injustè damnata est; nempe Theodorus Mopsuestenus.* Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. §. 5. in inscriptione laudatæ Epistolæ Istriæ pro Hiberniæ legendum dixit, quod nulli fuerint tumultus in Hiberniâ de tribus Capitulis. At scito eundem errorem emendasse lectâ Epistolâ S. Columbani tom. XII. edit. postremæ Bibl. PP. à pag. 29. Inde enim discimus Hibernos cum eodem Columbano contrâ Synodum V. pro tribus Capitulis stetisse. Equidem de eodem Theodoro reapse id præsumendum esse contendebat Facundus Hermianensis lib. 10. cap. 4. Cæterum tam falsò illius antè obitum resipiscencia præsumitur, uti tu præsumis illorum Galliæ Doctorum ignorantiam fuisse invincibilem. Quod enim tibi oraculum revelavit, eosdem omnem quam poterant, diligentiam impendisse ad veram sententiam indagandam? Id colligis ab assertâ illorum sanctitate. An non hoc est præsumere? Tam enim incertum est, num in extremo vitæ resipuerint, quam an omnem quam poterant, diligentiam adhibuerint, in veritate indagandâ. Utraque est res facti. At eorum poenitentiam contendis præsumptam. Ecce non æquè præsumpta dici possit illorum ignorantia invincibilis? Enimverò nihil dubium Norisius præsumens, id tantum quod certum est, sumit, videlicet eam opinionem ad Synodum usque Arausicanam fuisse adiaphoram, ac inter Catholicos licitè controversam, quâ ratione illorum etiam sanctitas, ut inquiunt Logiæi, à priori defenditur, quam tu ignorantia invincibilis præsumptione tueris.

A N O N Y M U S.

„**S**i qui Faustum vel Cassianum pro sanctis habent,
„idcirco tantum facere, vel quod Semipelagia-
„no errore inquinatos reipsa fuisse negant, vel quod
„bonâ fide, & absque culpâ, per invincibilem igno-
„rantiam, scilicet, eos errasse putant; vel quod reje-
„cto demum errore, Catholicam veritatem publicè
„professos esse, sufficienter probatum supponunt.
„Qui verò & Semipelagianos fuisse, nec ignorantiam
„invincibilem his suffragari, nec ullum resipiscen-
„tiæ illorum argumentum extare confessus &c. eos
„nihilominus sanctorum cultu dignos esse defenderit,
„neminem hætenus vidimus. Pag. 22.

R E S P O N S I O.

Si eâ de re insignium Doctorum scripta consuluis-
ses, planè didicisses virum doctrinâ æquè ac di-

gnitate Eminentissimum, uti & Sirmondum, Thomassinum, Raynaudum, Labbeum, Cellotium, Antelmium aliam à tribus abs te numeratis, viam tenuisse, in Gallorum Patrum sanctitate defendendâ. Antelmus Dissert. 1. pag. 2. laudati superius operis n. 15. ait: *Atque cum sit omnium assensione firmatum judicium, NOSTRORUM fidem ante Synodi Arausicanæ celebrationem, in jus vocari non potuisse.* Ita Vir eruditus modum, quo egregiè Norisius illorum sanctitatem defendit, *omnium assensione firmatum judicium* appellat. Tu horum omnium neminem hætenus vidisti. Rem scio. Longius ab illis habitas. Utrum autem ob ignorantiam vincibilem, vel potius invincibilem illorum neminem hucusque videris, ipsemet judicato, qui tam benè utramque ignorantiam noris, ut Norisio inde litem intendas, ac crimen impingas.

A N O N Y M U S.

„**N**on ita cum de his agitur sanctis, quos ad pu-
„blicam totius Orbis Christiani veneratio-
„nem Martyrologio Romano inferi, & quotannis
„inter sacra Officia appellari jussit. Ecclesiam
„universalem erroris accusat in re capitali, qui ta-
„libus aliquid imputat, quod eorum sanctitatem
„vel incertam efficere possit: quantò magis si quid
„adstruat, quod illam penitus excludat. Pag. 23.

R E S P O N S I O.

Jam hunc scrupulum radicis evulsi. Ignorantia five invincibilis five vincibilis ejus, quod quis scire nullâ lege tenetur, est error innocuus, ac potest cum sanctitate eidem subjecto inexistere. *Qui errat circa id, quod scire non tenetur, ex suâ conscientia absolvitur.* Est sententia Theologorum cum S. Thoma quæst. 17. de verit. artic. 3. ad 4. Talis fuit error Semipelagianorum ad annum usque 530.

A N O N Y M U S.

„**Q**uid enim juvat hæresis crimine illum (nem-
„pe Vincentium Lirinensem) absolvisi aliun-
„de simulationis, fraudulentia, malignitatis, &
„quod amplius est, atrocis calumniae in sanctissimos
„Ecclesiæ defensores, atque apertæ in sanctam Sedem
„contumaciæ reus teneatur? Imò quis affirmare ausit
„non nisi bonâ fide illum errasse, qui tam malæ fi-
„dei in rebus gravissimis fuisse convincatur? Atqui
„hæc ipsa est quæ à Norisio adumbratur Vincentii
„Lirinensis effigies. Pag. 23.

R E S P O N S I O.

Superius à pag. 167. adducta sunt testimonia insi-
gnium Scriptorum, qui disertè tradunt in Com-
monitorio Epistolam Cœlestini contrâ ipsummet
Prosperum argutâ arte detorqueri. Nam Pontifex
dicit, *Desinat, si itares sunt, incessere novitas vetustat-
tem.* Repeto unius Christiani Lupi de Vincentio
sententiam tom. IV. in Synodos pag. 758. *Ostendere,*
inquit, *conatur, non Augustini, sed suorum dogmata esse avita, idèque hæc, non ista per Cœlestinum fuisse comprobata. Epistolam quod impugnari non posset, ita placuit detorqueri.* Norisius hoc tantum scripsit lib. 2. Hist. Pelag. cap. 11. Vincentium Cœlestini literas argutâ interpretatione contrâ Augustini discipulos detorquere. Hoccine est Vincentium simulationis, fraudulentia, malignitatis, atrocis calumniae, atque apertæ in S. Sedem contumaciæ reum peragere? sententiam Cœlestini approbat, ut alii inde colligerent suorum dogmata approbari, quæ in veterum Pa-
trum

rum libris legebantur; cum Augustinus novam de prædestinatione sententiam invexisse à Massiliensibus diceretur. Hinc Prosper ad S. Doctorem scribebat; *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demones, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par invenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt &c.* Quam novitatis invidiam abs se amovere conatur S. Pater in Libro de Prædest. Sanctorum cap. 14. & in altero de Dono persever. cap. 19. & 20.

A N O N Y M U S.

„CUM de aliquo in Sanctorum album referendo
„agitur, hoc primum inquiri solet ab Eccle-
„siâ, sincerusne fuerit; ac si res incerta sit, haud
„ultra proceditur. Quid Vincentio nostro fieret,
„si informante Norisio, iudicium de illo habere-
„tur? Pag. 23.

R E S P O N S I O.

NORISIIUS tradit Vincentium docuisse homines suis viribus posse quærere, pulsare, petere, ac velle credere, cum ea opinio licetè defendi potuit, re nondum ab Ecclesiâ definitâ, quàm sententiam fuisse insignium Theologorum jam didicisti. At tu Hilarium Arelatensem aliosque Sanctos, qui memoratæ opinioni adhæsere, excusas ob ignorantiam invincibilem. Verùm huic abs te allatæ excusationi iudices reponerent, rem esse facti, num illi omnem, quam & debebant, & poterant, diligentiam veritati assequendæ impenderint. Et cum occulta mentis haud potis sis penetrare, hærebit tibi aqua; ac id te piè de bonis alioqui Viris credere autumabis, quæ debilis planè contestatio viri post duodecim sæcula ab illorum morte viventis, reputabitur. Michael de Elizalde acutissimus Theologus par. 3. de rectâ doctr. morum lib. 7. quæst. 7. in fine §. 1. si de aliquo, de quo in Divorum album referendo tractaretur, constarent legum obligantium violationes, neque constaret peracta pœnitentia; *Allegares tu sanè acutè, inquit, eum invincibiliter ignorasse, eum extitisse naturâ rudem, rem sciendam esse difficilem: violationes materiales sanctitati nihil obesse &c.* Haud opinor, di vîno, si dixerò, te canonizationem nunquam consecuturum. Videsne, in quem dubium locum Gallicanorum Patrum sanctitatem committis, dum ejus defendendæ rationem ab unâ ignorantia invincibili deducendam esse contendis? An fortassis Vincentium sinceritas in detorquendo Epistolæ laudatæ sensu, defecit? At ille sincerè S. Coelestini verba recitavit. Verùm num Augustiniana doctrina conformis esset anteriorum Patrum sensui, an verò diversa, nihil definivit ibidem Pontifex, eratque idipsum in controversiâ Augustinum inter ac Gallicanos Doctores. Quare ex sententiâ Coelestini sincerò relatâ, acutè ac subtiliter eandem contrâ adversarios detorsit. Ubi anno 1667. publicatum fuit in Belgio Alexandri VII. decretum, quo vetabatur, ne disputantes de sufficientiâ Attritionis ex solo metu gehennæ vel de necessitate aliqualis dilectionis Dei, ullam sibi invicem notam inirent, utraque litigantium pars idem decretum sibi favorable prætexuit; ac utraque id sincerè se facere iudicavit.

A N O N Y M U S.

„VOS, sapientissimi Theologi, cogitate quæ futura sit opinio, non jam dico hæreticorum,

„sed totius Christianæ plebis, de Ecclesiæ Catholi-
„cæ Sanctis, si audiat unum ex illorum numero, cu-
„jus insigne elogium inter sacra Officia quotannis re-
„citari audierat, hominem fuisse mendacem, subdo-
„lum, maledicum, & Sanctorum calumniatorem,
„cujus tamen nullum extat pœnitentiæ vestigium:
„Hæc esse quæ in mediâ luce Urbis Romæ de illo
„docet famosus scriptor, Pontificiæ Aulæ minister,
„suffragantibus quinque Censoribus ab ipsâ delectis
„Sede Apostolicâ: quod nihil aliud est, quàm eo-
„dem ore inter Cælites referri, quo inter scelestos
„collocatur. Pag. 24.

R E S P O N S I O.

NULLA planè ejusmodi acerbior nota S. Vincentio Lirinenfi à Norisio inuritur. Illa autem sunt epitheta quibus S. Prosper variis locis Catholicos Gallos Augustinianæ doctrinæ adversarios perstringit. Cum enim inter viros alioquin pios, sed nondum humanis tentationibus immunes, contentiones erumpunt, æstu disputationis abrepti, amarulentis non semel sese invicem, dictis excipiunt, ut S. Epiphanius, Hieronymus, & aliorum exemplis ostendit Cardinalis Baronius ad Annum 412. cujus verba pag. 159. recitavi. Hæc prolixè, ut superius notavi, prosequitur Thomassinus Dissert. 13. à num. 22. ac tandem num. 30. concludit: *Ergo si de Hilario Arelatensi Episcopo, si de Vincentio, si de Cassiano &c. acerbius quid aliquando excidit magnis Viris, id æqui bonique consulendum est, & in doctrinam, in quam incautè & per simplicitatem incurrerant, non in personas refundendum. Ita fiet ut non invidemus, non obtretemus speclata eorum complurium sanctitati, cui Augustinus & Prosper ipsi applaudebant. Nec magnoperè satagemus, an ante obitum acquieverint saniori doctrinæ; cum ad Arausicanæ saltem usque Synodi tempora, inter Catholicos numerari non desierint.* Hæc vir eruditissimus, quæ omnes illatæ accusationis particulas ita infringunt, ut nec exactior nec solidior, nec denique brevior apologia desiderari possit. Ita antequam Norisius scriberet, omnia illa confutata erant, quæ tu post annos viginti sex quasi nova objecta producis, ac Censoribus sapientissimis expendenda proponis. Ego illorum nomine te remitto ad laudatam Thomassini Dissertationem unâ cum aliis pluribus editam Parisiis anno 1667. Quæso te, num libros, aut quos aliquando legas? Nescis enim quid hisce de rebus Sirmondus, Thomassinus, Labbeus, Antelmius totque alii in Galliâ Scriptores in hac ipsâ causâ pronuntiarunt, cum tamen eorum volumina in ore famæ, & in oculis Eruditorum versentur, in quibus omnibus unus tu hospes es ac peregrinus.

A N O N Y M U S.

„NEMO vestrum ignorat, Reverendi admodum
„Patres, Traditionis hostes Lutheranos &
„Calvinianos, cum se tanti viri auctoritate rationi-
„busque validissimè premi cernerent, ad illam ca-
„lumniam confugisse, quod Semipelagianus fuerit
„Vincentius Lirinenis, & quod in Semipelagianorum gratiam Commonitorium suum scripserit &c.
„Itaque nihili faciendum Vincentii testimonium:
„quippe qui non nisi in favorem Semipelagianismi
„pro antiquitate certaverit; nec magis illi de
„Traditione differenti, quàm de Gratiâ, credendum. Pag. 25.

RESPONSIO.

Qui Catholicorum eorumque recentium Auctorum libros ac sententias adeo supinè ignoras, Lutheranos ac Calvinianos scriptores appellas. Num horum testis de visu, an de auditu potius venias, nescio. Cum enim te fingas Doctorem Sorbonicum, ac tot Catholicorum Scriptorum libros ignores, juratus affirmare ausim, te nullum Protestantium volumen nedum legisse, sed quod adeo scrupulosus es, ne quidem nigro obductos cooperculo fugitivis obtutibus vidisse. Faciam tamen abs te coactus, ut intelligas, quid illi de Commonitorio S. Vincentii Lirinensis sentiant. Centuriatores Magdeburgenses Centuriâ V. cap. 10. hacce iudicium de Vincentii libro pronuntiant: *Quod si quis diligentius pensabit, dicet scriptum esse eruditum & acutum, quodve hæreticorum fraudes clarè in apertum producat, detegat, & impugnet; quin & præsens valdè remedium & antidotum quasi contra eorundem venena ministret, in quo ipsius Scriptoris vis elucet, & doctrinæ ipsius magnitudo.* Et antea de Vincentio dixerant: *Non solum docendo, sed etiam scriptis Ecclesiæ profuit.* Hisce laudibus Commonitorii Auctor à Lutheranis excipitur.

Georgius Calixtus ejusdem sectæ Scriptor, tanti Commonitorium fecit, ut illud unà cum libris S. Augustini de Doctrinâ Christianâ, semel & iterum imprimendum curaverit, additâ satis prolixa præfatione, quam jure de Vincentii opere panegyrim dixeris. Hæc ibidem pag. 28. scribit: *Diximus sub exordium hujus præloquii, Commonitorium Vincentii tantopere à doctis tum nostrarum, tum Pontificiorum partium Viris laudatum, ad Academicam, quam vocamus, Theologiam potissimum pertinere, & quomodo historiâ Antiquitatis Ecclesiasticæ rectè utendum sit, ostendere.* Idem Calixtus in libro de Arte novâ &c. Francofurti Anno 1652. pag. 2. ait: *Triennium nunc est, & paulò amplius, quum in gratiam & usum juventutis nostræ, præsertim Academicæ, è meo recens instituto typographæo prodierunt S. Augustini de Doctrinâ Christianâ libri, & Commonitorium Vincentii Lirinensis, unà cum meo præmio, quo paucis ostendo, quomodo quæ exiguo illo, sed eximio & hætenus omnium voce suffragiisque approbato libello traduntur, decidendis, & finiendis controversiis, quæ &c.*

Joannes Henricus Hottingerus in Bibliothecario quadripartito pag. 217. Tigurinæ edit. 1664. de Commonitorio Vincentii Lirinensis ait: *Non displicet nostris: unde & ab iis editum.* Neque enim quod adversarii Pontificii tantum in eo præsidii collocant, propterea suæ causæ metuunt, ut ex Calixti editione patet &c.

Casaubonus in notis ad Epistolam D. Gregorii Nysseni ad Eustathiam &c. pag. 118. scribit: *Præclare Vincentius Lirinensis in aureolo libello: Adnuntiare aliquid Christianis Catholicis præter id, quod acceperunt, nunquam licuit; nunquam licet; nunquam licebit.*

Barthius lib. 18. Advers. cap. 7. cum titulo: *Vincentii Lirinensis laus &c.* pag. 903. ait: *Commonitorium Vincentii Lirinensis nunquam homini Christiano deponendum manibus putem; imò instar quotidiani Enchiridii circumferendum, ut solidum beatitudinis nostræ documentum, eleganter & nervosè literis ab eruditissimo homine signatum &c.* Et lib. 25. cap. 2. pag. 1215. *Vincentius ita in Commonitorio, divino libro.*

Hugo Grotius in discussione Apologetici Rivetiani, tom. 3. oper. Theolog. pag. 681. edit. Amstelod. A. 1679. ait: *Vincentium Lirinensem & ejus regulas laudaverant, & sequendas monstrarant, non Rex tantum Bri-*

tannia, & cum eo Casaubonus (ambo erant hæretici) in Epistolâ ad Cardinalem Perronium, sed & Georgius Calixtus magnæ eruditionis & famæ Helmstadiensis Theologus, qui & eum dignissimâ legi Præfatione librum illum edidit, & inter Anglos Rainoldus colloquio cum Har- to &c. Marcus Antonius de Dominis, Fridericus Ulricus Calixtus, Osiander, alique Heterodoxi summâ cum laude de Commonitorio loquuntur.

At Protestantes & Calviniani, qui Patrum traditione abdicatâ, unam tantum sacram Scripturam tantquam solam credendorum regulam infallibilem appellant, Commonitorium S. Vincentii rejiciunt. Id duo præsertim Calviniani executi sunt, Rivetus ac Dallæus; nec mitius exceptus est Vincentius à Blondello in libro de Primatu in Ecclesiâ, Gallicè scripto, qui à pag. 51. scribit Vincentium perperam *Sanctum* obtrudi, eò quod fuerit in partibus Semipelagianorum. Hoc quoque ait Dallæus lib. 2. de usu Patrum cap. 2. *Contrà hunc librum scripsit Matthæus Scrivenerus Anglicanæ sectæ professor, in Apologiâ pro sanctis Ecclesiæ Patribus, qui lib. 2. c. 2. scribit contra Dallæum: Pergamus tamen. Non solum, inquit, delirus Eremita, sed Semipelagianus erat idem Vincentius; quod indubitato affirmatur; quum tamen in medio sit à doctis positum &c.* *Eslo autem, Semipelagianus erat. Non statim in omnibus damnandus, qui in aliquibus fortassis graviter peccaverit.* Hugo Grotius tom. 3. cit. pag. 681. 682. & iterum pag. 727. ubi ait: *Vincentium illum Commonitorii scriptorem, fuisse Semipelagianum dixerunt nuper in Galliâ qui id dicere voluerunt; probaverunt autem minime, nisi ex suo sensu &c.*

Habes hic homines non Catholicos Commonitorium miris encomiis ornantes, ita ut ab illis opus eximium, aureolum, aureum, divinum, nunquam homini Christiano deponendum manibus, honoris gratiâ dicatur. Habes quosdam Calvinianos Vincentio ejusque libro errorem Semipelagianorum objicientes. Habes alios Sectarios ab eâ accusatione Vincentium vindicantes. Itaque varia sunt apud Heterodoxos de Vincentio æquæ ac apud Catholicos judicia, uti productis eorundem testimoniis ostendi. Binæ hic propositiones notandæ veniunt, quarum una velutî thesis, altera hypothesis rationem habeat. Prior est: Antiquitatem doctrinæ retinendam, fugiendam verò dogmatum in rebus fidei novitatem. Huic uni intento stabiliendo Commonitorium totum, quod extat, nempe liber ejusdem primus impenditur. Quid in libro secundo scripserit, incompertum est, nisi quod in cap. 42. & 43. nomine recapitulationis quædam indicantur ab ipso Auctore, sive ut alii malunt, à Genadio sensum auctoris imitante. Altera propositio est: Doctrinam S. Augustini de initio fidei ex gratiâ, atque hujus largitionem ex divinâ prædestinatione, quæ hominum merita cuncta præcedat, neque ab istorum præscientiâ dirigatur, novam esse, ac anterioribus Patribus incognitam, imò etiam illorum scriptis adversam, quæ capitalis erat Semipelagianorum contra S. Augustinum objectio. At hac de alterâ assertionem nihil apud Vincentium in Commonitorio legitur. In priori aliâ Catholici omnes conveniunt, quam & S. Augustinus passim suis in libris commendat, eaque velutî omnium acutissimo telo, Donatistas ac Pelagianos transfixit. Legatur lib. 2. de Baptismo cap. 7. lib. 4. cap. 23 lib. 5. cap. 23. ubi ait: *Apostoli autem nihil quidem exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est, sicut sunt multa quæ universa tenet Ecclesiâ, & ob hoc ab Aposto-*

lis præcepta bene creduntur, quanquam scripta non repellantur. Idem cum in libro primo ac secundo contra Julianum ex Patrum doctrinâ Pelagianæ hæreseos novitatem demonstrasset, concludit in fine libri secundi: *Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, edificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit. Ideo profanas voces vestra novitatis expavit &c.* Rident autem Catholici scriptores Dallæi Calviniani hominis objectionem, quam etiam Scrivenerus cum aliis Heterodoxis exfulsat: Vincentius fuit in partibus Semipelagianorum, ergo nulla eidem fides in Commonitorio habenda est. Etenim Augustinus usque ad initia Episcopatus Semipelagianorum errori adhæsit, quo tempore plurimos contra Manichæos libros scripsit, qui libro primo Retractionum recensentur. Fac ergo quempiam sic argumentari: Augustinus cum illos contra Manichæos libros scripsit, in errore Semipelagianorum versabatur, ergo nihil aut parum illi tunc scribenti credendum est. Nonne is ita argumentans exhibendus esset? Quid enim dogmatis Manichæis cum Semipelagianis commune fuit? Hoc in Commonitorio disertè ac validè firmatur: Doctrina antiquitatis in Ecclesiâ tradita, ac dein hæreditariâ veluti successione per Patres ad posteror transmissa, quibuscumque postea contrariis opinionibus inductis præponenda est. Huic dicto consentiunt Catholici omnes; consensere Semipelagiani, uti & consentire fingunt hæretici nostri sæculi, paucis illi exceptis, qui Patrum traditioni adversantur. Non sunt ergo hæc arma peculiaria Semipelagianorum, sed omnium, qui traditionem venerantur. Jam verò si ulterius pergas, dicens sententiam Semipelagianorum esse antiquitatis à Patribus traditam, opinionem verò Augustino excogitatam, omnibus anterioribus Ecclesiæ Patribus adversari, propria jam Semipelagianorum objecta producis, quibus illi S. Augustini doctrinam impetebant, quæve S. Doctor infregit cap. 19. de Dono perseverantiæ. At ab hoc altero Vincentius eo in libro, qui superest, stylum abstinuit.

A N O N Y M U S.

„ Quid poterat his hæreticis optatius accidere, quam ut non modò Romanæ Ecclesiæ Pro-
„ bibliothecarium, sed cum illo tot Censores Apo-
„ stolicos adstipulantes haberent adversus odiosissi-
„ mum sibi Vincentii Commonitorium? Certè in No-
„ risiano libro non solum habent hæretici quò se ad-
„ versus Vincentium defendant, sed etiam quò Roma-
„ nam Ecclesiam Semipelagianismi accusent: utpotè,
„ quæ tum Vincentium inter Sanctos numeret, tum
„ ejus librum tanquam egregiè Orthodoxum prædi-
„ care non destiterit, ac veluti Catholicæ fidei scu-
„ tum Novatoribus omnibus opponere. Pag. 25.

R E S P O N S I O.

„ Hic non unum Norisium impetis, sed Censores
„ ipsos pari accusatione percellis. Rectè Augu-
„ stinus Epist. 166. ad Donatistas scribit: *Quomodo
„ enim potest malus litigator laudare iudices, quibus judi-
„ cantibus victus est?* Enimverò Norisium potes impu-
„ nè lacessere. At non par venia aut impunitas dabitur
„ temeritati, qua in doctissimos Censores impotenter
„ insurgis; cum præsertim nesciamus quale illi judici-
„ um tulerint. Equidè verèor, ne exemplum de tuis
„ scrupulis illi sumant, quo veterem sententiam discas:
„ Periculosum est scribere in eum, qui potest proscribe-
„ re. Addis librum Vincentii esse hæreticis odiosissimum;

cum tamen illi appellent eundem *eximium, aureolum, aureum, divinum*, quod postremum epitheton à nullo hætenus Scriptore Catholico obtinuit. Quid autem, quæso te, in Norisiano libro præsidii habere possunt hæretici? Vincentius in eo errore fuit, in quo etiam fuerat usque ad initum Episcopatum summus Ecclesiæ Doctor Augustinus. Eratne tunc Augustinus omni privatus sanctitate? Profectò S. Paulinus Epistolam 33. inter Augustinianas, inscribit *Domino fratri sancto & unanimo Augustino*, qui nuper sacras infulas acceperat, ubi ejusdem *in Manichæos opera* commendat. Erantne ejusmodi libri egregiè Orthodoxi, licet Auctor Semipelagiano adhuc errore implicaretur? Cum eadem toties dicas, ac frustra repetas, cogor & ipse eadem pariter cum Lectorum tædio repetere.

A N O N Y M U S.

„ Eset quidè facilis ac expedita responsio, non
„ plus valere Norisii auctoritatem, quam quan-
„ tum ipsius rationes valent; quæ in eo negotio, de
„ quo nunc agitur, prorsus nullæ sunt, ut mox vi-
„ debimus: & illum & ejus approbatores privatos
„ Doctores esse, quorum judicia præstare non tenea-
„ tur Ecclesiæ. Denique Romana tribunalia, imò &
„ ipsum Pontificem, tam in approbandis, quam in
„ condemnandis libris sæpè falli. Sic, inquam, res-
„ pondere facile fuerit nostræ Facultatis Doctoribus,
„ quibus sufficit, Romanum Pontificem tum infalli-
„ bilem esse, cum illius judicio accedit Episcoporum
„ consensus. Sed Romanis ipsis cogitandum relinqui-
„ mus, utrum è re ipsorum fuerit, in gratiam Norisii
„ ejusmodi objectionem Hæreticis suppeditari, à qua
„ Ecclesiam Catholicam non possumus aliter defende-
„ re, quàm Romanum judicium refellendo. Pag. 26.

R E S P O N S I O.

„ Norisius eas rationes dudum ab aliis adductas
„ novis quibusdam observationibus confirmavit.
„ Quas tu nullas dicis, celebris Doctor Sorbonæ dixit,
„ esse invictas. At inquis, hunc Scriptorem allatas à
„ Norisio conjecturas adoptasse. Joseph Antelmus
„ cum easdem Norisii rationes accuratè perpendisset,
„ pag. 420. laudati alias voluminis scribit: *Graviores
„ clarioresque sunt, quàm ut ullius ex aliis non præoccupati
„ consensum non eliciant.* Num causaberis, hunc quo-
„ que Norisii conjecturas adoptasse? Interim unâ & al-
„ terâ adoptione iisdem aliquod probabilitatis pondus
„ accessit. In iis autem quæ addis, mihi videris ad eo-
„ rum castra licet fingendo, transfugere, qui Romani
„ Pontificis in condemnandis libris judicium infallibile
„ diffidentur, quousque totius Ecclesiæ consensus acce-
„ dat. At scimus Romanum Pontificem, dum pecu-
„ liari Constitutione quempiam librum condemnat,
„ non petere, sed planè imperare universæ Ecclesiæ con-
„ sensum. Etenim, ut innumera ad hoc demonstnan-
„ dum testimonia missa faciam, S. Gelasius Papa in
„ Epistolâ 13. ad Dardaniæ Episcopos scribit: *Quòd
„ Apostolica Sedes frequenter, ut dictum est, more ma-
„ jorum, etiam sine ullâ Synodo præcedente, & absolven-
„ di, quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi quos
„ oportuit, habuerit potestatem.* Quod cum variis exem-
„ plis comprobasset ait: *Quoniam sicut id, quod prima
„ Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa
„ censuit judicandum, ECCLESIA TOTÂ SUSCEPIT.* Vide-
„ fis insignia ad hoc ipsum dicta Ferrandi Diaconi
„ Carthaginensis in priori Dissert. cap. 9. Quæ in grati-
„ am Norisii objectio hæreticis tibi dicitur suppeditari,
„ jam satis superque confutata est, nec opus est actum
„ agere;

agere. Petulantis animi est, in secretiora Quæsiturum fidei iudicia irrumpere, quæ humili tantum silentio veneremur oportet. Nobis tam curiosos esse non licet; multò minùs tibi licuit, ignotam sententiam audaciori stylo perstringere.

A N O N Y M U S.

„**U**T ergo paucis omnia complectar, Norisii liber Romæ approbatus, ansam dat his Lutherorum & Calvinianorum objectionibus. Pag. 26.

R E S P O N S I O.

JAm videris vela ventis haud inflata secundis contrahere, ut myoparonem undique quassatum, ac rimas facientem, in portum, cui ab Harpocrate nomen indidere, subducas. Cassiani phrasis est in præfatione librorum de Incarnatione: *Post illum proditæ inscitia pudorem, in portu se silentii collocare.* Non quidè, ut ais, approbatio, sed peracta quæcumque illa fuit, ignota nobis Norisiani libri censura, nec hætenus secuta illius condemnatio, nullas hæreticorum objectionibus ansas dat, sed te adedò anxium reddidit, ut tuos scrupulos *tanquam ansas ad reprehendendum*, ut ait Cicero in Lælio, compingeres. More Oratorum in exitu opellæ scrupulosæ, uteris peroratione, ac per tua vestigia, eadem recitando, recurris. Etenim quæ antè tumet objeceras, quò Romanis auribus horrorem aut saltem suspicionem injicias, ipsissima fingis Lutheranos ac Calvinianos objicere.

Et primò quidè ais ab hæreticis objici, Catholicos superiori sæculo armis potissimum Semipelagianis, nempe Vincentii Commonitorio in gratiam Semipelagianismi fabricato, Reformationem impugnasse. Jam didicisti quanto in pretio sit apud Lutheranos Commonitorium Vincentii. Fridericus Ulricus Calixtus in Dissert. de Auctoritate Antiquit. Ecclesiasticæ, pag. 111. scribit: *Sunt anni XXV. quum Commonitorium illud Parens ederet, & Pontificiis factò agmine in has provincias tunc irrumpentibus, opponeret. Solent enim illi objectare, quod Protestantes &c. Ad retundendam itaque hanc sive suspicionem sive calumniam, edidit Parens Commonitorium Vincentii &c.* Contendit juxta dicta Vincentii, ex traditione Lutherana dogmata stabilire: quorum tamen infaustos natales elapso sæculo Orbis Christianus deploravit. Soli hæretici qui Traditioni oblectantur, Vincentii Commonitorium, ut proximè prædixi, rejiciunt. Reliquæ quatuor objectiones, quas Heretici tuo ore ibidem proponunt, jam superiùs confutatae sunt. Eas iterum alieno ore te fingis recantare, ut in fine scrupulorum, in Lectorum animis earundem aculeos altiùs infixos relinquant. At omnia quæ hic iterum colligis, jam latius dispersa, dissipata, ac in fumum redacta evanuerunt, ut nihil novi insuper adjicias, quod exsufflandum superfit.

S. V.

Effugium præcluditur.

ERras, ac inani opinione deciperis, si Norisium tuis hisce scrupulis impulsus, fugâ sibi consulturum putas. Nam tuorum scrupulorum acies (ut grandiloquus meam quoque operam jactem) internecione deleta est, ut ne unus quidè communi stragi subduci potuerit, ita ut si fortassè scrupulosum bellum restaurare mediteris, novorum planè scrupulorum conscriptio tibi facienda sit. Hæc tantula de tantillis victoria in jacturæ loco mihi reponitur, qui bonas horas scrupulis evellendis impenderim: quò uno scrupu-

lo cæteris tuis longè molestiore perstringor. Interim videamus, quanam arte effugia cuncta præcluseris.

A N O N Y M U S.

„**M**irum non erit, si Norisius postquàm talia in sanctissimos Ecclesiæ Patres conjecit, paulò duriùs non excipiat, rursus fortè suum illud ingerens: *Legat Anonymus &c. & scrupulos ac supinam qua laborat, rerum istarum ignorantiam deponat.* Sed interim dum sciam ad quos legendos me remissurus sit, duo sunt quæ illum moneam. Pag. 28.

R E S P O N S I O.

EQuidè mihi gratias ages, saltem debebis, quicquid te Doctorem Sorbonicum fingas, à me haud in longinqua mittaris. Nam temet amicâ manu domoeductum, ad Bibliopolas Parisienses viâ compendiarîâ deduco, ut insignium Auctorum volumina tibi ad hanc usque diem aut incognita, aut nequaquam lecta, ostendam; quæ meâ quoque erit peroratio, sive ut in causis forensibus sit, testium repetitio. En tibi tomus primus Academiæ Theologicæ Scoti, auctore Claudio Frassen Doct. Sorbonico, editus Parisiis apud Edmundum Couterot anno 1672. In hoc autem volumine pag. 421. & 422. dicitur Vincentius Lirinensis detorsisse Epistolam S. Cœlestini Papæ in favorem Semipelagianorum. Verba hujus Theologi tibi recitavi pag. 157. Gradum faciamus. Hic tomus Dissertationum in Synodos auctorem habet Ludovicum Thomassinum, eruditissimum Theologum. Editus est hic quoque liber Parisiis anno 1667. sumptibus Societatis typographicæ. Enimverò pag. 460. legimus Hilarium Arelatensem, Vincentium, Cassianum, Faustum &c. erroneæ Semipelagianorum opinioni adhæsisse, nec errorem ejurasse, sed omnes sectatores Catholicos fuisse ad Synodum usque Arausicanam. Pergamus aliò. Tot prægrandia volumina sunt Opera S. Augustini, nuper à Patribus Benedictinis Monasterii Parisiensis S. Germani à Pratis meliori ordine digesta, ex optimis codicibus correctæ, ac eruditis etiam notis illustrata, typis Parisiensibus Francisci Muguet impressa. Jam superiùs pag. 158. monstravi in appendice Tomi X. editi anno 1690. ad pag. 132. affirmari Vincentium Epistolam S. Cœlestini contra Prosperum retorsisse, ac proinde haud injuriâ videri Semipelagianis favisse.

Scis viam hanc vulgò *la rue de Saint Jacques*, Bibliopolarum officinis ornatam esse. Hanc sub signo Ciconiarum, quæso, ingrediamur, in quâ impressi à Cramoyssiis libri venduntur. Viden quinque illos grandiores tomos Theologiæ dogmaticæ auctore Dionysio Petavio, Viro eruditissimo? Quid in tomo tertio pag. 622. de Episcopis Semipelagianis in provinciis Lugdunensi ac Arelatensi scribat, dudum tibi pag. 160. indicavi. Ex hac quoque typographiâ anno 1673. prodit insigne volumen Marii Mercatoris cum Dissertationibus Joannis Garnerii, qui pag. 150. tradit ex Commonitorio Vincentii colligi Lirinenses Semipelagianorum opinionibus adhæsisse. Hoc quod aperio, justæ molis volumen editum anno 1655. continet historiam planè tragicam de Gotteschalcho scriptam à Rev. P. Ludovico Cellotio. Da aures, dum quosdam versus ex lib. 1. cap. 4. pag. 99. tibi recito; siquidè ibidem tecum planè loqui videtur, ut temet tuis hisce scrupulis liberet: *Tu, inquit, doctrinæ pravitate mores vis infici, quasi tum, & antea nemo bene potuerit vivere, qui malè sentiret: quod ego de Semipelagianis pernego, quorum sanctitatem vitæ ipsi doctrinæ hostes*

hostes agnoscunt, & laudant. Optimè dicta, inquires, quia ignorantia invincibilis eisdem omni culpâ immunes reddidit. Ne, quæso iterum, libri lectionem interpellas hac, quæ toties tibi in buccam venit, ignorantia invincibili; sed integram elegantis Scriptoris sententiam ausculta; siquidem ita prosequitur: *Invenies peculiare illud Semipelagiano errori fuisse, nullum ut habuerit hæreticum professorem; cum qui sunt illum professi, ante condemnationem Christiano Orbe publicatam, & admissam vixerint, qui autem postea vixerunt, illum repudiarunt.* Intellexisti, Amice, quid dicat? Semipelagianos ab omni hæreseos culpâ excusat, non ob ignorantiam invincibilem, ut imaginariis, ac muginariis, sed quia antè publicatam post Synodum Arausicanam ejus erroris condemnationem vixere, quæ est ipsissima Norisii sententia.

Divertamus ad librariam officinam sub signo Coronæ aureæ, quæ est juris Antonii Delazier insignis Typographi. Hic anno 1689. excusus fuit liber de veris operibus sanctorum Leonis Magni & Prosperi Aquitani scriptus à Josepho Antelmio Canonico Forojulienfi. Quid de doctrinâ Commonitorii Norisii conformiter idem scribat, jam suprà pag. 172. & 175. inaudivisti. Paucos modò versus ex Dissert. 3. num. 9. pag. 127. patienter ausculta: *Faustus, inquit, Valerianus, alique valentissimi MASSILIENSIIUM ASSECLÆ DEFENSORESQUE dignitate aucti, & ex spectabilibus Monachis Abbates, moxque ex Abbatibus PRÆSULES &c.* Sat est. Volumen claudò, ne ulteriori lectione oculi tibi forsitan doleant. Quæ hic pariter longo ordine disposita volumina intueris, historiam Ecclesiasticam per sæcula deductam continent, auctore Sorbonico Magistro, quem cum fatearis Norisii de Commonitorio conjecturas adoptasse, non est cur tibi jam nota, iterum superflua repetitione inculcem. Quæ illic visitur sub signo Occasionis apotheca libraria, ibi Andreas Pralardus libros abs se impressos pretio distrahit, quos inter quidam scripti sunt à Doctore ac professore Sorbonico, qui tum de Commonitorio memorato, tum de Episcopis Semipelagianis in provinciâ Viennensi ac itidem Narbonensi Norisio similiter sentit. Præterea ex typographiâ Joannis Baptistæ Coignard prodiit volumen, in quo dicitur Vincentius laudatam Cœlestini Papæ Epistolam contra ipsum Prosperum produxisse. Ad neutram te officinam librariam in præsentia conducam, ne multiplici voluminum lectione molestior tibi sim, quem video ex præscripto Senecæ in Epist. 2. ad Lucilium à multorum auctorum libris legendis abhorrere. Interim videsis quantâ tecum comitate agam. Dicebas: *Dum sciam ad quos legendos me remissurus sit.* Haud equidem te ultra Pyrenem ad Hispaniæ Bibliothecas perlustrandas misi. Non ad plurimos per utranque Germaniam librariorum ablegavi. Non trans alpes ad Italiæ Bibliothecas consulendas abire jussi; quod si fecissem, te ad unum V. C. Antonium Magliabechium Βιβλιοθήκη περιπατῶν Florentiam destinasset, qui illicò tibi memoriter recitasset nomina, cognomina, patriam, ætatem Scriptorum, eorumque libros, paginas, ipso versus, in quibus sive de doctrinâ Auctoris Commonitorii, sive de Episcopis in Galliâ Semipelagianis mentio habetur. Verùm haud opus est ad longinqua peregrinari, cum apud Bibliopolas Parisienses tot modò tibi libros & hos omnes typis Parisiensibus impressos ostenderim, in quibus palàm tuismet oculis vidisti, quid præclari in Galliâ Scriptores hisce de rebus proximis annis pronuntiaverint. Horum pars est superstes, qui abs

terogati, omnes ad unum tibi scrupulos possunt evellere. Da gloriam veritati. Tunc es Magister in Sorbonâ, & hæc ignoras? O quam procul à Sorbonâ hætenus habitasti! Cujas es? Ubinam gentium vivis? Cur ergo ægrè ac molestè fers Norisium, cum primum ab illustrissimo viro priorem tuorum scrupulorum partem sibi ostensam vidisset, in albâ priori paginâ hæc statim suamet manu exarasse: *Legat Anonymus &c. & scrupulos ac supinam qua laborat, verum istarum ignorantiam deponat.* Quæ ille privatim scripsit, haud te puduit editis paginulis publicare? Atenim credo te jam intelligere, num idem rectè de tuis in causâ Monachorum Scythiæ scrupulis judicaveris & an pari censurâ castigandus sis, dum in tot voluminibus ab eruditis Lutetiæ Parisiorum excusis, hospes prorsus ac peregrinus appares. Præscribis in titulo *Effugium præcluditur.* Cum Norisius tot undique Gallicanis Scriptoribus veluti fœderatis utroque latere muniatur, haud potis es eundem tuis hisce scrupulis loco pellere, ac in fugam conjicere. Cum verò tot conterraneis testibus ac Sociis etiam Sorbonicis convictus sis: *Quid te futurum est? quò confugies? ubi nitere?* His Ciceronis verbis in Verrinâ IV. addo Poetarum maximi carmen

*At non hoc telum mea quod vi dextera versat,
Effugies.* Aeneid. IX.

A N O N Y M U S.

DUO sunt quæ illum moneam, quia breviorẽ utriusque nostrum laborem redditura sunt. Primum est nihil esse causæ contra me patrocinatorum, qui dixerint, aut Vincentium Lirinensem, aut Gallicanos illos Antistites Semipelagianismum propugnasse, & eosdem tamen verè sanctos fuisse. Nihil istud, inquam, pro Norisio; nisi cum illo adjecerint, quod disertè ipse asserit, Semipelagianos non ex voluntariâ ignorantia errasse, qua excusari possent, sed merâ obstinatione oculos veritati clausisse; tum quod apertè supponit, eos nullum mutatae sententiæ signum edidisse. Quisquis iis, de quibus loquimur, aut ignorantiam invincibilem, aut resipiscentiam tribuit: quisquis alterutram saltem supponit, is hoc ipso satis à Norisio se discernit, quia defendendæ adversus hæreticos illorum & Ecclesiæ sanctitati aditum relinquit. Pag. 28.

R E S P O N S I O.

EAdem repetis, ac frustra repetis, quia ignorabas Auctores Norisio patrocinantes, ad quos cognoscendos, te proximè conduxi. Ulliusne culpa lethalis reus tibi met videris ob hanc ignorantiam? excute scrupulos, ac tuammet conscientiam scrutare. Nullus dubito, quin conscientia dictatura tibi sit, nullam te inde noxam lethalem contraxisse, quia quamvis commodè posses, apud Parisienses Bibliopolas libros consulere, nullâ tamen Ecclesiæ lege obligaberis scire quæ in illis voluminibus de laudatis Episcopis aut de Vincentio legebantur. Itaque quamvis tua ignorantia fuit vincibilis, nullius te criminis sanctimoniam excludentis, reum fecit, quia ignorantia fuit eorum, quæ nullâ lege scire tenebaris. Est enim canon Theologicus à S. Thoma hisce verbis expressus in 1. 2. quæst. 76. art. 2. *Ignorantia autem vincibilis est peccatum, si sit eorum, quæ aliquis scire tenetur, non autem si sit eorum, quæ quis scire non tenetur.* Haud secus Gallicani illi Patres ignorarunt quod nondum ullâ Ecclesiæ lege scire, ac credere jubebantur. Clauserunt oculos veritati ab Augustino indicatæ, nondum tamen ab Ecclesiâ assertæ. Sirmondus, Raynaudus, Labbeus, Cellotius insignes è Socie-

rate Scriptores; aliique superius laudati, nec ab ignorantia invincibili, nec à secutâ tandem resipiscentiâ, illorum sanctitatem excusatam, aut servatam dixere; sed quia, ut inquit magnus auctor Suarez Prolegom. V. de Gratiâ cap. 5. num. 6. *nondum erat illa sententia hæresis vel erroris damnata ab Ecclesiâ; ut Prosper in fine libri contra Collatorem aperte docet, Cassianumque inter Catholicos numerat.* Si vis intelligere: Ignorantia ejus, quod scire nullâ lege divinâ aut Ecclesiasticâ obligamur, sive sit invincibilis, sive vincibilis, quod peccatum attinet, perinde est. Quæ verissima sententia omnes tibi scrupulos, modò sapere velis, exculpit.

A N O N Y M U S.

„ **A**lterum est, ne quidè si multos inveniret, qui prorsus eadem cum ipso docerent, aliquid contra nos effecturum esse, nisi simul ostendat falsò concludi, quæ ex ipso contra Ecclesiam inferri ostendimus. Quandiu hoc non probaverit, nihil ad rem pertinet, quòd alios sibi consentientes habeat: præsertim si non hos Norisius, sed hi Norisium secuti sunt, ut fecit Natalis Alexander, qui illius contra Vincentium Lirinensem conjecturas adoptavit. P. 30.

R E S P O N S I O.

In unâ Parisiorum urbe tu ipse, me præmonstrante, legisti plurium Auctorum impressa ibidem volumina, in quibus Norisii sententia confirmatur, cum tu unicum tantum nosceres P. Natalem Alexandrum, qui nuper decem tomos de Theologia Dogmatica ac Morali edidit. Opus sanè sacrâ eruditione refertum, methodi perspicuitate nitidum, ac doctrinæ soliditate spectandum: cujus etiam exemplaria Norisio donanda Auctor munificus Romam transmisit, pro quo eruditissimo munere hac ipsâ, quam illum nominans præbuiti, occasione, Norisii vice gratias ago, cum pares tantæ beneficentiæ non possim referre. Putasne tibi pariter gratias relatuos Calvinianos pro argumento, quo ex sententiâ Norisii contra Ecclesiam inferri grande absurdum, eosdem docuisti? At tuus ille syllogismus tam malè materiatus levi meæ manus impulsu, laxatâ quaquaversum propositionum compage, ac factâ ruinâ, dissiluit. Norisius unus est inter plures; nec primus, nec postremus eam sententiam tenuit. Sex eorundem scribunt, Vincentium Lirinensem S. Cælestini Epistolam sinistrâ interpretatione contra S. Augustini discipulos detorsisse. Hic sanè nulli usui venire potest tuum illud ignorantia invincibilis emplastrum, quod admoves, ne sanctitas pereat, quæ sanè neque exindè periit, uti jam dixi.

A N O N Y M U S.

„ **J**am verò hinc apparet quo fructu dilata olim censura, vel correctio Norisiani libri fuerit, & quid ex ejus approbatione porro expectandû sit &c. P. 30.

R E S P O N S I O.

Cum nescias, quid hisce de rebus prodant tot volumina apud Bibliopolas publicè prostantia, ac dudum apud eruditos pervulgata, haud miror te nescire, quid Romæ in arcano Sacræ Congregationis Inquisitionis universalis actum sit. Dilatam dicis Norisiani libri censuram? Erras. Nam semel, iterum, ac tertio ejus libri examen peractum est. Primò quidem anno 1672. cum Norisius tum Romæ degens, idem volumen Sacræ Congregationi supræmæ Inquisitionis examinandum obtulit. Editionis facultate concessâ, anno proximo liber de Hist. Pelag. Patavii excusus, in lucem prodiiit. At post biennium apud Romanum S. Inquisitionis tribunal idem liber accusatus fuit, Norisio interim haud ansato sedente. Quid actum fuerit, nescio. Hoc scio nullo stigmate notatum, & ab omni

censurâ immunem, liberè literarium Orbem pervagatum fuisse, siquidem adversariorum accusatio, ac proximum discrimen eidem famam addiderant. Induciæ in annum usque decimum sextum mansere; cum repente improvisum contra miserum librum bellum erupit: cujus occasione libri Auctor auctus honore; cum Sanctissimus D. N. INNOCENTIUS XII. Henricum Norisium Vaticanæ Bibliothecæ Præfectum designavit. Ita dum Scriptor adeò honorificè in splendidissimam, ac maximam totius Orbis MSS. voluminum regiam inducitur, ejusdem volumen ad tribunal trahitur. Exitum hujusce tertiæ censuræ, aliàs nobis ignotum, te narrante, intelligimus. Nam in priori statim paginâ partis secundæ, cum prior pars decem paginulis expleatur, scribis: *Scimus novos Censores designatos esse, ac sententiâ continuò dixisse, quæ dudum accusatus is liber, ne apice quidem sublato, approbatur, imò summis laudibus extollitur.* Si horum, quæ secretiora sunt, verax testis, aut ut opinor, audax ariolus venis, num tibi censura libri dilata videtur, quæ sinè exemplo, jam tertio in tremendo illo Tribunali peracta fuit? Quid ulterius moliris, acerbissimam rursus accusationem scrupulorû nomine instituens? Tantane sacri ac profani juris oblivione interciperis, ut causam jam triplici judicio discussam, iterum ad judices deferas, novumque examen efflagites? Præclaram tibi repono S. Augustini sententiam lib. 2. Oper. Imp. con. Jul. n. 103. *Quid adhuc quæris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?*

A N O N Y M U S.

„ **S**i quos habet socios, valebit hoc, si lubet, ut Norisio propter istos, vel ut istis propter Norisium ignosci debeat, quod me non repugnante fiet: haud tamen impedit, ne hæc Norisiani libri doctrina gravem Ecclesiæ plagam inferat; multò magis gravissimam Romana ejusdem approbatio. Pag. 30.

R E S P O N S I O.

Si quos, inquis, habet socios? imò quales ac quantos habeat socios, proximè didicisti. Tot ille habet socios, ut potis sit, bellum sociale & fortiter sustinere, & feliciter profligare. Sociale, inquam, cum sociis, ac pro sociis, quibuscum habet causam communem. Nec Norisio propter socios ignoscendum est; nec sociis in gratiam Norisii ullius culpæ gratia facienda. Quod scribis, *te non repugnante fiet.* At id, velis, nolis, jam factum est. At si judicio, uti dicis, jam peracto non repugnas, cur illud tot scrupulis impugnas? Nam absolutoriam sententiam impetis, qua liber censuræ quidè discrimine, at non æquè invidiâ liberatus est, quàm illi maximam conflare conaris, dum gravissimam Ecclesiæ plagam Norisiani libri doctrinâ, ac ejusdem lectione nequaquam vetitâ, inferendam, tristi augurio denuntias. Unde nam tam dirum ac funestum omen conjecisti? an quia, ut ait Plautus in Asinariâ II. 1. *Cornix est ab laeva; corvus verò ab dextera?* Christianus Lupus Augustinianus, regius professor in Academia Lovanensi, ac tot eruditissimis voluminibus de re Ecclesiasticâ benè meritus, eo quo Norisius anno 1673. eadem omninò tradidit de Vincentio Lirinensi ejusque Commonitorio tom. 4. notar. in Synodos à pag. 757. ubi tamen rigidiori stylo idem judicium prosequitur. Quàm plagam duorum ac viginti annorum spatio Lupi volumen Ecclesiæ intulit? Quis Heterodoxus indè contra Ecclesiam tela deprompsit? Eodem A. 1673. Joannes Garnerius Jesuita, quo neminem eruditorem, Petavio ac Sirmondo defunctis, id temporis Societas in Galliâ habuit, docuit ex Commonitorio Vincentii patere Monachos Lirineses Semipelagianò errore infectos fuisse. Qua par te vir doctissimus plagam Ecclesiæ intulit? Nescio quo fato factum sit, ut res Scriptores in diversis Europæ provinciis libros eodem anno

evulgantes; in eandem de Commonitorio Vincentii sententiam conspirarint. Si tibi fides habeatur, triplicem eo anno plagam Ecclesia accepit. At scimus Ecclesiam quatuor lustrorum spatium nihil severius contra trium illorum Auctorum volumina statuisse. Nullam ergo ab illis sese plagam accepisse pertensit. Quid Patres Benedictini Parisienses ad D. Germani à Pratis tom. X. oper. S. Augustini, pag. 132. de Auctore Commonitorii scripserint, semel & iterum intellexisti. Nullam tamen inde sibi plagam inflatam Ecclesia existimat. Nullus autem dubito, quin hasce plagas in plagis imaginarii cuiuspiam spatii adnotaveris.

A N O N Y M U S.

Sane quidem, si de Norisii solum aut alterius cuiuscunque privati Scriptoris auctoritate hic ageretur, quam facile est ipsius ratiunculas diluere, tam facile foret petitum ab illius exemplo argumentum elevare. At verò post ejus librum Romæ authenticè approbatum eadem auctoritate, qua de cæteris libris illic statuitur; quotquot sunt qui huic auctoritati refragari nefas putant, non video qua ratione hæreticis responsuri sint objicientibus Catholicis Ecclesiam plurimos hætenus aris imposuisse, quos tali honore indignos Roma ipsa hodie fateri necesse habeat. Pag. 31.

R E S P O N S I O.

Ouamvis omnis hic scrupulus toties tibi evulsus fuit, supremam eidem radicem extirpando, manum iterum admovebo. David Blondellus Catalaunensis, Calvinianæ sectæ Minister, in tractatu historico de Primatu in Ecclesiâ, Gallicè scripto, pag. 52. edit. 1641. sect. 6. de Apostolicâ Romanâ Sede scribens, ait: *Ut nobis obtrudatur judicium ejus tanquam regula fidei, eique suprema auctoritas deferatur, adducitur testimonium Vincentii Monachi Lirinensis, quem nobis prætendunt tanquam Sanctum exhibere; quamquam illemet debeat eò magis haberi abominabilis, quod ausus est sese conijcere in partem Semipelagianorum.* Catholici Vincentium & Hilarium Arelatensem Antistitem uti Sanctos venerantur, & cæteros S. Augustini in Galliâ adversarios *eximia sanctitatis viros* appellat Gabriel Vasquez p. p. disp. 86. initio capitis sexti. Utrum Vincentius reapse Semipelagianis accesserit, varia sunt inter Catholicos æquè ac inter Heterodoxos judicia, uti ostendimus. At Hilarium Arelatensem inter Semipelagianos fuisse, affirmante Prospero, jam eruditi vulgò testantur. Enimverò Catholici, quò sanctitatem cum errore Semipelagiano componant, non unam viam ineunt. Etenim Sirmondus, Raynaudus, Suarez, Labbeus, Thomassinus, Antelmius, Cellotius, alique reponunt, ut jam prænotavi, nondum errorem Semipelagianorum damnatum fuisse ab Ecclesiâ, sed anno demum 530. à Bonifacio II. Romano Pontifice. Nonnulli antè obitum resipuisse, ac ab errore discessisse eosdem putant. Ita sentiunt Card. Baronius, Sammarthani, Florentinius &c. Tu ab ignorantia invincibili excusationem accerfis. Ecclesia jubet Hilarium ac Vincentium uti sanctos coli, quemadmodum coli etiam jubet Cyprianum omnes hæreticos rebaptizantem. At neutiquam jubet, ut unâ, non autem alterâ ratione eorundem sanctitas defendatur. Docet Ecclesia Deum habere liberam voluntatem, ac Spiritum sanctum non esse genitum. Verum modum exponendi indifferentiam divinæ voluntatis, aut rationem qua processio Spiritus sancti non sit generatio, non definit, unde scholastici diversis sanè rationibus utrumque mysterium exponere conantur. Norisius in sal-

vandâ Patrum Gallicanorum sanctitate secutus est priorem sententiam, quæ non tantum certior, sed planè est apud Scriptores testata ac pervulgata. At inquis, Norisium negasse ignorantiam Semipelagianorum fuisse invincibilem, qua sola excusari possunt à crimine. Jam toties dictum est, ignorantiam invincibilem perinde esse ac vincibilem, quod culpam attinet, si sit ejus, quod ignorans nullâ lege credere teneatur. Hæc scribit Angelicus Doctor 2. 2. quæst. 11. art. 2. ad. 3. *Sic ergo aliqui Doctores videntur dissensisse vel circa ea, quorum nihil interest ad fidem, utrum sic vel aliter teneantur; vel etiam in quibusdam ad fidem pertinentibus, quæ nondum erant per Ecclesiam determinata.* Postquam autem essent auctoritate universalis Ecclesiæ determinata, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus censeretur. Quæ quidem auctoritas principaliter residet in summo Pontifice. Quare cum constet errorem Semipelagianorum A. demum 530. ab Apostolicâ Sede damnatum fuisse, nullius hæresis rei censerì possunt Hilarius, Vincentius, alique Galliæ Patres, qui antè annos centum in ea opinione fuerunt. Hac planè prævalidâ ratione Blondelli accusatio refutatur, unâque tui etiam scrupuli radicibus evelluntur.

A N O N Y M U S.

Hæc sunt videlicet quæ nobis scrupulum moverunt. Occurratur hæreticorum calumniæ, avertatur fidelium scandalum, & nobis satisfactum profitebimur, qui hoc unum quærimus, non ut aliquid durius in Norisium, ejusque librum statuatur, sed ne ob unius hominis gratiam tot Sanctorum, imò ipsius Ecclesiæ fama illinc damnum ferat, ubi potissimum de illâ curari debuit. Pag. 31.

R E S P O N S I O.

Tuis vestigiis insistam. Scrupulos, qui te moverunt, procul amovi, ne quempiam deinceps commoveant. Occursus est Blondelli aliorumque hæreticorum calumniæ, cui validiores tui syllogismi nervos addidisti, quos omnes incidi. Cum primum silueris, fidelium scandalum avertetur. Scandalum est, clancularios libellos clandestinis typis sine Superiorum permisso procudere. Scandalum est, Epistolas de rebus Theologicis Italico sermone sellulariis, textoribus, cuilibet de plebe legere scienti, legendas evulgare. Scandalum est, iudicio, quodcunque fuerit, Supremæ Romanæ Inquisitionis non acquiescere. Scandalum est, ipsos Censores temerariâ censurâ perstringi. Haud ausim profiteri me tibi satisfecisse, qui contra veni Norisii advocatus, cum tibi neque supremi Orthodoxi Orbis, in Urbe iudices satisfecerint. Malo litigatori nullus planè iudex facit satis. Denique concludis: *Unum quærimus, non ut aliquid durius in Norisium ejusque librum statuatur.* Non possum non exclamare cum Tertulliano cap. 2. Apologetici: *O sententiam necessitate confusam! Parcit, & servit: dissimulat, & animadvertit.* Ante sex circiter ejusdem pagellæ versus, contestabar approbato semel libro Norisii, nullam superesse rationem, qua hæreticis responderetur objicientibus, Romam hodie adstringi, ad dene-gandum Divorum cultum illis, quos hætenus aris imposuerat. At Sanctor. veneratio facta tecta servanda est; ac proinde liber eidem perniciosus non tantum infami stigmate notandus est, verum etiam ultricibus flammis absumendus. At statim asseris, haud te postulare, quidpiam durius in Norisii librum statui. Ecce quartum contra eundem iudicium postulas? Quò collimat post ejusdem examen peractum, inimica tot scrupulorum constructio? Altiori loco fama Divorum ac Ecclesiæ residet, quam ut ex permissâ illius libri lectione augeri possint, aut minui.

DISSERTATIO IV.

R E S P O N S I O

AD APPENDICEM

Auctoris Scrupulorum.

Uò obligatam in calce proximæ opellæ fidem impleres, mantissam adjicis in paragraphos tres distinctam, novosque iterum scrupulos excitas, præfatus, hæreticos non cessaturos confectaria tantoperè sibi in Norisiano volumine faventia ingerere, quousque eadem à Catholicis improbata, ac confutata non videant. Ita cum ignores, quid tot insignes Catholici Doctores Norisio similiter de Commonitorio Vincentii scripserint, contendis divinare quid de eodem sint in posterum hæretici memorati Auctoris libri beneficio scripturi. Hoc planè est, non videre quæ antè oculos habes, ac augurè prævidere, quæ postea hominum consilia futura sint. At enim *Hæreticos*, hæreticos tam frequenter commemoras, ut odioso nomine harum rerum sive imperitis, sive incuriosis terricula injicias, & eo de nomine subinde Norisium graviori invidiâ oneres, & uti speras, etiam opprimas. Cum tam belè de ignorantia invincibili ratiocineris, tuam sive in Catholicorum libris, sive in Heterodoxorum de Commonitorio sententiis ignorantiam superiori opere demonstravi, ut verear, ne proximus fastidio sim futurus, eadem toties repetendo, quæ semel sat erat vel indicasse. Enimverò tibi ostendi, Lutheranos summis præconiis Commonitorium excipere, illos autem hæreticos, qui Traditionem Patrum averfantur, Commonitorium pariter adversari, eà cæteras inter ratione, quòd Auctor in Semipelagianis partibus fuerit. At omnes Orthodoxi Commonitorium commendant; non tamen omnes Catholici Auctorem Semipelagiano errore absolvunt. Norisius hoc alterum admittens, negat quidpiam auctoritatis eidem detrahi; cum tu secus pronunties. Ille ergo eam defendendi Commonitorii rationem iniit, quâ Auctoris errore id temporis eidem innocuo, sub lite dimisso, summa ac integra ejusdem libro auctoritas firmaretur. Equidè inter Christianos scriptores trium primorum sæculorum, nullus aut tam sæpè aut tam validè Traditionem inculcavit, uti Tertullianus, qui ob indulgentiam mœchis resipiscentibus à Zephyrino Papa concessam, maluit à Catholicâ communionē, quàm à rigore acceptæ à majoribus disciplinæ recedere, ut patet ex capite ultimo libri de Pudicitia. Finge, uti sæpè facis, hæreticos Traditionis hostes ita arguari: Tertullianus fuit Montanista, ergo nullius est auctoritatis, dum Traditionem asseruit. Si quod consequens colligitur, admittis, omnium Catholicorum vocibus refelleris, qui pro Traditione adstruendâ, inter priores ac præcipuos testes Tertullianum producant. At hostes Traditionis objiciunt: Auctor Commonitorii fuit Semipelagianus, ergo Commonitorium nullius auctoritatis censendum est. Tu hoc enthymemate audito, concedis hæreticos acutè, imò & verè ex illâ priori propositione, alteram inferre. Videtis, quid priori enthymemati de Tertulliano eum Catholicis respondeas; ac disce quàm parum legitimum sit, quod utrobique consequens obtrudeba-

tur. Norisius sive insit, sive secus, error ille Commonitorio, aurei hujusce libri auctoritatem contrà hostes Traditionis incolumem defendit, quam tu errore semel admissio, hæreticis prodis, nescius eandem cum errore componere; unde tanquam certum firmas, quòd incertum ac dubium est inter Catholicos, nempè num Vincentius Semipelagianis adhæserit. Transis postea ad Episcopos Gallia, quorum plerosque contendis perperam à Norisio Semipelagianis adjungi. Postremò de ignorantia eorumdem invincibili litem renovas, & ubique scrupulos sinè fine multiplicas.

§. I.

De Commonitorio Vincentii Livinensis.

HAud animum induxi aliâ rursus apologiâ, quæ in mantissam congefisti, refutare, quâ prior ejusdem parte de Commonitorio Vincentii disputationem instauras. Nam ea Divis reverentia debetur, ut longè melior sit causa ejus, qui eosdem ab omni errato defendit, quàm illius, qui iisdem quampiam vel innoxii erroris notam inurit. Hinc, uti rectè ac piè mones, Catholici Doctores quoties in quorundam Patrum libris quidpiam durius effatum offendunt, benignâ interpretatione illorum dicta emollire satagunt, nisi ubi nulli probabili expositioni locus esse videtur. Hujus ergà Patres reverentiæ insigne exemplum præbuit S. Augustinus, qui lib. 1. cont. Jul. cap. 6. objectum sibi ab hæretico S. Joannis Chrysostomi testimonium prolixè exponit, & quòd sensum ejusdem ostendat, verba ipsa Græca Latinè reddit, ne Chrysostomus Pelagianis favisse videretur. Cæterum uti laudem merentur, qui veterum Patrum dicta benignâ interpretationis beneficio Catholico dogmati conciliare conantur; ita reprehensioni quàm laudi proximiores sunt, qui quædam Patrum dicta veluti machinis ac per vim eas in sententias trahere pertentant à quibus illi longè procul abiere. Norisius lib. 2. Hist. Pel. cap. 1. 1. scribit: *Hæc de Commonitorio Vincentii nostra sententia est, quam Augustinianæ doctrinæ cultus, ac veritatis amor invito prorsus extorsit; non quòd illud volumen è loco honoris, quòd nobiles scriptores illud evexere, defectum velim.* Quare si se invitum ac penè coactum, ea de Commonitorio scripsisse ingenuè testatur, semel id factum sufficiat. Tacitus lib. 2. Hist. narrat Imperatorem Othonem hæc militibus alteram rursus pugnam proscutibus, dixisse: *Civile bellum à Vitellio cepit, & ut de principatu certaremus armis, initium illic fuit. Ne plusquam semel certemus, penès me exemplum erit.* Hujusce de doctrinâ Vincentii controversia neutiquam à Norisio initium habuit. Doctores Lovanienses, qui anno 1576. omnia volumina S. Augustini ad optimorum codicum MSS. fidem exacta, summâ cum laude publicaverunt, tomo VII. in appendice, Responsionibus S. Prosperi ad objectiones Vincentianas hunc titulum, sive notas præfixere: *Sunt qui arbitrantur Vincentium hunc illum fuisse, cujus extat Commonitorium adversus profanas omnium hærescon novitates; certè hoc tempore in Galliis floruit.* Cui sententiæ subscripserunt alii insignes Auctores,

dores, priusquam Norisii liber vulgaretur, ac rursus alii post ipsum. At tu quò Commonitorium omni Semipelagianum erroris suspitione liberares, contra Norisium stylum strinxisti. Ille tamen in presentia memoratâ sententiâ respondet: *Ne plusquam semel certemus, penes me exemplum erit.* Et quamvis ad eandem causam retractandam, unâ & alterâ opellâ ipsum provoces, ille iudicium eruditorum appellat, latâ interim siqua fuit, à Romanis Censoribus sententiâ contentus; Ludovicus Molina in Concordiâ quæst. 14. art. 13. disp. 41. ac Gabriel Vasquez in p.p. disp. 89. cap. 4. & iterum disput. 91. numero 44. conati sunt probare S. Joannem Chrysostomum Semipelagianorum errores docuisse. Nullus dubito, quin optimè intelligas, quàm eminentiori loco Chrysostomus sit suprà Vincentium; cùm tamen pro hoc unico vindicando tantum contra Norisium scrupulorum pulverem excites. Dionysius Petavius tom. 1. dogm. Theolog. lib. 9. cap. 5. acri contentione Chrysostomum à Semipelagianismi notâ vindicat, & opposita à memoratis Theologis testimonia, benignâ expositione interpretatur. Idem antea præstiterat Basilii Poncius priori parte Relect. de necessitate gratiæ cap. 4. Haud sanè ille mihi laudandus videretur, qui Molinæ ac Vasquii sententiam defendendam suscipiens, adducta quæque à Poncio ac Petavio S. Doctoris testimonia in sinistram opinionem detorquere conaretur. Nam quamvis ille veritatis studium fortè prætereretur, non posset eas partes implere, quin illustrissimo Ecclesiæ Doctori erroris umbras induceret, quasi malens sanctissimum Præsulem errasse docendo, quàm homines de illius scriptis quidpiam sinistrè iudicando.

Norisius in duobus Commonitorii locis quædam Semipelagianismi vestigia apparere dixit, quibus planè convictus, in eam licet invitatus, sententiam declinavit. Insignis scriptor Norisii rationibus diligenter & accuratè perpenſis, ait: *vidi eas esse inſpectas.* Anselmus pag. 420. laudati operis, easdem rationes pronuntiavit *gravioreſ clariorēſque, quàm ut ullius non præoccupati conſenſum non eliciant.* Tu verò pag. 31. easdem irriſionis gratiâ *ratiunculas* vocas. At illi ac duobus aliis viſæ ſunt validæ ac convincentes, ita ut eam ſententiâ non ſolum tanquam viriſimiliorem, ſed etiam uti veram eligerent. Qui magnus eſ ignorantia invincibilis aſſertor, proſectò affirmabis laudatos Scriptores rationibus illis convictos, ignorantia invincibili ita excuſari, ut ea de Commonitorio aſſerentes, ne venialis quidē culpa inſimulari poſſint. Num dicēs, eos majorem, ac iudicio de tam inſigni volumine præformando debitam diligentiam omiſſiſſe, ac proinde ignorantia planè vincibili laboraſſe? Hæc te major diligentia manebat, qui tam aptas, tam legitimas, tamque congruentes interpretationes excogitaſti, ut eximii tui ingenii acumen facile oſtenderis. Hæc ergo tuas expoſitiones indiſcuſſas dimittens, quaſdam tantum notulas adjiciam, non ut illas quoque modo debilitem, ſed ut, ſi fortè opus retractandum ſuſceperis, eaſdem meliori formâ reſtaures.

Priori testimonio adducto ex cap. 37. Commonitorii respondes, describi ibidem Prædestinianos hæreticos, non autem legitimæ S. Augustini doctrinæ ſectatores. Auges hocce reſponſo numerum Criticorum Commonitorii. Nam ſciſ hac noſtrâ ætate pleroſque viros pereruditos negare ullos id temporis Prædeſtinianos fuiſſe, ſed eo nomine Auguſtinianæ doctrinæ deſenſores à Semipelagianis ignominia cauſa appellatos fuiſſe. Ita ſentiunt Lupus, Thomaffinus,

Cabaſſutius, Contenſonus, Piccinardus, aliiſque plures. Ex his Contenſonus ac Piccinardus Vincentio aliàs ſaventes, dum verba illa capitis 37. aliter exponi nequeunt; niſi admiſſâ hæreſi Prædeſtinatianâ, cùm hanc ipſi fabulam ac calumniam exiſtimarint, ſi ſuperſtites eſſent, cogerentur tranſire ad Criticos Commonitorii. Synodus Arauſicana ait: *Aliquos verò ad malum divinâ poteſtate prædeſtinatos eſſe, non ſolum non credimus, ſed etiam SI SUNT, qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus.* Synodus quæ Semipelagianorum errores damnavit, calumniam ab iſdem de prædeſtinatis ad malum à Deo ab ſe removens, damnat, ſi qui ſint, ejus erroris aſſertores. Non ergo erat Prædeſtinatianorum ſecta eo quinto ſæculo. Prætereâ demonſtratum eſt ſolos Semipelagianos ejuſmodi hæreſeos meminiſſe. Norisii de Prædeſtinatianis ſententiâ Viri docti eodem laudato, ſecuti ſunt. Unus inſtar omnium mihi eſt Cardinalis de Aguirre, qui tom. 3. Theolog. diſp. 115. ſect. 3. hoc de argumento diſputans, num. 29. ait: *Moneo me poſt ſcriptam diſſertationem hanc, incidiſſe in opus Henrici Noris de Hæreſi Pelagiana, ubi lib. 2. cap. 15. rem ipſam eruditè admodum tractat, & eandem ferè ſententiâ tuetur.* Eccleſiæ Lugdunenſi nono ſæculo in libro adverſus Joannem Erigenam cap. 4. Prædeſtinatianorum hæreſis *tam incognita, tam nova, & inaudita* dicitur. Igitur dubium ex capite illo 37. proſitutum reſponſione magis dubiâ non tollitur, imò potiùs augetur. At dicis pag. 6. *Fac nullum alium ejus rei teſtem occurrere; an non ſatis eſſet, vel ſilentibus aliis, unius hujus Viri auctoritas?* At Synodus Arauſicana dixit, *ſi ſunt*, ut planè neſcierit, an reapſe aliqui eſſent Prædeſtinatiani. Qui eoſdem primitus memorarunt, fuere Fauſtus, ac Gennadius, Viri Semipelagiani; unde eoſdem etiam deſcribens Auctor Commonitorii, in quam ſuſceptionem veniat, jam vides.

Addis alteram reſponſionem: *Eſto, inquis, nullos ejuſmodi hæreticos ætas illa reipſa habuerit: an non potuit Vincentius, falſâ quorundam relatione deceptus, aliquos eſſe bonâ fide credere?* Ridere vetat ſerium, in quo verſamur, argumentum. Ita ubique ad ignorantiam ex bonâ fide tanquam ad ſacram anchoram in tempeſtate confugis. Illi qui id temporis ea propalabant ſive potiùs Auguſtinianæ doctrinæ exprobrabant, erant Semipelagiani, quibus ſi tam facile fidem Vincentius habebat, jam intelligis, quo loco idem ſtetiſſe dicendus ſit. Interim quid ex Commonitorio producas, audiamus.

A N O N Y M U S.

NOſ verò contrarium ex his ipſius Commonitorii verbis poſitivè & apertè demonſtramus: *Quis unquam ante profanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præſumpſit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus ſingulos adjuvandum neceſſariam Dei gratiam non putaret &c.* Ecce proſitetur Vincentius ad ſingulos actus in bonis rebus neceſſariam Dei gratiam eſſe. Hæcine eſt Semipelagiani hominis oratio? Actus quo primùm creditur, vel quo fides poſtulat, vel quicumque demum actus eſt, quo vita Chriſtiana inchoatur, utique bonus eſt, ſive in bonis rebus &c.) Et ſtatim tibi laudatur illa tam plana, tam diſerta Catholica fidei profeſſio in ejus Commonitorio. Pag. 8. & 9.

R E S P O N S I O.

Quod paſſim tibi exprobravi, cogor hic iterum repetere: nempe tē haud conſultis eruditorum Theologorum libris, ad cauſam actitandam acceſſiſſe.

Anni sunt centum, & bone, ex quo magnus Theologus in lectione Patrum versatissimus, & eorum præsertim qui de divina gratiâ sub Augustino magistro scripserunt, docuit tantum abesse, ut laudata abs te Vincentii sententia, à Semipelagiani erroris suspitione eundem liberet, ut ea ipsa sit, secus ac arbitrabare, Semipelagiani hominis oratio, communis Semipelagianæ Scholæ phrasis, ac loquendi formula usitata. Audisti unquam nomen Gabrielis Vasquez Bellomontani? Quis, inquires, Theologus audit, qui Vasqui nomen summâ cum laude non inaudiverit? Est ille Theologorum Societatis facillè princeps, licet unus Franciscus Suarez dubium illi facere primatum quibusdam visus sit. Benè. Quandoquidem tam insignis Theologi nomen tibi notum fateris, laxo, ut tibi nota quoque sit ejusdem sententia. Hic in p. p. disp. 91. cap. 8. num. 43. scribit: *Horum Massiliensium dux fuit Cassianus, quem secuti sunt per Galliam Episcopi fere omnes suæ ætatis, inter quos, ut quibusdam placet, fuerunt Vincentius Lirinensis & Galli permulti.* Hoc anno 1695. Idibus Maii annus centesimus exiit, ex quo laudati Vasqui voluminis imprimendi facultas data est à P. Francisco Porres Præfecto provincie Toletanæ Societatis Jesu. Quare jam antè annos centum apud quosdam Vincentius Semipelagianismi suspitione laborabat, ut planè ridiculum videatur, ob illud ipsum Norisium veluti gravioris criminis reum tot scriptunculis apud Censores in præsentia abs te postulari, simulque reprehendi, quod plerosque Gallie Episcopos dixerit Semipelagianos; cum fere omnes extitissent tales Vasqui dixerit, nemine ob id illum intra annos centum in jus vocante. At quorsum ista, inquires, ad verba Commonitorii? Moram tantisper feci, ut tibi scrupuli tibi evellerentur. Jam audies quæ nolles. Nam hæc ibidem Vasqui persequitur: *Neque obstat, quod Vincentius in libello de hæresibus cap. 34. contra Pelagium sic asserit: Quis unquam antè profanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adjuvandum necessariam Dei gratiam non putaret &c.* His enim verbis solum sentit gratiam necessariam esse per singulos actus ad eos adjuvandos, & promovendos, non ad excitandos, & inchoandos. Nam iuxta horum phrasim non est idem adjuvare operâ nostrâ, et inchoare. Ita ipse dixit gratiam Dei per singulos actus esse necessariam ad adjuvandum, quasi dicat ad promovendum, id quod Massilienses fatebantur; sed non concessit, eam esse necessariam ad inchoandum, quod Augustinus contendebat. Vereor, ne cum primum ista intelliges, Vasqui nomen tanquam Norisio palam patrocinantis, ejuraturus sis; siquidem in alterâ lite, quam de Monachorum Scytharum doctrinâ Norisio intendisti, eidem locupletissimè suffragatur, & hic plures, quam Norisius, Episcopos Semipelagianos in Galliâ fuisse affirmat; & insuper illa, quæ tibi tam plana, tam diserta Catholica fidei professio in ejus Commonitorio asseveratur, Vasquio pura puta Semipelagianorum phrasis adstruitur.

Quam verò rectè Vasquez judicaverit, ex ipsis Semipelagianæ Scholæ antesignanis ostendo. Cassianus Collat. XIII. cap. 9. ait: *Nisi quod in his omnibus & gratia Dei & libertas nostri declaratur arbitrii; & quia etiam suis interdum motibus homo ad virtutum appetitus possit extendi, SEMPER verò indigeat adjuvari.* Quæ S. Prosper contra eundem Collatorem disputans, cap. 3. hisce refellit: *Ipsos tamen laudabiles motus, appetitusque virtutum, remotâ lgratiâ Dei, nudæ libertati adscribis arbitrii: ut boni salubresque conatus nequeant quidem proficere, nisi Deus adjuvet; possint*

tamen, etiamsi à Deo non inspirentur, incipere. Idem Cassianus cap. 17. scribit Deum esse protectorem & salvatorem: itemque adiutorem & susceptorem. Cum prior advocat, esse protectorem ac salvatorem, in eo autem quod nobis adnitentibus opem ferre consuevit, esse adiutorem. Quam pariter sententiam Prosper cap. 18. confutat. Faustus lib. 2. de libero arbitrio cap. 10. ait. *Adiutorii itaque sermo duos indicat, operantem, & cooperantem; petentem, & promittentem; pulsantem, & aperientem; quærentem pariter, & retribuentem.* Hoc solum nostrum est, ut qui pro fragilitate idonei non sumus, saltem quærendi, & pulsandi importunitate placeamus. Ita Deus juxta Semipelagianos adjuvabat petentes, quærentes, pulsantes viribus arbitrii. Augustinus cap. 1. de Prædest. Sanct. scribit de Massiliensibus: *Pervenerunt etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur, atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse consentiant.* Videtis, an non eadem omnino colligantur ex laudatâ sententiâ Commonitorii. At illi adhuc errabant, fidei initium inter illa opera bona neutiquam reponentes, ut tradit cap. 2. Augustinus. Hilarius etiam in Epistolâ ad S. Doctorem ait, eam esse Massiliensium opinionem, ut adjuvetur qui cœperit velle, non ut etiam donetur, ut velit. Nempè ut adjuvetur qui suis viribus quærit, pulsat, petit: non autem adjuvari, ut quærat, pulset, ac petat; qui error damnatus est can. 6. Synodi Arausicanæ.

Alterum argumentum dissolvere conaris pag. 9. Verum omittis id, in quo plures Scriptores vim maximam faciunt; videlicet quod Auctor Commonitorii ter replicando illam exceptionem, *si ita res est*, delationem Prosperi & Hilarii falsitatis insimulare videatur. Cum Benedictus III. in Epistolâ, qua depositionem quorundam Clericorum Hincmaro Remense Instante, approbabat, posuisset clausulam, *si ita est*; quam, ut relationem in dubium vocantem, cum Hincmarus erassisset, hic acriter ob eam mutilationem reprehensus fuit à S. Nicolao Papa in Epistolâ ad Synodum Sueffionensem, quæ legitur tom. VIII. Concil. edit. ult. pag. 846. Et pag. 1916. Hincmarus Nicolao Papæ scribens, ait: *Nam si inde, quod ibi est positum, si ita est, erassisset &c.* Nam reapse illâ clausulâ, id est, falsâ relatione suppositâ, approbatio Pontificia irritabatur. Ita Auctor Commonitorii toties repetens eam clausulam, *si ita res est*, delationem Prosperi falsitatis arguere videtur. Præterea cum Coelestinus Papa scribat, Prosperum & Hilarium sibi significasse tantum nescio quibus Presbyteris illic licere; Auctor Commonitorii per paraphrasin scribit: *Ut apud me quidam Urbes & Provincias vestras criminantur, ut Prosperum & Hilarium, quæ quosdam tantum Presbyteros accusaverant, Urbes ac Provincias criminatos fuisse significaret.* Hæc quoque omittis in responsione ad illud argumentum. At de hac paraphrasi inferius sermo redibit.

Addis pag. 11. *At enim rursus quæro quo teste, quo argumento, quo indicio talem interpretandi impudentiam, atque absurditatem Vincentio attribuat Norisius?* Quæris quo teste? Jam testes ejus rei locupletissimos tibi ostendi apud Bibliopolas Parisienses, nempè Frassenium, Antelmium, Patres Benedictinos, duosque alios, omnes Gallos, quorum libri Parisiis editi sunt. Audisti quid etiam scripserit Christianus Lupus Doctor ac regius professor Lovaniensis. Suntne tibi sex isti Scriptores fungi aut cucurbitæ? Horum quatuor adhuc superstites, non Norisii, sed sua ipsorum dicta multâ, qua pollent, eruditione defendent,

Itaque tibi vides reddent. Et illi quidem non impudentiam, non absurditatem, non denique stultitiam, quæ ad invidiam conflandam nomina addensas, sed artem Auctoris notarunt. Rursus repetis verba ex cap. 34. Commonitorii exclamans: *En ut Vincentio ac Cælestino vetustas erat, gratiam dicere ad singulos actus bonos necessariam.*

Tertii argumenti solutionem à pag. 12. moliris; sed quia fateris, Norisium nullam in eo vim facere, nec ipse ulla de tuo responso verba faciam. Denique concludis:

A N O N Y M U S.

Hæc igitur loca sunt ex quibus, nisi oculos nobis eruamus, palam se facturum spondebat Norisius, Auctorem Commonitorii Semipelagianum, ejusque opus hæreticum esse. Vestrum sit judicium, Censores doctissimi, utrum fidem Norisius præstiterit; utrum hæc tanti forent ponderis, ut propterea non modò Baronium, sed omnes ferè scriptores Orthodoxos impugnare debuerit, ac hæreticorum partes contra Vincentii Lirinensis Commonitorium, imò contra Ecclesiam Catholicam suscipere. Pag. 13.

R E S P O N S I O.

Illa verba, nisi oculos nobis eruamus, emphatica sunt, quibus ille claras ac manifestas eam in rem rationes se adducturum spondit, quas cum Viri eruditi in Galliâ accurato examine expendissent, invictas, graviores, clarioresque dixerunt. Uti varia sunt ingenia, idem argumentum his prævalidum, illis enerve ac debile reputatur. Probabilistæ demonstrationes pro suâ sententiâ jactabant, quas alii postea sophismata, ac syllogismos ex quatuor, ut inquit, terminis constantes ostenderunt. Quæ tibi plana ac disertâ Catholicæ fidei professio in cap. 34. Commonitorii dicitur, Vasquio Semipelagianæ scholæ doctrina censetur. Nusquam Norisius Commonitorium hæreticum dixit. In nonnullis veterum Patrum libris damnata Chilistiarum opinio legitur, nec proinde illorum libri sunt hæretici. Nusquam ille Baronium aut alios Orthodoxos impugnavit, contra quos hac de causâ non disputavit, nec ullum illorum argumentum dissolvit. S. Augustinus in distinguendis diebus creationis mundi, diversam ab aliis sententiam secutus est. Ergone dices alios ab Augustino impugnatos fuisse? Rursus more tuo hæreticos advocas, ut Norisium in invidiam ac crimen trahas. Jam didicisti Protestantes librum Vincentii eximium, aureum, aureolum, divinum nuncupare; ac solummodò Traditionis hostes eidem detrudere, sed illius auctoritati nihil diminui, etiam si Auctor in Semipelagianis partibus fuerit. Et ne procul ab illorum scholâ exemplum arcessam, nonne Cassianus septem libros de Incarnatione Dominicæ, contra Nestorium scripsit; qui tamen fuit Semipelagianorum magister? Quid si alicubi non ex professo, sed obiter aliqua Semipelagianorum sententia illi excidisset, invicta illa argumenta vim omnem contra Nestorianos amisisse dicerentur? Sed cum superius omnis hæc accusatio confusa sit, ad alteram gradum facio.

§. II.

Quid de Episcopis Semipelagianis in Galliâ sentiendum.

In aucto Semipelagianorum numero in hisio litem intendis, indignatus eundem scripsit, plures ibidem Episcopos illorum errori adhaerisse. Ex Epistolâ Prosperi ad Augustinum

contendis, errorem illum vel in solâ Massiliensi urbe, vel in angusto fortassis Provinciæ tractu invaluisse, ac proinde perperam per universam Galliam diffundi. Prosperi Epistolam appellas? Audin' quid ille de Semipelagianis dicat: *Multum nos vitæ meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper summo Sacerdotii honore, supereminent.* Hæc ille scribebat anno 428. At id temporis sacerdotis, ac sacerdotii nominibus Episcopus ac Episcopatus designabantur. Unum ex innumeris Paulinum audias in Epistola inter Augustinianas 36. ad Romanianum de Valerio Episcopo scribentem: *ut quem successorem sacerdotii sui simpliciter optabat, hunc mereretur habere collegam,* cum Augustinus coadjutor Episcopus ordinatus fuit. Itaque jam sub initium Semipelagianismi aliqui errore occupati, Episcopales cathedras ascenderant. Cum anno 430. S. Augustinus ad superos abiisset, ac Semipelagiani acrius in dies S. Doctoris de divinâ gratiam doctrinam carperent, ac ejusdem defensores tanquam errorum magistros traducerent, Prosper ac Hilarius rem ex integro ad Cælestinum Papam detulerunt, qui de sui, dum in vivis erat, amicissimi Augustini honore sollicitus, data ad Episcopos Galliæ Epistola, sancti Doctoris adversarios increpuit. Hæc ille scribit: *Filii nostri presentes Prosper & Hilarius &c. tantum nescio quibus Presbyteris illic licere, qui dissensionem Ecclesiarum studeant, sunt apud nos persecuti, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant predicare adversantia veritati.* Itaque Prosper & Hilarius conquesti fuerant, se uti hæreticæ doctrinæ professores à quibusdam Gallicanis Presbyteris infimulari, quibuscum non rarò de divinâ gratiâ disputabant. Nullos illi Episcopos apud Cælestinum accusarunt; quia licet quidam eorundem cum Semipelagianis sentirent, Prosperum tamen ac Hilarium nequam veluti hæreticos traducebant, cum illis sese disputationibus haud immiscerent. Prosper verò habitas abs se cum adversariis disputationes narrat in laudatâ Epistolâ §. Et cum contra eos &c.

Mortuo anno 432. Cælestino Romano Pontifice, ac sedente Sixto Semipelagianorum numerus latius per Galliam auctus fuit. Nam S. Prosper de iisdem initio libri contra Collatorem scribens ait: *Non ergo negligendum est hoc malum, quod ab occultis pravisque seminibus augetur quotidie, & ab ortu suo latius longiusque diffunditur;* Quibus verbis erroneam illorum doctrinam latius per Galliam propagatam testatur. Num putas, de unâ urbe vel de angusto fortasse Provinciæ tractu, ea intelligenda esse? Antè sexennium cum Prosper ac Hilarius suas singuli ad Augustinum Epistolas scripsere, eidem significarunt quæ Massiliæ vel aliis etiam locis in Galliâ Augustinianis libris obiciebantur. At cum post sexennium Prosper Cassianum confutandum suscepisset, error ille quotidie auctus, ac ab ortu suo, id est, ex Massiliensi urbe, LATIUS LONGIUSQUE propagatus eidem dicitur. Haud hic consulendi sunt Geographi, ut lineas longitudinis ac latitudinis designent, ac certos in Galliâ terminos indicent, definiant, circumscribant, intra quos Semipelagianorum factio conclusa, nunquam ulterius exundaverit. Cicero in oratione pro Cornelio Balbo exclamabat: *O Cn. Pompeii sic longè latèque diffusa laus, ut ejus gloriæ domicilium communis imperii finibus terminetur.* At Prosper non latè longèque, sed latius longiusque dixit extensum Semipelagianismum, quem tu intra Massilienses muros, aut angustum fortasse Provinciæ tractum coarctasti. Ita Judex de finibus regundis, non audes certos limites designare, sed

sed angustum tractum dicis, de quo etiam dubitas, siquidem ais; vel de angusto fortasse Provincia tractu. Cum nec ipse sim te melior agrimensor, peritiores, quæso, consulamus.

Adest oppidò ex ipsâ Galliâ Dionysius Petavius in doctrinâ Patrum versatissimus, insignis Theologus, summus idem Historicus, Geographus, Chronologus, Astronomus, ut ex ejusdem prægrandi utroque de doctrinâ Temporum volumine intelligimus. Is, quod ad nostrum institutum facit, tom. 3. Dogm. Theol. in tractatu de Pelagianâ ac Semipelagianâ hæresi cap. 7. num. 1. pag. 621. scribit, visum fuisse S. Augustinum ita totum dare gratiæ, ut parum libero arbitrio relinqueret: *Quæ res, inquit, haud levem apud Catholicos & pios ejus nomini conflavit invidiam, præsertim Gallicos Episcopos & Presbyteros in Lugdunensi, & Arelatensi provincia, velut Massiliæ, ubi tum eruditione & sanctitate florebat Cassianus &c. Illi ergo Augustinum tacite vellicabant, quòd Pelagiani erroris odio in extremum alterum eVectus, plusculum gratiæ & Dei auxilio tribuisset.* Habes hic Episcopos ac Presbyteros Semipelagianos non solum in provinciâ Arelatensi, in qua Massilia censebatur, sed in proximâ etiam Lugdunensi, quæ id temporis latissimè per Galliam extendebatur. Theophilus Raynaudus in Apologiâ pro Valeriano Cemelenensi cap. 3. scribit: *Erunt ergo qui existiment eam maculam Semipelagianismi esse in Valeriano minorem, quòd Valerianus eo ævo vixerit, eaque in regione, cujus plerique omnes Præsules & viri sanctitate ac eruditione præstantes ad eundem scopulum naufragantes, de initio fidei ex humanæ voluntatis aliquo per se ipsam nisu &c. à Divo Augustino impune dissidebant.* At Cemelenum erat urbs Veditiorum in provinciâ Alpium maritimarum, cujus Metropolis in notitiâ Imperii Ebredunum dicitur. Cum temet inscribas Doctorem Sorbonicum, poteris è proximo consulere socium itidem Sorbonicum, eumque interrogare de doctrinâ Hilarii Arelatensis, & num Episcopi ac ferè totus Clerus provinciarum Viennensis ac Narbonensis Semipelagianorum placitis adhæserint. Si te fortè ad suam BIBLIOTECAM remittere velit, repones, nolle te, bonâ ejus veniâ, ad libros amandari, sed malle præsentem à præsentis vivâ voce plenissimè instrui, ac doceri.

Gennadius homo Semipelagianus, in libro de Scriptor. Eccles. ubi de Prospero, ait: *Legi & librum adversus opuscula sub personâ Cassiani, quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociva.* Attendas, quæso. Sanctus Prosper decimam tertiam ex quatuor ac viginti Collationibus Cassiani impugnavit, demonstrans duodecim propositiones Pelagianæ hæresi conformes in eadem à Cassiano tradi. Hæc asserta, ait Gennadius, *Ecclesia Dei salutaria probat.* Quænam erat isthæc Ecclesia? Profectò non erat Ecclesia Romana, quæ nunquam dogmata Semipelagiana veluti salutaria probavit; imò tanquam noxia damnavit, rejectis inter apocryphos libros opusculis Cassiani, ac probatis libris S. Prosperi in Synodo, uti vulgò dicunt, Romanâ, Gelasio summo Pontifice. Quænam ergo, & ubinam gentium erat hæc Ecclesia Dei probans salutaria Cassiani dogmata à Prospero infamata, tanquam nociva? Age, dic nobis, quænam & ubinam fuerit hæc Ecclesia? Erat, inquit, Ecclesia Massiliensis, ac pauca aliæ in angusto fortasse Provincia tractu. Erras, Amice, erras. Unica veluti Municipalis Ecclesia non reddit suâ approbatione quampiam doctrinam salutarem, sed plures seu plurimæ Ecclesiæ quinque provinciarum Galliæ, videlicet Lugdunensis, Arelatensis, Narbonensis, Viennensis, ac Al-

pium maritimarum, poterant quandam salutaris doctrinæ speciem doctrinæ Cassiani circumponere, priusquam quidquam de eadem Romana Ecclesia statueret. Bonifacius II. approbans Synodum Arausicanam, errores Semipelagianorum hæreseos damnavit, rem curante S. Cæsario Arelatensi, qui eam Synodum celebraverat. Vetusti Annales Lirinenses in libello de vita S. Cæsarii hæc produnt: *Nam bonæ memoriæ Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Papa, eadem collatione cognita, calcata intentione jurgantium, prosecutionem S. Cæsarii Apostolicâ auctoritate firmavit. Ita donante Christo paulatim (arrige aures) Ecclesiarum Antistites receperunt, quod optaverat Diabolus repentinâ animositate cassare.* Nam Episcopi Semipelagiani, ut ibidem narratur, Valentia coactâ Synodo, decreta Concilii Arausicani repudiaverant, quos S. Cæsarius misso ad eosdem Cypriano Episcopo Tolonenfi, ad bonam frugem, seu rectum dogma reduxit. Valentia erat intrâ provinciam Viennensem, in qua Semipelagianorum Episcoporum Synodum coactam intelligens, angustum illum Provinciæ tractum cum Prospero latius longiusque extendere cogeris, ac Semipelagianos ex municipalibus facere provinciales, etiam velis, nolis, extra Provinciam. Quid ea significant: *Paulatim Ecclesiarum Antistites receperunt, quod optaverat Diabolus repentinâ animositate cassare?* nempe receperunt doctrinam Synodi Arausicanæ, & eam quidem paulatim. Non ergo eam Ecclesiarum Antistites antea tenebant. Hoc est consecrarium quod longè melius ex antecessentibus deducitur, quàm illæ tuæ consequentiæ, quas tam sæpè hæretici tuo ore contra Norisium eructant. Enimverò quam illi Antistites doctrinam sequebantur, cum definitam à Synodo Arausicanâ recipere recusarent? In aurem tibi insufurrabo: Semipelagianam. At, inquit, erant pauci Antistites eo errore detenti; Norisius verò affirmat eos plures fuisse. Non studui Arithmeticæ, qua possim exactè calculos subducere. Petavius qui in libro XIII. de doctrinâ Temporum, totus est Arithmeticus, scribit Episcopos Semipelagianos fuisse in provinciâ Arelatensi & Lugdunensi. Numerum non designavit. Finge paucos utrobique fuisse quos si jungas aliis paucis ex provinciâ Viennensi, ac cum quibusdam in provinciâ Narbonensi, itemque cum nonnullis in Alpibus maritimis, conflabis plures; cum totum quantitatis discretæ, uti dicitis, sit plus quàm singulæ divisim partes, ex quibus componitur. Jam audivisti Theophilum Raynaudum, cui Semipelagiani in eâ Galliæ regione dicuntur plerique omnes Præsules, Atticâ elocutione, uti & Terentius initio Andriæ V. 28. dixit: *Quod plerique omnes faciunt adolescentuli.*

Hac planè ratione, & accuratiori diligentia uti par est eum, qui antiquioris ætatis res temporum injuriâ vetustis quibusque libris deperditis, in bono lumine collocare contendit; non autem quemadmodum tu inaniter facis, ex ingenio argumentando, ac si in scholâ syllogizares. Hic pagellas 16. 17. 18. prolixo ac operoso argumento imple, cujus summarium est. Prosper & Hilarius Semipelagianos apud Cœlestinum Papam accusantes, neminem eidem Episcopum detulerunt; cum illos, si qui tales fuissent, præ cæteris Pontifici prodere debuissent. Rursus Cœlestinus in Epistolâ ad Episcopos Galliæ scribit: *Filii nostri præsentis Prosper & Hilarius &c. tantum nescio quibus Presbyteris illic licere, qui dissensionem Ecclesiarum studeant, sunt apud nos persecuti, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant, prædicare adversantia veritati.* Cum ergo Pontifex quos-

dam tantum Presbyteros ibidem arguat, nulli Episcopi in Gallia Semipelagiano errori adhærebant. Et cum Hilariū Arelatensem in inscriptione Epistolæ nullatenus nominet, is injuriā à Norisio inter præcipuos Semipelagianæ factionis patronos recensetur. Hæc tota est argumenti tui historia, sive historica argumentatio.

Jam superius prænotabam, Prosperum ac Hilariū solos Presbyteros detulisse, quod ab his solis tanquam hæreticæ doctrinæ assertores passim traducebantur, quam illis calumniam Episcopi nullatenus importabant, quamvis aliqui etiam Præsules Semipelagianorum placita comprobarent. Nam Prosper Romam venit, ut tum doctrinam nomenque S. Augustini, tum etiam se ipsum ab impactu hæreseos crimine, Apostolicæ Sedis decreto defenderet, non ut Episcopos, imò nec ut adversarios ipsos erroneæ ac noxiæ doctrinæ accusaret; quamvis Pontifex illorum sententias utpotè Augustinianis assertis contrarias, uti à veritate aberrantes, illis verbis perstrinxerit: *Sciant omnes qui malè docent, quod sibi magis discere competat, quam docere.* In inscriptione autem Epistolæ Cœlestini sex tantum Episcopi nominatim recitantur, quos inter priori loco Venerius Episcopus Massiliensis legitur, quod Cassianus cum collegis Presbyteris Massiliensibus Augustinianam de divinâ gratiâ doctrinam cæteris ardentius oppugnabat; undè Semipelagiani vulgò etiam Massilienses ab Scholasticis nuncupantur.

Priusquam à Cœlestini Papæ Epistolâ aliò diver- tam, quædam tibi ex cap. 34. Commonitorii Vincentii Lirinensis observanda propono. Ille ejus Epistolæ paraphrastem agens; *Desinat, inquit, si ita res est, ut apud me quidam urbes, & provincias vestras criminantur, quod eas quibusdam novitatibus consentire noxia simulatione faciatis &c.* Prosper & Hilarius nescio quos Presbyteros apud Cœlestinum detulerant, sibi noxiæ doctrinæ notam inurentes. Si vera est Vincentii paraphrasis, falsò abs te dicitur scriptum de unâ urbe, vel de angusto fortassè Provincia tractu; siquidem Vincentius numero plurali usus, *urbes & provincias* Galliæ nominat. Sin verò falsa ille narravit, ut Prosperum & Hilariū urbium ac provinciarum criminatores designans, eosdem in invidiam ubique in provinciis Galliæ traheret, firmatur argumentum Norisii, quod consultò omisit, quia optimè animadvertebas unam urbem, & angustum provinciæ tractum non posse dici urbes & provincias. Si reapse Prosper & Hilarius Cœlestino denuntiarent, urbes & provincias Galliæ noxiis Semipelagianorum novitatibus Episcoporum negligentia, consentire; profectò jam intelligis illorum errorem ex Massiliensi urbe in proximas Galliæ provincias latius longiusque diffusum. Sin autem nihil ejusmodi Prosper & Hilarius summo Pontifici significarunt, jam perspicis, in quorum partibus Vincentius ea verba scribens, extiterit.

Transis pag. 18. ad Hilariū Arelatensem, ac dicis scire te quid Norisius in sanctissimum Antistitem commentatus fuit, ut Semipelagianum faceret: addisque ab aliis ejusdem objectiones solidè confutatas fuisse, ac ex S. Cœlestini silentio illas etiam diffari. Sanctus Prosper & eruditi quique ex eodem, Hilariū Arelatensem in Massiliensium ordinem transcribunt. Prosper in Epistolâ ad Augustinum, descriptis Semipelagianorum placitis, ait: *Nam unum eorum præcipue auctoritatis virum S. Hilariū Arelatensem Episcopum, sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ; & de hoc quod in querelam trahit, jampridem apud sanctitatem tuam*

sensum suum per literas velle conferre. Hæc ipsa eodem tempore Hilarius ad S. Doctorem scribens, Hilarii Antistitis nomen maluit subticere: *Sed planè illud, inquit, tacere non debeo, quod se dicant tuam Sanctitatem, hoc excepto, in factis & dictis omnibus admirari.* Potuitne, si sapere volumus, clariùs cum Semipelagianis Hilarius numerari à Prospero, dum unus EORUM dicitur? Neusser pag. 50. Prodrumi Velitarius num. 6. ait, Hilariū dici unum eorum, qui à S. Augustini sententiâ de prædestinatione ad gloriam ante prævisa merita discedebant, quæ sententia etiamnum à pluribus Scholasticis defenditur. Hæc scribitis, quia S. Doctoris libros aut rarò aut saltuatim legere consuecistis. Augustinus Epistolis Prosperi & Hilarii non binas literas, sed binos libros reposuit, unum de prædestinatione Sanctorum, alterum de dono perseverantiæ, in quibus sigillatim respondet iis omnibus, quæ sibi in duabus illis Epistolis proponuntur. At enim in cap. 21. de dono persever. respondens ad ea, quæ sibi de Hilario Arelatensi significabantur, ait: *Videant tamen ii, quibus amantibus me ingratus esse non debeo, qui præter hoc quod in quaestionem venit, omnia mea, sicut scribitis, se profitentur amplecti: videant, inquam, utrum in primi libri posterioribus partibus &c. remanserit aliquid, quo vocetur in dubium, gratiam Dei non secundum merita nostra dari: & utrum ibi non satis egerim, etiam initium fidei esse donum Dei.* Addit ex dictis ibidem colligi, perseverantiam esse speciale donum Dei. Ex his patet S. Augustinum illud quod in querelam ab Hilario Arelatensi ejus aliàs admiratore trahebatur, fuisse placitum de initio fidei, ac gratiâ omnes bonos actus etiam tantummodo inchoatos antecedente, in quo Semipelagiani aberrabant. Vos audetis negare Hilariū Arelatensem cum Semipelagianis quod attinet initium fidei ex nobis sensisse, cum illum unum eorum fuisse Prosper tam clarè ac tam disertè testetur, idemque Augustinus affirmet. Vos ob Hilariū in Semipelagianos à Norisio relatum, hunc repetitis accusationibus impetitis, ac veluti hagiomachum apud iudices insequimini, cum insignes Scriptores ante Norisium idem de Hilario judicium tulerint. Lucas Holstenius vir sacræ ac profanæ eruditionis peritissimus, in Animadversis ad Martyrologium Romanum ad diem 5. Maij, ait, *Fuit diversus ille Hilarius ab Arelatensi Episcopo: Nam Arelatensis Massiliensibus favebat contra Augustinum.* Et paulò inferius: *Hilariū autem Arelatensem Semipelagianos aliquando contra S. Augustinum fovisse, evidentissimè probat Auctor Antiq. Eccles. Britann. pag. 345.* Editus fuit Holstenii liber Romæ Anno 1663. nempe decennio ante Historiam Pelagianam Norisii. Franciscus Maria Florentinius in eruditis notis ad Martyrologium sub die 5. Maji, advertit eundem Hilariū in Semipelagianorum factione recitari, addens: *Non inde necessario infertur in iisdem dubiis fortassè ab Augustino solutis, permansisse, & Semipelagianis de cætero fuisse.* Sirmondus in notis posthumis ad Epist. 2. Cœlestini tom. II. Conc. edit. Labbeanæ pag. 1818. arguit eos qui Hilariū Episcopum confundunt cum Hilario, qui de Semipelagianorum sententiis ad Augustinum scripsit: *Non animadvertentes scilicet Epistolam illam, quæ tota est pro defensione S. Augustini, congruere Hilario Arelatensi non posse, qui Augustini doctrinam, ut Prosper in Epistolâ suâ testatur, cum in cæteris suspiceret, hac in parte non probabat.* Theophilus Raynaudus in opere de bonis ac malis libris num. 581. pag. 326. ait: *Undè discimus Hilariū Arelatensem, aliosque Gallicanos Episcopos ac Doctores in libros Augu-*

stini strinxisse censuram, quos Cælestinus I. Epistolâ ad Episcopos Galliæ severè & fortiter compescuit &c. Ludovicus Thomassinus Dissert. 13. in Synodos num. 30. scribit: Ergo si de Hilario Arelatensium Episcopo, si de Vincentio, si de Cassiano, de Gennadio, &c. Ita Hilarium priori loco inter Semipelagianos, de quibus ibidem loquitur, recenset. Sammarthani fratres tom. 1. Galliæ Christianæ pag. 36. narrant Prosperum scribere ad Augustinum, Hilarium Arelatensem tunc fuisse Episcopum, & ipsius doctrinæ contrarium. Et recitato Prosperi testimonio, imò pater, inquit, ex literâ Prosperi, quod Hilarius Antistes faveret Semipelagianis. Hæc viri eruditissimi antè Norisium de Hilario Arelatensi testati sunt.

Hic more solito non dicam ad fastidium, sed ad risum tuos hæreticos in scenam deducis, qui abs te instructi, ex Norisii sententiâ grande malum contrâ Divos eructent. Nam cum auctor noster scribat turpe videri asserere sanctos Monachos è monasterio Lirinensi ad Episcopatum evectos, videlicet Honoratum Arelatensem, Maximum Rejensem, ac Lupum Trecensem, Semipelagiano errore detentos fuisse: Tu contra objicis.

A N O N Y M U S.

„ Q uandiu Lirinense Monasterium velut alteram Semipelagianismi arcem infirmabit, tandiu ex Norisio probabunt hæretici nullos esse, qui minus quàm tres isti, ab illo errore vindicari possint. Addent ipsum rationi, qua hos alicubi eximere visus est, paulò post derogasse: & quamvis sic loquatur pugnantia, haud tamen ab eo refelli, quæ tam asseveranter, tantaque contentione de Lirinensium Semipelagianismo asseruit. His verò stantibus, ea pariter firma consistere, quæ ipsi ex ejus assertionibus concludunt. Hanc hæreticorum responsionem non video quæ refellere posset Norisius. Pag. 20.

R E S P O N S I O.

Cum Cassiani Collationes, & has inter decima tertia ubique Semipelagianis erroribus aspersa, à Lirinensibus, quibus ea Collatio nuncupata fuerat, legerentur, quibusdam illorum Monachorum doctrina illa erronea illusit. Joannes Garnerius, qui de rebus Pelagianorum accuratè scripsit, in Dissert. 1. de Auct. ejusdem Hæresis pag. 150. notarum in Marium Mercatorem ait: Denique si qua Pelagiani erroris fuligo Lirinensibus adhaesit, UT ADHÆSIT SANE, ea certè non ex Juliano, sed ex Cassiani Societate, & multis quidem antè annis, ut ex Commonitorio Vincentii colligitur. An non ipsissima Norisius de Lirinensibus, deque Commonitorio Vincentii in literas misit? Christianus Lupus Augustinianus immensæ lectionis vir, tom. IV. in Synodos, in notis ad Can. 22. Dictatus S. Gregorii Papæ VII. ait: S. Augustini de divina gratiæ ac prædestinationis efficacia doctrinam Sulpicius Severus, Lirinensis Vincentius, aliique olim Gallorum Clerici & Monachi oderant pessimè &c. Joseph Antelmius Canonicus Foro-Julienensis, in cujus urbis diocesi Lirinenses censebantur, hæc pag. 127. laudati aliàs voluminis scribit: Faustus, Valerianus, aliique valentissimi Massiliensium a seclæ defensoresque, dignitate aucti, & ex spectabilibus Monachis, Abbates, mox ex Abbatibus Præsules creati &c. Ita Lupus ac Antelmius Semipelagianismum in alia à Lirinensi monasteria inducunt, quem Norisius ad paucos unius Lirinensis insulæ Monachos restrinxit. Lupus Severum Sulpitium Monachum insignem: Antelmius verò Valerianum Cemelenensem

etiam post validam Raynaudi apologiam, inter Semipelagianos recensent, quorum neutrum Norisius nominavit. Hilarius antequam sedem Arelatensem indispiceretur, Vincentius, ac Faustus Abbas, Semipelagianis partibus addicti, Monasterium Lirinense incoluere. Hos partim ex Prosperi Epistolâ, partim ex illorummet scriptis Norisius tot aliis sibi suffragantibus testibus, Semipelagianæ factioni studuisse pronuntiavit. At unâ simul fuere in eodem Monasterio Honoratus Abbas, Maximus, ac Lupus. Norisius de iisdem scribit: Turpe est enim sanctos illos viros, quorum errata nullo certo testimonio constant, in depravata sententiæ suspicionem vocare. Quid ex his Norisii verbis, hæretici opponere possunt? Quæ in illius dictis antilogia? Ille dixit turpe esse, non quidem illos tres Viros sanctissimos cum Semipelagianis sensisse; sed turpe esse historico sinè teste, sinè vetustis tabulis, Viris Sanctis nominatim illum errorem impingere. At inquis, nulla etiam extant scripta tot aliorum Galliæ Episcoporum, quos tamen Norisius facit Semipelagianos. Rem intellige. Putasne tres illos tantum Hilarium, Vincentium, ac Faustum in Lirinensi familiâ Semipelagianos à laudatis auctoribus reputatos, ita ut cæteri Monachi Augustinianam doctrinam secuti iisdem credantur? Equidem plures, vel ne tibi molestior sim, aliquot alii fuere, quos tamen turpe est historico nominatim sinè teste designare. Ita pariter præter Hilarium Arelatensem, ac Faustum Rejensem, alios Episcopos in Galliâ in Semipelagianorum partibus fuisse ex Prospero, Gennadio, Bonifacii Papæ Epistolâ, ac tot insignium Scriptorum testimoniis demonstravi. Neminem tamen illorum possumus ex arbitrio, sinè teste, nominatim indicare. Scimus Episcopos Orientales, aliosque Nestorii partes fovisse. Theodosius Imperator Canonum Ecclesiasticorum executor, emissâ sacrâ, quæ legitur par. 3. Synodi Ephesinæ cap. 47. jussit Episcopos obstinatè Nestorio adhærentes è sacris sedibus expelli. Nomina Schismaticorum ex Actis Ephesinis nota habemus; at quoniam illorum nominatim pulsi fuerint, ignoravimus, quousque nominatim eosdem nobis prodidit cap. 190. inter Epistolas Patrum à Christiano Lupo publicatas. An non temerè antè hanc notitiam quispiam quosdam illorum pro arbitrio nominasset? Ita aliqui, plures, ferè omnes, plerique omnes, ut variè numerum Scriptores efferunt, Episcopi Semipelagiani in Galliâ quinto sæculo fuere. Neminem, duobus exceptis, nominatim, speciatim, & ut notiori tibi voce utar, individualiter designare potuit Norisius, cujus nomine tibi, ac tuis, quoscumque fingas hæreticis hocce responsum datum habeto.

A N O N Y M U S.

„ Neminem deinceps futurum arbitror, qui expensis Norisii conjecturis adversus tot sanctissimos Galliæ Præsules, aut adversus Vincentium Lirinensem, ejusque Commonitorium, non fateatur (quod nobis sufficeret) saltem æquè probabilia esse, quæ ex adverso opposuimus. Pag. 20.

R E S P O N S I O.

Æquumne, an æquo plus minusve postules, incertum. Æquum petere videris, dum allata abs te argumenta ac conjecturas cum oppositis Norisii rationibus ac testimoniis æquare contendis. Quis enim tantam animi tui moderationem ac modestiam non miretur, qui cum tam multis contrâ Norisii sententiam hætenus disputaveris, satis benè tecum actum putes,

putes, si paria cum adversario fecisse judicaris. Etenim arbitrabar fore, ut tuam opinionem non modò oppositâ probabiliorem, verum etiam, dum Sanctos tueri contestaris, longè tutiorem haberi velles. At quorsum ista *æquè probabilia*, ò bone Vir? Si semel abs te contra Norisii librum producta *æquè probabilia* à Censoribus judicentur, neutra opinio proscribi poterit, quia improbabilia tantum censuræ subjiuntur. Quæ *æquè probabilia* sunt, æquali gaudent immunitate à censurâ. Sufficit tibi tua ratiocinia *æquè probabilia* esse. Sufficit & Norisio sua *æquè probabilia* censerî. Cùm testeris, tuos te tantum scrupulos contra Norisii librum adducere, plus æquo postulas, dum tibi asserta *æquè probabilia* ac à Norisio scripta, haberi posse speras. Nam scrupuli ex levibus ac debilibus fundamentis oriuntur, quibus nunquam possunt ad usque probabilitatem assurgere. Hinc, ut probè noris, conscientia scrupulosa à conscientia opinativa à Theologis distinguitur. Opinio enim probabilis est, quæ rationibus magni momenti innititur, aut magnorum Virorum auctoritate fulcitur. Illa intrinseca: hæc autem extrinseca probabilitas appellatur. Porro rationes Norisii dixerunt Viri eruditi *esse invictas, ac graviores*. Tantum probabilitatis intrinsecæ Norisii opinioni inesse judicarunt. Quæ verò ac quanta eidem extrinsecus probabilitas adveniat ab auctoritate Vasquii, Garnerii, Petavii, Raynaudi, Lupi, Thomassini, Frassenii, Antelmii, aliorumque locupletissimorum testium, nullus non videat. Michael de Elizalde lib. 2. de rectâ doctr. morum quæst. 5. hunc titulum paragrapho IV. præfigit: *In quo consistat probabilitas opinionibus dari solita.* Et statim rem declarans exorditur: *Hæc probabilitas consistit in impunitate alicujus opinionis, vi cuius defendi, vel edi possit, sine ullâ censurâ, notâ, aut impedimento.* Liber Norisii semel, iterum, ac tertiò Romæ in examen in supremo Quæstorum Fidei tribunali vocatus, licitè etiamnum legitur, nec ullâ constat censurâ insignitum fuisse. Æquum ac bonum factum: quod te quoque æqui bonique facere non tantum oportet, verum etiam necesse est. Num verò hæc eadem impunitas tuos scrupulos maneat, haud potis sum divinare. Tu videbis. Denique æquo minus præter opinionem, opinioni tuæ deprecaris. Nam rationes Norisii irrisionis causâ *ratiunculas* dicis pag. 31. *prorsus nullas* pag. 25. *vanum, fallax omni ex parte argumentum* pag. 6. *Ne quidem probabilius argumentis niti.* Paginâ 21. Tua verò argumenta tanti facis, ut pag. 20. scribas: *Non video què refellere possit Norisius.* Et pag. 28. *Non videmus qua ratione refelli possint.* Quod attinet probabilitatem, quam extrinsecam dicunt, scribis pag. 22. *Neminem hætenus vidimus.* Et pag. 11. *quæro, inquis, quo teste, quo argumento &c.* Et quod nullos illi testes suffragari arbitrabare, pag. 28. *dum sciam, inquis, ad quos legendos me remissurus sit.* Itaque si Norisii opinio nullâ aut intrinsecâ, aut extrinsecâ probabilitate fulcitur: & ex adverso tua sententia utraque ea probabilitate roboratur, ac firmissima utroque latere consistit, nimium profectò eidem de probabilitate derogas, cùm rogas, ut tua opinio in pari probabilitatis gradum cum Norisianâ collocetur.

§. III.

Quæ ac qualis fuerit ignorantia Semipelagianorum.

Cùm hætenus insignia dederis ignorantie vincibilis exempla, ac præsertim apud Bibliopolas Parisienses, transis ad ignorantiam invincibilem, in qua pariter tam multa tuæ vincibilis exempla renovas, ut

planè ægrè ac molestè feram, tuis hisce scriptiunculis cogi tam multa dicere, ac nihil interim discere.

A N O N Y M U S.

Itaque de Massiliensium, hoc est Semipelagianorum Doctoribus, adeòque maximè de Episcopis, generatim affirmat Norisius, ut vidimus, ejusmodi illos fuisse, ut *allatâ luce oculos obstinatissimè clauserint, ne viderent.* Qualis profectò accusatio, nulli etiam de vulgò, multò minus tot ac talibus Viris, nisi evidentissimè probat, imponi debuit &c. Non potuerunt, inquit, ex ignorantia invincibili, hoc est inculpabili bonaque fide errare. Quid ita? Quoniam Augustini libris edocti, & Prosperi & Hilarii disputationibus instructi erant, ac plurimâ luce collustrati; cùm aliunde & ingenio & eruditio, ne pollerent. Hæc tota ratio. Pag. 21.

R E S P O N S I O.

Intermissam de ignorantia invincibili Massiliensium disputationem, majori impetu iterum instauras, quod sanè mihi pergratum fateor; siquidem campum aperis, in quo ab initio causam exorsus, in eadem latius excurram. Etenim quæ superius de ignorantia vincibili Semipelagianorum adstruxi, exercitii gratiâ à me dicta sunt, ut te eo quoque loco refellerem; non quòd Norisii defensio id certamen exposcebat, à quo citrà prævaricationem poteram abstinere, teque ad hunc ipsum locum remittere, ubi nullum planè locum esse tuæ illi ignorantie invincibili animadvertes, ni contradicendi prurigne, omnia velis, aut certè simules ignorare. Ad rem.

Norisius in Appendice assutâ Historiæ Pelagianæ cap. 2. narrat Rodericum de Arriaga tom. 1. in p. p. disput. 36. num. 11. hæc scribere: *Nomine priorum & antiquorum, de quibus Prosper, non intelligi sanctos Patres, sed Massilienses aliquos Episcopos, & Viros moribus & pietate insignes, invincibiliter, ut puto de multis, Semipelagianos.* Hic Auctor putans jam tum Semipelagianos errores ab Ecclesiâ damnatos fuisse, ut multos Viros pietate insignes hæreseos culpâ liberaret, ignorantiam invincibilem eosdem passos autumavit. Ita ii, quibus non est sufficienter prædicatum Evangelium, dicuntur pati ignorantiam invincibilem mysteriorum fidei Christianæ, quia non possunt credere nisi volentes, & ad incognitum non potest ferri voluntas; ac proinde appellantur infideles negativè, ut ejusmodi infidelitas nullatenus peccatum judicetur. Norisius eò loci suppositâ opinione Arriagæ, videlicet quòd id temporis hæresis Semipelagiana prædamnata fuerat ab Ecclesiâ, probat Massiliensium ignorantiam non potuisse esse invincibilem; quia Cassianus, Hilarius, alique fuere viri doctissimi, iisdemque vera sententia à S. Augustino tot libris manifestata, ac declarata fuerat; unde infert illorum ignorantiam perperam ab illo Auctore invincibilem putari. Consideres, quæso, Arriagæ sententiam, quam ibi Norisius refellit: *Invincibiliter tamen, ut puto de multis, Semipelagianos.* Non ait id se putare de omnibus, sed de multis. Itaque si multi Viri moribus & pietate insignes fuere invincibiliter Semipelagiani; multi è contrâ, aut si mavis, saltem pauci, fuerunt vincibiliter Semipelagiani. Jam peto abs te, in hac alterâ classe reponisne Episcopos Doctores, vel rudes tantum ex imperitâ plebe? Si primum dicas, totus in Norisii sententiam transis. Sin' alterum eligas, majorem ac crassiorem ignorantiam Viris doctissimis, quàm rudioribus plebeis affricas; si qui-

si quidem ignorantia vincibilis minor est quam invincibilis, quia illa adhibito studio ab homine superari potest; secus autem invincibilis. Hæc quæ obiter ac supposita Arriagæ opinione, Norisius scripsit, nihil faciunt ad ignorantiam invincibilem extra illam suppositionem, nempe si nondum error ille hæreseos damnatus fuerat ab Ecclesiâ, ita ut ex ignorantia sententiæ ibidem à Norisio refutata, de ignorantia invincibili omnium, vel saltem doctissimorum ac sanctissimorum Semipelagianis faventium, contra eundem disputandi occasionem frustra arripueris.

Hactenus veluti castris, intra quæ laudato loco Norisius suam sententiam continuit, validè propugnatis, abs te provocatus, ex iisdem erumpo, ac in campum, in quo tam multa de ignorantia invincibili Semipelagianorum jactas, descendo. Hæc tibi fingis, Norisium asserere: *Non potuerunt ex ignorantia invincibili, hoc est inculpabili, bonaque fide errare.* Imò tu eadem semper chorda aberras, cum solam ignorantiam invincibilem putas esse inculpabilem ac bonæ fidei. Nam demonstratum est, ignorantiam quoque vincibilem, si sit eorum quæ nullâ lege scire tenemur, esse inculpabilem ac bonæ fidei. Qui laxas opiniones in Ethicam Christianam induxerant, ignorantia invincibilis beneficio, plerasque pravas hominum actiones à formali malitiâ vindicare pertentarunt, asserentes esse solummodò materialia peccata; undè apud illos ignorantia invincibilis ditio longè latèque extenditur. Verùm qui sanctorum Patrum, veterumque canonum statuta sequi profitentur, ignorantiam invincibilem intra angusta spatia non modò redegerunt, verùm etiam dubium fecerunt locum, in quo possit illa tutò consistere. Antè annos centum Gabriel Vasquez 1. 2. disp. 124. cap. 1. scripsit: *Ceterum hactenus non satis explicatum manet, unde dignosci potuit, quando ignorantia sit vincibilis, quando autem invincibilis; cum adhuc dubium sit, quando homo adhibere debeat diligentiam ad vincendam ignorantiam.* Et nuper Michael de Elizalde lib. 5. de rectâ doctrinâ morum quæst. 10. §. 4. pag. 45. ait: *Vix sciri potest, an ignorantia invincibilis sit, an vincibilis:* Hinc intelliges rationem quam ab ignorantia invincibili ad sanctitatem veterum Patrum Galliæ defendendam, deducis, ab iis magnis profectò Theologis dubiam, incertam, ac planè difficilem judicari; cum tamen modus alter, quo Norisius eorundem Patrum sanctitatem cum doctrinæ errore componit, haud ejusmodi difficultatibus implicetur, sed eo eruditiores quique utantur in Semipelagianorum pietate vindicandâ. Præterea cum ignorantia in intellectu, ac difficultas in voluntate sint defectus ex originali peccato derivati, divinæ gratiæ auxilio opus est utrumque vitium pœnale superandum, quæ est Catholica doctrina, juxta quam credimus illustrationes intellectus ad cognoscendum verum supernaturalis ordinis, & inspirationes voluntatis ad prosequendum bonum prout oportet ad salutem, divinâ gratiâ nobis donari, quod utrumque can. 7. Synodi Arausicanæ II. decernitur, & passim in S. Augustini libris occurrit. In libro primo ad Bonifacium Papam cap. 3. scribit omne peccatum fieri, *vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, vel utroque malo & cecitatis & infirmitatis.* Et lib. 2. de Peccat. mer. & remiss. cap. 17. *Ignorantia igitur, inquit, & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel ab opere malo abstinendum. Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat, gratiæ Dei est &c.* Quæ cap. 18. & 19. validius inculcat. Hinc colligimus di-

ligentiam necessariam ad assequendam veritatem, non fundari tantum in industriâ, quæ viribus naturalibus haberi potest, sed præcipuè desumi a divinæ gratiæ adjutorio, qua mens illuminatur ad cognoscendum verum, ac ad pœpalem ignorantiam depellendam. Quæ gratia cum plerumque sit precibus impetranda, dubium postea exoritur, an tantum quantum & poteras, & debebas, oraveris, ut gratiam ad ignorantiam vincendam obtineres. Nuper hac de re doctissimè scripsit Reverendissimus P. Thyrsus Gonzalez Patrum Societatis Præpositus Generalis Dissert. XI. de recto usu Opin. Probab. cap. 5. §. 3. à nu. 34. Nam ut Dei præcepta non dicuntur impossibilia, quamvis humanis viribus adimpleri non possint, quia servari possunt cum auxilio Dei; ita nec ignorantia dici potest absolutè invincibilis, quia licet vinci non possit attentis viribus humani intellectus, superari tamen potest, ab intellectu prout divinæ illustrationis gratiâ adjuvatur. Hæc mihi superius notata, hinc consultò placuit repetere, ut quæ de ignorantia invincibili objectas, facilius clariusque refellerem.

Quemadmodum scientia major, minorve esse solet, ita ignorantia suos pariter gradus habet, nec eadem in omnibus circa eandem rem reperitur. Loquamur de ignorantia Semipelagianorum: De his scribit S. Prosper in præfatione ad Capitula Gallorum; Sancti Augustini doctrinam *quibusdam visum est, aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere.* Posteriorum erat ignorantia affectata, malæ fidei, ac planè culpabilis: qualis profectò non erat aliorum, qui non intelligebant. Hæc verò vincibilisne, an invincibilis esset, neutiquam constat, quia incertum est, quam illi diligentiam adhibuerint, & an humano studio preces, & an tantas, quantæ erant necessariae, ad veritatem assequendam, addiderint. Idem Prosper in Epistolâ ad Rufinum loquens de objectionibus, quibus Massilienses S. Augustini doctrinam impugnabant, ait: *Sed videant, quomodo se à dedecore istius exuant falsitatis, qui possunt tam ineptæ confingere, si bi, quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligentia ad cognoscenda ea, quæ præstantissimus Minister gratiæ disputavit, intenderint; licet omnem istius inquisitionis moram ipsi, qui hæc loquuntur, prævenire deberent.* Itaque in factione Semipelagianorum, ignorantia auditorum erat vincibilis, seu talis à Prospero affirmatur, cum *nec aliquantulum diligentia ad percipiendam S. Augustini doctrinam collocarent.* Doctores verò, qui diligentioris inquisitionis moram, teste Prospero, sustinere recusabant, ignorantia similiter vincibili laborabant. Hæc tamen nulli lethali culpæ imputabatur, quia erat ignorantia rei, quam scire nondum Ecclesiæ lege tenebantur. Concedis illis aliàs obscuris de divinâ gratiâ quæstionibus multum lucis ex Augustini scriptis affulxisse. Verùm opponis.

A N O N Y M U S.

„Sed numquid hinc consequens est in controversiâ, si ulla unquam fuit, subtilissima & obscurissima, quæ non diu antè agitari cœperat, haud potuisse satis adhuc caliginis superesse, ut multa, quamvis bona ingenia, quamvis sincere veritatem inquirentia, nondum tamen illam assequi, & à finitimo errore separare valerent. Pag. 22.

R E S P O N S I O.

Q uamvis concedamus illos sincerè veritatem investigasse: undè habes eos tantam, rquantam poterant, diligentiam veritati comparandæ impendisse?

disse? Unde habes, illos humano studio preces quoque ad obtinendam cœlitus illustrationis gratiam junxisse? Hæc potis es credere; non potis es neganti persuadere. At inquires, erant Viri pietate insignes, unde haud liceat dubitare, quin etiam oraverint, ut cœlitus sibi lumen infunderetur. Verum neque hæc satis sunt ad ignorantiam invincibilem inducendam. Audias S. Doctorum in lib. de Nat. & grat. cap. 17. *Aliud est enim non curasse scire, quæ negligentia peccata etiam per sacrificia quædam legis videbantur expiari. Aliud intelligere velle nec posse; & facere contra legem, non intelligendo quid fieri velit. Unde admonemur à Deo petere sapientiam, qui dat omnibus affluenter; utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo & quantum res tanta petenda est.* Unde ergo scis, eos sic petiisse, & tantum petiisse, quomodo & quantum tanta veritas petenda erat? Hæc res est facti, quam divinare quidem potes, non autem probare.

Præterea S. Prosper cap. 1. contra Collatorem scribit: *Unde ergo hæc diligentia tam severi emerfit examinis? unde in hanc austeritatem supercilium se tetrica frontis armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum insidiosus scrutator eventilet, magnamque se aliquid conficere præsumat, si Catholico prædicatori Augustino notam erroris affigat?* Semipelagianæ ergo scholæ Doctores, quorum princeps Cassianus toto eo opere à Prospero impugnatus, S. Augustini libros legebant, non ut discerent, sed ut contradicerent; quo averso ab Augustinianis sententiis animo impediabantur, ne in ejusdem doctrinam procul ab amore & odio inquirerent. Videtis, num tu quoque cum Norisii libros legisti, amoris & odii causas procul habueris. Hic planè memoranda sunt, quæ pag. 26. hujusce paragraphi scripsisti, videlicet: *Cum Viris aliqui sanctissimis sæpè contigerit, sic ad errorem diutissime adherere non sponte sua, sed invitis, ac veri specie & alterius ODIO deceptis.* Hoc uno verbo majoribus literis expresso, totius tuæ defensionis ab invincibili ignorantia deductæ, nervos succidisti. Nam qui odio contra quampiam sententiam præoccupatus, veritatem inquit, is profectò haud animo sincero, id est, quacumque passione vacuo, ad veritatem investigandam accedit. Id vel Tacitus loquitur initio librorum Histor. *Incorruptam, inquit; fidem professis, nec amore quisquam, & sine odio dicendus est.* Repones, illos deceptos odio oppositæ sententiæ, non antequam de utrius veritate deliberarent; sed postquam uni, quæ sibi ipsis vera apparuerat, adhæserent. At hoc odium impedimento est, ne major diligentia instauretur, studiumque etiam atque etiam intendatur, ut melius eadem sententia examinetur. Sancti Augustini postremas ad Semipelagianos voces repetam, quibus librum de dono perseverantiæ conclusit: *Qui verò, inquit, errare me existimant etiam atque etiam DILIGENTER quæ sunt dicta, considerent, ne fortassis ipsi errent.* Non tantum dixit diligenter, sed etiam atque etiam diligenter scripta abs se iisdem considerata, inculcavit. Juraresne ipsos etiam atque etiam diligenter traditam à S. Doctore sententiam considerasse? Si id etiam injuratus affirmares, in dubio facti plerisque non testis, sed potiùs ariolus videreris.

A N O N Y M U S.

„Porrò nullam adhuc expressam Ecclesiæ definitionem in Semipelagianos fuisse illorum tempore, de quibus loquimur, disertè pluribus locis affirmat Norisius, ut diximus. Ergo ut asserat, non potuisse horum errorem sive ignorantiam esse invin-

„cibilem, supponi necesse est, jam tunc talem fuisse opinionis contrariæ evidentiam, ut nullus ejus temporis Doctor impugnare hanc potuerit, nisi malâ fide, aut errore prorsus voluntario. Sed hanc suppositionem quomodo probaret Norisius? Pag. 22.

R E S P O N S I O.

Jam superius ostendi S. Augustinum ad quartum ferè annum initi Episcopatus, Semipelagianorum sententiam tenuisse, idque nec malâ fide, nec errore prorsus voluntario, sed involuntario directè ac bonâ fide, & ex ignorantia vincibili, cum reapse eandem ille superaverit. Illa ignorantia est invincibilis, quam homo quocumque studio, qualibet navatâ diligentia, ac omni adhibitâ consideratione superare non potest. Quare cum Augustinus eam diligentiam atque advertentiam, quam postea adhibuit legens illa Apostoli 1. Cor. 4. uti fatetur in lib. de Prædest. Sanctorum cap. 3. & 4. ac errorem agnovit, potuerit etiam antè Episcopatum eidem textui intelligendo impendere, ejusdem ignorantia fuit planè vincibilis. Fortasse dices tunc remotè tantum, non autem proximè fuisse vincibilem. Nihil dicis. Nam quotiescumque Augustinus potuit illam advertentiam habere, potuit proximè ignorantiam illam vincere; atqui etiam antè Episcopatum, vel initio Episcopatus potuit illam advertentiam habere; igitur etiam tunc potuit proximè illam ignorantiam expellere. Ita præceptum dici nequit homini impossibile; quia licet quandoque non habeat potentiam proximam, sed tantum remotam; habet tamen potentiam proximam orandi, ad impetrandam proximam etiam potentiam præcepti faciendi. Quare cum Augustinus antè Episcopatum habuerit potentiam ad ponendam illam diligentiam, ac ad orandum Deum pro verâ cognitione obtinendâ, non fuit ignorantia illa invincibilis, uti nec præceptum dicitur impossibile.

Quod verò video te passim urgere, quod Norisius scripsit Semipelagianos *illatâ luce, oculos obstinatissime clausisse, ne viderent*, non nihil hac de phrase dicendum est. Augustinus lib. 1. Oper. imperf. num. 67. Julianum arguens, ait: *Tu contra clarissimam veritatem oculos claudis.* Nempè Julianus illa D. Pauli ad Rom. VII. 15. *Non enim quod volo bonum, hoc ago; sed quod odi malum, illud facio*, contendebat dicta à Paulo induente personam peccatoris, criminum consuetudine ad malum inclinati. Ita Origenes, Chrysostomus, Basilii, Hieronymus, alique apud Cornelium à Lapide textum illum Pauli interpretati fuerant, uti ipsemet etiam Augustinus in lib. quæst. ad Simplicianum, quæst. 1. At idem doctior postea factus, ad eam severanter pronuntiavit Apostolum ibidem de semetipso locutum fuisse, ut lib. 6. contra Julianum cap. 11. scribat: *Sed postea melioribus & intelligentioribus cessi, vel potius ipsi, quod fatendum est, veritati, ut viderem in illis Apostoli vocibus gemitum esse Sanctorum contra carnales concupiscentias dimicantium.* Hinc patet, quod cum ea expositio posterior, videretur vera ac legitima Augustino, idem dixit Julianum aliter exponentem, nec adnotantem hac etiam alterâ ipsi probatâ interpretatione Pelagianum errorem refelli, *contra clarissimam veritatem oculos claudere.* Cum Semipelagiani veritati tot Theologicis iisque planè invictis, rationibus ab Augustino comprobatæ, resisterent, Norisius Augustini recitatâ phrase usus, dixit eosdem *illatâ ex Augustini libro plurimâ luce, oculos obstinatissime clausisse, ne viderent.* At enim iterum, si lubet, considera quantam evi-

R E S P O N S I O

dentiam suæ sententiæ S. Doctor attribuat. In lib. 1. de Prædest. Sanct. cap. 20. ait: *Quid est enim, Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium verbi, nisi apertissima demonstratio, etiam ipsum initium fidei esse donum Dei?* In cap. 5. ait esse hanc *Apostoli evidentissimam intentionem*; & in fine adversarios profectò *contradicere huic apertissimæ veritati*: & cap. 4. *liquidissimam veritatem* esse testatur. Qui non cedit apertissimæ demonstrationi: qui resistit evidentissimæ intentioni Apostoli: qui non videt veritatem apertissimam & liquidissimam, is Norisio aut cæcus est, aut oculos sibi claudit. In fine cap. 13. scribit de Semipelagianis: *Dici enim non potest: quàm moleste feram, quod videntur Pelagiani esse falsissimum & absurdissimum, hoc non vidisse istos, qui nobiscum errorem illorum hæreticorum Catholicâ auctoritate condemnant.* Qui non videntur quod Pelagiani rectè observarunt, Norisio aut cæci, aut oculos sibi claudentes dicuntur. Videsis tu quoque eos nomine appelles. In fine cap. 14. tradit à Semipelagianis id adstrui, *quod non dico crediturum, sed somniaturum neminem putaremus*. Ita eas Massiliensium chimæras ne quidè oculis clausis dormientibus inter inania phantasmata occurrere posse putavit. Et cap. 13. ait: *Attendant & videant.* Quære à Prospero, eecur illi non videbant? Respondet in literis ad Augustinum: *Qui persuasionis suæ impediabantur obscuro lecto libro S. Augustini de correptione, & gratiâ, aversiores, quàm fuerant, recesserunt.* Amor nimius erga semel conceptam opinionem, illorum mentem obscurabat, & ut Norisii phrase utar, obcæcatis similes faciebat, cujusmodi sunt qui oculos claudunt, ne videant. Sed de his hæcenus, siquidè plura hæc de re superius mihi observata sunt, ac jam prænotavi eam phrasim esse apud Norisium emphaticam, quam etiam ut augeret, adverbium *obstinatissimè* addidit, quod tamen apud Latine linguæ magistros non legitur. Num verò fuerint obstinati in semel imbibito errore, mox ex Augustino ac Prospero intelliges.

Contextis pag. 23. indicem plurium quæstionum, quas S. Augustinus contra Pelagianos agitavit; quarum nonnullæ profundiores difficilioresque appellantur initio appendicis ad Epistolam S. Coelestini Papæ; quas etiam Arausicana Synodus, quæ motos in Galliâ de gratiâ divinâ controversiarum fluctus composuit, intactas reliquit. S. Doctor uno & altero peculiari libro de initio fidei, ac de dono perseverantiæ contra Semipelagianos disputavit. Hic verò ais, Norisium non dubitare, quin aperta sit & omninò vera S. Augustini sententia v. g. de prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita: de gratiâ ex se efficaci: de reprobationis causâ ex peccato originali: de discrimine adjutorii in statu innocentie, & naturæ lapsæ &c. Tum petis an is, qui in his quæstionibus contrariam Augustinianæ sententiam defenderunt, ac modò etiam defendunt Theologi, seriò ac sincerè veritatem inquisivisse dicendi sint, vel potiùs oculos de industria clauserint, ne viderent. Et pergis:

A N O N Y M U S.

„ **A** Ut igitur hos quoque reos faciat Norisius affectatæ ignorantie, penitusque voluntariæ „ obstinationis; aut fateatur veteres quoque potuisse „ bonâ fide, ex involuntariâ & inculpabili ignorantia errare; cum nulla adhuc extaret Ecclesiæ decisio, nec major esset contra hos, quàm sit contra „ illos veritatis evidentia &c. Pag. 24.

J Am toties dixi, quod tu ne semel quidè advertisti, quamvis advertere potuisti, veteres Massiliensis Semipelagianæ scholæ Doctores bonâ fide ac directè involuntariâ ignorantia errasse, eam tamen fuisse vincibilem, indirectè voluntariam, simulque inculpata, quia versabatur circa id, quod nondum fuerat ad Ecclesiâ definitum. Quòd fuerit vincibilis, probavi ex Augustino, qui cum in libro de Prædest. Sanct. cap. 3. ostendisset semet ad annum usque quartum sui Episcopatus, fuisse in eadem Semipelagianorum sententiâ, cap. 4. scribit: *In quâ sententiâ istos fratres nostros esse nunc video, quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Nam si curassent, invenissent istam quæstionem secundum veritatem divinarum Scripturarum solutam. Cum ergo Massilienses lectione librorum posteriorum S. Augustini potuissent proficere ad assequendam veritatem, nec curaverint proficere, diligentiam majorem ac intensius eam in rem studium omiserunt, unde illorum ignorantia fuit reapse vincibilis, ac indirectè voluntaria. Ut verò major diligentia auget lumen internum ad cognoscendam veritatem; ita eandem omittere, est Norisio, si vis intelligere, habere oculos clausos, ne veritas perspiciatur, quæ eâ majori diligentia adhibitâ, facile perspicere potuisset. Accesserunt illi ad posteriores libros S. Doctoris legendos, sed animo errore præoccupato, ac conceptæ semel opinionis studio in oppositam partem non dicam propenso, sed planè inclinato, cæcoque amore sectæ sive scholæ in oppositam Augustino sententiam, depresso. Hoc quoque objectum ab ipsis impedimentum in causâ fuit, ut eorundem ignorantia indirectè fuerit voluntaria, ac proinde vincibilis. Quòd alias quæstiones ab Augustino discussas, ad huc tamen nostrâ etiam ætate controversiæ subjectas, cum celebri illâ de initio fidei confers, haud est similis inter utrasque comparatio, & in quibusdam eadem omnino ratione refelleris. Ex iis quas appellasti, celebriorem secerne de divinâ prædestinatione ad gloriam, nam ex illâ S. Augustinus efficaciam gratiæ deduxit. Porro duo in quæstionem apud Theologos vocantur. In primis an S. Augustinus docuerit prædestinationem antè præscientiam meritorum. Deinde etiam si id affirmaverit Augustinus, an vera sit ejusdem sententia. Gabriel Vasquez, quem alii secuti sunt, contendit S. Doctorem locutum solummodò de prædestinatione ad primam gratiam, sive ad initium fidei contra Semipelagianos. Ac Petavius tom. 1. dogm. Theol. lib. 9. cap. 6. evidentissimis Augustini testimoniis demonstravit, S. Augustinum statuisse etiam prædestinationem ad gloriam antè prævisa merita, ita ut Recentiores oppositam sententiam sustinentes, ingenuè fateantur, S. Doctorem oppositæ sententiæ adhæsisse. Enimverò negare nequis, Vasquium potuisse ad assequendam eâ in quæstione Augustini sententiam eadem majori uti diligentia, quam postea Petavius impendit. Hinc Vasquius vincibilem ejus rei ignorantiam passus est, quæ illi tamen fuit directè involuntaria, bonæ fidei, & inculpata. Si quis verò mente semel imbibitâ sententiâ de prædestinatione post præscita merita, ad Augustini libros accedat, non ut animo sincero S. Doctoris sententiam assequatur, sed ut violentis interpretationibus Augustinum suam in opinionem trahat, is sanè & malâ fide, ac ignorantia affectatâ suam ipsius sententiam Augustino adscribet. Quòd verò spectat ad veritatem sententiæ de prædestinatione

ad gloriam ante prævisa merita, illa quidem probabilioribus apud S. Augustini ac S. Thomæ discipulos argumentis innititur, sed non iis, quibus nulla utcumque probabilis responsio ab adversariis reponi possit. Hinc factum est; ut eadem quaestio sit de re adiaphorâ, neque ad dogma pertineat. Certum est alterutram sententiam esse falsam; quia prædestinatio nequit esse, & non esse eadem consideratione ante prævisa merita. Quare & alterutrius argumenta sunt necessario falsa ac sophistica, & consequenter ex ignorantia veri procedunt; quæ tamen ignorantia culpæ non vertitur, quia est circa rem nondum ab Ecclesiâ definitam; undè ad peccatum tollendum, cum nullum sit, perperam obtrudetur invincibilitas ignorantie. Hac ratione ostendimus, veteres Semipelagianos asserentes initium fidei ex nobis esse, & non ex Dei gratiâ, nullum peccatum commississe, quia erat id temporis res quaestionis, non dogmatis; quamvis eorum ignorantia fuerit vincibilis, uti pluribus exposui; & patet ex characteribus ac notis, quibus Augustinus apertissimam suæ sententiæ veritatem designavit, qui quasi indignatus Massilienses rem in tanto lumine abs se collocatam, nondum vidisse, in fine cap. 20. de Prædest. Sanct. ait: *Et adhuc tam bonis ingeniis sic loquimur quasi obtusis, quibus & quod minimum est, non est satis.*

A N O N Y M U S.

Certe hos ipsos ex Semipelagianis, qui ad Concilium usque Arausicanum II. tales extiterunt, quo veritas integri sæculi disputationibus, eliquata, facilius deprehendi poterat; hos ipsos, inquam, adhuc tamen bonâ fide, non studiosâ ob-
stinatione, errorem propugnasse, ex eo admodum probabiliter concludi potest, quod huius Synodi decretis à sanctâ Sede comprobatis, sine morâ acquieverunt, sic ut nulla deinceps Semipelagianismi vestigia apparuerint. Pag. 35.

R E S P O N S I O.

Ludovicus Cellotius Gallus à Societate scriptor tibi fortasse faciet satis, qui lib. 2. Hist. Gottschalci cap. 4. §. un. pag. 99. scribit: *Tu doctrinæ pravitate mores vis infici, quasi tum & antea nemo bene potuerit vivere, qui male sentiret: quod ego de Semipelagianis pernego, quorum sanctitatem vitæ ipsi doctrinæ hostes agnoscunt, & laudant; etsi chronicam tuam, & historicam mentem placet concutere (da quæso aures) invenies peculiare illud Semipelagiano errori fuisse, nullum ut habuerit hæreticum professorem, cum qui sunt illum professi, ante condemnationem Christiano Orbe publicatam, & admissam, vixerint; qui autem postea vixerunt, illum repudiaverunt. An non hic eruditus Auctor Norisio similiter prædocuit? Ille in Semipelagianis sanctitatem vitæ cum pravæ doctrinæ errore conjungit. Rursus errorem non ab ipsorum ignorantia invincibili, uti tu contendis, excusat; sed quia, quemadmodum Norisius scripsit, ante condemnationem Christiano Orbe publicatam, vixere. Hæc certa ac solida est ratio, qua illi hæreseos notæ eximuntur, quam præclari quinque Scriptores in hac ipsâ causâ adhibuerunt, & ii quidem quibus vetustioris Ecclesiæ monumenta perspecta erant. At tu ignorantiam invincibilem à quibusdam Neotericis eam tam sæpè in Morali Theologiâ obtrudentibus, mutuatus, ejusdem prætextu Semipelagianorum sanctitatem necessario defendendam esse putasti: cum tamen ejusmodi ignorantia de hæresi, simulque peccato, excusasset quos-*

cumque, qui sive ante ejus erroris publicatam condemnationem, sive post eundem latâ ab Ecclesia lege proscriptum, invincibili ignorantia laborassent, si ipsorum mentibus reapse talis ac tanta incubuisset.

A N O N Y M U S.

Quis enim credat, si ex eorum numero forent, qui quamvis plurimâ luce illatâ oculos claudunt, ne videant, eos tam dociles, tam promptos ad ejurandum errorem futuros fuisse; ac non potius recursuros ad consuetas hæreticorum cavillationes, ut Ecclesiæ decreta tergiversando eluderent &c. Pag. 25.

R E S P O N S I O.

Illic adversabantur veritatem plurimâ luce invictâ rum argumentorum ab Augustino demonstratam, & absurdarum cavillationum caligine eandem obscurare nequicquam conabantur. Cum enim, exempli causâ, S. Augustinus argumentum urgeret à parvulis ductum, quorum aliqui sine propriis meritis baptizati, salvantur; alii verò sine baptismo decedentes, damnantur; unde cap. 12. de Prædest. Sanctorum inferebat, gratiam non dari secundum merita; dicens id evidentissimè divinorum eloquiorum testimoniis asseri; Semipelagiani respondebant, parvulos illos salvari, quos Deus præsciebat sanctè victuros fuisse, si diutius superstites remansissent; alios verò damnari, quos Deus prævidebat, vitam peccatis obnoxiam acturos, si diuturnius vivere permitti fuissent. Et ab Augustino objectum effatum Sapientiæ IV. 11. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, tanquam non canonicum respuebant, teste Hilario in Epistolâ ad S. Doctorem. Hic in laudato libro cap. 14. demonstrat quantæ auctoritatis semper fuerit in Ecclesiâ liber Sapientiæ, & cap. 12. de absurdo illorum responso scribit: *Unde opinari potuerint homines, quorum ingenia non esse contemptibilia vestra indicant literæ, mirans & stupens reperire non possum; nec credere audeam, nisi vobis non credere non audeam; sed spero assuturam Deum, ut commoniti citò videant &c.* At illi semel imbibitæ opinionis amore, ac Augustinianæ odio obcæcati, & si vox ista displiceat, correpti, in tantâ luce nihil videre voluerunt. Hinc qui ex Lirinenfi Monacho & Abbate, Rejorum Episcopus evasit, Faustus Semipelagianæ sectæ suâ ætate antesignanus, lib. 1. de lib. arb. cap. 14. Augustiniani argumenti vim hisce verbis non elisit, sed delasit, inquires: *Serpentina fraudis est, ad tenebras cavernas relicta luce, transfugere.* Videtis quid ille aut viderit, aut videre noluerit, dum Augustinum splendidissimam lucem importantem, ad tenebras confugisse calumniatur. Addit: *Quid rationis est, ut interrogare velis occulta, cum sollicitudine tua plenissimè videas respondere manifesta? &c.* Materiam de liberi arbitrii ratione proponis, & ad discutendum insantiæ statum pernicioso errore dilaberis? Hinc patet, quantâ illi pertinaciâ asserat semel opinioni adhererent, ut ea absurda paradoxa comminisci cogerentur, quæ Augustinus vix credebat ab hominibus rationis usu pollentibus affirmari. Quamvis autem veritati ab Augustino demonstratæ resistere, eandem tamen à Synodo Arausicanâ, ac ab Apostolicâ Sede assertam amplexi sunt, quod profitebantur sequi ac probare ea tantummodò, quæ sacratissima beati Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit: cap. 3. additorum Epistolæ S. Celestini Papæ.

Hilarius

Hilarius in Epistolâ ad S. Augustinum de Semipelagianis scribens ait cruciari se *perviciaciâ quorundam, qui non tantum manifeste respuunt, sed etiam non intellecta reprehendunt.* Manifesta respuere, est Norisio claudere sibi oculos, ne videant. Qui verò non intellecta dicta Augustini reprehendebant, nec illi quidem invincibilem ignorantiam patiebantur, cum non pauci ibidem essent, qui illis facile S. Doctoris sententias explicare potuissent.

A N O N Y M U S.

Non omnis perviciacia vel obstinatio cum bonâ fide aut sanctitate pugnat. Quisquis in ejusmodi controversiis falsam tuetur opinionem, nec veris rationibus in oppositum acquiescit; ille hoc sensu pertinax vocari potest, quod reverà sui iudicii nimium tenax sit, sed non semper ejusmodi pertinacia est voluntaria & affectata. Cum Viris alioqui sanctissimis sæpè contigerit, sic ad errorem diutissimè adhærere non sponte suâ, sed invitis, ac veri specie & alterius odio deceptis. Illa verò haud dubiè culpabilis & inexcusabilis perviciacia est, illatâ luce oculos claudere, ne videas, id est, veritatem apertè propositam adhuc contradicendi studio impugnare &c. Igitur nihil est in illâ Prosperi Epistolâ, quo suam adversus eos censuram tueri possit Norisius: nec magis hac auctoritate, quàm argumentatione suâ probat, non invincibilem, sed voluntariam & affectatam illorum ignorantiam fuisse. Pag. 26.

R E S P O N S I O.

Hæc tua mantissa à falsa imaginatione deducta, & per varios errorum an fractus circumacta, ad erroneum caput redit, eoque concluditur. Nam ignorantiam, quæ non est invincibilis, esse putas voluntariam & affectatam. Hoc falsum esse ostendi. Itaque Semipelagiani fuere in semel conceptâ erroneâ opinione obstinati ac pervicaces, uti Prosper & Hilarius, qui cum iisdem disputarunt, testantur; at citrà culpam, quia resistebant, ut toties dixi, veritati ab Augustino quidem demonstratæ, sed nondum ab Ecclesiâ assertæ. Nec illi suam opinionem reapse erroneam, & oppositam S. Augustini sententiam veram esse certò cognoscebant; aliàs fuissent inexcusabiles, qui volentes, ac scientes errori, repudiatâ veritate sibi ipsis perspectâ, adhæsisserent; sed cum eam quam poterant ad veritatem assequendam diligentiam non adhiberent, semel etiam imbibitæ opinionis amore corrupti, non tantum collocarent studii, quantum tantæ rei cognoscendæ necessarium erat, iidem ignorantiam vincibili laborasse jure ac merito Norisio dicuntur. Scribis Viros sanctissimos sæpè ad errorem adhæsisse, oppositæ veræ sententiæ odio deceptos. At odium est prava animi dispositio, quæ impedimento est, ne contrariæ sententiæ veritas diligentius perquiratur, eoque odio sit, ut ma-

jori conatu errori utcumque defendendo, incumbatur. Qui veritatem sedulus investigat, is duas inter opiniones invicem adversas, odii & amoris causas procul habeat, oportet, ut superius admonui. Itaque voce illa unica odii, ignorantiam invincibilem, quam tanto hætenus scrupulorum apparatu stabilire conabare, in dubium revocasti. Augustinus in lib. de Prædest. Sanct. cap. 20. scribit Semipelagianos *nihil dicere, & tamen contradicere.* Illi ergo convicti erant rationibus S. Doctoris, & cum respondere non possent; adhuc tamen contradicebant. Videsis tu cujus generis, aut speciei sint ejusmodi obstinatio ac perviciacia, quam utramque illis S. Prosper & Hilarius attribuunt. Norisius homines probatâ ab Augustino veritate convictos, & adhuc contradicentes, dixit illatâ luce, oculos sibi clausisse, ne viderent. Sanctus Doctor lib. 2. contrâ Epist. Parmeniani capite 21. scribit; *Statim quippè amore sententiæ suæ contrâ veritatem oculum clausit.* En ipsam adhibitam Norisio loquendi formulam. Semipelagiani amore propriæ sententiæ, simulque, quod tu quoque fateris, odio alterius oppositæ ferè obcæcati, manifestatam ipsis ab Augustino veritatem nullatenus agnoverunt. Si quid vides, non dubito, quin obcæcati tibi sint, qui oculos habent clausos. Illo amore, illo odio præoccupati, majorem diligentiam in ponderandâ S. Augustini sententiâ, omiserunt; unde ignorantiam vincibili laborarunt, quæ tamen nec malæ fidei erat, neque affectata. Si hac de re consulas Reverendissimum P. Thyrsus Gonzalez: is in præclaro opere de recto usu Opinionum probabilium, Dissert. 3. cap. 2. num. 19. hæc tibi suggeret: *Iste affectus ergâ unam sententiam, animum avertit à contrariâ, & est in causa, ut intellectus leviter tantum, & cursim ejus fundamenta inspiciat &c.* Hinc Augustinus veritus, ne Massilienses nimio ergâ suam ipsorum opinionem affectu præoccupati, allatas abs se ex adverso rationes leviter tantum ac cursim inspicerent, nec attentiori studio illarum vim ac momenta perpendere, eosdem, ut prædixi, in fine libri de dono perseverentiæ seriò monebat, ut *etiam atque etiam diligenter* abs se probata considerarent. Num id illi præstiterint, cum res facti sit, in dubio cubat. Illorum tamen sanctitatis defendendæ rationem à Norisio initam, præter tot antea mihi laudatos Scriptores, sequitur etiam Gabriel de Henao, qui initio tom. 1. Scientiæ med. defen. in Protest. pag. 7. num. 28. Faustum Rejensem excusat, *quia antecessit Synodus Arausicanam II. quæ toti de gratiâ & libero arbitrio controversiæ exercitæ utrinque centum amplius annis inter sanctissimos & doctissimos in Galliâ Viros, finem tandem imposuit ex S. Augustini doctrinâ, & Apostolicæ Sedis approbatione.* Quo cum fine Semipelagianorum contrâ S. Doctoris sententiam disputationibus tandem statuto, nostræ quoque ad quorundam illorum sanctitatem defendendam rationes utinam cum exitum fortiantur, qui tuis quoque scrupulis finem imponat.

DISSERTATIO V.

Janseniani erroris calumnia sublata.

Actenus in rebus, quæ historiam attinent, versati sumus, in præsentia ad Theologicas disputationes stylus vertendus est. Nam Anonymus scrupulorum auctor, tertiam eorundem partem ex iis quæ ad Catholicæ fidei dogmata spectant, eo consilio construxit, ut Norisium prædamnati Janseniani erroris sectatorem ostenderet. Quod verò institutæ abs se delationi major ab accusatorum numero fides accresceret, veterem Geryonis fabulam ludens, semet ternos in homines momento mutavit: Nam tres diversæ scriptiunculæ à diversis veluti auctoribus compositz prodire, quæ unius tantum mente conceptæ dubio procul intelliguntur. Prima quidem opella inscribitur: *De his quæ spectant ad fidem Catholicam*, Auctore Anonymo scrupuloso. Alterum opusculum titulum præfert: *Informatio de libro &c. ab uno Theologo Parisiensi*. Enimverò & scenam impletam, & fabulam jam paractam putabam; cum improvisò togatum inter utrumque Anonymum chlamydatum Eques occultâ machinâ tractus, apparuit, qui plurima Italicæ epistolæ exemplaria sub hoc titulo quaquaversus sparfit: *Lettera d'un Cavaliere dimorante in Parigi ad un suo Amico in Italia*. Hæc tamen omnia unius artificis manu compacta tam certum est, quam quod hoc ipsum tres illæ scriptiunculæ ostendunt. Nam initio Italicæ Epistolæ, ea quæ in eadem continentur, auctorem habere dicuntur *un grand' Uomo, Dottore insigne nella nostra Sorbona, di cui si dice, che abbia su questo stesso argomento data alle stampe una breve, ma nervosa e sugosa Operetta*. At cum hætenus binæ tantum opellæ nempe Anonymi scrupulosi, & Informatoris Theologi apparuerint, horum alter in eâ epistolâ magnus Vir ac Doctor insignis ridiculè æquè ac fraudulenter obtruditur. Equidem non geminos, sed unum eundemque fuisse utriusque scriptiunculæ auctorem inde palam apparet, quod eadem omnino objectant, iisdem pariter periodis ac ipsissimis verbis loquuntur. Nam quæ apud Doctorem scrupulosum à pagellâ 32. §. *En solennis obiectio &c.* usque ad pag. 36. contextuntur, eadem iisdem vocibus repetit Informator à paginulâ 20. §. *En solennis obiectio &c.* Quæ apud illum §. V. leguntur, ad verbum apud hunc §. VII. exscripta exhibentur. Utraque opella eadem S. Coelestini Papæ sententiâ concluditur. Ita eadem manus, quæ scrupulos antea severat, eosdem meliori subinde ordine in Informatione repastinavit; ut planè illud Terentii in Phormione Act. II. 1. reponere possim:

Unum cognoris: omnes noris.

Maximam tamen inter utrumque discrepantiam, ut ingenue fatear, adnotavi, quod alter *Norisium*; alter verò *Noritium* scribit. Num hic veteres imitari maluit, qui teste Quintiliano lib. 1. Instit. cap. 4. litteram T vice S, usurpantes, *pultare pro pulsare* scribebant? Ne tamen unus Norisio adversari censeretur, hæc initio præfatur: *Idcirco lectis accurate plurimorum & nostrâ Parisiensi Facultate Doctorum animadversionibus, eas excerpti, & afferro, nempe ut Romanis Censoribus tot Theologorum secum conspirantium numero ac præiudicio cogitationem, anxietatem, & fortassis etiam quidpiam metus iniiciat. Extat comicum carmen in Captiv. III. 1. apud Plautum.*

Pergo ad alios: venio ad alios: deinde ad alios; una res. Cæterum quàm procul à Sorbonâ Anonymus habiter, superius à pag. 175. satis lepidè ostendi; dum me præmonstrante, veluti homo novus ac peregrinus rubore parique stupore plenus primùm didicit, quales quantive insignes in Galliâ Scriptores, & hos inter etiam Socii Sorbonici Norisii sententiis suffragarentur. Profectò affirmare ausim hunc hominem ne semel quidem Sorbonam à limine salutasse; cum tamen sese Doctorem Sorbonicum & jactet, & geminet. Cum anno ab hinc vicesimo quidam ficto sub nomine Huberti Carthusiensis libellum evulgasset, inscripto titulo: *Germanitates Cornelii Jansenii & Henrici Noris*; alter ex adverso libellas prodixit inscriptus: *Gerro germana Germanitatum Cornelii Jansenii & Henrici Noris*; quo planè scripto ad oculum demonstratur, quantis parasanguis Norisii sententiæ à Jansenianis opinionibus distent. Eo sanè libello Jansenianâ calumniâ depulâ, Norisii liber id temporis in supremo Romanæ Inquisitionis tribunali examinatus, censurâ immunis evasit. Hocce scriptum si Anonymo perspectum fuisset, contusam ac tot ante annos protritam delationem omisisset. Anni sunt duodeviginti ex quo Jansenii libros non legi, quos etiam antea vix saltuatim attigeram, suetus purissimos Augustinianæ doctrinæ latices ex ipsissime potius S. Doctoris voluminum fontibus potare, quàm derivatas inde aliorum arte aquas, easque variâ invicem discordantium Scholarum interpretatione turbatas haurire. Verùm cum Anonymus scrupulorum auctor Janseniani voluminis perlustrandi necessitatem imponat, nescio quæis & ipse scrupulis memet pungi persentisco, veritus, ne quæpiam deinceps extra proscriptarum numerum, Janseniana sententia mihi adherescat, ac malo fato, dum à Norisio Jansenismi calumniam depello, ipse interim tantillum Jansenianus fiam, qui totus & esse, & haberi velim Augustinianus. Verùm cum in librorum S. Augustini lectione plures annos versatus sim, ejusdem tutissima ac inconcussa dogmata altius animo infixæ hærent, quàm ut contrariæ quorumcumque doctrinæ locum dare posse videantur.

CAPUT I.

Binæ propositiones ab objectâ Janseniana affinitate vindicantur.

A Nonymus auctor scrupulorum idemque Informator initio objicit, tantam esse sententiarum Norisii cum damnatis Jansenii erroribus affinitatem, ut nec unam inter utrasque discriminis lineam observare potuerit. At paucis ostendam quàm lato inter se spatio disjungantur; & propositiones prout ab Informatore præformantur; adducam, quod meliori ordine ibidem digestæ apparent.

§. I.

Prima Propositio Norisii.

Transgressorem legis reum esse peccati tametsi negata fuerit ipsi gratia proximè sufficiens qua posset exequi mandatum.

Hæc est doctrina apud Theologos pervulgata, qui tradunt, satis esse potentiam remotam ad implendum

plendum præceptum, ut transgressor legis reus criminis habeatur, nec semper requiri ad legem violandam potentiam proximam ejusdem implendæ. Ita docent Card. Bellarminus lib. 2. de grat. cap. 7. Suarez lib. 4. de grat. cap. 2. Poncius p. p. relect. de grat. cap. ult. num. 6. Ruiz disp. 39. de prædest. sect. 2. Amicus disp. 18. de grat. sect. 3. Salmanticenses tract. 14. disp. 6. dub. 3. num. 90. Joannes à S. Thoma disp. 10. de reprob. num. 30. Gonetius disp. 5. de reprob. art. 6. §. 2. alique passim, & ipsimet Jansenii antagonista Decamps lib. 3. cap. 11. & Moraines disp. 24. sect. 1. Ut autem quæ totâ hac dissertatione dicturus sum, facilius percipiantur, notionem potentie remotæ ac itidem proximæ Francisci Suarez insignis Theologi verbis exponam. Hæc ille scribit lib. 4. cit. cap. 4. num. 6. *Auxilium homini datum vel est illi tantum oblatum, ut illud possit habere, si velit; & sic auxilium illud, quod est actu receptum, nondum est proximè sufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præveniens dicitur esse necessarium, sed tantum remotè &c. ergo auxilium illud, quod supponitur actu datum, est proximè sufficiens ad illam priorem dispositionem, & ita ad illam includit omnia auxilia prævenientia actu data, & respectu ulterioris actus est tantum remotè sufficiens.* Hæc ille, quæ alii etiam vulgò docent. Unum in disputatione de gratiæ auxiliis magistrum Augustinum sequar. Enimverò in lib. de Grat. & lib. arb. c. 17. scribit: *Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvâ & invalidam: poterit autem, cum magnam habuerit & robustam.* Et antea cap. 15. *Gratia Dei semper est bona, & per hanc fit, ut ipsa bona voluntas, quæ jam esse cepit, augeatur, & tam magna fiat, ut possit implere divina mandata, quæ voluerit, cum valde perfectæque voluerit.* Gratia illa, qua homo habet bonam voluntatem implendi præcepti, dicitur remotum auxilium ad implendum præceptum, quia cum eâ solâ gratiâ non potest mandatum facere, sed indiget adjuvari ulteriori ac majori auxilio, quod dicitur auxilium proximum, à quo homo constituitur in potentiâ proximâ ad exequendum præceptum, ac sinè ulteriori hoc auxilio habet potentiam tantum remotam faciendi præcepti. Idem S. Doctor lib. 3. contra Maximinum cap. 14. scribit: *Quis autem nesciat, aliud esse præceptum, aliud potestatem? Hoc enim habemus in potestate, quod cum volumus, possumus. Præceptum verò id nobiscum agit, ut quod jam est in potestate, faciamus. Si autem non est in potestate, oremus nobis potestatem dari, ut quod præceptum est, impleamus.* Et in laudato c. 15. de Grat. & lib. arb. ait: *Ut homo qui voluerit, & non potuerit, nondum se plenè velle cognoscat, & oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata.* Gratia illa qua volumus jussa facessere, quæ non possumus, est remotâ illa autem qua possumus facere quod volumus, est proxima, ita ut homo antequam oret pro impetrando ulteriori auxilio, non habeat nisi potentiam remotam, oretque pro proximâ potestate obtinendâ.

Jam verò ad peccandum satis esse potentiam remotam, nec proximam requiri, certum est placitum inter Theologos. Nam homo volens implere præceptum antequam oret pro proximâ potestate obtinendâ, non eandem habet, sed tantum remotam, qui tamen si orationem omittens, præceptum transgreditur, reus est peccati, quamvis caruerit potentiâ proximâ ad exequendum mandatum. Præterea habens conscientiam vincibiliter erroneam, non habet potentiam proximam ad vitandum peccatum; siquidem qui erroneè putat licitum esse furari ad succur-

rendum pauperi, supposito eo judicio pratico vincibiliter erroneo, hic & nunc nempe oblata occasione furti, ac pauperis sublevandi, necessitatur ad peccandum: Nam si non furatur, agit contra conscientiam, quæ licet erronea, obligat, ut docent Theologi, cum S. Thoma 1. 2. quæst. 19. art. 5. At si furatur, peccat contra divinam legem furta vetantem, ut pariter docent iidem Theologi cum S. Augustino lib. 1. Oper. Imperf. contra Julianum num. 46. & Angelico Doctore quodlib. 8. art. 13. ubi ait: *Illud quod agitur contra legem, semper est malum; nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam.* Videsis Thomam Sanchez lib. 1. Summæ cap. 11. num. 12. ubi Doctores id docentes enumerat, quibus adde Gregorium Ariminensem in 2. sent. dist. 28. q. 1. art. 2. Nuper id etiam asseruit Reverendissimus P. Thyrsus Gonzalez, qui de operante ex conscientia vincibiliter erroneâ in Dissert. 8. de recto usu Opin. Prob. cap. 1. num. 6. scribit: *Ex suppositione illius conscientie erroneæ est necessitatus ad peccandum.* Quæ necessitas à peccato non excusat, quia non est necessitas absoluta & simpliciter, sed ex suppositione liberè inducta, & secundum quid, ac proinde indirectè voluntaria, ob omisam diligentiam, qua erronea illa conscientia poterat non induci. Porro qui necessitatur ad peccandum, caret potentiâ saltem proximâ ad vitandum peccatum, cum non possit non peccare, ac proinde caret gratiâ proximè sufficiente ad abstinendum à peccato, cum gratia proximè sufficiens ad evitandum peccatum, conferat proximam potestatem fugiendi peccati.

Nec juvat reponere operantem ex conscientia erroneâ, habere potentiam proximam ejusdem deponendæ. Nam id planè falsum est; nam qui in hæresi est obstinatus, & sæpè ex conscientia erroneâ operatur juxta erroneas suæ sectæ opiniones, ita hæc veras putat, ut non possit eadem momento abjicere. Hinc diuturniori instructione opus est, priusquam errore abjecto, ad Catholicam fidem convertatur. Quare laudatus proximè P. Thyrsus Gonzalez differ. 3. cap. 2. §. 2. num. 25. docet *Hæreticum in eo instanti, in quo suis erroribus pertinaciter adhæret, non habere potentiam proximam ad assentiendum Mysteriis nostræ fidei; nec tamen inde hæretici excusantur.* Præterea qui operatur ex conscientia erroneâ, judicat se debere hic & nunc eandem retinere; quocum judicio repugnat tunc posse illam deponi. Etenim gratia proximè sufficiens ad eam conscientiam deponendam, non est nisi illustratio intellectus, qua conscientie error appareat; atqui tunc oppositam cognitionem habet, qua ea conscientia ita sibi vera videtur, ut oppositum judicet falsum omnino & erroneum. Cum primùm de errore, cui adhæsit, cœperit dubitare, tunc incipiet ad proximam deponendæ erroneæ conscientie potestatem accedere; & cum certò sectæ errores agnovit, tunc ex illis inductæ erroneæ conscientie deponendæ proximam potestatem habebit. Ex his constat transgressorem legis reum esse peccati tametsi caruerit gratiâ proximè sufficienti, qua posset exequi mandatum, quæ est ipsa Norisii propositio.

Anonymus informator pag. 14. hanc alteram propositionem sub prioris titulo exhibet: *Ex his colligitur quomodo Infideles peccent, non observando legem, quandoquidem sine fide manent tantum sub lege præcipiente, non sub gratiâ proximè adjuvante.* Pag. 90. Vindiciarum. Nonne hæc sentiunt passim Theologi? Suarez lib. 4. de Grat. cap. 18. num. 27. ait Pharaonem habuisse sufficiens auxilium saltem remotè ad credendum,

& consequenter ad obediendum. Ruiz disp. 46. de prædest. sect. 8. num. 7. docet dari infidelibus auxilium sufficiens remotum. Decamps lib. 3. de Hæresi Jansen. cap. 14. scribit Judeos propter antegressa peccata proximam credendi potestatem non accepisse. Macedo in Scriptorio August. cap. 11. pag. 160. de auxiliis datis Infidelibus ait: Ea sunt remotissima, & à Fidelium sufficientibus tantum distant, ut vix appellari auxilia possint. Idem Informator ibidem alterum Norisii dictum hisce verbis exscriptum profert: Unde opera quæ Infideles faciunt, sunt semper peccata pag. 90. Si hæc tantum Norisius scripsit, profectò eo in dogmate totus

J A N S E N I U S.

Infideles carent gratiâ sufficienti ad salutem tam proximam, quam remotam, & omnibus principiis ejus. Lib. 3. de gratiâ Christi, in titulo capitis 11. paginâ 126.

J A N S E N I U S.

Ecce quoties quàm dense, quàm instantes docet Augustinus eos, qui sub lege positi sunt, nullum adiutorium bene vivendi præpter legem accepisse. Ibidem cap. 3. pag. 111.

J A N S E N I U S.

Nugæ, delirium, insania, error, impietas contraria Christianorum sensui, Scripturis, & fidei, quod infidelium sit ulla vera virtus, vel opera sine peccato iuxta Augustinum, & Concilium Arausicanum. Lib. 4. de statu Nat. lapsæ in titulo cap. 17. pag. 257.

J A N S E N I U S.

Hæc ostendunt, quàm parvi momenti sit etiam istud, quod Augustinus dicit de Rege Assuero, quod Deus juxta scripturas, transtulerit indignationem ejus in lenitatem &c. Ex quo non video qua ratione conficiatur, illam ejus voluntatem fuisse omni ex parte bonam. Lib. 4. cit. cap. 6. pag. 230. col. 1.

J A N S E N I U S.

Respondetur continentiam illam Polemonis fuisse bonam, sed non opus bonum, cujusmodi hic postulamus, hoc est, sine omni peccato ex omnibus circumstantiis. Ibidem cap. 5. pag. 230. col. 1.

Hæccine, Lector optime, sunt Jansenii ac Norisii dogmata sibi invicem affinia? hæc sunt parallelæ utriusque propositiones? hæc utriusque Scriptoris

C A P U T II.

Propositio Secunda.

Tali Auxilio proximè sufficiente privari etiam justos, tum cum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratiâ.

Antequam positæ thesæ veritatem ostendam, notanda venit durior phrasis, quâ in describendâ tum hac, tum alterâ superiori propositione, Informator utitur. Nam in priori ait ex sententiâ Norisii transgressorem legis reum peccati fieri, tametsi negata fuerit ipsi gratiâ proximè sufficiens; in hac verò posteriori ait Norisium asserere, auxilio proximo sufficiente privari etiam justos &c. quasi Norisius dicat à Deo negari eam gratiam, & à Deo eadem hominem Privari, quâ loquendi formulâ ille asseruisse videat-

est Bajanus, totus Jansenianus. Verùm fraudem accusatoris integra Norisii sententia luce clariùs meridiana manifestat. Nam eo loco hæc leguntur: Unde opera quæ ipsi, Infideles, faciunt semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus ipsis nescientibus, in eorundem voluntate operatur. An non jure Norisius Anonymo reponere posset cum S. Augustino lib. 4. contra Julianum cap. 8. Redde verba mea, & vanescet calumnia tua? Libeat hic antitheses Jansenii & Norisii adijcere, ut Jansenianæ affinitatis calumnia brevium utriusque propositionum collatione obteratur.

N O R I S I U S.

Quamvis enim Infideles careant auxilio proximè sufficiente, habent tamen quadam auxilia remota, unde non patinutur necessitatem antecedentem peccandi. In Vindiciis August. cap. 3. §. 6. pag. 44. Col. 1. v. 37.

N O R I S I U S.

Ceterum omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino in lib. de Naturâ & Gratiâ cap. 67. Ibidem pag. 45. Col. 1. v. 13.

N O R I S I U S.

Sed non adeò rigorosè de operibus Infidelium S. Doctor locutus est. Nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere, palam concessit, ut ex dictis satis apparet. In Vindiciis cap. 3. §. 4. in fine, pag. 24. Col. 1. v. 20.

N O R I S I U S.

Respondeo tertio Infidelas aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc disertè S. Doctor cap. 24. de gratiâ Christi, ubi recitato illo Scripturæ sacre testimonio Ester XV. 2. convertit Deus, & transtulit indignationem ejus in lenitatem &c. In Vindiciis cap. 4. §. 5. pag. 58. Col. 1. v. 41.

N O R I S I U S.

Preterea Epist. 130. continentiam Polemonis Philosophi divinæ gratiæ deputandam scribit: Tamen, ait, ne id ipsum quidem quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino. In Vindiciis cit. cap. 3. §. 4. pag. 21. Col. 2. v. 43.

effata similia imò etiam ipsissima? Quæ major inter utriusque thesæ diversitas esse potuit? quæ dissimilior sententiarum discrepantia excogitari.

tur, Deum habuisse decretum non dandi gratiam proximè sufficientem, ex quo decreto Dei absoluto ejus gratiæ privatio in homine resultet; cum tamen Norisius scribat ex peccato Adami illam privationem gratiæ proximè sufficientis ortam fuisse, seu Adamum sibi ac posteris gratiam proximè sufficientem perdidisse, ita ut beneficio tantum meritorum Christi Redemptoris hominis restituta fuerit. Hanc sententiam, ut cæteros omittam, tradidere duo magni hujus sæculi Theologi, Basilius Poncius Augustinianus, qui 1. par. Relect. de grat. cap. 17. num. 10. scribit: Quare in Adamo fuit auxilium proximè sufficiens pro omni occasione & instanti in nobis non est proximè sufficiens pro quibuscumque instantibus, & pro multis vel aliquibus, tantum est auxilium remotè sufficiens &c. Alter est Franciscus Suarez maximus Doctorum Societatis Jesu, qui idem docet lib. 4. de Gratiâ cap. 18. num.

num. 19. *cujus verba aurea*, quia Augustiniana sunt, paulò inferius recitabo; hic altero ejusdem testimonio Norisianam thesim proximè confirmabo; tantam enim Norisiana causæ fiduciam habeo, ut ejus præcipuam defensionem in unius Suarezii doctrinâ collocare non dubitem. Itaque Suarez in libro cit. cap. 4. num. 6. rectè cum cæteris observat auxilium homini datum, vel esse illi tantum oblatum, ut illud possit habere, si velit; & sic auxilium illud, quod est actu receptum, nondum est proximè sufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præveniens dicitur esse necessarium, sed tantum remotè. Auxilium verò quod supponitur actu datum, est proximè sufficiens ad illam priorem dispositionem, & ita ad illam includit omnia auxilia prævenientia necessaria, actu data, & respectu ulterioris actus est tantum remotè sufficiens. Hæc ad verbum ex Suariorum exscripsi. Auxilium proximè sufficiens ad resistendum graviori tentationi illud est, quo habito, nihil ulterius adjutorii à Deo dandum superest, ut tentatio possit reapse superari. Auxilium verò remotum ad illam tentationem vincendam, est gratia orationis, qua possumus impetrare à Deo auxilium tantum, quantum necessarium est ad resistendum tentationi. Hæc sunt apud Theologos trita ac pervulgata.

His prænotatis, statutam Norisii thesim invictâ Synodi Tridentinæ auctoritate, uno præ cæteris interprete Suarez, solidè æquè ac clarè stabilio. In sess. 6. de Justificatione cap. 11. damnantur hæretici, qui dicunt: *Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia*; ac statim præclara S. Augustini sententia ex lib. de Nat. & grat. cap. 43. subjicitur; *Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Jansenius lib. 3. de gratiâ Christi cap. 13. pag. 135. eandem Concilii ex Augustino sententiam referens, ait: *Tridentinum verò de justificatis expressè loquebatur, ut id ostenderet, quod præmiserat, Dei præcepta homini justificato ad observandum non esse impossibilia, eò quòd jubendo Deus moneat petere quod non possis, & si exaudiat, adjuvet ut possis.* Ubi clausulam illam: *& si exaudiat*, insertam voluit, ut postea cap. 19. persuaderet, quandoque hominem justum deferri à Deo priusquam ipsemet justus delinquendo deferat Deum; imò etiam cum justus tentatione pulsatus, gratiam tentationi pellendæ necessariam à Deo suppliciter petit. At Norisius in Vindiciis cap. 3. §. 6. pag. 45. col. 1. non modò Jansenianam clausulam, seu conditionatum illud additamentum omittit, sed etiam oppositam absolutam propositionem ex tract. 53. S. Augustini in Joannem adducit, ubi S. Doctor ait: *Sed audiamus Dominum & præcipientem, & opitulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem ut implere possimus.* At enim ex priori illâ S. Augustini sententiâ Synodali repetitione consecratâ, probat ibidem Norisius quandoque instante præcepto, deesse homini justo gratiam proximè sufficientem, ad implendum mandatum. An non hæc antea Suarez demonstravit? Ita Vir insignis lib. 4. de Grat. cap. 2. num. 3. laudatam sacre Synodi ex Augustino sententiam expendit: *Nam illud verbum, facere quod possis, indicat eum, cui hoc jubetur, habere auxilium proximè sufficiens; tum quia ab illo immediatè postulatur, ut faciat; tum quia hoc solum distinguitur illa potestas ab ea, quam Concilium indicat in subiunctis verbis: & petere quod non possis; nam in his insinuat auxilium remotè sufficiens: nam qui nondum potest, nondum habet auxilium proximè sufficiens.* Hæc Augustiniana ac Catholica

sententia adeò clara est, ut majori explicatione admodum, obscurari potius possit, quàm inde quidpiam lucis accipere. Nam dum dicitur *facere quod possis, & petere quod non possis*, verba illa *posse & non posse* prout potentiam activam tantum respiciunt sine ordine ad terminum sive actum eliciendum, contradictoriè opponuntur, undè illa affirmant id quod altera negant; sed priora adstruunt in homine justo potentiam proximam faciendi præcepti, ergo verba *non possis* negant in homine justificato eandem potentiam proximam observandi præcepti. Ex his syllogismum expediamus. Qui non habet potentiam proximam observandi præcepti, habet privationem auxilii proximè sufficientis, sed justus quandoque urgente præcepto non orans, non habet potentiam proximam observandi præcepti, ergo tunc habet privationem auxilii proximè sufficientis. Major propositio est certa, quia ab auxilio proximè sufficienti constituitur formaliter & essentialiter potentia proxima in justo ad observandum præceptum. Decretoria Suarez sententia est lib. 4. cit. cap. 4. num. 3. *Tunc dicitur auxilium proximè sufficiens, quando constituit hominem in actu primo proximè potentem ad operandum.* Minor est doctrina Synodi Tridentinæ ex Augustino desumpta. Conclusio est thesis ipsissima Norisii, quam Informator uti erroneam & Jansenianum dogma proponit. Michael de Elizalde, quem ob acumen ingenii mirari sæpè soleo, lib. 5. de rectâ doctr. morum quæst. 12. §. 4. pag. 68. terè indignatus quosdam legis transgressiones ob voluntariam impotentiam commissas, à peccato excusare, ait: *Vos dicitis potest. Concilium, & Augustinus dicunt, non potest; & ego Augustino, & Concilio crediderim. Atque utinam in peccatoribus habitualibus non sint hujusmodi impotentia permulta consequenter &c.*

Præterea hæc carentia auxilii proximè sufficientis in justis quandoque etiam urgente præcepto, probatur ex Epistolâ Africanorum Patrum ad S. Innocentium Papam, quæ 95. est inter Augustinianas, ubi cum egregiè notassent hominem justum in Dominicâ oratione dicere: *Nenòs inferas in tentationem*, nec orare, ut sit homo, nec ut habeat liberum arbitrium, aut legem, neque remissionem peccatorum, quam antè oraverat, illis verbis: *Dimitte nobis &c.* scribunt: *Orat ergo ut non peccet, hoc est, ne quid faciat mali. Undè satis apparet quod ad non peccandum, id est ad non malè faciendum, quamvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficiat, nisi adjuvetur infirmitas. Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio. Homo justus jam per habitus infusos constitutus in ordine supernaturali, ob virium infirmitatem indiget oratione, quia ejus potestas non sufficit ad tentationes superandas; & hoc quid aliud est, quàm ipsum habere privationem potentia proxima ad implenda præcepta: Sanctus Doctor in Serm. 2. de Verbis Apostoli, ait: *Verum est: magnas arbitrii liberi vires homo, cum conderetur, accepit, sed peccando amisit. In mortem lapsus, infirmus factus est; & factâ comparatione cum vulnerato à Samaritano curato Lucæ cap. 10. addit: Sed sufficit, inquit, mihi, quòd in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum. Nunquid quia deleta iniquitas, finita est infirmitas? Idem S. Doctor lib. de Dono persever. cap. 7. eadem verba Dominicæ orationis expendens, ait: Qui enim non infertur in tentationem, non discedit à Deo. Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt, fuerat in homine antequam conderet. At Adam habuit gratiam proximè sufficientem, undè idem S. Doctor scribit in lib. de Corrept. & grat. cap. 11. Si hoc adjutorium vel Angelo vel homi-**

ni, quum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidisset. Igitur natura humana ob peccatum Adæ amisit vires ad faciendum bonum, quas ille habuit proximas & expeditas ad observanda divina mandata; hæc de eodem ac uxore dicente Augustino conc. 9. in Psal. 118. *Sic à mandato Dei, quod sibi Deum mandasse sciebant, & quod facillime nullâ infirmitate revocante, impediante, tardante implere poterant, per hanc superbiam declinarunt.* Scribit in lib. de Corrept. & gratiâ cap. 12. Adamum in tantâ non peccandi facilitate peccasse, cum ei, ut ait lib. 1. Retract. cap. 15. *ab opere malo abstinendi summa potestas erat.* Et ut plurima alia S. Doctoris testimonia brevitatis gratiâ omittam, præclarissimam ejusdem sententiam recito ex lib. 6. Oper. imperf. con. Julianum num. 15. ubi ait fideles dicere: *Ne nos inferas in tentationem, propter hoc utique ne mala faciamus; unde & Apostolus dicit: Oramus autem ad Deum, ne quid faciatis mali. Quod si ita esset in potestate, quomodo fuit ante peccatum, priusquam esset natura humana vitata, NON utique posceretur ORANDO, sed AGENDO potius teneretur.* Et statim: *Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quam viribus, quia & ipsas vires, quantas hic habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus.* Ex tot locupletissimis sententiis colligimus, Adamum habuisse magnas arbitrii vires, summam ac tantam non peccandi potestatem: at ob peccatum Adæ homines evasisse infirmos, amisisse vires, easque Dei gratiâ subministrari. At vires se tenent ex parte actûs primi, cum corroborent potentiam, eamque compleant ad actum eliciendum. Hinc quod plus virium ac potentie habemus ad aliquid faciendum, eò minus indigemus rogare alterius auxilium ad illud exequendum; Quis enim, inquit Augustinus conc. 4. in Psal. 118. *se dicat optare, quod sic habet in arbitrii potestate, ut nullo indagens adiutorio, id possit efficere; quæ repetit lib. 2. de Pec. mer. cap. 6. Hac ratione nullus homo sani corporis rogat Deum, ut possit manum elevare, pedem movere, oculos aperire, quia jam scit se integras vires ac potentiam proximè expeditam cum ordinario Dei concursu, ad eos motus faciendos habere. Si verò oculus humore contrario inficiatur, aut pes podagrâ laboret, tum homo Deum rogat, ut utrique membro deperditam sanitatem ac vires pristinas ad videndum, ac ambulandum restituat. Jam verò in Adamo tantæ erant vires, tanta potestas faciendi mandati, ut non indiguerit, teste Augustino, oratione ad majores vires impetrandas. Quid enim plus virium petiisset in tantâ non peccandi facilitate? At homo etiam justificatus, cum sit viribus destitutus, debilis, ac infirmus, non habet eam plenam ac proximè expeditam potestatem implendi mandata, unde can-*

J A N S E N I U S.

Quintum itaque ex eodem principio consentaneum est, plurimis non dari istam faciendi præcepti possibilitatem, quæ precibus implorari solet. Lib. 3. de grat. Christi cap. 13. pag. 139. col. 1.

J A N S E N I U S.

Cum nec omnibus gratiam vel ferventer petendi, vel OMNINO petendi Deus largiatur, apertissimum est fidelibus multis deesse illam sufficientem gratiam, quam quidam prædicant faciendi præcepti, facultatemque. Ibidem pag. 140. col. 1.

JAN-

dem cogitur orando, à Deo impetrare. Hæc infirmitas oritur ex rebelli concupiscentiâ, ut patet ex Apostolo cap. 7. Epist. ad Romanos, cujus verba egregiè hanc in rem expendit Card. de Laurâ Opusc. 3. de grat. act. cap. 7. & 13. Eadem scribit idem Apostolus ad Galatas cap. 5. *Caro concupiscit adversus spiritum &c. ut non ea quæ vultis faciatis.* Quem textum appellans S. Doctor lib. 6. Oper. imperf. con. Julianum num. 8. ait: *Ubi tu, qui negas liberum arbitrium vires suas perdidisse peccando, id est malè se utendo, quid respondebis audiens, quod carne concupiscente adversus spiritum, non ea quæ volunt, faciant & fideles; non ea quæ volunt, faciant etiam hi, quibus sunt in baptismo dimissa peccata &c.* Ita justî patiuntur virium defectum, ac carent potentiâ plerumque proximâ & expeditâ ad implenda præcepta. Et propterea sacra Tridentina Synodus sess. 6. de Justificat. cap. 1. tradit non esse ob Adami peccatum extinctum liberum arbitrium, *viribus licet attenuatum & inclinatum; quæ virium attenuatio non aliud significat, quam privationem potentiæ proximæ & expeditæ, qualis fuerat in naturâ hominis antè Adami peccatum,*

C A P U T II.

Antitheses Jansenii & Norisii de potentiâ proximâ ad orandum urgente præcepto.

Quæ hætenus dicta sunt, Anonymo scrupulorum & Informationis auctori non multum displicere possunt, cum fateatur etiam justos quandoque carere proximâ potentiâ adimplendi præcepti, habere eos tamen remotam, qua nempe possunt orare: quæ remota in ordine ad orationem est proxima; ideoque ait damnatam primam propositionem Jansenii, non quia simpliciter asserit, *aliqua Dei præcepta justis &c. esse impossibilia*, sed quia addit, *deesse quoque gratiam qua possibilia fiant; cum possint orare Deum pro impetrandâ gratiâ necessariâ ad observationem præcepti, unde meritò ob illam ultimam clausulam ea propositio ab Apostolicâ Sede damnata fuit.* Verum Auctor Scrupulorum pag. 13. scribit Norisium Jansenio similiter tradere: *Siquidem, inquit, eo judice, quisquis præceptum aliquod violat, is neque habuit potentiam proximam hujus exequendi; neque rursus potentiam proximam orandi, sive aliud quid agendi, per quod posset obtinere auxilium, quo indiget &c.* Ita tota Jansenismi nota in eo apparet, quod Norisius insinuat negasse justis instante præcepto proximam potestatem orandi, ut mediâ oratione gratiam adimplendo mandato necessariam, impetrent. Hæc importata Norisio calumnia nullâ evidentiori demonstratione confutari potest, quàm utriusque scriptoris sententiis una simul sub aspectum expositis. En tibi, candide Lector, Jansenii ac Norisii antitheses.

N O R I S I U S.

Quare cum urgente quolibet præcepto, POSSIT HOMO ORARE DEUM, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus & singulis momentis. In Vindiciis cap. 3. §. 6. pag. 42. Col. 1. v. 47.

N O R I S I U S.

Quare cum instante quolibet præcepto legis, homo non irrisoriè, sed veraciter DEUM ORARE DEBEAT, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus & singulis momentis. In Vind. cit. eadem pag. col. 2. v. 65, NO-

J A N S E N I U S.

N O R I S I U S.

Ita discimus non solum Judeis, sed & Christianis non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum, quod jubetur, frequenter subtrahi, atque ita subtrahi, ut nec pro tali gratia adipiscendâ, deprecandi similis sufficiens gratia habeatur. Lib. 3. de gratia Christi cap. 5. p. 113. col. 1.

Haud hic opus est benignas interpretationes compingere, & machinis aliquid saltem discrepantiæ trahere, ut Norisii sententia à Jansenii opinione diversa judicetur. Utriusque effata contraria sibi invicem ita apparent, ut monstro propior videatur eorum similitudo, quæ ab Anonymo tantâ confidentiâ obtunditur. Jansenius affirmat plurimis justis urgente præcepto, non dari ejusdem faciendi possibilitatem, quæ precibus impetrari solet. Ita Jansenio docente, plures justis urgente præcepto, non possunt orare. At Noris scribit: *Urgente quolibet præcepto potest homo orare Deum ut &c.* An non hæc utriusque dicta contradiCTORIè opponuntur? Scribit Norisius eodem loco, *quolibet instante præcepto hominem debere orare*, ut Deus sibi gratiam ad exequendum mandatum largiatur. Jungamus utrumque effatum: *Homo instante quolibet præcepto potest, & debet orare Deum, ut sibi gratiam ad illius impletionem largiatur.* Atenim Informator pag. 11. inquit, *quare Norisius ne verbo quidem ostendit, id quod tantoperè ad rem præsentem pertinebat &c. jussum hunc non quidem habuisse vincendæ tentationis potentiam proximam, sed habuisse proximam orandi, vel agendi aliquid aliud, ex quo infallibiliter secutura fuisset potentia proxima vincendæ tentationis.* Quid ais, ne verbo quidem id Norisius ostendit? Quid hæc verba, cum Latine sapias, significant, *urgente quolibet præcepto potest homo orare Deum?* Estque præceptum vincendæ tentationis? Ita planè, inquit, ergo ex Norisii effatis tunc homo potest & debet orare Deum, ut gratiam sibi conferat ad tentationem vincendam. Ite nunc, & scrupulorum aciem densate, & Informationes efformate, ut doctissimis Censoribus Norisii Jansenismum demonstretis, unaque imperitis ac plebeis Italicis scriptiunculis fucum faciat. Acclamatis ex statutis à Norisio principiis Jansenianum dogma manifestè deduci. Istæ sunt tam bellæ tamque bonæ illusiones, iis planè persimiles, quibus in disputatione historicâ inferebatis, ab eodem infallibilitatem Apostolicæ Sedis in rebus fidei subverti.

Opponit Informator pag. 13. perperam à Norisio scribi hominem privari potentiâ, sive gratiâ proximè sufficienti, si ea ipso tempore offertur. Sanè, inquit, *privari dicimur non eo omni quod abest, sed eo quod velle-mus*; additque privationem gratiæ non accipi pro qualibet absentia gratiæ, sed pro absentia cum impotentia obtinendi; veluti luce privari dicitur non quicumque non videt, sed qui non videt, nec videre potest. Nam qui lubens volensque lucente Sole oculos claudit, is privari luce non dicitur, quia penès eum est, ut aspi-ciat. Hæc Informator. Verùm Norisius non dicit, ut jam prænotavi, hominem privari gratiâ, quasi Deus id suo decreto sanciverit; cum enim offerat gratiam, si oret, qui fieri possit, ut Deus habeat absolutum decretum gratiæ denegandæ? Scribit ille hominem ex peccato Adæ incidisse in privationem potentiæ proximæ, servandæ legis. Quod si Deus gratiam proximè sufficientem nolit dare, nisi ab homine exoratus, jam decretum largiendi gratiæ, aut denegandæ, est conditionatum, nempe si homo oret, aut non oret. Si

Nam dum petis, ut possis, profectò sentis te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè sufficienti ad opus implendum, undè ORAS, ut eandem tibi Deus largiatur. In Vindiciis loco citato pag. 43. col. 1. v. 27.

quis alteri quidpiam sub conditione promittat, nonne is habebit rei promissæ privationem, quousque positam conditionem adimpleat? Exemplum de illo, qui volens oculos claudit, ne videat, est prorsus impertinens. Nam privatio potentiæ proximæ non est liberè sibi ab homine inducta, sed est pœnalis infirmitas voluntatis, ac cæcitas intellectus, quo duplici vulnere humana natura Adamo peccante contabuit. Hæc in lib. 3. de Lib. arb. cap. 18. docet Augustinus: *Homo nec habet in potestate, ut bonus sit: sive non videndo qualis esse debeat, sive videndo, & non valendo esse qualem debere esse se videt.* Pœnam istam esse quis dubitet? Homo cæco oculo mentis natus est, coactus, ut ait idem lib. de Nat. & grat. cap. 15. *medicum querere, qui cæci oculos sanaret, & videndi possibilitatem restitueret, quæ fuerat amissa per cæcitatem: quoniam cæcus puro quod velit videre, sed non potest; si autem vult, & non potest, inest voluntas, sed amissa est possibilitas.* Barbaris nationibus hæc pœnalis cæcitas incubat; at justis baptizatis, fide jam sciunt quid sibi agendum est, edocti divina mandata. At ipsos alterum pœnale malum, nempe virium infirmitas premit, *videndo, & non valendo esse quales debere esse se vident.* Audis quid divinæ gratiæ Doctor maximus dicat? *Inest voluntas, sed amissa est possibilitas.* Hæc quid aliud est quàm privatio potestatis proximæ expedite ad facessenda præcepta? Sine igitur hunc orare Deum, ut pœnalem privationem gratiæ proximè sufficientis dono dispellat.

Rursus objicit Informator pag. 9. *Norisius negat, inquit, Infidelibus adesse gratiam orationis, aut ullum modum impetrandi auxilii proximè sufficientis, neque enim ullum agnoscit seclusâ fide, qua illi carent; vult tamen eos non excusari, quia habent auxilia quædam remota.* Equidem rectè Norisius negat adesse Infidelibus gratiam orationis, id enim ex manifestâ Apostoli sententiâ prædocuit S. August. in Epist. 170. ad Vitalem, ubi de infidelibus nuper conversis ad fidem ait: *Et velle incipiunt quod volebant, & habere fidem, quam non habebant, quod ut fiat in eis, oratur pro eis, quamvis non oretur ab eis.* Ipsi enim quomodo invocabunt, in quem non crediderunt (Rom. X. 14.) *Cum verò factum fuerit quod oratur, ei qui fecit, aguntur gratiæ, & pro eis, & ab eis.* Idem de Paulo Apostolo ait serm. 36. *Et ut ostenderet fidem fontem esse orationis, nec posse ire rivulum, ubi caput fontis siccaretur, adjunxit, atque ait, Quomodo autem invocabunt, in quem non crediderunt? Ergo, ut oremus, credamus &c.* Etenim si infideles orarent Deum, non possent non credere, Deum sibi ipsis opem laturum non ergo essent infideles, quippe qui orantes, in Deum ac Deo crederent. Norisius in Vindiciis cap. 3. §. 4. pag. 22. col. 1. ostendit ex S. Augustino in lib. de Prædest. Sanct. cap. 7. Cornelium Centurionem piis eleemosynis impetrasse divinam gratiam, qui Centurio, ut ait S. Doctor, *nec tamen sine aliquâ fide donabat, & orabat.* Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat? Jam superius adverti à Theologis auxilia sufficientia data infidelibus, appellari ab ipsis remota, & remotissima; in quo autem consistent, non conveniunt Scholastici, & Pater Macedo in Scrinio Augustiniano cap. 11. prolixâ disputatione

dubios monstrat & incertos quoscunque modos, quibus hactenus Doctores hæc remota auxilia sufficientia infidelibus à Deo collata explicarunt. Et ut cæteros omittam, Vasquez 1. 2. disp. 189. cap. 14. & alibi tradit ea auxilia remota consistere in cogitatione congruâ ordinis naturalis, quæ est gratia itidem ordinis naturalis, qua si bene utantur infideles servando legem naturalem, Deus postea confert iisdem gratiam proximè sufficientem ordinis supernaturalis qua proximè possint ad fidem converti. At Suarez lib. 4. de Grat. toto capite 14. acerrimè hoc auxilium sufficiens ordinis naturalis eo fine à Vasquo invecum confutans, in fine concludit: *Propter hæc ergo non videtur per illum dicendi modum convenienter fieri satis difficultati propositæ, nec sufficienter vitari Semipelagianorum doctrina.* Et cap. 15. num. 19. ait in opinione Vasquez non recedi in re ipsâ à sententiâ Cassiani & Faustii, qui duo fuerunt Semipelagianorum factionis principes. Idem verò Suarez aliorum opinionibus gravi rationum pondere protritit, tandem cap. 15. num. 38. concludit conditionem, sub qua Deus promisit infidelibus & omnibus adultis *Proximum auxilium sufficiens ad salutem, seu fidem, esse negativè intelligendam, id est, si homo ex parte suâ impedimentum divinæ vocationi non posuerit.* Verùm Vasquez in 1. p. disput. 91. cap. 12. num. 98. hanc conditionem per accidens removens sola impedimenta ad recipiendam gratiam, vocat assertum, quo sanè, inquit, meo iudicio multi Massilienses contenti essent. Viden', uti duo isti Theologi celeberrimi in exponendâ notione auxilii remoti infidelibus collati, mutuò sibi Semipelagianismum obijciunt. Itaque Norisius in re dubiâ & obscurâ explicatu dixit pag. 92. Vindiciarum, dari infidelibus à Deo auxilia tantum remota, nempe cogitationes quasdam bonas, sed adeò debiles, ut voluntatem ad virtutem non pertrahant, cum eadem longo scelerum usu obcecata indurescat.

§ I.

Norisius admittit etiam in statu naturæ lapsæ adjutorium sine quo non, secus Jansenio sentiente. Eo adjutorio fiunt actus boni minus perfecti. Actus intellectus ac voluntatis constituentes potentiam proximam orandi ex sancto Augustino demonstrantur. Eiusdem celeberrime sententia: Quæ lex imperat, fides impetrat, exponitur.

AD Triarios ventum est. Hic enim præcipua difficultas ab Informatore pag. 10. Norisio opposita, superanda est, quod plenè præstare nequeo, nisi plura explanando, quæ hocce argumentum asperant, multisque curam non mediocrem injiciunt. Norisius in Vindiciis cap. 2. pag. 8. col. 1. ostendit ex S. Augustino contrà Jansenium nos interiori Dei gratiæ reapse resistere, ubi hæc ait: *Cum adjutorium ministratum Angelis antè lapsum, dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari, cum, inquam, ista Augustinus docet, de alterâ gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur.* At Jansenius toto lib. 2. de gratiâ Christi conatur ostendere adjutorium Angelis ac primo homini innocenti collatum, nulli in naturâ lapsâ conferri, & huic esse prorsus inutile; & cap. 29. pag. 88. col. 2. ait: *Augustinus docet adjutorium Angelorum & primi hominis fuisse dumtaxat sine quo non, secundi hominis, quo, quod sexcenties nobis eo modo interpretatur.* En alterum & quiddem maximum ac capitale Norisianæ doctrinæ à Janseniana discrimen. Interim quòd ille scripsit hominem gratiæ remotè sufficienti resistere, Informator utra-

que voce arreptâ, hoc ratiocinio Norisium impugnat pag. 10. (Præterea gratiam, cui resistitur, declarat esse dumtaxat remotè sufficientem: quibus verbis aperte demonstrat justos, qui urgente tentatione, orare negligunt, non habere gratiam proximè sufficientem ad orandum sicut oportet; si enim haberent, non ei resisterent, ut ipse contendit; orarent ergo, & exaudirentur; sicque non deesset illis auxilium proximè sufficiens vincendæ tentationis. At non orant; unde nec habent auxilium proximè sufficiens ad orandum) Ita ille argumentatur.

Norisius uti proximè notabam, affirmat etiam in statu naturæ lapsæ dari adjutorium sine quo non, secus ac Jansenius contendit, quod quiddam adjutorium efficit in nobis, ut loquitur P. Macedo in Scrinio laudato cap. 6. pag. 65. *voluntates parvas & infirmas, non validas & robustas, quibus præcepta non implentur.* Adjutorium verò quo semper est efficax, atque reddit voluntatem magnam, validam, ac robustam. Porro illud adjutorium sine quo non in statu naturæ lapsæ eandem notionem retinet, quam in naturâ integrâ habebat, atque adeò ut agat, motum voluntatis cui idemmet cooperatur, expectat, uti fusiùs explicat S. Doctor in lib. de Cor. & grat. cap. 11. & 12. qui eo cap. 11. hæc etiam scribit: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo vel homini, quum primum facti sunt, defuisset &c. non utique suâ culpâ cecidissent.* Adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum, **ET TANTO AMPLIUS** datur per Christum. D. N. quibus id Deo dare placuit, ut non solum adsit, sine quo permanere non possumus, etiamsi velimus, verum etiam tantum ac tale, ut velimus. In priori parte recitata doctrinâ describi auxilium sine quo non purè sufficiens, omnes concedunt. Cum verò ait quibus autem datur, idemmet adjutorium sine quo non designat. At cum addit & tantò amplius datur, exprimit adjutorium quo, sive gratiam efficacem. Jam verò adjutorio sine quo non, movetur voluntas ad eliciendos actus debiles, nempe desideria, conatus, orationes minus fervidas, pro adimplendis mandatis, in ordine ad quorum executionem adjutorium sine quo non est tantum auxilium remotum, impetratorium tamen auxilii quo, sive gratiæ efficacis ac victricis, qua solâ mandata reapse implentur. Hinc laudato loco pag. 65. Macedo scribit: *Igitur ad huiusmodi actus imperfectos, quæ sunt inchoata desideria boni, in peccatoribus & justis, istud adjutorium sine quo non & exigitur, & invenitur.* Augustinus lib. de Grat. & libero arb. cap. 17. scribit: *Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam.* Illa bona voluntas est ab adjutorio sine quo non, quo desiderium præcepti implendi excitatur; qui tamen motus est invalidus, nisi adjutorium quo roboretur. Plura ad hoc ipsum habet S. Doctor in superiori cap. 15. *Ut homo qui voluerit, & non potuerit, nondum se plenè velle cognoscat, & oret, & habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata;* tanta autem voluntas habetur ab adjutorio quo; prior verò quæ est purum desiderium, ex adjutorio sine quo non derivatur. Et in lib. de Nat. & grat. cap. 15. *Conetur ergo, inquit, anima domare linguam, & dum conatur, poscat auxilium, & oret lingua, ut dometur lingua.* Ille conatus & oratio sunt cum adjutorio sine quo non; ipsam vero linguam reapse domare, est effectus adjutorii quo, ac gratiæ victricis. Hoc ipsum probatur ex lib. S. Doctoris de Nat. & grat. cap.

cap. 68. ubi cum dixisset, Deum non præcipere impossibilia, ait: *Hinc admonemur & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* Igitur opera facilia, seu actus bonos minus perfectos facere possumus absque eo, quod majus & ulterius auxilium à Deo postulemus: quod tamen in actibus perfectioribus ac difficilioribus suppliciter petendum est. Idem in Epist. 89. ad Hilarium scribit: *Quia etsi possit, antequam petat, quid ei prodest, nisi illi agat gratias ex eo quod potest, à quo petendum est quod nondum potest?* Hic S. Doctor loquitur de potentiâ proximâ nondum actum bonum operante; siquidem ait: *etsi possit, antequam petat; aliàs si jam actum bonum eliceret, irrisoriè peteret, ut posset elicere.* Quare illud adiutorium est *sinè quo non*, constituens voluntatem in potentiâ proximâ ad faciendos actus bonos remissos ac minus perfectos, absque eo quod indigeat ulterioris auxilii additione, quod tamen petendum est, cum vult agere *quod nondum potest*, nempe actus bonos validiores ac perfectiores, qui, quas actu habet, vires exuperant.

Cæterum manifestum est potentiam ad orandum, debere esse proximam in iusto sive fidei; nam si fidelis sit in potentiâ remotâ ad simpliciter orandum (non enim hic loquor de fervidâ & diuturniori oratione) non habet is aliam potentiam proximam pro impetrandâ oratione, aliàs procederetur in infinitum. Quomodo autem homo fidelis habeat semper, nisi ipsemet obicem ponat, potentiam proximam ad orandum, ex Augustinianâ doctrinâ paucis exponam. Ut quis sit in potentiâ proximâ ad orandum pro impetrandâ gratiâ efficaci ad implendum præceptum, debet prius credere illud sibi à Deo præcipi. Augustinus conc. 17. in Psal. 118. ait: *Quid est ergo mandatis tuis credidi, nisi credidi, quod tu illa mandaveris, non aliquis homo.* Præter hunc actum fidei, quo creditur Deo jubenti, requiritur actus dilectionis in voluntate, quo homo desiderat exequi id, quod sibi à Deo præcipitur; unde S. Doctor laudato cap. 17. de Grat. & lib. arb. ait: *Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest &c.* ideo enim orat pro adimplendo præcepto, quia vult seu desiderat implere præceptum. Hinc S. Fulgentius lib. 1. de Verit. prædest. cap. 17. exponens brevem illam Apostolorum orationem: *O Domine, auge nobis fidem*, Lucæ XVII. 5. ait: *Quia gratia, quæ illis initium fidei contulerat, ipsa in eis augendæ desiderium suscitabat.* Cognitio præcepti est ex gratiâ illuminationis in intellectu; desiderium verò faciendi præcepti ex inspiratione sanctâ in voluntate. Præter ambos actus, requiritur tertius actus intellectus, quo homo cognoscit, se non habere vires ad exequendum mandatum, suamque infirmitatem edoctus, vi duorum actuum præcedentium constituitur in potentiâ proximâ ad orandum. Nam cum fidelis experiatur, se à rebellî concupiscentiâ in contrarium trahi, seque fieri invalidum ad faciendum præceptum, eâ ipsâ cognitione propriæ infirmitatis repercussus, ex fide ac dilectione præhabita, proximè excitatur ad postulandum auxilium. Augustinus Epist. 89. ad Hilarium quæst. 2. ait: *Jubet ergo, ut facere iussa conati, & in nostrâ infirmitate sub lege fatigati, adiutorium gratiæ poscere non verimus.* Videtis lib. 4. ad Bonifacium cap. 5. S. ideo sic expressum est. Actus autem quo suam infirmitatem homo cognoscit, est naturalis, & experientiâ sentitur; est enim attractio violenta concupiscentiæ à bono retrahentis, & obfistentis. Apostolus ad Rom. VII. 18. ait: *Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio &c.* Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis,

repugnantem legi mentis meæ. Cum dicit velle adiacet mihi, monstrat, se bonum lege præceptum cognoscere & desiderare. Verum cum ait, *video autem aliam legem*, suam se cognoscere infirmitatem ostendit, ac fatetur se non posse præceptum implere ob repugnantem concupiscentiam. Et S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 5. initia suæ ad Deum conversionis describens, ait: *Voluntas autem nova, quæ mihi esse cœperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, sola certa iucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam &c.* Sic intelligebam meo experimento id, quod legeram, quomodo caro concupisceret adversus spiritum. Idem docuere insignes ejusdem sectatores, S. Prosper in Psal. 106. *Humiliati ergo*, inquit, *sunt per experimenta impossibilitatis suæ, & invenerunt se sinè Dei adiutorio nihil posse.* Et S. Fulgentius in Epistolâ ad Probam cap. 20. scribit: *Quisquis igitur beneficium rogat, & adiutorium flagitat, necesse est, & ut evidentiam suæ imbecillitatis & egestatis agnoscat; & ideo egestas nostra dari sibi quod non habet, poscit.* Itaque actus, quo nostram infirmitatem, idest privationem potentiæ proximæ faciendi mandati cognoscimus, experimento & evidentiâ naturali sinè ullo speciali auxilio à nobis intelligitur. Hæc est prima, quam à lege percipimus utilitatem: uti passim S. Augustinus inculcat scribens, legem homini suam infirmitatem ostendere, eumque ad orationem pro viribus ex gratiâ obtinendis impellere. Ex sexcentis, unum S. Doctoris testimonium appello ex Epist. 200. ad Affelicum Episcopum: *Utilitas itaque legis est, ut homines de suâ infirmitate convincantur, & gratiæ medicinam, quæ in Christo est implorare compellant.*

Ita fidelis sive iustus cognoscens se non posse mandatum facere, per actus fidei ac dilectionis constituitur in potentiâ proximâ ad orandum, fide spem in Deum excitante; nam ut ait S. Doctor Serm. 3. de verbis Apostoli: *Quod enim lex imperat, fides sperat.* Homo enim fidelis credit Deum uti dominum sibi præceptum imponere, dicente Augustino conc. 2. in Psal. 70. *Quomodo eris sub domino, nisi fueris sub præcepto?* Præterea eadem fide credit Deum tamquam adiutorem vires ministrare, ad implendum præceptum. Nam in Psalmis 18. 27. &c. *Dominus adiutor* laudatur, quod egregiè explicat Augustinus conc. 17. in Psalm. 118. dicens: *Quia itaque credidi tua esse mandata, ipsa fides mea, quæ id credidi, impetret abs te gratiam, quæ faciam quod mandasti.* Si enim homo mihi hæc juberet forinsecus, nunquid etiam, ut facerem quod jubebat, adjuvaret intrinsecus? Et in lib. de Spir. & lit. cap. 10. ait hominem fieri iustum ex lege fidei, quæ credidit nullo modo posse suæ infirmitati ad implenda ea, quæ lex factorum jubet, nisi divinâ gratiâ subveniri. Rursum desiderium, quo homo fidelis vult facere præceptum, sed ob virium defectum non potest, eo infirmitatis obice repercussum intenditur, & impellit hominem ad orandum pro viribus impetrandis. Idem S. Pater in lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 18. ait: *Nisi quia præcepto admonitum est liberum arbitrium, ut quæreretur Dei donum? Quod quidem sinè suo fructu prorsus admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis; ut addi sibi quæreretur, unde quod jubebatur, impleteret.* Et S. Fulgentius in Epistolâ ad Probam capite 2. *Quis enim*, inquit, *vel orare competenter valeat, nisi medicus ipse nobis initium desiderii spiritualis infundat? Illud aliquid dilectionis, seu desiderium spirituale, statim ac fidelis expertus est, se non posse implere præceptum, eundem excitat ad Dei auxilium implorandum.* Audiendus iterum Augustinus hæc pro concione dicens

in Psal. 106. *Audit, vine bene secundum quod nosti &c. Conatur, & non potest; ligatum se sentit. Exclamat ad Dominum.* Habes hic actum fidei quo credit Deo impo-
nenti praecepta bene vivendi. Rursus non tantum
habet desiderium eadem exequendi, verum etiam co-
natur illa facessere. At ubi cognoscit semet propriae
infirmi-
tatis vinculis impediri, opem à Deo impetra-
turus, exclamat, eo videlicet spiritali desiderio im-
pellente, quo antè infirmitatis experientiam, volebat
mandatum implere. Idem in Psalm. 118. conc. 10.
*Quid est, inquit, inclinatum cor ad aliquid habere, nisi
hoc velle? Et voluit orgo, & orat, ut velit. Voluit cum di-
xit: Deduc me in semitam mandatorum tuorum, quia
ipsam volui; orat autem, ut velit, cum dicit: Inclina
cor meum &c. Hoc itaque orat, ut ipsa voluntate proficiat:
Quod exemplo etiam exponens, ait: Quemadmo-
dum si poculum plenum teneas, & sitienti dare incipias,
& haurit bibendo, & poscit desiderando. Illa ergo aliqua
dilectio, ac desiderium spiritale jam in voluntate accen-
sum, quo justus seu fidelis vult facere praeceptum,
compertâ virium debilitate, excitat eundem ad auxi-
lium poscendum; nempe ut laudato eap. 15. de nat. &
grat. scribit: *Dum conatur, poscat auxilium.* Tum pri-
mum conatur, cum animadvertit suam sibi volenti
praeceptum implere, infirmitatem obsistere; igitur
tunc potest orare; siquidem facilius est implorare al-
terius auxilium, quam per semetipsum conari. De-
nique idem Augustinus in Psal. 32. ait: *Quia utique si
credis, caves; si caves, conaris, & conatum tuum inspi-
cit Deus &c.* ut conatus ille implendi praecepti ex actu
præexistenti fidei derivetur. Ex illo desiderio im-
plendi praecepti, ac judicio practico propriae infirmi-
tatis, ejusque confessione, divina gratia impetratur;
etenim S. Doctor conc. 27. in Psal. 118. ait: *Quid de-
siderabat, nisi facere mandata divina? Sed non erat unde
faceret infirmus fortia, & parvulus magna. Aperuit os
suum confitens, quod per se ipse non faceret, & attraxit
unde faceret. Aperuit os petendo, quaerendo, pulsando, &
sitienti haussit spiritum bonum, unde faceret, quod per se
ipsum non poterat, mandatum sanctum & bonum &c.**

Celeberrima est S. Doctoris sententia, & passim in
ejusdem scriptis occurrit: *Fides orando impetrat, quod
lex imperat.* In lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. In
lib. de Nat. & grat. cap. 16. De perfect. Justit. cap. 4.
In Enchirid. cap. 117. Serm. 3. de verb. Apostoli.
Epist. 89. & ferè ubique. Exponit insigne illud apo-
phthegma conc. 10. in Psal. 118. expendens verba
Apostoli ad Romanos III. 17. *Ubi est gloriatio tua? Ex-
clusa est. Per quam legem? Factorum? Non: sed per le-
gem fidei: atque ita ratiocinatur: Haec est lex fidei, qua
credimus, & oramus per gratiam donari nobis, ut facia-
mus, quod per nosmetipsos implere non possumus. Idem-
que pertractans in lib. de Spir. & lit. cap. 13. ait: *Ac
per hoc lege operum dicit Deus: Fac quod jubeo; lege fi-
dei dicitur Deo: Da quod jubes. Ideo enim jubet lex, ut
admoneat, quid faciat fides, id est, ut cui jubetur, si non-
dum potest, sciat quid petat, si autem continuo potest, &
obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit. Ex
quibus colligimus in fideli unâ cum lege reperiri
potentiam proximam ad orandum, quæ est velut lex
ex Dei promissione nobis donata, qua eidem Deo di-
cimus: *Da quod jubes*, quam alteram sibi familiarem
sententiam mirifice ex sacris literis illustrat lib. 2. de
Peccat. mer. capite 5.**

Hic tamen removenda est difficultas, quæ hætenus
dictis opponi potest. Nam si duo fideles velint serva-
re praeceptum, quod secundum præsentem quas habent
vires, non possunt, ambo habent adjutorium sine quo

non, id est, potestatem proximam orandi pro majori
auxilio impetrando, unus pro libito orabit, alter au-
tem non orabit; igitur orans solâ determinatione suæ
voluntatis se discernet à non orante, secus ac docuit
Apostolus in Epistolâ 1. Cor. IV. 7. *Quis enim te dis-
cernit? Quid autem habes quod non accepisti?* Nam ut ait
Augustinus Epist. 46. ad Valentinum ac sub eo mona-
chos Hadrumetinos, ille qui oravit, posset respondere
vel voce, vel cogitatione, & dicere, discernit me fides
mea, discernit me oratio mea, discernit me justitia mea.
Et in Epistolâ 105. ad Sixtum postea Romanum Pon-
tificem scribit: *Etiam ipsa oratio inter gratia munera
reperitur.* Quid enim oremus, ait Doctor gentium, si-
cut oportet nescimus, sed ipse spiritus interpellat pro
nobis gemitibus inenarrabilibus. *Quid est autem in-
terpellat, nisi interpellare nos facit?* Et producto alte-
ro testimonio ex Epistolâ ad Romanos cap. XIII. 15.
in quo clamamus: *Abba (Pater)* ait: *Ita sine spiritu fi-
dei non est rectè quispiam crediturus, nec sine spiritu ora-
tionis salubriter oraturus.* Fateor me in vado hærere.
Nam quàm facile mihi fuit à Norisio Jansenismi ca-
lumniam avertere, tam difficile est, ejusdem senten-
tiam à conspiratione cum opinione antagonistarum
Jansenii vindicare. At cum constet ipsum admittere
in statu naturæ lapsæ adjutorium sine quo non, ut patet
ex appellato locupletissimo ejusdem testimonio, duum
generum actus proximè distinximus ut tenuiores actus
boni, & debiliores possint reapse fieri à voluntate cum
solo adjutorio sine quo non; cum tamen actus validio-
res & robustiores debeant ab adjutorio quo procedere.
Hac divisione jam superius probatâ, concedo oratio-
nem intensam ac ferventiorē ab adjutorio quo de-
pendere, quo fit, ut ardentem oremus. Hac de ora-
tione intelligendus est S. Doctor in eâ ad Sixtum Epi-
istolâ, & cum ibidem ait hominem divinâ gratiâ à pec-
cato liberari impartito salubriter orationis affectu & ef-
fectu; & similiter cum lib. 2. de Pec. mer. cap. 19. scri-
bit: *Et nos vigilanter oremus, & ipsum deprecemur ar-
dentem simul intelligentes, & quod sic conemur, & quod
sic deprecemur, dono illius nos habere &c.* Cum verò S.
Doctor ex illo testimonio Apostoli probat neminem
discerni suâ oratione à non orante, contrâ Pelagianos
loquitur, qui viribus naturæ orandi Deum faculta-
tem tribuebant, ut omnem Dei gratiam excluderent,
quem errorem Semipelagiani uti capitale dogma reti-
nuere. At juxta propositam sententiam oratio depen-
det ab actu per spem operante, ac dilectione, seu de-
siderio implendi praecepti, qui actus ab efficaci gra-
tiâ dependent, ac sunt illustrationes intellectus, ac
sanctæ inspirationes voluntatis, sine quibus quemad-
modum oratio fieri nequit, ita si eadem oratio fiat,
ab iisdem tanquam à causis principalibus dependet.
Hinc Augustinus in eadem Epistolâ ad Sixtum ait:
*Quapropter ne se vel ipsius orationis meritum extollat
&c. adjutorium datur oranti; fides orat, quæ data est non
oranti, quæ utique nisi data esset, orare non posset.* Hac
sanè interpretatione laudata Apostoli verba exposuit
S. Doctor in Epistolâ 106. ad Paulinum, ubi de ho-
mine justificato, ait: *Quia cum dixerit, ut merear ju-
stificationem, habeo fidem: respondetur ei, Quid enim
habes quod non accepisti? Cum ergo fides impetrat justi-
ficationem &c. non gratiam Dei aliquid meriti præcedit
humani, sed ipsa gratia meretur augeri, ut aucta merea-
tur perfici, comitante, non ducente, pedisequâ, non præ-
viâ voluntate; quia etiam homo dum orat, præmove-
tur ex inspiratâ dilectione praecepti, ac desiderio ejus-
dem implendi. Plures actus ad actualem impletio-
nem praecepti necessarios, eosque catenatim connexos*

ex sacris literis describit Augustinus in lib. de Spir. & lit. cap. 30. ubi ait: *Per legem cognitio peccati; per fidem impetratio gratiae contra peccatum &c.* quod nempe fides est fons & origo orationis. Jam verò cum oratio tenuis, non autem fervens ac intensa, ex desiderio implendi praecepti dependeat, ipsum verò desiderium sit actus voluntatis debilis ac invalidus ad praeceptum exequendum sine ulteriori auxilio, proinde eadem oratione hoc ipsum auxilium postulatur. Hinc patet, cur Norisius dixit, hominem resistere gratiae debili ac remotae; illam enim debilem vocavit, quia cum sit adjutorium sine quo non, *parvas tantum & invalidas voluntates efficere potest*, uti ex S. Augustino lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. prae-notavi. Idem in lib. de Cor. & grat. cap. 11. comparans gratiam à Creatore Adae collatam cum gratia à Salvatore nobis obtenta, ait: *Hec est prima gratia, quae data est primo Adam; sed haec potentior est in secundo Adam.* Prima est enim, quia fit, ut habeat homo justitiam, si velit; secunda ergo plus potest, quia etiam fit, ut velit &c. Nec illa parva erat, quae demonstrata est etiam potentia liberi arbitrii, quia illa sola poterat in tanta non peccandi facilitate, ut ait cap. 12. praecepta adimplere. At in statu naturae lapsae ob poenalem infirmitatem, adjutorium sine quo non est parva gratia, quod si solum haberetur sine gratia victrici, homines, ut ait eodem cap. 12. S. Doctor, non possent in accepta justitia ac sanctitate perseverare, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent. Ita in statu naturae lapsae adjutorium sine quo non dare potest tantum voluntatem seu desiderium implendi, non vires reapse exequendi praecepti ardui ac difficilis.

§. II.

Homo ex libera suppositione judicii practici erronei obrem ponit potentiam proximam ad orandum. Id exemplo D. Petri ex sancto Augustino demonstratur.

Cum Auctor scrupulorum toto §. 6. & Informator §. 2. pag. 12. historiam damnatae Anno 1655. à Theologica Facultate Parisiensi famosae propositionis Doctoris Antonii Arnaldi recitent, eamque ipsam thesim à Norisio assertam publicent, operae pretium duxi hanc quoque calumniam non tantum refellere, sed rem ipsam controversam unius S. Augustini doctrinam explicare. Itaque narrant Arnaldum asseruisse Divo Petro tentatione pulsato, defuisse gratiam proximè sufficientem ad evitandam negationem. Qui cum noluisset eam gratiam admittere, Doctorum albo erasus, solum non quidem vertere, sed mutare coactus fuit. Eò tota controversia redacta erat, num homo justus instante praecepto habeat potentiam proximam ad orandum, cui quaestioni cum putem me proximè satisfecisse, unam tamen exceptionem subdendam existimo. Nam quamvis Norisius palam & apertè testetur, hominem urgente praecepto, posse ac debere orare pro impetranda gratia ad mandati impletionem necessariam, id intelligendum est, nisi homo ponat obicem, suoque vitio se ea potestate proximam ad orandum privet, quod impedimentum reapse opponi posse demonstro.

Cum ad orandum pro impetranda gratia necessaria ad exequendum praeceptum, concurrant notitia praecepti, desiderium ejusdem faciendi, ac judicium practicum propriae infirmitatis, idè enim oramus, quia cognoscimus deesse nobis vires ad faciendum

quod nobis praecipitur, ut enim ait Augustinus Epist. 105. *Si in potestate haberetur, non utique posceretur; ac proinde ex eodem S. Doctore ac Synodo Tridentina orando petimus quod non possumus:* Hinc si homo formet judicium practicum prorsus oppositum, nempe judicet se posse sine ulteriori Dei auxilio mandatum implere, ponit obicem orationi faciendae, nec est in potentia proximam ad orandum. Pelagiani putabant eam Dei gratiam, quam Catholica Ecclesia docet, everti liberum arbitrium, ac omnium virtutum merita suffocari. Hoc erroneo judicio obcaecati, non erant in potentia proximam ad orandum pro impetranda gratia ad exequenda praecepta. Ita censuit S. Innocentius Papa scribens in Epistola ad Patres Synodi Carthaginensis: *Negantes enim adjutorium, non aliis, sed sibi hoc penitus abstulerunt.* Cujus rationem tradit Augustinus lib. 3. ad Bonifacium cap. 7. dum ait: *Putant enim se arbitrii sui viribus implere legem jubentem, & ISTA IMPLICATI SUPERBIA, ad gratiam non convertuntur juvantem.* Idem argumentum repetens tract. 53. in Joannis Evangelistae verba cap. XII. 39. *propterea non poterant credere &c.* ait: *Hinc & illi non poterant credere, non quia mutari in melius homines non possunt, sed quandiu talia sapiunt, non possunt credere.* Hinc excantur, & indurantur, quia negando divinum adjutorium, non adjuvantur. Quare ex magni Doctoris sententia, qui putant suis tantum viribus sine Dei adjutorio posse servare mandata, quousque talia sapiunt, potentiam proximam ad orandum pro impetrando adjutorio non habent, quam tum primum recipient, cum erroneum illud judicium deponent. Ita passim Theologi tradunt eum qui ex conscientia erronea operatur, non esse in potentia proximam ad observandum praeceptum, cujus oppositum tunc erronea conscientia faciendum dicat. Exemplum desumo ex Suarez lib. 4. de Grat. cap. 20. num. 11. *Sicut aqua nondum calida non potest dici proximè potens ad calefaciendum; jam verò calefacta, rectè dicitur proximè sufficiens.* Sed simile exemplum aliam occasione adducit Augustinus in lib. 83. Quæst. hæc quæst. 66. de nive scribens: *Non calefacit, nec enim potest. Quandiu enim nix est, non calefacit; sed resolvi potest, & fervere, ut calefaciat &c.* Omnia hæc in brevem syllogismum coarcto. Homo ut sit proximè potens orare, debet habere judicium practicum propriae impotentiae proximae; ac necessitatis majoris gratiae impetrandae; sed qui de suis viribus praesumit, non habet judicium practicum propriae impotentiae proximae ac necessitatis majoris gratiae impetrandae; ergo is non est proximè potens orare. Major est certa, quia petimus orando quod proximè non possumus facere. Minor aequè vera est, quia praesumens de suis viribus, putat per semet posse aliquid facere secundum praesentes quas habet vires, sine alterius cujuspiam adjutorio. Quare sicut aqua quatenus est frigida, non est proximè potens calefacere, ita homo quatenus est praesumens de suis viribus, non est proximè potens petere vires ab alio. Hinc S. Doctor putavit, intelligi posse, cur cum plures Confessores fidei Christianae à tyrannis tormentis subijcerentur, nonnulli eorum à fide defecerint. Nam conc. 1. in Psal. 90. de iisdem ait: *Multi defecerunt. Et, credo illi defecerunt, qui de se praesumpserunt &c.* Sed viribus suis multum dederunt. Et iterum in Psal. 102. *Qui ergo defecerunt, Dominum non invocaverunt, de sua fortitudine praesumpserunt.* Eadem repetit conc. 13. in Psal. 118. Posita, ac concessa hac doctrina, ad casum D. Petri descendo, ac facile respondeo, defuisse eidem gratiam

am proximam ad orandum pro impetrando ulteriori adiutorio necessario ad superandam tentationem negationis, si eidem gratiæ Petrus de suis viribus præsumens, obicem liberè opposuit. Num reapse talem obicem opposuerit, est quæstio facti, in qua S. Augustinus suis in libris sæpissimè ac constanter asseveravit D. Petrum de suis nimium viribus præsumpsisse. In primis docet Petrum tentatione pulsatum non habuisse reapse vires resistendi tentationi. Nam in fine enarrationis in Psal. 140. comparans Petrum cum Joanne Baptista, hæc ait: *Quia enim si fieret impetus propter Christum in Joannem, non negaret. Erant quippè in illo magnæ vires, quibus appellatus est amicus sponsi. Magna in illo gratia, magna excellentia &c. Ergo in illum impetus factus est, qui non habebat tales vires. Fit impetus in Petrum, non fit in Joannem. Etenim vires ipsas Petrus post accepit, tunc autem infirmus fuit. Pro Christi nomine ille interrogatur, qui vires non habebat. Ille qui habebat vires, non patitur persecutionem pro Christo.* Hic loquitur de viribus, quæ in habitu charitatis continentur; siquidem qui intensiorem habet charitatem habitualement, majores etiam vires habet ad resistendum tentationi, undè idem S. Doctor in lib. de Sanctâ Virginitate cap. 47. cum dixisset quasdam conjugatas posse pro fide Christi resistere tormentis, quibus sufferendis aliquæ virgines impares sunt, ait: *Latent ista in facultatibus & viribus animorum, tentatione panduntur, experientiâ manifestantur; nempe latent in habitu intensioris charitatis.* Eadem scribit de patientiâ Job in cap. 21. libri de Bono conjugali. Charitas autem tum habitualis tum etiam actualis varios habet gradus, undè dicitur Augustino in lib. de Nat. & grat. cap. ult. *Charitas ergo inchoata, inchoata iustitia est; charitas propecta, propecta iustitia est; charitas magna, magna iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est; & statim: quæ maxima est in hac vitâ, quando pro illâ ipsâ contemnitur vita.* Maxima erat charitas habitualis in Joanne Baptista, qua potens erat in actu primo, ut Scholastici loquuntur, pro Christi confessione propriam vitam contemnere. Hanc tantam charitatem Petrus, cum Christum negavit, nondum habebat. Etenim Christus Dominus Joannis XIII. 36. dixit Petro: *Quò ego vado, non potes me modò sequi; sequeris autem postea.* Dicit ei Petrus: *Quare non possum te sequi modò? Animam meam pro te ponam.* Quæ verba exponens Augustinus tract. 66. in Joannem ait: *Quid in animo ejus esset cupiditatis videbat; quid virium non videbat; voluntatem suam iactabat infirmus.* Et conc. 1. in Psalm. 36. ait: *Et fortasse & ipse Abraham nondum noverat, quas vires haberet fides ejus. Unusquisque enim se tentatione tanquam interrogatus, agnoscit. Sicut Petrus quas vires haberet fides ejus utique nesciebat &c.* At Petro, cum negavit, defuisse charitatem perfectam seu maximam in hac vitâ, quando pro illâ ipsâ contemnitur vita, tradit idemmet Augustinus tract. 92. in Joannem inquiens: *Dabit enim vobis fiduciam testimonium perhibendi charitas Dei diffusa in cordibus vestris per Spiritum sanctum qui dabitur vobis.* Quæ utique Petro adhuc defuit, quando mulieris ancille interrogatione perterritus, non potuit verum testimonium perhibere &c. Quæ dicta Augustini recitat Ecclesia inter præcüm officia fer. 6. post octavam Ascensionis. Nempe Petrus secundum quas tunc habebat vires, non potuit tentationi resistere; eâ tamen gratiâ quam tunc habebat, poterat gratiam ulteriorem tentationi superandæ necessariam implorare, nisi obicem opposuisset. Num verò reapse obicem opposuerit, est quæstio

facti, in qua S. Augustinus ea scribit ex quibus tale impedimentum à Petro objectum fuisse intelligitur. Nam in lib. de Grat. & lib. arb. cap. 17. ait: *Ipsam charitatem Apostolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit.* Et laudatis verbis in Epist. S. Joannis: *Sed perfecta charitas foras mittit timorem,* addit: *Et tamen quamvis parva & imperfecta non deerat, quando dicebat Domino, animam meam pro te ponam. Putabat enim se posse, quod se velle sentiebat.* Idem in Psalm. 43. ait: *Plerumque enim homo putat se posse, quod non potest; aut putat se non posse quod potest &c.* Nunquid Petrus noverat se, quando dixit medico: tecum sum usque ad mortem? Medicus noverat venâ inspectâ quid intus ageretur in agrotò; agrotus non noverat. Et in Psalm. 55. ait: *Vires suas Petrus ignorabat.* At cum Petrus putabat se posse, quod secundum eas, quas tunc habebat vires, non poterat, liberè iudicium erroneum induxerat, quo putabat viribus, quas actu habebat, posse oppetere mortem pro Christo; quo erroneo iudicio implicitus, de se præsumens, non potuit cum eodem componere iudicium rectum, quo putaret, majores sibi à Deo vires precibus impetrandas esse; quod iudicium ad orationem prærequirit superius ostensum est, & ex cujus defectu homo non est in potentiâ proximâ ad orandum. Itaque cum primum Petrus erroneum illud iudicium deposuit, tunc primum pariter habuit potentiâ proximam ad orandum. Augustinus in Psalm. 58. *Ignotus enim sibi quisque est antè interrogationem tentationis. Sicut se Petrus præsumendo ignorabat, & negando didicit, quales vires haberet; in tribulatione intellexit, falsò sese præsumpsisse.* Et conc. 1. in Psalm. 36. Proinde, inquit, Petrus, qui antè tentationem præsumpsit de se, in tentatione didicit se. Ita tentatione victus, deposuit erroneum iudicium, quod de suis viribus antè præsumendo formaverat, ac tunc fuit in potentiâ proximâ ad orandum. Hæc de casu D. Petri Augustinus prædocuit. At Arnaldi & Jansenii opinio à Facultate Theologicâ Parisiensi damnata fuit, quòd dixere Petrum præsumpsisse, quia desertus prius fuerat à gratiâ efficaci, sine qua non potuit orare, cum sine adiutorio quo nullus orare possit. At secus docuit Augustinus non uno loco exponens verba Psalmi XXIX. *Dixi in abundantia meâ: Non movebor in æternum; quæ applicans Divo Petro in lib. de Cor. & grat. cap. 9. ait: Hæc vox & Apostoli Petri esse potuit; dixerat quippè & ipse in abundantia suâ: Animam meam pro te ponam; sibi festinando tribuens, quod ei fuerat à Domino postea largiendum.* Avertit autem ab illo faciem Dominus, & factus est conturbatus, ita ut eum mori pro illo metuens, ter negaret. Ita Dominus Petrum de suis viribus præsumentem deseruit; non autem quia prius desertus fuerat, ille præsumpsit.

CAPUT IV.

Sententia Norisii de privatione potentiæ proximæ expeditæ ad perseverandum in iustitiâ acceptâ in statu naturæ lapsæ, ex S. Augustino à P. Suarez asseritur; & ubique Janseniana calumnia depellitur.

Alterum Jansenianæ doctrinæ lineamentum, quod Auctor scrupulorum in Vindiciis exactè expressum contendit, inde trahitur, quòd Norisius scripsit naturam humanam ex peccato primi parentis incidisse in privationem potentiæ proximæ expedi-

ta ad perseverandum in accepta justitia. At ex superioribus de potentia proxima ac gratia sufficienti stabilitis, hujus quoque accusationis vis omnis elanguet. Augustinus justum volumen de dono perseverantiae evulgavit, ut ea quae de eadem in libro de Correptione & gratia antea docuerat, adversus Semipelagianorum opinionem defenderet. Equidem initio statim libri observat perseverantiam aliam esse temporariam, *tantumquam temporis sui*, cum justus aliquo temporis spatio in accepta justitia perseverat, priusquam in aliquod peccatum incurrat; aliam vero esse finalem, quae consistit in actu bono ac meritorio gloriae, quem praedestinati eliciunt, ac post quem statim vivendi finem faciunt, ac salvantur, de qua altera specie perseverantiae ait se eo in volumine contra Semipelagianos disputare. Norisius in Vindiciis cap. 4. §. 10. ostendit S. Doctorem docuisse peccatum originale esse causam reprobationis omnium qui damnantur, quam sententiam S. Thomas & insigniores ejusdem discipuli, alii-que etiam Theologi secuti sunt, licet non una ratione eandem sententiam tueantur.

Idem autem loco laudato pag. 67. col. 1. ex S. Augustini doctrinam rem satis difficilem explicans, ait Adamum habuisse à Deo adjutorium, quo proximè & expeditè poterat perseverare in justitia dono Creatoris accepta, ita ut Adamus non indiguerit speciali dono actualis perseverantiae, quia habebat auxilium, quo jugiter ad instar habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perseverandum, ac nihil ex parte Dei defuisse, quo facillimè reapse perseveraret, si vellet. Hæc cum locupletissimis S. Doctoris testimoniis confirmasset, ibidem addit: *Ceterum ex peccato perdidit sibi & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseverandum. Quare privatio hujus potentiae in nobis est poena primi peccati.* Hinc infert eam impotentiam speciali Dei gratia tolli, quae si justo gratia non conferatur, & stet sub privatione potentiae proximè expeditae ad perseverandum, tentationi infallibiliter succumbet; quae Norisii verba sunt pag. 66. col. 1.

Nolo hic indicem texere Theologorum S. Augustinum Norisio similiter exponentium. Unum tantum appellabo, cui non modò accusatores honoris gratia assurgent, verum etiam eodem audito, obmutescunt. Is est P. Franciscus Suarez, qui lib. 4. de auxiliis gratiae cap. 18. num. 19. scribit: *Dico ergo sensum Augustini esse, Adamum recepisse auxilium proximè sufficiens ad perseverandum, si vellet, & ita sufficiens, ut pro sua libertate, & velle, & perseverare cum effectu potuisset, quod est verissimum &c.* De hoc ergo eodem auxilio, ita proximè sufficiente negat Augustinus dari hominibus lapsis, qui cum effectu non perseverant, idque in poenam primi peccati &c. Additque statim auxilium sufficiens naturae lapsae non esse tantum, ac quale fuit in Adamo propter fomitem, & alia impedimenta bene operandi. Non dicit tamen, inquit, Augustinus hujusmodi homines in presenti statu nullum auxilium sufficiens recipere, ad perseverandum, nam recipiunt saltem remotè sufficiens, quod suo modo est verè sufficiens, in eis tamen propter conditionem hujus status tale est, ut non sit proximè sed remotè sufficiens, & ut **NUNQUAM CONSEQUATUR EFFECTUM**; ita ergo suo modo in presenti juxta præcedentem Augustini doctrinam. Hanc maximus Theologus sententiam S. Augustini exhibet, quam non reprobatur, sed suam facit. Videtis, quemadmodum omnia quae Norisius ea in quaestione tanquam asserta Augustiniana adstruxit, eadem antea Suarez uti S. Doctoris effata docuerit, ut hic recentior scriptor Vindicia-

rum cuncta ex Suariorum exscriptis videri posset, nisi universa illa doctrina in Augustini scriptis adeò manifestè appareret, ut non interprete diligenti & accurato, sed mediocris intelligentiae Lectore opus sit; cum tantà undique luce se prodatur, ac publicetur.

In Synodo Arausicanâ II. canon X. ita concipitur: *Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare.* Quodam de temporaria, quàm finali perseverantia intelligitur. At si implorandum est auxilium justificatis, ut possint in bono opere perdurare, antequàm petant, non possunt; orant enim *ut possint*; cum verò possint orare, ut illud adjutorium impetrent, antequàm orent, non sunt proximè potentes perseverare, quod idem est ac habere privationem potentiae proximè expeditae ad perseverandum. Augustinus cap. 7. libri de Dono perseverantiae ait: *Qui enim non infertur in tentationem, non discedit à Deo. Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt; fuerat in homine antequàm caderet.* Non discedere à Deo, idem est ac perseverare in bono seu justitia accepta. At si hoc fuit in viribus liberi arbitrii antè primum peccatum, modò in naturâ lapsâ est privatio ejusmodi virium; undè ut illae constituebant, judice Suarez, potentiam proximam, earundem absentia causat impotentiam itidem proximam ad perseverandum in bono, remanente in justificatis plerumque potentia tantum remotâ, qua orare possunt, ut proximam impetrent. Eandem doctrinam prolixè Augustinus tradit cap. 11. & 12. de Cor. & grat. & posteriori loco in fine capitis scribit: *Quod si in tantâ infirmitate vitæ hujus &c. ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellet, nec Deus operaretur, ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet, & idèd perseverare non possent, quia deficientes infirmitate, nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent.* Adjutorium sine quo non dabat Adamo posse perseverare, si vellet, ut ibidem sæpè Augustinus docet. At ob peccatum originale contractâ virium infirmitate, voluntas justis cum eo solo adjutorio, *nec vellet; aut non ita vellet, ut posset.* An non tanta virium infirmitas privationem potentiae proximè expeditae ad perseverandum exprimit? Si cum illo adjutorio ut quid maximè, vellet, sed non posset, privatio sanè potentiae proximè expeditae ad perdurandum in bono, naturae lapsae incubuit. Hæc adeò clara & aperta sunt in S. Doctoris doctrinâ, ut Petrus à S. Joseph Fulienfis in libro contra Jansenium par. 4. pag. 167. cum concessisset, Adamum habuisse potentiam proximam ad perseverandum in gratia, laudatis postea verbis ex cap. 11. citati libri de Cor. & grat. concludat: *Itaque cum ait Augustinus auxilium ad perseverandum quibusdam non dari, id intellige de auxilio proximè sufficienti, quod non omnibus dari concedimus.* Huncne etiam Jansenii antagonistam, quum Norisio conformiter scripserit, inter transfugas reputabitis? Basilii Poncius 1. par. Relect. de grat. cap. 17. num. 9. scribit: *Quare in Adamo fuit auxilium proximè sufficiens pro omni occasione & instanti; in nobis non est proximè sufficiens pro quibuscumque instantibus, & pro multis, vel aliquibus tantum est auxilium remotè sufficiens.* Alterum ex eadem Augustinianâ gente Doctorem Pontio addam Joannem Schuveitzerum publicum nunc in Academia Coloniensi Professore, qui in Dissert. 3. Theol. de prædest. & reprob. dub. 6. probans ex eodem cap. 11. de cor. & grat. hominum reprobationem ex peccato originali, ait cum S. Doctore: *Nunc autem*

quibus deest tale adiutorium (quale scilicet fuit actu datum primo homini, eumque constituit proximè potentem ad perseverandum) *jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur.* Ea parenthesis tota est Norisiana, & S. Dices etiam &c. ait: *Primus homo sibi, & toti posteritati perdidit posse, & ita naturam corripit, ut auxilium illud, per quod ipse erat proximè potens, modò non sufficiat ob cacam, & indomitam concupiscentiam &c.* Quæ fuit etiam, uti prænotavi, Suarezii juxta Augustinianam doctrinam sententia. Idem Doctor pag. 96. scribit: *Inter sic respondentes est etiam P. Noris; nec hujus dicta refellit, sed in suâ probabilitate relinquit.*

Informator S. 1. p. 4. hanc propositionem à Norisio assertam ait: *Vi talis privationis contingere, ut reprobis etiam postquam justificatus fuit, perseverare non possit in acceptâ iustitiâ.* Et rursus pag. 5. hanc alteram imponit: *Remaneretunc in eo, sicut & in singulis peccatoribus, fidelibus, infidelibusque solam observandæ legis potentiam remotam; quæ ut in proximam mutetur, penès eos non est, Deo solam remotam dante, proximam non offerente.* Hæc calumniæ & invidiæ conflandæ gratiâ Norisio imponuntur; nunquam enim ille dixit reprobum justificatum perseverare non posse in acceptâ iustitiâ, sed proximè & expedite non posse: quæ adverbia non tollunt absolute possibilitatem temporariæ perseverantiæ, sed modum aliquem ejus possibilitatis, qualis fuerat in naturâ integrâ antè peccatum Adami. Et sanè notandum est, quòd consultò ac prudenter Norisius tam sæpè ibidem tradit, ex Adami peccato humanam naturam decidisse in privationem non *potentiæ proximæ*, sed *potentiæ proximè expeditæ*, quæ verba non carentiam potentiæ proximæ, sed potiùs carentiam facilitatis ac promptitudinis ipsius potentiæ, nullo intrinseco impedimento retardatæ, designant; ibi enim comparat potentiam benè operandi naturæ integræ, cum potentiâ rectè agendi in naturâ lapsâ. Augustinus conc. 10. in Psal. 118. ait Adamum ac conjugem violasse præceptum, *quod facillimè nullâ infirmitate revocante, impediante, tardante implere poterant.* At in naturâ lapsâ clamat Apostolus ad Rom. VII. *Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ &c.* Quæ Augustinus obijciens Juliano lib. 6. Oper. imperf. num. 13. ait: *In quibus verbis evidenter apparet, liberum arbitrium malo suo esse vitiatum. Non enim antè peccatum, quo malè usus est homo libero arbitrio, in illâ paradisi felicitate constitutus, posset hoc dicere.* Et antè ibidem num. 7. cum dixisset multos conari ad virtutum decora pervenire, ait: *Sed si animam corpus corruptibile non gravaret, non utique conarentur. Ac per hoc in paradiso, si nemo peccasset, & super filios Adam grave jugum non esset, sinè conatu Deo suo facilè & feliciter obedirent.* Præterea Norisius scripsit, omnes habere potestatem saltem remotam observandæ legis; at quæ ab accusatore annectuntur: *Quæ ut in proximam mutetur, penès eos non est, Deo solam remotam dante, proximam non offerente;* nusquam hæc in Norisii libro leguntur; imò contrarium palàm asseruit, cum dixit, hominem urgente quolibet præcepto, posse rogare Deum pro impetrandâ gratiâ necessariâ ad ejusdem præcepti impletionem, ut superiori capite ostendi.

Rursus pag. 11. obijcit in sententiâ Norisii justum sufficienti gratiâ & potestate proximè expeditâ privari, non propter ullam præcedentem culpam, sed propter solum originale peccatum, quantumlibet jam remissum. Et paulò post: (Ut quid enim si gratiam orandi accepit, non propter orandi negli-

gentiam, sed propter originale peccatum, solum privari dicitur auxilio proximè sufficiente, ut quid ad originale jam condonatum recurritur modo tam novo, & Catholicis exoso) Hæc Informator. At vir bonus ac simplex dissimulat ea nosse, quæ ex S. Augustini aliorumque Patrum ac Theologorum sententiâ Catholicis omnibus innotescunt. Nam nullus non ignorat, ex peccato originali humanam naturam duo vitia contraxisse, ignorantia videlicet & infirmitatis, ex quibus veluti fontibus peccata cuncta derivant. Augustinus in Enchiridio cap. 81. ait: *Duabus ex causis peccamus: aut non videndo quid facere debeamus; aut non faciendo quid debere fieri jam videmus. Quorum duorum illud ignorantia malum est, hoc infirmitatis.* Et lib. 2. de Pec. mer. cap. 17. *Ignorantia igitur & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum bonum.* Et conc. 9. in Psalm. 118. *Aliud est quippè mandata Dei per infirmitatem, vel per ignorantiam non implere &c.* Leges cap. 67. de Nat. & grat. S. *Nec mirandum est &c.* Utrumque malum eidem in lib. de Perfect. just. cap. 4. dicitur *pœnalis vitiositas* ex Adami peccato *subsecuta*; sub qua *positi vel non possumus, quod volumus, intelligere; vel quod intellexerimus, volumus, nec valemus implere.* Peccata omnia sacramento baptismatis & pœnitentiæ tolluntur; at inquit S. Doctor serm. 2. de verbis Apostoli: *Nunquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas?* Jam verò ostensum est, hanc pœnalem infirmitatem nil aliud esse quàm privationem virium, quas servandæ legis natura humana antè Adami peccatum habebat, eamque virium privationem ipsam esse privationem potentiæ proximè expeditæ ad servandum præceptum. Cum igitur certum sit homines infirmitate peccare, atque hanc infirmitatem esse pœnalem vitiositatem ex originali peccato derivatam, hinc Norisius scripsit reprobos etiam justificatos, habere privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum; quæ privatio non est pœna personæ ejusdem reprobi, sed pœnalitas, uti loquuntur Theologi, toti humanæ naturæ ob primum peccatum inflicta. Verùm reprobos justificatos habere potentiam proximam ad orandum tùm, cum urget præceptum, ex assertionibus Norisii demonstravi. Augustinus lib. 2. ad Bonifacium Papam cap. 3. cum dixisset baptismum omnia peccata delere, addit: *Sed non aufert infirmitatem, cui regeneratus resistit, quando bonum agonem luctatur; consentit autem, quando sicut homo in aliquo delicto præoccupatur; propter illud gaudens in actione gratiarum: propter hoc autem gemens in allegatione orationum.* Cum quis dicitur peccare sicut homo, infirmitas pœnalis indicatur; cum verò dicitur gemens in allegatione orationum, potentia ejusdem proxima orandi designatur. Idem S. Doctor in lib. ad Simplicianum quæst. 2. ait: *Nonne aliquando ipsa oratio nostra sic tepida est, vel potiùs frigida, & penè nulla, imò omninò interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertamus: quia si vel hoc dolemus, jam oramus? Quid ergo aliud ostenditur nobis, nisi quia & petere, & querere & pulsare ille concedit, qui ut hæc faciamus, jubet?* Ex quibus in primis colligimus defectum ipsum ferventis orationis ex infirmitate naturæ procedere, quòd corpus corruptibile aggravat animam, ut tam lentè orando, vix ascendat ad Deum, terrenis cogitationibus implicata; ita ut privatio potentiæ etiam expedite ad ferventiùs ac diutiùs quantum oportet, orandum, eidem infirmitati ex peccato originali contractæ adscribenda sit. Rursus colligo dolorem, quo adedò repidè orare dolemus,

ut & ipsammet tepidam orationem fieri à nobis cum adjutorio *sine quo non*, ac ordinario concursu Dei, cum sint actus boni remissi, debiles, & minus perfecti. Eâ tamen tepidâ oratione impetramus spiritum ferventioris orationis, qui nobis adjutorio quo donatur, dicente Augustino in Psal. 17. *Ego libera & validâ intentione preces ad te direxi, quoniam ut hanc habere possem, exaudisti me infirmius orantem.*

Norisius in eodem libro Vindiciarum, ut defenderet Sancti Augustini sententiam, qua asseruit peccatum originale esse causam reprobationis omnium, qui damnantur, cum tamen reprobis baptizatis peccatum originale in baptismo remittatur, qui postea in peccata lapsi, iisque immorientes, damnantur, ut horum quoque reproborum damnatio aliquâ ratione peccato originali adscribi posset, eandem in infirmitate ab humanâ naturâ ex peccato Adam contractâ collocavit, qua factum est, ut etiam justificati proximè expeditâ potestate perseverandi in acceptâ justitiâ plerumque careant, eaque sit à Deo precibus impetranda. Sanctus Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 10. & rursus 2. 2. quæst. 137. art. 4. objicit in prioribus argumentis, Adamum potuisse perseverare per gratiam quam acceperat, ut docet Augustinus, & cum Christus majora dona attulit, quàm nocumentum Adamus, inde colligi justum posse perseverare in acceptâ justitiâ finè novo auxilio gratiæ. Huic argumento respondet loco citato ex 1. 2. hominem in primo statu accepisse donum, quo perseverare posset; non autem quo reapse perseveraret; nunc autem per gratiam Christi multos accipere & donum gratiæ, quo perseverare possunt, & ulterius eis dari, ut perseverent; & sic donum Christi esse majus, quàm nocumentum ex delicto Adam; & statim addit: *Et tamen facilius homo per gratiæ donum perseverare poterat in statu innocentie, in quo nulla erat rebellio carnis ad spiritum, quàm nunc possumus, quando reparatio gratiæ Christi, etsi sit inchoata quantum ad mentem, non est tamen consummata quantum ad carnem &c.* Et alibi 2. 2. cit. ait ex S. Augustino primo homini datum, ut perseverare posset per liberum arbitrium, quia nulla corruptio tunc erat in humanâ naturâ, quæ perseverandi difficultatem præberet. Hæc rebellio carnis sive concupiscentia reddidit hominem infirmum ad faciendum bonum, ac maximam implendæ legis difficultatem affert, ita ut amissâ potentiâ proximè expeditâ, quam ad perseverandum Adamus habuit, homines præsertim reprobi, ad observandam legem non recipiant quandoque nisi auxilium sufficiens, quod in eis tamen propter conditionem hujus status tale est, ut non sit proximè, sed remotè sufficiens, & ut nunquam consequatur effectum: quæ Suarez verba sunt loco superius laudato. Quod si nunquam hæc auxilia remotâ juxta Suarium, consequuntur effectum, infirmitatem ex originali peccato contractam reapse non sanant, ac proinde eadem infirmitas seu privatio potentiæ proximè expeditæ est in causâ, ut homines etiam justificati, mandata postea non implentes, reprobentur. Hinc ut alios omittam, Thomas Lemos insignis Theologus, tom. 2. de grat. tract. 4. de reprobatione cap. 16. num. 257. scribit: *Vnde illa infirmitas ex peccato originali dimissa relicta, causa erit permissionis talis in his, qui cadere permittuntur; & per consequens originale peccatum etiam hoc modo est primæ radix reprobationis.* Jam sæpius admonui infirmitatem ad opus faciendum, idem omnino esse ac carentiam virium, seu privationem potestatis proximè expeditæ ad agendum. Cardinalis Brancatus de Lauræa Opusc. 2. de reprobatione in fine cap. 5. cum notasset genus humanum ob

peccatum originale incidisse in ignorantiam, concupiscentiam, aliasque pravas passiones ad peccatum inclinantes, ait: *Et ita originale in reprobis baptizatis, per se non est causa damnationis; sed effectus ejus ad eam conducunt, quia ad peccata inclinant; quæ sunt immediatæ damnationis causæ.* Norisius paginâ 68. col. 1. negat hominem in baptismo justificatum, damnari propter peccatum originale, ac ratione illius, ut causæ proximæ, reprobari, sed dicimus, inquit, radicaliter peccatum originale esse causam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenus ex illo ortum habuit privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, sub qua præciso speciali auxilio Dei, homo labitur in peccata, ob quæ proximè & formaliter à Deo damnatur. Quamvis enim habeat auxilium remotè sufficiens, id tamen tale est, ut nunquam, inquit Suarez, consequatur effectum. Hinc S. Doctor in lib. de Corrupt. & grat. cap. 13. scribit: *Aut gratiam Dei suscipiunt, sed temporales sunt, nec perseverant; deserunt, & deseruntur. Dimissi enim libero arbitrio, non accepto perseverantia dono, judicio Dei justo, & occulto. Nempe dimissi libero arbitrio, non quocumque Dei auxilio destituti, sed auxilio tantum remoto adistente, quod finè ulteriori auxilio impetrato, nunquam consequitur effectum, ad quem principaliter datur.*

Informator §. 4. num. 1. titulum inscribit: *Utrum à Jansenio differat Norisius in eo quod dicit de potentiâ remotâ.* Enimverò observat Jansenium lib. 3. de grat. Christi cap. 15. tradere præcepta dici possibilea diversimodè à multiplicitate potentiæ remotissimæ, remotæ, propioris, & proximæ. Potentia remotissima dicitur à Jansenio ipsummet liberum arbitrium. Potentia remota habetur ab habitu fidei, quem qui habet, dicitur posse benè vivere. Tertiò potentia multo plenius propinquiusque habetur per charitatem sed imperfectam, qua homo incipit posse, & reapse vult bonum, quod tamen nondum plenè potest agere. Denique addit Jansenius: *Quartò itaque completissime dicimur posse, quando S. Spiritus inspiratione sic voluntas præparatur, ut non nudè possit, sed etiam velit &c.* Hoc posse nunquam habetur, nisi quando reipsa quoque agitur &c. Ex his patet Jansenium constituere potentiam remotissimam in ipso libero arbitrio, in quo Pelagiani proximam collocabant, & minus remotam in habitibus fidei & Charitatis imperfectæ. Illam verò esse proximam, quæ semper est actui conjuncta, & à Theologis gratiæ efficaci attribuitur. Nam, inquit, pag. 145. col. 2. reliqui tres possibilitatis modi imperfecti sunt, quibus præsentibus, si postremus qui per actualem gratiam datur, non assuerit, non magis hic & nunc, & absolute fieri posse præceptum dici potest, quàm si finè alis volare posse diceretur. Hæc Jansenius. At Norisius in Vindiciis cap. 3. in fine §. 6. pag. 45. col. 1. cum affirmasset omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, id probat ex S. Augustino in lib. de Nat. & grat. cap. 67. ubi ait: *Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet: doceat credentem: consoletur sperantem: diligentem adhortetur: conatentem adjuvet: exaudiat deprecantem.* Auxilium remotum dicitur Norisio, illud, quo quis conatur implere præceptum, quoque deficiens viribus, easdem à Deo deprecatur. Nam ille disertè admittit etiam in statu naturæ lapsæ adjutorium *sine quo non*, quo homo, uti superius dixi, simpliciter potest conari implere mandata, ac orare pro viribus impetrandis. Oppositum planè tradit Jansenius lib. 2. de grat. Christi cap. 27. pagina 87. col. 1. ubi loquens de minimo effectû gratiæ

efficacis ait: *Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandatum operetur, &c. ut oret, ut credat, adhuc tamen facit aliquid, ut istarum vel ulterius cujusdam cælestis rei liberas quasdam non voluntates, sed velleitates vel complacentias excitet.* Quare sine adjutorio quo juxta Jansenium, homo nullo modo sibi sufficit, ut oret. Præterea Norisius ibidem de auxiliis remotis hæc scribit pag. 92. *In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facile explicatur; etenim miris modis Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissime affirmat.* Igitur juxta Norisium Deus auxiliis remotis humanas voluntates ad bonum faciendum movet, nempe ad actus tenues & minus perfectos, exempli gratiâ, conatus ad implenda præcepta, & orationes ad impetrandas vires, uti superius exposui, qui profectò actus non sunt puræ putæ velleitates, uti censet Jansenius, sed voluntates licet sine ulteriori auxilio inefficaces ad implenda præcepta. Ubinam ergo in Norisii dictis Jansenismus cubat?

Eandem fallaciam Anonymus in scrupulis pag. 33. & in Informatione pag. 20. iisdem utrobique verbis intendit, fingens necessitatem antecedentem peccandi sine gratiâ sufficiente eodem modo à Jansenio & à Norisio, quod absit, explicari, ne peccantes ab impotentia servandi mandati, excusari possint. Sunt gerræ germanæ. Jansenius lib. 3. de gratiâ Christi cap. 15. pag. 145. col. 2. idè juxta aliquos negat necessitatem antecedentem peccandi: *Non enim, inquit, idè peccant, quia non possunt abstinere à peccato, quamvis reverà non possint; sed idcirco peccant, quia non volunt, neque vellent abstinere, etiam si possent.* Ipse verò melius responderi putat, dicendo impotentiam esse quæ ex defectu ipsius voluntatis seu volitionis oritur, *quasi adesset, quanta adesse debet, præceptum facillimè impleretur;* pag. 146. col. 1. Utraque responsio est frivola, nec vel apparenter tollit difficultatem. Nam si reverà non possunt, est planè antecedens necessitas. Rursus defectus volitionis oritur ex impotentia voluntatis, quæ non potest servare mandatum sine gratiâ, qua omninò caret, cum quocunque medio eandem obtinendi, ac proinde est necessitas antecedens. Quod addit pag. 147. col. 1. posse homines sine gratiâ vitare peccata *illâ remotiore potestate, qua possunt ea vitare, si voluerint,* idem est, ac si quis homini jubeat, ut Lunam tangat, si velit volare. Nam perinde homini impossibile est volare, ac Lunam tangere; eodemque modo homo sine gratiâ non potest velle vitare peccata. At Norisius necessitatem antecedentem eâ notione intelligens, qua à Theologis exponitur, hæc ibidem pag. 44. col. 1. de Infidelibus scribit: *Quamvis enim careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen quadam auxilia remota; unde non patiuntur antecedentem necessitatem peccandi, quam licet humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Christi tamen Redemptoris beneficio sublata est, ut acutè*

probat noster Poncius 1. par. relect. de grat. cap. 15. *Illud auxilium remotum, est adjutorium sine quo non, quod idem Auctor in statu naturæ lapsæ admittit ad eliciendos actus bonos remissos, debiles, ac minus perfectos, quibus tamen adjutorium quo ad robustiores res actus ad implendam legem necessarios impetrari potest.* Quis autem non intelligat ex illâ Poncii ac Norisii sententiâ apertè colligi ejusdem discrimen à rejectâ opinione Jansenii? Illi censent ex Adam peccato ipsum Adamum ejusque posteros secluso beneficio Redemptoris, contraxisse necessitatem antecedentem peccandi, quæ tamen necessitas Christi Domini meritis sublata fuit etiam ab infidelibus, de quibus ibidem Norisius loquitur. At certum est eam necessitatem non esse sublatam nisi beneficio auxilii proximi vel remoti, quocum utroque auxilio eadem necessitas est impossibilis; quare omnes homines, à quibus ea necessitas ablata est, facti sunt beneficio Redemptoris participes gratiæ sufficientis proximæ vel saltem remotæ. At Jansenius, cujus verba à pag. 194. recitavi, contendit infideles carere gratiâ sufficienti, *tam proximâ quàm remotâ, & omnibus principiis ejus.* Qua de plura scribit lib. 3. de Gratia cap. 11.

Hic consultò omitto quæ Anonymus in utraque opellâ de notione potentiæ proximæ in actu primo ex insignibus Thomisticæ scholæ Doctoribus addensat; siquidem nihil indè præjudicii Norisii doctrinæ infertur, qui potentiam proximam ad orandum cum adjutorio *sine quo non* palàm admittit. His adde, quod in gratiâ proximè sufficienti exponendâ Doctores diversimodè opinantur. Nam Cardinalis Brancatus de Lauræa Opusc. 3. de gratiâ cap. 4. num. 83. mirari se dicit cum aliis viris doctis, cur à recentioribus Theologis gratia, qua homo vocatur, illuminatur, & excitatur ad faciendum bonum, & effectum non obtinet, dicatur *sufficiens ad distinctionem efficacis, quæ semper habet annexum effectum, cum satis non sit ad eum ponendum, sicut efficax, quæ in rigore dici deberet sufficiens.* Præterea Franciscus Macedo in Augustini lectione versatissimus, in Scrinio S. Augustini c. 8. universam Norisii doctrinam, quam hætenus defendi, uti Augustinianam tuetur, & à pag. 87. pluribus contendit solam gratiam efficacem dici posse *proximè sufficientem*, quod aliis quoque Theologis placuit, quos inter est Cumel tom. 3. variar. disp. 5. sect. 1. pag. 207. Sed cum de re illi convenient, haud vacat de nominibus disputare. Atque hinc finem habeat Norisianæ doctrinæ apologia, quam importunitas adversariorum extorsit, qui laudatum Scriptorem tum læsæ Apostolicæ Sedis infallibilitatis, tum Janseniani erroris reum peragere variis subinde scriptiunculis conati sunt. Quibus ex S. Augustino lib. 3. con. Julianum cap. . . . repono: *Modò causa finita est. Nec ampliùs vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut peractam apud Apostolicam Sedem, quæcunque fuerit, censuram cum pace sequamini. Quod si nolueritis, à turbulenta vel insidiosa inquietudine cohibeamini.*

SOMNIA QUINQUAGINTA
F. MACEDO

IN ITINERARIO

SANCTI AUGUSTINI

Post Baptismum Mediolano Romam,

Excutiebat levi brachio

P. FULGENTIUS FOSSEUS

Augustinianus Sac. Theol. Professor.

Ad Reverendissimum ac Sapientissimum Patrem

D. JOHANNEM MABILLON

Congregat. S. Mauri Ord. S. Benedicti.

Somnia extollunt imprudentes. Eccles. 34. 1.

ATINIA QUINQUAGINTA
F. MACEDO

IN TITULO RARIO
SANCTI AUGUSTINI
Post Baptisimum Mediolano Romanum

Excusavit Jo. Fr. Bachis
P. FULGENTIUS FOSSELLUS
Augustinianus Sac. Theol. Professor.

Ad Reverendiss. Pat. & Episcopum P. M. M.
D. JOHANNEM MABILLON
Congregat. S. Marci Ord. S. Benedicti.

Ad Eruditissimum, ac Sapientissimum Virum

P. D. JOHANNEM MABILLON MONACHUM BENEDICTINUM.

P R Æ F A T I O.

Ereor ne in publica commoda peccare velle videar, cum te, V.C. gravioribus studiis occupatum ad ludicrum quoddam cum larvis certamen spectandum invitem; imò in eodem etiam temet judicem postulem. Ingens tuorum sodalium, quos inter princeps haberis, erga S. Augustinum cultus, atque in ejusdem Patris voluminibus emendatissimis typis recudendis labor ac diligentia jure suo poscunt, ut recens editi Hodœporici Augustiniani fabulam tibi exponam. Franciscus Macedo sæcundissimus librorum Auctor, de mysterio Incarnationis *Tomum singularem* (non ob doctrinam prorsus non vulgarem, sed quòd unicus eo de argumento est) in lucem nuper emisit; adjuncta ad calcem prolixiori disputatione contrà monachatum S. Augustini, cum appendice nescio cujus somniati Itinerarii Augustiniani. Porro oppidò factum est, ut unà simul Hodœporicon Ambrosii Camaldulensis ab eruditissimo tuique nominis studiosissimo Antonio Magliabeco ad amicum in Galliam transmissum, ac Hodœporicon Augustinianum à Macedo descriptum apud Lugdunensem Bibliopolam repererim. Illud autem ab eodem doctissimi Magliabeci amico, mutuò acceptum, hoc verò alterum parvi emptum sedulò evolvi. Equidem in Itinerario Ambrosii tantus ubique verborum nitor, tam exacta locorum descriptio, tantus sententiarum splendor elucet, ut Auctoris sui nomen ac famam impleat, & augeat. At in Itinerario à Macedo concinnato passim & ubique fictas fabulas, splendida mendacia, ac penè immensam somniorum secum invicem concursantium catervam offendi, ita ut in eo monstroso Itinerario describendo non modò extra orbitas vagetur, verùm etiam totà planè vià præceps aberret. Hic homo, quo neminem gloriosiores videas, in postremis ejus voluminis versibus ait: *Quòd autem de Augustino tam subtiliter & accuratè tractaverim, is meus mos est & vetus & sanctus, quem delectat de Augustino & meminisse, & loqui imò & pro consuetudine somniare, quæ mea summa & singularis voluptas est, nec me pudet fateri.* Itaque quo eidem somniatam de Augustino voluptatem etiam atque etiam intendam, ejusdem Itinerarii vestigia relegens, singula in eodem de Augustino somnia somniata recitabo, ac novum faciam, ut in veteri comœdia est, homini volupe. Tantus est meus ergà Augustinum amor, ut ægrè feram quidpiam, quod Augustinum attinet, vel minimà etiam somniorum labe obscurari. Interim, Vir doctissime, oculos manumque à magnis Annalibus, quibus præclararum gentis facinora ad feros posteros immortalibus scriptis transmittis, parumper abstineas precor, nec mihi illa Martialis carmina reponas:

Lib. 9. *Nobis non licet esse tam curiosos,*
XII. *Qui Musas colimus severiores.*

Fateor me audaciæ ac temeritati proximum fieri, qui scriptori vigilantissimo somniorum examen imponam. At scito me in hac somniorum confutatione pro Au-

gustinianâ historiâ vigilasse, ut annum præsertim baptismi S. Augustini clavo trabali figerem, quem nemo possit refigere. Papæ, inquis, quàm grandia ac cothurnata verba loqueris! Ut aliquam tibi legendi curiositatem injiciam, ampullor. Augustiniani ad te commendandum, inter se, ut Terentii verbis utar in Phormione, omnes congruunt. *Unum cognoris, omnes noris.*

FRANCISCUS MACEDO.

In Collatione IX. de Incarnatione, differentia II. in fine cap. 7. pag. 724. col. 2. huncce titulum ponit.

ITINERARIUM

Augustini post Baptismum Mediolano Romam.

Quanti, inquit, sit hoc momenti ad institutum nostrum confirmandum, faciliè quivis diligens Lector agnoverit. Nam si Augustinus statim post baptismum profectus est Mediolano Romam, & recta eo, ac eodem anno, imò & mense quàm discessit, pervenit: ruent omnes illæ machinæ Pisanarum digressionum, & Centumcellis commorationum, &c. Itaque danda est opera & quidem magna, ut constet quam ratione illud iter suscepit, inierit, confecerit.

S O M N I U M I.

Initio quidem arbitrabar operâ & quidem magnâ abs te Augustini iter describi, ut Antonini, & Rutilii Numatiani Itinerariis non parva fieri posset accessio. Cum Cicero legatus ad Antonium Mutinam obfidem à Senatu destinatus fuisset, nullas sibi eò vias tutas testabatur: *Tres, inquit, ut dixi à supremo mari Flaminia; ab infero Aurelia; media Cassia.* Agedum tam magnâ operâ indicabis, quâ viâ Augustinus Romam redierit. Num Aureliâ, vel potius Flaminîâ iter illud habuerit. An quòd ille ac socii Afri erant, formidata olim Italiæ Annibalis vestigia secuti, Apennini juga secantes, in Etruriam descenderunt, ut inde viâ Cassiâ Romam, aut ad Ostia Tiberina contenderent? Numerabis socios itineris Monicam matrem cum puero Adeodato, Alipio & Evodio, quibus fortassis etiam addes Licentium, Trigetium, Lastidianum, ac Rusticum, quos conterraneos contubernales tum Mediolani, tum in secessu Cassiciaco Augustinus nuper habuerat. Narrabis num rhedâ, vel equo, iter confecerint; ad quas mansiones diverterint; apud quos hospitati fuerint, ac cætera denique exequèris, quæ operam & quidem magnam deceant. Nihil tamen horum recitas, sed ais Augustinum die octava Aprilis A. 388. Mediolani baptizatum, ac statim inde profectum ad Ostia Tiberina pervenisse die vigesimâ Aprilis consumptis in itinere diebus duodecim omnino necessariis ad illud iter prolixum conficiendum. Hoc Hodœporicon Augustini est operâ & quidem magnâ tibi descriptum; cum tamen non iter, quod magno hiatu promiseras, sed itineris tempus narraveris. Sed qualem-

libet

libet titulum inscripseris, quid in Itinerario elucubrando magnam operam jactas, qui ex Gabrielis Pennoti historiam Tripartitam totum illud iter exscripseris? Is enim cum lib. 1. cap. 4. num. 6. dixisset Augustinum A. 388. die octava Aprilis Mediolani baptizatum, quæ Echo fidei pariter recantasti, ait: *Obitum B. Monica in quartum diem mensis Maii rejiciunt, ex quibus si dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum suum ad Ostia Tiberina venit, oportebit illam saltem die 20. Aprilis in Ostiis Tiberinis fuisse.* Hæc ille ante sex & quinquaginta annos scribebat, ut *Pisanas digressiones, ac Centumcellis commendationes* rejiceret. Itane operam & quidem magnam tuo illi Itinerario concinnando abs te positam jactas, qui totius itineris rationem ex Pennoti volumine in tuum transulisti, nisi tibi qui in hujusce tomi frontispicio XXXXX. *Librorum auctor* inscriberis, magna opera videatur, paucos è Pennoti historiam versus exscribere. Hæc magna opera, quæ sanè nulla est, primum tuum somnium sit. At scitè Cicero lib. 2. de divinatio. ait: *Nihil est magnum somnianti.* Hanc tamen tuam magnam operam somniato.

M A C E D O.

Pag.
725.
vol. 1.

Primum statuendus est annus ætatis, quo fuit baptizatus Augustinus. Is planè est indubitatus, scilicet annus trigesimus tertius inchoatus ipsis Idibus Novemb. idest die 13. ejus mensis, qui dies ejus Natalis anniversarius erat, quemadmodum ipse scribit libro de beata vita disput. primæ diei: Idibus, inquit, Novembris mihi Natalis dies erat. Quod autem ille annus esset 33. Augustini, testatur ipsemet lib. 3. contra Academicos, quos eo tempore dictabat rure Cassiciaco: sed cum trigesimum & tertium ætatis annum agam: iisdem nempe Idibus, idest 13. Novembris.

S O M N I U M I I.

In ipso Itinerarii limine offendisti. Malum omen. Annus trigesimus tertius ætatis Augustini, cum Baptismum suscepit, est indubitatus. At dubium est, num idem annus fuerit completus, vel tantum inchoatus. Baronius ad Ann. 388. & Rivius lib. 1. de vita Augustini cap. 1. §. 26. 27. & 29. alique contendunt S. Doctorem aquis salutaribus ablutum anno ætatis trigesimo tertio completo. Tu verò somnias esse indubitatum, quod apud insignes scriptores falsum est, apud alios ad huc sub lite. Hinc ad gravissimam controversiam tollendam, nec græ, nec gry reponis; cum tamen in hac unâ totius difficultatis cardo versetur Nec satis est quod tu quinquaginta tomorum Auctor secus opineris, opinio enim fallax est insomnium, inquit vetus Scholiastes Niceta ad orat. 43. Nazianzeni. Quid autem hac de re sentiendum videatur, ad somnium proximum exponam.

M A C E D O.

Ibidem

Nam omnes eos libros contra Academicos tres, de Ordine duos, unum de Vita beata, Soliloquiorum duos, eodem loco continenter, imò & simul intervallis disparibus composuit, quemadmodum narrat lib. 1. Retract. cap. 2. ubi rursum affirmat diem 13. Novembris suum esse Natalem. Hunc autem baptismi in suum annum 33. incidisse, quem inchoavit, iterum scribit lib. 1. Soliloquiorum cap. 19. (reponè 10.) Nam cum, inquit, triginta tres annos agam. Quod opus simul cum aliis, & inter alia quinque proximè numerata, in eodem agro composuisse dicit lib. 1. Retract. cap. 4.

S O M N I U M I I I.

Quid hinc somnias præter opus Soliloquiorum, alia quinque proximè numerata Augustino rure Cassiciaco elucubrata? Laudasti præter Soliloquia, opus contra Academicos, opus de Ordine, opus denique de vitâ beatâ. Hæc S. Doctoris opera cum rectè tria in digitis numeraveris, cur in iisdem versibus in quinque multiplicantur? Reponas ergo: inter alia, tria, proximè numerata, &c. At rursus repetis annum 33. inchoatum, nec rem dubiam probas, qui passim invicta & irrefragabilia argumenta jactare soles. Ipse tamen tuas partes implebo. Augustinus in proemio de vitâ beatâ ait: *Ego ab usque undevicesimo anno ætatis meæ, postquam in scholas Rethorum librum illum Ciceronis, qui Hortensius vocatur accepi, tanto amore philosophiæ succensus sum, ut statim ad eam me transferre meditarer.* Hæc ille scribebat Idibus Novembris die suo Natali. Idem postea scripsit libros duos de Ordine, in quorum altero cap. 1. ait: *Interpositis deinde pauculis diebus, venit Alypius, & exorto sole clarissimo, invitavit cæli nitor, & quantum in illis locis hyeme poterat, blanda temporis in pratum descendere.* Itaque ille liber scriptus fuit jam incumbente hyeme. Postremum opus Soliloquiorum ibidem composuit, ac in duo volumina distinxit, in quorum primo cap. 10. ait: *Nam cum triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni sunt, ex quo ista cupere destiti, nec aliud quicquam in his, si quo casu offerrentur præter necessarium vitæ, liberalemque usum cogitari.* Prorsus mihi unus Ciceronis liber facillimè persuasit, nullo modo appetendas esse divitias, &c. Ex utriusque testimonii collatione non obscurè colligitur Augustinum Idibus Novembris anni proximè elapsi, inchoasse annum tertium supra tricesimum. Nam ab anno undevicesimo, quo primum Ciceronis Hortensium legit, ad annum 34. labentem, intersunt anni integri ac completi quatuordecim. Cum verò S. Doctor annos numeret *quatuordecim ferè*, quidpiam sanè temporis ad annos xiv. complendos defuisse significat. Augustino exeunte Februario, de agro Mediolanensi reverso in urbem, Soliloquia imperfecta remanserant. Lib. 1. Retract. cap. 5. Qui tempus designans lib. 9. Confess. ca. 6. ait, *Inde ubi tempus advenit, quo me nomen dare oporteret, relicto rure, Mediolanum remeavimus.* Catechumeni baptismum proximè suscepturi, nomen Episcopo, coram populo, in foribus Ecclesiæ dabant die quadragesimo antequam baptizarentur, ex Epistola Siricii ad Himerium Tarraconensem cap. 2. quæ Epistola data est A. 385. Bautone consule, cui Augustinus Mediolani Kal. Januariis, quibus Consul processit, panegyrim recitavit.

M A C E D O.

Superest nunc ostendere eodemmet anno 33. fuisse Romæ ad Ostia Tiberina. Primò ponit lib. 1. Retract. cap. 6. se cum jam esset baptizatus Romæ unum scripsisse librum de moribus Ecclesiæ, & alterum de moribus Manichæorum, lib. 8. Confess. (reponè lib. 9.) cap. 8. narrat se cum sociis pariter Romæ in Africam remeare. Eundem annum illum esse 33. suæ ætatis tradit lib. 9. Confess. cap. 11. commemorans de morte Monica matris: Ergo die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo & sexto ætatis suæ, trigesimo & tertio ætatis meæ, anima illa religiosa & pia corpore soluta est. Quarto Maii decurrentis anni 33. semestri nondum completo, erat Ostia, & iusta solvit Matri. Quid evidentius?

Ibid.
col. 2.

S O M N I U M IV.

Dum dicis Augustinum eodemmet anno 33. fuisse Romæ ad Ostia Tiberina, videris somniare Ostia Tiberina fuisse publicam aliquam ædem, vel forum in urbe. Nam passim legimus: *Romæ ad Ursum pileatum: Romæ ad forum Traiani, &c.* At Ostia Tiberina ex Antonini Itinerario distabant Româ M. P. XVI. Potes vetus & severus Poëta, uti temet venditas pag. 718. col. 1. cum Satyrico in bicipiti somniasse Parnasso; at monitrosè somnias Ostia Tiberina intrâ urbem locando. Duabus literulis, e, ac t, insertis, ubi primum vigilaveris, periodum restitue: *Romæ & ad Ostia Tiberina.* Eritne hæc correctio opera & quidem magna?

S O M N I U M V.

Pæterea scribis Augustinum jam baptizatum: *Romæ unum scripsisse librum de moribus Ecclesiæ, & alterum de moribus Manichæorum; & eundem narrare: Se cum sociis pariter Româ in Africam remeare; ac cum Ostiam venisset, matrem Monicam extinctam, quarto Maii. Hic tuum Itinerarium appello, in quo scribis Augustinum cum matre Mediolano die 9. Aprilis Ann. 388. profectum, ad Ostia Tiberina pervenisse die 20. Aprilis consumptis in itinere diebus duodecim omnino necessariis ad illud iter prolixum conficiendum.* Pag. 726. col. 1. Quæso te, num putēs necessarios etiam aliquos dies ad duos illos libros componendos, quos narras Romæ ab Augustino scriptos priusquam Româ in Africam remearet? Uterque liber in editione Lugdunensi Ann. 1586. constat ex paginis fermè tredecim, in quarum singulis leguntur versus 284. Demus & ipsum Augustinum operam & quidem magnam utriusque libri descriptioni impendisse, ita ut quotidie currenti calamo, versus octingentos ac quinquaginta duos exaraverit, vix intrâ quatrimum duodecim paginas scripsisset. Rursus altera insuper dies impensa est itineri Româ ad Ostia Tiberina, quò cum 20. Aprilis, te deductore, pervenerit, Romam ingressus fuerat die xv. Aprilis, postquam die 9. ejusdem mensis Mediolano discessit. Cum verò iter Mediolano Romam viâ Aureliâ, quæ ea ætate cæterarum erat brevissima, fuerit M. P. 454. Augustinus intrâ septem dies illud iter emensus, supra sexaginta quinque miliaria, (iter primæ diei M. P. 64. fecisset) singulis diebus confecisset. Tabellarii qui mutatis subinde equis, literas Mediolano Romam deferunt, diu non atque cursitantes, sexto die iter conficiunt.

S O M N I U M VI.

Denique in paucissimis illis versibus, tertium tibi somnus obrepit, dum ais Augustinum narrare se cum sociis pariter Româ in Africam remeare. Hæc ille, cum narrasset se Mediolani baptizatum fuisse, ac Evodium in suum contubernium venisse scribit: *Quærebamus quisnam locus nos haberet utilis, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam. Et cum apud Ostia Tiberina essemus, mater defuncta est.* Nulla hîc, quam somnias, Roma nominatur. Et sanè si Mediolano re- & Romam venerunt, duodecim tantum dies itineri conficiendo neutiquam sufficiebant, ut ad Ostia etiam Tiberina pervenirent. Consule Itinerarium Antonini, & intelliges Româ Derthonam usque viâ Aureliâ iter fuisse M. P. 408. Derthonâ Mediolanum numerantur M. P. 46. Ita Româ Mediolanum M. P. 454. Hæc miliaria divide per 12. habebis singulis diebus M. P. 38. minùs duobus una die. Ita Augustinus, & quod te decet considerare, Monica mater

propior sexagenariæ, tam magnis itineribus Mediolano profecti, die duodecimâ Romam pervenissent. At remanet aliud iter Româ Ostiam, cui si diem decimum tertium assignas, tota Itinerarii tui machina operâ & quidem magnâ constructa, labascit ac corrui; nisi enim die 20. Aprilis Ostiam pervenerint, Itinerarii ab Augustino descripti, ratio, ut putas, non constat. Itaque Augustinus Mediolano discedens recto itinere Ostiam viâ Aureliâ pervenit, in Africam transmissurus. Scribit lib. 9. Confess. cap. 10. se unâ cum matre in ecstasim raptum, illic apud Ostia Tiberina, ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem, instaurabamus nos navigationi. At si antea Romæ commoratus, iter postea Ostiam M. P. xvi. fecisset, minùs rectè, immò falsò longi itineris laborem dixisset. Illum verò Romæ, antequam in Africam transmitteret, commoratum, patet ex lib. 1. Retract. cap. 7. ubi ait: *Jam baptizatus autem cum Romæ essem, nec ferre tacitus possem Manichæorum jactantiam, &c. scripsi duos libros, unum de Moribus Ecclesiæ Catholicæ: alterum de Moribus Manichæorum.* Et cap. 9. Cum adhuc inquit, Romæ demoraremur, narrans se in urbe scripsisse librum primum de libero arbitrio. Ex his colligo Augustinum cum Monicâ matre, ac sociis Mediolano rectâ ad Ostia Tiberina profectum; ubi matre defunctâ, mutato navigandi in Africam consilio, Romam se contulit, ac ibidem aliquot menses moratus, plures libros elucubravat.

M A C E D O.

Non modò uno & eodem anno, sed uno ac eodem mense confecit iter, idest April. Rem ad calculos exiliter revocemus. Gratum hoc erit Lectori. Omnia sunt apud Augustinum, ipse Itinerarium exhibebit. Relegamus vestigia. P. 725. col. 2.

S O M N I U M VII.

Somnias, cum dicis, omnia esse apud Augustinum, cum verè pronuntiares: *Omnia sunt apud Pennotum ipse Itinerarium exhibebit.* Unius Pennoti vestigia relegisti, qui olim hocce Itinerarium tibi præformaverat. Hæc ille scribit lib. 1. Hist. Tripart. cap. 5. num. 2. Rursus sequitur quòd eodem mense Aprilis, in quo fuit baptizatus, fuit etiam apud Ostia Tiberina in Africam rediturus, quia B. Monica obiit die 4. Maii, sed illa fuit in Ostiis Tiberinis saltem diebus tredecim priusquam ex hac vita migraret, ergo circa diem 21. Aprilis ejusdem scilicet mensis, in quo B. Augustinus fuerat baptizatus, in Ostiis Tiberinis constiterant. Cur ergo hujusce Itinerarii auctorem Augustinum producis, cum unius Pennoti manu descriptum fuerit, ac à Petro Campensi, Thomâ Herrerâ, & Aloysio Torello solidissimè refutatum, ita ut vix quicquam recens excogitari possit, quod à viris doctissimis præoccupatum non fuerit. Hæc tibi ex veteri Poeta reponantur:

Aliena quisquis recitat, & petit famam;

Non emere librum, sed silentium debet.

Scribis: *Rem ad calculos exiliter revocemus.* At ex tuis calculis Augustinus ac Monica duodecim dierum spatio, nusquam interrupto itinere, mediâ saltem die alicubi spiritum ac vires colligendo, nimium, te deductore delassantur; siquidem reapse illam peregrinantium turmam, suis etiam sarcinis gravatam, magnis itineribus Mediolano Romam usque, imò per Romam ad Ostia statim Tiberina traxisti, ita ut octo diebus M. P. 40. reliquis quatuor M. P. 38. confecerrint. Profectò si ad calculos, quos in digitis tam facile numerasti, pedibus, imò etiam equo illud iter tibi habendum esset, nescio an exiliter laborares.

MACE-

M A C E D O.

Pag.
725.
col. 2.

Quarto Maii mortua Mater, die suæ ægritudinis nono; Sume hos novem dies, invenies eam jam 26. Aprilis Ostiæ esse; nam quinque dies Aprilis necessarii sunt ad complendam summam novem dierum agrotationis; Nono die, quem numerum conficiunt quinque Aprilis, & quatuor Maii: in his quinque includitur dies 26. Aprilis, quod die jam decubuerat Monica. Redi nunc ad Augustinum. Puta rationes; ait eodem cap. 11. lib. 9. Confess. quinque dies incolumem fuisse Matrem postquam perventum est ad Ostia Tiberina; Tunc interea vix intra quinque dies, aut non multò amplius, febribus decubuit: Numera hos & conjunge cum aliis quinque ægritudinis, reddunt diem & comprehendunt diem 21. Aprilis. Jam ergo illo die ibi erat Monica cum Augustino. Per venerant igitur die 20. Aprilis, consumptis in itinere diebus 12. omnino necessariis ad illud iter prolixum conficiendum, &c.

S O M N I U M VIII.

Hoc totum est Itinerarium operæ & quidem magna descriptum, quod ut prolixius fieret, inaniter verbosaris; nam uno verbo poteras dicere. Quarto Maii mortua Mater die suæ ægritudinis nono; quare die 26. Aprilis febribus decubuit. At tu rem sanè difficilem creditu, probandam censuisti scribens: Invenies eam jam 26. Aprilis Ostiæ esse; nam quinque dies Aprilis necessarii sunt ad complendam summam novem dierum agrotationis; Nono die. Cur rem per se ipsam vel mulierculis manifestissimam, viris eruditis tam pueriliter inculcas? Haud repetam mihi somnium videri quum ais Monicam ac cæteros socios intra duodecim dies spatium M. P. 454. imò si Ostiam, uti putas, per Romam (ita Itinerarii scriptores loquuntur) rectà perrexerit, M. P. 470. emensam fuisse. Alterum insomnium hic loqueris, scribens Monicam die 20. Aprilis ad Ostia Tiberina pervenisse, ac die postea 26. febribus decubuisse; testem citans Augustinum, qui scripserit quinque dies incolumem fuisse Matrem, postquam perventum est ad Ostia Tiberina. Somnias; nusquam hoc Augustinus adstruit. Pennotus, cujus Itinerarium tam fideliter exscribis, illa comminiscitur lib. 1. cit. cap. 4. num. 6. scribens: Cum B. Monica intra quinque dies post adventum suum ad Ostia Tiberina, febribus decubuerit. Et statim: Nam obitum B. Monica omnes in quartam diem Mensis Maii rejiciunt, ex quibus si dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum suum ad Ostia Tiberina venit, oportebit illam saltem die 20. Aprilis in Ostiis Tiberinis constitisse. Videsne archetypum Hodœporici, quod opera & quidem magna iterum tam bellè delineasti? Verùm audiamus Augustinum, qui lib. 9. Confess. cap. 10. narrans quæ apud Ostia Tiberina sibi eum matre, priusquam postremo morbo decumberet, contigerunt, hæc Deum alloquens, scribit: Provenerat, ut credo, procurante te occultis modis, ut ego & ipsa soli staremus, incumbentes ad quamdam fenestram, undè hortus intra domum, quæ nos habebat, prospectabatur, illic apud Ostia Tiberina ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem, instaurabamus nos navigationi. Colloquebamur ergo soli valde dulciter, &c. Narrat eum de cœlesti patria loquerentur, ecstasim passos; ac postea sibi Matrem dixisse: Fili quantum ad me attinet, nulla re jam delector in hac vita. Quid hic faciam, & cur hic sim nescio, &c. Tum addit Augustinus: Ad hæc quid responderim nescio. Cum interea vix intra quinque dies, aut non multò amplius decubuit febribus. Quæro te, Rev. Pater, ubinam Augustinus

dicat quinque tantum dies incolumem fuisse Matrem apud Ostia Tiberina, ita ut cum illuc die 20. Aprilis pervenerit, die 26. morbo correpta, quartà postea Maii è vita migraverit? Hoc unum S. Doctor testatur, Matrem non quinto die postquam Ostiam pervenerant, uti somnias, sed quinto die post transactum illud colloquium febribus decubuisse. At dices Augustinum cum Matre die 20. Aprilis Ostiam pervenisse, ac die insequenti 21. illud colloquium secum invicem habuisse. Fateor id in tuos calculos aptè cadere, ac quadrare: Verùm hujusce tuæ imaginationis nusquam Augustinum auctorem habes. Et sanè Augustinus dum ait: Vix intra quinque dies, aut non multò amplius decubuit febribus, dubium se esse significat, num fuerint tantum quinque dies, aut non multò amplius, v. g. sex, ac dimidius. At tu, quasi certius illa explorata haberes, quæ Augustinus & filius & præsens, de Matre scripsit, post tredecim sæcula contendis quinque tantum dies, nec plures omninò fuisse; nam Monica die 20. Aprilis Ostiam pervenerat, 26. decubuit, ac nono ægritudinis, iv. Non. Maii è vita discessit. Si hoc non est somniare, quid est?

M A C E D O.

UNum tamen adverte vigilantissimum Auctorem. Pennotum videri nescio quid minutum fugisse (& Pag. correctâ mendosâ citati one libri Soliloquiorum) Eo, 726. inquis, dico ne quis laboret in inquirendo textu quemadmodum & mihi contigit. Illud item addidero scripsisse ex incogitantia mendum circa diem Iduum Aprilis, quem ille ponit illo cap. 4. lib. 1. num. 6. §. Dicendum pro die octavo Aprilis: Incidit, ait, illo anno vigilia Resurrectionis quarto Idus Aprilis, idest, die octavo; cum reponendum sit die 6. Idus, non quarto. Nam quartus est dies Aprilis 10. non octavus, qui fuit vigilia Paschæ, uti vult, eo anno. De re constat. Fallit computatio per Idus. Tene octavum Aprilis, relinque quartum Idus, & summa constabit.

S O M N I U M IX.

Ingenuus homo es, qui tandem fateris, per quem profeceris. Hinc quod sperabam fore ut aliquando tui Itinerarii Architectum laudares, nunquam te plagii, aut repetundarum reum incusavi; licet decantatam tibi operam & quidem magnam non potuerim non deridere, cum hocce Itinerarium nullo labore ex Pennoti libris exscripseris. Ille tamen Auctor vigilantissimus, cum in mentem tuam narrata hucusque somnia immiserit, nunc te, da veniam verbo, in ronos & quidem altissimos trahit. Itaque scribis cum Pennoto Augustinum die octavo Aprilis, Sabbato sancto, seu in vigilia Paschæ baptizatum, die insequenti Mediolano, ubi à D. Ambrosio baptismum susceperat, ad Ostia Tiberina pervenisse die 20. Aprilis consumptis in itinere diebus duodecim omninò necessariis ad illud iter prolixum conficiendum. Dein quinque dies incolumem fuisse Matrem, postquam perventum est ad Ostia Tiberina, eandem die 26. ejusdem mensis decubuisse, quæ quarto Maii mortua est die suæ ægritudinis nono. Et concludis: Tene octavum Aprilis & summa constabit. Fateor juxta somnatos tibi calculos, summam constare: quæ tamen immane ac horrendum insomnium, quo deluderis, ostenderit. Itane tam profundo somno indulxisti, ut somniares Augustinum, Alypium, & Augustini filium Adeodatum die octavo Aprilis, in pervigilio Paschatis baptizatos, insequenti statim die sanctissimo Paschatis, totaque solemnī hebdomade iter fecisse, ut ad Ostia Tiberina pervenirent die

die 20. Aprilis consumptis in itinere diebus duodecim omnino necessariis ad illud iter prolixum conficiendum? Neophyti Sabbato aucto baptizati, vestibus albis induebantur, quas octavo postea die in Ecclesia deponerant; unde Dominica in Albis appellata est, qua die Augustinus sermonem 157. de tempore habens, Paschalis, inquit, solemnitatis hodierna festivitatis concluditur, & ideo hodie Neophytorum habitus commutatur, ita tamen ut candor, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur. Hinc eidem Augustino in Epist. 119. laudantur octo dies Neophytorum, quos in proemio lib. de octo quaest. ad Dulcitium dies Sanctos appellat. Tota illa hebdomada Christianis festiva erat, uti patet ex canone Trullano 66. Synodo Matisconensi II. cap. 2. Moguntinâ sub Carolo Magno cap. 39. Meldensi can. 77. ubi legimus: Dies quoque octo sacrosanctae Paschalis festivitatis omnibus Christianis feriatos esse decernimus ab omni opere rurali, fabrilis, carpentario, &c. nempe ut Christianis omnibus Resurrectionis laudibus, & sacrosanctae praedicationi jugiter instare liceat. Ita inter sermones S. Augustini à 140. ad 164. ii recitantur, quos per solemnem illam hebdomadam ad populum habuit. S. Joan. Chrysostomus hom. 33. in cap. 12. Geneseos ait: Postea illuscente Resurrectionis die; necessarium erat, ut de Resurrectione Domini charitatem vestram doceremus & sequentibus diebus propter miracula, quae tunc facta sunt, Resurrectionis demonstratio iterum afferenda erat. In quibus etiam in manus accepimus Apostolorum acta; inde nobis continua componentes convivium, & crebris quotidianisque admonitionibus eos, qui nuper baptismi gratiam acceperant, exhortantes. Passim apud veteres sanctos Episcopos leguntur sermones, quos per eam hebdomadam ad Neophytos habuerunt. Quo vero Christiani id temporis Ecclesiam frequentiores adirent, Valentinianus junior anno 389. illam hebdomadam inter festos dies à jure dicundo feriatos reponit: L. 2. de feriis Cod. Theod. Sanctos quoque Paschae dies qui septeno vel praecedunt numero, vel sequuntur, in eadem observatione numeramus. Theodosius junior Ann. 425. Theatrales ac Circenses ludos inhibuit L. 5. de spectaculis, Ibid. Quandiu caelestis lumen lavacri imitantia novam sancti baptismatis lucem vestimenta testantur: Nempe quandiu Neophyti albatu ad Ecclesiam procedebant. Et hi quidem singulis ejus hebdomadis diebus cum cereis sacrificio solemni in Ecclesia assistebant, conciones audiebant, ac uni Deo vacabant. Hinc Albinus Flaccus in Epist. ad Carolum Magnum ait: Tunc maxime cum alba tolluntur vestimenta à baptizatis, per manus impositionem à Pontifice accipere Spiritum sanctum conveniens est, qui in baptismo omnium receperunt remissionem peccatorum, & per septem dies in Angelico caelestis habitus, & luminibus caelestis charitatis, sanctis assistere sacrificiis solent. Itaque Neophyti per integram hebdomadam vestibus albis induti, accensos cereos manu tenentes, quotidie sacrificio intererant, ac octavo die alba indumenta deponentes, ab Episcopo per manus impositionem benedicebantur. Plura de his lege apud Josephum Viacomitem lib. 5. de antiquis Ritibus Baptismi. At Macedo gravi somno correptus, somniat Augustinum ac socios Neophytos tota sancta hebdomade, ne quidem ipso sanctissimo die Paschatis excepto, magnis itineribus ad Tiberina Ostia properasse. Ita recentes Neophyti huic homini somniantur non albatu in Ecclesia, sed penulati in via; non sacros cereos manu gestantes, sed eadem equorum habenas tractantes;

non ad altaria accedentes, sed ad mansiones, ac metitorias tabernas in itinere divertentes; non sacros hymnos cum Sacerdotibus, ceterisque fidelibus in Ecclesia concinentes; sed cum agasonibus, rhedariis, ac mulionibus iter habentes. Nonne densus est XXXX. LIBRORUM AUCTOR somniasse immania & horrenda insomnia, quorum vel ipsum etiam, ubi primum evigilaverit, pudeat, ac quam maxime doleat alia somnia à Pennoto vigilantissimo auctore in suam ipsius mentem immissa fuisse? Hoc tamen insomnium lymphaticum ac prorsus Chimericum totius ITINERARII Augustini Mediolano Romam unica basis est & fundamentum. Nam nisi Augustinus cum sociis Neophytis hesternae die baptizatis, ipso solemni die Paschatis iter suscepit, id est, die nova Aprilis, nec 20. ejusdem mensis ad Ostia Tiberina pervenerint, Monica quinque dies incolumis non fuit apud Ostiam, nec quarta die Maii, nona aegritudinis die defuncta: quae postrema de Matre disertè Augustinus testatur, & in Itinerarium debent necessario quadrare.

M A C E D O.

Idem mensis jam bonâ parte decerptâ, initium itineris & finis fuit. An hoc inficiari, qui rectè calculos apud Augustinum ponat, quisquam possit? Tam sunt comperta, tam explorata omnia, ut vel in tenebris micanti credi debeat. Ibidem

S O M N I U M X.

Nemo non intelligit quae monstre adversus Ecclesiasticas leges, ritus, ac ceremonias Neophytis servandas somniaveris. Quam verò depravate ac falso apud Augustinum calculos somniando posueris, ipsemet maximus Doctor, cum primum longiorem somnum excusseris, demonstrabit. Nam hæc scribit lib. 9. Confess. cap. 6. Baptizati sumus, & fugit à nobis sollicitudo vitae praeiteritae. Nec satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii divini super salutem generis humani. Quantum fleui in hymnis & canticis tuis, suave sonantis Ecclesiae tuae vocibus commotus acriter. Voces illae influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, &c. Augustinus sua tibi voce somnum excutiat. Testatur in es capite, in quo suum baptismum describit, se baptizatum, dum in Ecclesia Mediolanensi hymni sacri canerentur illis diebus, quibus Neophytus Ecclesiam quotidie de more frequentabat, in lacrymas erupisse. Deinde capite insequenti scribit hymnorum cantum ante annum ibidem fuisse institutum. Synodus Matisconensis II. cap. 2. ait: Pascha nostrum debemus omnes festissime colere, & sedula observationis sinceritate in omnibus venerari, ut illis sex sanctissimis diebus nullus servile opus audeat facere, sed omnes simul coadunati hymnis Paschalibus indulgentes perseverationis nostrae praesentiam quotidianis sacrificiis ostendamus, laudantes Creatorem, & Regeneratorem nostrum vespere, mane, & meridie. Eisdem quoque hymnos in Graeca etiam Ecclesia per octo Neophytorum dies cantari solitos patet ex canone 66. Trullano: A sancta Christi Dei nostri Resurrectionis die usque ad novam diem Dominicam tota septimana vacare fideles jugiter oportet psalmis, & hymnis, & spiritualibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrantes. Hos hymnos, hæc sacra cantica Augustinus jam baptizatus, illis diebus, hoc est, per totam Paschalem hebdomadam, in Mediolanensi Ecclesia inaudivit. At tu fictos ac depravatos apud Augustinum calculos

calculos somniando ponens, procul ab Ecclesia ipso Paschali die, totaque insequenti hebdomadâ eundem abstrahens, ad ineundum iter impellis; à sacro fonte amotum statim ad rhedam trahis, sive in equum sustollis, ut in via avicularum cantus inaudiat. Præterea idem S. Doctor post narratum suum baptismum, cap. 7. ait: *Qui habitare facis unanimes in domo, consociasti nobis & Evodium juvenem ex nostro municipio.* Et statim: *Simul eramus, simul habitabamus placito sancto. Querebamus quisnam locus nos utiliùs haberet, serpientes tibi, pariter remeabamus in Africam. Et cum apud Ostia Tiberina essemus mater defuncta est.* Itaque testatur Augustinus post baptismum, in contubernium secum venisse civem Evodium, cum quo simul habitavit placito sancto, ac cum eodem aliisque consilium inivisse de eligendo loco, in quo procul à turbis, uni Deo vacarent, ac decrevisse in Africam pariter remeare. Itaque Augustinus aliquantisper post baptismum Mediolani substitit, antequam ad Africam iter susceperet. Equidem in libris quos proximè ante baptismum scripsit, nunquam Evodius in illis Dialogis interloquitur. At cum Romæ postea Augustinus librum de libero arbitrio composuit, Evodium disputantem inducit, quippè qui post baptismum sibi apud Mediolanum adhæserat. Hæc cum certissima sint, Macedo somniando clamat: *Omnia sunt apud Augustinum: Ipse Itinerarium exhibebit.* Expergiscere jam tandem, expergiscere, ac cum oculos perfricueris, videbis Augustinum post baptismum in Ecclesia Mediolanensi illis diebus Paschalis hebdomadæ sacris hymnorum concentibus interesse; videbis eundem domi cum novo contubernali eodemque concive Evodio apud Mediolanum habitantem; videbis te operam & quidem magnam Itinerario ex puris pugis somniantis fabulis contexendo dedisse, ac non modò, quod fateris, de Augustino, verum etiam in Augustino cogitatione somniare. Hæc tamen somnia à Pennoto vigilantissimo Auctore gratis accepisti, qui suorum scriptorum papavere tam bellè te soporavit.

M A C E D O.

Pag. 726. sol. 2. **I**Nvento die, & mense, & anno baptismi Augustini, certum & exploratum habemus, de quo maxima contentio est, annum mortis, & nativitatis Augustini. Nihil ego vidi in re Chronologica turbatius, contentiosum de eo funem ducentibus domesticis, ac externis scriptoribus: quorum opiniones quære apud alios. Nam mihi non vacat Theologum agenti.

S O M N I U M XI.

CRedo equidem, quòd Theologum agis, nihil in re Chronologica turbatius legisse, cum Chronologiæ adyta nec à limine salutaveris. Nam si Scalligeri, ejusque antagoniste Petavii, Langii, Petri, Khristmanni, Ricciolii, aliorumque Chronologorum volumina evolvisse, longè turbatiora observasses; cum tamen annus nativitatis, itemque annus obitus Augustini ab eruditis scriptoribus Augustinianis Campensi, Herrera, Torello, Sabbatino, juxta vulgarem epocham Christianorum optimè digestus sit. Ricciolius insignis è Societate Jesu Chronologus tabulam vitæ S. Augustini per annos expansam exhibet lib. 9. Chronol. cap. 10. art. 1. pag. 402. sub titulo: *Synopsis annorum præcipuorum S. Augustini.* Utinam hanc, non verò Pennoti dicta elegisses! Cæterum quid somnias dicendo: *Invento die, & mense, & anno baptismi Augustini certum & exploratum habemus annum mortis & nativitatis Au-*

gustini? Tunc invenisti, an à Pennoto antè annos sex & quinquaginta inventum usurpasti? At quid tandem invenisti? Augustinum in pervigilio Paschatis die 8. Aprilis baptizatum. Verum Chronologi reponunt pervigilium Paschatis incidisse in diem 8. Aprilis anno Christiano 383. Cyclo Solis 28. Lunæ 4. litt. A. & iterum post quinquennium anno 388. Bissextili, Cyclo Solis 5. Lunæ 9. litt. B. A. Nec semel annum Christi appellasti, quo Augustini baptismus contigerit. Paschalis character Sabbati sancti die 8. Aprilis, bis intra quinquennium occurrit, ac proinde Chronologia annorum vitæ Augustini deducenda est ex certo ac fixo fundamento, quod gnomon sit, ex quo cæteri anni manifestè indicentur. At undè habes Augustinum baptizatum fuisse in pervigilio Paschatis, quod contigit die 8. Aprilis? Nempè quia ea ratione rectè supputas dies 12. itineris ad Ostia Tiberina, quinque dies incolumitatis Monicæ prius quàm febribus decumbens, nono ægritudinis die, quarto Maii mortua dicatur. Omnia hæc, ut notavi, inania somnia sunt, ac scriptore quinquaginta tomorum prorsus indigna. Attamen ex istis insomniis jactas te certum & exploratum habere annum mortis & nativitatis Augustini. Etiamnum dormis, ac somnias?

M A C E D O.

Nam mihi non vacat Theologum agenti: Uti eo dignum est, ego in schola uno ictu omnes controversias amputabo. *Fixo non clavo pro anno, quod ajunt, pro anno (jam dixisti pro anno, cur reperis? Somnias) more Romano, sed anno certo, & comperto fixo clavo trabali, more Scholastico eadem ratione, qua annum 33. baptismi demonstravi.* Illa repetitio pro anno, vitium est tautologiæ, ut docent Grammatici.

S O M N I U M XII.

SI contentiosum funem controversiarum, ac Gordianum hunc nodum uno ictu amputabis, cum jam Macedo sis, alter etiam eris Alexander. Sed eo fune tu suprâ cæteros arctissime implicaris; dum Augustinum hesternâ die Neophytum per Italiæ mansiones per totam Paschalem hebdomadam trahis. Annum quem inter somnium, fixum clavo trabali jactas, ubi tibi somnum excussero, intelliges te illum annum Pytismate, imò ne tenui quidem sputo fixisse. Voces istæ uno ictu amputare: *fixo clavo trabali: more Romano, magni hiatus sunt hominis jam jam dormituri, qualis tamen vix dici possis, cum magnam hucusque Itinerarii tui partem semper somniando transegeris.*

M A C E D O.

Ac primum: Leonardum Coqueum, Gabrielem Pennotum, Petrum Ribadeneyram ad scopum collimasse, dum annum Christi 431. Augustini morte (reponere morti) assignarunt. *Ibidem.*

S O M N I U M XIII.

Augustini verba sunt in Psal. 63. *Dormientes testes adhibes: verè tu ipse obdormisti.* Tres illi aliàs eruditi scriptores in designando anno obitus Augustini aberrarunt. Nec exprobro, nec insulto, qui norim bonum etiam Homerum quandoque dormire. Hoc miror te Endymionis somnum dormire. Capreolus Carthagenensis Episcopus, ac Prosper Aquitanus, Augustino æquales ac synchroni, imò & ejusdem viventis amici testantur ante A. 431. Augustinum è vitâ migrasse. Hoc ipsum eidem sæculo proximus scribit Liberatus Diaconus Carthagenensis, quorum ad Som. 39. & 41. verba recitabo. Itaque somnias tres illos

illos scriptores, qui hoc sæculo inter homines ambulabant, ad scopum collimasse, aberrasse verò Capreolum ac Prosperum perperam assignando annum quo Augustinus ipsorum amicus è vivis excessit. Testes, qui moriente Augustino vivebant, uti mendaces repudias; testes qui post mille, ac ducentos annos ab Augustini obitu vixerunt, appellas & laudas, nec somnias?

M A C E D O.

Ibidem **H**unc tu deinceps, Lector, certum habeto, & indubitatum, idque meis calculis subductis efficiam.

S O M N I U M XIV.

Dum crispata fronte, ac magistrali supercilio de anno obitus Augustini 431. legem promulgas: Hunc tu deinceps certum habeto & indubitatum, somnias te in Chronologorum Republica Dictatorem, à cuius sententia nemini liceat appellare. Imperiosus homo es: Est vetusti poetæ hemistichium. Depones fasces dictatorios, cum primum calculos subducere incipies; nam Chronologi, quod tantum somniando usurpas, imperio tibi abrogato, ad pueros Arithmeticæ primam operam ponentes, amandabunt.

M A C E D O.

Volo ut hoc mihi debeat Augustiniana gens, cui sum deditus. Hoc ego nomine eos mihi nomina faciam.

S O M N I U M XV.

Augustiniani, quos sine auctore Aborigines, aut sine parente Myrmidones somnias, hoc te nomine salutabunt: Ecce somniator venit. Augustinus Pater est multarum gentium. Si Canonicos regulares appellas, ipsi viderint, quo te nomine per antonomasiam nuncupabunt. Sin Eremitarum sodalitium intelligis, cum te tot insomniarum portenta narrantem inaudiant, quid nisi risum ac cachinnos debent? Ludovicus ab Angelis Lusitanus, Thomas Herrera, Petrus Campensis, Joannes Marquezus Hispani; Nicolaus Crusenius, Joannes Rivinus, Christianus Lupus Belgæ, Aloysius Torellus, Joseph Sabbatinus, Henricus Noris, qui tres adhuc in Italia superstites sunt, Simplicianus à S. Martino, ac Carolus Moreavius nostri Galli, qui de Augustini vitâ, gestis, scriptis, deque Augustinensium instituto, ac rebus gestis iusta volumina condidere, obitum Magni Patris affixerunt anno æræ Christianæ 430. Tu verò tua somnia tanti facis, ut speres fore, ut pro eisdem Augustiniani grates persolvant, vel saltem debeant, ac relictâ sententiâ certâ ac indubitâtâ de anno mortis Augustini 430. quam tot insignes Augustiniani scriptores in bono lumine collocarunt, tuum de anno obitus ejusdem Doctoris insomnium & sequantur, ac tibi etiam plaudant, cui

— velut agri somnia, vanæ
Finguntur species, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ.

M A C E D O.

Ibidem **S**umptâ veritate proximè adductâ & confirmatâ, nullus alius obitus Augustini A. esse potest, nec ante, nec post. Excludo quod est facilius annum post 431. qui sit 432. quia eo anno ineunte Cælestinus Papa decretalem Epistolam edidit pro Augustini doctrinâ, quâ eam confirmavit & consecravit, repressis illius adversariis Pelagii reliquiis, sive Semipelagianis, mortuo jam Augustino; quem ipse paucos post menses secutus fuit, scilicet V. Idus Apr. ejus anni 432. cum Augustinus mense Aug. superioris anni 431. obiisset.

S O M N I U M XVI.

In Romano Martyrologio die 6. Aprilis leguntur: Romæ S. Cælestini Papæ, &c. & in vitâ ejusdem: Sepultus est in cimiterio Priscillæ viâ Salariâ VIII. Idus Aprilis. At tu somnias Cælestinum è vitâ migrasse V. Idus, hoc est, die nonâ Aprilis, qui VII. Idus, idest, die sexta ejus mensis demortuus, ac sepulturæ traditus fuerat. Liceat tamen somniantî fingere homines in lecto febribus extingui, postquam ante triduum sepulchro conditi fuerant.

M A C E D O.

Ibidem **N**unc excludo antecedentem, idest 430. irrefragabili argumento, ni xoxo proximâ supputatione; Augustinus baptizatus fuit Anno illo 388. quod liquet: nec alio baptizari potuit: ab eo ad annum 431. decurrit justum spatium temporis reliquæ vitæ usque ad obitum Augustini, quod continet quadraginta sex annos; igitur eo anno mortuus est. Subduco calculos.

S O M N I U M XVII.

Siste parumper, antequam calculos subducas; nam quam proximè subduxisti, supputatio est tibi iterum repetenda. Ponis annum baptismi 388. addis supervixisse postea Augustinum usque ad annum 431. quod medium vitæ spatium, inquis; continet annos quadraginta sex. Jam prædixeram te à Chronologis, quibus pro imperio leges imponis, ad prima Arithmeticæ elementa discenda amandandum. Da numerum 388. adde 46. habetur supputando numerus 434. Tu verò per somnium subducis 431. Percam, si evigilans tam depravatè calculos subduxisti.

S O M N I U M XVIII.

Dicis: Augustinus baptizatus fuit Anno illo 388. quod liquet, nec alio baptizari potuit. Nunquam in tuo Itinerario annum 388. nominasti, & modò dicis anno illo 388. Illum quidè Paschali characterè indicaveras, nempe cum Sabbatum sanctum incidit in diem octavum Aprilis, qui tamen character congruit, ut dixi, anno etiam 383. Quæso te, cur illo anno 388. Augustini baptismus contigit. Respondes quia post diem 8. Aprilis, aptè supersunt dies duodecim itineri Mediolano Romam conficiendo, item quinque incolumis Monicæ apud Ostiam, & novem insuper ægritudinis ejusdem antè mortem; quam obiit quarto die Maii. Verùm hoc horrendum somnium contrâ Ecclesiasticas leges Neophytis impositas, tu quoque, cum evigilaveris, non quidè deridebis, sed planè execraberis. Hoc somnio nititur quod jactas, irrefragabile argumentum. Prætereà ais: Augustinus baptizatus fuit illo anno 388. quod liquet. At non liquet num eo anno Augustinus ageret annum ætatis 33. inchoatum, an verò completum; qua de re dixi ad Somnium II. Ludovicus ab Angelis Augustinianus ac Doctor Conimbricensis lib. 1. de Vitâ Sancti Augustini cap. 4. scribit Augustinum baptizatum fuisse die 24. Aprilis, Sabbato sancto, Ann. 387. quam sententiam pluribus postea firmarunt Herrera in Alphabeto Augustiniano, Torellus tom. 1. sæcul. Augustin. ad Ann. 387. alique. Hunc sui baptismi annum apertè insinuat Augustinus lib. 9. Conf. ubi cum cap. 6. narrasset se post baptismum inter sacros hymnorum cantus in Mediolanensi Ecclesiâ flevisse, cap. 7. initio hæc scribit: Non longè cæperat Mediolanensis Ecclesiæ genus hoc consolationis et exhortationis celebrare, magno studio fratrum conci-

nentium vocibus & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multò amplius, cum Justina Valentiniiani regis pueri mater, hominem tuum Ambrosium persequeretur hæresis suæ causâ, quâ fuerat seducta ab Arrianis. Excubabat pia plebs in Ecclesiâ, mori parata cum Episcopo suo, servo tuo, &c. Tunc hymni & psalmi ut canerentur secundum morem Orientalium partium, ne populus mæroris tædio contabesceret, institutum est. Et statim: Tunc memorato Antistiti tuo per visum aperuisti, quo loco laterent martyrum corpora Protasii & Gervasii. Et narratis miraculis in sacrarum reliquiarum translatione patratis, ait: *Inde illius inimicæ animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est.* Hæc anno antè suum baptismum contigisse Augustinus testatur. Valentinianus junior, occiso Gratiano fratre à Maximo in Galliis Ann. 383. à Justinâ matre seductus Arrianæ sectæ adhæserat. Id contigit anno 385. Nam D. Ambrosius scribens ad eundem Principem Epistolam XI. lib. 2. pro non restituendâ Arâ Victoriæ in Curia contrâ Symmachum Præfectum Urbis anno 384. ait: *Certè si aliud statuitur, Episcopi hoc æquo animo pati & dissimulare non possumus. Licebit tibi ad Ecclesiam convenire, sed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies resistentem.* Itaque eo anno 384. Valentinianus in Ecclesiam conveniebat, ac proinde nondum palam Arrianum dogma profitebatur, uti anno insequenti fecit. Nam Valentinianus anno 385. Justinâ Augustâ Arrianis impensius favente, à qua etiam seductus ad illorum sectam transierat, egit cum Ambrosio, ut Basilicam Arrianis concederet, ubi suos & ipsi conventus celebrarent. Ambrosius nullis Imperatoris promissis aut minis ad tradendam Basilicam insecti potuit. Hinc in oratione de non tradendis Basilicis, quam anno 386. uti ostendam, recitavit: *Quasi verò, inquit, superiori anno, quando ad palatium sum petitus, cum presentibus primatibus ante consistorium tractaretur, cum Imperator Basilicam vellet eripere, ego tunc aula contemplatione regalis infractus sim, constantiam non tenuerim Sacerdotis, aut immunito jure discesserim.* Hinc Justinâ impotens iræ, auctrix fuit Valentiniiano, ut legem publicaret, quâ Arrianis publicè in Ecclesiam conveniendi facultas permetteretur, quæ initio anni 386. in hæc verba concepta est: *Damus copiam colligendi his, qui secundum ea sentiunt, quæ temporibus Divæ mem. Constantii, Sacerdotibus convocatis ex omni Orbe Romano, expositæque fide ab his ipsis, qui dissentire noscuntur, Ariminensi Concilio, Constantinop. etiam confirmata in æternum mansura sunt.* Conveniendi etiam quibus jussimus pateat arbitrium, &c. Dat. X. Kalend. Febr. Mediolani Honorio N. B. P. & Evodio Coss. Extat lib. 16. Cod. T. L. 4. de fide Catholica. Ambrosius nullam, se vivo, Arrianos basilicam Catholicis erepturos protestatus, Principum sibi odia contraxit, ac insignem orationem de non tradendis basilicis hæreticis, recitavit. Baronius in vita S. Ambrosii scribit eam orationem habitam A. 385. in Annalibus verò eandem refert A. 387. Verum nullus dubito, quin recitata sit anno 386. Nam cum festa Paschaliâ instarent, Imperator jussit sibi concedi basilicam Portianam, in qua cum matre ac cæteris Arrianis sacros dies celebrarent. Ambrosius in laudata oratione conqueritur *inclinatum IAM vel Imperatoris judicium quod latâ lege patefecit; & paulò inferius: Hanc ergo legem quisquam sequatur, qua firmatur Ariminense Concilium, in quo creatura dictus est Christus.* Ex his patet eam orationem habitam fuisse paulò post eam pro Arrianis legem à Valentiniiano

latam; siquidem si eam recitasset decimo quinto mense postquam emissâ fuerat, nempe die 18. Aprilis Dominicâ Palmarum A. 387. quæ posterior Baronii opinio fuit, non dixisset: *IAM inclinatum Imperatoris judicium*, cum ante annum ac mensem tertium id contigisset. Ex iisdem etiam verbis constat eam orationem non fuisse recitatam A. 385. cum disertè ibidem excretur legem pro Ariminensi Concilio, quæ anno 386. emissâ fuit. Et sanè cur Justina irarum ac minarum plena, ac suis Arrianis impotenter favens, ejus legis executionem in alterum annum, & quidem Mediolani præsens, distulisset? Etenim id temporis, cum lex emissâ fuit, Valentinianus annum ætatis agebat decimum quintum, cum ex Ammiano Marcellino in fine libri 30. die 17. Novembris anno 375. tum quadrimus ad imperium evehctus fuerit, quamvis in falsis Idacianis dicatur natus die 18. Januarii A. 366. Itaque cum A. 386. festa Paschalia instarent, Comites è consistorio Principis Ambrosium convenire, ut eundem ad basilicam tradendam inclinarent. Rem fusius idem Ambrosius narrat in Epistol. 14. ad Macellinam sororem, scribens: *Sequenti die (erat enim Dominica) post lectiones atque tractatum, dimissis Catechumenis, symbolum aliquibus Competentibus in baptisterii tradebam Basilicâ.* Erat ea Dominica Palmarum, qua die symbolum ab Episcopis competentibus tradebatur, qui postea in pervigilio Paschatis baptizabantur. Addit in eadem Epistolâ Ambrosius: *Ego in Basilica veteri totum exegi diem, inde domum cubitum me recepi, ut si quis abducere vellet, inveniret paratum.* Nam fama erat Ambrosium jussu Imperatoris in exilium deportandum. Quod veritus populus eidem excubias faciebat. Id testatur Ambrosius initio statim Orationis laudatæ: *Video vos præter solitum esse turbatos, atque asservantes mei.* Miror quid hoc sit, nisi fortè quia per Tribunos me vidistis, aut audistis imperiali mandato esse conventum, ut quo vellem abirem hinc, &c. Et inferius: *Certè si Dominus huic nos certamini deputavit, frustra pervigiles tot noctibus & diebus custodias exhibetis. Implebitur Christi voluntas.* Dominica Palmarum eo anno 386. contigit die 29. Martii, Cyclo Solis III. lit. D. In eadem Epistola 14. narrationem prosequens ait: *Ante lucem ubi pedem limine extuli, circumfuso milite occupatur Ecclesia.* Erat Feria II. majoris hebdomadæ, 30. dies Martii. Et statim addit: *Exactus est totus ille dies in mærore nostro; scisse tamen ab illudentibus pueris cortina regia.* Ego domum redire non potui, quia circumfusi erant milites, qui Basilicam custodiebant. Itaque coactus est in Basilica pernoctare. Postea verò ait: *Sequenti die (nempe feriâ 3. die 31. Martii, non autem feriâ secunda, ut putavit Baronius) lectus est de more liber Jona, &c.* Tunc verò populum hymnos ab Ambrosio compositos in Ecclesia cecinisse, idem in citata Orat. testatur: *Hymnorum quoque meorum carminibus deceptum populum ferunt.* Interea milites palam Imperatori denuntiarunt ituros se orandi gratiâ ad illam Basilicam, in qua foret Ambrosius, nec ullâ ratione se pati posse ab ejusdem communione separari. Tum Imperator militarem tumultum, ac iratæ plebis furorem veritus, consilium extorquendæ Basilicæ deposuit. Sub id ferè temporis inventa sunt ab Ambrosio corpora Sanctorum Martyrum Protasii & Gervasii, quæ insigni pompâ Sanctus Doctor in Ambrosianam basilicam transtulit. Id contigisse die 19. Junii, qua eorundem memoria in falsis Ecclesiæ colitur, pluribus ostendit Petrus Puricel-

Puricellus in dissert. Nazariana cap. 73. & in lib. de monumentis Eccl. sive Ambrosianæ. Hoc ipsum colligitur ex Augusti serm. 39. de diver. ubi ait: *Celebramus ergo hodierno die, fratres, memoriam in hoc loco positam SS. Protasii & Gervasii Mediolanensium Martyrum. Non eum diem, quo hic posita est, sed eum diem hodie celebramus, quando inventa est pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus per Ambrosium Episcopum hominem Dei, cujus tunc tantæ gloriæ Martyrum etiam ego testis fui. Ibi eram, Mediolani eram, facta miracula novi.* Idem verò Augustinus lib. 9. Confess. cap. 7. ait opportunè detectas eas Sanctorum reliquias: *ad coercendam rabiem fœminam, sed regiam; nam ob patrata miracula illius inimicæ animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est.* Hoc ipsum testatur Paulinus in libro de vita S. Ambrosii, quem Augustino nuncupavit, ubi narratis miraculis in depositione corporum SS. Martyrum factis, ait: *Denique ex hoc tempore sedari cœpit persecutio, quæ Justinæ furore accendebatur, ut sacerdos de Ecclesia pelle-retur.* Extat inter literas Ambrosii Epist. 53. ad Episcopos Italiæ de inventione corporum laudatorum Martyrum, quam etiam producit Damascenus orat. 2. de Imaginibus, in qua dicuntur illæ reliquie *in diebus transactæ nuper Quadragesimæ repertæ; ea tamen suspectæ fidei Baronio visa est, & certè repugnare videtur Epistolæ 54. quam Ambrosius ea de re ad sororem perscripsit.* Conferat utramque Lector, & judicet. Hinc etiam rursus probatur Justinæ persecutionem, ac Martyrum inventionem non contigisse A. 387. Nam hoc anno Valentinianus, ac Justina Ambrosium legatum ad Maximum Treviros miserunt, qui re infectâ dimissus ad Valentinianum scripsit: *Esto tutior adversus hominem pacis involucro bellum regentem.* Epist. 56. Quare Imperator Dominum alterum pro confirmandâ pace legatum ad Maximum destinavit, quem Maximus ingenti honore exceptum, ac regis muneribus decoratum dimittens, illum cum exercitu subsecutus, Cottiis ac Juliis Alpibus occupatis, ex Pacato in panegyrico ad Theodosium, in Italiam descendens, Aquilejam contendit. Valentinianus verò improviso Tyranni adventu territus, conscensâ nave, cum Justina matre Thessalonicam fugit, Theodosii qui in Oriente imperabat, opem imploraturus. Paulinus laudatus post narrata miracula, ac remissum Justinæ furorem, ait: *Sanctus verò Ambrosius Episcopus majoris humilitatis vir factus donatam sibi à Domino gratiam reservabat, crescebatque quotidie fide & amore coram Deo, & hominibus.* Ibi verò paulò post scribit Ambrosium alteram ad Maximum legationem suscepisse. Igitur cum die 19. Junii sacræ reliquie inventæ fuerint, ac postea ob miraculorum famam totius populi ore celebratam, Justina iram remiserit, id circa exitum Junii dicatur contigisse. Cum verò Paulinus, antequam narret delatam Ambrosio legationem, dicat illum crevisse *quotidie fide & amore coram Deo & hominibus*, vix ante initum Augustum legatione functus videtur; neque enim Justina hominem hesternâ die, ut ita dicam, sibi infensissimum, tam citò eo honore exornasset, præsertim cum Maximus Arrianos persequeretur. Hinc patet memoratam persecutionem contigisse A. 386. neque enim intrâ trimestrem spatium Ambrosii, & iterum Domini legationes, ac Maximi in Italiam irruptionem contingere potuisse affirmabit, qui locorum distantiam consideraverit; cum Maximus Treveris, Valentinianus verò Mediolani, vel Aquilejæ sub-

sisteret. Zosimus scribit Dominum Aquilejæ legatum destinatum. Maximus certè labente Autumno Alpes superavit, cum circa hiemem gelu rigeant, exercitibus planè impervia. Hinc anno 386. Justinæ contrà Ambrosium persecutione, hymnorum apud Mediolanensem Ecclesiam institutione, ac denique inventione reliquiarum Martyrum Protasii & Gervasii alligatis, annus baptismi S. Augustini apparet, nempe 387. quando, ut ipse ait: *Annus erat aut non multò amplius cum Justina Valentiniani regis pueri mater hominem tuum Ambrosium persequeretur, &c.* quando *Excubabat pia plebs in Ecclesia, mori parata cum Episcopo suo &c.* Porro gravior persecutionis fragor contrà Ambrosium detonuit ex superius demonstratis die 29. ac 30. Martii A. 386. Nocte verò postremam ejus mensis diem præcedente, plebs cum Episcopo Ambrosio in Ecclesia excubuit. Cum verò Augustinus baptizatus fuerit die 24. Aprilis Sabbato sancto A. 387. Cyclo solis IV. Lunæ VIII. lit. C. rectè scripsit Augustinus nuper baptizatus: *Annus erat, aut non multò amplius*, nam à Dominicâ Palmarum A. 386. ad diem abs se suscepti baptismi, numeratur annus, ac dies insuper viginti septem, quos illis vocibus *aut non multò amplius* apertissimè expressit. Cæterum quamvis hucusque Ambrosii, Augustini, ac Paulini deducta, ac secum invicem collata testimonia A. 387. Augustini baptismum deputandum demonstrent, hoc ipsum antiquissimi Chronologi, ac ipsius Augustini postremâ ætate viventis, auctoritate confirmatur. Is est Prosper Tyro, cujus Chronic. n. per annos imperii Romanorum Principum ab obitu Valentis, usque ad Valentiniani II. necem digestum, eruditissimus Pithæus publicavit, ac postea Canisius tomo I. Antiq. pag. 164. inseruit, ac emendatius postremò edidit Labbeus T. I. Bibl. MSS. pag. 56. Integrum fragmentum recitabo. Igitur sub distinctis annorum notis hæc ibi leguntur.

II. *Justina mater Valentiniani Arrianis favens in Ambrosium, & omnem Mediolanensem Ecclesiam diversa injuriarum genera congerit.*

Reliquiæ Gervasii & Protasii Martyrum ab Ambrosio primum Mediolani repertæ.

Hymni Ambrosii compositi, qui nunquam ante in Ecclesiis Latinis modulis canebantur.

III. *Maximus indignum ducens contrà Ecclesiæ statum agi, locum irrumpendi quod cum Valentiniano junxerat fœdus, invenit. Valentinianus veritus imminentem jam cervicibus suis Tyrannum, ad Theodosium confugit.*

Augustinus Mediolani Rhetoricam ad primæ docens, ommissis scholis ad fidem rectam convertitur, cum ante Manichæus fuisset.

IV. *Theodosius cum exercitu ad Italiam transgrediens, Maximum interfecit, & Valentinianum proprio regno reddidit.*

Justina, quæ Ecclesias vexaverat, ne regnum cum filio reciperet, morte præventa est.

Ita Chronologus Augustino Synchronus A. 386. tria illa refert, quæ Augustinus ante annum sui baptismi contigisse narrat. Idem etiam A. 387. recitat Valentiniani fugam ac baptismum S. Augustini; & quamvis conversionem ad fidem nominet, quæ ineunte ætate A. 386. acciderat, nomine conversionis publicam fidei professionem in baptismo factam intelligit; neque enim notum illi erat, quid privatim antea Augustinus secum deliberaverat. Denique Maximi necem refert, quæ contigit A. 388. die 28. Augusti, uti scribit Socrates lib. 5. cap. 24. & patet ex L. 6 & 7. de infirm. his quæ sub Tyran. Cod. T. In eodem etiam Chronico mors Valentiniani sub num. IX. ponitur, qui cum

extinctus fuerit ex S. Epiphanio *Idibus Maii*, pridie Pentecostes, die Sabbati cap. 20. de mens. & pond. nempe die 15: Maii A. 392. Bissextili, Cyclo solis IX. lit. D C. Justinæ persecutio juxta laudatum Chronologum cadit in A. 386. & in sequentem baptisus, seu publica conversio Augustini. Ex his ad somnium Macedi redeundum est, qui ait: *Augustinus baptizatus fuit anno illo 388. quod liquet*; cum planè liqueat ex testimonio Chronologi Augustino coævi, imò ipsius etiam Augustini, baptizatum fuisse A. 387. die 24. Aprilis, Sabbato sancto. Hoc idem iterum demonstrabitur ad Somnium XXXI. ubi Augustinianæ vitæ Chronologia ex S. Doctoris libris exponetur.

Ibidem

M A C E D O.

Augustinus secundum Possidonium in ejus vita, vixit annos septuaginta sex. In Clericatu autem vel Episcopatu annos ferme quadraginta, quod tempus Romanum Breviarium ita exposuit in tertia secundi Noturni lectione: Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex: non meminit Clericatus, uti Possidonius. Teneamus Episcopatum. Addamus aliquos simplicis Clericatus, puta quatuor, fiunt quadraginta Possidonii, supersunt sex secundum supputationem Romanam, quos sic colligo.

S O M N I U M XVIII.

Ponis annos 36. Episcopatus, addis quatuor, & ais: *Fiunt quadraginta Possidonii*. Rectè in digitis numerasti, quod cum ante duodecim versus facere non posses, datis annis 388. & additis 46. collegisti summam annorum 434. Hic verò etiam somnias, cum ais: *supersunt sex secundum supputationem Romanam*. Ex hoc verò somnio longam sanè somniorum catenam cedis, ac extendis, quod proximè apparebit, cum annorum annulos colliges, ac connectes.

Ibidem

M A C E D O.

Trigesimum tertium annum ferme Romæ, quò rediit post mortem Matris, Augustinus consumpsit, quemadmodum diximus superius cap. 1. Collat. 2. (reponere Collat. IX. nec tuos libros nisi somniando citas) diximus. Saltem annus ille exiit, dum transmisit in Africam. Venit ergo in Africam ineunte anno suo 34. Augustinus. Secessit postea in agros paternos, ubi fuit commoratus triennium expressum à Possidonio cap. 3. quemadmodum supra non semel statuimus. Erat hic annus 37. Augustini. Supersunt ad 46. anni novem, quos Breviarium assignat Clericatu S. Augustini ante Episcopatum, quem eo anno obtinuit, idest quadagesimo sexto.

S O M N I U M XIX.

Quòd cum velis, & quantum velis, dormites, dormias, somnies, haud magno tibi vitio vertam; sed quòd tua ridicula somnia Breviario Romano, hoc est, Romanæ Ecclesiæ affrices, hoc gravius peccatum est, quàm ut à me tantummodo castigeris. Ubi, ubi, quæso te, memorantur anni novem, quos Breviarium assignat Clericatu S. Augustini ante Episcopatum? Augustinus obiit, uti somnias, A. 431. Episcopatus, inquit Breviarium, A. 36. Jam ab A. 431. retrocede per annos 36. initium Episcopatus Augustini juxta Breviarium, cadit in A. 395. Quòd si Breviarium assignat annos novem Clericatu S. Augustini ante Episcopatum, initiatus est Clericus juxta Breviarium, te tamen Auctore, anno 386. nempe biennio ante baptismum. Nonne horrenda somnias?

S O M N I U M XX.

Somnio somnia annectis; postquam enim dixisti Breviarium novem annos assignare Clericatu ante Episcopatum, quem, addis: *eo anno obtinuit, idest quadagesimo sexto*. Augustinus, ut tu putas, natus est A. 355. adde huic numero annos quadraginta sex, habetur annus Epochæ Christianæ 401. Videsne quæ commenta somnies? Etenim si Augustinus obtinuit Episcopatum anno ætatis quadagesimo sexto, Christi 401. annos tantum triginta Episcopus sedisset, cum tamen Breviarium annos 36. Episcopatus affirmet. Hæc somnia tam immania Typographo vellem adscribere. Verum tu disertè scribis: *Supersunt ad 46. anni novem*; & postea ais obtinuisse Episcopatum anno quadagesimo sexto; Romanis literis, non Arabicis notis, numeros annorum scribis. Igitur unus tu somniasti. Somnium totum tuum est, in cujus partem non Amanuensis, non Typographus, nullus hominum veniat. Potes etiam aliâ ratione calculos subducere. Augustinus obtinuit Episcopatum anno ætatis quadagesimo sexto, juxta Breviarium, adde annos Episcopatus 36. fiunt anni vitæ Augustini octoginta duo. Verba Breviarii historicè optimè recitasti; Arithmeticè eadem retractando corrupisti. Hæc ibi leguntur: *Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex*. Deme de annis 76. annos 36. remanet annus vitæ Augustini quadagesimus, non uti somnias, *quadagesimus sextus*. Legimus in altera Lectione Breviarii: *Valerio notæ sanctitatis Episcopo Hippo-nensi presbyter factus est*. Nulli anni presbyteratui assignantur. At tu novem numerari somnias. Cum dormiendi finem facies, ac Breviarium relegeris, tam ridiculâ insomnia ridebis.

M A C E D O.

Ibidem

Constat summa annorum Episcopatus 36. secundum calculos Breviarii Romani, quod quidem longiorem ei tribuit Clericatum. Quare videtur Possidonius exactius, & accuratius illud tempus distribuisse.

S O M N I U M XXI.

Idem somnium continuas. Ex Breviario habemus annos vitæ Augustini septuaginta sex, quorum 36. Episcopus vixit. Nec vola, nec vestigium annorum Clericatus apparet. Neque novem annos assignat Clericatu, ut immaniter comminisceris: neque sex: neque quatuor: neque duos, imò neque etiam unum. Nam ibidem presbyter tantum dicitur factus, nullo gesti presbyteratus tempore designato.

S O M N I U M XXII.

Ut videatur Possidius exactius & accuratius illud tempus distribuisse somnium tuum facit, qui annos ætatis Augustini ante Episcopatum quadraginta sex juxta Breviarium numerasti, cum palam ex Breviario quadraginta solummodò colligantur.

M A C E D O.

Ib. col. 2

Verum ut utrumque concordet; animadverto Breviarium Romanum conclusisse in Clericatu illos annos Episcopatus, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit Episcopatum, quos saltem tres esse oportuit: ita post triennium decursum presbyterii Episcopus fuerit consecratus, & coadjutor Aurelio datus. Quorum tamen distinctam Possidonius rationem habere noluit, numerans tantummodò eos, in quibus solus, mortuo jam Valerio, Augustinus solitarius Episcopatum administravit.

SOM-

S O M N I U M XXIII.

Hæres etiam in eodem luto somniando. Breviarium Romanum ait Augustinum vixisse annos in Episcopatu ad triginta sex. Nihil hic de Clericatu, seu de annis Clericatus. Et sanè somnias Romanam Ecclesiam Augustinum Episcopum ordinatum coadjutorem Valerii, inter Clericos numerare. Uterque enim erat & censebatur Episcopus. Qua ergo ratione annos, quibus sedit Coepiscopus, in Clericatu conclusit? Breviarium ait sedisse Episcopum annos triginta sex. In istis annis 36. vel numerantur anni, quibus etiam sedit simul sium Valerio; vel quibus, Valerio mortuo, solus Hipponensem Ecclesiam administravit. Quod mavis, eligito. Si primum affirmes; vides te somniasse dicendo Breviarium conclusisse in Clericatu illos annos, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit Episcopatum; nam illos annos numerat in annis Episcopatus. Sin alterum adstruas; jam somnias bis Augustinum Episcopum cum Valerio, triennio ante A. 395. Equidem nondum altus te somnus ceperat, cum pag. 720. col. 1. dicitur abs te Augustinus Episcopus creatus à Megalio Primate Numidia annum agens quadragesimum; incidit autem is in annum Christi 394 sexto post baptismum. Ex quo ad obitum usque Augustini numerantur anni triginta sex, quos vixit in Episcopatu secundum computationem Breviarii Romani, & Possidonii. At Megalio consecravit Augustinum Episcopum Coadjutorem Valerio datum ex Possidio cap. 8. Hinc illa pag. 720. rectè numeras annos, quibus sedit cum collega Valerio, inter illos 36. quos Breviarium tribuit Episcopatu Augustini. Denique Augustinus lib. 1. Retract. cap. 17. scribit se presbyterum de symbolo disputasse coram Episcopis hoc iubentibus, qui plenarium totius Africa Concilium Hippone regio habebant. At hæc Synodus in Codice Africano dicitur celebrata Imp. Theodosio III. & Abundantio V. C. Cos. VIII. Idus Octobris. Igitur die 8. Octobris A. 393. Augustinus adhuc erat presbyter, ut planè somnium sit Breviarium Romanum in annis 36. Episcopatus Augustini non numerasse eos, quibus unà cum Valerio sedit.

S O M N I U M XXIV.

Quod verò pag. 720. citatâ recitas Episcopatum Augustini anno Christi 394. aliud somnium est. Nam S. Prosper Augustini & viventis & demortui defensor acerrimus, cui S. Doctor libros duos honoris gratiâ, nuncupavit, in Chronico scribit: Olybrio & Probrino Cos. Augustinus B. Ambrosii discipulus, multâ facundiâ doctrinâque excellens, Hippone regio in Africa ordinatur Episcopus. Illud collegium Consulum signat Annum Christi 395. Longior somnus, quotandiu stertis, fecit ne in illud aureum Chronicon ab amico Augustini compositum, oculos aperires. Alium errorem errasti, cum dixisti pag. 727. & coadjutor Aurelio datus. Repone: Valerio, ut antea ac statim collegam Augustini rectè nominasti. Est levius erratum, quod nolo somniorum numerum augeat.

S O M N I U M XXV.

Importunus fortè videar, qui à somniantem constantiâ in loquendo desiderem, ita ut sibi invicem repugnantia loqui non possit, cum quilibet Chimæras ac Hircocervos somniando concipiat. Imò hinc vel maxime tua somnia comprobentur. Hic dicis Breviarium Romanum conclusisse in Clericatu illos annos Episcopatus, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit Episcopatum, quos saltem tres esse oportuit: ita post triennium

decursum presbyterii Episcopus fuerit consecratus, & coadjutor Aurelio (scribas Valerio) datus. Igitur ex Breviario habentur tres anni presbyterii, & itidem tres Episcopatus Augustini cum Valerio, qui simul sumpti annos sex constituunt. At paucos ante versus, nempe 12. dixisti: *Supersunt ad 46. anni novem quos Breviarium assignat Clericatu S. Augustini ante Episcopatum.* Hic annos novem commentaris. Si novem anni sunt, non sunt tantummodò sex; si sex, quomodo novem? Pugnantia loqueris, contraria loqueris, Chimæras somniando loqueris.

S O M N I U M XXVI.

Magnus planè somniator es, qui in quatuor verbis tam multa somnias. Nam dicis Possidium eos solummodò annos numerasse, in quibus solus, mortuo jam Valerio, Augustinus solitarius Episcopatum administravit. Somnias. Hæc Possidius scribit cap. 30. de Vita Augustini: *Vixit annos septuaginta sex; In Clericatu autem vel Episcopatu annos ferme quadraginta:* quæ verba in hac ipsa pag. 727. adduxisti in priori columna; & quidem ab hoc somnio minimo spatio distincta. Porro si vigilasses, manifestè vidisses Possidium annos tum Clericatus tum Episcopatus sive cum collega, sive hoc ipso demortuo, unâ numerali notâ scilicet ferme quadraginta, designasse. Ubi, quæso te, Possidius numerat annos solitarii Episcopatus Augustini? Doce nos, si potis es, ex Possidio hunc distinctum annorum numerum. Vah quàm longa te insomnia fallunt!

M A C E D O.

Quod si unus adhuc supererat, satis etiam videntur esse tres presbyterii, & Episcopatus quinque; nam ille extritus fuit itineribus, præparationibus, occupationibus, quæ multa solent intervenire in statuum vite mutatione, qualis erat ille Augustini, cui relinquenda erat patria, & agri vendendi & ex eis pecunia ad publicum redigenda, ac Monasterium edificandum.

S O M N I U M XXVII.

Augustinus amicum ad Monasticam vitam traducturus, Hipponem veniens, à populo apprehensus, ordinatus fuit Presbyter. Rem narrat Possidius cap. 4. *Eum tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Et statim: *Et eorum TUNC, ut voluerunt, completum est desiderium.* Itaque Augustinus factus est repente Presbyter, cum de eâ dignitate obtinendâ ne quidem cogitaret. Jam tandem evigila, ac dicito, num ille annus, qui tibi fingitur extritus itineribus, præparationibus, &c. computetur inter illos tres presbyterii, vel eosdem præcedat. Si primum eligas; deficit annus ad novennium quod somniando expiscaris; etenim remanent tantum tres presbyterii, ac quinque Episcopatus. At verò clamas: *Supersunt ad 46. anni novem* pag. ead. col. 1. Sin dicas non includi annum illum negotiosum intrâ tres annos presbyterii, certè somnias. Nam si Augustinus à Valerio presbyter ordinatus, iter habuit, se sacrorum voluminum lectione, ac sanctioribus meditationibus ad delatum sibi munus graviter exercendum præparavit, &c. erat verè Presbyter, nullaue nisi ficta tibi, ratio suppetit ad annum illum ab annis presbyterii Augustini excludendum. Visne scire quantum temporis Augustinus recens presbyter factus, ad præparationem sibi à Valerio concedi petierit? Ejusdem verba vel dormienti tibi in aures insusurro, quibus fortasse exciteris: *Ad quod negotium, inquit Epist.*

148. ad Valerium, *parvum tempus vel usque ad Pascha impetrari volui per fratres à tuâ sincerissimâ, & venerabili charitate, & nunc per has preces volo.* Valerius Episcopus ubi primum presbyterium Augustino detulit, eundem imposito statim munere fungi volebat. At ille ad se præparandum *parvum tempus vel usque ad Pascha* sibi concedi rogabat. Tu pro tua liberalitate annum integrum donas terendum *itineribus, præparationibus occupati onibus, agris vendundis, &c.* Videsne quàm liberaliter somnies?

S O M N I U M XXVIII.

LEpida quædam interpretatio, ac jucundum glossema, quo laudata à me Possidii verba circumscribis pag. 672. col. 1. cogit me extrâ tuum Itinerarium unico tantum passu deflectere; cur enim de proximo præclarum somnium non accersam? Verba Possidii sunt cap. 4. *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Hæc ita interpretar is: *Deinde observa:* Ut in talibus consuetum est, quæ verba non quadrant nisi in Clericos, quos mos est eligere, & consecrare; Et statim: *Et talibus erat Augustinus.* Idem glossema repetis pag. 698. col. 2. ubi in fine alterius pag. 699. ais: *Judico Augustinum cum ad Ecclesiam Hipponensem pervenit venisse jam initiatum minoribus ordinibus: non verò Laicum purum & sæcularem.* O senex somniculose! In quibusdam provinciis antiquitus in usu erat, instante necessitate novi presbyteri eligendi, populum, coitione factâ, quempiam virtutum famâ probatum, per vim corripere, & statim Episcopo ordinandum offerre. S. Paulinus Epist. 35. inter Augustinianas ait: *Nam ego etsi à Delphino Burgundiæ baptizatus, à Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim inflammata subito plebis ordinatus sum, &c.* Augustinus Epist. 225. ad Albinam scribit plebem Hipponensem vim Piniano intulisse, hospiti licet ac peregrino, ut illum sibi ordinandum offerret, ac Pinianum per quempiam sibi significasse: *Se velle populo jurare, quod si esset ordinatus invitus, ex Africa discederet.* Paulinianus S. Hieronymi frater à S. Epiphanio vi apprehensus, ac ore obturato, ne reclamaret, ordinatus fuit ex Epist. 60. apud Hieronymum. Hinc patet sensus verborum Possidii, cum ait *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus*, hoc est, his qui inviti per vim, ac populi tumultum ad clericatum destinabantur, *Episcopo ordinandum intulerunt.* Has verò ordinationes per vim non modò Romana Ecclesia, verum etiam Majorianus Imperator in Novellâ secundâ prohibuerunt. Itaque somnias, cum dicis *in talibus*, id est, Clericis, addens aliud statim somnium, nempe Augustinum, cum Hipponem venit, fuisse *è talibus*, id est, Clericum *initiatum minoribus ordinibus.* Possidius Episcopus eo ipso laudato capite ait plebem per vim apprehendisse Augustinum: *quoniam & idem in populo securus & ignarus quid futurum esset, astabat.* Sotebat autem Laicus, ut nobis dicebat, ab eis tantum Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinere præsentiam. *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Igitur somnias Augustinum ante presbyteratum unum è Clericis, ac jam initiatum minoribus ordinibus. Reponis nomen Laici posse convenire Clericis ante susceptos Ordines sacros, id est potestate, quia possunt transire ad Laicos, qui tales simpliciter sint, nempe sæculares. Somnias. Nusquam in vetustis Scriptoribus invenies minores Clericos Laici nomine nuncupatos. Imò Monachos, quamvis sæculo renuntiassent, si non essent ullo Ordine initiati, Laicos tum Synodi, tum

Patres appellabant. Unus te alloquatur, de quo soles cogitatione somniare, Augustinus, qui scribit lib. 2. de orig. animæ cap. 1. se duos libros accepisse: *Mittente, inquit, mihi eos fratre nostro Renato, homine quidem Laico, &c.* Idem verò lib. 2. Retract. cap. 56. nominat eosdem duos libros, quos, ait, *mihi de Casarea Renatus Monachus misit.* Præterea, cum dormiendi finem feceris, petam abs te, à quonam Episcopo Augustinus ordinatus fuerit Clericus; Num à Valerio Episcopo Hipponensi, vel ab Antistite Tagastensi, in cuius diocesi triennium vixerat, antequam Hipponem veniret? Utrum eligas, somniabis in historia Ecclesiæ Africanæ. Nam si à Valerio fuerat apud Hipponem Clericus ordinatus; non potuisset ad triennium ferè in agro Tagastensi vitam agere; siquidem fuisset Hipponensi Ecclesiæ incardinatus. Extat verò canon 37. Concilii III. Carthaginensis: *Ut Clerici in aliena civitate non immorentur.* At si ab Episcopo Tagastensi ordinatus fuisset, haud fas erat Valerio eundem suæ Ecclesiæ Hipponensi presbyterum aggregare ex canone 21. Ibid. *Ut Clericum alienum, nisi concedente ejus Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita.* Dices hoc Concilium celebratum A. 397. Augustinum verò ante sexennium presbyterum ordinatum. Etiam somniabis. Nam Epigonius Episcopus cap. 54. in eodem Concilio ait: *In multis Conciliis hoc statutum est; nempe: ut Clericum alienum nullus sibi præcipiat Episcopus præter ejus arbitrium, cujus fuerit Clericus.* Si somnies Valerium scripsisse ad Episcopum Tagastensem, ut Augustinum suum licet Clericum, permitteret; res tibi somniando peracta est. Ipse tamen Augustinus nullum dubitandi locum relinquit in Epist. 225. ad Albinam, cui hæc de suis Hipponensibus scribit: *Neque in hoc inviderunt Ecclesiæ Tagastensi, quæ carnalis patria mea est, sed cum illa Clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum invaserunt.* Igitur Augustinus non fuit Clericus Tagaste. Hac de re somnias hircocervos. Scribis pag. 689. col. 1. Versu II. *Jam ergo venerat Hipponem initiatum, & in ordine Clericali, inferiori tamen, constitutus.* Et col. 2. vers. 39. *Venit itaque Hipponem Laicus Augustinus.* Dum somnias hominem, qui unâ simul fuerit Laicus & Clericus, somnias in Ecclesia hircocervum, cum quilibet minores ordines suscipiens, ipso facto desineret & esse & dici Laicus. Denique pag. 671. col. 2. vers. 24. *Venit, inquit, Hipponem regium; venit ergo Laicus non Cænobita.* Somnias. Augustinus serm. 49. de diver. exponens causam, cur Tagaste Hipponem venisset, ait *Veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, ut nobiscum esset in Monasterio.* Erat igitur Augustinus Monachus in Monasterio Tagastensi, cum Hipponem venit. Erat tamen Laicus, quo nomine nuncupabantur Monachi Ordinibus Ecclesiasticis non initiati, uti S. Doctor Renatum vocavit. Hæc dudum nostri scriptores prænotarunt, quorum libros si vigilans evolvises, non ea de Augustino paradoxa somniasles.

S O M N I U M XXIX.

In eisdem verbis aliud nescio quid somnias, cujus ne tu quidem idoneus interpret es e possis, *Quod si unus, inquis, adhuc annus superat, satis etiam videntur esse tres presbyterii, & Episcopatus quinque.* Cui bono anni isti quinque Episcopatus? Appellasse quinque annos, quibus velis Augustinum cum Valerio Coepiscopo sedisse? At ante duodecim versus dixeras *saltem esse tres*; cur tam citò in quinque mutantur? Num

Num intelligis tres cum Valerio, ac binos, quibus solus Ecclesiam administravit? Nec Pythius Apollo, nec Sybillæ adeò obscurè, ut somniando facis, oracula emiserunt. Illud somnium in Breviario Romano novennium in nova te iterum somnia impellit. Nam ponis *quinque* Episcopatus, *tres* antea annos presbyterii, *ac unum*, *extritum itineribus, præparationibus*, &c. Ex quibus novem anni conflantur, quos *Breviarium assignat Clericatus S. Augustini ante Episcopatum, quem eo anno obtinuit, id est, quadragesimo sexto*. Laboras ergo in novennio expiscando, quod ex anno extrito, tribus Presbyterii, ac quinque cum collega Valerio compingis, ubique tamen, ut jam ostendi, somniando.

M A C E D O.

Ibidem **U**T ut sit hæc dissimilitudo supputandi Breviarii Romani & Possidonii, narrando annos, nihil turbat numerum annorum vite Augustini scil. 76. penè confectos, id est, ante quadrimestre inchoatum Novembris.

S O M N I U M XXX.

Hæc Breviarii Romani, ac Possidii dissimilitudo uni tibi fingitur, quæ tamen tanta tibi somnia immisit, quæ modò, velis, nolis, excutiam. Augustinus A. 388. Tagastem reversus est, ac in paternis agris *fermè triennio* vixit ex Possidio ejus discipulo cap. 3. Ineunte anno 391. ordinatur presbyter à Valerio Episcopo, à quo *parvum tempus vel usque ad Pascha* petiit, ut ad delatum munus laudabilius exercendum sese præpararet, ex Epist. 148. Fit Episcopus A. 395. teste S. Prospero Augustini synchro & amico, cujus verba ab Somnium 24. recitavi; & quidè mense Decembri, quod colligitur ex hom. 25. inter L. quam anniverfariâ die suæ ordinationis, uti & superiorem ad populum habuit; ibi enim ait: *Natalis Domini imminet*. Illum A. 392. fuisse presbyterum patet ex actis publicè cum Fortunato Manichæo, quæ tomo 6. inchoantur: *Quinto Kal. Septemb. Arcadio II. & Rufino V. C. Cons. habita disputatio adversus Fortunatum Manichæorum presbyterum in urbe Hipponensium regionum, &c.* quam disputationem tempore presbyterii testatur se habuisse Augustinus lib. 1. Retract. cap. 16. Possidius cap. 30. scribit: *Vixit annos 76. In Clericatu autem vel Episcopatu annos fermè 40.* Nam cum ordinatus fuerit Presbyter ineunte anno 391. & obierit A. 430. die 28. Augusti, habemus annos 39. ac menses circiter septem: & rectè Possidius dixit *fermè quadraginta*, quod deerant aliquot menses ad annum quadragesimum complendum. Breviarium verò ait: *Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex.* Auctores Lectionum Breviarii, quod sciebant ex Prospero Augustinum creatum Episcopum A. 395. mortuum verò A. 430. cum de mense eisdem non constaret, partem primi, ac partem postremi anni Episcopatus rotundo numero designarunt, quod sæpè ab historicis fit, qui mensium rationem plerumque non habent, uti Chronologi solent. Et tu quoque scribis Augustinum vixisse *annos 76. penè confectos, id est ante quadrimestre inchoatum Novembris*. Vocas quadrimestre spatium temporis, quod tamen à die obitus 28. Augusti ad diem Natalem Augustini decimum tertium Novembris, non est quadrimestre, sed tantum bimestre, ac dierum undeviginti. Verum quia dies quatuor Augusti, ac quindecim Novembris supra duos menses medios in illo spatio includuntur, quadrimestre appellasti, quamvis perperam ac barbarè id expresseris: *ante quadrimestre inchoatum Novembris*,

cum scribere debuisses: *terminandum mense Novembri*, hoc enim mense non inchoabatur postremum illud quadrimestre, sed die 28. Augusti. Sed cum ubique somnies, in Grammatica quoque dormitas. Hoc tamen omisso, jam vides nullam dissimilitudinem in numero annorum inter Possidium ac Breviarium reperiri, sed annos Episcopatus quos ille cum annis Clericatus conjunctè ponit, istud separatim designare, annis tamen Clericatus nullo planè numero indicatis: Episcopatus verò annis utroque termino incluso numeratis, nempe ab A. 395. ad A. 430.

M A C E D O.

Puta enim rationes ab anno 388. quo anno Augustinus est baptizatus usque ad annum 431. invenies annos quadraginta tres, quibus si addas tres post triginta, qui est annus baptismi, efficiunt quadraginta sex. Sume triginta, qui supersunt à nativitate, colliges septuaginta sex, quæ est justa summa annorum vite Augustini, & demum redis ad initium natalis ipsius, qui fuit annus 355.

S O M N I U M XXXI.

Gratulor tibi de annis quadraginta tribus Augustini; siquidè jam tandem tam benè antea soporatus, incipis vigilare. Nam cum in eadem pagina dixisses ab A. 388. ad 431. numerari *quadraginta sex* annos uti notavi ad Somnium 17. & postea somniales annos novem Clericatus Augustini in Breviario Romano, ac tres, dein quinque Episcopatus cum Valerio, *annum extritum itineribus, præparationibus*, ac plura alia portentosa somnia; jam à nescio quo perito artis calculatoriæ monitus, ab A. 388. ad A. 431. annos tantum *quadraginta tres* supputasti. Quod si tuo Marte tam rectè calculos subduxisti, etiam atque etiam rursus gratulor, quod in eadem prorsus pagella citò citius tantos in Arithmetica progressus feceris. Sunt tamen duo, quorum te admonitum velim. Primum ne adeò pueriliter ac veluti in digitis numeros supputes. Nam cum dicis: *Invenies annos quadraginta tres, quibus si addas tres post triginta qui est annus baptismi, efficiunt quadraginta sex.* Sume triginta qui supersunt à nativitate, colliges septuaginta sex. Vix pueri ita rationes putarent; nam si ponas annos 43. & addas tres post triginta, idem est ac dicere, tres supra triginta; qui numeri additi efficiunt septuaginta sex; non autem quadraginta sex. Verum ex tribus ac triginta, tu tres prius sumis, ut habeas numerum quadraginta sex. Ejicito prorsus è mente huncce 46. annorum numerum, qui tibi sanè climaëtericus fuit, ac periodum ita restitue: *Invenies annos 43. quibus si addas tres post triginta, qui est annus baptismi, efficiunt 76. quæ est justa summa, &c.* Cætera expunge; cum sint puerilis tautologia. Verum incipis iterum dormire, cum ex illa supputatione colligis annum Natalem Augustini 355. Nam Rivius ait Augustinum baptizatum anno 388. ætatis suæ 33. completo, undè annum Natalem ponit 354. nec tu de illo anno 33. num completo, an incompleto, ne quidè dubitasti, sed pro incompleto, seu decurrente citrà dubium illum supposuisti. At falsum est anno 388. baptismum Augustini contigisse, cum anno 387. deputandus sit ex superius demonstratis ad somnium 9. 10. & 18. & proximè rursus ostendam.

M A C E D O.

Itanatus est anno 355. baptizatus anno 388. mortuus *Ibidem* anno 431. quod si quis negare audeat oportet ut evertat totam rationem chronologicam Augustini, quam ipsemet

met inuit, & testatam reliquit: quemadmodum hactenus demonstravimus,

S O M N I U M XXXII.

Non Augustinus, sed Gabriel Pennotus hanc rationem Chronologicam inuit, scribens lib. 1. cit. cap. 4. de Augustino. *Mea sententia est B. Augustinum A. Christi 431. die 28. Augusti obiisse, quia anno Christi 388. erat Romæ, illo anno baptizatus, quo anno incidit obitus Maximi Tyranni in mense Augusto, ut ille fatetur lib. 3. con. lit. Pet. cap. 25. & baptizatus est in annis triginta tribus, & vixit Ann. 76. unde oportet illius obitum in Ann. 431. non in 430. referre. Quo supposito, si B. Augustinus Anno Christi 431. die 28. Augusti obiit, necesse erit illius diem natalem in Ann. 355. Idib. Novemb. incidisse, &c.* Itaque tuam illam Chronologiam non Augustinus, sed Pennotus inuit, & somniculosi testamento reliquit. Porro quid tu hactenus demonstraveris, nemo non intelligit, videlicet pura puta somnia, eaque portentosa quæ vel tibi si quandoque vigiles, horrorem, vel certè stuporem incutiant. Augustini chronologia tibi prorsus incognita, ex ejusdem libris elicitur, eamque paucis exhibeo. Augustinus Tagaste in Africa natus est anno 354. Idibus Novembris Constantio Augusto VII. & Constantio Cæsare III. Coss. Idem verò testatur se annum undevicesimum agentem, lecto Ciceronis Hortensio, spretâ divitiarum cupiditate, ad solam sapientiam magno impetu anhelasse. Verba adduxi ad Somnium 3. Kalendis Januariis A. 373. annum undevicesimum agebat ante dies 49. inchoatum Lib. 4. Confess. cap. 16. testatur se annos *natum ferme viginti* Categorias Aristotelis, ac disciplinas Geometricas, Musicas, Arithmeticas, proprio Marte, sine magistro didicisse. Habes annum 374. Initio lib. 4. Confess. ait: *Per idem tempus annorum novem ab undevicesimo ætatis meæ, usque ad duodevicesimum, seducebamur, & seducebamur falsi, atque fallentes in variis cupiditatibus, &c.* Annus 28. labeatur Augustino A. Christi 382. Rursus lib. 5. caput tertium ita inchoat: *Proloquar in conspectu Dei mei annum illum undevicesimum ætatis meæ. Jam venerat Carthaginem quidam Manichæorum Episcopus Faustus, &c.* addit se cum eodem ibidem postea collocutum de opinionibus Manichæorum, quas Faustus ab Augustini dubiis, quæ eâ in sectâ patiebatur, expedire non potuit. Eo verò anno diutius se cum Fausto vitam egisse cap. 7. testatur: *Cæpi, inquiens, cum eo pro studio ejus agere vitam, quo ipse flagrabat in eas literas, quas tunc jam Rhetor Carthaginis adolescentes docebam, & legere cum eo, si quæ ille audita desideraret, sive quæ ipse tali ingenio apta existimarem.* Inferius autem cap. 13. ait se delectatum, cum postea Mediolani S. Ambrosii orationes audivit, *Suavitate sermonis, quamquam eruditioris, minus tamen hilarescentis, atque mulcentis, quàm Fausti.* Itaque annum ætatis 29. Carthagine egit cum Fausto, nempe Christi 383. Idem lib. 6. Confess. cap. 9. scribit: *Et ecce jam tricenariam ætatem gerebam in eodem luto hæsitans aviditate fruendi præsentibus, fugientibus, & dissipantibus me, dum dico: Cras inveniam: ecce manifestum apparebit, & tenebo, & ecce Faustus venit, & exponet omnia.* Vocat jam tricenariam ætatem, quia decurrente 29. jam jam acturus erat annum tricesimum. Idem verò lib. 5. cap. 8. ita exorditur: *Egisti ergo mecum, ut mihi persuaderetur Romam pergere; quò paulò post etiam transmisit. Num id contigerit labente Autumno A. 383. vel aperiente se mare, A. 384. in medio relinquo.* Romæ periculoso morbo decubuit, à quo re-

creatus, Manichæis quidè se adhærere simulabat, cum tamen mente jam ad Academicos transisset, de omnibus dubitans, ac quidpiam certi assequi se posse desperans. Ibid. cap. 9. & 10. Scholam igitur privatam in Urbe aperuit, ubi tamen offendit discipulos cum aliquamdiu scholam frequentassent, pactam mercedem fraudantes, ad alium præceptorem, facta coitione, transire. Interea cum Symmachus rogatus fuisset Oratoriæ artis professorem Mediolanum mittere, contigit, ut dictione propositâ, inquit cap. 13. *me probatum Præfektus tunc Symmachus mitteret.* Lib. 5. cap. 13. Symmachus urbis præfecturam administravit A. 384. ex LL. 44. de Appellat. & 4. de sent. ex periculo, datis ad eundem Præf. Urbis Rich. omere & Clearcho Coss. Cod. Theod. quibus Consulibus Augustinus annum 30. ætatis exegit. S. Doctor lib. 3. con. lit. Petiliani cap. 25. ait: *Cum ego Mediolanum ante Bauto-nem Consulem venerim eique Consuli Kalendis Januariis laudem in tanto conventu conspectuque hominum pro meâ tunc Rhetoricâ professione recitaverim.* Bauto consul collega Arcadii Augusti, magistratum capessivit A. 385. Augustini tricesimo primo ante dies 49. inchoato. Ex allato Augustini testimonio patet eundem A. 384. Mediolanum venisse, ac elapsis feriis vindemialibus, Rhetoricam cathedram insedissee, ac de more ineunte anno, Bauto-ni Consuli magistratum auspicanti, panegyrim recitasse. Hæc Chronologia est ex ipsius Augustini libris deducta, ac illius annum natalem recto filo retrahit ad Idus Novembris anno 354. Nam si A. 355. natus fuisset, anno vigesimo nono exeunte, ac jam tricenariam ætatem agens, Christi 384. fuisset Rhetor Carthagine, ac Fausto convivens, ab eo dicenda discens, cum tamen A. 384. Romæ fuerit, ubi post ægritudinem convaleuit, scholam aperuit, aliquandiu docuit, magnâ jam sui nominis famâ per Urbem resonante, ita ut & Symmacho innotuerit, ac probatus, Mediolanum missus fuerit; ubi incumbente Autumno, publicum Rhetorem agere cœpit. Et sanè uti postea Mediolani fecit, Carthagine anno 383. ætatis suæ undevicesimo feriis vindemialibus docendi munus abdicavit, annuo stipendio expleto. Quod scimus Symmachum A. Christi 384. fuisse Præfektum Urbis, descripta Augustino Chronologia ad hunc annum veluti ad regulam certissimam dirigenda est, quam cum Macedus non observasset, depravatam Pennoti Chronologiam somniando secutus est. Denique lib. 8. Confess. cap. 7. narrat se Potitiani verbis ad Christianam fidem, ac Catholicum dogma conversum, & tempus designans, ait: *Quoniam multi mei anni mecum effluerant, fortè duodecim anni, ex quo ab undevicesimo anno ætatis meæ lecto Ciceronis Hortensio excitatus eram studio sapientiæ &c.* Ab anno undevicesimo duodecim postea annis effluxis, agebat Augustinus annum ætatis tricesimum secundum, qui cum id temporis fluere, seu adhuc decurreret, inter illos duodecim non numeratur, quos ab anno undevicesimo ad eum, quem tunc agebat effluxos, sive præteritos ex integro, contestatur. Ille verò A. 386. annum alterum supra tricesimum agebat. Ibidem verò capite statim insequenti octavo narrat se eâ voce divinitus lapsâ: *tolle, lege, plenè conversum, ac de abdicandâ professione Rhetoricâ proximis jam vindemialibus feriis cogitasse, quæ lib. 9. cap. 2. fusiùs prosequitur.* Tum cap. 3. ait se rus Cassiciacum Mediolano digressum, ubi diem suum Natalem celebravit Idibus Novembris ejus A. 386. quum tertium supra tricesimum auspicaretur, qua de re plura prænotavi ad Somnium III. Hinc etiam annus baptismi S. Doctoris manifestè statuitur

CCCLXXXV. I. Et profecto nec melior, nec solidior Chronologia ex ejusdem Augustini libris à quoquam colligi potest, à qua nullus nisi somniando deflectit.

M A C E D O.

Tag.
728.
col. I.

Fateor me prius inclinasse in sententiam eorum, qui designant annum mortis Augustini 430. propter objectionem proximè mihi proponendam. Sed maturè re consideratà, & testimoniis Augustini expensis, & collatis cum narratione Possidonii, & supputatione Breviarii, deprehendi illam sententiam, quæ placere cœperat, cum manifestâ Chronologiâ Augustini pugnare. Itaque huic adhæsi, & annum fixi, & clavum adegi, quem nemo possit reffigere.

S O M N I U M XXXIII.

Hinc procul me repente proripiam; ne, dum somnias, huncce tuum clavum mihi in caput infigas. Sed mitto hæc tua tam grandia philacteria. Scribis te sententiam priorem mutasse. Quis autem hoc miretur, cum Augustini etiam vestem mutaveris; siquidem in uno & altero frontispicio primi & secundi Tomi tuarum Collationum, Augustini effigies ære ducta visebatur cum Augustinianorum Fratrum togâ, ac cucullo; at in hoc tuo tertio (non dico postremum, quia brevi quartum emittes, & fortè etiam quintum, ut quatuor libros Magistri Sententiarum tuorum Theologicorum voluminum numero superes) Canonorum Regularium veste, & ut vulgò dicimus roquet, induta conspicitur. Tu sanè fictori pro Augustinianâ veste mutandâ, aliquot obolos numerasti, cum sententiam quam modò tenes priori exutâ, Pennotus gratis tibi donaverit. Illi ergo adhære plus etiam quàm ad scopulos conchæ adhærescunt. At desine clavum, quo eandem in posterorum mentibus figas, jactare; nam crassior tantum immanium somniorum sputo illam fixisti, quam quilibet possit vel levi oris flatu reffigere. Scribis te id fecisse maturè re consideratâ. Quis præter te maturè hoc est, seridè unquam somniavit? Vox illa maturè palam indicat, te nova rursus insomnia maturare. Addis te à priori sententiâ rebellasse testimoniis Augustini expensis, & collatis cum narratione Possidonii & supputatione Breviarii, quibus iterum me in tuorum somniorum memoriam inducis, quorum non dicam confutatione, sed solâ dudum me narratione delassasti. Dum Possidonii ac Breviarii testimonia Latine tantum scientibus notissima, non intelligis, ad incitas licet somniando redactus, pauperitini ingenii homo apparuisti. Denique somnias primam illam sententiam cum manifestâ Chronologiâ Augustini pugnare, cum Augustinianæ Chronologiæ ne minimum quidem apicem videris, ut prodigio propius videatur, te ea manifesta jactare, quorum tam profundâ ignorantia labores. At oleum & operam perdo, qui velim somniantem monere.

M A C E D O.

Ibidem **V**enio ad objectionem, quæ me deterrebat à sententia & valida specie videtur. Extant literæ Theodosii Junioris missæ per Ebagnium Magistrianum ad Augustinum tractoria, eum ad Concilium Ephesum vocantis, quæ perlata sunt ad Capreolum Primatem Carthaginensem anno 431. per Pascha ejus anni, quæ invenerunt jam mortuum Augustinum, & ita rescripsit ad Imperatorem, Synodumque Capreolus; igitur anno superiori deceßerat Augustinus, nempe anno 430. mense Augusti. Quod mihi visum erat argumentum invictum.

S O M N I U M XXXIV.

Tunc sanè vigilabas, cum illud argumentum tibi invictum videbatur. At cum literas Capreoli dubiæ fidei incusas, indubitanter dormitas. Pennotus, à quo didicisti obitum Augustini protrahere ad A. 431. Capreoli literas diffimulavit; tu verò easdem non uno somnio eludere pertentas, ut proximè exponam. Interim quid hîc somnias de literis Tractoriis Theodosii Junioris? Literæ Augustorum, quibus Episcopos ad Synodos invitabant, digniori ac proprio vocabulo, honoris gratiâ, nuncupabantur; nempe sacræ, aut divales dicebantur. Appellabo exempla literarum ejusdem Theodosii. In prima parte Synodi Ephesinæ cap. 31. legitur: *Exemplum sacræ, quam religiosissimus princeps Theodosius ad Cyrillum Alexandriæ Episcopum misit*, & cap. 32. dicitur: *Θείων γράμματα: Divales literæ*, quo modo aliæ ejusdem literæ appellantur alibi in gestis ejusdem Concilii. Liberatus Diaconus Carthaginensis in Breviario cap. 5. ait: *Scripsit Imperator sacram & B. Augustino Hipponiregiensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, ut ipse Concilio præstaret sui præsentiam*. Ita vir doctus proprio vocabulo sacram Epistolam appellavit, quam tu alienâ voce Tractoriam nuncupasti. Cæterum literæ quibus Prælati provinciales Episcopos ad Synodum vocabant, Tractoriæ vulgò dicebantur. Ita eas appellat Augustinus lib. 1. post collat. cap. 24. Epist. 217. In psal. 36, & non semel in Codice Africano. Cum Imperator sacram pro habendâ Synodo mittebat, Præfecti Prætorio, cum id in mandatis habebant, Tractorias Episcopis dabant, quarum beneficio publicâ evectione utebantur. Constantinus in literis ad Ablavium Præf. Pr. pro convocandâ Synodo Arelatensi datis, ait: *Singulis Episcopis singulas Tractorias tribuas*. Quod earum beneficio sine privato impendio, Episcopi terrarum tractus emetiebantur, Tractoriæ nuncupatæ sunt; ac inde etiam nuncupatæ literæ Primatûm ad Synodos evocantium Episcopos; quamvis hi evectione publicâ non uterentur. Verum cur non liceat tibi nomen unius Epistolæ commutare, qui potuisti vestem Augustino mutare, itemque annos ejusdem nativitatibus, baptismi, ac mortis susdeque variare, retrahere, protrahere, ac elavo etiam figere, quem nemo possit reffigere?

M A C E D O.

Ibidem **V**erum cum rem seridè examinasset, & vidisset vacillare fidem eorum qui hanc Epistolam producebant, & de anno, quo data esset, ambigere, eaque mihi suspecta esset, quod esset contraria alii Epistolæ ejusdem Theodosii insertæ actis Concilii, cæpi dubitare de fide primæ illius Epistolæ.

S O M N I U M XXXV.

Non seridè, sed seridè, cum jam te somnus invasisset, rem examinasti. Verumne, an fictum sit exemplar Epistolæ Theodosii ad Augustinum, quod apud quosdam recentes Scriptores legitur, nihil tua somnia juvat. Vis argumenti, quod eludere conaris, sita est in responso Capreoli, qui circa Pascha anni 431. rescripsit Theodosio Augustinum non amplius fuisse superstitem. Verba ejusdem exhibebo ad Somnium 39. Idem etiam in Epistola ad Synodum Ephesinam scribit Literas Imperatoris in diebus Paschæ ad nos perlatas esse, quando jam inde usque ad universalem Synodum vix duorum mensium spatium supererat. Liberatus Diaconus cap. 5. Breviarii ex Archivis Carthaginensis Ecclesiæ, cujus Diaconus vixit, ipsum literarum Theodosii

dosii perlatorem nominat Ebagnium Magistranium. At tu somniando dubitas num Theodosius ad Augustinum scripserit? Testatur Capreolus se aperuisse ac legisse literas Imperatoris ad Augustinum; Liberatus virum designat qui easdem Principis literas Carthaginem detulit, & dubitas an Theodosius ad Augustinum literas miserit; & non somnias?

S O M N I U M XXXVI.

Aliud insuper somnias, cum dicis priorem illam Theodosii Epistolam tibi suspectam esse, quod esset contraria alii Epistolæ ejusdem Theodosii insertæ Actis Concilii. Erras primum, quia in priori Epistola Augustinus ad Synodum invitatur; in alterâ verò quædam ab Imperatore schismaticorum literis decepto, adversus S. Cyrillum decernuntur. Sunt igitur disparatæ Epistolæ, non, uti somnias, contrariæ. Erras iterum dum dicis Epistolam posteriorem esse insertam Actis Concilii. Somnias: Inserta est Actis Conciliabuli, quod Joannes Antiochenus cum suis Syriacis Episcopis apud Ephesum contra S. Cyrillum convexit. Cum tamen Epistola Capreoli in qua S. Augustinus circa Pascha A. 431. non fuisse inter vivos dicitur, inserta sit actioni primæ sanctæ Synodi. Ad dis vacillare fidem eorum qui hanc Epistolam producebant, & de anno, quo data esset, ambigere. Quicquid dixeris de exemplari nuper producto ejus Epistolæ, nihil ad causam dices. Cum certum sit ex literis Capreoli, ac historiâ Liberati Diaconi, Theodosium scripsisse ad Augustinum, easque literas circa Pascha A. 431. in Africam delatas, illum invenisse jam demortuum. Sanctus Gregorius VII. eximie doctrinæ ac eruditionis Pontifex, in decretali Epistola ad Ottonem Constantiensem cap. 4. ait: *Huic etiam Augustino, ut liber Liberati testatur, Theodosius Imperator per sacram suam mandavit, ut se Ephesino Concilio præsentaret; sed heu, tam egregius Doctor ante mundo substractus est, quam ad illum invitatoria Romani principis Epistola pervenisset.* Hæc ille in Apologetico Synodi Romanæ. Itaque aut falsus fuit Capreolus, mentitus Liberatus, ac denique Gregorius Papa deceptus, dum S. Augustinum ante Pascha anno 431. mortuum dixerunt; aut tu somnias putans eundem id temporis superstitem fuisse.

M A C E D O.

Ibidem **C**ausas aperio. Prima est, quia illa posterior esse dicitur, quam alia data ad Cyrillum, & alios Episcopos Orientales XIII. Kal. Novembris, cum dari prius debuisset ad Augustinum, qui in alieno imperio, & quasi alio Orbe vivebat, cujusque major ratio habenda erat, propter doctrinam & auctoritatem, quam summam obtinebat.

S O M N I U M XXXVII.

Theodosius, ut ipse ait cap. 32. primæ par, ejus Synodi, ad omnes omnino Deo dilectos Episcopos Metropolitanos literas scripsit. Cum verò fortè à Cyrillo, accepisset Augustinum peragendæ Synodo necessarium esse, ad eundem quoque privatum licet Episcopum, sacram destinavit. At tu quod literæ ad Orientales datæ, prius scriptæ videantur, somnias unum ante mensem easdem scriptas; narras enim illas datas XIII. Kalend. Novembris, cum reapse legantur: *Data Constantinopoli XIII. Kalen. Decembris, consulatu DD. NN. semper Augustorum Theodosii quidem XIII. Valentiniâni però III.* Cum somnum excusseris, Novembri expuncto, Decembrem reponas.

M A C E D O.

Secunda, quia in responsione Capreoli, vox est inepta, *Ibidem* cum dicat ad Synodum: Domini & Filii nostri Imperatoris Theodosii, quæ conjunctio Domini & Filii dissona est; nec appellatio Filii Capreolo congruebat Carthaginensi Episcopo, cum vix eo tempore Romano Pontifici conveniret. Nimum sibi arrogaret Capreolus, si eo nomine Imperatorem Orientis afficeret.

S O M N I U M XXXVIII.

Non est inepta vox Capreoli, nec conjunctio Domini & Filii dissona; sed tu inepta ac dissona somnias. Ohe: jam satis obdormivisti; depelle jam somnum; oculos perfrica, ac lege in tomo 2. operum S. Augustini plures titulos, seu inscriptiones Epistolarum ejusdem Patris: *Domino dilectissimo & desideratissimo filio Palatino*, Epist. 208. *Domino dilectissimo Romano filio*, Epist. 211. Idem *Domino ac Filio* inscribit Epistolas 70. 123. 124. 129. 158. 160. 210. 212. Imò etiam ad fœminas scribens, vocem utramque jungit: *Domina religiosissima filia Ecdiciæ*: Epist. 199. 132. & 143. Tunc ille unus homo es, quem delectat de Augustino & meminisse, & loqui, & cogitare, imò & pro consuetudine somniare? Hac sanè vice de Augustino nec meministi, nec cogitasti, & non modò de eodem, sed etiam in eodem pro consuetudine somnias. In Novella secunda Theodosii ad Valentianum, quibus imperantibus Augustinus ac Capreolus vixerunt, legimus: *Domine sacratissime Fili Auguste.* In Epistola 6. Vigili Papæ ad Cuxanum: *Christianissimi Domini Filii nostri Imperatoris.* Et inter ejusdem Vigili Epistolas prostant literæ Pontiani Episcopi privati in Africa cum in scriptione: *Clementissimo, atque piissimo filio Justiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.* Sanctus Ambrosius in orat. de obitu Valentiani: *Sed ad vestram, inquit, sanctæ Filia, consolationem revertar.* Et iterum: *In vobis est, Filia, ut fratrem vobis jam nemo possit auferre.* Erant illæ Valentiniani senioris filia, ac junioris & Gratiani Augustorum sorores.

M A C E D O.

Tertia, quia hæc Epistola pugnat cum illa alia indubitata ejusdem Imperatoris ad Cælestinum Papam, Rufum Vicarium per Illyricum, & Augustinum & reliquos, quæ missa fuit post inchoatum, imò & penè confectum Ephesinum Concilium, idest mense Julio A. 431. uno ante obitum Augustini mense, quod argumento est, nondum innotuisse Theodosio, neque Orientalibus mortem Augustini. Qui ergo potuit per Pascha ejusdem anni, quo sunt ei redditæ literæ Capreoli per Ebagnium missæ, de Augustini obitu, quæ vulgaris opinio est, rescire? Non ergo decesserat Anno illo priore 430. Augustinus.

S O M N I U M XXXIX.

Magnus es somniator. Extat in actis Conciliabuli apud Ephesum Epistola Theodosii cum epigraphæ: *Cælestino, Rufo, Augustino, Alexandro, &c.* data mense Julio A. 431. Hanc vocas indubitatam; illam verò Capreoli, quæ inserta est actioni primæ sanctæ Synodi Ephesinæ, *mibi*, inquis, *suspecta*, ac *cæpi de fide illius dubitare.* Imò viri docti dubitant de illo nomine Augustino quod in illo titulo legitur; nam in quibusdam Græcis exemplaribus habetur; *Augustiano*; atque ita scribitur in novissima editione Labbeana tom. 3. Concil. pag. 722. ubi non Augustinus, sed Augustinus legitur. Ferrandus Diaconus Carthaginensis S. Fulgentii amicus, idemque scriptor insignis

inſignis in Epiftola ad Pelagium & Anatolium laudat literas: *Beata memoria Capreoli Clementiſſimo Principi Theodoſio ſcribentis*: Et poſtea ait: *Et in alia Epiftola ad Ephelinum Concilium per Baſſulam directâ Diaconum*; ubi utriuſque Capreoli Epiftolæ fragmenta recitat. Liberatus itidem Diaconus Carthagenſis non ſolum earundem literarum meminit, verum etiam hominem nominat à quo perlatae ſunt, ſcribens cap. 5. Breviarii Cauſæ Neſtorianorum & Eutychianorum: *Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audivit à Capreolo ipſius urbis Antiftite, beatum Auguſtinum ex hoc mundo migrare ad Dominum, acceptiſque ab eo ad Imperatorem literis loquentibus de obitu B. Auguſtini, Conſtantinopolim, undè venerat, rediit. Meminit ſtatim etiam Epiftolæ ejuſdem Capreoli ad Synodum Ephelinam. Itaque Theodoſius Imperator adveniente Ebagnio, ex literis Capreoli antè Julium menſem A. 431. intellexit S. Auguſtinum obiiſſe. In Ephelinâ etiam Synodo univerſi Patres ibi degentes, in primâ actione habitâ die 22. Junii, dum in literis Capreoli legeretur: Primum enim Domini & Filii noſtri religioſiſſimi Theodoſii Imperatoris literæ ad manus noſtras pervenerunt, ejuſmodi erant, quæ beatæ memoriæ fratris & Coepiſcopi noſtri Auguſtini præſentiam peculiari ratione efflagitabant. Verum cum ea literæ illum jam tum è vivis exceſſiſſe comperiſſent, &c. Tu verò dicis menſe Julio A. 431. nondum innotuiſſe Theodoſio neque Orientalibus mortem Auguſtini. Profectò ſi Orientales Epiſcopi, quemadmodum tu oculos ſomniando claudis, aures obturaſſent, Auguſtini mortem, dum à Primicerio Notariorum legebantur literæ illæ Capreoli, non intellexiſſent. Cum verò Ebagnius Conſtantinopolim rediit, nonne Theodoſius Imperator obituſ Auguſtini certior factus fuit? Equidem quis te ſomniariſſe neget, qui Epiftolam Capreoli ſuſpectam dicas, quam geſtis Synodalibus Patres Ephelini inſeruerunt, quam Ferrandus ac Liberatus Carthagenſis Eccleſiæ, quam Capreolus adminiſtraverat, Diaconi ex ejuſdem Archivis laudarunt, cum uterque etiam proximo ab Auguſtini obitu ſæculo floruerit? Qui autem, inquis, fieri potuit, ut Auguſtinus in epigraphe Epiftolæ à Theodoſio ſcriptæ menſe Julio A. 431. nominaretur, ſi ille ante annum è vitâ migraret? Jam tibi reſponſum eſt, dubiam & variam eſſe ejus nominis lectionem. At quòd nuſquam Auguſtiani Epiſcopi nomen in vetuſtis ejus ſæculi monumentis apparet, dicendus eſt erraſſe ſcriptor literarum Theodoſii, ſecutus formulam inſcriptionis anno ſuperiori designatæ, cum nondum Auguſtini obitus Conſtantinopoli innotuiſſet. Et planè ſomnias, dum ſcriptor illius Epiftolæ Auguſtini obitum apud Conſtantinopolim credatur ignorare, fingis Capreolum Carthagenſem Primatem falſum de Auguſtini morte nuntium ad Theodoſium remiſiſſe.*

M A C E D O.

Quarta, quia vix credibile eſt, tandiu latuiſſe obitum illius Solis, ut intrâ decurſum anni ſolaris in occulto eſſet, cum ejus lux ſole clavior foret, qui ſi deficeret, ſtatim nox in Eccleſiam incubuiſſet. Sanè vivebat illo anno 430. exeunte, & incunte, imò adulto A. 431. donec ad menſem Auguſtum pervenit.

S O M N I U M XL.

Multum loquentiâ vales, cum etiam ſomniando tam bellè rhetoriceris. Auguſtinus ſol erat Eccleſiæ Latinæ, Cyrillus Græcæ. Neutrius libri in alterius nationis idioma verſi erant; fama tamen

in ſuo uterque Orbe ſuprà alterum ſplendebat: *Solemque ſuum ſua ſydera norunt*. Ille ergo Occidentalibus, iſte Orientalibus notior. Hinc Auguſtini, qui in Occidentali imperio vivebat obitus, non tam citò Græcis, ac Theodoſio Imperatori innotuit, cum præſertim Primates, qui Principis aures occupabant, parum de Auguſtino curarent, imò vix nomine tenus notum haberent. Quoiſque tamen dices: *Sanè vivebat illo anno 430. exeunte, &c.* ſanè haud ſanâ mente ſomniabis.

M A C E D O.

UNum obſtat, quòd literæ Capreoli ſunt idoneæ, ^{Ibidem} non apocryphæ, nec ſuppoſitæ; hæ autem perſpicue tradunt deceſſum Auguſtini. Reſpondeo me nolle improbare literas Capreoli, ſed rem in eis contentam. Puto Capreolum ita exiſtimare, nec temerè, quia cum inau-diſſet irruptionem Barbarorum in eam partem Africa, & propter arctiſſimam Hipponis Regis obſidionem incerti nuncii eſſent, & Auguſtinus inclufus teneretur, & jam fortaſſe egrotaret, è conjecturis ſibi perſuaſiſſe mortuum eſſe, ac de eo monuiſſe Imperatorem. Non igitur de re certior factus, ſed conjecturis ductus, aut minùs veris nunciis credulus obitum Auguſtini affirmavit.

S O M N I U M XLI.

JActo lapide, manum retrahis, & occultas. Dicis te nolle improbare literas Capreoli. At ſuperiùs conjunctionem diſſonam Domini & Filii vellicabas, ut non tantum rem contentam, ſed ipſas planè literas ſuſpectas faceres. Dubitabas de literis Theodoſii ad Auguſtinum, quòd poſterioriùs quàm ad Orientales datae dicebantur. Jam impetum ſomniandi remittis, ac obitum tantum Auguſtini in illâ Epiftolâ aſſertum inficiaris. Capreolus qui id temporis vivebat, qui Carthagine urbe proximâ Numidiæ, ubi Auguſtinus erat Epiſcopus, ſedebat, falſos de Auguſtini morte nuntios accepit, qui omnium Eccleſiarum Africae curam gerebat, ac omnium inibi Epiſcoporum ordinationes probabat, is, inquam minùs veris nuntiis credulus obitum Auguſtini affirmavit. At tu nuntianti tibi Pennoto Auguſtinum obiiſſe anno 431. cum plauſu credis, affirmas, & magnâ voce inclamas. Nonne, ô bone, dormitas, & ſomnia narras? Num vigilans oculos in Chronicon S. Proſperi quandoque conjeciſti? Scribit: *Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Auguſtinus Epiſcopus per omnia excellentiſſimus moritur* v. Kal. Septembris libris Juliani inter impetum obſidentium Vandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondens, & glorioſè in deſenſione Chriſtiana gratia perſeverans. Et ſtatim: *Baſſo & Antiocho: Congregata apud Ephelin plus CC. Synodo Sacerdotum, Neſtorius, &c. damnatur.* Conſulatus Theodoſii XIII. & Valentiniani III. eſt character inſallibilis anni vulgaris Epochæ 430. inſequens conſulatus Baſſi & Antiochi ſignat in ſaſtis annum 431. Si tanto verborum Proſperi tonitru non excitaris, non jam ſomno, ſed mortali planè lethargo opprimeris. Is eſt Proſper Auguſtini, ejuſque doctrinæ cultor eximius, ac poſt illius obitum deſenſor acerrimus, cui etiam Auguſtinus libros de prædeſtinatione Sanctorum, ac de dono perſeverantiæ nuncupavit. Ille quidem annos tantum mortis Romanorum principum, non menſem, non diem obituſ designavit. A. 392. *Valentinianus laqueo apud Viennam periit*; A. 395. *Theodoſius Imp. Mediolani moritur*; A. 408. *Arcadius Imp. Conſtantinopoli moritur*. A. 423. *Honorius moritur, &c.* At Auguſtini ſui obitum

harrans, annum, mensem, ac diem denique in literas misit. Imò etiam exposuit eundem, cum postremo morbo correptus fuit, apologeticos libros contra Julianum adornasse. Consulatus XIII. Theodosii, & tertius Valentiniani Augustorum est planè clavus trabalis, quo S. Prosper obitum Augustini sui fixit in Anno Christiano 439. die 28. Augusti, quem certè clavum nemo possit, nisi tecum somniando, reffigere.

S O M N I U M XLII.

Scribis Capreolum falsò putasse Augustinum è vitâ migrasse, cum propter arctissimam Hipponis Regis obsidionem incerti nuntii essent, & Augustinus inclusus teneretur, & jam fortasse agrotaret. Extat sermo CXI. de Temp. quem, uti eruditè Baronius observavit, S. Augustinus ad Hipponenses jam à Vandalis obsidione cinctos, recitavit; in quo ait: *At cum oculos nostros dira calamitas & obsidionis percussit, & nunc tempore mortalitatis affligat, &c.* Hic vero sermo inscribitur habitus feriâ quintâ post Dominicam passionis; nempe die decimo ante Pascha. Attu pro arbitrio eundem id temporis agrotasse commentaris, eum Capreolus scribens per festa Paschalia, quòd agrotare illum intellexerat, mortuum affirmavit. Num dicēs è pulpito improvisâ febre correptum, in lectum se recepisse? Auctor est Possidius, qui cum Augustino à Vandalis inclusus fuerat, S. Doctorem tertio illius obsidionis mense decubuisse febris; cap. 29. Si adulto Aprili agrotare cepit, obsidio inchoata fuerat mense Januario. Næ tu artem militarem calles, qui sæviente hyeme munitissimam urbem, quæ nec decimo quarto obsidionis mense expugnari potuit, teste eodem Possidio, militari coronâ cingis? Bonifacius Comes vir bello strenuus, urbem cum numerofo præsidio propugnabat. Nullosne hic nuntios furim, præsertim quâ hostili classe non adeò arctâ custodiâ mare cludebatur, Carthaginem emittere poterat, ut Proconsuli Africæ obsessæ urbis statum subinde significaret, ac Augustini etiam valetudinem sive prosperam sive adversam exponeret? Cavesis, ne dum mense Aprili Augustinum agrotantem, ac exeunte Augusto A. 431. mortuum fingis, hæc tua somnia crudeliora censeantur, quippe qui diutino quinque mensium morbo senem sanctissimum excrucias. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 5. rectè dicebat: *Nemo est, qui dormire semper velit.* At tu vis etiam semper somniare.

M A C E D O.

P. 729. col. 1. **Q**uomodo res se habeat, certè Augustinus ante Augustum Anni 431. superstes fuit, & ita sibi persuasit Imperator, cum ad Cælestinum, Rufum, Augustinum Julio mense anni 431. literas de statu Concilii dedit. Tam verò mihi perspectum, & exploratum est in hunc annum ejus obitum incidisse, ut id & demonstrasse me putem & demonstraturum credam.

S O M N I U M XLIII.

Res eo certè modo se habuit, quo Patres id temporis viventes contigisse testantur. Capreolus, ac Prosper S. Augustini amici ac Synchroni affirmarunt eundem A. 431. superstitem non fuisse. Profectò aut illi mentiti sunt, aut tu somniasti, & etiamnum somnias. Liberatus ac Ferrandus ambo Diaconi Carthaginenses scribunt Capreolum literas ad Theodosium misisse, quibus obitum Augustini Imperatori significabat. Num hæc literæ apud Gyarum, vel Cycladas hæserè, aut earundem perlator Ebagnius naufragium passus est, ut mense Julio Theodosius obitum

Augustini ignoraverit, cum Bessula alias Capreoli literas ante 22. Junii Ephesum feliciter detulerit? Hæc vel similia tibi somnianda sunt, ut Theodosius dici possit Julio mense Augustini mortem ignorasse. Errorem scriptoris Epistolæ perperam Imperatori affricas, uti dixi ad Somnium 29. Cum verò dicis tibi *perspectum & exploratum esse* in A. 431. Augustini obitum incidisse, in Andabatarum turmis militas; illi enim, more tuo, oculis clausis, depugnabant. Mirum sanè, quòd cum te sopor aggreditur, *conditque natalia lumina somnus*, perspectum & exploratum post annos mille ducentos ac quadraginta novem id habere possis, quod Capreolus ac Prosper eo ipso anno, quo illud ipsum contigit, superstites ignorarunt. Jactas te & id demonstrasse & demonstraturum? Scito te & id somniasse, & iterum somniaturum.

M A C E D O.

Unicâ adhuc uti volo ratione. Ita. *Itinerarium Augustini proximè adductum est omninò certum & ibidem constans: sed illud in alium annum nisi in hunc quadrare non potest, ergo huic anno obitus Augustini est assignandus.*

S O M N I U M XLIV.

Vah! qualem novam syllogizandi formulam somnias! Cum puer Logicales tumulas in scholis discerem, dicebat præceptor majus ac minus extremum propositionum cum medio termino jungi in præmissis; at medium terminum non poni in conclusionem, sed tantum majus & minus extremum simul composita eandem conclusionem efficere. At tu ponis in conclusionem *obitum Augustini* tanquam alterum extremorum, cum tamen *obitum Augustini* in neutrâ antea præmissâ nominaveris, & hunc paralogismum, quamvis vix hoc nomine uti ausim, *rationem demonstrativam* appellas. Rectius dixisses: *Itinerarium Augustini Mediolano Romam Ann. 388. mense Aprili, ætatis Augustini trigesimo tertio decurrente, est omninò certum & constans, sed illud Itinerarium non potest mittere annum obitus Augustini ætatis 76. ferè completum, nisi in annum 431. ergo hic annus obitus Augustini est certus & constans.* Est argumentum per analogiam ad tertiam figuram, cum in tuo illo syllogismo *Itinerarium* in utrâque præmissâ sit subjectum. Interim tuam illam majorem præmissam, prout à te positam, distingo: *Itinerarium, &c.* est omninò certum & constans, prout expressum ab Augustino iter habente, concedo, prout expressum à te somniantem, nego; nihil enim nisi pura somnia, ac aniles nugas adduxisti, ex quarum centonibus Augustini Itinerarium somniando consarcinares. Minor tua propositio erat: *Sed illud, nempe Itinerarium, in alium annum nisi in hunc quadrare non potest.* Hæc non modò falsa, verum etiam ridicula propositio est. Nam itinerarium Augustini non quadrat, te auctore, nisi in annum 388. quo Mediolano Romam se contulit. At itinerarium quòd quadrat in annum 431. est quòd continet iter, quòd Augustinus momento fecit ex viventibus ad mortuos. Itinerarium abs te adductum signat annum 388. quo etiam Monica, ac nepos Adeodatus, alique Mediolano Romam, sive ad Ostia Tiberina profecti sunt. At ex illo Itinerario non fit, ut Monica, & Adeodatus, & reliqui comites anno 431. decesserint. Videsis igitur quæ portenta somnias, & quò in hoc tuo Itinerario præceps corruas.

M A C E D O.

Ibidem **P**ropositio patet, quia Pascha hujus anni 431. in eam diem incidit, quæ totam itineris rationem recto filo ab initio ad finem evolutâ serie dierum in textu Augustini propositâ deducit, quemadmodum superius ostendimus. Atqui solus hic annus hujusmodi Pascha habuit, igitur solus hic capax est ejus veritatis obitus Augustini.

S O M N I U M XLV.

Nec ipse Artemidorus, qui justo volumine somnia interpretari conatus est, isthæc quæ modò somnias, intelligeret. Augustini iter Mediolano ad Ostia Tiberina contigit anno 388. uti somniaſti, quo anno Pascha peractum est die 9. Aprilis. Quid hic igitur nominas Pascha anni 431. quod contigit die XIII. Kal. Maii? Quid Augustini obitus habet cum Paschate anni quadringentesimi trigesimi primi? Dicis: Quemadmodum superius ostendimus. Quid de Paschate anni 431. superius ostendisti, qui semel tantum pag. 728. col. 1. versu 24. dixisti Epistolam Theodosii perlatam ad Capreolum Primatem Carthaginensem anno 431. per Pascha ejus anni, quod tamen in dubium vocasti? Putabam errasse Typographum, ac legendum: quia Pascha anni 388. in eam diem incidit, &c. id enim superius ostenderas, assignando à diē Paschatis duodecim dies itineris usque Ostiam, quinque incolumitatis, & novem ægritudinis Monica. At somnii tui verba Typographum procul ab errore esse demonstrant; nam statim addis: Atqui solus HIC annus hujusmodi Pascha habuit, igitur solus HIC capax est ejus veritatis OBITUS Augustini. Sinè involucris, palam, clarissimè loqueris de anno 431. Vide ergo quæ somnias. In prima propositione describis ea, quæ ostendisti contigisse Ann. 388. In altera, quam minorem Dialectici vocant, uno saltu transis ad A. 431. ac demonstrationis tuæ tibias ac cervicem frangis.

M A C E D O.

Ibidem **L**iquet ipso meridie clariùs. Nam Pascha anni 430. incidit in diem 25. Aprilis, quâ diē Mediolani esse non potuit Augustinus, cum esset ad Ostia Tiberina cum matre ac sociis post 17. dies à discessu Mediolano pridie quàm Monica decubisset ex febribus, uti constat ex proximo Itinerario. Igitur adynaton prorsus est ponere EO ANNO 430. obitum Augustini.

S O M N I U M XLVI.

Dum meridiem nominasti, jam te putabam vigilantem. Verum animadverto te etiam meridiari. Pascha, inquis, anni 430. incidit in diem 25. Aprilis. Somnias. Nam Pascha A. 430. incidit in diem 30. Martii, Cyclo Solis XIX. Lunæ XIII. lit. E. Ad-dis: quâ diē Mediolani esse non potuit Augustinus, cum esset ad Ostia Tiberina cum matre & sociis, &c. Altiùs rhonchissas. Anno 430. Augustinus erat Hippone in Africâ à Vandalis obsessus. Mater quidem erat Ostiæ, sed in sepulcro, ante alterum suprà quadragesimum annum demortua. Equidem & hic volebam in Typographum culpam conferre, qui ediderit Pascha anni 430. cum tu scripsisses (quantum dormienti tribuo!) Pascha anni 387. nam Pascha hujus anni contigit die 25. Aprilis, uti dicis, quâ diē superius ad Somnium 8. & 9. narraveras fuisse Augustinum cum matre apud Ostiam. At error totus tuus est, in te solo hæret omnis, nihil illius Amantius aut Typographus participant. Nam concludis. Igitur adynaton prorsus est ponere EO anno OBI-

TUM Augustini. Loqueris ergo de anno 430. quo obiit Augustinus; ac de eo anno loqueris, quem in antecedenti propositione tui enthymematis appellaveras. Dum enim dicis EO ANNO, pronomen EO est relativum, ac connotat annum, de quo proximè sermonem feceras, videlicet 430. quo anno dicis Pascha fuisse die 25. Aprilis, cum tamen die 30. Martii reapse contigerit, ut ex Cyclis ostendi.

M A C E D O.

Igitur adynaton prorsus est ponere eo anno obitum Augustini, quem sibi jure vendicet annus 431. cujus Pascha fuit 9. Aprilis diē accomodato ad faciendum iter, quin & ad omnem illam seriem dierum viæ, commorationis, incolumitatis, ægritudinis, mortis Monica exolvendam.

S O M N I U M XLVII.

Hæres in eodem luto somnifero ac soporifero. Pascha anni 431. non fuit 9. Aprilis, ut somnias, sed die 19. ejus mensis Cyclo Solis XX. Lunæ XIV. lit. D. Porro si ea diē ejus anni in hac ipsâ paginâ dixisti Augustinum fuisse fortasse agrotantem, ac Hipponi regio ab obsidentibus Vandalis castra circumdata; ægritudinis tempus putabis accommodatum ad conficiendum iter, & quidem viis omnibus à Barbarorum copiis infestis? Cæterum mirus homo es in somniando; siquidem observo te aliud somniare, & aliud somniando loqui; cum cæteri somniantes, quando contigit eosdem verba emittere, ea dicunt, quorum in somniis phantasmata ipsis obijciuntur. Video te somniare de annis baptismi S. Augustini, ac velle illum contigisse non anno 387. sed 388. id expriment tum characteres Paschales, quos adponis, tum historiola commorationis apud Ostiam, temporis accomodati ad faciendum iter, ægritudinis ac mortis Monica. Hæc intus imaginaris, quæ sanè contigere anno 387. vel 388. At ea dicis contigisse non anno 430. sed 431. & clamas: Igitur adynaton est ponere eo anno 430. obitum Augustini, cum dicere debuisses: Igitur adynaton est ponere eo anno 387. baptismum Augustini, quem sibi jure vendicet Annus 388. cujus Pascha fuit 9. Aprilis diē accomodato, &c. Si tibi somniare libeat, hoc planè modo somniato. Quod verò te somniare tam bellè doceam, nullam mercedem abs te exigo; unam hanc gratiam reposco, ut, cum contrà Augustinianos scribis, more tuo dormites, & somnias.

M A C E D O.

Ac ut nemo dubitet de Paschali tempore, sciat Lector, cum à me illud diligentissimè inquisitum, & certissimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonstratum esset, voluisse me consulere virum totius Philosophiæ & Matheseos doctissimum, Illustrissimum Equitem Rinaldinum Anconitanum, à quo oraculum (talia sunt illius responsa) accepi, & lucem auctoritatis luci veritatis adjunxi.

S O M N I U M XLVIII.

Tu quidem, uti libet, uti lubet, somniato. At queso à te, ne ridicula somnia, quibus tam frequenter, imò assiduè deciperis, Viro oculatissimo ac vigilantissimo affrices, qui eadem suo suffragio firmaverit. Peream, si vir totius Philosophiæ & Matheseos doctissimus tibi unquam dixi Pascha anni 430. incidisse in diem 25. Apr. & anno 431. Pascha fuisse 9. Aprilis. Rem scio. Eques Rinaldinus Paschales characteres anni 387. & 388. tibi indicavit, ex quibus annum postea obitus Augustini expiscari cogitabas. Tu verò acceptas in

vigilia species, quod novæ & insolitæ vix memoriæ adhærebant, per somnium satis ridiculè turbasti, ac Paschales characteres annis controversis de baptismo Augustini assignatos, annis itidem controversis de obitu ejusdem affixisti. Qui error, ac palmaris hallucinatio non Typographi negligentia, sed tuæ tantum somnolentiæ deputanda est, uti proximè ex tuismet verbis demonstravi. Itaque hoc somnium totum tuum est, in cuius partem nec Mathematicus Rinaldinus venire possit, imò nec Typographus Cadornus velit.

M A C E D O.

Ibidem **H**oc ultimum à die Paschatis sumptum argumentum est omnino, me auctore, invictum, remque demonstrat.

S O M N I U M XLIX.

Hoc argumentum à Paschate quod ex Pennoto, ut notavi ad Somnium 7. & 8. exscripsisti, non modò non est invictum, sed te toto campo victum, susque deque jactatum ostendit. Rem certè demonstrat, nempe te immania monstra somniasse. Nam quid aliud quàm somnia fingit, qui dicit Augustinum anno 388. die 8. Aprilis baptizatum, insequenti statim die solempni Paschatis Neophytum albatum contra leges ab Ecclesiâ recens baptizatis impositas, Mediolano Romam profectum fuisse? Hoc sæpius tibi in faciem illido, ut repetitis istibus, jam tandem exciteris, ac videas, quàm non dicam plumbeum ac vitreum, sed plane ærium, imò nullum sit argumentum, quod *invictum* somniando jactasti. Et quidèm intus in animo somniabas Augustini baptismum, atque iter Mediolano Romam non potuisse contingere A. 387. quia eo anno Pascha fuit die 25. Aprilis; quamvis exteriori voce eum characterem A. 430. assignasti, testatus Paschale tempus à te *diligentissimè inquisitum*, licet in Pennoti volumine illud inveneris, & *certissimè exploratum*, & *feliciter repertum* (hanc tantam felicitatem eidem Pennoto acceptam referas, à quo illam ore aperto, inter somnum sorbuiisti) & *evidenter demonstratum esse*. Dic, quæso, in quibus Cyclis Pascha anni 387. die 25. Aprilis invenisti? Quam Octæteridem, vel Enneadecaeteridem consulisti, ut Neomenias Martii subductis calculis explorares, ac diem Paschatis VII. Kal. Maii anno 387. feliciter invenires? Tunc putas anno 387. Pascha in Romanâ Ecclesiâ die 25. celebratum? Ante S. Leonis Magni Pontificatum nunquam Pascha diem 23. Aprilis excessit. S. Leo Magnus in Epist. 64. ad Marcianum Augustum reprehendens Theophilum Alexandrinum, qui in suo Cyclo, quem ab anno 380. per annos centum digesserat, Pascha anni 455. fixisset in die 24. Aprilis, ait; *Sed in anno qui erit septuagesimus sextus (in Cyclo Theophili) Pascha dies invenietur adscriptus, quem à Passione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit auctoritas. Nam diem VIII. Kal. Majarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus constitutum excedit. Et cum dixisset quandoque celebratum Pascha nono, & decimo Kal. Maii, addit; Ad octavum autem Kal. Majarum Paschalem observantiam perducere, nimis insolens, & aperta transgressio est.* Itaque testatur Leo in Romanâ Ecclesiâ Pascha non posse excedere diem 23. Aprilis. Tunc ergo, somniculosè, feliciter invenisti Pascha A. 387. celebratum VII. Kal. Maii; hoc est, 25. Aprilis, cum Leo Pontifex tam proximus eidem anno, & cui schedæ omnes decessorum in Archivis patebant, testetur rem esse *nullius exempli, insolentem, & apertam transgressionem*? Hares stupidus, hujus Leo-

nis rugitu expergefactus, ac territus. Synodus Palæstina auctoritate Victoris Papæ, imperante Septimio Severo, Cæsareæ coacta, terminos Paschales constituerat, cujus Synodi fragmentum Beda recitat, & concludit: *Constitutum ergo est in illa Synodo ut ab XI. Kal. Aprilis, usque in XI. Kal. Maii Pascha debeat observari, & nec antea, nec postea cuicumque constitutum limitem transgredi sit facultas.* Hinc scribit Paschasinus Lilybitanus Episcopus ad S. Leonem Magnum, A. 417. Zosimo Romano Pontifice, erratum in die Paschatis: *Tunc enim, inquit, cum declinaretur ne decimo Kal. Maii dies Pascha teneretur, celebratum octavo die Kal. Aprilis, id est pro embolismo communis est annus tentus, & error gravissimus ortus.* Ex hoc rursus infertur A. 387. non fuisse celebratum Pascha in Romanâ Ecclesiâ die 25. Aprilis; alias non cavissent post annos triginta idem festum peragere die 22. Aprilis, cum plurimi exemplum A. 387. adducere potuissent. Itaque Zosimus, ne celebraretur Pascha die 22. Aprilis, die extrâ limitem Synodi Cæsariensis, iussit peragi die 25. Martii. At Leo Magnus interpretatus Pascha passionis, non Resurrectionis à Palæstinis, Victore Pontifice præeunte, statutum, duos dies limiti Cæsariensi addi posse decrevit, ut limes ad IX. Kal. Maii die 23. Aprilis figeretur, in laudata Epistolâ 64. qui in sequenti ad Eudoxiam Augustam ait de Theophilo statuente Pascha die 24. Aprilis: *A totius antiquitatis exemplo, & ab omni auctoritate Patrum discordat.* Addit verò ab aliis eo anno 455. die XIV. Majarum Pascha notatum. Orientales Theophili Cyclum observabant, quem annorum 437. vocat Ricciolus tom. I. Chronol. lib. I. cap. 26. aitque conflatum ex Lunaribus Cyclis 23. Solaribus 15. & præterea annis 17. Sed errat; nam S. Cyrillus ejusdem nepos scribit de Theophilo avunculo in prologo Cycli annorum 95. *Quadringentorum octodecim annorum Circulum Paschalem instituit.* Itaque Cyclus Theophili inchoatus ab A. 380. continebat Cyclos Lunares XXII. Solares XIV. & annos viginti sex. Apud Latinos celebrior Cyclus erat annorum 84. quo Ecclesiam Romanam, Leone Pontifice, usam existimo. Prosper in integro Chronico, quod edidit Labbeus tom. I. Bibl. Mss. ad consulatum Fausti & Galli, Imperatore Diocletiano, vulgaris Epochæ 298. ait; *Finis Cycli tertii, quartique principium;* & rursus ad consulatum Antonii & Syagrii A. 382. *Finis Cycli quarti, & exordium quinti.* Est Cyclus annorum 84. per Tessaradecaeteridem sexies multiplicatam. Paschasinus S. Leonis ad Synodum Calchedonensem legatus, in laudatâ Epistolâ scribit: *Nam supputatio Romana, quæ Cyclo concluditur, cujus ipse de quo agitur, erit annus sexagesimus tertius, qui capit à consulatu Antonii & Syagrii.* Loquitur de Paschate A. 444. qui si erat LXIII. Cycli inchoati A. 382. Antonio & Syagrio Coss. patet Romanam Ecclesiam Cyclo annorum 84. usam; ille quippe Cyclus ex Prosperi erat annorum 84. Hæc verò præcipua erat utriusque Cycli diversitas, quod Latini in eo Cyclo terminos Paschales statuebant Aegyptiis difformes. Nam Latini Neomeniam Martii à tertio Non. Martii usque in III. Non. Aprilis per dies 29. extendebant. Theophilus verò ab VIII. Id. Martii usque ad Nonas Aprilis. Hinc factum est, ut Theophilus Dominicam Paschalem biduo ultra limitem Latinorum protraheret; cum enim illi limitem solemnitatis Paschalis sisterent in die 23. Aprilis, Theophilus in die 25. Aprilis Paschalis Dominicæ terminum posuit, à quo tamen termino Romana Ecclesia abhorrebat, ut ex Zosimi Pascha-

16, ac Leonis Epistolis ostensum est: quamvis postea S. Leo in Paschate anni 455. studio pacis, Ægyptiorum canones secutus, Pascha die 24. Aprilis celebrandum decreverit; ægrè id S. Prospero ferente, uti patet in fine Chronici. Itaque quoties Cyclus Lunæ VIII. Ægyptiorum cum literâ C concurrebat, in celebrando Paschate à Romanâ Ecclesiâ discordabant. Hoc planè contigit A. 387. qui erat VIII. Cycli Theophili, & VI. Cycli Romani annorum 84. Et sanè, si non superesset Epistola S. Ambrosii ad Episcopos per Æmiliam, dubius foret dies, quo eo anno Augustinus baptizatus fuit; verùm ex aureâ planè Ambrosii Epistolâ pag. 301. Tom. 4. discimus, quid ipse de die dubio Paschatis ejus anni decreverit. Itaque scribit ad Episcopos Æmiliæ Judæos eo anno Pascha egisse XII. Kal. Aprilis, id est, die 20. Martii. Hillelis Hebræi Astronomi canones id temporis sequebantur, ex cujus Enneadecaëteride A. 387. decima quarta Nisan cadebat in diem sabbati 20. Martii, cum Neomenia Tisri fuerit A. 386. die 31. Augusti feria VI. At Christiani Latini, quod ante Æquinoctium, quod ante 21. diem Martii non incipiebat, juxta canones, seu decreta Nicænæ Synodi, eo die Pascha non celebrarunt, sed die XIV. Kal. Maii. Id colligitur ex laterculo vetusto Paschali centum annorum, quod terminatur ad A. 411. ibi enim legimus: *Valentiniano III. & Eutropio* (nempe A. 387.) *XIV. Kal. Maii.* Hunc Cyclum habes apud Bucherium pag. 259. Comment. in canonem Victorii Aquitani, qui ad eundem Ann. 387. duo Paschata signat: *XIV. Kal. Maii*, juxta Latinos, & *VII. Maii*, juxta Ægyptios. At S. Ambrosius juxta Cyclum Theophili Pascha memorato A. 387. celebrandum decrevit: Ergo, inquit, *secundum Ægyptios celebraturi sumus Dominicam Paschæ, hoc est, septimo Kal. Maii, qui est trigesimus Pharmuthi mensis.* Erat eo anno Alexandrinis Cyclus Lunæ VIII. Solis IV. lit. C. Luna XIV. cadebat in diem 23. Pharmuthi, quæ erat Dominica; ac proinde in sequentem Dominicam Pharmuthi 30. quæ apud Latinos erat 25. Aprilis, festum Paschale protraxerunt. Sanctus Proterius Martyr & Patriarcha Alexandrinus, in Epistola, ad S. Leonem Magnum tom. 3. Concil. edit. Labbeanæ pag. 1352. ait: *In centesimo quoque tertio anno ab imperio præfati Diocletiani, cum Luna Paschalis XIV. Pharmuthi vigesima tertia die qui est XIV. Xal. Majorum esset die Dominico superventura, iterum septimana quæ sita est, & Dominicum Pascha trigesimâ die mensis ipsius Pharmuthi, qui est VII. Kal. Majorum constat esse celebratum, &c.* Initium imperii Diocletiani sumitur ab anno Christiano 284. adde annos 103. eris ad A. 387. cujus Pascha in Ægypto peractum est die 25. Aprilis. Ambrosius in laudatâ Epistolâ Ægyptios secutus, ait: *Quod si movet, quia quartam decimam Lunam transeuntes, quæ die Dominicâ incidet, hoc est, quarto decimo Kal. Maii, sequenti Dominicâ (VII. Kal. seu die 25. Aprilis) instaurandam celebritatem suademus, auctoritas extat hujusmodi, &c.* Scripsit hanc Epistolam Ambrosius Ann. 381. siquidem ibidem ait: *Sed cum antè biennium celebraverimus Paschæ Dominicam undecimo Kal. Maii.* Hoc Pascha die 21. Aprilis contigerat A. 379. Cyclo Lunæ apud Ægyptios XIX. Solis XXIV. lit. F. Unde colligitur antè sexennium cœptum discussi dubium de Paschate A. 387. Cæterum quamvis eo anno Luna XIV. Martii juxta Ambrosium Ægyptios secutum, caderet in diem Dominicam Aprilis 18. apud Romanos tamen ea die 18. Pascha

celebrantes, ætas Lunæ XVI. habebatur, cum Neomeniam Martii biduo antè Ægyptios inchoarent, uti constat ex laterculis Victorii Aquitani, ubi A. 387. dies Paschatis *XIV. Kal. Maii Luna XVI.* signatur. Longiùs abs te abii, ò Macedo; Nam fui in Ægypto cum Theophilo ac Proterio; perrexi in Palæstinam ad Synodum Cæsariensem; transmissi in Galliam, ut Cyclos Prosperi ac Victorii intelligerem. Romam veni, ut Leonis de limite Paschali sententiam audirem. Denique Mediolanum perrexi, ut Ambrosii decretum de Paschate A. 387. cognoscerem. Nullus dubito, quin plura ex hoc meo Itinerario intellecturus sis, quàm ex tuo illo somniando cognoveris. Tui unius gratiâ tot Cyclos perlustravi, ut jam tandem, quæ oraculi voces sunt, nosceres te ipsum; nempe inaniter jactasse Pascha anni 387. à te *diligentissimè inquisitum, & certissimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonstratum esse*: quæ tua verba ad Somnium 48. prænotavi. Profectò, si non extaret illa Epistola S. Ambrosii, nihil invenisses, ac nihil demonstrasses, cum ex Leonis Epistolâ convinceretur in Romanâ Ecclesiâ nunquam per ea tempora, quorum memoria ad Leonis Pontificatum pervenerat, post diem 23. Aprilis festum Paschale instauratum. Diem Paschatis A. 387. à Ludovico ab Angelis, conterraneo tuo, didicisti, qui apud Pennotum, quem rapaci manu expoliasti, lib. 1. Hist. Trip. cap. 4. de die baptismi S. Augustini scribit: *Mensis erat Aprilis, & dies 24. in quam illo anno Domini 387. sabbatum Paschale incidit.* Quid ergo jactas diem Paschalem ejus anni à te *diligentissimè inquisitum, & certissimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonstratum esse.* Illa dies inventa ab Augustiniano scriptore, Magistro Conimbricensi (qui idem unus est tot titulorum, quibus in librorum tuorum frontispiciis intumesces) & tibi postea oblata fuit à Pennoto, ut in eadem de anno 387. baptismo Augustini assignato, tot inter abs te tibi met datos plausus, triumphares. Quid Equitis Rinaldini fores pultas, ut oraculum de die Paschatis A. 387. accipias? Vir doctissimus æquè ac modestissimus diem designavit 25. Aprilis, ac pudori tuo consulens, & quod intelligendo non eras (nam quos ab illo edoctus fueras, Paschales characteres confudisti) noluit ea dicere, quæ te audire decebat; videlicet: Næ tu, homo, vigilas, qui tam enixè petis, ut diem Paschatis A. 387. tibi exponam, ut ex eodem nescio quid pro tempore baptismi S. Augustini expisceris? Habes domi tua Epistolam Sancti Ambrosii, qui ipsummet Augustinum baptizavit; ibi Sanctus Doctor prolixius agit de die Paschatis A. 387. Habes aliam de eadem die Paschali S. Proterii Epistolam, ex qua disces quæ die mensis inciderit Luna XIV. Martii; cur in alteram Dominicam diem 25. Aprilis ea solemnitas perducta fuerit; intelliges Æram Diocletiani, quæ facilior est, quàm Metonis aut Calippi periodi, quàm vagum illud Thoth annorum Nabonassari. Vir optimus hæc subticuit, ne tam supinam ignorantiam Scriptori quinquaginta tomorum exprobrare videretur. Interim unus adhuc scrupulus tibi elevendus est, quo fit, ne baptismum S. Augustini illo tuo clavo trabali figas in hoc ipso anno 387. Nam, inquis, *Pascha Ann. 430. (perperam loqueris; cum mente somnies annum 387.) incidit in diem 25. Aprilis, quæ die Mediolani esse non potuit, cum esset ad Ostia Tiberina cum Matre, ac sociis post 17. dies à discessu Mediolano, pridie quàm Monica decubisset ex febribus,*

uti constat ex proximo Itinerario. Igitur adynaton prorsus est ponere eo anno 430. obitum Augustini quem sibi jure vendicet annus 431. cujus Pascha fuit 9. Aprilis die accomodato ad faciendum iter (loquere, quæso, uti somnias; videlicet; Igitur adynaton prorsus est ponere eo anno 387. baptismum Augustini, quem sibi jure vendicet annus 388. cujus Pascha fuit 9. Aprilis. Jam prosequere.) Quin & ad omnem seriem dierum, viæ, commorationis, incolumitatis, agnitæ, mortis Monicae evolvendam. Videsis quam comis ac graciosus sim, qui tua etiam deformia somnia reformo. Verum nec te juvat baptismus Augustini fixus trabali clappo in die octavâ Aprilis Ann. 388. siquidem uti demonstravi ad Somnium X. Augustinus per integram hebdomadem Neophytus debuit Mediolani subsistere, quod tu quoque Itinerarii tui oblitus affirmasti, ut postea intelliges. At semel admissâ morâ unius hebdomadis apud Mediolanum, obitus Monicae apud Ostiam nequaquam contingere potuit die IV. Maii ejus anni 388. Joannes Rivius lib. 1. de Vitâ S. Augustini cap. 1. §. 35. mortem Monicae recitat anno Christi 389. postquam, inquit, ipse tum Augustinus ætatis annum trigessimum tertium complevisset ex lib. 9. Confess. cap. 11. ubi scribit Matrem defunctam quinquagesimo & sexto ætatis suæ, trigesimo & tertio ætatis meæ. Errat vir aliàs eruditus. Nam cum ipse rectè statuatur natus Augustinus Idibus Novembris A. 354. idem A. 389. mense Majo exacto anno ætatis 34. agebat quintum supra trigessimum. Thomas Herrera, Petrus Campo, Ludovicus ab Angelis, ac Aloysius Torellus scribunt Augustinum baptizatum A. 387. die 24. Aprilis; Monicam verò è vitâ migrasse A. 388. quarta die Maii, Augustini ætatis anno trigesimo tertio completo. Et hi quidem scribunt Augustinum cum post baptismum aliquantisper Mediolani substitisset, inde postea cum Matre ac sociis viâ Aureliâ per Tusciam, ubi Monachorum conventus invisit, Romam, ac denique Ostiam profectum, ac ibidem Matrem IV. Nonas Maii amisisse. Petrus Campo putat Augustinum Ostiæ moratum usque ad necem Maximi Tyranni. Alii Romam reversum dicunt. Exponam paucis quid, auctore Augustino, dicendum videatur. Sanctus Doctor cum lib. 9. Confess. narrasset se Mediolani baptismum suscepisse, ac ibidem aliquantisper postea commoratum cap. 8. hæc statim ibidem ait: *Querebamus quisnam locus nos utilius haberet, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam.* Itaque statuit rectâ in Africam pergere. Idem cap. 10. narraturus quod sibi in colloquio cum Matre apud Ostiam contigerat, ait: *Illic apud Ostia Tiberina, ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem instaurabamus nos navigationi, &c.* Si Augustinus diutius antea Romæ commoratus fuisset, ac libros, quos ab se post baptismum Romæ scriptos testatur lib. 1. Retract. cap. 7. 8. & 9. composuisset, antequam Ostiam descenderet, non dixisset *post longi itineris laborem*; cum Româ usque Ostiam ex Antonini Itinerario iter tantum sit M. P. XVI. vel uti modò numerant, XVIII. Et quidem cap. 9. lib. cit. ait: *Cum autem Romæ demoraremur, &c.* Hinc patet Rivium ac Petrum Campo falsò scripsisse Augustinum, scriptis Romæ libris laudatis, cum Matre ac sociis Ostiam se contulisse, in Africam transmissurum. Quare ex illis verbis *post longi itineris laborem*, manifestè colligimus Augustinum Mediolano profectum, rectâ Ostiam viâ Aureliâ perrexisse eodem A. 387. quo fuerat baptizatus. Porro viâ Aureliâ per Pisas, ac inde distantes M. P. 159. Centum-Cellas, Lorium usque iter habuit;

illinc verò ad Ostia Tiberina deflexit, ubi cum *post longi itineris laborem*, sese navigationi instauraret, Monica mater è vitâ migravit. Augustiniani scriptores vulgò affirmant eo in itinere Augustinum Tusciæ monasteria invisisse. Tu cum magistro tuo Pennoto negas pag. 716. quòd nec Augustino aut sociis pecunia suppetebat ad ea diverticula facienda; quia, inquis, *Alipius, & si nobilitate præstaret, vivebat tamen de consultis & responsis Jurisprudentiæ, sicut Augustinus de Rhetorica facultate, & quem, uti præmittis, merces jamdiu pro Rhetoricæ magisterio defecerat.* Nihil nisi somniando loqueris. Augustinus A. 386. exeunte æstate, nna cum Alipio rus Cassiciacum secesserat, ac professione Rhetoricæ abdicatâ, in Italiâ cum filio ac Alipio substitit usque ad necem Maximi, quæ contigit die 28. Augusti Ann. 388. Itaque qui propriis impensis biennio vitam in Italiâ ducere potuerunt, quosdam etiam nummos habebant, quibus parumper ab instituto itinere deflecterent ad Tusciæ Monasteria perlustranda. Si vigilans scripsisses, fortè laudasses Augustini testimonium lib. 1. de moribus Eccl. Cathol. cap. 33. *Vidi, inquit, ego diversorium Sanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus unus presbyter præerat vir optimus & doctissimus. Romæ etiam plura cognovi, &c.* Hæc scribebat Augustinus postquam Mediolano Romam venerat, antequam in Africam transmitteret; qui si Tusciæ etiam monasteria invisisset, eadem sanè ibidem commemorasset. Sed ad obitum Monicae redeamus. Hunc contigisse anno 387. antè Idus Novembris; quamvis mensis ignoretur, tradit Augustinus, dum ait se anno ætatis *trigesimo & tertio* matrem amisisse; ille verò annus Augustino exibat die 13. Novembris A. 387. Quòd si annus 33. completus intelligatur, ac dies mortis Monicae ponatur IV. Maii A. 388. Augustinus supra annum otiosus à scribendo fuisset. Nam lib. 1. Retract. cap. 6. narrat quæ Mediolani inter Competentes adlectus, ac proximè baptizandus scripsit: tum cap. 7. recitat quæ *jam baptizatus, cum Romæ esset*, elucubravit. Quare cum ruri degens, sese ad baptismum præpararet, ac jam jam sacris mysteriis initiandus, libros scriberet, qui fieri potuit, ut baptizatus pleno anno, stylo parceret, nec quicquam in literas mitteret? Hinc circa Autumnum A. 387. Romam reversum eundem puto, ubi sacris literis, *in quibus nondum assuetum se fuisse* fatetur lib. 1. Retract. cap. 7. accuratam operam ponens, Monachorum conventus, eorumque vivendi instituta perlustrans, ac libros insuper scribens, majorem A. 388. partem exegit; siquidem lib. 3. cont. lit. Petiliani cap. 25. testatur se ex Italicâ peregrinatione *jam post Maximi Tyranni mortem Africam repetisse.* In vetustis Martyrologiis Adonis, Bedæ, Notkeri, Rabani, Vandalberti & aliorum veterum die 4. Maii S. Monicae nomen non legitur, ac proinde post plura sæcula ab ejusdem obitu, in sacris tabulis recitari cœpit, ut inventionis, sive translationis potius, quàm mortis dies sub initium Maii recolatur, quod sæpius in aliis Sanctis ibidem commemoratis contingere certum est. Verum si in sacris dyptichis Ostiensis Ecclesiæ ex certâ traditione S. Monicae obitus IV. Nonas Maii signatus sit, nostrorum Scriptorum opinio præferatur, qui putant Augustinum post baptismum partim Mediolani commorando, partim in Tusciæ monasteriis perlustrandis annum exegisse. Quædam forsan hac de re nobis exhibebunt eruditissimi Patres Henschenius ac Papebrochius tom. 1. SS. mensis Maii, qui brevi in lucem emittetur.

M A C E D O.

Ibidem **E**sto deinceps annus nativitatis, baptismi, obitus Augustini indubitatus, scilicet natus anno 355. baptizatus anno 388. mortuum anno 431.

S O M N I U M L.

Homo nimis imperiosus es, qui etiam somniando leges condis, ac edicta promulgas, quibus deinceps somniculosi tantum obediant. Somnias semel annum natalem; siquidem natus est Augustinus anno 354. Idibus Novembris. Somnias iterum annum baptismi; quia baptizatus est anno 387. die 24. Aprilis, Luna XX. Martii, quo anno S. Ambrosius diem Paschatis juxta canones Aegyptiorum celebravit, cum Romae die 17. Sabbatum sanctum eo anno peregissent. Denique somnias annum obitus, quia ad superos abiit anno 430. V. Kal. Septembris, Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss. teste Divo Prospero Sancti Augustini amico, ac defensore, qui certe vigilans annum illum designavit, quemadmodum tu tam locupleti & invicto testimonio aut ignorato, aut dissimulato, alterum annum statuendo; somniasti.

M A C E D O.

Ibidem **V**ertamus stylum ad institutum doctrinae, &c. Summa esto. Christum Dominum omnes Christiana vitæ rationes, & status, instituisse, prædicasse, exercuisse, &c.

SOMNIA SOMNIATA.

Jam tandem ad metam tui Itinerarii pervenisti, & quidem tam benè soporatus, ut ad Somni aram votivam tabellam clavo illo tuo trabali figere possis. Extat ad somnum Orphei hymnus perelegans ac jucundus, quem etiam recantes. Itinerarium Augustini descripsisti, ita tamen ut viam qua ille inceserit, ignoremus: quod verò tu eo in Itinerario deviaveris, nullus non videat. At modò dicis: *Vertamus stylum ad institutum.* Outinam nunquam animum induxisses ab instituto divertere; neque enim tot monstrosa immanium somniorum portenta evulgasses. Hæc cum offendissem, vix oculis fidem meis habere poteram, ac subindè somniare me potiùs, quàm lectitare arbitrabar. Nam monstro simile videbatur hominem, qui in frontispicio libri inscribitur XXXXX. *Librorum Auctor*, non in magnum quodpiam volumen, sed in unam & alteram tantum paginam, & utramque grandioribus characteribus impressam, tam densam somniorum farraginem congestisse. Hinc majorem illorum partem Typographi negligentia adscribendam ratus, indicem errorum, quæ in calce ejus tomi emendantur, consului, atque huncce titulum legi: *Errata enormia sic corrige, quæ sunt in ultimo Tractatu de Institutione Christi.* Tum, inquam, Itinerarium est adpositum uti coronis Tractatui de Institutione Christi, eodem enim descripto, ait: *Vertamus stylum ad institutum doctrinae;* nam ab Incarnatione Christi ad Itinerarium Augustini, quæ quantis parasangis ab invicem distent, nemo ignorat, uno saltu transilierat. Itaque perlustro primam pagellam indicis; verto paginam. Hæreo, tam paucos inibi versus emendationum primo aspectu observans. In priori versu lego: *Pag. 725. col. 2. lin. 14. suæ: interpone ante vocem sequentem.* Nam Typographus ediderat: *Ergo die nono aegritudinis suæ quinquagesimo & sexto ætatis suæ.* Itaque dicit reponendum nono

aegritudinis suæ, quinquagesimo, &c. Quam severus, inquam, corrector, qui nec unius comæ, seu interpositionis defectum suis in scriptis patitur? hunc tamen inter errata enormia recenset. In pag. 727. quod editum fuerat 348. decensis, ex tribus, supputando, advertit legendum: 388. decursum, extritus, supputandi. Repeto editum exemplar nullum erratum noto, sed lego: 388. decursum, extritus, &c. Item pag. 728. ait perperam legi: *clarum, misisse, appellato*, ac reponendum, *clavum, missa, appellatio*. Adeo impressam paginam, ac lego: *clavum, missa, appellatio*. Idem in correctionibus pag. 729. observo. Quid hoc, inquam, homine faciemus, qui sua etiam somniat errata, quæ corrigat? Verùm dicam, ut res est. Illas paginas iterum typis imprimendas curavit, quod cum easdem quibusdam erroribus conspersas observasset, illis expunctis, emendatissimas secundis curis excudit. Nullumne tot tantorumque somniorum emendavit? Nullum. Non illam Paschaliū characterum confusione advertit? Ita planè non vidit. Quid cum pag. 727. lin. 3. col. 1. pro annis 348. reposuit 388. non adnotavit errorem statim ibidem connexum, quod ab anno 388. ad 431. annos numeravit *quadragenta sex*? Equidem errorem non expunxit. Et de defectu unius comæ est sollicitus! Quidni igitur jure dicam te somnia somniasse, dum legens ac relegens folium illud impressum, minima quædam errata emendasti; at enormia errata, quæ ibidem admisisti, iterum somniando comprobasti, nec obligatam fidem implevisti. Et tamen initio clamabas: *Danda est opera & quidem magna;* Si eo nomine veniat longior somniorum continuatio, magnam te operam dedisse non ibo inficias, quamvis nolo te illis vocibus quantulumcumque Itinerario consarcinando laborem abs te impensum jactare. Nullus enim somniando laborat; quamvis plerumque in somniis sibi laborare videatur. Si quæ in somniis errata perpetrantur, vigilantes postea reos facerent, quot errorum poenas lueres! Peccasti in Grammaticam semel & iterum vitio tautologiae. Peccasti in Logicam minus extremum in syllogismo in conclusionem ponendo, quod in neutra præmissa locaveras. Peccasti in Geographiam, dum dixisti: *Roma ad Ostia Tiberina.* Peccasti in Arithmeticam, cum datis numeris 388. & insuper 46. collegisti summam 431. Peccasti in Astronomiam dum characteres Paschales annorum 387. & 388. assignasti annis 430. & 431. Peccasti in Chronologiam, dum annos nativitatis, baptismi, ac mortis S. Augustini triplici metachronismo pervertisti. Peccasti in Breviarium Romanum, eidem imponens Clericatum Augustini ante ejusdem baptismum. Peccasti in Principes imperii Romani, menscm in eorundem literis commutans. Peccasti in Synodos, dubitans de Epistolâ Capreoli quam Ephesina Synodus actis inseruit. Peccasti in sacros ritus ac caeremonias Ecclesiæ, in Majorum leges ac statuta; dum Augustinum hesternâ die Neophytum, à sacris statim templis abstractum, in veste candidâ, per Italiæ mansiones, Paschali hebdomade, tuamet manu traxisti. Peccasti in Episcopos; dum Capreolum Primatem Carthaginensem uti nimium credulum, ac falsis nuntiis deceptum, sugillasti. Peccasti in Amicos, ac consiliarios tuos, dum Equitem Rinaldinum tuarum insignium hallucinationum auctorem, sive suffragatorem produxisti. Peccasti in Augustinum; dum conjunctionem *Domini & Filii*, qua ille adeo frequenter utitur, ineptam & dissonam appellasti. Peccasti denique in te ipsum, dum tantam somniorum congeriem, tam densam fabularum farra-

farraginem, tam vastam errorum struem induas illas infelices ac deplorabiles Itinerarii tui pagellas addensasti, congeffisti, coacervasti, quo partam hucusque qualemcumque tui nominis famam tum apud superstitēs, tum etiam apud posteros malo, non quidem fato, sed planē factō tuo denigrāres, imminueres, imō etiam extingueres. Eruditi quique tuum hocce Itinerarium cum risu legunt, ac cachinnos subindē fustollunt. Nos soli Augustiniani agrē ferimus te, quem dudum in oculis ac corde ferebamus, ea in literas mittere, quibus apud universos hac tuā non provectā, sed planē decrepitā ætate, in ridiculo habearis. Nos quidem Aborigines, & sinē certo Auctore natos, uti etiam cætera, somniasti. At scito Monachatum S. Augustini solidiori fundamento innixum esse, quā ut ab somniantē non dicam subruī, sed nec tantillum loco moveri possit. Angelicus Aprosius Intimeliensis magnum bonarum Artium ac sodalitiū nostri ornamentum, nuperas ad me literas misit, quibus significabat P. Magistrum Aloysium Torellum Bononiensem in præfatione Tomi VI. Sæculorum Augustinienſium, quā ex Pennoto crāmbem recoctā, & comesam (tertium epitheton, quod in hunc tuum særum maximē quadret, apud Catullum bis invenies epigram. 37.) reposuisti, uao oris flatu in ventos sparsisse. Gabriel Pennotus te certē melior historicus, plura contrā Augustini Monachatum congefferat, quæ tamen Thomas Herrera, Petrus Campensis, Joseph Sabbatinus, ac laudatus præsertim Torellus eruditē æque ac solidē confutarunt. Interim alienis litigiis temet immiscens, quædam scripturis, quæ te potius Pennoti discipulum, quā advocatum, quo ille maximē indiget, publicabunt. Nam nostrorum libris ignoratis, alienis armis indutus, inani quodam verborum impetu in certamen descendis, cū nomine saltem, cognoscendi tibi fuissent hostes, prius quā eos ad pugnam provocares. Cæterum Augustiniani recentis adversarii tui conatus immemores, veteris tantū amicitiae memores, hocce te scripto admonendum censuerunt, ut Itinerarium Augustini non quidem ad limam, sed ad incudem revoces; & si fortē illud in meliorem formam haud potis sis redigere, cū omnes penē literæ lituram poscant, duas illas tibi somnias pagellas mille in partes laceratas, flammis absumas. Nec illa leviora errata reputes, quod in calce Operis tibi exciderunt, illud mihi reponendo: *Et tu insidiaberis calcaneo meo?* Noris, *vetus poëta*, Achillem toto licet corpore invulnerabilem, in calcaneo tamen, quā minimā corporis parte ictibus patebat, percussū occubuisse. At ego eo certē consilio tela in libri tui calcaneum collimavi, ut mentis incolumitatem acciperes; siquidem videris eādem jam laborare, quum tanto fastu, ac imperio jactas *magnam operam, demonstrationes, argumenta invidiata, irrefragabilia*; cū dicis omnia tibi explorata ac comperta; cū magno promissor hiatu exclamas: *Uno ictu omnes controuersias amputabo*; cū more Romano iterum clamas: *Annum fixi, & clavum adegi, quem nemo possit resfigere*; cū Chronologorum veluti Imperator leges de anno obitus Augustini promulgas, edicens: *Hunc deinceps, Lector, certum habeto & indubitatum, idque meis calculis efficiam*. nempē cū datis annis 388. & additis 46. colligis summam annorum 431. Nonne ampullata verba, tantus in loquendo fastus, tanta in disputando securitas, te mente deceptum produnt, dum ea eructas, quæ postea, si sanæ mentis haberi velis, publicā palinodiā recantes? Divini vatis Eccles. 34. 1. oraculum audias: *Somnia extollunt imprudentes;*

quibus ne adensearis; noli laureolam ex somniis petere, ac in iisdem tibimet triumphum canere. Scribis pag. 718. col. 1. *Gratiā ei facere non possum vetus & severus Poëta*. Cū autem poëtæ dicantur à Satyrico: *in bicipiti somniasse Parnasso*; haud miramur te veterem poëtam tanta nuperrimē somniasse, cum fabulæ vigilantium somnia dicantur. Morpheæ Somniorum Dux Ovidio Met. XI. 635. laudatur:

— *Non illo jussos solertiū alter*

Exprimit incessus.

Hic sanē te docuit, ac ea, qua plurimum potest, arte egit, ut in hoc tuo Itinerario cum tanto fastu, Ciceronis verba sunt lib. 2. de finibus, *incessum fingeres, quo gravior viderere*. Auctor est Pausanias lib. 2. in Corinthiacis Ardalum apud Træzenios aram dedicasse: *Ad eam aram*, inquit, *Musis & Somno sacra faciunt: Musis omnium Deorum maximē amicū semnum ipsum censentes*. Quindī igitur tu *vetus & severus POËTA* unā simul Musas ac Somnum colas? Equidē Somno quinquaginta infomnia totidem veluti victimas immolasti. De Monachatu S. Augustini non ut historicus, sed veluti Poëta scripsisti; totenim somnias tibi fabulas inseruisti, ut iisdem lectis, illa laudati Ovidii carmina reposuerim:

*Somnia vana jacent totidem quot messis aristas,
Sylva gerit frondes, ejestat litus arenas.*

Scribis pag. 723. *Sanē miror cū in domum Augustini vitæ intro, intro autem cogitatione, & animo, & affectu, imō semper ibi habito*. Habitas apud Augustinum tanquam hospes in diversorio, non tanquam familiaris in penetralibus. Si in Augustini domum intrasses, profectō eundem hesternā die baptizatum, ac recentissimum Neophytum, in veste candidā, ipso solemni die Paschali, domo abstractum, ad iter Romam versus celerrimē capeſſendum, non impulisses. Hoc somnium legibus nuperis Neophytis ab Ecclesia impositis, repugnans, totius tui Itinerarii unicum fundamentum est, nec ullā arte abs te sustineri potest, nī si iterū somnies novum ac uni tibi notum diploma Siricii Papæ, qui Augustinum ac socios Neophytos Christianā lege solvendo censuerit, quod iter in Africam quā citissimē maturarent. Num apud Mediolanum in Augustini domum intrasti, quando, uti postea scripsit lib. 9. Confess. cap. 8. jam baptizatus cum Evodio ibidem habitabat! *Qui habitare*, inquit, *faeis unanimes in domo, consociasti nobis & Evodium juvenem ex nostro municipio, &c. Simul eramus, simul habitabamus, placito sancto*. *Querebamus quisnam locus nos utilius haberet, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam*. Augustinus prænarato suo baptismo, scribit Evodium in contubernium Mediolani secum venisse, ac *unanimes in domo habitasse placito sancto*, antequā iter in Africam susciperent. Tu verō Augustinum paucis post baptismum horis domo extrahis, magnis itineribus Romam & Ostiam trahis. Ne, quæso, tergiverſeris; actutum edissere qui *semper ibi habitas*, num quando in domum Augustini apud Mediolanum intras, Evodium ac reliquos ejusdem contubernales ibidem videas, vel potius cū die Paschatis, nondum orto sole, ad Augustini domum pergis,

— *obscuraque limina porta,*

Qua gressum extulerat, repetis:

vacuam Afris hospitibus ædem spectans, lecto super postes titulo: EST LOCANDA, discedas: Respondes pag. 632. in fine col. 1. *Hinc vivendi rationem, quam Catechumenus Augustinus inchoaverat, CONTINUAVIT POST BAPTISMUM MEDIOLANI*, ut scribit lib. 9. cap. 8. Simul eramus, simul habitabamus

Virg. 2.
Æneid.

in

in placito sancto. Querebamus quisnam locus nos
utilius haberet servientes tibi. Pariter remeabamus
in Africam. *Comitemur Augustinum, & inspiciamus,
quomodo vixerit in Africa.* Necte parumper moras;
paucis te Mediolani convenio, priusquam illinc te-
met in Africam proripias. Si Augustinus illam vi-
vendi rationem *continuavit post baptismum Mediolani*,
jam fateris Augustinum post baptismum, aliquot sal-
tem dies Mediolani substituisse, ac proinde somnias
in Itinerario S. Doctorem A. 388. die 8. Aprilis Sab-
bato sancto Mediolani baptizatum, insequenti die
nona Paschalis solemnitatis, statim Mediolano Romam
versus discessisse. Tertullianus in lib. de Anima cap.
46. ait: *Homerus duas portas divisit somniis; corneam
veritatis: fallaciae eburneam.* Ex Odysse lib. 19. Virgi-
lius in fine VI. Aeneid.

*Sunt geminae somni portae; quarum altera fertur
Cornea, quae veris facilis datur exitus umbris;
Altera candenti perfecta nitens elephanto;
Sed falsa ad caelum mittunt insomnia Manes.*

Cum dixisti Augustinum altera a suscepto baptisma-
re die, Mediolano evolasse, haud sane ibidem in do-
mum Augustini intrasti; sed ex eburnea portâ falsa ac
fallacia insomnia emissa, in mentis tuae domum in-

trarunt, quibus deceptus, ac delusus, tam procul ab
Augustini apud Mediolanum domo, per spatia ima-
ginaria peregrinabare, ut imposterum non modò
XXXXX librorum Auctor, verum etiam quinquaginta
Somniorum Fictor clueas. Quis te malus genius dece-
pit, ut tam fabulosum Itinerarium somniare, ac epi-
taphii, quod te jam senem decrepitum manet, elogia
tot ridicula insomnia publicando, corrumpere? Scri-
bis in hoc ipso tuo libro pag. 433. col. 2. *Cum Theo-
logia studia inchoarem Conimbrica inter Patres Jesuitas
anno 1615.* Hinc anno ætatis tuae nonagesimo, quàm
octogesimo proximior videris, ut magis te deceat de
vitæ tuæ itinere claudendo, quàm de Augustini Iti-
nerario describendo cogitare. Equidem & piget &
pudet me bonas aliquot horas in tuis somniis executi-
endis perdidisse; quamvis, ut Senecæ verbis utar
Epist. 76. *Ego tamen hic aliquid & doceo. Quæris quid
doceam? Etiam seni esse discendum.* In indice librorum,
quos S. Gelasius Papa proscripsit, legimus: *Itinerarium
Petri Apostoli apocryphum.* Haud falsò sperem fore ut
quicumque Itinerarii tui Somnia intellexerit, idem
hoc stigmatè dignum iudicet: **ITINERARIUM
Augustini post baptismum Mediolano Romam APO-
C R Y P H U M.**

F I N I S.

INDEX

RERUM MEMORABILIUM,

Quæ in his operibus continentur.

A

Acemetæ Monachi, alii à Monachis Scythis. Pag. 111. col. 2. Dicti etiam Studitæ, & undè. ibidem. In Synodo C. P. obsistunt Anastasio Imperatori, aliisque Calchedonense Concilium improbantibus. ibid. Nullum sibi in Abbatem sinunt constitui, qui idem Concilium non reciperet. ibid. Alter eorum anathema contra Acacium scriptum ejusdem Pallio affixit. ibid. Eorundem Monasteria Romanæ sedis contra Eutychianos præsidium. ibid. A Legatis Pontificiis consuluntur. ibid. Negabant, Christum dici posse Unum de Trinitate, ac B. Virginem verè, & propriè dici posse Deiparam. ibid. Ipsorum Legati ad Joannem II. damnantur. 114. 2. Idem ab eodem Pontifice Nestorianæ hæreseos damnati. 132. 2. Ipsi soli non recipiunt thesim de Uno ex Trinitate jam definitam. 135. 1.

Adam in statu Innocentiæ motus primò primos habere non poterat. 62. 1. Pio eodem statu non indigebat oratione maioris auxilii impetratoriâ ad perseverandum. 65. 1. & 196. 1. Neque speciali Dono actualis perseverantiæ. 203. 1.

Advocati dicti etiam scholastici. 113. 1.

Aequivocæ propositiones modò approbatæ, modo reprobatæ ab Ecclesia. 138. 1. Sic pariter verba æquivoca. ibid. Plura afferuntur exempla. ibid. Æquivoca prius distinguenda, quàm definienda. 141. 2.

Aequivocarum propositionum Maximus Architectus Pelagius. 139. 1.

Africanæ Diœceseos limites exactius statuti. 16. 2. Eiusdem Ecclesiæ Tabulæ à Carolo à S. Paulo, & Holstenio editæ suppleantur. 17. 1.

Afri duas ejusdem nominis urbes quomodo distinguerent. 7. 2. Eorundem cum Romanâ sede de Apellationibus controversia undè cœperit. 4. 2.

Afri Provinciæ Byzacenæ Episcopi in Sardinia exules consuluntur super propositione: De Uno ex Trinitate Carne passio. 124. 2. Eorum ad Monachos Scythas responsio. ibid. Quo anno fuerint ab exilio reduces. 151. 1.

Agapetus Papa Joannis II. Successor qua de causa Constantinopolim perrexerit. 133. 2. Anthimum Eutychianum suo conspectu prohibitum invasâ sede delicit, Mennâ subrogato. ibid. Accipit literas à Justiniano Imperatore super propositione: De Uno ex Trinitate &c. quarum mendosa signatio corrigitur. ibid. Item accipit ab eodem Imperatore Libellum Fidei. 134. 1. Respondet Justiniano, & præfatur quædam notanda. ibid. Confirmat damnationem Acemetarum ab Joanne prædecessore factam. ibid. Mendum epistolæ ab eodem C. P. datæ corrigitur. ibid. Moritur C. P. ibid.

Aguirre Cardinalis laudatus. 162. 1.

Albini Volusiani ex Etruria oriundi. 33. 1. Albinæ familia delineatur. 32. & 33. 2.

S. Ambrosius primus invexit sacros hymnos in Ecclesiam Latinam. 216. 1. Ipsius constantia in custodiendis Basilicis ab Arrianorum invasione. ibid. Populi in eundem amor. ibid. A Valentiniano mittitur Treviros Legatus ad Maximum Tyrannum. 217. 1. Iterum eadem Legatione fungitur. ibid. Pascha an. 387. celebravit juxta Cyclos Ægyptiorum,

229. 1. Justinæ Valentiniani Matris in eundem furor. 216. 1. Quo anno Corpora SS. Gervasii, & Protasii repperit. ibid.

Anastasius Imperator Eutychianus. 108. 1. Propositionem de Uno ex Trinitate Carne passio cum cæteris Eutychianis dolo malo corrumpit. ibid. Ob tale facinus populus Imperium eidem abrogare contendit. ibid. Quo año, & qua morte obierit. 109. 1. & 117. 1.

Anima rationalis aliâ ratione patitur tristitiam, odium, & cæteras intrinsecas passiones; & aliâ ratione patitur vulnera, flagella &c. 116. & 120. 1.

Antonius Magliabecus Medicæ Bibliothecæ Custos laudatur. 22. 1. 176. 1.

Apellationum Controversia inter Afros, & Romanam sedem unde cœperit. 4. 2.

Apollinarii error qui fuerit. 115. 2. & 139. 2. improbat. 120. 1.

Aquilejensis Diœcesis Pelagiano errore fuit infecta. 21. 2. Eiusdem Episcopus alter Augustinus quo tempore Augustinus Hipponensibus præerat. ibid.

Arelatense primum Concilium quo anno, & quo Pontifice indictum. 6. 2.

Arrius docuit in Trinitate reperiri aliud, atque aliud. 121. 1.

Auctor librorum de Persecutione Vandalica quinam sit. 7. 1.

S. Augustinus quo die natus. 210. 1. & 231. 1. quo anno? 230. 2. & 231. quo anno baptizatus. 215. 2. 217. 2. 221. 2. 228. 1. & seq. Eiusdem iter post baptismum Mediolano Romam. 230. 1. Mediolani Eremiticæ Vitæ proludit. 232. 2. Non erat Clericus, sed Monachus in Monasterio Tagastensi quando venit Hipponem. 220. 2. A populo per vim apprehensus in Presbyterum consecratur. 219. 2. quo anno id contigerit. 221. 1. Adhuc Presbyter differit de symbolo coram Episcopis. 219. 1. Quot annis Presbyter fuerit. 221. 1. Ipsius Vitæ usque ad Baptismum Chronologia ex eodem deducta. 222. 1. Quo anno, & à quo fuerit in Episcopum ordinatus. 12. 2. 219. 1. Usque ad Episcopatus initia adhæsit Semipelagianis. 164. & 165. 1. Eius hac in re ignorantia fuit vincibilis licet inculcata. ibid. & 188. 2. Qua occasione scripserit libros de Prædestinatione SS. & de Dono Perseverantiæ. 184. 2. Eiusdem epistola 163. quo anno scripta. 1. 2. Qua de re tum Ipse, tum alii ex Augustiniana Gente Episcopi non interfuerint Synodo Africanæ in causâ de Apellationibus habitæ. 15. 2. Eiusdem de Prædestinatione doctrina impugnatur à pluribus in Galliâ viris. 159. 1. Defenditur à Prospero. ibid. Nascentem Nestorii hæresim præfocat. 121. 2. & 130. 2. Ejus de auxilio quo, & sine quo non doctrinam quot Galli Jesuitæ impugnant, tot Jesuitæ Hispani defendunt. 64. 1. Quot annis Episcopatum gesserit. 218. 2. Quot annos vixerit. ibid. Peculiari Sacra vocatur à Theodosio juniore ad Ephesinum Generale Concilium. 223. 2. & 224. 1. Mortuus est antequam illam acciperet. ibid. Quo anno Mortuus. 215. 1. 226. 2. 231. 1. Eiusdem mors quo tempore innotuerit Theodosio. 225. 1. Laudatur à Jo. II. 132. 2.

Auxilium quo, & sine quo non quid sint. 198. 2. Auxilium sine quo non naturæ integræ proprium, datur etiam in statu naturæ reparatæ. ibid. 1. & 2. in hoc statu est parva gratia. 201. 1. Proximè sufficiens quid sit. 193. 2. 195. 1. remotè sufficiens quid sit. ibid. 89. 1. 205. 2. Vide: Gratia

B

B Aii (Michaelis) propositiones quo sensu damnen-
tur 40. 1. & 43. 1.

Baronii, & Garnerii Sententia relicta circa annum,
quo scripta fuit epistola 163. Augustini. 1. 2. Eius-
dem, & aliorum error in epistola Justiniani ad Aga-
petum corrigitur. 142. 2. Ipsius de Monachis Scy-
this iudicium improbat. ibid. & seq. Eius error in
epistola Dioscori ad Hormisdam notatus. 118. 2.
Idem emendatus circa annum, quo obiit socer Pi-
niani. 29. 2.

Benedictini Monachi Cœnobii S. Germani à Pratis in
Gallia laudantur 143. 2. 158. 1. 209. 1.

Blondelli Calvinistæ argumentum Vincentii Lirinensis
Sanctitatem impetens, solvitur. 178. 1.

Brunonis Neusser opinio de statu Controversiæ inter
Monachos scythas, & Victorem Diaconum explo-
ditur 112. 1. & seq. Alii ejusdem de eadem re erro-
res notantur. 140. 1. & seq.

C

C Apreoli de Augustini mortē ad Theodosium scri-
bentis Epistola legitima. 224. 2. & seq.

Cathecumeni dabant nomen Episcopo die 40. antè ba-
ptismum. 210. 2.

Christus, licet duas habeat naturas, non est duo Fi-
lii, sed unus, idemque Filius Dei, & Filius ho-
minis. 114. 1. Ipsius compositio Nestorii æquē ac Eu-
tychetis errores eliminat. ibid. Eadem asseritur ab
argumento à Nestorianis efformato. 115. 1. Defini-
tur à Synodo V. ibid. & 135. 2. Quā ratione dicatur
passus. 120. 1. In Christo non est alius, atque alius,
benè tamen aliud, atque aliud. 121. 1.

Christus est Unus de Trinitate 110. 1. & seq. Hæc
propositio non potest esse vera in primo modo di-
cendi per se ratione Unionis affectivæ, qualem po-
suit Nestorius; sed necesse est, ut Christus sit phy-
sicè, & realiter Unus de Trinitate. 112. 2. V. Scy-
thæ Monachi.

Christianus Lupus Augustinianus magnus antiquita-
tis Ecclesiasticæ reparator laudatus. 13. 2. 143. 2. 158.
1. 177. 2. 185. 1.

Clerici uni Ecclesiæ addicti non poterant alteri Eccle-
siæ incardinari. 220. 2. Ubi minoribus ordinibus ini-
tiabantur, desinebant vocari Laici. ibid.

Cœlestinus Papa non est auctor Capitulorum ipsius
Epistolæ assutorum, quibus Semipelagianorum do-
ctrina damnatur. 52. 1. 167. 2. Eiusdem Augustino
honorifica Epistola à Semipelagianis detorquetur.
53. 2. Non indixit Ephesinum Generale Concilium.
90. 1. Quo anno mortuus. 182. 2.

Commonitorium Vincentii V. Vincentius Lirinensis.
Communicatio Idiomatum in Christo, Theologis po-
stea communis, clarè traditur ab Augustino. 130. 2.

Competentes qui sint, quotque antè baptismum die-
bus Symbolum ab Episcopo docerentur. 216. 2.

Concilia Generalia qualem additionem patiantur in
suis dogmatibus. 110. 1. 117. 1. Undè habeant suam
infallibilitatem. 130. 1.

Concupiscentia est habitus vitiosus, & qualitas posi-
tiva secundum essentiam mala. 66. 1. & 67. 1. Non
est naturæ proprietas, sed vitium. ibid. Est tradux
peccati originalis, ejusque materiale. 70. 1.

Conscientia erronea quare peccatum importet. 163. &
164. 1. Habens conscientiam erroneam non est in po-
testate proximā ad vitandum peccatum. 193. 2.

Controversiæ inter Monachos Scythas, & Victorem
Diaconum Status qualis. 112. 1. 117. 2. 130. 1. 142. 2.
147. 2. quot annis vixerit. 113. 2. Nil super ea de-
finitum ab Joanne Patriarcha C. P. 118. 1. Nec à
Legatis ad Justinum Imperatorem missis. 116. 1. Qui
nunquam examinerunt quæstionem controversam.
118. 1. Fuit pura puta Logomachia. 122. 1. 141. 1.
Per similes contentioni de hypostasis voce. 122. 1.
Justiniani Imperatoris ad sedandos motus hac de re
excitatos sollicitudo. 131. & seq. A Joanne II. jam
tandem dirimitur. 133. 2.

Controversia de Apellationibus inter Afros, & Ro-
manam sedem, undè cœperit. 4. 2.

Cyclus Paschalis Latinorum in quo differret à Cyclo
Ægyptiorum. 228. 2.

S. Cyprianus suam de rebaptizandis hæreticis doctri-
nam à quo primū hauserit. 165. 2. Ipsius hac in
re ignorantia erat vincibilis, non tamen culpabilis.
ibid. Ordinariam solum diligentiam adhibuit, ut
eam evitaret. 166. 1. Extraordinariam adhibere non
tenebatur antè exortam cum Stephano Papa con-
tentionem. ibid.

S. Cyrillus Alexandrinus Apollinarii hæresis accusa-
tur. 138. 1. Ipsius propositio: *Una Natura Dei Verbi*
incarnata duas in Christo Naturas exprimit. ibid. In
sensu Cyrilli est catholica, in sensu verò Eutychia-
norum est hæretica. ibid.

D

D Eus potest dici passus non exprimendo, sed sub-
intelligendo *Carne* 131. 1.

Diocletianus quo anno cœperit Imperium 229. 1.

Dionysius Exiguus Monachus Scythæ laudatur 119. 1.

Dionysius Petavius è lociet. Jesu laudatur. 183. 1.

Dioscorus alter ex Legatis C. P. in causa Monacho-
rum scribit Hormisdæ, se ab iisdem accusatum pur-
gans. 119. 1. Eiusdem epistolæ subscriptio mendosa
notatur. 118. 2. Invadit per schisma Sedem Roma-
nam. 148. 1. Moritur. ibid. Excommunicatur à Bo-
nifacio II. ibid. Absolvitur ab Agapeto, & quare.
ibidem.

Donatistarum hæresis qua regione ortum habuerit. 20.
2. Quot, & quæ Ecclesiæ Donatistas Episcopos ha-
berent. ibid. Idem in Collatione ab Orthodoxis vi-
cti ab Honorio Imperatore expelluntur. ibid.

E

Ecclesia aliquando damnavit propositiones in sensu
ab auctore intento, absque eo, quod falleretur.
139. 1.

Ephesina Synodus indicitur, in scio Cœlestino, à
Theodosio Imperatore. 90. 1.

S. Epiphanius quo anno fuerit ordinatus Patriarcha
C. P. 124. 1. Quo anno mortuus, quive illi succe-
dit. 133. 2.

Epistola S. Felicis Papæ ad Petrum Fullonem est legi-
tima. 107. 2.

Epistolæ Imperatorum quo nomine per antonomasiam
appellatæ. 53. 2. & 223. 2.

Epistola S. Leonis ad Flavianum speciali approbatione
insignitur. 106. 2.

Epistolæ Primatum Episcopos ad Synodos evocantes
quomodo nuncupatæ. 223. 2.

Epistola, quæ circumfertur, Theodosii ad Augusti-
num vocatur in dubium. 91. 1.

Eustochium non nomen, sed cognomen Filii Toxo-
tii, & Paulæ. 26. 2.

Eutychetis error qui fuerit. 114. 2. Confutatur ex
Thesi à Monachis Scythis statuta. ibid. Non docuit
confusionem Naturarum in Christo, 120. 2. & 138. 2.

Eutychiani quale haberent suæ hæresis fundamentum.
138. Docent Christum Divinitate passum. 151. 1.
Confutantur ex thesi Scytharum. 154. 1. Docent con-
fusionem naturarum in Christo. 138. 2.

Excommunicatio non potest ferri in demortuum. 148. 2.
Fertur in hæreticos publicè judicatos. 150. 1.

F

F austus Rejorum Episcopus Semipelagianorum Co-
riphæus. 109. 2.

Ferrandus Carthaginensis sequitur Præsules in Sar-
diniā exules. 129. 2. Ibi fit monachus in Monaste-
rio Augustinianæ disciplinæ à Fulgentio extracto.
ibid. Consulitur ab Anatolio R. E. Diacono super
Controversiā de Uno ex Trinitate. ibid. Doctrinæ
famā celebris à Carthaginensi Episcopo Diaconus
ordinatur. 130. 1. Studet apprimè Augustino. ibid.
Docet Concilia Generalia habere suam infallibilita-
tem

tem à Romanâ Sede. *ibid.* Quo anno rescripserit ad Anatolium. 131. 2.

S. Fulgentius Ruspensis Episcopus os, & lingua Byzacenorum Præsulum in Sardinia relegatorum. 134. 2. quâ occasione scripserit volumen de Incarnatione, & Gratia. *ibid.* Consultitur à Ferrando Diacono de pluribus de Trinitate questionibus. 127. & 129. 2. Scytharum Monachorum patrocinium suscipit, & quare. 152. 2.

G

Galli Episcopi plures Augustini de Gratia & Prædestinatione doctrinam impugnant. 159. 1. & 160. 1. Fuerunt Viri sanctitate & doctrinâ præstantes. *ibid.* Eorum ignorantia de initio Fidei erat vincibilis, non tamen culpabilis. 163. 2.

Græci Episcopi solebant consecrari etiam alijs extrâ Dominicam diebus. 124. 1. 132. 2.

Gratia nomine quid intelligendum. 140. 1.

Gratia inefficax, quam aliqui sufficientem appellant, datur etiam in statu naturæ reparatæ ab efficaci distincta. 82. 1. Quid illa sit. 85. 1. 89. 1. 193. 1. 195. 1. 205. 2. Non datur infidelibus ad hoc ut possint orare. 84. 2. Non est necessaria ad hoc ut transgressio legis imputetur ad culpam. 83. 1.

Gratia proximè sufficiens quid sit. 193. 2. 195. 1. Non semper adest dum instat præceptum. 195. 1. Orationibus impetranda. *ibid.* Aliquando datur independentè ab oratione. 45. 1. Eiusdem proxima ad orandum sufficientia describitur. 199. & seq. Est necessaria ad hoc ut habitus Fidei, spei, & Charitatis exeant in suos actus. 84. 2. Hujus privatio in homine undè oriatur. 194. 2. 196. 1.

Gratia divina necessaria est ad superandam ignorantiam intellectus, & voluntatis difficultatem. 187. 1.

Gratia illuminationis dat cognitionem præcepti; gratia inspirationis dat desiderium illius adimplendi. 199. 1. Hujus gratiæ ambigua intelligentia Pelagio familiaris ad illudendum Ecclesiæ. 140. 1. Augustini discipulorum de eadem gratiâ doctrina. 51. 1.

H

Habitus Fidei, spei, & Charitatis debent excitari divinâ gratiâ ad hoc ut in suos actus exeant. 84. 2.

Henoticum, seu Unitivum Zenonis Imperatoris decretum quo anno editum. 107. 2. A Græcis tandem receptum, à Latinis usque reprobatur. 107. 2.

Henricus Noris læsæ Pontificiæ potestatis insimulatus. 137. 1. 144. 1. Defenditur. 145. 1. Eiusdem de Historiâ Pelagianâ liber ter apud supremæ Inquisitionis tribunal in examen vocatus, ter à censura immunis. 177. 1. Primus Ecclesiasticæ Eruditionis Professor in Pisana Academiâ. 22. 2. Romanæ Inquisitionis Qualificatoribus adnumeratur. 103. 1. Inter eiusdem Consultores adlegitur. 157. 1. Vaticanæ Bibliothecæ Custos datur. 103. 2. 177. 1. A Macedo laudatur. 89. 1. Item à Quesnello. 110. 2.

S. Hilarius Arelatenſis Cassiani de gratiâ doctrinæ, adeoque Semipelagianis adhæsisse dicitur à probatissimis auctoribus. 34. 1. 160. 2. 184. 1.

Hormisdas Pontifex Romanus ad Justinum Imperatorem Legatos mittit ad dissidia Latinam inter, & Græcam Ecclesiam componenda. 109. 2. Accipit litteras à Justiniano Justinus Nepote adversus Monachos Scythas. 117. 2. Ab iisdem Monachis Romæ convenitur super theſi: *De Uno ex Trinitate &c.* 112. 2. Quam non approbat, & quare. 141. 1. Nec unquam illam in examen vocavit. 137. 2. Non damnavit eosdem Monachos, licet illos perstrinxerit. 125. 1. 149. 1. 127. 1. 129. 2. Ipsi ad Possessorem Epistola à Byzacenſis Patribus eidem adjudicata, quo anno scripta. 116. 1. Non fuit Cathedrale responſum. 137. 2. 149. 1. Quo anno mortuus. 151. 1.

Hymni sacri quando primum, & à quo in Ecclesiâ Latinâ cantari cœperint. 216. 1.

Hypostasis nomen causâ dissidii Latinos inter, & Græcos. 122. 2. fuit pura Logomachia. *ibid.*

I

Ignorantia pœna peccati originalis. 187. 1. Alia vincibilis, alia invincibilis. 183. 1. Vincibilis alia est culpabilis, alia inculpata. *ibid.* & 187. 2. Occisores Apostolorum laborabant ignorantia vincibili, & culpabili. 164. 2. 166. 2. Ignorantia Cypriani hæreticos rebaptizantis erat etiam vincibilis, sed inculpata. 164. 1. Ignorantia invincibilis quæ. 188. 2. Ipsiuses limites non possunt facile deprehendi. 187. 1. Non est semper invincibilis, licet humanis viribus vinci non possit. *ibid.* 2. Ad eam evitandam duplex diligentia. 165. 1. Ad hoc ut dicatur invincibilis non sufficit apparentia relata ad intellectum. 166. 2. Non habet locum in Episcopis in ordine ad Canones ab Ecclesiâ statutos. *ibid.*

Indifferentia libertatis non requiritur ad merendum, vel demerendum. 42. 1.

Infidelitas negativa in iis, quibus non est prædicatum Evangelium, non est peccatum. 186. 2.

Infideles destituuntur gratiâ, quâ possint orare. 197. 2. Non tamen patiuntur antecedentem peccandi necessitatem. 206. 1. & seq.

Infirmas virium ad implenda mandata cognoscitur ex solâ Lege sine aliquâ gratiâ. 199. 2. Propria infirmitatis cognitio est necessaria cuique ad hoc ut proximè possit orare. *ibid.* & seq.

Joannes II. excipit Epistolam cum insigni Legatione, ab Imperatore Justiniano. 131. 2. Tres illi de Trinitate questiones ab iisdem Legatis proponuntur solvendæ. *ibid.* Eisdem diutius controversas jam tandem definit. *ibid.* in Synodo Romæ coactâ ratas habet. 133. 2. Laudat Augustinum, ipsiusque sententiis definitionem confirmat. *ibid.* Damnat Acemetarum Legatos. 114. 1. Ipsos etiam Monachos Acemetas Nestorianæ hæreseos damnat. 132. 2. Moritur. *ibid.*

S. Jo: Chrysostomus à Semipelagianismi notâ vindicatus. 179. 2. & 180. 1.

Jo: Mabillon Benedictinus Congregationis S. Mauri in Gallia laudatus. 209. 1.

Justis volentibus, & conantibus quomodo præcepta Dei sint possibilia. 85. 2.

Justina Valentiniani Junioris Mater Arrianis favet. 216. 1. Ipsi in Ambrosium iræ. *ibid.* Unâ cum Filio pergit Thessalonicam ad Theodosium. 217. 1. quo anno obierit. *ibid.*

Justini Imperatoris genus, ejusque in Catholicam religionem pietas. 109. 1. Annus suscepti Imperii. *ibid.* Petit ab Hormisdâ Pontifice Legatos ad Ecclesiæ res componendas. *ibid.* quos solemni pompâ excipit. *ibid.*

Justinianus Justinus Nepos, ac successor initio Monachis Scythis contradicit. 111. 2. Scribit Hormisdæ contrâ eosdem. 117. 2. Deinde operâ Vitaliani Magistri militum iisdem favet. 111. 2. Integro biennio interpellat Pontificem per litteras, ut theſis de *Uno ex Trinitate &c.* definiatur. 126. 2. Quando imperium solus administraverit. 131. 2. Insignem Legationem Joanni II. destinat in causâ Monachorum. *ibid.* Tres questiones eidem Pontifici solvendas proponit; quæque illæ fiut. 132. 2. Ipsi ad eundem Joannem Epistola est legitima. 133. 1. Devictis Vandalis Africam recipit, & Siciliam invadit. 133. 1. Refert in Codicem theſim Monachorum à Joanne jam definitam. *ibid.* laudatur. 136. 1.

L

Legati Acemetarum ad Joannem II. qui fuerint. 114. 1. 132. 1. ab eodem Pontifice damnantur. 114. 1. Legati C. P. ad Justinum Imperatorem qui ab Hormisdâ missi fuerint. 109. 2. quæ de re. *ibid.* quando pervenerint, quavè pompâ excepti. *ibid.* Theſis de *Uno ex Trinitate* coram ipsis agitari cœpta. *ibid.* Quam tamen improbant non ut hæreticam, sed ut novam. 110. 1. & 112. 2. Nunquam eandem in examen adducunt. 118. 1. Romam revertuntur. 126. 2.

Legati à Justino Imperatore, & ab Epiphano Patriarcha C. P. Romam ad Hormisdam missi. 126. 2. Qui fuerint, quavè de causâ. *ibid.*

Lex sola sine aliquâ gratiâ admonet de propria infirmitate ad servandâ mandata. 119. 2. Eadem obligat, ipsiusque transgressio imputatur ad culpam, etiam si nulla in transgrediente sit gratia. 83. 1.
Libertas in individuo stat cum necessitate in specie. 45. 1. Eiusdem indifferentia non requiritur ad merendum, vel demerendum. 42. 1.

M

Massilienses. V. Semipelagiani.
Maxentius Monachorum Scytharum Patronus. 112. 2. Fortè non fuit Monachus Scytha. 151. 2. Confutat Hormisdæ epistolam ad Possessorem datam, injecto colore; quod fuerit alicujus hæretici patus. 125. 2. 150. 1. Eundem Hormisdam Nestorianis, ac Pelagianis petulanter actenset. 126. 1. Non fuit Eutychianus, sed ad summum schismaticus dum Pontificis epistolam disterius excepit. 152. 1. Fatetur, Romanum Pontificem nunquam in rebus Fidei à sententiâ universalis Ecclesiæ deviare. ibid. Defendit Augustinianam de Gratiâ doctrinam adversus Faustum Rejensem. 126. 1. & 153. 1.
Maximus Tyrannus Gratianum Valentiniani Junioris fratrem occidit. 216. 1. Ambrosium bis ab eodem Valentiniano sibi Legatum missum, ac deinde Domitianum excipit. 217. 1. In Italiam irrumpit, ipsumque Valentinianum ab imperio deturbat. ibid. Arrianis infensus. ibid. Quo anno ipsius persecutio contigerit. ibid. A Theodosio Imperatore necatur. 217. 2. Quo anno mortuus. 230. 2.
Menna constituitur Patriarcha C. P. ab Agapeto, pulso Anthimo Eutychiano. 133. 2. Mortuo Agapeto celebrat Synodum, in qua damnat Acephalos. 134. 2.
Monachi, si nulli essent ordini initiati, Laici dicebantur. 220. 1. & 2.
Monachi Acemetæ: V. Acemetæ.
Monachi Benedictini: V. Benedictini.
Monachi Scythæ: V. Scythæ.
S. Monica S. P. Augustini Mater quo anno, & quâ die obierit. 230. 1. Variæ referuntur, & refelluntur de eadem auctorum sententiæ. ibid.

N

Natalis Alexander Ordinis F. Præd. laudatus. 177. 1. Neophiti totâ Paschali hebdomade sacris interesse debebant. 213. 1.
Nestorius quem habuerit Magistrum. 106. 1. Eiusdem impiâ doctrina. 113. & 114. 2. Confutatur ex thesi Scytharum. ibid. 118. 1. 120. 2. 121. 1. 123. 2. 131. 2. Virulenta ipsius dogmata quis primus damnaverit. 114. 2. Etiam à Synodo V. damnantur. 135. 2. Doli ab eodem adhibitus ad confitendam unam in Christo Personam. 122. 2.
Noris: V. Henricus Noris.

O

Opinio probabilis quæ sit. 186. 1. ipsius probabilitas duplex. ibid.
Opus omne, quod sit sine lumine Fidei, & impulsu gratiæ peccatum est. 40. 1.
Opus omne, quod non est ex Fide, peccatum est, quomodo sit intelligendum, elucidatur ex Patribus. 41. 2.
Oratio fervens fit per gratiam ab intrinseco efficacem, seu Auxilium quo. 203. 2. Eadem ad hoc ut reapse gratiam impetiet adimplendo præcepto necessariam, tria requirit. 199. 1. & 201. 1.
Ordinari in Presbyteros, instante necessitate, solebant etiam inviti. 220. 1. Plura hac de re adducuntur exempla. ibid. Has ordinationes Ecclesia prohibuit. ibid.

P

Palatinum officium quale. 117. 2. 126. 2.
Particula De quid significet in propositione: Unus de Trinitate &c. 120. 2.
Pascha antè S. Leonis Magni Pontificatum non exce-

dit diem 23. Aprilis. 228. 1. Anno 187. in Ecclesiâ Mediolanensi fuit celebratum more Ægyptiorum. 229. 1. Paschalis Latinorum Cyclus in quo differret à Cyclo Ægyptiorum. 228. 2.
Peccati definitio ab Augustino tradita li. de duabus. Ani: c. 11. non competit omnibus peccatis. 42. 1. 80. 1. Non datur peccatum ubi non datur Legis transgressio. 169. 2. & seq.
Peccatum est omne opus, quod sit sine lumine Fidei, & impulsu gratiæ. 40. 1. Omne, quod non est ex Fide, peccatum est, quomodo sit intelligendum elucidatur ex Patribus. 41. 2.
Peccatum originale est causa reprobationis, & quomodo. 205. 1. Ipsius tradux, & materiale est concupiscentia. 70. 1.
Pelagius æquivocarum propositionum architectus. 139. 2. Hac arte illusit Synodo Palestinæ, & ipsi penè Augustino. ibid. & 140. Id præstitit ambigua gratiæ intelligentiâ. ibid. Quid nomine gratiæ intelligeret. ibid. Eius doctrina pluribus in Galliâ Episcopis familiaris. 160. 1. Aquilejensem quoque Diocesim infect. 21. 1.
Pelagiani tenebant, nulla opera esse æternæ Vitæ meritorea sine gratiâ justificante. 39. 1. & 40. 1. Excludebant pueros non baptizatos à Regno Cælesti, eo quia gratiam adoptionis non haberent. ibid.
Perseverantia alia temporaria, alia finalis. 203. 1. Homo in statu naturæ reparatæ non est proximè potens ad perseverandum. ibid. 2.
Personæ nomen in divinis quando, & qua occasione à Patribus usurpari cœptum. 122. 1.
S. Petrus tentatione puliatus de suis viribus præsumpsit. 202. 1. idcirco non erat proximè potens ad orandum. ibid.
Petrus Fullo Eutychianus Antiochenæ sedis inuasor. 107. 1. Docet, Divinitatem in seipsâ passam. ibid. & 123. 1. Ex Episcopali cathedrâ deicitur, eamque iterum Henotici subscriptione recuperat. 107. 2.
Pontifex Romanus quid juris habeat quâ Episcopus, quâ Metropoli, quâ Primas, quâ Patriarcha, quâ Papa. 93. 1. Quando loquatur ex Cathedrâ. 127. 2. Eiusdem auctoritas in controversiis de Fide definitendis. 117. 2. 130. 1. & in libris proscribendis. 174. 2.
S. Possidius Calamensis Episcopus Augustinianæ disciplinæ Monachus quare non interfuerit Synodo Africanæ in causâ de Apellationibus habitæ. 15. 2. quâ de causâ & quo anno in Italiam navigaverit. 30. 1.
Potentiâ remota, & proxima ad implendâ mandata, quæ sint. 193. 1. Remota sufficit ad hoc, ut transgressor Legis fiat reus peccati. ibid. proxima ad orandum non inest iis, qui obicem ponunt propriam infirmitatem non cognoscendo, vel ex conscientia erroneâ operando. 193. 2. 201. 2. Eadem proxima ad perseverandum finaliter non inest hominibus post Adæ peccatum. ibid. ea privantur propter originale peccatum. 204. 2. & seq.
Præcepta Dei quomodo sint possibilea iustis volentibus, & contentibus. 85. 2. quo sensu damnetur prima ex quinque famosis propositionibus. ibid. Non dicuntur impossibilea quamvis humanis viribus adimpleri non possint. 187. 2.
Prædestinati hæretici nulli fuere. 180. 1.
Presbyteri, instante necessitate, ordinabantur etiam inviti. 220. 1. plura hac de re afferuntur exempla. ibid. id tamen Ecclesia prohibuit. ibid.
Probabilitas duplex. 186. 1.
S. Proclus Patriarcha C. P. primus auctor propositionis: Unus est Trinitate est incarnatus, & passus. 105. 1. qua occasione illam excogitarit. ibid. 112. 2.
Propositio: Unus est Trinitate est incarnatus, & passus à quo primum fuerit pronuntiata, quavè occasione. 105. 1. 112. 2. Eiusdem sensus Catholicus quoad utraque partem. 106. 1. Fuit in causâ, ut Eutychianus audiret, qui eandem contrâ Nestorianos esponebat, & Nestorianus haberetur, qui contrâ Eutychianos illam propugnabat. 108. 1. Anastasius Imperator eam dolo malo corrumpit. ibid. Fit causa dissidii inter Monachos Scythas, & Victorem Diaconum. 110. 1. Per decem annos fuit adiaphora. 129. 1. quot annis Catholicos exercuerit. 113. 2. A Petro Fullone Eutychiano sensu exposita.

à Felice III. reicitur. 107. 2. Singula ipsius verba examinantur, & sensus Catholicus ab hæretico discriminatur. 120. 1. & seq. Nestorianos opprimit. 121. 1. Ab Joanne II. definitur, atque Augustini sententiis confirmatur. 132. 1. Inferitur à Justiniano Imperatore hymno ab se composito. 133. 1. Eiusdem definitio confirmatur à Vigilio. 135. item à Synodo V. ibid. à Lateranensi sub Martino Papa, & Mart. 136. 2. transfertur in Codicem ab eodem Justiniano. 133. 1.

S

S. Sabas qua arte duos Monachos deprehenderit Nestorianos. 112. 2.
Sacerdotii, ac Sacerdotis nomine aliquando Episcopus, & Episcopatus designabantur. 182. 2.
Scythæ Monachi decertant cū Victore Diacono super Thesi: *De Uno ex Trinitate* &c. 110. 1. Justiniano Imperatori primū infensi, postea operā Vitaliani Magistri militum cum eodem conciliantur. 111. 2. Eorundem thesis non improbat à Legatis quia hæretica, sed quia nova. 112. 1. Romam clam pergunt causam Pontifici delaturi. ibid. Arrianæ hæresis ab advertariis insimulantur. 123. 1. Eutychianis deputantur à Baronio, & Bellarmino. 142. 2. Defenduntur à Vasquez, Petavio &c. 111. 1. 114. 2. 117. 1. 121. 1. 143. 1. 151. 1. 154. 1. Eorundem thesis in Patriarchatu Antiocheno, & Hierosolymitano libello professionis Fidei inserta. 124. 1. 127. 1. Per quatuordecim menses Romæ morantur, quo tempore communicant cum Hormisdâ. 149. 1. Fugam Romæ mediantes ab eodem Pontifice in liberâ custodiâ detineri jubentur. 124. 1. Mittunt Legatos cum Epistolâ ad Præsules Byzacenos in Sardinia relegatos. ibid. Ipsorum Fides ab iisdem Præsulibus laudatur. ibid. Romam clam secedunt factâ ad Imperatorum Statuas protestatione. 125. 1. Ab Hormisdâ perstringuntur. 125. 2. 149. 1. Non tamen dicuntur hæretici, sed contentiosi. 127. 2. 129. 1. Non fuerunt rei, sed actores contra Episcopos suæ Provinciæ. 146. 1. Item coram Patriarchâ C. P. non steterunt tanquam rei, sed tanquam actores contra Victorem Diaconum. ibid. Non fuerunt ab ipso damnati. 147. 1. Nec à Legatis Hormisdæ. ibid. Nec ab eodem Hormisdâ. 149. 1. Supremum controversiarum iudicem Romanum Pontificem agnoscunt. 152. 1. Propugnant Augustinianam de divinâ Gratiâ doctrinam. 152. & 153. 1.
Semipelagiani etiam Massilienses dicti, & quare. 184. 1. Ipsorum de gratiâ doctrina quæ fuerit. 51. 1. Non fuerunt à Cœlestino damnati. 52. 1. 167. 2. S. Augustini de Prædestinatione sententiam tanquam novum dogma reiciebant. 52. 1. de quo à Cœlestino redarguuntur. ibid. quomodo ejusdem Epistolam S. Augustini de gratiâ elucubrationes commendantem detorserint. 53. 2. dum Augustini doctrinam impugnabant, non erant hæretici. 54. 1. qua ratione ab objecto Pelagiano dogmate se defenderent. ibid. Omnes bonos virtutum actus gratiæ divinæ deputabant. 161. 2. Initium Fidei ex nobis esse dicebant. ibid. & 166. 2. hæc opinio ante Synodum Arausicanam II. erat quæstionis, non dogmatis. 161. 2. 163. 2. & seq. adeoque ipsorum sanctitas cum hoc errore constabat. 162. 1. Gratiâ prævenientem, & inchoantem negabant. 181. 1. Eorundem de initio Fidei opinio per centum annos fuit adiaphora. 167. quo anno damnata fuerit ibid. Eorum hac de re ignorantia fuit vincibilis, sed inculcata. 163. 1. 187. 2. Ipsorum error undè primū cœperit. 182. 2. Latius ex Massiliensi urbe per Galliam extenditur. 183. 1. In eodem errore fuit etiam Augustinus usque ad Episcopatus initia. 164. 1. & seq. quâ ratione victus illum abiecerit. ibid. Iidem cogunt Synodum adversus Synodum Arausicanam, 183. 1. quam tandem recipiunt. ibid. Quis fuerit eorum antesignanus. 190. 2.
Severiani hæretici qui fuerint, quid docerent, & à quo ortum duxerint. 108. 2.

Subsistentia antè Augustinum absolutè, & pro substantiâ accepta. 122. 2. Quando relativè in Ecclesiâ usurpari cœpit. ibid.

T

Theodorus Mopsuestenus decem millium voluminum auctor. 106. 1. Magister Nestorii. ibid. Ipsius Persona, & scripta in proprio auctoris sensu damnantur à Synodo V. 139. 1.
Theodosius senior ab Justinâ, & Valentiniano convenitur, suam opem adversus Maximum Tyrannum implorantibus. 217. 1. Copias contra eundem Maximum dirigit, eumque interficit. ibid. quo anno id acciderit. 230. 2.
Theodosius Junior peculiari sacrâ Augustinū ad Ephesinum Concilium invitat. 223. 2. & seq. Ipsius ad Augustinum epistola, quæ circumfertur, vocatur in dubium. 91. 1. Eiusdem literæ Orientales Episcopos ad eandem Synodum evocantes, quo die, mense, & anno datæ. 224. 1. Augustini mors quando à Capreo lo fuerit eidem renunciata. 225. 1.
Timor purè servilis, nullâ charitate permixtus, licet bonus, non tamen excludit voluntatem peccandi. 78. 1.
Trifolius Presbyter contendit, Christum non posse dici *Unum de Trinitate*. 113. 2. Ipsius argumentum exufflatur. ibid. alia ejusdem argumenta solvuntur. 119. 2. & seq.
SS. Trinitatis Personæ non sunt aliud, atque aliud; sed aliud, atque aliud. 121. 1. Personæ nomen in Trinitate quando cœperit usurpari, & qua occasione. 123. 1.

V

Valentinianus Junior quo anno imperium fuerit adeptus. 216. 1. Impellente Justinâ Matre favet Arrianis. ibid. bis mittit Ambrosium Treviros ad Maximum Tyrannum. 217. 1. Eiusdem Maximi in Italiam adventu territus Thessalonicam Theodosii opem imploraturus pergit. ibid. Ab eodem restituitur imperio. ibid. quo anno mortuus. 218. 1.
Verbum Divinum aliâ ratione dicitur incarnatus, & aliâ ratione dicitur passus. 116. 1.
S. Vincentius Lirinensis auctor objectionum Vincentianarum. 53. 1. 159. 1. quo tempore eas scripserit. ibid. & 157. 2. adhæsit semipelagianis. ibid. A quo suam de gratiâ doctrinam hauserit. 51. 2. Ejus Commonitorium laudatur. 173. 1. & seq. Ipsius opinio de Augustinianâ de gratiâ, & Prædestinatione doctrinâ. ibid. Recensentur auctores Semipelagianis eundem accensentes. 175. 2. & seq. Blondelli Calvinistæ argumen tum ipsius sanctitatem impetens solvitur. 178. 1. Variæ referuntur de ejusdem Commonitorio sententiæ. 179. 2. & seq.
Vitalianus Justiniani Imperatoris militum Magister de re catholicâ contra Anastasium Imperatorem optimè meritus. 111. 2. Monachos Scythas Justiniano conciliat. ibid. eosdem sæpè hospitio recipit. 112. 1.
Vitalis Apollinaristarum Episcopi professio Fidei modo approbatur, modò reprobatur, & quare. 139. 2.
Unum quandoque designat numerum, quandoque numerum excludit. 120. 1. 128. 2. Vox *Unus* in propositione: *De Uno ex Trinitate* &c. quomodo intelligenda. 120. 2. si sumatur essentialiter, propositio est hæretica; si personaliter, est Catholica. 139. 1.

Z

Zeno Imperator credidit Christum esse *Unum de Trinitate*. 108. 1. edidit Henoticum cum hac insertâ propositione. 107. 2. Quo anno illud emisit. ibid. Tale edictum à Græcis tandem recipitur; sed à Latinis semper reprobatur, & quare ibid.

Inscriptiones duae ex Grutero pag. 33. col. 1. & 2. sic debent exponi.

Col. 1.
v. 13.

RELIGIOSISSIMOQUE
C. CEONIO RUFO. VOLUSIANO. V. C.
CORR. ITALIAE. PER ANNOS OCTO.
PROCONSULI AFRICAE.
COMITI. DOMINI. NOSTRI.
CONSTANTINI. INVICTI.
ET PERPETUI. SEMPER. AUGUSTI.
PRAEFECTO. URBI. JUDICI. SACRARUM.
COGNITIONUM. CONSULI.

E R R A T A

Pag. 3. col. 2. in fine addatur

Pag. 27. col. 2. lin. 22. illa
Pag. 28. col. 1. lin. 2. facere
Pag. 29. col. 2. lin. 65. exeuntē
Pag. 41. col. 2. lin. 36. Tuam
Pag. 46. col. 1. lin. 25. libripendit
Pag. 50. col. 2. lin. 30. faceret
Pag. 52. col. 1. lin. 44. scit, sinēcereque
Pag. 55. col. 1. lin. 19. cum,
Pag. 56. col. 2. lin. 7. mirum
Pag. 61. col. 2. lin. 43. respondet
Pag. 67. col. 2. lin. 24. esse
Pag. 76. col. 1. lin. 57. cumque
Ibid. col. 2. lin. 53. Augustinus
Pag. 94. col. 2. lin. 53. tua
Pag. 106. col. 1. lin. 3. facerent
Pag. 117. col. 1. lin. 5. diceret
Ibid. col. 2. lin. 54. suspiciendum
Pag. 153. col. 1. lin. 57. Hic
Pag. 154. col. 2. lin. 45. fuisset
Pag. 155. col. 2. lin. 36. habetare
Pag. 176. col. 1. lin. 60. ipso
Pag. 177. col. 2. lin. 69. res
Pag. 186. col. 1. lin. 1. judicetis
Pag. 191. col. 2. lin. ult. imponat.
Pag. 203. col. 2. lin. 9. Quodam
Pag. 214. col. 2. lin. 36. iēto
Pag. 219. col. 1. lin. 12. fūm
Pag. 220. col. 1. lin. ult. ullo ordine

Col. 2.
v. 28.

CEIONII. RUFII. VOLUSI
ANUS. V. C. ET INLUSTRI.
EX. VICARIO. ASIAE. ET CEIO
NI. RUFI. VOLUSIANI. V. C.
ET. INLUSTRI. EX. PRAEFECTO. PRE
TORIO. ET. EX. PRAEFECTO. URBIS.
ET. CECINE. LOLLIANE. CLARISS
ME. ET INLUSTRI. FEMINE.
DEE. ISIDIS. SACERDOTIS. FILIUS.
ITERATO. EX. VIGINTI. ANNIS. EX. PERCEP
TIS. TAUROBOLIS. VI. ARAM. CONSTITUIT.
ET CONSECRAVIT. VI. KAL. JUN. D. N. VALEN
TINIANO. AUG. & NEOTERICO. COMSS.

C O R R I G E

Hipponem Zarrhutum laudat Antoninus, & Zarito-
nensem Episcopum nominat Collatio cap. 139. cum alii
eandem Urbem Hipponem Diarrhytum vocent.
lege ille

jacere
exeunt ē
Tutam
libripendis
facere
scitē sincereque
cum y
mimum
respondent
esset
cum quæ
Augustinum
tuam
fecerant
dicerent
suscipiendum
Hi
fuissent
hebetare
ipsos
tres
judicetis
imponant
Quod tam
iētu
cum
ulli ordinī

Noris, Enrico,

Opera Varia

Lugdunum 1707

2 H.eccl. 252#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10939357-0